

ПОВОДОМ 70-ГОДИШЊИЦЕ
БРАТОУБИСТВЕНОГ КОМУНИСТИЧКОГ ЗЛОЧИНА
1941—1945

**С благословом
Његовог Високопреосвештенства
Архиепископа цетињског
и Митрополита црногорско-приморског
г. Амфилохија**

Издавач:

Митрополија црногорско-приморска
ИИУ Светигора

За издавача:

Протојереј–ставрофор Обрен Јовановић
Протојереј–ставрофор Радомир Никчевић

Уредник:

Будимир Дубак

Приређивач:

Јован Б. Маркуш

**Фототипија према оригиналним примјерцима
из библиотеке Цетињског манастира**

Лекшура:

Ивана Јовановић

Прелом и дизајн:

Александар Орландић

Штампа:

Ротографика, Суботица

Тираж:

2.000

ПАКАО **или** **комунизам у Црној Гори**

СВЕСКЕ 1–8

Издање „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“ – ЦЕТИЊЕ, 1943.

Цетиње, 2015.

Али кад бијаху у пољу, скочи Каин на Авеља, браћа својеја, и уби га. Тада рече Господ Каину: Гдје ти је браћа Авељ? А он одговори: Не знам; зар сам ја чувар браћа својеја? А Бој рече: Шта учини! Глас крви браћа твојеја виче са земље к мени (1 Мој 4, 8-10)

ВРАЋАЊЕ ВИДУ ДЈЕТИЊЕМ

Сјећање на марш 1942. године – Бистрица Морачка

Враћање виду дјетињем

запретаној рани

повратак тузи

невидљиви додир

преточен у страх

и крик

у костобољну страву

у њој брат

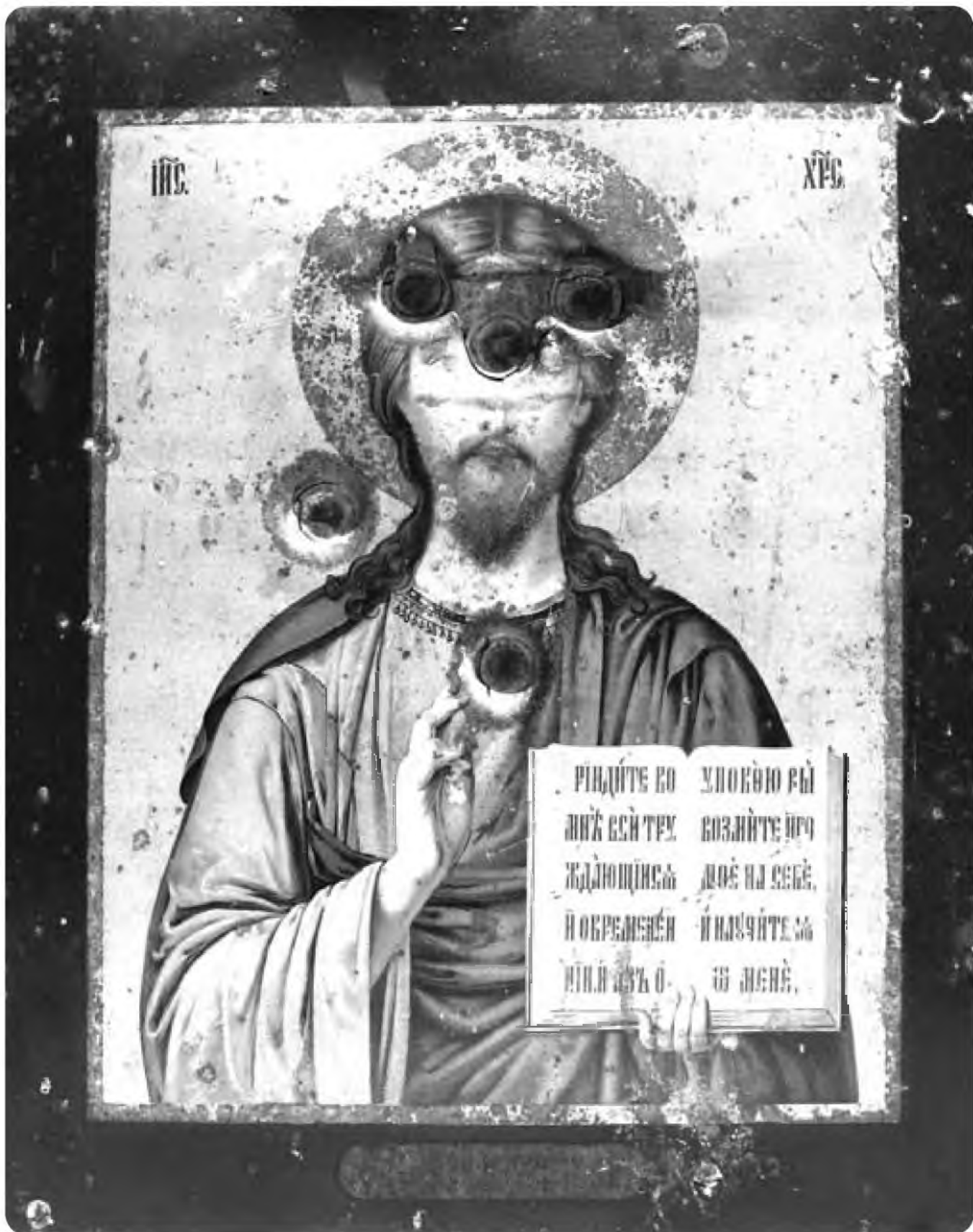
убија брата

у сузи ми се

грле

1988.

Миштролић Амфилохије

У Цешињској миџрополији се чува Христова икона из цркве у Гусињу преузета,
тађана руком безбожника, са пет рана од пушчаних зрна — онолико са колико је
Расијши Христос био рањен

ПРЕДГОВОР

ПАКАО НА ЗЕМЉИ

„Зла мрзноме чинит не можемо
а ко нам је мио или својта
траг по трагу његов ископамо“.

„Не бојим се од вражјега кота,
нека га је ка на гори листа,
но се бојим од зла домаћега“.

„У ад ми се свијет претворио
и сви људи паклени духови,
црни дане, а црна судбино!“

Њеџиш

Током такозваних „лијевих скретања“ у Црној Гори, догодили су се нечувени злочини партизана – комуниста над сопственим народом.

Именовање родоубиства „лијевим скретањима“ својеврсни је цинизам целата према жртвама. Та синтагма као да се односи на саобраћај, кад се улијево скрене на путу, тј. раскрсници, с које се може скренути и удесно. То сугерише на безазлену збуњеност путника. Али, комунисти су превидјели суштинско значење ових скретања. То је скретање с ума, за које наш народ каже: „Шенуо памећу“; „Ударио у гору“; „У манити лик ударио“; „Сишао с ума“... И заиста, то идеолошко лудило, преобратило је људе у крвожедне звијери. О томе најбоље свједочи народни бард, Радован Бећировић, у својим инферналним поемама: „Ђаво у Црној Гори“; „Јаме у Црној Гори“ и „Вађење ујамљених“. Пјесник то опако преумљење види као ђавоиманост:

„Вакат дође и Бог суди сами,
Те се Србин у греху помами,
А ђаво га за собом примами“.

Хаци Радован свједочи о том необјашњивом скретању с ума, чудећи се како је могуће да неко, ко је до јуче био здрав, данас постаје крволок. Пита се:

„Је ли икад дала српска раса,
тако јато манитијех паса?“.

Велики савремени српски пјесник, Матија Бећковић, у књизи „Кажа“ је портретисао страшну Чминту и њене Чминтиће, тај ђавољи накот, који је на злу и злочину саградио нови свијет и новог човјека, као творевину антихриста.

О комунизму је и Свети Лука Вукмановић писао у својој докторској дисертацији „Материјалистичко и хришћанско схватање историје“ (1940), у којој је марксизам подвргао разорној и темељној критици.

О демонским коријенима комунизма написана је цијела библиотека. О непочинствима комуниста свједочанства су безбројна. Истину једино Господ зна.

Све је почело Француском буржоаском револуцијом, која је, у потоцима крви, хтјела да Христа замијени „богињом разума“, чији су култ увели у Паризу. „Богиња“ је представљена као блудница. Идеолози Револуције, философи Русо, Волтер и Дидро, добили су своје егзекуторе у Робеспјеру, Дантону и Марау. Али, њихов истински следбеник је био Карл Маркс. У младости је писао расправе о Богочовјеку, да би под утицајем младохегелијанаца постао богоборац, који пише стихове, величајући „мржњу према свим боговима“. У једној пјесми обећава да ће гурнути човјечанство у понор, чиме је испољио свој профетски дар. Постаје отворени непријатељ Христа, називајући религију „бесмислицом“ и „опијумом за народ“, што су наши залуђени комунисти нарочито вољели, као једну од главних заповијести њихове нове, „безбожне религије“. Комунисти су Свето Писмо замијенили „Комунистичким манифестом“, који је одиста програмско дјело за разарање свих вриједности, утемељених на науци Богочовјека.

Румунски пастор, Рихард Вурмбрант, који је искусио пакао комунизма, у књизи „Да ли је Маркс био сатаниста?“, одговара потврдно.

Клањао се Маркс Луциферу, „кнезу таме“. То потврђује и његова преписка с породицом. Син му се обраћао: „Драги мој ђаволе“; жена је хвалила његов сатанизам; кћер се сјећала како им је причао бајке о јунаку, који је продао душу ђаволу. Али, и у једном револуционарном тексту, Маркс тврди да је главни пријатељ комуниста – „стара кртица“, злодух из енглеског фолклора. И Карлова собарица је свједочила о сатанизму оснивача марксизма.

Марксови следбеници, бољшевици, како вели Вурмбрант, сахранили су балсамовано тијело свог вође, Лењина, у маузолеју, за чију градњу је као узор послужио древни престо сатанин, из једног малоазијског култа с почетка наше ере.

Совјети су подигли и споменик Јуди, као првом „револуционару“. Стаљин је у младости носио комунистички псеудоним „Демоношвили“. Титови партизани су пјевали: „Петокраку сву у крви носио је Тито први“; „Не вјерујем у небеса, но у Маркса и Енгелса“ и „Носим капу са три рога, и ратујем против Бога“. На Видровану су и сахрањивали Бога. Из цркве у Гусињу преузета, у Цетињској митрополији се чува Христова икона са пет рана од пушчаних зрна, онолико са колико је Христос био рањен при његовом Распећу, гађана руком безбожника.

Борбени атеизам је, дакле, облик сатанизма. О томе убједљиво свједочи и лист „Пакао или комунизам у Црној Гори“, чију фототипију објављује Светигора.

У првом броју „Пакла“ видимо јасну концепцију листа, које ће се уредништво доследно држати у свих осам објављених бројева. На почетку доноси фотографије партизанских првобораца и учитеља, као и заробљених партизана и партизанки. Слиједе спискови команданата партизанских батаљона; командира чета и њихових помоћника; политичких комесара и њихових помоћника; партизанских судија и њихових помоћника; целата и њихових помоћника. Потом слиједе „Резултати партизанског рада (неколико комунистичких пресуда и злочина)“. Списак особа убијених од стране партизана, под насловом „Понор и пакао“.

Међу стријељанима налазимо и дјecu, као што је Вујовић Д. Миливоје, ђак, стар шест година, општина бјеличка, срез цетињски; Драговић Б. Миливоје, свршени ђак Занатске школе, стар 18 година, из Косовог Луга, као и Драговић Б. Велимир, ђак гимназије, стар 14 година, из Косовог Луга, итд.

Читамо и пресуде партизанских пријетких судова. О карактеру ових звјерстава упечатљиво свједочи случај др Мила Иличковића, санитетског ђенерала у пензији. Овај угледни лекар, који се „одрекао благостања и угодног живота у великој Русији“, дошао је са својом супругом, Рускињом, госпођом Клаудијом, на Цетиње, да помаже свом народу. У родним Брчелима су га комунисти, већ остарелог, заједно са његовом женом, звјерски убили и опљачкали. На његовој сахрани је бесједио др Лука Вукмановић, назвавши комунисте „тамним синовима нашег народа“.

Ти синови таме су звјерски убили и честитог Србина, вјерног слугу Христове Цркве, попа Петра Вујовића. Бацили су га у јаму, дубоку 17 метара, из које се, по казивању чобана, чуо „његов глас из јаме још пети дан“.

Бивши срески начелник у Шавнику, Милован Ђ. Бешић, убијен је, након чега „скидају са њега одијело и остављају га нага. Кидају му нос и ваде очи, а потом га бацају у једну од многобројних рупа, које су ископане авионским бомбама приликом бомбардовања Радовча“.

И угледни трговац из Рисна, Петар (Пешо) Ђеловић, дугогодишњи предсједник општине Рисан, члан Епархијског одбора Митрополије црногорско-приморске, изданак познате породице Ђеловић, убијен је на свиреп начин. Убице су му опљачкале златни сат, новчаник и прстење.

Росу М. Кусовац, 70-годишњу старицу, док је болесна лежала у кревету, убили су „синови и кћери таме“ нашег народа и „опљачкали све што су у кући нашли“.

Чувене приче из читанки о томе како су партизани због једне убране шљиве стријелили своје другове, разобличавају спискови, у рубрици „Паљевине, пљачке и отимачине“. Та је „поштена“ војска, попут скакаваца, све пустошила. Палили су куће, одузимали стоку и намирнице, остављали породице да скапају од глади.

Читамо и комунистичка документа. У једном писму – наређењу упућеном штабу Љешанског партизанског батаљона, које потписује командант Блажо Јовановић, неистомшљеници се називају петоколонашима. Једини лијек против њих је ликвидација „банде, издајника и заведених људи“.

У једном писму штабу Пиперског Н.О.П. батаљона „Сердар Јоле“ читамо: „Чуди нас да ви не знате шта ћете с њим. Зна се шта треба радити с петоколонашима“. Даље се каже у писму, чији потписник је Блажо Јовановић: „Према поузданом извјештају сада иде стално у Подгорицу код Станка Марковића једна мала плава дебела ђевојчица од 14-15 година са плавим капутом и плавом капуљачом из Рогама. Она иде сада мјесто Буле Стаматовић о којој смо вам прије писали. Њу треба ухватити и саслушати, па ако је за ликвидацију и ликвидирати“.

Први број „Пакла или комунизма у Црној Гори“ завршава се коментаром редакције: „Из ових докумената види се да је партизанима био циљ комунистичка револуција, а не никако народно ослобођење. Паролом борбе за народно ослобођење партизани су, увиђајући непопуларност својих властитих циљева, ишли на то да заведу масу, користећи њено патриотско расположење. Да им није био циљ народно ослобођење, већ комунистичка револуција, чије извођење су сматрали да је најлакше спровести под окупацијом, види се из чињенице да су они све праве патриоте, националисте и остале поштене људе у народу, прогласили петоколонашима, шпијунима и издајницима, да би праве народне вође компромитовали и ликвидирали“.

У предговору другом броју „Пакла“ редакција ову књигу, од осам крвавих поглавља, назива „жалосном повјесницом“, објашњавајући како и због чега је она објављена. Кажу: „Са много пожртвовања, напора и ризика по свој сопствени живот, прибирали смо језовити материјал, који стављамо на располагање данашњем и будућим покољењима, као живу слику једне мрачне епохе равне лудилу. Све је, нажалост, оригинално и вјерно у ријечи и

слици, јер је извађено из извјештаја које су потврдиле и потписале власти мјеста у којима су се недјела одигравала. Из етичких разлога морали смо испустити документа порнографске садржине, која потичу од главних носилаца понора и пакла, кроз који је прошао народ у Црној Гори“.

Из пресуда партизанских пријекних судова видимо ко је судио и какве је кривице стављао на терет оптужених. Језик пресуда је нека врста клишеа. Осуђују се на смрт стријељањем „народне издајнице, петоколонаши, шпијуни, припадници назови Народне војске Драже Михаиловића, разбијачи народног јединства у борби против окупатора и као слуге истог, бандити и нове потурице...“. Комунисти се у прогласима позивају и на славну црногорску историју, подсјећајући да „Борба против Турака неминовно је захтијевала уништење потурица“.

Стријељанима се, сем живота, одузимала и имовина. Лист под рубриком „Паљевине, пљачке и отимачине“ доноси списак лица и тачно региструје све што им је одузето. Навешћемо један примјер, за илустрацију. Јовановић Н. Милошу (општина ровачка, срез колашински) одузето је: 5 волова, три краве, једно теле, 6 оваца, кукуруза кгр. 300, сухог меса 20, сланине 15, масти 20, кајмака 5, сира 10, вуне 20, кромпира 30, купуса 20, сијена 250, ракије 20 литара, дрва 8 м. Разне кућне ствари. Приближно вриједност лира 500.000.

Истовремено с оваквим радом на терену, комунисти се служе агитацијом и пропагандом, за коју кажу да су „моћно оружје у рукама марксистичко-лењинистичке партије“. Нарочито се посвећује пажња „агитпроп раду међу омладином“. Објављено је писмо КПЈ – у Обласном, Окружном, мјесним комитетима и ћелијама, у коме су дате јасне смјернице за агитпроповску активност. Матрица тог прогласа је преузета од большевика.

У редакцијском коментару овог документа, између осталог се каже: „У остварењу те своје намјере, они су прво хтјели да униште у народу све поштене, угледне, исправне, паметне људе и праву народну интелигенцију, чуваре народних светиња, части и поноса и све оне који се нијесу слагали с њиховом суманутом, противприродном и безбожном работом“.

Свака свеска ове „жалосне повјеснице“ доноси фотографије и биографске податке ликвидираних од стране партизана. Ту су угледни свештеници, официри Краљевске војске, новинари, учитељи, домаћини, дјеца, жене и старци. Перјаник краља Николе, бивши народни посланик и предсједник општине шаранске, Мињо Карацић, старац од преко 80 година, убијен је „у часу када је лежао болестан у свом кревету“. Једини његов гријех је био што се није одрекао српског имена, вјере и традиције, и пришао партизанима. С њим је убијен и његов син Лазар.

Свештеника рогамског, Василија С. Божарића (чији су отац Сава и дјед Тиодор били свештеници), комунисти су исјекли и опљачкали „а комаде његовог тијела пренијели у шаторском крилу и бацили у ријеку Морачу“. Убили су и његову мајку Јокну. Слично је учињено и са свештеником Василијем Поповићем. Прије него што је на Вучјем долу убијен и бачен у јаму, „са губилишта је разјареним безбожницима – партизанима, хришћански довикнуо: ‘Платићете за ово пред Богом и људима!’“.

Поразно је сазнање о учешћу жена у поменутим звјерствима. Као застрашујући примјер служи једна млада партизанка, припадница IV ударног батаљона, наоружана пушком, револвером и бомбама. „На пушци је имала 12 зареза, што је значило да је извршила 12 злочина“.

Ова бестијалност и крвожедност има узор у примјерима из Октобарске револуције, које описује кнез Жевахов, у својим „Успоменама“ (чији први том је изашао у Минхену 1923. године, а други у Србији 1928. године), које изазивају језу. Пише кнез Жевахов о црвеном терору большевика да „ничија машта није у стању да замисли приказ ових злочина“. Оно што он пише о Русији може у потпуности да се односи на српску судбину.

Большевици су обманули руски народ „бајкама о народној власти“, „општој једнакости“, „класној праведности“, веру Русије су подвргли страшном, огњеном, крвавом искушењу...”

Распад Русије није био резултат теоретских грешака, заблуда или „лијевих скретања“, већ остварење програма „који су осудили Русију на изумирање“.

Исти циљ и сличне методе имали су Брозови и Мошини комунисти у Црној Гори. Запањујућ је и језик мржње којим се служе у званичним актима, саопштењима, наредбама и прогласима. Многе од тих текстова потписује командант Блажо Јовановић. Нигдје се не помињу окршаји с окупатором, већ само акције „противу петоколониаша разних длака“. Очигледно је да противнике, припаднике сопственог народа, сматрају јединим непријатељем и животињама „разних длака“, које „оштро и без колебања“ треба уништити. Они се држе Лењиновог начела: „Само сила, само насиље, само нечувен терор може да сједини све те људе и да их доведе до мога циља. Никакви обзири, никаква милосрђа ни милости, ма то били отац и мати, ма то била жена. Ко није са мном, мора погинути“.

Како би била јаснија веза између антируског октобарског пуча и антисрпског комунистичког погрома, навешћемо дио заглавља 6. броја „Пакла“. Тачније, 2. тачку уговора Моше Пијаде и Мила Будака из 1935. године, која гласи: „Вођство југословенске комунистичке странке свијесно своје улоге признаје, да до комунизација Балканског полуострва не може доћи док се не сломи кичма српства и православља, јер је познато да су то два фактора која су омела: Продирање османлија на Запад и комунизма и Аустрије на Исток. Споразумни су да уништавањем свега што је српско и православно отире се терен за комунизација Југославије и Балканског полуострва“.

На црвену кугу нису, нажалост, били имуни ни поједини свештеници. У последњој, 8. свесци „Пакла“, у рубрици „Слуге антихриста“, приковани су на стуб срама неки свештеници Митрополије црногорско-приморске, који су се ставили у службу антихриста.

У следећој рубрици „Наши свештеномученици“ објављене су фотографије, имена и презимена свештеника пострадалих за Христа, од безбожне братске руке.

Отпадници од Цркве Христове су као „аждаја велика стара змија, која се зове ђаво и сотона који вара сав васиони свијет, и збачена би на земљу, и анђели њезини збачени бише с њом“ (Отк. 12, 9).

Други – и кад умираху, под немилосрдним ударцима Јуда благодарно се сјећаху Бога: „Сад поста спасење и сила и царство Бога нашега, и област Христа његова; јер се збаци опадач браће наше, који их опадаше пред Богом нашијем дан и ноћ. И они га побиједише крвљу Јагњетовом и ријечју свједочанства својега и не мараше за живот свој до саме смрти“ (Отк. 12, 10, 11).

Отпадници од Цркве Христове, одлуком митрополита Јоаникија (Липовца), 1942. године, стављени су под суд, отпуштени из црквене службе без права на пензију и стављени под ЗАБРАНУ СВЕШТЕНОДЕЈСТВА, јер су „починили тешке кривице по канонско-законским прописима, узимајући активног учешћа у комунистичком покрету, који одричући вјеру у Бога, иде директно против религије односно Хришћанства, чији су они представници, стварајући саблазан вјерним и наносећи срамоту свештеничком чину“.

ОвOME, заиста, никакав коментар није потребан.

Наводимо имена Свештеномученика, чији некролози су објављени у последњем, 8. броју „Пакла“: архимандрит Никодим Јањушевић, настојатељ Жупе код Никшића; архимандрит Серафим Царић, настојатељ манастира Свете Тројице код Пљеваља; протојереј Лазар Радонић, парох речански у Колашину; свештеник Петар Вујовић, парох метеришко-друшићки из Жупе Добрске; свештеник Павић Кековић, парох павковићки; свештеник Ристо С. Јарамаз, парох косијеревски; свештеник Василије Божарић, парох рогањско-ђурковићки, из Рогама; свештеник Раде Поповић, парох у пензији из Велике, срез

андријевички; протосинђел Варнава Бућан, настојатељ манастира Подластве; свештеник Богдан Церовић, парох из Жабљака; јеромонах Теофан Беатовић, сабрат манастира Косијерево; свештеник Васо Поповић, парох вучедолски, из Баошића (Бока Которска); јеромонах Гаврило Дабић, сабрат манастира Жупе код Никшића; свештеник Ново Делић, парох планинопивски, срез шавнички.

Ово су први Свештенотученици из Митрополије црногорско-приморске, коју је тек чекао голготски пут ка Словенији. Као и посљератно насиље и тоталитаризам чији је плод не само оно што се догађало, у Црној Гори и шире, до деведесетих година XX вијека, него и много шта што се потом догодило а и данас се догађа на нашим просторима. Убијањем Бога, убија се памћење; богоубиство рађа оцеубиство и братоубиство.

Затварамо „жалосну повјесницу“, напуштајући стварни, комунистички пакао, који је страшнији од Дантеовог, имагинарног пакла.

Свједочанство о влади антихриста током братоубилачког рата, „Пакао или комунизам у Црној Гори“, само је фрагмент, или први чин велике наше трагедије, чије поновно објављивање има за циљ да прикаже наказно лице зла, у виду каиновског злочина, који се и данас наставља под новим заставама и новим методама.

Опомиње „Пакао“ на Божију заповијест да љубимо ближњег свог као самога себе. Само та Љубав може учинити да се овакво зло, ни међу непријатељима и крвницима, више никада не понови.

Будимир Дубак

ПАКАО

или

комунизам у Црној Гори

СВЕСКА

БРОЈ 1

Издање „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“ — ЦЕТИЊЕ

Сљедећа, II свеска већ се чалази у раду. Материјал којим располажемо биће подијељен равномјерно по свим свескама.

Слике националних мученика и остала докуменша примамо и даље. Све што смо добили или што убудуће добијемо изаћи ће у сљедећим свескама.

ЦИЈЕНА 5.— ЛИРА

ПРЕДГОВОР

Са много пожртвовања, напора и ризика по свој сопствени живот, прибирали смо језовити материјал, који стављамо на расположење данашњем и будућим покољењима, као живу слику једне мрачне епохе равне лудилу. Све је, нажалост, оригинално и вјерно у ријечи и слици, јер је извађено из извјештаја које су потврдиле и потписале власти мјеста у којима су се недјела одигравала. Из етичких разлога морали смо испустити документа порнографске садржине, која потичу од главних носилаца понора и пакла, кроз који је прошао народ у Црној Гори.

Домаћи народи и мрачни типови из свих крајева бивше Југославије, који су васпитани, подржавани и припремани за издају вјере и своје отаџбине још од ране младости, — добро су уочили битне одлике Црногораца: неограничену љубав према слободи, историску везу са словенском Русијом од које су Црногорци навикли примати само добро — и преко-мјерно осјећање личног престижа. Непроходно црногорско камење дошло је као поручено за њихове мрачне циљеве.

Упорно и плански припремали су свој крвави посао кроз двадесет година. Фанатизовани и добро организовани имали су успјеха, нарочито код млађих. Са паролом: „Српство, Словенство, Слобода“, није им тешко било наћи присталица, — иако они сами са тим нијесу имали ничега заједничког. И ко зна куд би свему томе био крај и каква би била судбина овога народа, да нијесу направили једну фаталну погрешку, која им је ископала заједничку гробницу.

Када су вјеровали да су већ сигурно зако-рачили на народну грбачу, почели су изводити свој крвави програм, — у доба једне окупације! Рушити вјеру, нацију и породичну част, убијати и масакрирати у масама народне прваке и чуваре светнића оног истог народа од ког су тражили имовину и крв, — заиста не може

да се објасни! Откуда њихово самопоуздање и дрскост у земљи повезаној братственичким, сродничким и крвним везама и зашто да сасијеку грану на којој су сједили, — то ће ваљда моћи да објасне психијатри?! Једно је сасвим позитивно: историчари, социолози и психијатри неће никада успјети да пронађу убједљиве разлоге, ради којих је одиграна крвава и бестијална драма по славној земљи Његошевој; по земљи витезова мача, духа и части који су знали славу своје малене земље проијети широм свијета и склапати пријатељске везе, на равной ноzi, са великим и моћним народима.

Од своје деветомјесечне владавине партизани су оставили за успомену своме народу крваве трагове, које неће моћи опрати ни седмогодишња јужна киша, костуре своје браће који ће се тражити и проналазити по разним јамама и рупчагама бар за десет идућих година, и мржњу која ће имати своје разорне последице за сто година унапријед.

Обилност материјала и слабе техничке могућности са којима располажемо, одузимају нам задовољство да књигу издамо сређену и технички обрађену по хронолошком реду. Зато смо прибјегли, као јединој могућности, да књигу подијелимо у више свезака.

У овом случају материјал смо морали средити на сасвим другој основи. Свака свеска сачињаваће једну малу цјелину за себе, подешено да се заједнички могу повезати у једну велику књигу. У свакој свесци донијемо по неколико имена комунистичких првака: команданата одреда, батаљона и чета; политичких комесара, судија, целата и њихових помоћника; по неколико комунистичких пресуда и оригиналних докумената; слике њихових жртава, поплаћене домове, убиства, грабеж, пљачку и блуд.

Наша оригинална документа у ријечи и слици, откриће многе крваве тајне које се

желе забашурити, демаскираће многе појединце који су се данас притајили или се прилагодили новом времену, с намјером да нам у даном часу наново забоду нож у леђа и продуже свој крвави посао љешинарства, бешчашћа и блуда.

Свако убијено или рањено лице, свика штета и огроман број слика, живих партизана и повађених љешева њихових жртава, и велики број оригиналних партизанских докумената, биће поштуно штампано у нашим свескама, тако да ништа неће изостати. Мртви, рањени или оштећени из свих општина, постављају се по реду у идућим свескама. Сва документа која смо већ добили, као и она која накнадно добијемо, наћи ће мјеста у овој жалосној повјесници.

Из материјала који ћемо вам ставити на расположење биће вам јасна историјска нужда, која је приморала све праве патриоте да се прихвате оружја и поведу Контрареволуцију.

При крају ћемо донијети Национални покрет, његове Вође и све жртве у томе покрету, поднешене ради рушења партизанске страховладе.

Не пропустите ни једну свеску, јер само тако ћете добити једну драгоцену цјелину у којој ћете наћи све што вас интересује у вези са партизанском владавином. Пратећи наша документа, ви ћете јасно уочити тешку заблуду оних који су помагали или још увијек желе да помажу националне гробаре, безвјерни и неморални олош и братске крвопије, који себе називају партизанима.

При сакупљању нашег материјала наишли смо код неких водећих лица, свјесних своје одговорности пред историјом, на нуно разумјевање и подршку у нашем раду, на чему смо им веома захвални. У сусрет су нам изишла и многа приватна лица, којима такође благодаримо.

ЧИТАЈТЕ И САМИ ПРОСУЂУЈТЕ!

Партизански првоборци и учитељи

Погинули у Шпанији на страни комуниста

МИЛАН ШАРАНОВИЋ,
студент права

БОКО КОВАЧЕВИЋ,
студент права

ГОЈКО БЈЕДОВ
студент агрономије

МИЈАТ МАШКОВИЋ
студент права

Моша Пијаде

Родко се у Београду, 22-XII-1889 године, од оца и мајке Јевреја. Врло интелигентан и свестрано образован, са знањем скоро свих главних свјетских језика. У њему није могла мировати рушилачка и подмукла јеврејска крв, па је често долазило у сукоб са законом и ради тога провео на робији скоро 20 година.

За вријеме капитулације доскитао се у Црну Гору и постао организатор, духовни вођа и отац свих алаа која су се код нас одиграла за вријеме партизанске страховладе. То му није било ни тако тешко, јер су полу образовани примитивци који су га окружавали, са пробуженим инстинктом дивљих прапредака, у њему гледали месију и неко више биће.

Иако је свим силама радио против наше нације и земље у којој је нашао азил са знатним бројем својих саплеменика, он је ипак налазио своје симпатизере и заштитнике међу виђеним београдским друштвом. Колико је то друштво било труло, антinationално и несвјесно самог себе, нека послуже и ове немогуће могућности:

Моша Пијаде осуђен је на дугогодишњу робију и затворен у Сремској Митровици. У исто вријеме његови сликарски радови и лична слика висила је на зиду у Музеју Принца Павла. На робији му се даје комодитет и могућност да преведе велико дјело Марксов „Капитал“ и налаже издавачи да се дјело оштампа под псеудонимом „М. Поробић“.

Познати београдски књижевник Вељко Петровић дубоко је жаљалио судбину једног Јеврејина, робијаша, и нашао за добро да га овјековјечи у „Народној енциклопедији“, књига III, година 1928. Господин Петровић скоро са братском њежношћу пише:

Пијаде Моша, сликар и новинар (22 децембра 1889, Београд). До 1905 свршио је пет разреда гимназије, затим је ушао у умјетничко-занатску школу. 1906—07 пошао је у Минхен, да, прво приватно а послѣје у академији, учи рисачку и сликарску класу. 1909—10 студирао је у La-Grande Chamière-и. Пијаде је уопће мало излагао, а никада није приредио колективну изложбу својих радова. 1914 већина је његових слика, студија голог, и цртежа пропала на грчким жељезницама. Од 1919 он уопће није више сликао. Већ од 1911 он се бавио новинарством. Испочетка је радио на умјетничкој кронци и рецензији. Тако је у „Слободној ријечи“, почео да објављује овећу студију о Мештровићу. Али послѣје Свјетскога рата он је ушао у револуционарни раднички покрет и сву енергију трошио на писање комунистичке, стручне и пропагандистичке литературе. Због тога свог рада П. је осуђен 1924 на затвор, који и сада издржава. П. је у своје вријеме важио за способног умјетника, што потврђују два његова аутопортрета (1916 и 1919), два П. једина довршена и остала рада, осим илустрација, народних пјесама о Краљевићу Марку, које је вршио анонимно, а које су изашле у издању београдског „Напретка“ 1920. Сада, у митровачком затвору, поновно и марљиво слика.

В. Петровић

Заробљени партизани и партизанке

Д-р ПЕТАР ЈОВАНОВИЋ
комунистички лекар

ЉУБОМИР ЋУПИЋ
политички комесар

БУРТИНА ПАНТОВИЋ
из Горњег Поља

ПОПОВИЋ В. МИХАЈЛО
политички комесар

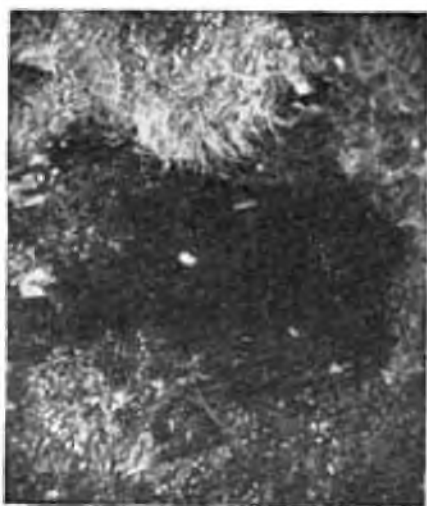
НИША МИХАНЛОВИЋ
командант ударног парт. батаљона

МИЉЕВИЋ БРАНКО
Подгорница

РАДОЊИЋ ДУШАН
Јеленак

Јама на Копилу дубока 58 м.

ВУКА АЛЕКСИЋ
родом из Дробњани

ЛУЧИЋ РАДЕ
из Купинова

Команданти партизанских батаљона и њихови помоћници

- Остојић Бошко, тежак, стар 50 год.; општина Мељак, срез пљеваљски.
- Јакић Велимир, шумар, инжињер, стар 35 год.; општина илино-брдска, срез пљеваљски.
- Баковић Добрица, суд. приправ., стар 30 год.; општина матарушка, срез пљеваљски.
- Кнежеввић Јоко, студ. права, стар 32 године; општина матарушка, срез пљеваљски.
- Зечеввић В. Илија, ђак, стар 24 год.; општина оћевинска, срез пљеваљски.
- Ђуровић Кеша, стар 28 година; општина петрушинска, срез дан.-градски.
- Бујишић Слободан, професор, стар 30 година; општина пређанска, срез пљеваљски.
- Микачевић Слободан, командант II батаљона; општина готовушка, срез пљеваљски.
- Бошковић Арсо, командир; општина готовушка, срез пљеваљски.
- Крезовић Гојко, железничар, стар 35 година; општина буковичка, срез пљеваљски.
- Крчић Ј. Мирко, акт. капетан, стар 45 година; општина полимска, срез андријевачки.
- Поповић Секуле, командир чете, из Лушца; општина манастирска, срез берански.
- Нововић З. Вуко, преглед. фин. коп. стар 32 г.; општина трепачка, срез андријевачки.
- Бакочевић Љубомир, земљорадник, стар 45 г.; општина мојковачка, срез бјелополски.
- Минић Иван, командант батаљона; општина јеленачка, срез даниловградски.
- Распоповић Владо, политички комесар батаљ.; општина јеленачка, срез даниловградски.
- Добрашковић Милоје, професор, стар 45 год.; општина Бијело Поље, срез бјелополски.
- Радловић Широ, земљорад., стар 40 год.; општина спушка, срез даниловградски.
- Јоксиминовић Нешо, шум. инжињер, стар 26 г.; општина павинополска, срез бјелополски.
- Вуковић Петар, студ. права, стар 28 година; општина павинополска, срез бјелополски.
- Кмајевић Љубоје, бив. прет. опш., стар 45 г.; општина Павинополска, срез бјелополски.
- Баровић Душан, командант; општ. команска, срез даниловградски.
- Радловић Милан, командир чете; општина команска, срез даниловградски.
- Ђуровић Видоје, студ. Трг. Акад. стар 26 г.; општ. павковићска, срез даниловградски.
- Баровић С. Душан, чин. Срес. суда, стар 25 г.; општина загарачка, срез даниловградски.
- Вујовић С. Петар, суд. приправник, стар 30 г.; општина загарачка, срез даниловградски.
- Јанкетић Радомир, студент, стар 32 године; општина шаховићи, срез бјелополски.
- Радосављевић Љубо, студент, стар 31 год.; општина равноречка, срез бјелополски.
- Булатовић Манојло, рез. поручник, стар 32 г.; општина равноречка, срез бјелополски.
- Ђукић Шћепан, фин. прегледник, стар 29 г.; општина леворечка, срез андријевачки.
- Абрамовић Ф. Владо, студ., стар 30 г. општина бјеличка, срез цетињски.

Питајте кога год хоћете од партизана и њихових породица за недјела и крвоштства починјена по Црној Гори и Санџаку, — казаће вам да је невин као јагње Господње!

Имена комунистичких функционера настављају се у идућој свесци.

Политички комесари и њихови помоћници

- Михаило Алетић, учитељ, стар 40 година; општина Мељак, срез пљеваљски.
- Жугић Михаило, учитељ; општина идинобрдска, срез пљеваљски.
- Деспотовић Драго, земљорадник, стар 20 година; општина матарушка, срез пљеваљски.
- Голубовић Урош, ст. права, стар 34 године; општина матарушка, срез пљеваљски.
- Коптић Радош, студент, стар 20 година; општина ољевинска, срез пљеваљски.
- Голубовић Урош, ст. права, стар 34 године општина препанска, срез пљеваљски.
- Радонић М. Марко; општина петрушинска, срез даниловградски.
- Рођен Ђорђије, ст. медицине, стар 26 година; општина буковичка, срез пљеваљски.
- Црвенчанин Вера, ст. права, стара 22 године; општина буковичка, срез пљеваљски.
- Тошић Радоје, студент, стар 27 година; општина готовушка, срез пљеваљски.
- Шошкић Љ. Видо, ст. права — рез. официр, стар 32 године; општина полимска, срез андријевички.
- Пајковић Ђорђије из Лушца; општина манастирска, срез берански.
- Раичевић С. Ружица, учитељица, стара 35 г; општина трепачка, срез андријевачки.
- Жижић Живко, ст. права, стар 34 године општина мојковачка, срез бјелопольски.
- Ковачевић Раде; општина јеленачка, срез даниловградски.
- Жижић Томаш, инжењер агрономије, стар 32 године; општина Бијело Поље, срез бјелопольски.
- Лучић Адам, студент, стар 30 год.; општина слушка, срез даниловградски.
- Бојчета Раде, ст. права, стар 20 год.; општина павино-пољска, срез бјелопольски.
- Павићевић Милутин, матурант, стар 22 год.; општина павковићка, срез даниловград.
- Ђурановић Вулета, стар 30 година; општина команска, срез даниловградски.
- Радловић Милосав, стар 30 год.; општина команска, срез даниловградски.
- Ђурановић Вулета, стар 30 година; општина загарачка, срез даниловградски.
- Кековић М. Вељко, студент, стар 28 година; општина загарачка, срез даниловградски.
- Жижић Томаш, инжењер агрономије, стар 32 године; општина шаховићи, срез бјелопольски.
- Кујовић Драгоје, свр. богословац, стар 26 год.; општина равноречка, срез бјелопольски.
- Марковић Мркоје, путар, стар 32 године; општина равноречка, срез бјелопольски.
- Вешовић Мирко адвокат, стар 35 година; општина љеворечка, срез андријевички.

Хиљаде невиних жртава побијених и масакрираних од стране партизана, хиљаде понађених кућа, више стотина милиона штета, партизани не цијене више него дим од цигарете. Уколико је ко већи крволок утолико је за њих часнији друг.

Имена комунистичких функционера настављају се у следећој списи.

Партизански судије и њихови помоћници

Роџен Ђорђевић, ст. медицине, стар 26 година;
општина Мељак, срез пљеваљски.

Перунички Ђорђевић из Маоча, војни судија;
стар 34 године; општина илино-брдска,
срез пљеваљски.

Кнежевић Данило, студент, стар 25 година;
општина илино-брдска, срез пљеваљски.

Перунички Ђорђевић, војни судија из Маоча,
стар 34 године; општина матарушка;
срез пљеваљски.

Јаквић Велимир, шумарски инж., стар 35 год.;
општина готовушка, срез пљеваљски.

Кнежевић Владо; општина готовушка, срез
пљеваљски.

Тераић Митар, тежак, стар 41 год., Пред.
парт. суда; општина оџевинска, срез
пљеваљски.

Томчић Петар, земљ., стар 34 год., Секретар
парт. суда; општина оџевинска, срез
пљеваљски;

Недић Радмила из Берана; општина мана-
стирска, срез берански.

Далић Т. Михаило, правник, стар 30 година;
општина трепачка, срез андријевачки.

Јоксимовић Саво, ст. права, стар 32 године;
општина мојковачка, срез бјелополски.

Брајовић Новак; општина јелсначка, срез
даниловградски.

Жарић Саво; општина јеленачка, срез да-
ниловградски.

Кораћ Душан, учитељ, стар 28 год.; општина
Бијело Поље, срез бјелополски.

Баровић Никола, делегат партизански за срез
даниловградски; општина команска, срез
даниловградски.

Стаматовић И. Мирко, тежак, стар 24 год;
општина загарач, срез даниловградски.

Шћепановић М. Илија, тежак, стар 26 год;
општина загарач, срез даниловградски.

Жижић Томаш, агроном, стар 35 година;
општина шаховићи, срез бјелополски.

Ласица Василије, земљорадник, стар 45 год;
општина равкоречка, срез бјелополски.

Џелати и њихови помоћници

Зорић Љубисав, тежак, стар 25 год.; општина
Мељак, срез пљеваљски.

Борота Јоко, боксер, из Боке Которске; оп-
штина илино-брдска, срез пљеваљски.

Јововић Олга, домаћица из Шумана, стара 25 г;
општина матарушка, срез пљеваљски.

Вранић Мишо; општина готовушка, срез
пљеваљски;

Главонић Божо; општина готовушка, срез
пљеваљски.

Иваковић М. Авро, шустер, стар 32 године;
општина трепачка, срез андријевачки.

Улић Милован, тежак, стар 35 год; општина
спушка, срез даниловградски.

Кмајевић Радомир, тежак, стар 32 године;
општ. павинополска, срез бјелополски.

Кмајевић Милош, тежак, стар 20 год.; општина
павинополска, срез бјелополски.

Јовановић М. Милош, тежак, стар 30 година;
општина загарачка, срез даниловградски.

Жижић Миран, ђак гимназије, стар 20 год;
општина Шаховићи, срез бјелополски.

Јушковић Илија, тежак, стар 28 год.; општина
равкоречка, срез бјелополски.

„Закон им је што им срце жуди;
Што не жуди у коран не пише.”
ЊЕГОШ

Питајте кога год хоћете партизанског судију, џелата, или њихове
помоћнике: откуда хиљаде љешева по равним јамама и рупчагама? — казаће
вам да је људима додијао живот, па су се сами убијали и скакали у јаме.

РЕЗУЛТАТИ ПАРТИЗАНСКОГ РАДА

Неколико комунистичких пресуда и злочина

У ИМЕ НАРОДА

Пријески војни суд никшићског партизанског одреда, по кривници Новице С. Ковачевића, сузбије из Спиле и др., на основу кривичне истраге вођене од 31. децембра 1941 г. до 4. јануара 1942 г. укључно, донео је дана 15. јануара 1942 г.

ПРЕСУДУ:

којом се осуђује на смртну казну стројељанцем:

1. Новица С. Ковачевић, судија из Спиле, као агент народног издајнице и разбијача народно-ослободилачке борбе Драже Михаиловића, као главни организатор за стари срез велимски назови: „Народне војске“ Драже Михаиловића и као лице од великог пошерења код окупатора.

2. Ђорђе Р. Марковић, капетан у пензији из Јабуге, као главни организатор уз Новицу и Блажа Ковачевића, назови: „Народне војске“ Драже Михаиловића као разбијач народног јединства у борби против окупатора и као слуга истог.

3. Блажо С. Ковачевић, учитељ из Спиле као главни организатор уз Новицу С. Ковачевића и Ђорђа Марковића назови: „Народне војске“ Драже Михаиловића.

4. Никола В. Булајић, земљорадник из Приеоја као један од главних пропагатора у својој околини назови: „Народне војске“ Драже Михаиловића, разбијач народног јединства у борби против окупатора.

5. Марко К. Ковачевић, земљорадник из Спиле као дезертер партизанске војске, разбијач народног јединства у борби против окупатора, слуга и пошерењик истог окупатора, пљачкаш, народни гуликожа.

6. Мирко Ј. Ковачевић, земљорадник из Вилуса као један од главних пропагатора у својој околини назови: „Народне војске“ Драже Михаиловића, разбијач народног јединства у борби против окупатора и слуга истог окупатора.

7. Марко Р. Булајић, земљорадник из Јабуге као један од главних пропагатора у својој околини назови: „Народне војске“ Драже Михаиловића разбијач народног јединства у борби против окупатора и слуга окупатора и свих ранијих режима ненародних, преварант и народни гуликожа.

8. Петар В. Ковачевић, сеоски трговац из Спиле као један од главних пропагатора у својој околини назови: „Народне војске“ Драже Михаиловића, разбијач народног јединства у борби против окупатора.

9. Лазо Ј. Ковачевић, земљорадник из Вилуса као разбијач народног јединства у борби против окупатора.

10. Лука С. Ковачевић, земљорадник из Спиле као активни пропагатор у својој околини и разбијач народног јединства назови „Народне војске“ Драже Михаиловића.

11. Новак Ј. Кривопапић, земљорадник из Јабуге као активни пропагатор у својој околини назови „Народне војске“ Драже Михаиловића.

12. Крсто Н. Ковачевић, земљорадник из Вилуса као активни пропагатор у својој околини назови „Народне војске“ Драже Михаиловића.

13. Иван Љ. Ковачевић, економ из Вилуса као сарадник при оснивању чете Ковачевића назови „Народне војске“ Драже Михаиловића и дезертер партизанске војске.

14. Момир Н. Булајић, земљорадник из Вилуса, као активни пропагатор у својој околини назови „Народне војске“ Драже Михаиловића.

15. Јанко Б. Ковачевић, земљорадник из Спиле, као сарадник при оснивању 6 чете Ковачевића назови „Народне војске“ Драже Михаиловића.

16. Мирко А. Марковић, земљорадник из Јабуге, као активни пропагатор у својој околини назови „Народне војске“ Драже Михаиловића.

17. Стево М. Ковачевић, поштенски чиновник из Вилуса, као сарадник при оснивању 6 чете Ковачевића назови „Народне војске“ Драже Михаиловића.

18. Паван М. Јаничић, бивши поручник из Брованца, као активни пропагатор у својој околини назови „Народне војске“ Драже Михаиловића.

19. Петар Н. Булајић, земљорадник из Јабуге, као агитатор назови „Народне војске“ Драже Михаиловића и разбијач народног јединства у борби против окупатора.

Казна изречена над оптуженицима од редног броја 9 до редног броја 19 укључно, условна је за годину дана т.ј. иста ће бити над њима извршена ако у томе времену почине ма и најмању грешку на штету народно-ослободилачке војске у борби против окупатора.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ:

Из докумената заплићених код оптужених, њихових исказа и испитаних свједока непобитно је утврђено за оптуженог под редним бројем 1 да је мјесеца новембра прошле године код њега у Никшићу, у којему се налази јачи окупаторски гарнизон, долазио делегат од стране Драже Михаиловића, који је оптуженом и још двојици лица повјерно организовао назови „Народне војске“ у старом срезу Величком. Оптужени је то прихватио и одмах по свом дозаску половином децембра прошле године, у своје родно мјесто Спилу, почео са организацијом те војске, коју су још неки други народни издајници у другим крајевима Црне Горе покушали организовати, — сарађујући директно са окупатором. 23. децембра прошле године оптужени је организовао у Подбожур ујор на којему је присутнима предложио статут од 14 тачака о организовању бивше чете Ковачевића у назови „Народну војску“ Драже Михаиловића. Својим утицајем и братственичким везама успио је придобити 50 потписника за статут „Народне војске“. Међу потписницима било је и партизана из спискова партизанске чете. Пошто је у међувремену Грехово ослобођено од окупатора и власт у истоме узела у своје руке народно-ослободилачка партизанска војска, оптужени је, знајући добро

како партизани кажњavaju присталице Драже Михаиловића рати њихове издајничке и против народне борбе, изменило само формално статут своје војске и попустио из њега ону тачку којом се везује за Дражу Михаиловића. То је урадио на састанку у својој кући 29 децембра прошле године. Те вечери на позив штаба граховског партизанског батаљона одбио је да дође у Грахово, а сјутра дан се упутио у исто са око 50 наоружаних припадника своје војске, где је био разоружан и ухапшен. Сама чињеница да је оптужени стварао јединице војске Драже Михаиловића дозвољава је доказ да је активно радио на разбијању народног јединства у борби против окупатора и тиме вршио издају свог народа, а објективно и помогао окупатора, јер је добро познат издајнички и разбијачки рад Драже Михаиловића, који преговара са Немцима и Њемцима, а води братоубијачку борбу против партизанске војске. Оптужени је, при организовању партизанске војске нарочито на збору у Подбожурју и на састанцима у својој кући, говорио да је садашња борба против окупатора прерана, да је воде неадекватна лица мислећи на партизана и да је једино овлашћен за вођење борбе Дража Михаиловић, да се треба повлачити пред окупатором и томе слично, чиме је вршио саботажу народно-ослободилачке борбе и тим самим издају свог народа. У статуту о организовању своје војске оптужени наглашава борбу: против непријатеља, а за окупатора каже пак у тачки 4. Према окупатору поступићемо (не каже борићемо се) по наређењу Драже Михаиловића. Значи непријатељи су неки други а не окупатори, свакако партизанска војска, јер и Дража Михаиловић противу ње води борбу. Карактеристично је за издајничку и разбијачку радњу оптуженога и околност, да је он, који је иначе немирчипушка, (јер није био војник ни када је Југославија била у рату, а и да не говоримо о борбама противу окупатора) са организовањем своје војске, отпочео бачи у ономе моменту када су наши храбри партизани, па и они из спискова партизанске чете, крилих у борбама око Цркинице и када су опсједнути Италијани у Грахову били на рубу испуљености и непосредно пред предајом. Оваквим својим радом успио је да унесе забуну међу борцима списке, Јабучке партизанске чете тако да исти нијесу дали отпора окупатору при паљењу граховских домова.

Оптужени се после јулског устанка састајао на Грубједи са командантом окупаторских трупа, у Никшићу је под окупатором живио слободно и имао пропусницу у којој се каже да је доброг моралног и политичког владња, што све доказује да је био лице од великог повјерења код окупатора.

Одбрана оптуженога да је организовањем названи „Народне војске“, хтио окупити у борбу све борце из бивше чете Ковачевића, неумјесна је, јер се стварању двију војних организација, а нарочито ове Дражине у ствари цијепи народно јединство. Исто је тако неумјесна одбрана оптуженога, да је за сукоб Драже са партизанима дошао тек 23 и 29 децембра када читав народ већ подзапно зна за тај сукоб, а партизанска штампа, као и сам оптужени признаје, писала је о том сукобу много, односно о Дражиној издаји.

За оптуженог под редним бројем 2. утврђено је да је по повратку из Никшића уз оптужене под редним бројем 1 и 3 био главни сарадник при стварању названи „Народне војске“. Он је ита нине наговарао партизана да не иду у своје јединице на положају код Цркиница, већ да иду на збор у Подбожур.

Оваквим својим радом разбијао је јединство у борби против окупатора.

Под окриљем окупатора, у мјесцу септембру прошле године, прихватио се положаја општинског одборника и сеоског кмета и био одређен да одузима од народа оружје, чим је постао директни слуга окупатору.

Одбрана му је као и оптуженом под редним бројем 1 из истих разлога неумјесна. За његову службу окупатору брани се, да је је вршио ради спаса племена граховског. Ова одбрана је неумјесна, јер се не штите народни интереси служећи оцима, који убијају, пале, пљачкају наш народ. За оптуженога под редним бројем 3 утврђено је да је по повратку његовог брата Новике, са њиме организовао названи „Народну војску“ Драже Михаиловића, на свим зборовима и састанцима поред оптуженог Новике водио главну ријеч, писао својом руком статут и био изабран за привременог командира, руководио са стражама и куририма, и уопће био оптуженом Новиче десна рука у читавим овим издајничком раду. Одбрана му је као и оптуженом под редним бројем 1 из истих разлога неумјесна.

За оптуженог под редним бројем 4 утврђено је да је радио са првом тројицом оптужених при организовању названи „Народне војске“ и пријетио партизанима који су били на положајима пред његовим селом, да ће на њих пуцати ако они отворе ватру на окупатора и иначе се односно непријатељски према партизанима, чиме је вршио саботажу и разбијање народног јединства у борби против окупатора.

За оптуженог под редним бројем 5 утврђено је, да је приликом помена своме рођаку Мирку, стријеланом од окупатора, оптужио партизана као кривца Миркове погибије, да је лиферовало месо окупатору и послатје забране од стране партизанске војске, да је учествовао на италијанском збору на Осјетеници довозавши се на кети у италијанском аутомобилу са издајником Андријом Миловићем, и ако је то било забрањено од стране партизанске војске, а и исти је био војник партизанске војске, из које је дезертирао и прешао у 6 чету Ковачевића. Овај оптужени је познат у народу као пљачкаш и гуљикож. Један од његових поступака је тај, што је приликом диобе народног новца запланјењеног у капитулацији за себе задржао дво намијењен Сливанима, а истима дао нагореле новчанице.

За оптуженог под редним бројем 6. утврђено је да је био у тијесној сарадњи са оптуженима под редним бројем 1 и 3 при организовању „Народне војске“, да се у септембру прошле године примио положаја одборника у општини и сеоског кмета под окриљем окупатора, да је био командир страже који је, по наредби окупатора, чувала од партизана путеве у општини граховској, да је после јулских акција широко гласио да су партизани пљачкеши Анте Павелића, да је још за вријеме јулских акција агитовао међу Сливанима да се не диму на оружје. Оваквим радом разбијао је народно јединство у борби противу окупатора, саботирао ту борбу и био слуга окупатору.

За оптуженог под редним бројем 7. утврђено је да је био у тијесној сарадњи са првом тројицом оптужених названи „Народне војске“, да је пријетио партизанима и односно се непријатељски према њима. Овај оптужени је иначе познат у народу као лопов из прве окупације, народни гуљикож и преработ.

За оптуженог под редним бројем 8. утврђено је да је био у најтјеснијој сарадњи са оптуженим под редним бројем 1 и 3. при организовању назови „Народне војске“ и да је најактивније агитовао за ову организацију, а противу партизана. Да је био шпијун окупатора и ранијих противнародних режима, а у народу је познат као пљачкаш и народни гуликожа и као такав се нарочито истакло за пријеме капитулације Југославије.

За оптуженог под редним бројем 9 утврђено је, да је при успостављању општинске управе под окриљем окупатора, поздравно талијанског колонела здрављем и обећао му истребљење комуниста.

За оптуженог под редним бројем 10 утврђено је да је био у најтјеснијој сарадњи са оптуженим под редним бројем 1 и 3 при организовању назови „Народне војске“, да је као селски кмет потврђен од окупатора, организовао талијански збор на Осјеченици и пријетњама присиљавао народ да учествује на овим збору.

За оптуженог под редним бројем 11 утврђено је да је био у тјесној сарадњи са првом тројицом оптужених при организовању назови „Народне војске“ и био водник јабучког вода исте војске.

За оптуженог под редним бројем 12. утврђено је да је био у тјесној сарадњи са оптуженима под редним бројем 1 и 3. при организовању назови „Народне војске“ и одвраћао млазнице да не иду у партизанску војску.

За оптуженог под редним бројем 13. утврђено је да је учествовао у састављању другог статута 6 чете Ковачевића назови „Народне војске“, агитовао за ову акцију и дезертирао из партизанске војске.

За оптуженог под редним бројем 14 утврђено је да је био у тјесној сарадњи са првом тројицом оптужених при организовању назови „Народне војске“, агитовао за ову организацију и био командир јабучко-загорске чете ове војске.

За оптуженог под редним бројем 15 утврђено је, да је био у тјесној сарадњи са првом тројицом оптужених при организовању назови „Народне војске“, агитовао за ову организацију и био дезертер из партизанске војске.

За оптуженог под редним бројем 16 утврђено је да је био у тјесној сарадњи са првом тројицом оптужених при организовању назови „Народне војске“, агитовао за ову организацију и служио као курир.

За оптуженог под редним бројем 17 утврђено је да је био у тјесној сарадњи са првом тројицом оптужених при организовању назови „Народне војске“, и дезертирао из партизанске војске, у којој је био комесар за искраму списке чете и пришао овој Дражњој војсци.

За оптуженог под редним бројем 18 утврђено је да је агитовао за назови „Народну војску“, држао говор на збору у Подбожур у лијелно статут ове организације.

За оптуженог под редним бројем 19 утврђено је да је агитовао активно за назови „Народну војску“, а против партизана, и пријетко партизанској војсци.

Сва имовина која припада лично првој осморци

оптужених конфискује се у корист народно-ослободилачке партизанске војске.

Ова пресуда је извршена и противу ње нема мјеста жалби.

Секретар суда:
Марија Нош, с. р.

Претседник војног суда:
Саво Б. Комачевић, с. р.

Чланови суда:

Миливоје Ђуровић, с. р.
Никола А. Ђурковић, с. р.

Димитрије С. Булајић, с. р.
Мато В. Антуновић, с. р.

ГРАХОВЉАНИ

Извршењем горње пресуде пријеког војног суда ишчизавањем партизанског одреда уништено је језгро петоколонашких бандита у општини граховској у Заметкући тиме је сатрвено зло које је интригало здраву срич нашег народа, које је разбијало народно јединство у борби против окупатора и спремало братоубијачку борбу у Црној Гори попут оне коју води издајник Дража Михаиловић у Србији.

Крвака борба коју тако храбро води наша партизанска војска против окупатора а за народно ослобођење, нераздвојиво је повезана са борбом против петоколонашких елемената, противу непријатеља који хоће изнутра да онемогуће ту нашу борбу. Тако је било у ранијој историји Црне Горе и других народа. Борба против Турака неминовно је захтијевала уништење потурница.

Ослобођење Грахова и настављаће наше народно ослободилачке борбе, нужно су нам поставили у задатак да у заметку цијенергичније истријебимо губу из наше територије. Тако смо поступили у овоме случају свјесни одговорности коју сносимо пред нашим храбрим партизанском војском и пред народом за успјешни завршетак наше борбе. Тако ћемо поступити и убудуће при сваком и најмањем покушају да се упронасте тековане стечене и заливане крваљу наших храбрих партизана. То нам налажу многобројни синови нашег народа који су стријељани, безбројни повљени и опљачкани домови, то нам налажу безбројне жртве које широм читавог свијета падоше у овој мучној борби противу фашизма. Све оно што посредно и непосредно користи мрском фашизму треба да буде уништено. То је наша дужност, ту нема никаквог оправдања и сентименталности, јер то би било равно издаји диманње партизанско ослободилачке борбе. Да је негдашња Шпанска Република одлучно поступила према генералу Франку и његовим савјесницима, не би шпански народ пролио онолико крв у борби за своју слободу и не би данас Франкова чизма tlačила херојски шпански народ.

Свјесни су наши партизани, свјесни је читав наш народ опасности која му пријети од овог унутрашњег зла. О томе свједоче бројни анали св, стотинама потписе које смо добили из Црне Горе, Херцеговине и Бохе у којима се тражи уништење, у заметку савремених потурница.

СМРТ ИЗДАЈЦИМА; СМРТ ФАШИЗМУ СЛОБОДА НАРОДУ!

19 јануара 1942 год.

Штаб народно ослободилачког партизанског батаљона

Петарина завјезда
Штаб 1 батаљона
Црногорско-Санданског партизанског одреда
10-11-1942 год.
М. Гора

Обрад Јефтовић из села Забр. Тоца оптужен је од сељака своје општине: 1) да је уписан у четнике које врбује неки калуђер у Прибоју под окриљем окупатора а за борбу против народно-ослободилачких бораца и борбе за слободу; 2) да је и раније служио непријатељу као шпијун; 3) да је у својој општини покушао чак и силом организовати четничке bande за борбу на истој бази и 4) да је натјерао 11 сељака да иду у Прибој и положи четничку заклетву.

На саслушању окривљени признаје да је био у четницима среза Прибојског. Да је касније дошао у своје село у коме се један већи број четника уписао, али да ту није било иницијативе са његове стране. Не признаје да је вршио шпијунажу за рачун непријатеља, нити да је натјерао сељаке да полажу четничку заклетву.

Из разлога што је окривљени био четник окупаторски тј. оне bande која је заостављала партизане; због свог сумњивог држања у односу према окупатору и покушаја организовања четничких банди у Тоцима овај Штаб

ОСУЂУЈЕ НА СМРТ

Обрада Јефтовића као издајницу народног и главног слугу окупатора.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Замј. команданта
Вел. Милошевић, с. р.
Зам. пол. комесара

Командант
Широ Мугоша, с. р.
Пол. комесар
Париша Вујшовић, с. р.

Штаб 1 батаљона
Црногорско-Санданског партизанског одреда
Манастир Гора, 8 јануара 1942 г.

Јован Дучић из села Карошевинце оптужен је од сељака Карошевинце и других села: да је вршио шпијунажу у корист непријатеља; да се је непријатељски држао према партизанцима; да је наговарао сељаке да поднесу тужбу против партизана.

На саслушању признаје: да се је непријатељски држао према партизанцима; да је бјежао од партизана да се не замјери Италијанима; да је на дан борбе на Савином Лакту био у Пријеполу; да је рекао Рајку

Бакочићу „немој да се шалиш главом и да доводиш Црногорце“; да је при појави партизана бјежао у правцу Пријеполу и никао „љачкијте али ћете платити.“

Немјешто се брани, избегава да одговара на конкретна питања, наговара се да је био пијан.

На основу мишљења сељака и утиска који се је добио приликом вођења истраге оптужени је вршио шпијунажу у корист непријатеља и заузимао непријатељски став према национално-ослободилачкој борби.

На основу изложеног у вези са директивом — Смрт шпијунима — Јован Дучић

ОСУЂУЈЕ СЕ НА СМРТ СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Пресуда је извршена: немога дана.

Политички комесар
Париша Вујшовић, с. р.
Замјеник,
Димитрије Милошевић, с. р.

Командант
Широ Мугоша, с. р.
Замјеник,
Вел. М. Милошевић, с. р.

Ристо Голубовић, бив. пресј. Врбова
Милојница Жарковић, црк.
Вуле Брашнац, Бабиње Тоци

Рађено у — Дому — на дан 16 децембра 1941 г.

Сељаци села Врбова, оптужили су сељанку Стана Корућа да се бави шпијунажом, редовно одлази у Пријеполу Италијанима — карабинјерима и јавља долазак партизана у ово село. Опште је мишљење свију сељака дотичног села да заслужује смрт.

На саслушању окривљена се вјешто изјављује, оштроумно признаје да је писала писмо од претседника општине Бабиње начелнику среза у Пријеполу.

Опште је мишљење: крива је.

ОДЛУКА: ЈЕДНОГЛАСНО СМРТ.

У Кадином Долу, 16 XII-1941 год.

Чланови суда:

1) командант комбин. батаљона
Широ Мугоша, с. р.
замј. батаљона пол. комесара	4) Пол. комесар Зетске чете
Париша Вујшовић, с. р.
5) Д. Ђ. Ускоковић, с. р.
2) Командант Зетске чете
Вел. М. Терзић, с. р.	
3) Милослав Церковић, с. р.	

Смртна казна извршена је одмах.

Милован Јоксимовић, Мића Зејак, Јовко Зејак, из Павиног Поља; Милош Бошковић, Јевто Радовић, Грујо Мрдан, Саво Зејак, из Барине.

ДОКТОР МИЛО ИЛИЧКОВИЋ

санитетски ђенерал у пензији

Наш добри и честити доктор Мило. Знамо га још прије 30 и више година када се, као млад човјек, одрекао благостања и угодног живота у великој Русији, и са својом женом Рускињом, госпођом Клаудијом, похитао у свој родни крај, на наше Цетиње. Као прави самарићанин притекао је у помоћ сваком болеснику, са једнаком љубављу код имућних и код сиротиње. Као добар лекар, убрзо је стекао код народа неподјеливну љубав, а у својој струци напредовао до највишег чина — ђенерала и начелника армијског санитета.

Као ђенерал у пензији, пошто је своју дјечу отхранио и абринуо, повукао се са својом госпођом у своје родно мјесто Брчеле. Овидао је малу кућицу, да у њој, међу својима, дочека посљедне дане. Иако у високим годинама свога живота, своје високо знање и богато искуство употребио је на корист својих ближњих. У својој лекарској мисији није разликовао црвене од бијелих, часне од нечасних, пружао је лекарску помоћ сваком коме је затребала.

Вјероватно да своје погледе на живот није могао ускладити са партизанским, и да им је као такав сметао. Али убиство његово и његове жене Клаудије, старца који нијесу могли бити опасни ни за ког, — напротив, могли су користити, те још како и самим партизанима, — мирише на похлепност и пљачку, што се јасно види из приложеног комунистичког документа:

Штаб
Народно-ослободилачког
Партизанског батаљона
„Јован Томашевић“
Број 46
Положај, 4. IV, 1942 г.

Штабу Ловћенског Народно-Ослободилачког
Партизанског Одрода

Положај

Достављамо вам извештај у вези покрадених ствари ђенерала Иличковића и његове жене.

19 прошлог мјесеца спровели смо том штабу ђенерала Иличковића и његову жену преко партизанског одреда: „13 јули“. Истог смо били у потпуности убиједили да је позван код штаба одреда ради да буде смјештен као лекар у некој нашој партизанској болници. Такође смо њим упутили спроводни акт, који Вам сада прилажемо. У међувремену је успијела борба на Вашем сектору, тако да се исти није могао спровести, о чему нас је команда чете из Грађана извјестила. Ми смо одмах грађанској партизанској чети батаљона „13 јули“ дали налог да Иличковића и његову жену убију, што су они одбили и одговорили да га ми примимо натраг и извршимо његово ликвидирање; послје чега смо послали људе те су га ликвидирали. Накнадно смо тражили да нам команда партизанске чете из Грађана врати ствари доктора Иличковића и његове жене а којих ствари је било добро напуњено три куфера велика. Од команде чете смо добили овакав одговор:

Штабу батаљона „Јован Томашевић“. Ево Вам шаљемо списак свих нађених ствари код доктора Иличковића; нађено у његовим куферима. За пронађене ствари извјестили смо батаљон „13 јули“ и сматрали смо да на заплијењене ствари имамо право за наш труд који смо имали носећи их и враћајући назад и задржавајући их два дана и извршавајући акцију пад њима. Ово задржавамо код нас док видимо колико можемо добити од заплијењених ствари, јер сматрамо да их пошаљемо да би добили дио као што су добили из Дупила приликом учешћа 2 чете у тој борби. Нас само 300 метака. Тражимо да нам упутите два јастука које је узео доктор од Јока М. Поповића. Приликом убиства они су отишли са њима у земљу.

Политички комесар, на терену,
Заступник комесара Ђуро Ј. Петровић, с. р.

На даље наше инсистирање да се ствари врате дали су нам два куфера, један потпуно празан док у другом су биле ствари за које прилажемо списак у препису. Списак нађених ствари: новац 7300 динара у сребру и папиру, лира 2497 талијанских, злато: два златна сата, прстена 4 златна, један сребрни, једна игла сребрна, једна дуванска кутија, двоје наочари са кутијама, једна већа сребрна кашика за јело, 4 мање кашике, једна округла кашика, један кратки капут, једна шалпа, један женски огртач, 1 хаљина, 1 џемпер, 2 комбинезона, 1 кецеља, 1 свилена марама, 1 спаваћа капа, 1 гаћице, 4 бијеле мараме, 1 каљаче женске, 1 папуче, једна мрежа за косу, 1 мушке и једне женске чарапе, прибор за бријање, 1 четка за робу, 1 пешкир, 2 мала новчаника, 1 мушка и 1 женска ручна ташна, 2 већа и један мањи куфер, 1 већа плехана кутија, 2 мање кутије са хирушким прибором, 1 кутија љековних зрна, 1 леворвер.

Види се да су они беа ичијег овлашћења отворили куфере, ма да су знали да се имају спровести за Ловћенски одред или повратити у наш штаб. Овде су по сриједи задње намјере, јер по низу доказа покрадено је ствари у вриједности преко сто хиљада. Ово потврђују следеће чињенице: 1) послали су нам од три пуна куфера свега 1 куфер ствари, док су други послали потпуно празан, а трећи, како они кажу, празан за себе задржали, као и леворвер именованог. Накнадно су нам послали, послније 15 дана, још 4700 динара, 2400 лира и кишну кабанџу. Овом новом пошиљком хтјели су да умање своју крађу, јер су у предњем извештају казали да немају више ништа.

Ми смо извјештени да је ђенерал са собом узео разног накита жениног, златних ланаца, сатова, наруквница, као и његових златних вредносних ствари, сребрног посуђа у тежини од 4 кг. да је сву металну вриједност узео са собом види се из тога што се у куферу налази 18 сребрних кашика и виљушака које су нам из команде чете вратили. Ђенерал је узео са собом и извјесну количину медицина, исто тако, ђенерал је одnio са собом резерве веша и одијела, чарапа и ципела, све што му је нужно било за дуги боравак при некој болници. А тако исто и његова жена узела је са собом потребну резерву у роби. Даље нема налив пера којег је код себе имао.

1) Поставља се питање, ко је у команди чете испразнио 2 куфера и гдје су из њих

ствари? 2) Како су смјели отворати куфере? ... овдје треба спровести строгу истрагу: 1) Изненадни претрес њихових станова, најљиво све појединости испитати и присилити их да ствари врате. Ми ћемо даље по овим стварима повести истрагу, па ћемо Вам послати доказе о читавој ствари.

Црвена Армија је са нама — побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Притним комесар,
Велимир Леновић, с. р.

За команданта,
Данило Шоровић, с. р.

Напомињемо да смо извјештени да је само имао у лирама 17.000

Поп ПЕТАР ВУЈОВИЋ на Жупе Добрске

Честити Србни, одани и вјерни слуга Христове цркве, добар пастир стада својега, примјеран отац породице и понос свога братства и племена, завршио је свој живот, на мученички начин, од партизанске руке у алогласном Куновом Присоју. Бачен је у јаму 17 метара дубоку. По исказау чобана чуо се његов глас из јаме још пети дан.

Од куће су га одвели партизани:

Милутин Пејановић, учитељ,
Жарко Вукић, пропасти студент и
Никола - Коле - Јаблан, чиновник поште.

Суд при партизанском батаљону, који га је осудио на смрт, сачињавали су:

Андрија Пејовић, командант батаљона,
Мићан Петричевић, комесар,
Мило Јовићевић, професор, и
Даниша Мариновић.

Послије изречене смртне пресуде, одвели су га штабу Ловћенског одреда, који је одобрио пресуду штаба батаљона, кроз уста комесара Ловћенског одреда Михаила Вицковића.

Непосредни џелати били су:

Миханло син Филипа М. Пејовића, учитеља, који се и сада налази у одметништву;
Андро В. Лопичић из Цеклина и
Крсто Ђуровић из Ораха.

Све податке добили смо од његовог естрица г. Јована Б. Вујовића.

МИЛОВАН Ђ. БЕШИЋ

бивши срески начелник у Шавнику

На дјелу националне организације пада у руке комунистичким зликовцима, који га осуђују на смрт. По саопштењу смртне пресуде у канцеларији зетског партизанског одреда, Бешић хвата за главу судског џелата, баца га под ноге, док другом одузима пушку и рањава једног комунисту. Престрављени комунистички зликовци прискачу другозема у помоћ,

и револвером лишавају живота националисту Бешића. Скидају са њега одијело и остављају га нага. Кидају му нос и ваде очи, а потом га бацају у једну од многобројних рупа, које су ископане авионским бомбама приликом бомбардовања Радовча. Тако у 44 години старости, комунисти лишавају живота једног одличног и савјесног службеника, примјерног националисту, јунака и народног добротора.

ПЕТАР (ПЕШО) ЂЕЛОВИЋ

трговац из Рисна

Пешо (Петар) Ђеловић, дугогодишњи претсједник Општине рисанске, претсједник Цркв. општине у Рисну, члан Епархијског одбора митровалије црногор. прим., познати национални радник, истакнути члан свих националних и културних друштава, каданак познате националне куће Ђеловића рођен је у Рисну г. 1882.

По наређењу вогласног партизанског вође Николе Ђурковића, политичког комесара за Боку Которску, убијен је на свиреп начин, од двојице младих из Баошића, у Баошићу дне 7 марта 1942 г. на следећи начин:

Дне 7 марта на путу ка Х. Нову, пок. Пешо је сачекан на цести у Баошићу, заведен више цесте неколико метара и ту неким тупим предметом страховито измрштарен, послије тога револверским метцима изрешетан

и остављен полу мртав на исто мјесто. Убице су му опљачкали златни сат, новчаник и прстење. После тродневних страховитих мука пок. Пешо је преминуо. Истрага која се води објелоданила је и имена убица. То су били домаћи, мјесни целати, којима је био задатак да извршавају наређења у мјесту, и убијају осуђене од алогласног „штаба из Орјена“.

Пок. Пешо сахрањен је у Рисну уз учешће многобројног народа и представника власти из Котора и Рисна.

Дне 5 авг. 1941 г. пресудом Војног суда у Котору, стријељани су у Баошићу убице пок. Пеша Ђеловића и то: Васо Камилић и С. Цвјетковић, младићи из Баошића.

МИЛУТИН В. ВУКОВИЋ

бивши судски чиновник из села Лушца код Бера

Убијен од партизана 25-XII-1941 године код своје куће. Партизани су дошли да га разоружају као сумњивог и опасног за свој покрет. Он је одбио да им преда оружје, па је нагледало да су преговори завршени без последица. Партизани су га убили с леђа у часу кад је пошао да уђе у своју кућу.

Пок. Милутин био је исправан чиновник добар национални радник, честит и поштован грађанин, те је као такав радо приман у сваком друштву. Иза себе је оставио четири кћерке и једног сина.

МИТАР Т. МАКОЧЕВИЋ

земљорадник
из Црнаца, општина Пиперска

Одведен је од своје куће и стријељан на Радовчу 25 марта 1942 године. Њеш пронађен са још три гола непозната љеша, у једној рупи ископаној од авионске бомбе.

Партизанску тројку која га је одвела сачињавали су:

Матић Милован, командир ударне чете, бивши авијатичарски водник из Стијене — Пипери.

Шћепановић Н. Ђорђија, политички комесар црначке парт. чете, из Црнаца, по занимању чобанин, и

Вукашиновић Т. Никола, писар општине пиперске из села Копкља.

На Радовчу су га неколико дана саслушавали и мучили. Затим су били намени да га ослободе, али га је у смрт отјерала писмена најава Блажа Р. Цанкића, комесара за раздиобу добара манастира Ђелије, која гласи:

Скрећем команди пажњу за следеће: Ако Митра Т. Макочевећа пустите на слободу, поћи ће са Мјјовићима у националисте који су се зашамчили на турској караули „Пазариште“ више Спужа, одакле ће да се боре противу нас, па сам мишљења да се са њиме кратким путем на моју одговорност ликвидира.

Блажо Р. Цанкић, с. р.
комесар за раздиобу добара
манастира Ђелије — др. Владо
Цирић

Потписник ове изјаве Блажо Џанкић био је толико познат до партизанске владавине, да га није анало ни пола сељака села Црнаца, иако је имао 25 година. Па ипак, његово мишљење било је за штаб на Радовчу мјеродавно да скине главу једном добром и честитом домаћину, добром војнику и узорном племеннику.

Даница Колиновић и
Росе Калуђеровић.

У стару и болесну бабу Росу непалили су три пушчана метка а затим опљачкали све што су у кући нашли, затим се задовољно удаљили, свјесни да су извршили једно „часно“ и „јуначко“ дјело.

Све податке добили смо од њеног сина Блажа М. Кусовца.

РОСЕ М. КУСОВАЦ

из Љуботиња
старица од преко 70 година

Жена познатог јунака Маркише С. Кусовца а мајка Блажа Кусовца, који је такође теже рањен у борби против партизана.

Није се слагала са радом партизана и са самим тим им се смртно замјерила. Док је лежала у кревету, сама у кући, од болести и старачке изнемоглости, дошли су у кућу крвници:

Васо Марков Прља, пропали студент и двије партизанске усједјелнице:

МИЛАН В. АЦОВИЋ

піднаредник Претстојништва полиције
у Подгорици

Као добар националиста 1 марта 1942 ступио је у националне редове пуковника Баја Станишића, гдје се налазио до 10 априла. Тога дана погинуо је у Загачу од стране партизанске тројке коју су сачињавали: Илија Б. Мартиновић, Томашевић и Вукадиновић.

Покојни Милан рођен је 15 децембра 1912 год. у селу Петровићи, општина Хум, срез Требињски — Херцеговина.

Слике и описи наших покојника наставиће се у идућој свесци.

ПОНОР И ПАКАО

Особе убијене од стране партизана

Суло Ђосовић, земљорадник, стар 20 година. Општина Мељак, срез Пљеваљски.

Милун Ђосовић, земљорадник, стар 19 година. Општина Мељак, срез Пљеваљски.

Салкан Ђосовић, земљорадник, стар 35 година. Општина Мељак, срез Пљеваљски.

Галичани Живко, Општина Илино-Брдска, срез Пљеваљски. Одвели га и убили тупим предметом и из пушке партизани: Вуковић Вилан, Ђаковић Миливоје, Зарубина Миливоје. Њеши пронађен на Ивановом Пољу.

Ђурић Власије, земљорадник, стар 50 година. Општина Илино-Брдска, срез Пљеваљски. Рањен од стране партизана: Вуковић Вилан, Ђаковић Миливоја, Зарубина Миливоја. Од рана је умро у болници.

Кнежевић С. Милош, земљорадник, стар 35 год. Општина Илино-Брдска, срез Пљеваљски. Убијен од партизана Перуничина Милош и других.

Барић М. Данило, прегледник Фин. контроле, стар 28 год. Општина Воланићка, срез Пљеваљски. Одвели га и убили партизани: Јеловац Милутин, ком. II парт. батаљона. Остали случајности немогуће знати. Њеши пронађен у селу Меочу, општина Прећанска.

Боровић Милојко, конзармериски наредник, стар 25 год. Општина Воланићка, срез Пљеваљски. Одвели га и убили партизани: Јеловац Милутин из општине Мељак, срез Пљеваљског. Њеши пронађен у селу Меочу, срез Пљеваљски.

Петровић Аврам, Општина Косаничка, срез Пљеваљски. Стрелан од непознатих партизана у селу Косаница. Њеши пронађен пред зградом партизанског штаба.

Нацмановић Владо, тежак, стар 40 год. Општина Косаничка, срез Пљеваљски. Стрелан од стране партизана. Њеши пронађен у селу Косаница.

Кријештарац Алија, земљорадник, стар 50 год. Општина Косаничка, срез Пљеваљски. Стрелан пушком од партизана. Њеши пронађен у селу Левер-Гари.

Ивановић Гојко, земљорадник, стар 16 год. Општина Бобовска, срез Пљеваљски. Погинуо од непознатих партизана.

Костић Милан, ст. права, стар 20 год. Општина Олевинска, срез Пљеваљски. Убијен од непознатих партизана.

Станић Јовица, тежак, стар 35 година. Општина Олевинска, срез Пљеваљски.

Луковић Милорад, земљорадник, стар 26 год. Општина Олевинска, срез Пљеваљски. Одведен и убијен од стране партизана Алексе Јовићевића. Њеши пронађен у Краљевој Гори.

Чворовић Бајо, поседник, стар 35 год. Општина Олевинска, срез Пљеваљски. Стрелан од непознатих лица. Њеши пронађен у планини Кујануши.

Чворовић Родолан, тежак, стар 45 год. Општина Олевинска, срез Пљеваљски. Стрелан од непознатих лица.

Милојчић Нешко, Општина Прећанска, срез Пљеваљски. Убијен од непознатих лица.

Војиновић Гетар, пјешадски касетан I класе, стар 35 год. Општина Прећанска, срез Пљеваљски. Убијен од непознатих лица.

Војиновић Милош, земљорадник. Општина Прећанска, срез Пљеваљски. Убијен од непознатих партизана. Њеши пронађен у Адрићанима, срез Пљеваљски; извађених очију и поломљених руку.

Вучић Обрад, пјешадски поручник, стар 35 год. Општина Прећанска, срез Пљеваљски. Убили су га пушком партизани: Перунички Ђорђе, Анђелић Вукман и Кнежевић Владо. Њеши пронађен и сахрањен. Био је националиста.

Ветрић Фердо, гатериста стар 32 год. Пљеваљ. Бодеи ножевима, мршварен и послје неколико дана умро. Мучен од непознатих партизана. Њеши пронађен код пицаре где је и убијен.

Дамјановић Сако, касетан I класе, стар 40 г. Пљеваљ. Убијен тупим оруђем у главу и избоден ножевима по цијелом тијелу. Одведен од стране партизана Јакића Владимира, команданта елитакског партизанског одреда. Њеши пронађен у Адрићанима, затрпан у кречани са још 2 официра и 1 подофициром чија су имена непозната.

Пушела П. Стево, судиски приправник, стар 30 год. Пљеваљ. Убијен од стране партизана: Котлине Богдана, Радоњића Милоша, Грбијевића Милана, Ђеровића М. Драга и Ђеровића Р. Јована. Њеши пронађен у Боану у Ускошима.

Кандић Миле, земљорадник, стар 78 год. Пљеваљ. Кошало Алија, Пљеваљ. убијен из пушке пред кућом у Пљеваљима.

Савић Драгиша, наредник водник, стар 35 година. Пљеваљ. Погинуо.

Савић Зорка, домаћица, Пљеваљ. Погинула.

Јасовац Миле, земљорадник, стар 35 год. Пљеваљ.

Пејановић Лука, земљорадник, стар 78 год. Пљеваљ.

Пејановић Жарко, земљорадник, стар 23 год. Пљеваљ.

Каруга Милорад, земљорадник, стар 40 год. Општина Отиловићка, срез Пљеваљски. Убијен од партизана Златарског партизанског одреда. Ударили тупим оруђем, намиривари и послје дотучени ватреним оруђем. Њеши пронађен у Обардама, општина Матарушка, срез Пљеваљски.

Кудур Сабо, земљорадник, стар 45 год. Општина Отиловићка, срез Пљеваљски. Намиривари на стријељан од стране непознатих лица. Њеши није пронађен.

Аичић Милан, четник, стар 33 год. Општина Отиловићка, срез Пљеваљски.

Јоксонић Сређе, земљорадник, стар 60 год. Општина Отиловићка, срез Пљеваљски.

Трутић Рад, земљорадник, стар 60 год. Општина Отиловићка, срез Пљеваљски.

Кезић Пошто, земљорадник, стар 40 год. Општина Отиловићка, срез Пљеваљски. Одведен и стријељан од стране партизана: Кнежевића Јока и

- Перуничина Вукојине. Љеш пронађен у селу Обор-
љани.
- Шаранчић Илија, земљорадник, стар 45 год. Општина
Отлиовићка, срез Пљеваљски. Убијен као курир,
носећи четничко писмо, од стране партизанског
Златарског одреда. Љеш пронађен у Каменој Гори.
- Пејатовић Марко, кафеџија, стар 45 година. Општина
Отлиовићка, срез Пљеваљски.
- Грбовић Ристан, земљорадник, стар 42 год. Општина
Отлиовићка, срез Пљеваљски.
- Грбовић Јеранија, домаћица, стара 85 год. Општина
Отлиовићка, срез Пљеваљски.
- Палић Аница, домаћица, стара 80 год. Општина От-
лиовићка, срез Пљеваљски.
- Коћаловић Анија, стара 45 година, из села Матаруга,
Општина Матарушка, срез Пљеваљски. Отишла
да тражи ошачкану стоку; ухватили је и спро-
вели за Косаницу, где су је и стријељали, парти-
зани: Јовић Олга из Шумана, Милић Владо из
Мијаковића, Табаш Гојко из Зековице. Љеш про-
нађен у јами, у Косаници.
- Гачевић М. Војин, земљорадник, стар 20 г. Општина
Матарушка, срез Пљеваљски. Убијен као четник,
од стране партизана Зековића, команданта парти-
занског одреда. Љеш пронађен у Тихову, општина
Ожевњиска.
- Цвијовић Петар, земљорадник, стар 54 год. Општина
Готовушка, срез Пљеваљски. Убили га парти-
зани: Ђосовић Владо из Потпеша, са дружином.
Заклат ножем код куће.
- Лаковић Мара, домаћица, стара 35 година. Општина
Готовушка, срез Пљеваљски.
- Лаковић Бранко, земљорадник, стар 38 год. Општина
Готовушка, срез Пљеваљски.
- Лаковић Војка, стара 8 год. Општина Готовушка,
срез Пљеваљски.
- Лаковић Бранка, дијете старо 9 мјесеци. Општина
Готовушка, срез Пљеваљски.
- Лаковић Добрило, дијете старо 3 године. Општина
Готовушка, срез Пљеваљски.
- Лаковић Јелица, стара 11 год. Општина Готовушка,
срез Пљеваљски.
- Лаковић Јеленацета, стара 7 година. Општина Гото-
вушка, срез Пљеваљски.
- Тошић Лазар, земљорадник, стар 40 год. Општина
Готовушка, срез Пљеваљски.
- Тошић Никола, земљорадник, стар 27 год. Општина
Готовушка, срез Пљеваљски.
- Ђуровић К. Вељко, поручник, стар 41 год. Општина
Петрушинска, срез Данилоградски.
- Ђуровић К. Милош, земљорадник, стар 35 год. Оп-
штина Петрушинска, срез Данилоградски.
- Ђуровић В. Крсто, земљорадник, стар 70 година.
Општина Петрушинска, срез Данилоградски. Сва
тројица одведени од куће и бачени у јаму од
стране партизана: Лучића К. Радосава, Поло-
вића М. Рада и Малевића Ђ. Милоша. Пронађени
у Гостилу, 3 км. од куће.
- Милатовић Ј. Петар, учитељ, стар 37 год. Општина
Петрушинска, срез Данилоградски.
- Милатовић П. Љубица, домаћица, стара 35 г. Оп-
штина Петрушинска, срез Данилоградски. Уби-
јени мучки из засјед, ноћу, на вратима кућним,
од стране партизана: Пелевића Р. Милоша, Пе-
левића Сретема, Богичевића Неђеана, Савовића
- Сава, Радосића Марка, Ђуровића Војислава и
Ивановића Душана.
- Милатовић П. Мркоје, ђак, стар 17 год. Општина
Петрушинска, срез Данилоградски. Погинуо као
националиста.
- Ђуровић Р. Милосав, домаћица, стара 60 година.
Општина Петрушинска, срез Данилоградски.
- Ђуровић Р. Драго, земљорадник, стар 27 год. Општина
Петрушинска, срез Данилоградски.
- Ђуровић Р. Тетна, домаћица, стара 26 г. Општина
Петрушинска, срез Данилоградски. Убијени од
стране партизана: Ђуровића М. Маринка, Ђуро-
вића М. Радосава, Ђуровића М. Веселина, Богиче-
вића М. Милина, Секулића Влада, Секулића
Пејса, Зотовића Љуба и других. Пронађени у
Равнама.
- Шкерковић Новица, учитељ, стар 35 година. Општина
Петрушинска, срез Данилоградски.
- Гргуровић Бајо, земљорадник. Општина Петрушинска,
срез Данилоградски. Погинуо у борби против
партизана. Био у одреду пуковника Баја Ста-
нишића.
- Гргуровић Миладин, интелектуалац, стар 22 године.
Општина Петрушинска, срез Данилоградски.
Нестао.
- Ивановић Даница, ученица, стара 17 год. Општина
Петрушинска, срез Данилоградски.
- Савовић Милорад, ђак, стар 17 год. Општина Петру-
шинска, срез Данилоградски.
- Бојичић Миланкоје, земљорадник, стар 40 год. Општина
Манастирска, срез Берански. Погинуо у борби
против комуниста на Мојковцу. Био у одреду чет-
ничког војводе Павла Ђуришића.
- Бојичић Вучко, земљорадник, стар 60 год. Општина
Манастирска, срез Берански. Погинуо у борби.
Био у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.
- Боганац Ђорђије, учитељ, стар 36 год. Општина Ма-
настирска, срез Берански. Погинуо од бомбе
бачене у кући од стране партизана. Љеш про-
нађен у кући.
- Вуковић В. Андрија, рез. поручник, стар 70 година.
Општина Манастирска, срез Берански. Погинуо
у борби против комуниста 7-V-1942 на Мојковцу.
Био у одреду војводе Павла Ђуришића.
- Богован Миливоје, полицајац, стар 33 год. Општина
Манастирска, срез Берански. Погинуо у борби
против партизана, на мјесту з. Мојковац. Љеш
пронађен.
- Обрадовић М. Мирко, тежак. Општина Манастирска
срез Берански. Погинуо у борби против парти-
зана, на мјесту „Леленац“. Био у одреду четничког
војводе Павла Ђуришића. Љеш пронађен.
- Пешић Р. Велимир, жандарм. Општина Манастирска
срез Берански.
- Пешић Р. Радосава, тежак. Општина Манастирска, срез
Берански. Убијен пушком у селу Љубинама.
- Вуковић М. Божидар, ст. ветерике, стар 20 година.
Општина Манастирска, срез Берански. Погинуо
у борби против комуниста 29-I-1942 г. у Равној
Ријеци. Био је четник Црногорског одреда.
- Бубоња Р. Милоша, стар 46 год. Општина Манастирска,
срез Берански. Погинуо у борби против парти-
зана. Био у одреду четничког војводе Павла
Ђуришића.

Особе рањене од стране партизана

- Церовић Паша, домаћица, стара 73 год. Општина Мењак, срез Пљеваљски.
- Биједић Ж. Јован, Општина Мењак, срез Пљеваљски. Рањен га Живин Цупер.
- Гогих М. Јосиф, земљорадник, стар 49 година. Општина Илије-Брдска, срез Пљеваљски.
- Лучић Стојан, земљорадник, стар 30 год. Општина Илије-Брдска, срез Пљеваљски.
- Палибрк Матра, домаћица, стара 30 год. Општина Овешинска, срез Пљеваљски. Тешко рањен од непознатих лица.
- Черић Лазар, земљорадник, стар 31 год. Општина Овешинска, срез Пљеваљски, тешко рањен.
- Милашиновић Лазар, земљорадник, стар 27 год. Општина Пренђанска, срез Пљеваљски. Рањен теже од бомбардовања, радећи на свом имању.
- Максимовић Јакша, земљорадник, стар 40 година. Општина Пренђанска, срез Пљеваљски.
- Максимовић Војна, земљорадник, стар 33 год. Општина Пренђанска, срез Пљеваљски.
- Максимовић Максим, земљорадник, стар 16 год. Општина Пренђанска, срез Пљеваљски.
- Максимовић Анета, домаћица, стара 23 година. Општина Пренђанска, срез Пљеваљски.
- Максимовић Станија, домаћица, стара 26 година. Општина Пренђанска, срез Пљеваљски.
- Максимовић Станка, дијете, старо 4 год. Општина Пренђанска, срез Пљеваљски. Сан теже рањен од бомбардовања, радећи на свом имању.
- Дизар Цена, домаћица, стара 30 год. Општина Пљевље. Рањена од стране партизана.
- Бамбур Дура, домаћица, стара 30 год. Општина Пљевље.
- Бамбур Мевла, домаћица, стара 18 год. Општина Пљевље.
- Симовић О. Божићар, стар 13 година. Општина Пљевље.
- Кубал Владимир, шеф електричне централе у Пљевљу, стар 43 год. Тешко рањен у обије ноге на својој дужности, приликом напада комуниста на централу.
- Ненадић Лазар, надворњак пута, стар 49 година. Општина Пљевље. Теже рањен у борби против партизана, у одреду Ирића Богољуба.
- Бамбур Смило, гостиничарски помоћник, стар 19 година. Општина Пљевље. Теже рањен.
- Бамбур Целил, радник, стар 26 год. Општина Пљевље. Лагше рањен.
- Мршић Суљо, земљорадник, стар 32 год. Општина Пљевље.
- Кљавић Никола, општина Пљевље, теже рањен у борби против партизана.
- Шљукић Мирко, четник, стар 22 година. Општина Отрловачка, срез Пљеваљски. Тешко рањен у борби против партизана.
- Шљука Миле, стар 40 год. Општина Матарушка, срез Пљеваљски. Рањен у борби против партизана.
- Шкуља Урош, стар 33 година. Општина Матарушка, срез Пљеваљски. Рањен у борби против комуниста.
- Драгиш Роса, домаћица, стара 35 год. Општина Готовушка, срез Пљеваљски.
- Делић Шћипр, земљорадник, стар 25 год. Општина Готовушка, срез Пљеваљски.
- Велишевић Милорад, ст. техниче, стар 22 године. Општина Петрушинска, срез Данилоградски. Теже рањен.
- Гргуровић М. Војин, земљорадник, стар 24 год. Општина Петрушинска, срез Данилоградски. Лагше рањен.
- Гргуровић Божо, тежак, стар 39 год. Општина Петрушинска, срез Данилоградски. Рањен у борби против партизана. Био у одреду пуковника Баја Станишића.
- Ивановић В. Велизар, стар 6 год. Општина Петрушинска, срез Данилоградски.
- Павићевић П. Радоје, општина Петрушинска, срез Данилоградски. Рањен, откинута му шака десна.
- Ускоковић Т. Милован, стар 40 год. Општина Петрушинска, срез Данилоградски. Теже рањен као националиста у борби против партизана.
- Ускоковић Т. Радосав, стар 23 год. Општина Петрушинска, срез Данилоградски. Теже рањен као националиста.
- Павићевић Ђ. Савић, земљорадник, стар 20 год. Општина Петрушинска, срез Данилоградски. Рањен у борби против комуниста.
- Бошковић М. Душан, чиновник дуванске станице, стар 31 год. Лагше рањен. Био у одреду пуковника Станишића Баја.
- Вујовић С. Божо, жандарм, стар 28 год. Општина Петрушинска, срез Данилоградски.
- Вуковић В. Мирко, учитељ, стар 48 год. Општина Манастирска, срез Берањски. Рањен у борби против партизана 29 I 1942 г., у Равној Ријци, као четник Црногорачке чете, Манастирског одреда. Сада командир четничке чете у Лушцу.
- Божовић Н. Рако, земљорадник, стар 40 г. Општина Манастирска, срез Берањски. Рањен од партизана код своје куће.
- Михановић Милорад, тежак, стар 30 г. Општина Манастирска, срез Берањски. Рањен теже у ногу, у борби против комуниста.
- Вукићевић М. Мирко, тежак, стар 21 г. Општина Манастирска, срез Берањски. Рањен у борби против комуниста. Био у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.
- Јашин Ђ. Малосав, тежак, стар 22 год. Општина Манастирска, срез Берањски. Рањен у борби против партизана. Био у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.
- Томовић Л. Ђође-џе, земљорадник, стар 22 год. Општина Манастирска, срез Берањски. Рањен у борби против партизана. Био у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.
- Шћекић Р. Радосав, тежак, стар 43 год. Општина Манастирска, срез Берањски. Рањен у борби против комуниста. Био у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.
- Бубона М. Филип, Општина Манастирска, срез Берањски, рањен пушком у борби против партизана. Био у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.

Вуковић Милосав, тежак, стар 28 год. Општина Манастирска, срез Берански. Рањен у борби против партизана. Пронађен, у селу Беране.

Зечевић С. Момчило, тежак, стар 21 год. Општина Манастирска, срез Берански. Рањен у борби против партизана. Био у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.

Бешлагич Шемса, домаћица, стара 58 год. Општина Буковачка, срез Пљеваљски.

Рого Мехо, земљорадник, стар 21 год. Општина Буковачка, срез Пљеваљски.

Радојевић С. Војин, земљорадник, стар 28 г. Општина Будимска, срез Берански. Тешко рањен у селу Лугана. Био у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.

Дабетић Р. Михаило, шеф пореске управе, стар 38 год. Општина Будимска, срез Берански. Теже рањен у борби против комуниста на Скадарском Језеру. Био у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.

Војовић В. Милоша, земљорадник, стар 52 год. Општина Будимска, срез Берански. Лакше рањен у борби против комуниста.

Кастратовић М. Маријан, земљорадник, стар 48 г. Општина Будимска, срез Берански. Ранили га и одвели партизани: Адровић Мамут и Ошић Џеко.

Ђуришић В. Вучић, земљорадник, стар 55 год. Општина Будимска, срез Берански. Рањен у борби против комуниста. Био у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.

Шошкић М. Новица. Општина Пољмска, срез Андријевички. Рањен лакше у руку, нос и чело дана 30 IV-1942 год.

Ђулафић Ђ. Гавро, Општина Пољмска, срез Андријевички, стар 23 год.

Кастратовић И. Радослав, редов, стар 22 године Општина Шекуларска, срез Андријевички. Лакше рањен у борби против комуниста.

Дашећ Р. Александар, поручник, стар 25 год. Општина Шекуларска, срез Андријевички. Лакше рањен у борби против комуниста.

Бајрамовић Јусуф, земљорадник, стар 20 година. Општина Расовска, срез Бјелополски. Ранили су га и одвели партизани: Јоксимовић Мићо и Томовић Радоман, из Расова.

Шкепановић Јагош, општински дјеловођа, стар 44 год. Општина Мојковачка, срез Бјелополски.

Морачанин Милорад, тежак, стар 14 год. Општина Мојковачка, срез Бјелополски.

Јелушић П. Тадија, рањен, стар 6 год. Општина Јелевачка, срез Даниловградски.

Лазаревић Јово, пелионокер, стар 64 год. Општина Бијело Поље, срез Бјелополски.

Мартиновић Адем, радник, стар 31 год. Општина Бијело Поље, срез Бјелополски.

Јочић Вукадин, стар 20 година. Општина Затонска, срез Бјелополски.

Мрдак Грујо, земљорадник, стар 40 год. Општина Шаховићка, срез Бјелополски. Тешко рањен у главу од стране партизана.

Фелић Миливоје, тежак, стар 26 година. Општина Затонска, срез Бјелополски. Лакше рањен.

Драгинић Милија, земљорадник, стар 27 г. Општина Затонска, срез Бијелополски. Лакше рањен у борби против комуниста. Био је четник четничког војводе Павла Ђуришића.

Радовић В. Перо, земљорадник, стар 48 година. Општина Затонска, срез Бјелополски. Лакше рањен.

Ивановић Викад, тежак, стар 38 година. Општина Затонска, срез Бјелополски. Рањен као четник одреда четничког војводе Павла Ђуришића.

Калевећ Ш. Ђоко, земљорадник, стар 48 година. Општина Косови Луг, срез Даниловградски. Рањен у борби против комуниста. Био у баталјону Јововића Јакова, капетана I класе.

Вуковић К. Милутин, тежак, стар 22 год. Општина Комањска, срез Даниловградски. Лакше рањен у борби против комуниста. Био у одреду пуковника Станишића Баја.

Радовић Крсто, земљорадник, стар 38 година. Општина Спужка, срез Даниловградски. Одведен је био на губилиште, гдје су га ранжи, али успио је да побегне. Повели су га партизани: Милија Распоповић, Димитрије Драгојевић и Милан Лајовић, а по наређењу политичког комесара Ђурановића Вулети и Зарије Стојовића, учитеља и целата главног штаба.

Велимировић М. Милан. Општина Загарац, срез Даниловградски. Лакше рањен у борби против комуниста. Био у Бјелопавлићком одреду.

Беговић И. Ђоко, тежак, стар 56 год. Општина Загарац, срез Даниловградски. Теже рањен у борби против комуниста. Био у одреду Бјелопавлићком.

Беговић Ђ. Бранко, тежак, стар 19 год. Општина Загарац, срез Даниловградски. Тешко рањен у борби против комуниста. Био у Бјелопавлићком одреду.

Оташевић М. Никола, земљорадник, стар 19 година. Општина Загарац, срез Даниловградски. Лакше рањен у борби против комуниста. Био у Бјелопавлићком одреду.

Ђупић Милутин, редов, стар 20 година. Општина Загарац, срез Даниловградски. Лакше рањен у борби против комуниста. Био у одреду Бјелопавлићком.

Беговић М. Владимир, тежак, стар 30 година. Општина Загарац, срез Даниловградски. Теже рањен у борби против комуниста. Био у Бјелопавлићком одреду.

Вулетић Б. Митар, земљорадник, стар 24 године. Рањен у борби против комуниста.

Вулетић П. Радоје, земљорадник, стар 31 годину. Општина Павковићка, срез Даниловградски. Рањен у борби против партизана. У одреду пуковника Станишића Баја.

Вулетић Б. Милован, земљорадник, стар 35 год. Општина Павковићка, срез Даниловградски. Рањен у борби против комуниста. Био у одреду пуковника Станишића Баја.

Имена погинулих и рањених особа настављају се у наредној списци.

Љеш ЛАЗАРА ШЋЕПАНОВИЋА

Љеш ВОЈНА ФИЛИПОВИЋА
учитеља

5 љешени после вађења из прљавице у Београду

Љеш ЈОВАНА ВЛАХОВИЋА

Љеш СОФИЈЕ БОЈОВИЋ

Испукивање љеша из јаме дубоке 58 м.
на Копилу љеш НОВА БОЖОВИЋА

Љеш СВЕТОЗОРА ЛАЗАРЕВИЋА
Убившег касациног судије

Екипа која је вршила вађење љеша из корита
ријеке Коњарнице претсједника КАРАЏИЋА

Љеш ОБРЕНА АЛЕКСИЋА
ТЕЖАКЕ

Љеш ЗОРКЕ ЛАШИЋ

Љеш САВЕТЕ ТОМОВИЋ

Љеш ДИМИТРИЈЕ АЛЕКСИЋА
пјеш поручника

Паљевине, пљачке и отимачине

Општина Јеленацка, срез Даниловградски
Бобичићу В. Радони, двије куће одтењене од топова.
Одузето: 9 кокоши, сијена кгр. 1000, дрва 30 м³
Разне робе.

Приближна вриједност лира: 22.150.

Јалушићу Б. Пукиши, кућа срушена од топова.
Одузето: кукуруза кгр. 75. Уништено: два чо-
кога розаклије.

Приближна вриједност лира 50.000.

Павићевић Мирици одузето: мушко бицикло, ручни
сат, разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 5.500

Лакићу Миловану, кућа дјелмично срушена. Оду-
зето: једну краву, два телета, 18 оваца, 25
јагњади, двије козе, 4 кокошке, кукуруза кгр.
50, кромпира 100.

Приближна вриједност лира 45.000

Лакићу М. Јолу, кућа дјелмично срушена. Одузето:
двије краве, 3 телета, 10 свиња, једно магара,
кромпира кгр 300.

Приближна вриједност лира 40.000.

Бобичићу Ј. Новаку, кућа уништена топовима.
Одузето: 6 оваца, двије козе, 5 кокоши, куку-
руза кгр. 80, суhog меса 8, сланине 6, меда 10,
вуне 8, кромпира 60, сијена 200, вина 20 литара,
ракије 15 литара.

Приближна вриједност лира 15.160

Бобичићу Ј. Петру, кућа срушена од бомбардовања.
Одузето: 12 оваца, 6 коза, 12 кокоши, кукуруза
кгр. 150, суhog меса 20, сланине 15, меда 30,
масла 200, вуне 20, сијена 400 вина, 30 литара,
ракије 40 литара, медовине 40 литара.

Приближна вриједност лира 47.700.

Ђурановић Р. Марици, запаљена кућа. Одузето:
једног коња, једну краву, 15 кокоши, кајмака
кгр 30, сира 30, вуне 20, кромпира 150, сијена
300, соли 25. Накјата, одијела и других кућних
ствари.

Приближна вриједност лира 100.000.

Ђурановић М. Вуку, запаљена кућа. Одузето: сира
кгр. 25 кромпира 200. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 65.000

Ђурановић П. Периши, запаљена кућа. Одузето:
сира кгр. 10, вуне 15, кромпира 200, сијена
1250. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 98.000

Ђурановић Л. Милутину, запаљена кућа. Одузето:
12 оваца, 4 кокоши, пшенице кгр. 90, јечма 80,
сира 16, вуне 35, кромпира 200, пасуља 15,
сијена 5.500. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 69.000

Ђурановић К. Милици, срушена кућа. Одузето: 6
кокоши, кромпира кгр. 100, пасуља 30, сијена
600. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 30.000

Општина Батонска, срез Бјелополски

Поповићу Н. Новаку, одузето: 15 оваца, кајмака
кгр. 50, сира 100, вуне 14. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 14.435

Пешић Н. Вукојни, одузето: 20 оваца.

Приближна вриједност лира 24.000

Општина Бијело Поље, срез Бјелополски

У име општине пријављује Мекћ А. Бахо. Одузето:
пираница кгр. 400, шаћера кгр. 300, једну пи-
саћу машину „Remington“.

Приближна вриједност лира 40.700

Колић Х. Кадрији, запаљена кућа. Одузето: пет
оваца, кукуруза кгр. 100.

Приближна вриједност лира 20.000

Ђурићу Н. Шабану, одузето: сира кгр. 53, ораза
200, сувих шљива 150, у готову новцу лира
3050.

Приближна вриједност лира 12.000

Општина Павинопољска, срез Бјелополски

Перишићу Ж. Љубу, одузето: једна овца, јечма
кгр. 30, зоби 30.

Приближна вриједност лира 1.575

Грбу М. Марику, одузето: два вола, јечма кгр. 60
ракије 7 литара.

Приближна вриједност лира 8.410

Томашевићу Ј. Перку, одузето: једну овцу, јечма,
кгр. 100, зоби 100.

Приближна вриједност лира 4.000

Томашевићу Б. Радивоју, одузето: једна овца, јечма
кгр. 150, зоби 100.

Приближна вриједност лира 5.000

Томашевићу Ј. Јеренију, одузето: једног вола,
јечма кгр. 100.

Приближна вриједност лира 8.000

Дровњаку И. Милисаву, одузето: једну краву,
пшенице кгр. 100, јечма 65, зоби 20.

Приближна вриједност лира 4.900

Кнежевићу Н. Филипу, одузето: један во, један
коњ, јечма кгр. 100.

Приближна вриједност лира 6.000

Шарчевићу Р. Милану, одузето: три овце, јечма
кгр. 15.

Приближна вриједност лира 1.650

Карталиновићу С. Тому, одузето: једна кржава, јечма
кгр. 80, зоби 15, суhog меса 10, кајмака 5,
сира 7. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 10.750

Кнежевићу М. Јагошу, одузето: три овце, јечма
кгр. 40, зоби 20, вуне 5.

Приближна вриједност лира 8.500

Шестовићу Р. Милзвану, одузето: један во, јечма кгр. 115, пшенице кгр. 50, зоби 5, једну овцу.

Приближна вриједност лира 7.000

Марковићу С. Миладину, одузето: једна овца, јечма кгр. 15.

Приближна вриједност лира 1.000

Ровчанин Милан, одузето: јечма кгр. 54.

Приближна вриједност лира 1.080

Лековићу М. Јерму, одузето: један во и двије овце, јечма кгр. 75.

Приближна вриједност лира 7.000

Лековићу М. Крсту, одузето: јечма кгр. 100.

Приближна вриједност лира 2.000

Лековићу А. Милнвоју, одузето: јечма кгр. 120, зоби 20.

Приближна вриједност лира 3.900

Жутаћу М. Вукадину, одузето: један во, јечма кгр. 130, кајмака 10, сира 10, кромпира 65.

Приближна вриједност лира 14.400

Перишићу Ж. Мирку, одузето: јечма кгр. 55.

Приближна вриједност лира 1.750

Јоксимовићу М. Петку, одузето: једна овца, јечма кгр. 20, зоби 5.

Приближна вриједност лира 975

Општина Косови Луг, срез Даниловградски

Брајковићу Н. Периши, одузето: 20 кокоши, кукуруза кгр. 400, пшенице 200, сухог мяса 30, кромпира 200, купуса 300, сијена 3.500, сламе 350, ракије 20 литара, дрва 50 м³.

Приближна вриједност лира 20.000

Брајковићу Ј. Богдану, одузето: дрва 20 м³.

Приближна вриједност лира 6.000

Драговић Б. Добрици, запаљена кућа.

Одузето: пшенице кгр. 600, кромпира 400, сијена 4000, сламе 1000, ракије 300 литара, дрва 250 м³. Уништено: 7 чокота лозе, 36 стабала воћа.

Приближна вриједност лира 60.000

Драговићу М. Николи, одузето: дрва 15 м³.

Приближна вриједност лира 3.750

Драговићу Ф. Велиши, одузето: дрва 20 м³.

Приближна вриједност лира 5.000

Драговић Р. Златана, запаљена кућа. Одузето: сијена кгр. 4.000, ракије 300 литара, дрва 250 м³.

Приближна вриједност лира 60.000.

Општина Команска, срез Даниловградски

Радловић С. Филипу, одузето: сијена кгр. 4.000, дрва 400 м³.

Приближна вриједност лира 60.000

Народна основна школа, одузето: дрва 25 м³, равне школске ствари. Уништено 25 стабала воћа.

Приближна вриједност лира 30.000

Секулић И. Јован, одузето: један во, двије овце, пет кокоши, сламине кгр. 8, кајмака 6, сира 4, сијена 2.000, вина 50 литара, ракије 10 литара. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 10.000

Радловић Г. Ђуру, запаљена једна кућа.

Приближна вриједност лира 100.000

Вукадиновић П. Јанку, одузето: кромпира кгр. 75.

Приближна вриједност лира 750

Радловић Б. Војиславу, одузето: разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 20.000

Радонићу С. Благогу, запаљене двије куће. Одузето: кукуруза кгр. 180, сухог мяса 100, сламине 40, кајмака 50, сира 20, меда 50, вуне 20, кромпира 300, пасуља 20, дрва 5 м³. Покућанство и друге кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 120.000

Радловић И. Ђуру, одузето: сијена кгр. 5.000, вина 100 литара, ракије 50 литара, дрва 50 м³.

Приближна вриједност лира: 10.500

Секулићу Н. Петку, одузето: једно теле, једна свиња, једна кова, 5 кошница пчела, 6 кокоши, кукуруза кгр. 100, сламине 5, кајмака 8, вина 100, ракије 50.

Приближна вриједност лира: 14.000

Секулићу Н. Душану, одузето: сијена кгр. 3.500, дрва 4 м³.

Приближна вриједност лира: 7.800

Вуковићу Ј. Марку, одузето: 4 кошнице пчела.

Приближна вриједност лира: 4.000

Станишићу П. Машану, одузето: 8 кошница пчела, 6 кокоши, кукуруза кгр. 100, сухог мяса 25, кромпира 450, купуса 150, дрва 3 м³.

Приближна вриједност лира: 19.050

Вукадиновићу О. Бају, одузето: кромпира кгр. 100.

Приближна вриједност лира: 1.000

Станишићу П. Јовану, одузето: кукуруза кгр. 300, сухог мяса 30, кромпира 270, купуса 150, дрва 4 м³.

Приближна вриједност лира: 15.000

Ђурановићу Ј. Митру, одузето: кромпира кгр. 250.

Приближна вриједност лира: 2.500

Вукадиновићу И. Јошу, одузето: кромпира кгр. 300.

Приближна вриједност лира: 3.000

Радловићу Ф. Симону, запаљена кућа са покућанством. Одузето: сухог мяса кгр. 80, сламине 30, масти 5, кајмака 5, сира 15.

Приближна вриједност лира: 110.000

Општина Спужка, срез Даниловградски

Рагановићу П. Пеку, одузето: једно теле, једна свиња, једно магаре, 5 кошница пчела, 3 кокоши, кукуруза кгр. 200, пшенице 130, ракије 25, сухог мяса 40, сламине 25, масти 10, кај-

мака 26, сира 30, вуне 25, кромпира 150, купуса 50, пасуља 8, сијена 3000, сламе 3000, ракије 5 литара. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 60.000

Милошевићу П. Косту, запаљена двије куће. Одузето: један во, једна свиња, 50 кокоши, кукуруза кгр. 300, пшенице 300, сувог мяса 50, сланине 50, масти 25, кајмака 100, сира 80, вуне 100, кромпира 200, пасуља 50, сијена 2100, сламе 450, вина 100 литара, ракије 200 литара. Цјелокупни намјештај.

Приближна вриједност лира: 200.000

Мирановићу С. Живку, запаљена једна кућа. Одузето: једна свиња, двије кошнице пчела, 28 кокоши, кукуруза кгр. 300, кромпира 500. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 400.000

Јовановићу Н. Миловану, запаљена двоспратна кућа. Одузето: један во, један коњ, двије краве, једно теле, једна свиња, 15 кокоша, 5 кошница пчела, кукуруза кгр. 270, пшенице 150, сувог мяса 42, сланине 18, масти 15, кајмака 20, сира 15, меда 25, вуне 10, кромпира 120, пасуља 8, сијена 700, сламе 180, јаја 75 комада. Уништено 30 стабала воћа.

Приближна вриједност лира: 57.000

Мирановић С. Љубици, одузето: цјелокупни намјештај. У готову новцу динара 53.000.

Приближна вриједност лира 100.000

Бетковић И. Малени, одузето: 20 кокоши, кукуруза кгр. 70, пшенице 30, сира 7, ракије 15 литара, дувана кгр. 140. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 60.000

Ђуричковићу М. Николи, запаљена кућа. Одузето: пшенице кгр. 150, раки 75, сијена 1800, сламе 1000, јабука 400. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 300.000

Рогановићу Б. Милутину, запаљена једна двоспратна кућа. Одузето: три краве, двије свиње, 14 оваца, 37 кокоши, кукуруза кгр. 300, пшенице 300, масти 200, кајмака 100, сира 120, кромпира 800, вина 50 литара, ракије 150 литара. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 533.000

Кадичу Л. Луки, одузето: један коњ, једна крава, двије свиње, 12 оваца, 23 кокошке, кукуруза кгр. 270, пшенице 160, сувог мяса 12, сланине 8, масти 3, масла 1, кромпира 120, сијена 970. У готовом новцу лира 9000. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 60.000

Драговићу И. Мирку, одузето: сијена кгр. 1.600. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 52.400

Михаиловићу П. Мирку, одузето: сијена кгр. 1200; покућанство и друге кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 3.300

Општина Вигорач, среза Даниловградски

Оташевићу В. Лазару, одузето: вина 50 литара, ракије 30 литара, 1 зимски капут.

Приближна вриједност лира: 3.000

Велимировићу М. Милану, одузето: 1 пар ципела, 1 пар одијела, 1 ручни сат.

Приближна вриједност лира: 1.600

Беговићу И. Ђоку, запаљена 1 кућа. Одузето: кукуруза кгр. 50, сувог мяса 15, вуне 7, сијена 400. Сво покућанство.

Приближна вриједност лира: 208.000

Оташевићу В. Мићу, одузето: једно магаре, кукуруза кгр. 30, 1 шинел.

Приближна вриједност лира: 4.000

Шћепановићу М. Тодору, запаљена једна кућа, срушена 1 кућа. Одузето: кукуруза кгр. 90, пшенице 20, сувог мяса 20, сланине 5, кајмака 10, сира 8, вуне 18, кромпира 50, сијена 280, ракије 15. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 45.000

Шћепановићу П. Радивоју, одузето: кукуруза кгр. 45, сувог мяса 10, сланине 10, масти 15, кајмака 12, вуне 6. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 10.000

Ђулићу М. Марку, одузето: један во, сувог мяса кгр. 50, кромпира 1500, купуса 100, сијена 900, вина 150 литара, ракије 15 литара.

Приближна вриједност лира: 15.000

Мраковићу Р. Ђуру, одузето: један коњ, једна оваца, ракије 35 литара. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 80.900

Шћепановићу И. Миловану, запаљена једна кућа. Одузето: двије кокошке, сувог мяса кгр. 14, сланине 3, масти 5, кајмака 8, кромпира 180, пасуља 11, ракије 12 литара, јаја 16 комада.

Приближна вриједност лира: 55.000

Шћепановићу И. Божу, одузето: једна свиња, кукуруза кгр. 30, сувог мяса 12, сланине 8. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 9.800

Беговићу И. Митру, запаљене двије куће. Одузето: кукуруза кгр. 150, вуне 30, кромпира 100, сијена 300, вина 50 литара, ракије 20 литара, дрва 4 м³. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 10.000

Лазаревићу Р. Петру, запаљена 1 кућа. Одузето: једна свиња, три кокошке, кукуруза кгр. 350, сувог мяса 45, сланине 40, масти 24, вуне 15, кромпира 150, сијена 400, вина 1250 литара, ракије 200 литара. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 125.000

Шћепановићу М. Зарији, запаљена једна кућа. Одузето: једна кокош, сувог мяса кгр. 10, кајмака 5, кромпира 50, ракије 5 литара.

Приближна вриједност лира: 117.000

Неколико комунистичких докумената

(петокрета злијезда)

ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА

Бр. 59

21 Јануара 1942.

Штабу

ЉЕШАНСКОГ ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА,
Корнет

Потврђујемо пријем нашег писма од 18-1
т. г. бр. 14 и на исто одговарамо слиједеће:

Овакве петокOLONашке појаве код вас су
нараз ваше страховите неодлучности. Да је
тамо ликвидирао неколико главних петокOLON-
онаша ово се не би тамо догађало.

Једини је лијек да се уништи пета колона
и да се петокOLONаши из редова партизана
набаци и ликвидирају. У партизанима треба
задржати само оне који су спремни и одлучни
за борбу против окупатора и пете колоне.

Ако другаче не иде онда треба одмах
мобилисати све партизанске снаге које имате
а чврсти су и одлучни, затим позвати једну
чету, партизана из Љешкопоља, а једну из
Зете, и тражити од Ловћенског одреда једну
чету па похапсити све петокOLONаше и оне
који их помажу разоружати. Ако се неко би
противио одмах га убити. Ове чете треба
да буду добро наоружане, а ово чишћење
треба извести у свитање, држећи куће и по-
једина села у опсади преко цијеле ноћи. При
овоме се треба чувати од евентуалног изне-
нађења окупатора.

Ово схватите као наређење.

У Љешанској нахији треба извршити
чишћење пете колоне као у Васојевићима.
Партизанске чете из Љешкопоља и Зете
позовите на основу овог наређења.

Код Штаба батаљона треба да буду
чврсте страже у довољно бројној јачини и
дану и ноћу. За случај поновне навале на
штаб отворите ватру на петокOLONаше, а
нека вам буду припремни на такву ситуацију
до 100 добрих партизана који ће вам притећи
у помоћ и разјурити ту банду.

Нема потребе да се овај батаљон при-
кључује Горњо-Љешанском. Напротив ако нема
услова за батаљон може бити једна добра
партизанска чета, али када имате 200 до 220
онда су услови за батаљон.

За команданта батаљона предложите
једног одлучног и храброг партизана, који

има највише услова, а при томе се не руко-
водити од каквог је браства или какав је
положај имао у бившој Југославији.

Акције рушења пута и кидане жице из-
водите без претходног обавијештења сељака.

Према нашем мишљењу и Никола и Мило
Вукчевићи су петокOLONаши и њих треба ли-
квидирати као стубове пете колоне тамо.

Ми смо овамо у Пиперима потпуно раз-
били пету колону. Коловође смо ухватили и
њих ће стигнути народ, казна, а остале смо
разоружали. Неки су побјегли код Италијана
међу којима и кап. Саво Дмитровић. Пол-
итички је то добро дошло.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

За политкоме,
Д. Б. с. р.

Командант,
БЛАЖО ЈОВАНОВИЋ, с. р.

ШТАБ ЛОВЋЕНСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
7 феб. 1942 год.

ШТАБУ ЗЕТСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Поздрав!

Свакако вам је познато стање на тери-
торији доњо-Љешанског батаљона који при-
пада нашем одреду. Прије навјесног времена
„пета колона“ у Доњој Љешанској Нахији
осујетила је извођење акције против окупа-
тора на томе терену. Било је потребно да
се извјесне мјере предузму, да се онемогући
даљи рад „пете колоне“ и у овоме крају.
Са знањем Вашег Штаба, а у заједници са
доњо-Љешанским батаљоном, овај Одред при-
премно је и извео акцију против „пете ко-
лоне“ у Доњој Нахији. Циљ те акције био је
да се заробе главни петокOLONаши и ликви-
дирају. Овај циљ није постигнут из разлога
што се раније дало времена „петој колони“
тамо да се организује, учврсти и да заведе
навјестан дно масе. ПетокOLONашке страже
дочекале су наше партизане ватром, на коју
су наши, наравно, одговорили и убили два до
три петокOLONашка стражара, а неке заробили.
И ако акција није постигла свој главни
циљ, послједице у Доњој Нахији почело је
извјесно диференцирање, како се и очекивало.
У појединим селима: Кокотима, Брежини и
другим избила је тежња код масе да се одвоји
од петокOLONашке организације и приђе пар-

тиванима. Пошто нам је овај терен доста близу, ми смо узели иницијативу да искористимо ово, те да политички изолујемо и разбијемо пету колону. Позвали смо у овај штаб Андрију Пејовића, федералисту, поштењег селџака из села Кокота, и са њиме разговарали. Споразумјели смо се врло лако, послје чега је он са нашим инструкцијама отишао да разговара са својим пријатељима и да припреми терен за долазак једног члана штаба Ловћенског одреда. Пошто је тај човјек прилично масован, постоји могућност да окупи велики дио поштених људи око себе, не само из поменутих села, већ и из самога братства Вукчевића, гдје је легло нове „пете колоне“. У овоме нам доста попаже и мајор Челебић из Штитара, који је ових дана коначно ступио у партизане. Петоколонаши су осјетили ову акцију и отпочели са пријетњама, а свакако да се неће задржати на томе, као што се види на приложеном писму.

Сматрамо да је потребно да и ви са своје стране обратите највећу пажњу своме позручју и да укажете сваку помоћ овим људима са којима смо се ми повезали. У овом смислу ми ћемо писати и доњо-љешанском партизанском батаљону, преко којег вам шаљемо ово писмо. Пејовићу и његовим пријатељима писаћемо да безусловно остану на терену и наставе рад, и да ће добити сваку потребну помоћ и заштиту од стране партизана.

Било би потребно да Штаб Зетског и Штаб Ловћенског одреда заједнички се позабаве питањем Доње Љешанске Нахије, и да због тога буду у сталном контакту.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Полкомесар,
на терену

(м. в.)

Командант,
ПЕКФ, с. р.

(истоприска записана)

ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА

Бр. 139

14-II-1942 год.

(истоприска записана)

ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА

Бр. 138

7-II-1942 г.

ШТАБУ БРАТОНОШКО ВРСКУТСКОГ Н. О. П.
БАТАЉОНА „14 ОКТОБАР“

Саопштавамо вам да је 23 фебруара дан оснивања Црвене Армије. Овај дан треба прославити међу свим партизанима и међу штаповништвом. Политиком треба да одрже

предавања о Црвеној војсци, а материјал за ове могу црпити из „Борбе“ број 8-9, као и из Историје ВКП (6). Ово је важно за нас, јер Црвена армија данас води ослободилачки рат не само за свој народ него за све поробљене народе. Ова је војска најсилнија на свијету и непобједива, и у њу и њене побједе данас упиру очи сви поробљени народи очекујући спас, а нарочито словенски народи. Ово исто чине и народи Енглеске и Америке па чак Италије и Њемачке, јер свима једнако пријети опасност од највеће опасности у историји човјечанства од Фашизма. Потребно је објаснити како је ова најмоћнија и најкрабрија војска у свијету настала и како се развијала и постала заштитницом свога слободног народа и свих поробљених народа.

Извјестите о извршеној зајени партизана у Васојевићима како је то наређено.

Међу нама, код партизана се појављују извјесне колебаљивости, а нарочито у погледу борбе противу издајничке банде Лашиће, која зарива нож у леђа народно ослоб. борби. То треба уклонити, јер ми немамо никакву борбу противу племена Васојевића, бео противу издајника, који су отпочели братоубилачку борбу у наслопу на окупатора. Од тога не може ништа срамније и жалосније бити. Да тако има не само колебаљиваца доказ је случај издајника Владимира Ђукића, који је курварски приступио партизанима, да би могао обавијештавати Лашића и на крају прићи њему. Неће умаћи, али га треба раскринкати као издајника и продану душу, јер је он дошао у партизане да у згодан моменат нашкоди том заиста народно ослоб. покрету око којег се у Ц. Гори налазио цео народ сем неколико издајника и заведених људи.

У осталом поступите у свему по нашим ранијим наређењима.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Командант,
ВЛАЖО ЈОВАНОВИЋ, с. р.

(мјесто истоприске записана)

ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА

Бр. 38

24-II-1942 год.

ШТАБУ
ПИПЕРСКОГ Н. О. П. БАТАЉОНА „СЕРПАР ЈОДЕ“

Упућује се у тај штаб батаљона Видак Вуковић, па да ви са њим поступите на основу чињеница које имате. Ако је за уклањање и

ликвидацију то ви извршите, а не шаљте га нама само ради те сврхе. Чуди нас да ви кажете да не знате шта ћете са њим. Зна се шта треба радити са петоколонашима. У овоме ми видимо навјесну слабост и колебање. Остали батаљони кад имају некога за ликвидацију то сами извршују а не спроводе их овамо само ради тога.

Према поузданом навјештају сада иде стално у Подгорицу код Станка Марковића једна мала плава дебела ђевојчица од 14—15 година са плавим капутом и плавом капуљачом из Рогача. Она иде сада мјесто Буле Стаматовић о којој смо вам прије писали. Њу треба ухватити и саслушати, па ако је за ликвидацију и ликвидирати.

Што се тиче пушке Грујовића и револвера не можемо их вама сада послати за неки дан јер су их одијели курири на путу. Чим се врате послаћемо вам их.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

За политикомесира,
В. Б.

Командант,
БЛАЖО ЈОВАНОВИЋ, с. р.

(Формулар дописне карте)

Ко пише Команда батаљона
Кома Штабу Зетске бригаде
Број са. 15-XI дан сат мин.

Одакле из Љенкопоља
Куда
Кајом се картом служио

Ноћу 14 овог мјесеца у Горњој Горици извршена је акција уништења шпијуна Милоша Милића. Шпијун је погинуо.

Болним срцем јављамо да је приликом извођења акције погинуо ађутант овога батаљона друг Бајо Ранчевић, а заступник командира Горњо-Горичког вода друг Лазо Мирановић теже је рањен.

Настојмо да се сахрана обави 16-XI у 5 сати послје подне у Лужници.

Командант,
ШПИРО МУГОША

На повећани:
(П-Узирек записда)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. II
28 XI-1941 год.

Из ових докумената види се да је партизанима био циљ комунистичка револуција, а не никако народно ослобођење. Паролом борбе за народно ослобођење партизани су, увиђајући непопуларност својих властитих циљева, ишли на то да заведу масу, користећи њено патриотско расположење. Да им није био циљ народно ослобођење, већ комунистичка револуција, чије извођење су сматрали да је најлакше спровести под окупацијом, види се из чињенице да су они све праве патриоте, националисте и остале поштене људе у народу прогласили петоколонашима, шпијунима и издајницима, да би праве народне вође компромитовали и ликвидирали.

ПАКАО

или

комунизам у Црној Гори

СВЕСКА

БРОЈ 2

Издање „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“ — ЦЕТИЊЕ

Сљедећа, III свеска већ се налази у раду. Материјал којим располажемо биће подијељен равномјерно по свим свескама.

Слике националних мученика и остала докумената примамо и даље. Све што смо добили или што убудуће добијемо изаћи ће у сљедећим свескама.

ЦИЈЕНА 5.— ЛИРА

Партизански првоборци и учитељи

БРАНКО МИЛОШЕВИЋ
студент технике
(погинуо у Шпанији 1937 г.)

БОШКО ПЕТРОВИЋ
пилот
(погинуо у Шпанији 1937 г.)

ВУКАШИН М. РАДУНОВИЋ
докторант филозофије
(погинуо у Шпанији)

КРСТО ЉУБИЧИЋ
студент
(погинуо на хрват. универзитету)

Петар (Пеко) Дапчевић

Рођен је 26 јуна 1913 године у Љуботињу од оца пок Јована Дапчевића, ђакона, банског школског надзорника и једнога од истакнутих радника на националном послу, и мајке Милице рођене Јовићевић.

Завршио је гимназију на Цетињу 1933 године. Мада се школовао под повољним материјалним приликама, он у школи није показао пожељни успјех, већ је био немарљив,

лошег владања, немиран и несмотрен, како гласе биљешке о њему у школској архиви.

У раној младости почео је да води комунистичку пропаганду, па је тај рад продужио и на Београдском универзитету, гдје је био студент Правног факултета, који није ни завршио. За вријеме Шпанског грађанског рата, напустио је студије, побјегао у Шпанију и прикључио се борби шпанских комуниста и републиканаца.

По свршетку грађанског рата у Шпанији, пребјегао је у Француску, гдје је, изгледа, био у неком од концентрационих логора као бјелосвјетска скитница.

У Црну Гору се повратио на тајанствен начин негдаје уочи догађаја од 13 јула 1941 године. Одмах је ушао у вођство побуњеника, заузимајући разне положаје, док је најзад досио на положај главног команданта свију партизанских снага за Црну Гору, Санџак и Боку.

Својим разорним дјеловањем оставио је за собом крваве трагове, које му никад неће заборавити становништво мјеста куда се кретао. Ношен својом немирном крвљу, криминално настројен, циничан, безосјећајан, Петар (Пеко) Дапчевић је не само упропастио своју породицу, која се одликовала угледом и врлинама, него је у црно заврио и многе црногорске домове.

Заробљени партизани и партизанке

ЛАЗАР ЧОНОРИЋ, из Кничића

ПАВЛЕВИЋ М. СТАНКО, из Павновића

УРОШЕВИЋ ВУКОСАВА, из Дрмешине

ЗАРОБЉЕНЕ ПАРТИЗАНКЕ

ЈОВАН УРОШЕВИЋ, из Сзренића

РОСАНДИЋ РАДОНЦА, земљорадник

ЈАНИЦА КОНТИЋ, из Страшенина

БОЖО МИРАШЕВИЋ, изоптан

ЂИРИЛО ПАВИЋЕВИЋ
из Јеленка — партизански курир

ВИДНА МИЈАНОВИЋ
Горње Поље — ударница

ПАВИЋЕВИЋ Ј. СТАНКО
немањорадишник — Панковина

ПОПОВИЋ РАДМИЛА
Ѓак

НИКОЛА БУРЗАН
механичар — Подгорица

МИЛЕНА КОСТИЋ
партизанка — Жупа никшићска

Команданти партизанских батаљона командири чета и њихови помоћници

- Јовић Добрило, тежак, стар 40 год. Замјеник команданта; општина Мењак, срез пљеваљски.
- Бојовић Драго, суд. приправник; коман. чете; општина иљино-брдска, срез пљеваљски.
- Перуничкић Миле, учитељ у пензији и бивши народни посланик, стар 55 год.; општина матарушка, срез пљеваљски.
- Видовић Жарко, активни поручник, стар 38 година; општина матарушка, срез пљеваљски.
- Зечевић Л. Радош, кафеџиски помоћник, стар 23 године; општина оћевинска, срез пљеваљски.
- Шкерковић Новица, стар 33 године; општина петрушинска, срез даниловградски.
- Шаровић Ивко; општина готовушка, срез пљеваљски.
- Зекавица Милоје; општина готовушка, срез пљеваљски.
- Јакић Велимир, инжињер; општина готовушка, срез пљеваљски.
- Ђурђевић Радоје, земљорадник, стар 22 год.; општина буковичка, срез пљеваљски.
- Влаховић Р. Богдић, суд. чиновник, стар 31 г., командир чете; општина полимска, срез андријевички.
- Вешовић Миомир, из Лушца; општина манастирска, срез берански.
- Ивановић М. Вукашин, студент права, стар 27 година; општина трепачка, срез андријевички.
- Кртолица Новица, жанд. наредник, стар 48 г.; општина мојковачка, срез бјелополски.
- Брајовић Петар, командир чете; општина јеленачка, срез даниловградски.
- Поповић Василије, активни капетан, стар 48 година; општина Бијело Поље, срез бјелополски.
- Радуловић Шпиро, земљорадник, стар 40 г.; општина спушка, срез даниловградски.
- Брновић Мијајло, земљорадник, стар 55 год.; општина спушка, срез даниловградски.
- Јелић Вуксан, учитељ, стар 32 год.; општина павинополска; срез бјелополски.
- Јоксимовић Секуле, стар 44 године; општина Павинополска, срез бјелополски.
- Вуковић Анђелко, суд. оф. стар 28 год.; општина павинополска, срез бјелополски.
- Раичевић И. Владимир, чиновник, стар 35 г.; општина љешкополска, срез подгорички.
- Поповић В. Митар, земљорадник, стар 30 г.; општина љешкополска, срез подгорички.
- Лакићевић Мијат, стар 45 година; општина Прекобрђе, срез колашински.
- Булатовић Р. Јовица, учитељ, стар 40 година, командант батаљона; општина ровачка, срез колашински.
- Ракочевић Ненад, тежак, стар 30 год, командант батаљона; општина пољска, срез колашински.
- Радуловић Пуниша, командир чете; општина команска, срез даниловградски.
- Радуловић Петар, замјеник; општина команска, срез даниловградски.
- Вукадиновић Илија, командир чете; општина команска, срез даниловградски.
- Шкепановић Р. Јевто, чиновник Финансиске дирекције, стар 28 год.; општина загарачка, срез даниловградски.
- Радуловић Г. Милосав, земљорадник, стар 30 година; општина загарачка, срез даниловградски.
- Рудић Милорад, авијатичарски наредник, стар 32 године; општина равноречка, срез бјелополски.
- Нишавић Крсто, земљорадник, стар 33 год.; општина равноречка, срез бјелополски.
- Мићуновић Н. Влагота, бивши чиновник Банске управе, стар 36 год.; општина бјеличка, срез цетињски. Потпуно у Загарац.

Хиљаде породица у црно завијених, хиљаде попаљених домова вјале као авети, хиљаде љешева највиђенијих грађана који и данас леже по равним јамама, — резултат су наших наказаних „ослободитеља“.

Политички комесари и њихови помоћници

Ракочевић И. Бошко, земљорадник, стар 35 година; општина љешкопољска, срез подгорички.

Раичевић З. Радомир, земљорадник, стар 26 година; општина љешкопољска, срез подгорички.

Булатовић М. Лакић, бив. чиновник, стар 35 год.; општина ровачка, срез колашински.

Јанкетић Јанко, студент права, стар 30 год., помоћник пол. ком.; општина ровачка срез колашински.

Гледовић Богдан, ђак гимназије, стар 25 год., замјеник политичког комесара; општина мељачка, срез пљеваљски.

Чабаркапа Милан, студент права, стар 32 год.; општина матарушка, срез пљеваљски.

Кофојски Милорад, студент права, стар 32 год.; општина матарушка, срез пљеваљски.

Јеловац Душан, земљорадник, стар 25 година; општина обевинска, срез пљеваљски.

Секулић Петар; општина петрушинска, срез даниловградски.

Мирковић Бајо, студент технике, стар 24 год.; општина буковичка, срез пљеваљски.

Лучић Слободан, студент, стар 23 године; општина готовушка, срез пљеваљски.

Ђулафић М. Миодраг, земљорадник; општина полимска, срез андријевички.

Варага Новица, тежак, стар 50 год.; општина павинопољска, срез бјелопољски.

Вукадиновић Вељко, стар 27 год.; општина команска, срез даниловградски.

Станишић Никола, стар 24 године; општина команска, срез даниловградски.

Ђуричковић М. Бошко, студент, стар 30 год.; општина загарацка, срез даниловградски.

Стаматовић А. Радован, тежак, стар 26 год.; општина загарацка, срез даниловградски.

Влаховић Радован, земљорадник, стар 34 год.; помоћник политичког комесара; општина равноречка, срез бјелопољски.

Радевић Леко, студент, стар 27 година; општина љеворечка, срез андријевички.

Пејовић Р. Жарко, земљорадник, стар 24 год.; погинуо у Беклићима; општина бјеличка, срез цетњишки.

Нововић В. Марија, домаћица, стара 32 год.; општина трепачка, срез андријевички.

Бошковић Вукосав, земљорадник, стар 38 год.; општина мојковачка, срез бјелопољски.

Шкерковић Зарија, заступник полит. комесара; општина јеленачка, срез даниловградски.

Бурковић Рифат, савршени правник, стар 28 година; општина Бијело Поље, срез бјелопољски;

Велики Његош црта вјештице у своме „Горском вијенцу“ са ријечима:

„Зла мраноме чинит не можемо,
А ко нам је мио или својта;
Траг по трагу његов ископамо!“

Тако су поступали и наши помахнители партизани, тукући све од реда што не мисли њиховом главом.

Имена комунистичких функционера настављају се у следећој свесци.

Партизански судије и њихови помоћници

Вукотић М. Милан, бив. чиновник финансијске дирекције, стар 36 год.; општина доњо-зетска, срез подгорички.

Раичевић Милан, земљорадник, стар 30 год.; општина љешкопољска, срез подгорички.

Поповић В. Спасоје, земљорадник, стар 30 г.; општина љешкопољска, срез подгорички.

Радовић В. Мило, стар 30 година; општина љешкопољска, срез подгорички.

Булатовић Д. Миливоје, ст. права, стар 25 г.; општина ровачка, срез колашински.

Видаковић Милан, бивши претсјед. општине, стар 48 година; општина пољска, срез колашински.

Рабреновић Јагош, учитељ, стар 40 година; општина пољска, срез колашински.

Роџен Стеван, тежак, стар 60 год.; општина Мељак, срез пљеваљски.

Јакић Велимир, инжењер из Пљеваља, стар 35 година; општина илино-брдска, срез пљеваљски.

Пејатовић Мирко, студент, стар 27 година; општина илино-брдска, срез пљеваљски.

Јакић Радоман; општина илино-брдска, срез пљеваљски.

Павићевић Мишо, студент права, стар 34 г.; општина матарушка, срез пљеваљски.

Василијевић Јован, тежак, стар 45 година; општина оџевинска, срез пљеваљски.

Кнежевић Владимир; општина готовушка, срез пљеваљски.

Пејатовић Мирко, студент, стар 27 година; општина готовушка, срез пљеваљски.

Јакић Радоман, општина готовушка, срез пљеваљски.

Недић Радмила, из Берава; општина манастирска, срез берањски.

Раичевић С. Ружина, учитељица, стара 35 г.; општина трепачка, срез андријевички.

Шекуларац Јово, учитељ, стар 30 г.; општина мојковачка, срез бјелопольски.

Живковић Тодор, општина јеленачка, срез даниловградски.

Вујискић Никола, студент права, стар 24 г.; општина Бијело Поље, срез бјелопольски.

Кековић М. Спасоје, тежак, стар 22 године; општина Загарач, срез даниловградски.

Жижић Томаш, агроном, стар 35 г.; општина Шаховићи, срез бјелопольски.

Ракочевић Љубо, земљорадник, стар 34 г.; општина равноречка, срез бјелопольски.

Целати и њихови помоћници

Вуковић Милосав, ђак VII разреда гимназије, стар 25 година; општина Мељак, срез пљеваљски.

Поливода Блажо, нема више података; општина илино-брдска, срез пљеваљски.

Минић Владо, земљорадник, стар 32 године из Мијаковића; општина матарушка, срез пљеваљски.

Љошић Живко, земљорадник, стар 27 година; општина готовушка, срез пљеваљски.

Борота Јоко, боксер из Боке Которске; општина готовушка, срез пљеваљски.

Вулевић М. Милета, земљорадник, стар 36 г.; општина трепачка, срез андријевички.

Секулић Радоман, тежак, стар 26 година; општ. павинопољска, срез бјелопольски.

Јововић Ж. Мирко, наредник, стар 32 год.; општина загарачка, срез даниловградски.

Дрљевић Драгољуб, земљорадник, стар 20 г.; општина Шаховићи, срез бјелопольски.

Сашкић Милоша, тежак, стар 30 г.; општина равноречка, срез бјелопольски.

Дракић Ј. Спасо, тежак, стар 36 г.; општина доњо-зетска, срез подгорички.

Радовић М. Раде, земљорадник, стар 30 год.; општина љешкопољска, срез подгорички.

Стајкић И. Васо из Подгорице.

Раичевић Васо, шнајдер, стар 33 г. из Подгорице.

Радовић Милош, адв. приправник, стар 28 г.; општина горњо-морачка, срез колашински.

Видаковић Јанко, тежак, стар 32 г.; општина пољска, срез колашински.

Видаковић Милан, бив. претсједник општине, стар 48 год.; општина пољска, срез колашински.

Имали смо надајница; имали смо отпадника од вјере и нације; имали смо ренегата, али оваквих садиста, крволока и бестидника никада до сада ове наше горе нијесу угледале.

РЕЗУЛТАТИ ПАРТИЗАНСКОГ РАДА

Неколико комунистичких пресуда и злочина

ВЕЉО РАДОВИЋ,
претсједник Горњо-Зетске општине

НЕШО РАДОВИЋ,
почасни барјактар Зете

Убијени су, масакрирани и бачени у Морачу, 22 фебруара 1942 год.

Осамдесет комунистичких разбојника који су извршили ово недјело, предводили су:

Шћепан Стијеповић и
Душан Вуковић.

Џелоти који су одузели живот покојницима били су:

Караџагић Никола;
Дракић Спасо;
Лађић Војин;
Лађић Марко;
Цанић Велимир и
Канковић Владо.

Браћа Радовић били су на далеко чувени и поштовани по својој честитости и националном раду, па као такви били на мету комунистима и њиховом антинародном и злочинском раду.

Партизански документат по њиховом убиству гласи:

ГЛАВНОМ ШТАБУ

НАР. ОСЛ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Примили смо ваше писмо бр. 253 од 22 овог мјесеца и према њему у свему поступили, упућујући по нашим куририма наређења: Штабу Зетском, Дољко-љепанском, и Љешкопољском, као и другу Блажу Јовановићу, писмо послато од стране тог Штаба.

Друг Саво Брковић нас изијентава да има заплићеног посуђа, злата, намирница, ризије, двоје сванчази и др. од петаклопана (Миха Славчића), па ако вам што потребује понашајте нам списак потребних ствари.

Навјештавамо вас да су ликвидирани: Филип Нучићкић, Велика Боленић, из Доње Зете, Вељо Радовић, бивши претсјед. општине Горњозетске и његов брат Нешо Радовић из Горње Зете, Недовић Илија, месар из Подгорнице, Ранчевић Олга из Служа, Петковић Милан из Црнаца, Макочевић Митра, такође из Црнаца, Ђукић Вуксан и Ђукић Милуша из Завале.

Записник Митра Макочевића упућен вам је на захтјев друга Саво Брковића.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Замјеник политкома,
В. БОЖОВИЋ, с. р.

Замј. команданта,
СРД. НОВАКОВИЋ, с. р.

Јама дубока 85 м. код Радовча

ЛАЛИЋ КСТО, кнез кмет Убаљски, стар 35 година

Убијен је на свирепи начин мјесца Јануара 1942 г. од злогласне партизанске руке у Грахову и полумртан бацан у Јаму дубоку око 50 метара.

Косто Лалић је био познат у свој Божји као представник убаљског селака. Као мјесни старешина — кнез, пок. Косто је много радио на унапређењу свог селак. Тако је његовим музикањем у Убаљима саграђена велика кистерица, са чијом је изградњом ријешено питање пијаће воде у овом безводном крају. Затим је његовим заузимањем исправљен пут за Убале. Узимао је вишиг учешћа у изградњи звоника на мјесној цркви и био је члан Црквеног општинског одбора у Убаљима. Као дугогодишњи старешина Сокол радио је на националном познатију селак.

Као такав пок. Косто је сметао партизанима, те су га на наређењу злогласног „штабла“ Николе Ђурковића, одвели у Грахово и ту свирепо мучили. Тукли су га тупим предметима, држали сатима у леденој води и полумртга бацали у Јаму.

Приликом похода на губилиште, похити Косто је успио да отме пушку једном партизану и с њом је убио целата садисту, познатог денитину и паразита, партизана Петра Бего из Драгала.

На Видон-дан прошле године пронађен је љеш пок. Коста и свечано пренешен у родно мјесто Убале.

Нека је вјечан помен кнезу

КОСТУ ЛАЛИЋУ

КАТИЦА ЈАНКОВИЋ начелница Сокола у Ђеновићу, Бока Которска

рођена је у Осијеку, године 1913

По свршетку гимназије доселила се у Боку и ту као национална и просвјетна радница активно учествовала у раду мјесног Сокола.

Као поборница правог Национализма није одобравала разбојнички рад комуниста, те их је покушала осуђивати и народ одвраћати од комунизма.

По наређењу злогласног „Орјенског штаба“ дана 13 фебруара 1942 год. одведена је од мјесних целата и код села Репја убијена на свиреп начин и бацена у један поток.

Њен љеш је пронађен тек 20 VII 1942 г. Убице су са њеног љеша одмахали накит, капут и горњу рубу, што посвјеложава да су у њеном убиству имале узјела и „другарице“.

Пок. Катица је служила као примјер у мјесту, својим посебним радом на националном и просвјетном пољу. Била је римокатоличке вјере велика поборница брзотске слоге православних и римокатолика. Пала је као невини жртви разбојничке комунистичке идеологије.

Њене убице влашти су већ ухапшени, то су били млазичи и дјенојке из околине који су убијали по наређењу свога „штаба“ и злогласног „штабла“ Николе Ђурковића.

**За партизане је сваки честит човјек, који носи у свом срцу
Отарбину, вјеру и нацију, петоколониаш, надајник и шпијун.
За њих су исправни само крвољоци и прави падајници.**

БЛАЖО М. ЦРНОЈЕВИЋ

из Грађана

Није се слагао са радом партизана, зато је за њега и његове другове дошао у Грађане читав батаљон од 200 партизана, које су предводили познати зликовци:

Мило Лубарда, командир чете, из Доњих села;
Војин И. Војводић, политички комесар;
Ђуро Ј. Петровић, командир чете;
Станко Ј. Михаљевић, целат;
Кићо Барјаморић — Аџија;
Машан Ђурашевић;
Велиша Б. Вукашевић и остали.

Одвели су у Куново Присоје 18 Грађана од којих су стријељали пет, међу којима и покојног Блажа. Интелигентан и поштован у својој средини, бавио се

предузимачким пословима. У војсци је имао чин наредника.

Иза себе оставио је жену и петоро нејаке дјеце. После његове смрти, партизани су опљачкали његовој породици новац и друге ствари у вриједности око 6.000 лира.

МИЛО М. ПАВЛИЧИЋ

учитељ

Све вријеме свог службовања провео је у своме племену Бјелопавлићима. Последњих година био је учитељ у манастиру Ждребаонику.

Као добар Србин и вјеран син свога народа, омиљен и утицајан у својој средини, сметао је партизанима у њиховом раду. Дошли су, одвели га и бацили у досад непознату јаму.

„Закон им је што им срце жуди;
Што не жуди у коран не пише.“
ЊЕГОШ

Питајте кога год хоћете партизанског судију, целата, или њихове помоћнике: откуда хиљаде љешева по разним јамама и рупчагама? — казаше вам да је људима додијао живот, па су се сами убијали и скакали у јаме.

ГАВРО Д. ЛАКИЋ,

ратни инвалид и посједник из Бјелопавлића

Убијен из засједе у шуми Маљату, у близини своје куће, плутоном од преко 20 пушчаних метака. Пао је као прва комунистичка жртва 19 августа 1941 године.

Комунистички функционери у Мартиниће и околини, који се окривљују за смрт његову и многих других, били су:

Ђурановић Вулета, студент права, политички комесар;

Чагоровић Ђуро, каменорезац, командант.

Целати и њихови помоћници:

Ђурановић Вулета;

Чагоровић Ђуро;

Жарић Михаило;

Ђурановић Милосав, студент права;

Ђурановић Бајо, студент права;

Распоповић Амрија;

Распоповић Милија;

Распоповић Милан;

Распоповић Владо и

Перовић Никола.

РИСТО С. ВУЈАЧИЋ,

учитељ и резервни капетан I класе
из села Подгор — Црмница

Одведен је од своје куће дана 23 марта 1942 године. Убијен је недалеко од своје куће на мјесто „Смоков Вијенац“.

Од куће га је одвео његов блиски рођ к Павле А. Вујачић уз часну ријеч да га неће убити, већ га води на позив политичких комесара који га морају саслушати.

Партизанске старешине у истом селу били су:

Блажо И. Љутица, политички комесар;

Рашко Вукосавовић, правник из Сотонића, командант батаљона;

Војо Почек, правник из Цетиња, командир чете;

Марко Ђ. Вукмановић, тежак из села Утрга; водник.

Крвници, целати били су:

Павле А. Вујачић, синовац убијеног;

Бранислав М. Вујачић, рођак убијеног учитеља;

Барјамовић Коста из Орахова;

Копитовић Р. Павле из Брчели;

Марковић Ј. Урош из Бријега.

Иза смрти покојног Риста, његову су кућу опљачкали у четири маха.

Питајте кога год хоћете од партизана и њихових породица за недјела и крволоштва почињена по Црној Гори и Санџаку, — казаће вам да је невин као јагње Господње!

ПОНОР И ПАКАО

Особе убијене од стране партизана

Драговић Б. Миливоје, свршени ђак Занатске школе, стар 18 година; општина Косови Луг, срез данилов-градски.

Драговић Б. Велимир, ђак гимназије, стар 14 год; општина Косови Луг, срез данилов-градски.

Драговић Ф. Петар, учитељ, стар 36 год; општина Косови Луг, срез данилов-градски.

Драговић Л. Радосав, земљорадник, стар 40 година; општина Косови Луг, срез данилов-градски.

Секулић С. Илија, стар 45 год; општина команска, срез данилов-градски; погинуо у борби против партизана.

Радонић Станислава, дијете од 8 мјесеци; општина команска, срез данилов-градски.

Јовановић Л. Никола, тежак, стар 50 год; општина слушка, срез данилов-градски; погинуо у борби против партизана.

Мирановић Ђорђевић, наредник, стар 45 год; општина слушка, срез данилов-градски. Убио га на засједи партизан Улић Миланом. Њега пронађен под Велим Брдом.

Шћепановић Б. Бошко, тежак, стар 50 год; општина Загарац, срез данилов-градски; погинуо у борби против комуниста. Био у Бјелопавлићком одреду.

Мраковић Влазимира, тежак, стар 29 год; општина Загарац, срез данилов-градски; погинуо у борби против комуниста, као четник Бјелопавлићког одреда.

Беговић М. Милутин, ђак VII разреда гимназије, стар 20 год; општина Загарац, срез данилов-градски; погинуо у борби против комуниста. Био у одреду Бјелопавлићком.

Лазаревић П. Рајко, тежак, стар 20 год; општина Загарац, срез данилов-градски; погинуо у борби против партизана. Био у Бјелопавлићком одреду.

Шћепановић И. Марко, земљорадник, стар 54 год; општина Загарац, срез данилов-градски; погинуо у борби против партизана. Био у одреду Станишића Баја, пуковника.

Мраж Стеван, земљорадник, стар 45 год; општина цакленичка, срез бјелополски. Убили га пушком и исекали ножем партизани: Мујовић Арсо из среза Беранског и неки непознати. Њега пронађен у Лијесци.

Крговић Периса, земљорадник, стар 19 год; општина шаховићка, срез бјелополски.

Јовановић Н. Божо, тежак, стар 52 године; општина павковићка, срез даниловградски. Погинуо у борби против партизана у Жупи Никшићкој, у одреду пуковника Станишића Баја.

Вулетих П. Душан, земљорадник, стар 36 г; општина лавковићка, срез даниловградски. Погинуо у борби против комуниста у одреду пуковника Станишића Баја.

Вулетих К. Марко, земљорадник, стар 35 г; општина павковићка, срез даниловградски. Погинуо у борби против комуниста у Жупи Никшићкој. Био у одреду пуковника Баја Станишића.

Војводић Ђ. Никола, тежак, стар 45 година; општина павковићка, срез даниловградски. Погинуо у борби у одреду пуковника Станишића Баја.

Војводић Божидар, ђак, стар 17 год; општина павковићка, срез даниловградски. Погинуо у борби.

Хамзић Суљо, земљорадник, стар 25 година; општина буковићка, срез пљевањски. Ухваћен и исечен пред својом кућом од стране партизана Короманн Сава и Ковачевића Милоша, обојица из општине Мљенске, срез Чајничког.

Дабетић Ј. Радосав, земљорадник, стар 46 година; општина леворечка, срез андријевички. Нестао.

Дабетић Михаило, свршени матурант, стар 22 год; општина леворечка, срез андријевички. Нестао.

Лашвић Ј. Никола, српски начелник, стар 50 година; општина леворечка, срез андријевички. Одвели га и убили партизани: Јовановић Блажо, Ђуровић Миливоје, Вековић Мирко и Ђукић Милета. Стријелали га. Њега пронађен у Ровинама. Био је у одреду мајора Лашвића Ђорђевића.

Половић Мираин, учитељ, стар 42 године; општина леворечка, срез андријевички. Одвели га и убили партизани: Јовановић Арсо са друштом. Убијен на засједи.

Пљавић Богдић, жандармерски поручник, стар 35 год; општина равноречка, срез бјелополски. Погинуо у борби против комуниста. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла. Иначе је био командант четничког батаљона.

Драговић Вучета, земљорадник, стар 12 год; општина равноречка, срез бјелополски. Погинуо од бомбе.

Булатовић Милорад, чувар државног пута, стар 40 г; општина равноречка, срез бјелополски. Погинуо у борби против партизана.

Љуца Алина, земљорадник, рођен 2-1-1913 године; општина равноречка, срез бјелополски. Ухватио га и убили партизани: Крушчић Вукмил и Алекса Ђилас. Њега није пронађен.

Сосић Лука, земљорадник, стар 45 година; општина равноречка, срез бјелополски. Погинуо у борби против комуниста. Био у одреду капетана I класе Павла Ђуришића.

Сосић Милоса, домаћица, стар 40 година; општина равноречка, срез бјелополски. Убијена од партизана.

Војиновић Радон, земљорадник, стар 35 год; општина равноречка, срез бјелополски. Погинуо у борби против комуниста. Био у одреду капетана Ђуришића Павла.

Црвенић М. Илија, стар 19 год; општина бјеличка, срез цетински. Погинуо на Велимљу као национиста. Био у одреду мајора Вуковића Душана.

Мраљевић М. Марко, телеграфиста; општина бјеличка, срез цетински. Насилно поведен у Морачу од стране партизана. Није пронађен.

Вујовић Д. Миливоје, ђак, стар 6 година; општина бјеличка, срез цетински.

- Вујовић Д. Грујица, дјечак, стар 3 године; општина бјеличка, срез цетињски.
- Вујовић Д. Томис, домаћица, стара 30 год; општина бјеличка, срез цетињски.
- Вујовић Д. Милева, ђак, стара 10 година; општина бјеличка, срез цетињски. Сви погинули приликом бомбардовања.
- Бајрамовић Хамид, земљорадник, стар 35 год; општина збрђска, срез прибојски. Одведен од куће и убијен од стране партизана: Крезовића Влада. Њеш није пронађен.
- Дујовић М. Видак, земљорадник, стар 25 год.; општина љеворечка, срез Андријевачки. Погинуо у борби против комуниста. Био у одреду мајора Лашкић Ђорђија.
- Дујовић Ђ. Радоје, артиљерски поднаредник, стар 21 год.; општина љеворечка, срез андријевачки. Погинуо 22 марта 1941 год. у борби против комуниста. Био у љеворечком четничком одреду.
- Миликић Б. Јово, земљорадник, стар 44 год.; општина љеворечка, срез андријевачки. Најприје рањен у борби против комуниста, па онда ухваћен и уморен најтежим начином. Био у одреду мајора Лашкић Ђорђија.
- Власовић Милета, земљорадник, стар 40 год.; општина равноречка, срез бјелополски. Погинуо у борби против комуниста. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.
- Јерелић Драгић, земљорадник, стар 28 год.; општина равноречка, срез бјелополски. Погинуо у борби против комуниста. Био је у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.
- Војиновић Милорад, стар 24 год.; општина равноречка, срез бјелополски. Ухваћен и спроведен у Колашин, гдје су га партизани убили. Њеш је пронађен.
- Нишавић Милева, домаћица, стара 30 година; општина равноречка, срез андријевачки. Убијена од стране партизана код своје куће. Њеш пронађен у Острелу.
- Рутовић Плавко, земљорадник, стар 18 година; општина равноречка, срез андријевачки.
- Рутовић Стануша, домаћица, стара 35 година; општина равноречка, срез андријевачки. Погинули при нападу комуниста.
- Сошић Милија, стар 45 год.; општина равноречка, срез андријевачки. Убијен од стране партизана. Њеш пронађен на Ђурђеву главу.
- Сошић Тодор, земљорадник, стар 60 година; општина равноречка, срез андријевачки. Погинуо у борби против партизана. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.
- Војиновић Милија, земљорадник, стар 60 година; општина равноречка, срез андријевачки. Погинуо у борби против комуниста. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.
- Бркић М. Видак, земљорадник, стар 35 г.; општина љешанска, срез подгорички. Убијен пред кућом из пушке, од стране партизана. Њеш пронађен у дворишту куће.
- Дујовић Милија, земљорадник, стар 50 година; општина Мењак, срез пљеваљски. Погинуо од бомбардовања.
- Дујовић Анета, домаћица, стара 40 год.; општина Мењак, срез пљеваљски. Погинула од бомбардовања.
- Дуловић Томиса, земљорадник, стар 58 година; општина Горња Морача, срез колашински. Одвели га и убили партизани: Драговић Василије, Риховић Јован, Луковац Ђ. Милисав, Њеш пронађен код Манастира Мораче.
- Бојан Алекса, п. пуковник у пензији стар 65 год.; општина Горња Морача, срез колашински. Погинуо у борби против комуниста. Њеш пронађен у Горњој Морачи.
- Јушковић Милан, тежак, стар 55 година; општина Горња Морача, срез колашински. Одвели га и убили партизани: Секулић Бајо, Вујосевић Ђоко, Радовић Милош. Њеш пронађен у Манастиру Морачи.
- Јовановић М. Никола, учитељ у пензији и народни посланик, стар 61 годину; општина ровачка, срез колашински. Убијен на засједа од стране партизана. Њеш пронађен пред кућом.
- Јовановић М. Божо, вјешадски наредник, стар 35 год.; општина ровачка, срез колашински. Одвели га и убили партизани: Павловић Милан, Булатовић Лактић, Булатовић Јовица, Булатовић Милош, Булатовић Јакша. Мучен и убијен на најсврепији начин: жив касапљен. Њеш пронађен у Мртво Дубоко-Осоје.
- Вучинић Т. Филип, тежак, стар 52 год.; општина доњо-зетска, срез подгорички. Одвели га и убили партизани: Вучинић Раде, Вуковић Душан, Вуковић Савић, Крстовић Живо, Вучевић Благо, Вукотић Лука. Њеш пронађен код села Гошња.
- Бечић А. Стеван, земљорадник, стар 50 год.; општина доњо-зетска, срез подгорички. Одвели га и убили партизани: Бечић Ј. Петко, Милановић Зак, Батровић Михајло, Вуковић Савић, Кукулић Василије, Тодоровић Бошко. Иведен из куће и убијен из пушака и избоден ножевима. Њеш пронађен код саме куће.
- Радовић А. Вељо, председник општине горњо-зетске, стар 54 године; општина горњо-зетска, срез подгорички. Одвели га ноћу и убили партизани: Вуковић Душан, Дракић Спасо, Лађић Марко, Карадаглић Никола, Стијеповић Шћепан, Стијеповић Војин, Лађић Војин, Ђуришић Милосав; поред ових у одвођењу је учествовало још 70 партизана. Убијен метцима у грудима и бачен у Скадарско Језеро. Њеш пронађен послје 4 недеља у Скадарском Језеру.
- Милачић Насто, земљорадник, стар 37 год.; општина брскутска, срез подгорички. Убијен ноћу, пушком, у својој кући. Њеш пронађен.
- Зечевић Јанка, домаћица, стара 80 година; општина Мењак, срез пљеваљски. Запаљена у својој кући.

Особе рањене од стране партизана

- Тодоровић Новак, земљорадник, стар 48 година; општина Горња Морача, срез колашински. Рањен у ногу 21 априла 1942 год., у борби против партизана.
- Раичевић В. Јован, инжењерски наредник, стар 32 год.; општина љешкопољска, срез подгорички. Одведен у штаб партизанског батаљона од стране партизана: Стајића Васа, Штрбановић Ђака, Радловић Руча, Перовића Ј. Перка и других непознатих. Доведен изнад саме јаме везаних очију, гдје су хтели да га баце партизани; успијева да побегне али га у бјегству ране у руку.
- Кажич Ф. Јован, тежак, стар 50 год.; општина љешанска, срез подгорички. Рањен теже по десној руци од стране партизана, у борби на Леперић, 20 јануара 1942 год.
- Вукчевић Новак, земљорадник, стар 45 година; општина љешанска, срез подгорички. Теже рањен.
- Јовановић Н. Милан, земљорадник, стар 43 год.; општина павковићка, срез данилов-градски. Рањен у одреду пуковника Станишића Баја.
- Јовановић Н. Вуко, ђак, стар 17 год.; општина павковићка, срез данилов-градски. Рањен у борби против комуниста у одреду пуковника Станишића Баја.
- Јовановић М. Војислав, земљорадник, стар 21 год.; општина павковићка, срез данилов-градски. Рањен у борби, у одреду пуковника Станишића Баја.
- Јовановић Р. Радосав, жанд. наредник, стар 38 г; општина павковићка, срез данилов-градски. Рањен у борби против комуниста.
- Жига Јусо, земљорадник, стар 52 год.; општина буковичка, срез пљеваљски.
- Милошевић В. Никола, свештеник; општина леворечка, срез андријевички. Рањен у борби против комуниста. Био у одреду мајора Лашића Ђорђија.
- Дујовић М. Лука, стар 45 год.; општина леворечка, срез андријевички. Теже рањен у борби против комуниста. Био у одреду мајора Лашића Ђорђија.
- Војновић Радивоје, земљорадник, стар 68 год.; општина равноречка, срез бјелополски. Рањен у борби против комуниста. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.
- Лашић Миличко, земљорадник; општина леворечка, срез андријевички. Рањен у борби против комуниста.
- Хајдуковић Мирко, претсједник општине, рођен 26 октобра 1893 год.; општина равноречка, срез бјелополски.
- Крговић Радисав, земљорадник, стар 28 г; општина равноречка, срез бјелополски. Теже рањен у борби против комуниста. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.
- Менић Световар, земљорадник, стар 20 год.; општина равноречка, срез бјелополски. Рањен у борби против комуниста. Био у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.
- Лашић Ђорђије, ђенералштабни мајор; општина леворечка, срез андријевички.
- Бакић Мешко, земљорадник, стар 47 год.; општина равноречка, срез бјелополски. Рањен у борби против комуниста. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.
- Вушуровић Д. Благота, стар 67 год.; општина бјеличка, срез цетињски. Рањен у борби на Симуњи, као националиста. Био у одреду ђенерала Поповића Крста.
- Милић Ј. Божидар, стар 13 год.; општина бјеличка, срез цетињски.
- Мрваљевевић М. Драго, земљорадник, стар 22 год.; општина бјеличка, срез цетињски. Од удараца, нанесених му од партизана, остао је неспособан за сваки рад.
- Радовић К. Гојко, земљорадник, стар 23 год.; општина прибојска, срез прибојски. Рањен од стране партизана.
- Стајић С. Обрен, земљорадник, стар 28 година; општина прибојска, срез прибојски. Рањен од стране партизана.
- Петровић Перо, земљорадник, стар 52 г; општина сочанска, срез прибојски. Рањен у борби против партизана. Био у одреду прибојском.
- Оташевић М. Јован, бивши активни поднаредник, стар 21 год.; општина његушка, срез цетињски. Лажије рањен у борби против партизана. Био у одреду ђенерала Поповића Крста.
- Поповић Н. Стево; општина његушка, срез цетињски. Лажије рањен у борби против партизана. Био у одреду ђенерала Поповића Крста.

На једном мјесту нашли смо у извјештају општине петрушинске, листа домаћина, на име: Новица Шкеровић, учитељ, стар 35 год., погинуо. Ми нијесмо могли знати где је погинуо, вато смо га ставили међу погинуле националисте. У извештају претсједника исте општине наилазимо на име Новица Шкеровић, стар 33 године, без занимања; командант партизанског батаљона. Да ли је то један или два Новице Шкеровића нама није познато. Молимо Команде Националних трупа да нас за грешке које од нас не потичу исправе, како би могли у закључној свесци донијети потребне исправке.

УРЕДНИШТВО

Љеш Митсав Ј. Павићевића, из Доњих Рсојеваћа

Љеш Сава С. Павићевића, из Доњих Рсојевића

Љеш Штепана Митровића, из Марковице

Љеш Миливоја Жарића, пађен на Радовчу

Браћа Јовановићи, спуштају се у јаму на Драговицашкој плочни, да би извадили својих брата

Љубо Савић, Пасићевећа, на Пасићевећа

Саво Бакић, Вудетића, пронашао свог мртвог оца

Паљевине, пљачке и отимачине

Општина Загарац, среа даннловградски
Шћепановићу Н. Мијајду, запаљена једна кућа.
Одузето: кукуруза кгр. 25, сухог меса 17,
кајмака 3, сира 12, масла 3.

Приближна вриједност лира: 3.000

Општина шаховићка, среа бјелопољски

Мрдаку Д. Јанку, одузето: један коњ, једна овца,
пшенице кгр. 36, ражи 102, јечма 300, зоби
95, кајмака 10, сира 25, кромпира 50. Разне
кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 28.000

Дамјановићу Т. Петру, одузето: једно теле, четири
овце, једна кова, кукуруза кгр. 100, јечма 200,
кајмака 20, сира 20, вуне 4.

Приближна вриједност лира: 13.060

Жујовићу Н. Марку, одузето: јечма кгр. 50.

Приближна вриједност лира: 900

Мрдаку М. Василију, одузето: два вола, четири
овце, јечма кгр. 40, сухог меса 6, кајмака 10
сира 8.

Приближна вриједност лира: 10.500

Мрдаку Д. Урошу, одузето: једна крава, десет
оваца, пшенице кгр. 80, јечма 300, зоби 100,
елде 50, сухог меса 30, сланине 10, масти 5,
кајмака 20, сира 25.

Приближна вриједност лира: 25.000

Мрдаку П. Божу, одузето: једно теле, три овце,
кукуруза кгр. 30, јечма 50, зоби 20, сухог меса
5, кајмака 3, сира 5.

Приближна вриједност лира 6.000

Живковићу И. Радовану одузето: 1 овца, кукуруза
кгр. 50, кромпира 70, сухог меса 8, сијена 200,
дрва 10 м.

Приближна вриједност лира 4.900

Кркаловићу Д. Илији одузето: пшенице кгр. 30,
јечма 100, кајмака 15, сира 10, вуне 15.

Приближна вриједност лира 4.500.

Ђачићу М. Крсту одузето: двије овце 2, кова,
ражи кгр. 100, сухог меса 20, кајмака 10, сира
15, кромпира 150, пасуља 3.

Приближна вриједност лира 11.100.

Кркаловић Ј. Косту одузето: један во, једно теле,
јечма кгр. 80, сухог меса 40.

Приближна вриједност лира 10.000

Дамјановићу М. Јовану, одузето: јечма кгр 100
зоби 150, кајмака 5, сира 10, кромпира 200.

Приближна вриједност лира 13.500.

Дамјановићу Ф. Јовану, одузето: кукуруза кгр. 150
јечма 50, сухог меса 20, кајмака 5, сира 10.

Приближна вриједност лира 8.000*

Мрдаку М. Радовану, одузето: три овце, јечма
кгр. 27, кајмака 4, сира 3, вуне 5.

Приближна вриједност лира 3.500

Зејану Ј. Тому, одузето: једна крава, деветнаест
оваца, пшенице кгр. 140, јечма 250, зоби 100,
елде 30, сухог меса 40, сланине 14, масти 5,
кајмака 10, сира 20, вуне 10, кромпира 100,
пасуља 4.

Приближна вриједност лира 26.000

Мрдаку Т. Ивану, одузето: двије овце, јечма кгр.
60, елде 20, сухог меса 10, кајмака 5, сира 5,
1 пријемница од лира 500.

Приближна вриједност лира 10.000

Дамјановић С. Гавру, одузето: пет оваца, кукуруза
кгр. 50, јечма 100, зоби 50, сухог меса 30,
кајмака 15, сира 15, вуне 5, кромпира 100,
пасуља 10, ракије 20.

Приближна вриједност лира 13.300

Општина Павковићка, среа Даннловградски

Јовановић Н. Петру, одузето: кукуруза кгр. 12.
Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 6.250

Вулетић Д. Јани, одузето: шест оваца, три кокоши,
кукуруза кгр. 30, сувог меса 15, сланине 10,
кромпира 60, пасуља 8, сијена 150, ракије
25 литара.

Приближна вриједност лира 12.000

Јовановићу А. Лазару, одузето: три кокоши, куку-
руза кгр. 45, сувог меса 12, сланине 10, пасуља
15, сијена 250, ракије 5 литара.

Приближна вриједност лира 4.000

Вулетићу П. Радоју, одузето: кукуруза кгр. 30,
сијена 1200, дрва 8 м³.

Приближна вриједност лира 4.000

Вулетићу С. Раку, одузето: једна свиња, четири
кокоши, кукуруза кгр. 150, пшенице 30, сувог
меса 20, сланине 15, масти 6, кајмака 25,
кромпира 20, пасуља 30, сијена 900, ракије
30 литара, јаја 30 комада. Разне кућне ствари

Приближна вриједност лира 32.580.

Вулетићу Ј. Божу, одузето: петнаест оваца, куку-
руза кгр. 20.

Приближна вриједност лира 18.900

Јовановићу А. Николи, одузето, кукуруза кгр. 150,
дрва 8 м³

Приближна вриједност лира 3.800

Јовановићу М. Нову, одузето: једна крава, четири
овце, кукуруза кгр. 100, кромпира 100, дрва
30 м³.

Приближна вриједност лира 13.000

Вулетићу К. Стојану, одузето: оваца 30, кукуруза
кгр. 300, вуне 120, сијена 300, дрва 20 м³.

Приближна вриједност лира 45.000

Јовановићу С. Радомиру одузето: три овце, ку-
куруза кгр. 100.

Приближна вриједност лира 6.500

Вулетинићу М. Гају, одузето: девет оваца, кукуруза кгр. 45, сувог меса 30, кајмак 50, сира 30, сијена 500, ракије 50 литара, дрва 10 м³.

Приближна вриједност лира 33.000

Јовановићу С. Радосаву, одузето: сијена кгр. 300, ракије 15 литара.

Приближна вриједност лира 2.100

Јовановићу С. Павлу, одузето: разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 1.800

Ђуришићу П. Радвану, одузето: двије овце, кукуруза кгр. 20, сувог меса 30, кајмана 10, кромпира 50, сијена 200, ракије 30, дрва 15 м³.

Приближна вриједност лира 14.000

Јовановићу М. Душану, одузето: три кокошке, кукуруза кгр. 30, сијена 900.

Приближна вриједност лира 4.700

Јовановићу Н. Милану, одузето: сувог меса кгр. 6, сијена 200.

Приближна вриједност лира 2.400

Јовановићу С. Стојану, одузето: једна крава, кукуруза кгр. 100, сувог меса 30.

Приближна вриједност лира 13.000

Општина Љешанска, срез подгорички

Ђуновићу Љ. Радоју, одузето: 1 коњ, једна свиња, 20 оваца, 8 коза, 13 кокоши, кукуруза кгр. 200, пшенице 150, сувог меса 160, сланине 30, масти 25, сира 15, масла 10, вуне 10, купуса 100, пасуља 15, сијена 300, сламе 200, вина 200 литара, ракије 70 литара, јаја 50 комада, дрва 30 м. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 100.015

Ђуновићу В. Божу, одузето: једна крава, једно телет, једна свиња, 10 оваца, 10 коза, 7 кокоши, кукуруза кгр. 100, пшенице 120, сувог меса 30, сира 20, вуне 10, сијена 200, вина 50 литара, ракије 15 литара, јаја 18 комада, дрва 15 м. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 68.000

Кажичу М. Ђуру, запаљена кућа. Одузето: 3 свиње, 14 оваца, 9 коза, 21 кокошка пчела, 10 кокоши, кукуруза кгр. 350, пшенице 300, сувог меса 25, масти 30, сира 40, меда 230, сламе 400, вина 200 литара, ракије 150 литара, дрва 100 м.

Приближна вриједност лира 197.000

Општина ровачка, срез колашински

Јукићу М. Радмиру, одузето: 2 вола, двије краве, 2 телета, 27 оваца, 4 кокошке, кукуруза кгр. 50, пшенице 34, ражи 160, јечма 90, сувог меса 60, сланине 50, масти 18, кајмак 20, кромпира 500, купуса 300, пасуља 60, лука 10, проса 30, пшеница 15, соли 35, ракије 60 литара, јаја 40 комада. Разне кућне ствари. У готову, лира 3.500.

Приближна вриједност лира 35.000

Јовановићу Н. Милошу, одузето: 5 волова, 3 краве, једно телет, 6 оваца, кукуруза кгр. 300, сувог меса 20, сланине 15, масти 20, кајмана 5, сира 10, вуне 20, кромпира 30, купуса 20, сијена 250, ракије 20 литара, дрва 8 м. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 500.000.

Јовановићу Ђ. Дари, одузето: кукуруза кгр. 30. Разне кућне ствари и оружје опљачкано са покојника

Приближна вриједност лира 5.000.

Општина горња морача, срез колашински

Бајалићу Н. Радмиру, одузето: једна овца, кукуруза кгр. 12, соли 6. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 5.190

Весковићу А. Милићу, одузето: 1 коњ, двије краве, 2 телета, сувог меса кгр. 80, кромпира 180. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 40.000

Тодоровићу А. Новаку, одузето: 3 вола, 3 краве, 52 овце, кукуруза кгр. 300, сувог меса 50, кајмак 200, сира 150, масла 15, вуне 50, кромпира 500, пасуља 10, сијена 15.000, ракије 50 литара, лучеве даске 200 м.

Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 183.550

Дуловићу З. Јовицу, одузето: једна крава, 2 телета 90 оваца, кукуруза кгр. 400, пшенице 600, јечма 300, сувог меса 100, кајмак 150, сира 100, масла 20, вуне 160, кромпира 200, сијена 20.000, ракије 15 литара. Одијела, кеша и разних кућних ствари.

Приближна вриједност лира 170.000

Општина Буковичка, срез Пљеваљски

Хамзић О. Латифи, одузето: један во, једна крава, јечма кгр. 300, кромпира 500, мушког одијела два пар, мушких ципела један пар, новца у готову лира 1000.

Приближна вриједност лира 18.000

Хамзић К. Ханки, одузето: јечма кгр. 100, мушког веша један пар, мушког одијела један пар.

Приближна вриједност лира 2.500

Ковачевићу М. Перу, одузето: један во, једна кокошка, јечма кгр. 100.

Приближна вриједност лира 4.550

Хаџићу А. Латиху, одузето: једна овца, јечма кгр. 100.

Приближна вриједност лира 1.800

Дркенди А. Малину, одузето: кукуруза кгр. 25, јечма 50, пасуља 12, шећера 3, један ципин сат, новца у готову лира 3000.

Приближна вриједност лира 4.800

Неколико комунистичких докумената

Обласном, Окружним мјесним комитетима и Бироима Ћелија

I

Агитација и пропаганда су моћно оружје у рукама марксистичко-лењинистичке партије. Агитацијом и пропагандом партија придобија масе политички и подиже их идеолошки. Агитацијом и пропагандом партија васпитава масе, даје им потребну свијест и сазнање о њиховом положају у друштву, о самом друштву, о потреби борбе, и најзад, о томе ко треба и како се може мијењати диманње друштва. Партија агитацијом буди класну свијест код различитих маса, отпире очи сиромашном и средињем селаштву, показујући му ко га експлоатише и како га експлоатишу, ко му је пријатељ а ко непријатељ. Агитација је први степен нашег рада у масама, први корак ка потпуном политичком оспособљавању маса. Масовна пропаганда је други степен, други корак у томе правцу. Пропагандом се продубљају успјеси агитације изјачена свијест маса, повећана знања, подиже одлучност, чедертира све оно што је агитацијом постигнуто. Пропагандом се стварају основи на проширење партијског чланства.

Међутим, да би партија могла да развија масовну агитацију и пропаганду потребно је да има способне агитаторе и пропагандисте. Прво се не може замислити без другог. То су двије стране једне ствари. Масовна агитација и пропаганда зависе од политичког и идеолошког нивоа партијског чланства. Ако она није способна за масовну агитацију, партија неће моћи да прошири свој утицај на широке народне масе, ико она није способна за масовну пропаганду, партија неће моћи да учврсти свој утицај, да створи условне за повлачење броја својих чланова и комуниста уопште.

У данашњој ситуацији, у току народ. ослобод. борбе пред нашу партију постављају се нарочито агитпроп проблеми. Данас се велики зно народа налази у античној оружаној борби против окупатора и то под руководством наше партије. Она је у борби и кроз борбу проширила свој утицај и стекла поштовање маса. Задатак агитпроп рада је да у пуној мјери искористи овај утицај и ово поштовање, да широким масовном агитацијом и масовном пропагандом припреми масе политички и идеолошки за рјешавање нових задатака, који ће се појавити са развојем народноослободилачке борбе.

II

У досадашњем агитационом раду наше партијске организације било је много грешака, које се морају исправити, било је много пропуста, који се морају надокнадити. Потребно је да се одвоје, у интересу будућег рада, критички освјетле и оштрие сви ти пропуст и грешке.

1) У нашим партијским организацијама и код наших форумата дошло је до извјесног агитпроп рада, што је било, мјестимично и последица несхватанја извесног нарочитог значаја који у овој ситуацији. Данас су масе у покрету и политичком превирању, и због тога много приступачније агитацији и пропаганди. Мјесто да се појача агитпроп рад, сматрао се да је он у одласку према другим секторима, споредили, и да се због тога може занемарити у корист других сектора партијског рада.

2) Досадашњи агитпроп рад био је недовољан и што је најважније, несистематски и неорганизован. Примера има много. „Народна борба“, није називали уредно, сарадња у којој није била организована. Њено размјерчавање било је слабо и непотпуно, често није излазила из кругова партијца и симпатизера најближих. Слично је било и са осталим агитпроп материјалом. Партијске организације нијесу могле довољно рачуна о расподјели материјала према сферама утицаја наше партије, нијесу се бринуле да наши материјали буду распоређени тако да у великој количини продргу баш у она села и општине гдје је наш утицај најслабији. Најзад и у оном агитпроп материјалу, који је изашао по неки пут изостајала је агитационо и пропагандистичка ријеч. У многим листовима наших партијских организација могло се примјетити извјесно шаблонско третирање проблема, понављање општих мјеста, одсуство конкретизације. Нарочито је то био случај са неким форумима, који су обично прелазили и преворачили левке. ПК не поклањајући довољну пажњу конкретним проблемима кроз у коме живе и раде.

3) Занемаривање агитпроп рада не може се оправдати ни чиницом што се у току борбе показало оскудило у добрим партијским радницима. Она је била последица и неправилне расподјеле кадрова, а дјелом и секташког односа према извјесним непартијским снагама, које су се могле употријебити на секторима агитпроп рада (културни сектор).

4) Недостаци агитпроп рада осјећају се јак и у интерном раду партијских група. Занемарено је политичко и теоретско издизање партијских кадрова. Напуштено или скоро напуштено, проучавање историје комунизма. Занемарено је такође издизање нових партијских чланова, који су у борби и кроз борбу дошли у партију. Они су у борби прошли кроз ватрено крштење и баш због тога требало је посветити велику пажњу, требало их је политички и теоретски издизати и то углавном није учињено.

5) Прво велики пропуст починиле су наше партијске организације у агитационо-пропагандистичком раду у партијанским јединицама које су на скупку или на окупу. У много случајева цео агитпроп рад у партијанским јединицама сводио се на рђаво читање партијских програма или листова, које нико од присутних, због рђавог читања (који је уосталом погало обичај на свим нашим скуповима и приредбама) није могао ни разумјети. Није доста материјал само прочитати и то рђаво. Њега треба прије свега, добро, јасно и са разумијевањем читати а затим објашњавати и прерадити.

6) Кадитет наших културно-политичких приредби био је прво слаб. Већина тих приредби биле су у главном шаблонски прављене по једном одређеном кадру виђеном или наученом у Београду или неком другом граду, исповијоћене нашим приликама, а одлазилих условима рада. Даље се на оним приредбама испољило извјесно оцијенљивање маса, које је највише изишло наиза схватању да приредбе морају бити такве какве су, јер селаци друго не разумију. Једном ријеч

многим od тих приредби није се нашло за културним подизањем маса, за њиховим васпитањем, него се повлађивало и погоравало њиховим ниском нивоу.

7) Рад на ширењу радио нијести био је узак, љаква и чисто неодговоран. Не само да се нијесу шириле вијести, него и оне које су се шириле биле су често пута нетачне, рђаво и љаквао преицтене, а у извјесним случајевима директно љакве и штетне по народно-ослободилачку борбу.

8) Скоро је била редовна појава да одговорни партијски другови нијесу са потребном пажњом руковољили техничким сретствима за агитпроп рад. Тако су употребљени многи шаширографи, писаће машинице, радио-апарати хартија, нитиго и тд.

III

Наш агитпроп рад мора бити систематски и организован. Потребно је да са партијским чланством партизанима пред масама обрадио организованом и плански читав низ тема, чије познавање претставља неопходан услов за правилно спровођење наше линије у садашњој фази борбе, као и за успјешно вођење саме борбе. Ниже наводимо теме које треба прерадити и у партијским групама и пред масама.

1) Зашто се боре партизани у Црној Гори, Боки и Санџаку; стварању Југославије; Версајски мир; суштина велике српске политике; положај поробљених народа Југославије; став КПЈ по питању рата; 27 март и капитулација; карактер рата и значај пакта о пријатељству са СССР; други империјалистички рат; став КПЈ на националном питању; народнофронтска политика у Југославији; други империјалистички рат (карактер рата; СССР и империјалистички рат; претварање империјалистичког рата у народно ослободилачку ступањем СССР на челу народно ослободилачке борбе поробљених народа; О Сојетском Савезу) 1905 и 1917; снажна политика СССР; унутрашња политика и социјална структура СССР; Стаљински устав; живот сељака СССР; жене у СССР; СССР као братство народа; О Црвеној Армији и њеној улози у народно ослободилачкој борби; Карактер и значај партизанског рата код нас и у свијету; солидарност словенских народа; О односу КПЈ према грађанским странкама; о народно-ослободилачким одборима, као и неким органима власти.

2) Улога и значај Комунистичке партије: а) основни програматски и организациони принципи комунистичких партија; б) борба КПЈ до слома Југославије; в) улога и значај КПЈ у народно-ослободилачкој борби; г) задаци КПЈ у будућности.

3) Живот радника и сељака. Објашњавати и популаризовати идеју савеза радника и сељака, при чему се нарочито чупати шемитског постављања проблема. Водити рачуна о приликама у Црној Гори, Боки и Санџаку.

4) Братство народа Југославије при чему треба нарочито објашњавати национално питање Југославије и политику завађања народа, коју сада спроводи окупатор.

5) „Нема повратка на старо“. У овој теми ваља нарочито образити све појаве из економског и политичког живота Југославије, које су биле резултат буржоаског економског система који је владао у Југославији и помоћу којег се владало у Југославији. Основни смисао теме састоји се у томе да сам народ дође до свјесног убјеђења да нема и не смеје да буде повратка на старо.

IV

Да би се све ове теме могле обрадити у партијанским јединицама и пред масама потребно је претходно да буду прорађене и у партијским групама. Без солдане прораде у групама ми нећемо моћи постићи ни који циљ да масе политички и теоретски подигнемо и да их кроз то приближимо нашој партији. Поред ових тема потребно је да све партијске групе приступе проучавању ВКПб као основе за сваки даљи агитпроп рад. Без темељитог познавања историје не може бити ни говора о стварном подизању партијаца. Унутрашњи рад у партијским групама мора бити интензивнији и плоднији.

V

Све наше партијске организације морају посветити велику пажњу агитпроп раду међу омладином. Оне морају нарочито настојати да политичке и културне приредбе Црногорске народне омладине буду на нивоу. Потребно је да на омладинским приредбама буду обухваћени, углавном, сви они проблеми које смо горе истакли, само њихова обрада мора бити прилагођена нивоу омладинца и специфичним задацима Црногорске народне омладине. Поред тога ми омладинским скуповима и приредбама треба нарочито расправљати о темама које се непосредно тичу омладине и омладинске борбе. Потребно је нарочито указивати на борбу, живот и рад Комсомола, на солидарност цијеле омладине свијета, на однос омладине према империјалистичком рату, на положај омладине у капиталистичком друштву, при чему ваља конкретно и на примјерима показати шта капитализам одузима омладини како радничкој тако и сељачкој.

Црногорска народна омладина постала је данас једна од најмасовнијих организација, и зато партијски агитпроп мора да води веома великог рачуна о раду међу омладином.

VI

Да би се могла поправити почињена грешка и наменити пропусти, да би се агитпроп рад могао у будуће организације водити мора се урадити следеће:

1) У сваком ОК, МК и Бироу ваљаје мора се одредити један одговорни друг по линији агитпропа. У колико би пак сви чланови поменутих форума били толико преоптерећени послом да се један од њих не би могао у пуној мјери посветити агитпроп раду, доведено је да сваки форум одреди по једног другог ван форума који би водио послове агитпропа, али под непосредним руководством и контролом једног члана форума, који би био одговоран за тај посао. Сваки форум дужан је подносити вишем форуму редован извјештај о раду агитпропа.

2) При сваком кружном (и према приликама и мјесном) комитету треба формирати једну специјалну агитпроп групу која би имала да ради на једном већем сектору. Та група треба да буде покретна и да обилази сва села на свом сектору, гдје би помагала агитпроп рад танаошњих партизанских група, организовања предавања, конференција, приредби, заједничко читање објашњавање наших листова и другог материјала итд. Рад ових специјалних група мора бити узарнички. Оне морају оживјети и нормализовати агитпроп рад у свим селима и засеокима, оне морају показати како се води агитација и пропаганда. Чланови ових агитпроп група (специјалних) не морају

увijek raditi zajedno. Oni moraju i mogu da djeluju kao agitatori i propagandisti na pojedinačno gdje se za to ukaze potreba. Ove specijalne agitprop grupe razlike bi pod neposrednim rukovodstvom odgovornog druga na agitprop rad или друга који под његовом контролом и уз његову одговорност руководи тим послом. У ове групе могу да уђу и непартијски симпатизери. Колико чланова треба да сачињавају ове покретне групе треба одредити према мјесним приликама и расположивим снагама за тај посао (најбоље 3—5 људи).

Рад ових специјалних група агитирова ПК ће помоћи слањем својих инструктора по линији агитпропа, али се не смије чекати на долазак инструктора, да би се образовале ове групе, него се мора одмах приступити томе послу.

3) У својим редовним извјештајима сваки нижи форум мора свој непосредни виши форум извјештити и о распоједи агитпропа материјала, као и о томе колико материјала му је потребно. Истовремено се мора објаснити зашто се тражи одређени број примјера листата, прогласа или чега другог. Питање распоједи материјала је једно од најважнијих организационих питања агитпропа рада и зато му се мора посветити велика пажња.

4) Сви партијски форуми морају редовним путем достављати ПК-у све рукописе и текстове који се читају на разним скуповима и приредбама (предавања, позорнице, игре, скеचेво, пјесме итд.). Сваки примјерак ових текстова треба да се направи у дуликату и копија пошље ПК-у. Читање или извођење ових текстова није везано за олобране ПК, пошто је у данашњим условима немогуће организовати тако брзу службу. ПК ће накнадно извршити и тиме много придонјети правилном агитпропа раду. Поред тога слањем ових рукописа моћиће се организовати заједна њихова, тако да ће се рационалније искористити рад појединих људи, чији ће се радови моћи читати или приказивати на више мјеста у разним дијеловима земље.

5) Одговорни чланови појединих форума за агитпропа рад морају да се побрину за организацију сарадње у Народној борби и Омладинском покрету. О свим питањима која се појаве на терену треба слати дописе. Дописи морају бити тачни, кратки и конкретни и по могућности писани на машини, али у сваком случају читко писани. Не смије се догодити да дописе шаље само ониј друг који је одговоран. Његова главна дужност је да организује да људи са терена пишу, а не да он сам уместо њих пише, а да мисли да је стиме извршио дужност. Поред слања дописа за поменуте листове потребно је да нам се шаљу мишљења о свим нашим издањима. То је дужност у првом реду свих форума а затим и чланова партије, који ће своја мишљења изнијети и на састанцима група, одакле ће их прочелник пренијети даље редовним путем.

6) Сви одговорни другови за агитпропа рад морају да настоје свим силама да смјернице агитпропа рада и њене форме, измјенене у овој директиви, остваре. Али то не значи да они не могу развити самониницијативу у погледу форми рада међу масама, обзирајући на конкретне прилике мјеста гдје раде. Наравно, да о свакој таквој иницијативи треба обавијестити одговорни форум, који ће извјештити ПК. Као примјер форме масовног агитпропа рада, која се, можда не би могао свуда остварити, напомињемо отварање

сеоских читаоница. Онда гдје је то могуће треба одмах приступити њиховом формирању.

VII

ПК ће у много већој мјери него до сада помагати агитпропа рад партијских организација. Поред редовнијег излажења Народне борбе и Омладинског Покрета у опсежнијем броју, за већи дио горњих тема ПК ће спремити материјал, било у посебним брошурима било у једном од листова. У најкраћем времену добићете брошуре: Зашто је Црвена Армија побједила у ратовима 1918—1922. Организационе основе Комунистичке партије, објаве фрагменти из историје ВКПб. Зашто се боре партизани Црне Горе, Боке и Санџака. У следећем броју Народне борбе изићиће чланак друга Тита: Улога и значај Комунистичке партије у народно-ослободилачкој борби. Поред тога биће још чланака у Народној борби који ће нам помоћи у обради постаначких тема.

ПК позива све партијске организације, да појачаним радом по линији агитпропа надокнаде све пропусти и исправе све грешке досада учињене, али при томе се мора водити рачуна да се појачаним радом на сектору агитпропа не занемаре остали сектори. То би била погрешка јето тако као што је погрешка занемаривање агитпропа рада у односу према другим секторима.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Комунистичка партија Југославије
Покрајински Комитет
за Црну Гору, Бокву и Санџак.

Горњи документ није потребан никакв коментар. И најлеукији човек може из њега да види да су комунисти, под изговором национално-ослободилачке борбе, лажном пропагандом и агитацијом, користећи положај окупираних становништва, извели циљу да комунистичку масу и да изведу своју еволуцију, у чему су дошле и биле успјешни.

У остварењу то своје циља, они су прво хтели да униште у народу све поштене, угледне, исправне, паметне људе и праву народну интелигенцију, чворе народних светиња, части и почасти и све ове који се нијесу слагали са њиховом сумњавом, промисленим и безбожним радом. Стога су, да би заварали народ и сакрили своје праве циљеве, и исто тако и да би прикрили своје грозне злочине, све исправне, честите и поштене људе, који се, ијером народној мисли, нијесу слагали са њиховом лудом акцијом, огласили за шпијуне, издајнике и сатколоваше.

Али народна душа, по свом здравом разуму, није се дала дуго заводити лажном сатколовском пропагандом, већ је тај Ламброзови типоваца, тај посвојени злочинаштво, похвараност, безбоштво и блуд, одратила по заслугу. Тако остали ових националних народа, прегоњени од народа који брани своје право на опстанак, скачу као зајерад по планинским гудурама, или се скривају по пећинама и јавина које су доведену извели својим левим животима.

Као доказа партизанске дволичности и неваљалства којим су заварали народ и стварали се да искористе патриотско осјећање, које су каналисали на начин који њима конвирира, — нека послужи и овај документ:

ШТАБ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА

„Бијели Павле“

Бр. свједока

7 децембра 1941 год.

ПАРТИЗАНСКОМ БАТАЉОНУ В П П.

1) Према списку ствари које сте задржали од заплијењеног материјала одобрава

се осим 6 пушака које треба да доставите у овај Штаб. У те 6 пушака урачунати оне 4 које су заплијењене на брду Тарану. Ово учинити одмах ради сразмјерне расподеле пушака по партизанским јединицама овога Одреда. Напомињемо да смо од Зетског одреда преко Главног Штаба примили један навјесан дио пушака заплијењених у Кучима што ће скоро да се подијели.

2) Једног друга партизана са мало више ауторитета у масама послати у манастир Острог гдје ће тражити навјесну помоћ од манастира партизанима као народно-ослободилачкој војсци. У разговору бити фин никако напрасит, разговарајући са њима политички, широко постављати ствари, ради се о спасу српства, православља ит.д. С друге стране тај исти друг партизан треба да испита са колико хране и свега другогга располаже манастир и тај извјештај Штаб батаљона нека достави овом Штабу још одмах.

3) Шаље се кабанџица мајци пок. Неда Јовановића — одмах је уручити истој.

Командант,
РАД. БАБИЋ, с.р.
(м. п.)

А кад су им кола окренула низ брдо писали су овако:

Другу БЛАЖУ ЈОВАНОВИЋУ,

Од јуче се ситуација све више и више, погоршава. Канитулација духова запрепашћује. Изајници су синоћ дошли у Беајово, а у Ублима им се припрема дочек. Ноћу 3/4 марта штаб II парт. бат. „М. М.“ по директиви старог опортунисте Спасоја евакуисао је Орахово са партиским активом и дошао на Медун. Повратили смо их одмах на терен II батаљона.

Од оне чете коју смо намјеравали формирати данас, не би ништа. Овдје, при штабу I бат. налази се 10—20 људи. Јутрос мање, осим Премића (Фундина), али је и међу њима колебање.

Намјеравамо по сваку цијену чувати штаб. Али нас они могу обићи преко Косора и Купусаца. У многим селима (Долани, Сјенице, Косор, Купусца, Лијешта, Убли, Орахово итд.) скинули су петокраке. Изненађује оволика несвјесност и кукавичлук. Сељаштво, резерва револуције или контрареволуције, заиста слабо размишља. Али ово је само усљед недовољног — никаквог политичког рада. У сваком случају настојаћемо да никако не напустимо Куче.

Да ли да упадамо у села, освојимо их и побијемо истакнуте четнике? Сви пријете страшним репресалијама над становништвом или над бившим партизанима, који нијесу четници, само ако буде неко убијен. Или хоћемо ли их убијати гдјегод их сретнемо? У том случају пријети опасност од потпуног онемогућавања опстанка многим партијцима у Кучима за навјесно вријеме. И ударника не можемо окупити више него десетак. Па и они ће се тешко усудити да неког убију.

Општа карактеристика ситуације: масовно отступање од партизанске организације. Сутра може бити све то преокренуто за 180°.

Друг секретар рејкома редовно учествује у нашем рјешавању о нашем ставу.

Признајем да је неопростива срамота и злочин чињеница што су Кучи препуштени тим изродима без метка, али, друже Зетине, поред свих наших настојања друкчије се није могло, јер немамо снага уопште.

Обећавају жито Кучима. То је вјероватно да ће покушати и са тим да их купе. Све-страно ћемо настојати да се не обрукамо, наравно употребивши снаге које нам стоје на расположењу.

Било што било, друже Зетине, ми смо ријешени да са тим изродима водимо непрестану и немилосрдну борбу гдје их год сретнемо.

Молим те да нам што прије пошаљеш директиве о нашем раду и ставу.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Медун,
4 март 1942 год.
И ч.

Политком,
ДРАГ. М. ИВАНОВИЋ-ЕЛЕКТРИН

ПАКАО

или

Комунизам у Црној Гори

СВЕСКА

БРОЈ 3

Издање „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“ — ЦЕТИЊЕ

Сљедећа, IV свеска већ се чалази у раду. Материјал којим располажемо биће подијељен равномјерно по свим свескама.

Слике националних мученика и остала докуменшта примамо и даље. Све што смо добили или што убудуће добијемо иваћи ће у сљедећим свескама.

У четвртој свесци донијећемо, поред многих интересантности и пресуду бив. потпуковнику Јовану Раичевићу са 12 оригиналних комунистичких докумената. Свеска ће имати око 40 страна.

ЦИЈЕНА 5— ЛИРА

Заробљени партизани и партизанке

ЈОВАНИЋ, ком. ударног батальона

ЈЕЛЕНА БАЛЕТИЋ
родом из Рудина среза Никшић-
ког. Ухваћена са ТУШИЋЕМ.
Припадала је IV ударном батальону.
Наоружана пушком, револвером и
бомбам. Ухваћена у моменту кад
је разминирала бомбе да их баци
на Националисте. На пушку је
имала 12 окрета, што је окочило
да је довршила 12 окрета.
Објешена у Пакшању.

ПОПОВИЋ БОЖИДАР
студент из Куча помоћ комесара

РАДОНИЋ ДРАГО
земљорадник — Косово Луг

ЈОВАНОВИЋ ПЕЈКА
Горње Поље, ударника

Јам дубина 85 м. Мачков До под Радонча

Новинарско место ТОМАША Р. МИЛУТИНОВИЋА

СТАНА СЕКУЛИЋ
из Секулића, ухваћена на Тарашу
под оружјем

ВИДОСАВА ПЕТРОВИЋ
ухваћена у Братоножићима. Три бра-
та су јој погинули као партизани,
а четврти је и сада у шуми

ПАВИЋЕВИЋ РАДОВАН
свештеник, ухваћен под оружјем
на Тимарско Поље код Београда

МИЛОРАД ТАДИЋ
на Горњег Поља учесник у више
убистава

ПЕКНА ЂУРОВИЋ
ком. срганкатор. Рањена на бри-
јеке Југославије на неком
комунистичком збору

Команданти партизанских батаљона командири чета и њихови помоћници

Зечевих Илија, студент, стар 22 год.; општина Мељак, срез пљеваљски.

Кнежевић Велимир, артиљерски поручник, стар 30 година; општина илино-брдска, срез пљеваљски.

Буишић Слободан, учитељ, стар 37 год.; општина матарушка, срез пљеваљски.

Николић Саво, земљорадник, стар 30 година; општина матарушка, срез пљеваљски.

Пелевић М. Милош, командир I чете; општина петрушинска, срез даниловградски.

Пејатовић Мирко, студент, стар 27 година; општина готовушка, срез пљеваљски.

Јауковић Мићун, студент, стар 30 година; општина готовушка, срез пљеваљски.

Влаховић М. Манојло, студент права, стар 33 год.; општина полимска, срез андријевички.

Маријановић В. Маријан, земљорадник, стар 26 год.; општина трепачка, срез андријевички.

Боговац Панто, земљорадник, стар 35 година; општина мојковачка, срез бјелопольски.

Жарић Милоје, командир чете; општина јеленачка, срез даниловградски.

Ашанин Радосав, стар 56 година; општина павинопольска, срез бјелопольски.

Шарановић Божо, тежак, стар 50 година; општина павинопольска, срез бјелопольски.

Секулић Милутин; општина команска, срез данковградски.

Велимировић И. Миомир, студент, стар 22 год.; општина загарачка, срез даниловградски.

Дуловић Гојко, земљорадник, стар 29 година; општина равноречка, срез бјелопольски.

Драговић Душан, учитељ, стар 39 година; општина Горња Морача, срез колашински.

Јанкећ Милосав, општина Прекобрђе, срез колашински.

Бошковић Гојко, жандарм, стар 32 године; општина пољска, срез колашински.

Томовић Душан, тежак, стар 28 год.; командир II партизанске чете; општина пољска, срез колашински.

Шћепановић Р. Драгић, земљорадник, стар 35 год, командир чете; општина ровачка, срез колашински.

Митрић Р. Душан, земљорадник, стар 30 год.; помоћник команданта батаљона; општина ровачка, срез колашински.

Погинули Павковићи од стране партизанске руке смјештени у сандуцима

Политички комесари и њихови помоћници

Старчевић Милко, земљорадник, стар 48 год.; општина Мељак, срез пљеваљски.

Мрдак Драго, земљорадник, стар 35 год.; општина матарушка, срез пљеваљски.

Обрадовић Милан, богословац, стар 24 год.; општина готовушка, срез пљеваљски.

Кастратовић М. Манојло, студент права, стар 25 год.; општина полимска, срез андријевички.

Влаховић Р. Богнић, судски чиновник, стар 31 годину; општина полимска, срез андријевички.

Васовић Г. Јелена, домаћица, стара 27 година општина трепачка, срез андријевички.

Радичевић Бранко, професор, стар 35 година; општина Бијело Поље, срез бјелопољски.

Кжајевић Милија, пјешадски наредник, стар 35 година; општина лавинопољска, срез бјелопољски.

Радуловић Божо, стар 26 година; општина команска, срез даниловградски.

Мраковић М. Блажо, студент, стар 30 година; општина загарачка, срез даниловградски.

Јанкетић Војни, земљорадник, стар 25 година; општина равноречка, срез бјелопољски.

Адић Милан, учитељ; општина леворечка, срез андријевички.

Машковић Војо, студент права, стар 27 год.; општина Горња Морача, срез колашински.

Селић Владета, студент технике, стар 30 год.; општина Горња Морача, срез колашински.

Ракочевић Д. Милован, тежак, стар 37 год.; општина Прекобрђе, срез колашински.

Ракочевић Новица, дипломирани правник, стар 35 година; општина пољска, срез колашински.

Амђелић Војислав, инжењер, стар 30 година; општина пољска, срез колашински.

Булатовић Д. Миливоје, студент права, стар 25 год., помоћник политичког комесара; општина ровачка, срез колашински.

Булатовић Р. Јакша, теолог, стар 35 год., помоћник политичког комесара; општина ровачка, срез колашински.

Љеш Стојана Миљанова Лаковића, родом из Куча — Доњи Медун

Партизански судије и њихови помоћници

Марковић Марко, претсједник општине партизанске, стар 35 год.; општина Мељак, срез пљеваљски.

Јауковић Мићун, студент, стар 30 година; општина илинобрдска, срез пљеваљски.

Росић Даница, студенткиња, стара 35 година општина илинобрдска, срез пљеваљски

Јакић Велимир, инжењер шумарства, стар 30 година; општина матарушка, срез пљеваљски.

Малићан Петар, тежак, стар 45 год.; општина оћевинска, срез пљеваљски.

Мирковић Јосо; трговац, стар 50 год.; општина готовушка, срез пљеваљски.

Јауковић Мићун, студент, стар 30 год.; општина готовушка, срез пљеваљски.

Чукић А. Михаило, студент филозофије, стар 27 год.; општина трепачка, срез андријевички.

Радовић Раде, земљорадник, стар 55 година општина мојковачка, срез бјелополски

Јочић Радуде; општина јеленачка, срез даниловградски.

Поповић Милош, прота, стар 47 год.; општина Бијело Поље, срез бјелополски.

Велимировић М. Вељко, савјетник штаба, стар 25 год.; општина Загарац, срез даниловградски.

Радојевић Крсто, земљорадник, стар 48 год. општина Шаховићи, срез бјелополски

Обреновић Милорад, ђак VI разреда Гимназије, стар 23 године; општина равноречка, срез бјелополски.

Раковић Миле, правник, стар 38 год.; општина пољска, срез колашински.

Ракочевић Новица, дипломирани правник, стар 32 година; општина пољска, срез колашински.

Селић Владета, студент технике, стар 30 год.; општина ровачка, срез колашински.

Јанковић Р. Милета, пропагандни ђак, стар 25 год.; општина ровачка, срез колашински.

Целати и њихови помоћници

Ђосовић Душан, ђак VI разреда гимназије, стар 25 година; општина Мељак, срез пљеваљски.

Попивода Блажо; општина готовушка, срез пљеваљски.

Васовић Б. Вуко, земљорадник, стар 30 год.; општина трепачка, срез андријевички.

Бојовић Радомир, тежак, стар 30 год.; општина лавинопољска, срез бјелополски.

Дацић Шпиро, тежак, стар 33 год.; општина равноречка, срез бјелополски.

Драговић Ратко, тежак, стар 29 год.; општина Горња Морача, срез колашински.

Мулесвић (име непознато), из Колашина; општина пољска, срез колашински.

Мекић Војин, тежак, стар 33 године; општина пољска, срез колашински.

Пејовић Стеван, тежак, стар 42 године; општина пољска, срез колашински.

Анђелић Љубо, студент права, стар 30 год.; општина ровачка, срез колашински.

Радовић Радивоје, студент права, стар 33 год.; општина ровачка, срез колашински.

Имена појединих комунистичких функционера јављају се у више општина, зато се по неки пут име понови.

РЕЗУЛТАТИ ПАРТИЗАНСКОГ РАДА

Неколико комунистичких пресуда и злочина

САВА МЕДЕНИЦА
новинар и публициста

Рођен је у Колашину 17. јануара 1910. године. Гимназију је учио у Сарајеву, Сомбору и Жомбољу. Настао се стално у Новом Саду где је као новинар издавао лист „Експерт“, а доцније „Народну Политику“. Био је дописник „Агенције Авала“ и сарађивао скоро по свима већим југословенским листовима.

Као члан Соколског друштва, Народне одбране, Матице српске и секретар Обласне ложе друштва трезвости, био је познат као велики родољуб и националиста.

У априлу 1941. године, познат је као војни обавешавац на своју дужност, којој се одмах одазвао, а уједно је и породицу превео на своје имање у Колашину. 24. децембра 1941. године, комунисти су га ухватили на његовом имању Дријенк и спровели на Горњу Морачу. Смртну пресуду изрекао му је злогласни партизански вођа

Ђуро Меденића,

а непосредни кривници били су:

Никола Мулевић;
Дражић Симоновић и
Милинко Вујисић.

18. априла 1942. године, његово мртво тијело, размрсано и унакажено главе, нађено је и сахрањено у манастиру Морачи.

Тако је мученички завршио свој живот један познати јавни радник, национални труџбеник и наш велики патриота.

НОВО Р. ВУЧИЋ, учитељ
рез. капетан I класе и бив. посланик

Рођен у Шобањима, срез данковогорски, године 1893.

ДАМЈАН М. ВУЧИЋ,
дугогодишњи претседник општ. вражегрмске

Ноћу између 3 и 4. марта 1942. године, дошли су пред кућом учитеља Нова Вучића, партизани:

Мироје Н. Миљевић; Војин Ш. Вуковић и Радивоје М. Јовановић и замолили учитеља да им отвори јер су озебли па желе да се отрију. Уједно хоће да му, као куму и крвницију, испричају нешто важно и позјерљиво. Чим је учитељ отворио врата у кућу је упало још 17 партизана, док су двојица чунали стражу пред вратима; зграбили су га и са његовим синомцем Дамјаном М. Пучићем одвели у правцу Бара Шумановића.

Ноћу, између 4 и 5 марта, обојицу Вучића партизани-комунисти башили су жиге у јаму више Слатине, срез данкољградски. Ранен и изломљен, учитељ је дозивао још и трећи дан: „Воде, воде!“ Наравно да се нико није смио приблизити да му помогне.

Осим поменутих, у овом грозном злочину учествовали су:

Грозданић Б. Драгутин, партизан из Подвараћа;
Кадовић П. Саво, замјен. водника, из Шобајнића;
Кадовић Б. Милета, командир чете шобајниће;
Кадовић Ђ. Милат, партизан из Шобајнића;
Кадовић Ђ. Милун, партизан из Шобајнића;
Кадовић Р. Мироје, партизан из Шобајнића;
Кадовић М. Миња, партизан из Шобајнића;
Јовановић Ш. Мило, парт. из Бара Шумановића;
Јовановић Ш. Милисав, парт. из Бара Шумановића;
Поповић Б. Благоје, парт. из Бара Шумановића;
Вуковић Ш. Радислав, парт. из Б. Шумановића;
Вуковић Б. Вељко, парт. из Бара Шумановића;
Грозданић Ф. Нико, партизан из Повараћа;
Миљенић Лазар, партизан из Подвараћа;
Миљенић Милосав, партизан из Подвараћа;
Кадовић Н. Вуксан, водник из Шобајнића;
Разовић Ђ. Бошко, комесар из Миљковца;
Вујадиновић Б. Божо, вод. из Бара Шумановића;
Перовић З. Милан, партизан из Боранине;
Шундић П. Радован, партизан из Шобајнића.

МИЊО КАРАЦИЋ

из Дробњака, рођен 1861 године

Дугогодишњи перјаник поч. Краља Николе, бивши народни посланик и претједник општине шаранске;

јунак из свих ратова, честит и угледан домаћин, био је Мишо Караџић. За војничке и грађанске заслуге, постоје многа одликовања на својим грудима.

Да су комунистима сметали сон честити људи од части и угледа и да нијесу имали обзира дали је то старац у дубоким годинама, баба или дијете од 10—15 година, ми што имамо безброј писаних докумената. Убили су и старог Мињу од преко 80 година, у часу када је лежао болестан у свом кревету. Огласили су за летоколониша, шпијуна и издајника, чоњска који је провео сав свој живот у служби свог народа, добрим дијелом као повјереник Краља Николе и заштитник Срба у Санџаку.

Убили су га само зато, што се није могао одрећи свога српског имена, вјере и својих традиција и прићи партизанима, да својим ауторитетом помаже пропаље пригорске синове, који се удружише са бјелосвјетском олоши да испуљују све што нам је узвишено и свето од хиљаде година.

Са њим је убијен и његов син

ЛАКО (Лазар) КАРАЦИЋ,

рођен 1898 године,

из истог разлога као и његов отац Мишо. Њихове куће иљачкане су а затим запаљене од партизана.

Организатори и наредбодавци за ова убиства били су:

Вук Кнежевић, адм. приправник, пол. комесар;
Велимир Кнежевић, студент, пол. комесар;
Душан Обрадовић, правник, ком. батаљона;
Ђоко Новосел, агр. из Београда, командир чете;
Војин Ђерковић, медицинар, члан суда;
Милош Ђерковић, агроном, члан суда.

**Ову жалосну повјесницу пише сâм народ.
У њој немамо шта придати нити одузети.**

ТОМО РАДОВ ВУКМАНОВИЋ

из села Подгора, општина црмничка

Рођен је 1882 године, а убијен пред својом кућом од зликовачке комунистичко-партизанске руке 23 марта 1942 године, у 9 часова увече.

Као млад човек дуго се бавио у Монреалу, Сјеверна Америка. Носталгија за Отаџбином и љубав према својој браћи приморала га је да напусти угодан живот и своја добра у Монреалу и да последње дане свога живота проведе међу својима.

Иако се није бавио никаквом политиком нити био на сметњи никоме, него напротив користан за околину у којој је живио, комунисти су нашли за сходно да га лише живота, само зато што није одобравао њихову зликовачку работу.

ВАСИЛИЈЕ С. БОЖАРИЋ

свештеник рогамски (Пипери)

Василије С. Божарић, рођен је 1888. године као син свештеника Сава и унук свештеника Тодора Бо-

жарића. Пао је међу првим жртвама комунистичког терора 15 новембра 1941 године. Са њим је уништен један драгоцјен, тих, смирен и свуда поштован живот, који је својом ријечи, мудрим саветима и својим угледом, доносио утјеху, љубав и наду у боље дане и као прави Христов слуга радио на смирењу и спасу свога народа.

Безбожни љешинари, који себе називају комунистима, нијесу могли подносити хришћански рад и велики углед попа Васа. Сметао им је у њиховом крволочном и рушилачком раду, зато су ријешили да га уклоне.

Дана 15 новембра 1941 године, отишао је почивши поп Васо у Љешкопоље, село Горња Горица, да изврши обред сахране по својој свештеничкој дужности. Комунисти су дознали за његов одлазак и припремили му засједу; ухватили га, измрцварили и исјекли; затим су га опљачкали, а комаде његовог тијела пренијели у шаторском крилу и бацили у ријеку Морачу. На Бадњи-дан, његови остацк су пронађени и сахрањени пред црквом у селу Вуковцу; наравно без икаквог свештеничког обреда јер то партизани нијесу дозволили.

ЈОКНА

удова попа САВЕ БОЖАРИЋА

Погинула у Рогамима приликом побуне коју су изазвали:

Арсо Јовановић, из Пипера, ком. партизанског батаљона;

Марко Радовић, инжењер из Пипера, ком. чете;

Јован Вукановић, из Пипера командир чете;

Милован Ђилас, студент из Подгорице, пол. комесар за Пипере;

Драго Вучинић, студент из Пипера, пол. комесар за Рогаме, и

Војин Поповић, студент из Пипера, замјеник пол. комесара.

Ови крволочи, поред многих других недјела, уништили су напредно село Рогаме, у ком је поплаћено 94 куће и убијено 15 особа, међу којима 6 жена.

ВАСО ПОПОВИЋ

бивши свештеник у Вучјем Долу

Свештеник Васо Поповић, син Петра и Јованке рођене Шеровић, рођен је у Баошћу (Бока Которска) 3 маја 1914 године. Као син врло сиромашних родитеља тешко се школовао, али је ипак завршио четири разреда гимназије и богословију на Цетињу са одличним успјехом. Оженио се и рукоположио у чин свештеника 1939 г. и постављен за пароха у Вучјем Долу.

Пошто није одобравао разбојнички рад комуниста у Вучјем Долу, почетком мјесеца јануара 1942 године убијен је и бачен у јаму. Са губилишта је разјареним безбожницима — партизанима, хришћански довикнуо: „Платићете за ово пред Богом и људима!“ — и мученички завршио свој млади живот.

Тако је почивши поп Васо, као вјеран син Светосавске цркве и свога српског народа, ушао у ред

наших свештеномученика. За собом је оставио незбринуту жену, нејако дијете и своје старе родитеље, који су све жртвовали да школују свога сина.

Нека је слава и вјечан помен младоме попу Васу Поповићу.

ШПИРО К. РАДУЛОВИЋ

полицијски чиновник из Комана,
срез даниловградски

Рођен је 15 априла 1903 г. у Команяма. После је школовања одао се полицијској служби у којој је провео више година као исправан чиновник, добар друг и одличан пријатељ свију који су га познавали. После капитулације наше државе, повукао се у своје родно мјесто, вјерујући да је ту нашао кутак мира и сигурност за себе и своју породицу. Међутим, 15 децембра 1941 године, на путу за Никшић куда је пошао приватним послом, партизани су га ухватили, убили и бацили у неку од досад непознатих јама.

Питајте кога год хоћете од партизана и њихових породица за недјела и крволоштва почињена по Црној Гори и Санцаку, — казаће вам да је невин као јагње Господње!

ПОНОР И ПАКАО

Особе убијене од стране партизана

Милошевић Мајо, чиновник, стар 35 год.; општина леворечка, срез андријевички. Изадио му срце и ставио у десној руци партизан Радо-вић Радуде. Њега пронађен у близини Кола-шина.

Вешовић Босилка, домаћица, стара 18 година; општина леворечка, срез андријевички. Одвело је партизан Јеврем Милошевић са друштом. Осудили је на смрт, партизани: Шћепан Ђукић, Десанка Арић и Поповић Момчило. Убили су је због тога, што јој је брат пошао у четнике. Њега пронађен у Колашину.

Њега Вукосава Ђ. Ђукића, из села Завале — Пивоци

Чепић Ђ. Спасоје, земљорадник, стар 23 године; општина илинобрдска, срез плеваљски.

Бајовић Петруша, домаћица, стара 83 године; општина илинобрдска, срез плеваљски.

Кнежевић Т. Гавро, земљорадник, стар 48 година; општина илино-брска, срез плеваљски. Убијен пушчаним метком из засједе од стране партизана Чепераца Обрада и 10 других, чија се имена не знаду.

Милићевић Томо, земљорадник, стар 34 године; општина илино-брска, срез плеваљски. Убијен из засједе од стране партизана: Бојковића Милутина, Ковачевића Јован и Роћена Јагоша.

Јестровић Н. Петар, инжењерски поручник, стар 30 год.; општина илино-брдска, срез андријевички. Одвели су га и убили партизани: Пе-јатовић Мирко, Ковачевић Војислав, Керић Момчило, Марићевић Бранко, Јоко Борота, Винојевић Жарко, Кнежевић Спасоје, Роћен Ђорђеје, Тошић Радуде, Анђелић Вукман, Шилак Раде, Мрдан Радман, Шобић Јован, Поливода Блажо. Сложили су му десну руку и изболи га ножевима. Пронађен је у селу Авровићима, срез плеваљски; у кречани го, послије мјесец дана.

Ђујовић Стојка, дијете старо 2 године; општина Мељак, срез плеваљски. Погинула од бомбардовања.

Мрдан Младоје, земљорадник, стар 50 година; општина Мељак, срез плеваљски. Погинуо приликом бомбардовања, код куће.

Ђурићковић Р. Марко, земљорадник, стар 58 год.; општина Загарац, срез даниловградски. Погинуо као националиста.

Чузић Н. Спасоје, земљорадник, стар 55 година; општина Загарац, срез даниловградски. Погинуо у борби против комуниста.

Чупић С. Никола, земљорадник, стар 55 година; општина Загарац, срез даниловградски. Погинуо у борби против комуниста. Био у одреду луковика Баја Станишића.

Ђурићкић М. Крсто, земљорадник, стар 45 година; општина Загарац, срез даниловградски. Ба-цили су га у јаму партизани: Ичевић Т. Савић; Радудовић Г. Милосан; Лакићевић С. Петар. Пронађен у Дреновој Јели у Велестову. Био у одреду луковика Баја Станишића.

Вујовић М. Радуде, земљорадник, стар 37 година; општина Загарац, срез даниловградски. Погинуо у борби против комуниста. Био у Бјелопавлићком одреду.

Миљанић О. Ђуро, жандармериски наредник, стар 40 година; општина Загарац, срез даниловградски. Убили га партизани: Иван Љ. Чупић и Марко М. Ђурићковић, 9-XII-1941 год. Њега није пронађен.

Жарић Милутин, наредник, стар 37 год.; општина спушко, срез даниловградски. Убијен мучки из засједе у Клаповику више манастира Пе-лије. Убили су га партизани: Чагоровић К. Ђуро и Блажо Јовановић са још 20 комуниста.

Њега Митра Караџића, дјеловића

Радуловић М. Радуле, тежак, стар 42 године; општина спушка, срез данилоградски. Убили су га из пушке следећи партизани: Илија Благоћин Мартиновић, Јован Шћепановић, Војин Шћепановић, Радуле Велимировић, Шћепан Секулић, Мирко Радуловић, Радуле А. Радуловић и Спасоје Радуловић. Љеш пронађен у Куковом Пресоју — Штитари.

У једном врбљану у Бизну 5 љедених националиста које су стријелили партизани и то:

- 1) Мићо Требишанин, трговац;
- 2) Њиди Алексић, земљорадник;
- 3) Вељко Радојинић, земљорадник;
- 4) Спасун Парушић, учитељ;
- 5) Вељко Церовић, професор.

Радојинић С. Бранко, стар 13 година; општина команска, срез данилоградски.

Вуковић Муса, црногорски поручник, стар 52 год.; општина команска, срез данилоградски. Убио га из засјед партизани: Станкишић Никола. Љеш пронађен на мјесту погибије.

Јововић Марко, учитељ, стар 37 год.; општина Косови Луг, срез данилоградски; стријелан од стране партизана. Љеш пронађен код „Пешукова јаме“ — Драговићи.

Шараковић Мирко, дјелавица општине Косови Луг, стар 40 година; општина Косови Луг, срез данилоградски. Убили га из засјед партизани: Вукотић Душан, Вукотић Димитрије, Мишковић Муса, Ковачевић Милоша, Зековић Зарије и Бабић Милосав. Љеш пронађен на мосту код Новог Села.

Брајковић Н. Златана, стара 32 год.; општина Косови Луг, срез данилоградски.

Брајковић Н. Даринка, стара 7 год.; општина Косови Луг, срез данилоградски.

Брајковић Н. Обрен, стар 2 год.; општина Косови Луг, срез данилоградски.

Прелевић Вуко, земљорадник, стар 43 год.; општина затонска, срез бјелополски. Погинуо као четник; у одреду Ђуришића Павла, четничког војводе.

Шћекић Д. Милутин, бивши активни поручник, стар 30 год.; општина затонска, срез бјелополски. Погинуо као четник у одреду Ђуришића Павла, четничког војводе.

Шћековић Зито, тежак, стар 42 године; општина Бијело Поље, срез бјелополски. Убијен из пушке, у општини затонској, на мјесту иваном „Жаријело“.

Хасић Јусуф, радник, стар 34 године; општина Бијело Поље, срез бјелополски. Убијен из пушке. Љеш пронађен на мјесту иваном „Рибарелина“.

Јоковић Зарије, жандармериски наредник, стар 40 година; општина павинопољска, срез бјелополски. Завели га у потоку и убили из пушке, партизани: Крајевић Милош и Живковић Милошан, тежаци из Павина Поља. Љеш пронађен у Тјешњу.

Хоџић Азис, земљорадник, стар 35 година; општина буковичка, срез пљевалски. Закао га партизан Кривошић Гојко. Љеш пронађен на Ифсару, срез фочански.

Бунгур Нурко, земљорадник, стар 40 год; општина буковичка, срез пљевалски. Убили га из пушке Машић Драго на селу Трепина, срез Чајнички, са друштвом.

Мрдик Милино, земљорадник, стар 50 г; општина Шаховићи, срез бјелополски. Убили га партизани: Вучкић Радош, Рабрековић Миле, Марковић Перина, Шаневић Токо. Љеш није пронађен.

Јакшић В. Јово, рођен 1913 године; општина Шаховићи, срез бјелополски. Погинуо у борби против комуниста, као четник.

Потурак Вида, удова, стара 42 године; општина Шаховићи; срез бјелополски. Убијена из авијерски начин са пушком и неким другим оруђем, од непознатих партизана. Љеш пронађен, са још 7 лица, крај Мејковаца, у потоку.

Павићевић В. Мијајло, стар 40 година; општина павковићка, срез данилоградски. Погинуо у Жупи никшићској, 15 априла 1942 год. Био у одреду пуковника Баја Станишића.

Павићевић В. Саво, учитељ, стар 35 година; општина павковићка, срез данилоградски. Одвели га и убили партизани: Секулић Драго, Ђетићкић Неђељко, Пелевић Милош и Пелевић Сретен. Љеш пронађен у „Горњем Столу“.

Љеш Митра Кековића из Загара

Павићевић Ш. Саво, тежак, стар 56 година; општина павковићка, срез даниловградски. Погинуо у борби против партизана, у одреду Станишића Баја.

Павићевић К. Госпава, домаћица, стара 45 година; општина павковићка, срез даниловградски. Убијен је тупим оружјем и бацили у бунар: Ђуровић Маринко, Ђуровић Радосав, Ђуровић Веселин, Богићевић Неђељко, Богићевић Милинко и Пелевић Саво, сарсени филозоф.

Породице из околине својих несрећника на Радочу

Јоцовић Михаило, земљорадник, стар 65 година; општина пренђанска, срез пљеваљски. Погинуо приликом бомбардовања на свом имању.

Максимовић Стана, домаћица, стара 70 година.

Максимовић Марица, домаћица, стара 30 година.

Максимовић Зорка, домаћица, стара 24 године.

Максимовић Милева, домаћица, стара 25 година.

Максимовић Божићар, дијете, стар 7 година; — општина пренђанска, срез пљеваљски; сви погинули, приликом бомбардовања, код своје куће.

Царић Илија, земљорадник, стар 23 год; општина ођевинска, срез пљеваљски. Убили су га пушком у главу, партизани: Шљак Драган, Шљак Душан и Јовићевић Алекса. Њега пронађен у Влаховиће, општина Косачица.

Ђуровић С. Петар, земљорадник, стар 42 године; општина прибојска, срез прибојски. Извршан као четник из освете од стране партизана: Бачовић Добрице и Шалипура Вукотина. Њега пронађен на мјесту апаном „Врела“.

Шалкоур М. Риста, домаћица, стара 30 година; општина прибојска, срез прибојски. Извршана ножем од стране партизана: Бачовић Добрице и Шалипура Вукотина. Њега пронађен у Голешима 3-IV-1942 године.

Зорић М. Петар, земљорадник, стар 37 година; општина прибојска, срез прибојски. Одведен од куће и убијен. Њега пронађен више куће Несторовића Милуна на Бање.

Поповић Л. Илија, припадник наредник водник; рођен 16-V-1903 год.; општина бјеличка, срез четински. Погинуо као националиста, у одреду генерала Поповића Крста.

Љуба Рамо, земљорадник, стар 18 год; општина бољанићка, срез пљеваљски. Убијен од непознатих лица.

Имировић Насуф, земљорадник, стар 40 година; општина бољанићка срез пљеваљски. Убијен на пушке. Њега пронађен у мјесту званом „Лопате“.

Лежић Војин, земљорадник, стар 30 год; општина Шекуларска, срез андријевички. Погинуо у борби против партизана, у одреду четинског војводе Ђуринића Павла. Њега пронађен у селу Бистрици, срез колашински.

Браковички Вучета, земљорадник, стар 56 година; општина шекуларска, срез андријевички. Погинуо у борби против комуниста, у Жабљану, 3-VIII-1942 године.

Воинович Маросав, земљорадник, стар 30 година; општина равноречка срез бјелополски. Одвели га и убили на пушке, партизани: Дудевић Гојко и Сошић Милоша. Њега пронађен на 156 метара од куће.

Чуљковић Павле, стар 30 година; општина равноречка, срез бјелополски. Убијен у борби. Њега пронађен у Јабучини.

Радовић Р. Милиша, земљорадник, стар 42 године; општина равноречка, срез бјелополски. Стрелицама га као националисту, партизани: Ђуринковић Никола и Мутоса Симо, из среза даниловградског и подгоричког. Њега пронађен у шуми Јеловици.

Раонић В. Саво, земљорадник, стар 42 године; општина равноречка, срез бјелополски. Погинуо у борби против комуниста. Њега пронађен у Оклади.

Раонић М. Грубан, земљорадник, стар 27 година; општина равноречка, срез бјелополски. Погинуо у борби против комуниста, на Јабучкој коси. Шћепановић Раде, земљорадник, стар 38 година; општина равноречка, срез бјелополски. Одвели га и убили партизани: Радоман Булатовић и Шћепановић Божићар.

Госић А. Милош, земљорадник, стар 38 година; општина готовушка, срез пљеваљски. Убијен пушчаним метком. Њега пронађен и сачуван у селу Крушеву, срез пљеваљски.

Њега Крста М. Поповића земљорадника из Загарча

Ковачевић Вук, земљорадник, стар 29 год.; општина готовушка, срез пљеваљски. Убијен од партизана приликом напада на Пљевља — у кући.

Радовић Р. Итија, резервни п.поручник, стар 55 година; општина петрушинска, срез даниловградски. Погинуо као националиста у борби против партизана. Био у батаљону капетана Стојановића Шпира.

Вујовић Л. Радослав, шеф железничке станице Трубјела; општина петрушинска, срез даниловградски. Погинуо у борби против партизана 10 марта 1942 године.

Алексић Димитрије, поручник, стар 35 година; општина петрушинска, срез даниловградски. Убијен и бачен у јаму од партизана: Савовића Сава и Ђуровића Кеше. Љеш пронађен у јами на Гостиљу.

Радовић М. Итија, наредник, стар 25 година; општина петрушинска, срез даниловградски. Погинуо од партизана у јануару 1942 год. на Шгитову. Јединац син у родитеља. Убице непознате. Љеш није пронађен.

Моћевић Мурат, земљорадник, стар 35 година; општина буковичка, срез пљеваљски. Пронађен заклан на Металци.

Кржава Сахан, земљорадник, стар 36 год.; општина буковичка, срез пљеваљски. Пронађен заклан на Металци.

Касумовић Мунир, земљорадник, стар 45 година; општина расовска, срез бјелопољски. Убијен и опљачкан од непознатих партизана.

Чиндрак Иљаз, земљорадник, стар 34 год.; општина расовска, срез бјелопољски. Ухватили су га и убили партизани: Драгићевић Милован из Затона и Чалтар Љубо из Корита, општине бјелопољске.

Вељић М. Чедо, земљорадник, стар 19 год.; општина будимска, срез берански. Погинуо у борби против партизана, на фронту „Сињавина“. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Митровић Р. Данило, тежак, стар 40 год.; општина будимска, срез берански. Убијен из засједе. Пронађен и сахрањен.

Љеш Петра Спасоја Радојића, на Фундине—Кучи

Вујошевић Р. Милоња, земљорадник, стар 28 год.; општина манастирска, срез берански. Погинуо у борби против партизана, као четник.

Кораћ Д. Радоје, тежак, стар 35 год.; општина манастирска, срез берански. Погинуо у борби против партизана. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Бјелић Марко, тежак, стар 35 год.; општина манастирска, срез берански. Погинуо у борби на Мојковцу против партизана. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Моћевић Суљо, земљорадник, стар 33 год.; општина буковичка, срез пљеваљски. Пронађен заклан на Металци.

Моћевић Дурмо, земљорадник, стар 38 година; општина буковичка, срез пљеваљски. Избоден ножем — пронађен на Металци.

Митровић Р. Гавро, земљорадник, стар 38 година; општина будимска, срез берански. Погинуо у борби против партизана. Пронађен на мјесту званом „Сињавина“. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Мишинић Јован, активни капетан II класе, стар 33 год. општина мојковачка, срез бјелопољски. Убијен од партизана: Видаковић Милана, Дацић Шпира, Јелић Милована, Ракоћевић Батрића. Бачен у јаму дубоку 30 м. Љеш пронађен у Дугом Долу, општина павинопољска.

Радивојевић С. Ратомир, дијете, старо 2 године; општина полимска, срез андријевички.

Ђулафић Б. Милован, резервни п.наредник, стар 27 год.; општина полимска, срез андријевички. Погинуо 26 III 42 године.

Шалић Љко, економ, стар 60 година; општина полимска, срез андријевички.

Павличић Томна, домаћица, стара 65 год.; општина Јеленацка, срез даниловградски.

Павличић П. Марко, стар 45 година; општина јеленацка, срез даниловградски. Одвели га и убили партизани: Павличић Василије, Павличић Миливоје, Павличић Миладин. Убијен из револвера. Љеш пронађен.

Сарић Милић, земљорадник, стар 43 год.; општина Кањска, срез бјелополски. Погинуо у борби против комуниста. Љеш пронађен у Кућишћима - Поток.

Јевтовић Јевто, земљорадник, стар 26 год.; општина кањска, срез бјелополски.

Јевтовић Милован, земљорадник, стар 23 године, општина кањска, срез бјелополски. Одведени и стријелани од партизана: Жчића Томаша, Ковачевића Радосава и Ковачевића Батрића. Љешеви пронађени на мјесту званом „Ријека Лопате“.

Вуковић Милан, учитељ, стар 35 година; општина беранска, срез берански. Убијен од стране партизана.

Јоксимовић В. Милисав, шофер, стар 32 године; општина беранска, срез берански. Убијен од стране партизана.

Грдинић Петар, свршени богослов, стар 24 год.; општина пољска, срез колашински. Одвели га и убили партизани: Ракочевић Миле, Ракочевић Милош, Ракочевић Ђоко, Ракочевић Милун, Ракочевић Мирко, Марковић Рајко, Вучинић Радош, Видаковић Јанко, Ракочевић Вук, Рабреновић Живко, Рабреновић Јеврем, Ракочевић Мирко, Грдинић Ђорђеје, Вукадиновић Вељко, Рабреновић Мујо. Љеш пронађен у Добриловини, општина пољска.

Грдинић Павле, тежак, стар 20 година; општина пољска, срез колашински. Одвели га и убили партизани: Ракочевић Миле, Ракочевић Милош, Ракочевић Ђоко, Ракочевић Милун, Ракочевић Мирко, Марковић Рајко, Вучинић Радош, Видаковић Јанко, Ракочевић Вук, Рабреновић Живко, Рабреновић Јеврем, Ракочевић Мирко, Грдинић Ђорђеје, Вукадиновић Вељко, Рабреновић Мујо. Љеш пронађен у Добриловини, општина пољска.

Булатовић М. Вуксан, земљорадник, стар 30 год.; општина ровачка, срез колашински. Убијен од стране партизана, на звјерски начин, измрцварен и на комаде сјечен; језик отсјечен, доња вилица не постоји. Љеш пронађен код Манастира морачког.

љеш учитеља БОШКА Ј. ЈОВОВИЋА

Цемовић Бранко, радник, стар 25 год.; општина беранска, срез берански. Убијен од стране партизана.

Бошковић Секуле, мајор у пензији, стар 75 год.; општина пољска, срез колашински. Убијен од стране пољског партизанског штаба по доказу: Рабреновић Живко, Смолковић Мило-рада, Ђировић Пауна, Грујић Милисав. Стријељан и бачен у Тару. Љеш пронађен у Мољу — Добриловина, општина пољска.

Вујисић Ј. Видна, стара 30 год.; општина прекобрдска, срез колашински. Убијена из пушке, од стране партизана: Јанкећића Милисав из Доње Мораче и Трипковића Новеље из Доње Мораче. Љеш пронађен у кући.

Пековић Леко, тежак, стар 32 године, општина Горња Морача. Стријељан од стране партизана: Вуксановић Здраван, Јатовића Иван. Љеш пронађен у Синајевцима.

Јовановић С. Радован, тежак стар 33 год.; општина ровачка, срез колашински. Одвели га и убили партизани: Павловић Милан, Влаховић Ђ. Милован, Влаховић Т. Милинко, Влаховић П. Јовица. Мучен и убијен на звјерски начин: клат и касапљен.

Синђић М. Радован, тежак, стар 28 год.; општина Горња Морача, срез колашински. Стријељан као националиста, од стране партизана: Вујосевића Ђока и Мулевића Николе. Љеш пронађен у Манастиру Морачи.

Особе рањене од стране партизана

- Боричић В. Марко, земљорадник, стар 47 год.; општина леворечка, срез андријевчки. Рањен у борби против комуниста. Био у батаљону Видека Зечевића, капетана I класе.
- Мујовић Б. Милован, земљорадник, стар 33 год.; општина леворечка, срез андријевчки. Рањен у борби против комуниста у одреду мајора Лашкић Ђорђија.
- Лашкић В. Радомир, земљорадник, стар 56 година; општина леворечка, срез андријевчки. Рањен у борби против комуниста.
- Боричић Драгиша, земљорадник, стар 19 година; општина леворечка, срез андријевчки. Рањен у борби против комуниста. Био у одреду мајора Весковића Андрије.
- Оровић Радојица, земљорадник, стар 38 год.; општина равноречка, срез бјелополски. Рањен од стране партизана.
- Сошић Н. Станка, домаћица, стара 45 г.; општина равноречка, срез бјелополски.
- Цвијовић Деса, стара 8 год, општина равноречка, срез бјелополски; Рањена од партизана.
- Стојановић Божана, стара 12 год.; општина равноречка, срез бјелополски. Рањена од партизана.
- Вуковић Вукадин, тежак, стар 40 година; општина равноречка, срез бјелополски. Рањен у борби против партизана. Био у одреду жандарије.
- Љирокић Д. Милосав, земљорадник, стар 28 год.; општина илино брдска, срез пљеваљски. Теже рањен.
- Палић Митар, земљорадник, стар 22 год.; општина илино-брдска, срез пљеваљски. Теже рањен.
- Палић Тада, стара 17 год.; општина илино брдска, срез пљеваљски. Теже рањена.
- Пасовић Љубомир, стар 41 год.; општина косаничка, срез пљеваљски. Теже рањен у борби против комуниста. Био у одреду брезничком-четничком Грубана Петровића.
- Петровић Вујош, земљорадник, стар 50 год.; општина косаничка, срез пљеваљски. Теже рањен у борби против комуниста. Био у одреду брезничком-четничком, Грубана Петровића.
- Лакетић Милојица, тежак, стар 25 год.; општина косаничка, срез пљеваљски. Рањен теже у борби против комуниста. Био у одреду брезничком-четничком, Грубана Петровића.
- Боровић Радовоје, земљорадник, стар 28 година; општина оћевинска, срез пљеваљски. Тешко рањен у борби против комуниста. Био у чети брезничком-четничком одреду, Ирића Богољуба.
- Цмиљанић Душан, земљорадник, стар 20 година; општина пренђанска, срез пљеваљски. Рањен у борби против партизана у мају мјесецу 1942 год.;
- Јеленковић Војислав, чиновник, стар 35 година; Варош Пљевље.
- Дервишевић Хазим, стар 42 год.; Варош Пљевље. Теже рањен од пушчаног метка у своме кревету.
- Јеленковић Милева, домаћица, стара 62 године; Варош Пљевље.
- Шљукић Марко, четник, стар 22 године; општина отиловићска, срез пљеваљски. Тешко рањен у борби против комуниста.
- Стеванчевић Слободан, земљорадник, стар 21 год.; општина готовушка, срез пљеваљски. Теже рањен у борби против партизана.
- Топаловић М. Пивле, земљорадник, стар 30 год.; општина готовушка, срез пљеваљски. Рањен у борби против партизана.
- Ранчковић Петко, земљорадник, стар 70 год.; општина петрушинска, срез даниловградски. Рањен у својој кући.
- Секулић Милева, стара 18 год.; општина петрушинска, срез даниловградски. Рањена од артиљеријске ватре пред својом кућом 26-X-1941 г.;
- Пајовић Раде, тежак, стар 55 год. општина петрушинска, срез даниловградски. Ланше рањен 4 маја 1942 год. у борби против комуниста. Био у одреду пуковника Станишића Баја.
- Велишевић Марко, земљорадник, стар 48 година општина петрушинска, срез даниловградски. Теже рањен у борби против комуниста. Био у одреду пуковника Станишића Баја.
- Шћекић В. Никола, тежак, стар 45 год.; општина манастирска, срез берански. Рањен као четник у борби против партизана.
- Нововић Р. Драгиша, тежак, стар 23 г.; општина манастирска, срез берански. Рањен у борби на Сивајевници.
- Ншавић П. Секуле, стар 34 год.; општина манастирска, срез берански.
- Јанић Б. Милоша, тежак, стар 29 година; општина манастирска, срез берански. Рањен у борби против партизана. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.
- Божовић Р. Мићо, тежак, стар 17 година; општина манастирска, срез берански. Рањен у борби против партизана.
- Рого Бајро, земљорадник, стар 18 година; општина буковичка, срез пљеваљски.
- Ђуришић Л. Мирко, земљорадник, стар 23 године; општина будинска, срез берански. Рањен код куће од стране партизана.
- Ђукић Г. Драгиша, земљорадник, стар 23 године; општина будинска, срез берански. Рањен у борби на Морачи, против партизана. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.
- Савовић С. Мило, земљорадник, стар 27 година; општина будинска, срез берански. Рањен у борби против комуниста, на фронту „Лиси“. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.
- Божовић Драгић, земљорадник, стар 23 год.; општина будинска, срез берански. Рањен у борби против комуниста, на фронту „Букове Пољане“. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.
- Касумовић Иљаз, земљорадник, стар 30 г.; општина равновска, срез бјелополски.

Тмушић Љ. Миласав, земљорадник, стар 23 год.; општина будимска, срез берански. Рањен у борби против комуниста, на фронту „Синђајевина“. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Ђуровић В. Радосав, редов; општина шекуларска, срез андријевички. Лакше рањен 17-VII-1942 год. у борби против комуниста.

Рмуш З. Љубомир, стар 38 год., земљорадник; општина шекуларска, срез андријевички. Рањен у борби против комуниста. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Кукуљ Радивоје, земљорадник, стар 30 год.; општина шекуларска, срез андријевички. Рањен у борби против комуниста. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Рмуш М. Драгиша, земљорадник, стар 22 године, општина шекуларска, срез андријевички. Рањен у борби против комуниста. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Зековић Биса, домаћица;

Зековић Хајро, земљорадник;

Хасић Фатила, домаћица;

Хасић Мурат, земљорадник;

Гојачанин Стеван, земљорадник — општина кањска, срез бјелополски.

Касумовић Була, домаћица, стара 30 год.; општина расовска, срез бјелополски. — Рањени од бомбе која је заваљена бачена у кућу. Бомбу су бацили партизани: Јоксимовић Мићо, Ковачевић Разисав, Шекуларец Алексије и Павићевић Војин.

Пантовић Милорад, земљорадник, стар 25 година; општина моковачка, срез бјелополски. Рањен у борби против комуниста.

Дангубић Ф. лип, тежак, стар 28 год.; општина затонска, срез бјелополски. Теже рањен у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Бубоња Р. Марко, тежак, стар 32 год.; општина затонска, срез бјелополски. Рањен у борби против комуниста. Био у одреду Обрадовић Миливоја.

Томовић Милован, тежак стар 55 год.; општина пољска, срез колашински. Теже рањен од стране партизана.

Томовић И. Војислав, општина пољска, срез колашински. Теже рањен у борби против партизана.

Крговић Д. Душан, тежак, стар 39 година; општина пољска, срез колашински. Лакше рањен у борби против партизана.

Букилић П. Светозар, тежак, стар 22 г.; општина Горња Марача, срез колашински. Теже рањен у борби против комуниста.

Јекнић Илија, земљорадник, стар 14 год.; општина Горња Морача, срез колашински. Рањен од стране партизана.

Јекнић Крстинија, домаћица, стара 18 год.; општина Горња Морача, срез колашински. Рањена од стране партизана.

Јовановић М. Вукадим, стар 37 година; општина ровачка, срез колашински. Теже рањен у борби против партизана. Био у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.

Вујисић К. Бошко, стар 43 год.; општина прекобрдска, срез колашински. Тешко рањен приликом бомбардовања.

Вујисић К. Радоња, наредник, стар 52 год.; општина прекобрдска, срез колашински. Презебао у Комове приликом борбе против партизана.

Поповић Коса, домаћица, стара 24 год.; општина прекобрдска, срез колашински. Тешко рањена од стране партизана.

Лакић Василије, стар 3 год. општина јеленачка, срез даниловградски. Теже рањен.

ВОШКА Ј. ЈОВОВИЋА виде на јаме у шаторској крвау

Паљевине, пљачке и отимачине

Општина пољска, срез колашински

Бошковић С. Стани, одузето: 2 вола, 1 коњ, двије краве, једна свиња, 30 оваца, 5 кокоши, кукуруза кгр. 150, пшенице 40, јечма 100, сухог мяса 80, кајмака 25, сира 30, вуне 40, кромпира 200, пасуља 30. Равне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 70.000

Грђинићу Ф. Милосаву, одузето: 2 вола, двије краве, 2 телета, 15 оваца, једна кокошка, кукуруза кгр. 60, сухог мяса 10, сир 5, вуне 15, кромпира 300, пасуља 10, сијена 22,90, ракије 5 литара. Равне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 35.000

Волтићу В. Радовану, одузето: једна крава, једно теле, 20 оваца, кукуруза кгр. 200, елде 10, сухог мяса 10, масти 2, кајмака 3, сира 6, вуне 10, кромпира 400, пасуља 10, сијена 600, ракије 10 антара. Одијела, обуће и равних кућних ствари.

Приближна вриједност лира: 25.000

Општина Горња Морача, срез андријевички

Бојић А. Милици, одузето: 14 оваца, 5 коза, кукуруза кгр. 70, пшенице 30, сухог мяса 90, пасуља 3. Одијела и равних кућних ствари.

Приближна вриједност лира: 150.000

Јушковић Стани, одузето: 8 оваца.

Приближна вриједност лира: 6.400

Тодоровићу М. Душану, одузето: 10 оваца.

Приближна вриједност лира: 5.000

Смићкић М. Плани, одузето: 3 вола, 47 оваца, кукуруза кгр. 500, пшенице 150, сухог мяса 100, сланине 15, кајмака 20, вуне 35, ракије 50 литара, соли кгр. 10. Равне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 95.000

Општина роначка, срез колашински

Шћепановић В. Јанку, одузето: 2 вола, једна крава, 2 телета, 26 оваца, кукуруза кгр. 320, сухог мяса 15, сланине 5, масти 9, кајмака 58, меда 8, воска 5, вуне 5, дувана 6, ракије 83 литра. Одијела, веша и равних кућних ствари.

Приближна вриједност лира: 60.000

Шћепановићу Б. Бају, одузето: 1 во, једно теле, 5 коза, 4 кокоши, кукуруза кгр. 320, пшенице 130, сухог мяса 70, сланине 45, масти 22, кајмака 10, масла 12, вуне 5, кромпира 130, пасуља 50, сијена 300, ракије 30; јаја 70 комада, соли кгр. 25. Равне кућне ствари, одијела, веша и обуће. У готову, лира 2400 дин. 2.000 --

Приближна вриједност лира 40.000.

Јовановић Р. Загорки, одузето: 1 во, 2 овце, кукуруза кгр. 160, пшенице 40. Одијела и веша.

Приближна вриједност лира 15.000.—

Општина прекобрдска, срез колашински

Ракочевићу Д. Блажу, одузето: 1 коњ, 1 крава, 2 телета, 15 оваца, кукуруза кгр. 150, сухог мяса 10, кајмака 25, вуне 10, купуса 200, пасуља 20, ракије 110 литара. Равне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 16.540.—

Вујискићу Ј. Радулу, одузето: 4 овце, кукуруза кгр. 40, сухог мяса 25, сланине 10, кромпира 1200. Равне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 37.500.—

Ракочевићу Ђ. Димитрију, одузето 1 крава, кукуруза кгр. 370, пшенице 30, сухог мяса 12, сланине 13, масти 5, кајмака 10, паште 5, вуне 5, пасуља 30, соли 25, ракије 45 литара. Равне кућне ствари. У готову лира: 2.735.—

Приближна вриједност лира: 25000—

Општина расовска, срез бјелополски

Цаковићу М. Радју, запаљена кућа. Одузето: кукуруза кгр. 200, пшенице 100, црно кафански намјештај.

Приближна вриједност лира 15.000

Баџићу А. Мурату, запаљена кућа. Одузето: два плуга за орање и кућни намјештај.

Приближна вриједност лира 10.000

Ружићу М. Срету, одузето: један во.

Приближна вриједност лира 3.000

Каралићу Мурату, одузето: једна крава, масла кгр. 60.

Приближна вриједност лира 4.288

Каралићу Б. Шахиму, одузето: ражи кгр. 400, јечма 400.

Приближна вриједност лира 6.000

Ђосовић М. Асми, одузето: двије краве.

Приближна вриједност лира 4.000

Љушић Т. Хајру, одузето: трговачка роба из радње и новаца у готову лира 13.000.

Приближна вриједност лира 18.000

Општина шекуларска, срез андријевички

Спалевићу Л. Мирашу, одузето: сухог мяса кгр. 15, сланине 20, масти 50, кајмака 5, кромпира 50, купуса 30, вина 15 литара, ракије 10 литара, јаја 40 комада. Равне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 80.000

Булић Б. Милан, запаљена двије стаје. Одузето: једна крава, једно теле, једна свиња, шест оваца, двије кове, 4 кошнице пчела, 3 кокошке, кукуруза кгр. 200, пшенице 100, ражи 150, јечма 100, мочи 200, елде 100, сланине 20, кајмака 30, сира 40, меда 30, масла 10, вуне 20, кромпира 300, купуса 100, пасуља 30, сијена 8000, сламе 100, ракије 20 литара, медовине 25 литара, јаја 30 комада.

Приближна вриједност лира 110.000

Булићу А. Негђелку, запаљене двије куће и 5 стаја. Одузето: 2 вола, 1 коњ, 3 краве, 12 свиња, 30 оваца, 10 коза, 4 кокошке, кукуруза кгр. 500, пшенице 200, ражи 200, јечма 100, зоби 300, елде 100, сланине 50, масти 25, кајмака 70, сира 70, масла 10, вуне 50, кромпира 3000, купуса 500, пасуља 100, сијена 15000, сламе 1000. Приближна вриједност лира 200.000

Булићу Р. Новаку, запаљена кућа и 2 стаје. Одузето: 4 вола, 1 коњ, 1 теле, 5 свиња, 25 оваца, 30 кошница пчела, 15 кокошака, кукуруза кгр. 1000, пшенице 500, ражи 300, јечма 400, зоби 1500, елде 100, масти 20, кајмака 100, сира 150, меда 150, масла 50, вуне 70, кромпира 2000, купуса 70, пасуља 20, сијена 10.000, сламе 200, медовине 500 литара, јаја 90 комада. Равне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 300.000

Булићу Р. Новици, запаљена кућа и 6 стаја. Одузето: 1 во, 1 коњ, 1 крава, 1 теле, 9 свиња, 30 оваца, 8 коза, 10 кошница пчела, 6 кокошака, кукуруза кгр. 400, пшенице 150, ражи 100, јечма 100, зоби 300, елде 100, сланине 15, масти 15, кајмака 40, сира 70, меда 30, масла 15, вуне 40, кромпира 400, купуса 150, пасуља 40, сијена 8000, сламе 1000, ракије 40 литара, медовине 15 литара, јаја 30 комада. Равне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 160.000

Општина мојковачка, сред бјелополски

Бошковићу П. Милутину, одузето: кукуруза кгр. 100, равне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 5.585

Љаљанићу Г. Радовану, запаљена једна вграда. Одузето: јечма кгр. 80, сухог мяса 10, кајмака 4.

Приближна вриједност лира 6.800

Новаковићу Ђ. Аксу, одузето: кукуруза кгр. 40, пшенице 20, јечма 100, елде 50, кајмака 10, сира 15, кромпира 250. Равне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 23.000

Росићу М. Божу, одузето: 4 вола, један коњ, двије краве, једна свиња, 50 оваца, кукуруза кгр. 500, пшенице 200, ражи 100, јечма 300, зоби 150, елде 50, сухог мяса 130, масти 25, кајмака 55, сира 80, вуне 15, кромпира 2500, пасуља 50, сијена 9000, сламе 1500, ракије 20 литара. Равне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 142.450

Булајићу П. Вукману, запаљена кућа и 3 стаје. Одузето: 1 во, двије краве, једно теле, 3 свиње, 30 оваца, 4 кошнице пчела, 6 кокоши, кукуруза кгр. 500, пшенице 100, ражи 150, јечма 150, зоби 300, елде 100, сланине 15, масти 15, кајмака 60, сира 120, меда 15, меда 20, вуне 60, кромпира 400, купуса 200, пасуља 30, сијена 8.000, сламе 900, медовине 10. Равне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 130.000

Росићу М. Вндаку, одузето: кукуруза кгр. 200, вуне 5, пасуља 50, ракије 5 литара. Равне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 14.880

Росић Л. Петрани, одузето: 5 оваца, сухог мяса кгр. 25, кајмака 20, масла 5. Равне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 19.180

Грујићу В. Секулу, одузето: кукуруза кгр. 50, кајмака 10, сира 15. Равне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 8.500

Рубежићу Р. Снасоју, запаљена два савардака. Одузето: кукуруза кгр. 10, сухог мяса 20, сијена 600; уништено 6 рала урађене земље.

Приближна вриједност лира 17.435

Тодоровићу К. Јанку, одузето: једна крава и један пиктољ.

Приближна вриједност лира 4.700

Спаленићу В. Милуку, запаљена кућа и двије стаје. Одузето: 1 во, једна крава, једно теле, двије свиње, 20 оваца, 10 кошница пчела, кукуруза кгр. 300, пшенице 100, ражи 100, јечма 200, зоби 300, елде 100, сланине 15, масти 10, кајмака 30, сира 60, меда 20, масла 10, вуне 40, кромпира 400, купуса 200, пасуља 20, сијена 6000, сламе 600, медовине 10 литара, јаја 30 комада.

Приближна вриједност лира 120.000

Општина полимска, сред јаријевицки

Вучелић Р. Анђелији, одузето: ракије 50 литара. Равне кућне ствари. У готову новцу лира 2950.

Приближна вриједност лира 20.850

Јошовић С. Вукоти, запаљене 3 куће. Одузето: 2 вола, 1 коњ, једна крава, једно теле, једна свиња, 25 оваца, 11 кошница пчела, 20 кокоши, кукуруза кгр. 1.500, пшенице 300, јечма 200, зоби 500, кајмака 100, сира 150, меда 100, вуне 20, кромпира 2000, купуса 1000, пасуља 500, сијена 5000, сламе 100, ракије 50. Равне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 251.000

Шошкићу Р. Новаку, одузето: 3 вола, 1 коњ, 3 краве, 3 телета, 4 свиње, 10 оваца, једна коза, 10 кошница пчела, 26 кокоши, кукуруза кгр. 2000, пшенице 300, ражи 100, јечма 90, зоби 200, елде 60, с. мяса 100, сланине 100, масти 40, кајмака 20, сира 60, меда 50, масла 10, вуне 40, кромпира 1000, купуса 600, пасуља 500, сијена 10.000 сламе, 400, ракије 500 литара, јаја 200 комада. Равне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 247.000

Шошкићу М. Томици, одузето: једна кокош, сухог мяса кгр. 10, кромпира 1000, сијена 1500, ракије 20 литара. Равне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 10.000

Неколико комунистичких докумената

Омладине Црне Горе, Боке и Санџака

Млади Црногорци и младе Црногорке, млада бокелска и санџачка браћо црногорске омладине, на нашу борбу за будућност и на вашу будућност извршен је напад с леђа, извршени је кривички, издајнички, плаћенички напад. Над сваком омладинском главом надвијела се најстрашнија, издајничка опасност. Издајници су дигли туђинску пушку на нас и наш народ. Дигли су туђинску плаћеничку пушку да би оставили омладину без будућности и будућност без омладине. Не заборавите, млади Црногорци и младе Црногорке, не заборавите наша бокелска и санџачка браћо, данас се мора одлучити, да ли ћемо сјутра, по слому фашистичких освајача на главном фронту, моћи да сами одлучујемо својом судбином, сами, по својој вољи, на својој очевици, у слободи!

Двадесет година јуначка омладине Југославије водила је непрестану, нерану борбу против Југословенске тамнице разног народа и народне омладине. Наша омладина била је у првим редовима омладинске војске Југославије, војске слободе, војске братства наших народа, војске будућности и живота. Двадесет година ми смо се борили против националног и социјалног угњетавања, против тираније и глади, мрака и тамнице, силе новца и силе протекције, трговине народном судбином и издавања народне независности. Двадесет година наша омладина тањовала је по југословенским тамницама, мучена је по југословенским мучилиштима, сатирана је и понижавана по југословенским касарнама, гинула је у ђачким клупама, плаћкана је и премлаћивана на њивама и на разбојницама, — и све то само зато што је за себе и свој народ, хтјела више слободе и хлеба, више правде и више знања, више оморца и више књига; што је хтјела да се домовина осигура од жадоје и издајника, што је хтјела да радници не буду гуљеници, да школе не буду разбојишта, да касарне не буду касарнице младости, мучилишта душа.

Бранећи од издаје и тираније сваку стопу своје очевине, борећи се за сваки зрачак слободе — за коју су гинули наши очеви, отимајући од тирана и плачкаша свако зрно жита — које су сијали нашим очевим за своју дјецу, наша омладина је — из окрвањених ђачких клупа, из грозних тамничких мучилишта, из разбојничких радионица, са њива, из касарни, испод копита жандармериских коњаника — доживљавала: они који нас плаћају и муче, они спремају гробове — умјесто робова, робове — умјесто бораца, да би расчистили пола пред вјековним непријатељима наших народа, да би омогућили фашистичким освијачима да лако прегазе преко гробова, да лако постану господари робова! И занста, наша земља, наша независност била је издана и прегажена. Издали су је њемачким и италијанским тиранима они, који су од земље прижали гробље, од народа робље.

Девет мјесeci наша омладина стоји у првим редовима народне борбе против срамоте и ропства у које су нас бацили великокрпски банкарни, индустријалци, виши официри и крупни чиновници. У тој борби

ми смо постигли велике успјехе и дали драгоцене жртве. у тој борби ми смо остварили братство у оружју и недјељивост судбине са омладином осталих југословенских народа, ми смо остварили савез, братство у оружју, недјељивост судбине са омладином Совјетске Русије. Вјерни својему народу, вјерни себи и својој свијетлој будућности, ми смо се борили исподједно против фашистичких освајача, најстрашнијих и најгнуснијих непријатеља свега што је младо и напредно у народима, свега него значи будућност народа. Вјерни својему народу, себи и својој будућности, ми смо и поштедно учествовали у борби којом се ствара упориште за остварење гаранције, што ју је свим поробљеним народима дао највећи друг и пријатељ младог човјечанства Јосиф Стаљин, — за остварење стаљинске гаранције да ће сјутра сви народи, стари и млади пасови свих народа, моћи да живе и да уређују своју земљу онако како сами хоће. Народна борба сјекла је непријатељске и издајничке главе — и просећивала хиљаде и хиљаде глава, спремајући их да сјутра буду способне да одлучују својом судбином, да сјутра буду способне да узму своју судбину, своју земљу и своју будућност и своје радне и стваралачке руке. То је уплашило великокрпску крупну господу и њену крупну чиновничку бирократију. „Кад ствари иду по вољи народа, то значи — неће више бити по нашој вољи“, — рекли су они. па су сви ступили у крваву службу код окупатора. Ступили су у крваву службу, да би — лијући народну крв на фашистичко-империјалистички млин — већ данас сломили сјутрашњу вољу народа, већ данас осигурали базу намо би сјутра, посланије свих мука и жртава што смо их поднијели у фашистичкој окупацији и у борби са издајом — они опет дошли на власт.

МЛАДИ ЦРНОГОРЦИ, НАША МЛАДА БОКЕЛСКА И САНЈАЧКА БРАЋО!

Погледајмо имена издајника — ми познајемо те крвнике! Бајо Станишић, Ђорђе Лашић, Павле Ђуришић, то су они стари целати који су нас — као југословенски официри — мучили и понижавали по југословенским касарнама! Милутин Јелић и Михаило Рајнаваји, то су они стари тирани који су нас, као директори гимназија и учитељских школа, гонили и достајали познатији, изгонили из школе, одвајали од родитеља и од књига! Вујешевих и Бољевих, то су они стари крвници, који су нас, као жандармериски официри, стављали на мачке, шиљали вољујским жилама, вјешали за мошине, хранили бибером и сољу! Погледајмо та имена, сва та и сва друга, и ми ћемо видјети ко је подигао туђинску пушку на нас. Ми ћемо онајети како се опасност надвијела над сваком омладинском главом, над нашом борбом, над свим плодовима наших напора, над нашим падама, нашом будућности! Тим крвницима је потребна будућност без омладине, омладина без будућности. Али, њима је и то мало. Њима је мало да убију Вукићана Крушчића, него су му мртвом, сасули још осам револверских метака у уста!

Данас се, данас се одлучује ко ће сјутра одлучивати. Данас се одлучује: бити или не бити! Или слобода и срећа — као резултат досазнањих и данашњих жртава и напора, као накнада за све патње

и сва прогарања; или — после њих свих мука и жртава, после њих изајаја, ропства и борби — опет у ропство, у још страшније ропство истих оних издајника, који су нас базирали у данашње патње, робовање и надчовјечанске напоре, који нас данас убијају, заједно са окупатором, окупаторским топовима, митраљезима и пушкама, и који данас, у окупираним градовима, заједно са окупатором, служећи се оним срамним и крвавим, овађе још срамнијим и још крвавијим мјерма којима су се служили италијански фашисти у поробљеној домовини италијанског народа, — присилно мобилишу књижице за хлеб свима онима који неће да прихвате најамничку и братоубилачку пушку, наоружанију подгорички и никшићки олози, подгоричким криминалцима дају југословенске барјаке и све то зову националном и „добровољачком“ војском, и све то шаљу, под заштитом италијанске топовске ватре, која руши црногорске домове и црногорске манастире, на остобојена бјелопавлићка, пилперска, никшићка села!

Данас се, данас се одлучује ко ће сјутра одлучивати! Млади Црногорци и младе Црногорке, наша млада бокелјска и санџачка браћо, ради се у првом реду о нашим гласима и нашој будућности! Из окупираних Цетиња, са скупштине уједињених издајника, уједињена централнистичко-сепаратистичка крупно-чиновничка и богаташка пета колона, Душан Влаховић, бивши подбав Зетске бановине, пријети нама и нашој домовини, нашим гласима и нашој чисти, пријети нам официрима, поручује нам да официри имају ријеч, да имају ријеч они, који је нијесу узели када је требало бранити независност народа, који су је узимали и који је узимају само онда када треба издавати, клати и морити народ. Италијански петоклонашки „Глас Црногорца“ доноси нам подбавному поручу: „Официри имају ријеч. Ходимо да остваримо мир и ред и да будемо лојални према окупатору“. Рат народа, крв црногорску — ради мира и лојалности окупатору, у тренутку кад су му наши путеви и мир у нашој позадини потребни ради припреме прољетне офанзиве против наше руске браће, прогња нас самих! Најамници и крвници хоће да имају ријеч! На ноге младе Црногорци и младе Црногорке, на ноге млада бокелјска и санџачка браћо црногорске омладине! Јединствено, на борбу против окупатора, на рат окупатору, на борбу против издајника и најамника!

МЛАДИ ЦРНОГОРЦИ, НАША МЛАДА БОКЕЉСКА И САНЈАЧКА БРАЋО!

Над сваком омладинском главом наднијела се крвничка, издајничка опасност! Уједињени издајници пријете смрћу, пријете италијанским и издајничким куршумом, свима онима који су, борећи се под поносном народно-ослободилачком партизанском заставом, опрала — крвљу окупатора и издајника — лагу са свог народа, блато ропства са својих разних руку. Уједињени издајници и најамници поручују, преко италијанско-петоклонашког „Гласа Црногорца“, да ће побити све оне који су „окрвавили“ своје руке крвљу шпијуна, „или крвљу италијанских војника“! То је издајничка пријетња скоро читавог нашег народа, читавој нашој омладини, јер је безмало сав наш народ, јер је читава наша омладина опрала лагу са лица и блато са руку! На оружје млади Црногорци и младе Црногорке, на оружје млада бокелјска и сан-

џачка браћо црногорске омладине, браћо по судбини и оружју!

На борбу млади Црногорци, на борбу млада бокелјска и санџачка браћо! на оружје сви; сви јединствени, храбри, неуморни, као што је јединствени, као што је храбар, као што је неуморан Савез совјетских комунистичке омладине. Наш братски стаљински Комсомол! На оружје да издајници данас не добију ријеч, да издајници никад више не добију ријеч! На оружје — да радници не буду мучници, да ми жањемо њиве које ми сијемо, да касарне буду школе, да универзитети не буду разбијашта, да Баја Станишић никад више не добије корбач и касарну, да Милутин Јелић никад више не добије корбач и гимназију, да Ђорђе Космајца никад више не буде у могућности да — знојан, у прелуку, засуканих рукава од кошуље, упадне у тањирчко двориште, у часу кад су затвореници на шетњи, да позове студента Лазара Мићуновића, да га повесе у мучницицу, у крваву собу број 9! На оружје, да никад више не слушамо, да никад више не бројимо двадесет удараца који расијцају андони и месо! Да никад више не чујемо пригушени продорни крик свезаног и мученог Лазара Мићуновића! На оружје — за братство и слободу наших народа, за слободу и срећу нашег народа! На оружје, за срећу и слободу будућност омладине! На пушке, за хлеб и за књигу! На оружје, за част, за понос, за равноправност омладинки! На оружје, за братство, за недјељивост судбине са братском руском омладином! Око нас је читав млада Европа, читав антифашистички континент. Пред нама је херојски Комсомол. Напријед генерацију побједе, напријед!

Да живи херојска омладина Црне Горе, Босне и Санџака, њена борба и њена побједа!

Да живи херојска омладина Југославије њено братство њена борба и њена побједа!

Да живи васпитан и вођа омладине Југославије, херојски комунистичка партија Југославије!

Да живи народно-ослободилачка борба, братство народа Југославије, право народа на самoopредјељење, на срећу и на слободу!

Да живи народно-ослободилачки партизански одреди!

Да жива наш братски узор, Стаљински Комсомол!

Да живи велики пријатељ и учитељ омладине, друг Стаљин!

Смрт фашизму! истрага издајницима!

ЦРНОГОРСКА НАРОДНА ОМЛАДИНА
ПОКРАЈИНСКИ ОДБОР

Горњи документ читан између редова

Ето, драга омладино, како су се за вашу будућност били забринули „носиоци социјалне правде и народни ослободиоци“. Умало што они народ не ослободили од свега што је имао. Хтјели да га ослободити од Бога, вјере, морала, крви над главом и залогја хлеба. А многе и најодабраније ослободили и живота, шаљући их у бездане јаме, да тамо уживају благодети „црног раја и социјалне правде“.

Кoliko гнусних лажи и обмана провирује у само овом једном документу — и сами видите. Пролише море крокодилских суза за будућност омладине, само да би је приграбили у своје паклене канџе и користили за своје издајничке циљеве. Они који не признају породицу и њене светиње, који убијају своје родитеље и своју рођену браћу, називају омладину браћом. Чудне ли ироније! Па то је већ и слијепач видео ко су они и шта хоће, а камо ли наша напредна омладина, која их је још од раније знала. По оној народној нареци, зна се ко о поштењу највише говори, тако и они називају издајницима, шпијунима и петеклонашима све праве народне борце, читав наш народ, који услед големих витешке невоље и под окупацијом устаде да се нечувеног зла ослободи.

Не стиде се, несрећници, рећи и написати, да су двадесет година водили борбу у Југославији. Против кога и зашто? Против свога народа и своје домовине, за Јудине сребринке. То је заиста несвјесно признање свога патриотизма. Хваће се да су двадесет година тамновали по југословенским тамницама. Зашто ли то, национални ослободиоци? Камо среће да из њих никада нијесте главе износили! Многа ли би народна суза била утрвена! Многи ли би сиротињски крв остао сачуван!

Касарне — кроз које тече млади народни живот — да се оспособи за одбрану Домовине — за њих су мучилиштва душа и касарнице младости. Што ли то, народни ослободиоци, да вам није била слобода храна, или зато што од калџара нијесте смјели давати на звјезде? Своју борбу водили су, кажу, у Југославији, што су хтјели за себе и свој народ више слободе, више хлеба, више правде, више знања, више одмора и више књига.

Видјели смо, на велику нашу несрећу, какву су нам слободу припремали. Од силног хлеба, који му ови носноци социјалне правде дадоше, наш сељак прошле године замало душу не испусти. О знању, одмору и књигама и да не говоримо. Од силнога знања скачу данас као бијеска пашчад по планинским гуаурама, прогнанци од свога рођеног народа, кога не могуће просветити како су хтјели. Што се тиче одмора, познаје село чувене нераднике чупавих глава са накривљеним качкетима у црвеним џемперима, који никада ништа не раде, нити икада хваћу корисну књигу прочитаће, сем марксовитичких џетака и брошура, чиме се пред народом кочопераху као носноци високог образовања, убрајајући себе, како они кажу, у ред напредних. И збоља, омладине, много сте згријешили, што на поклич не устаете, да ове „напредне“ спасете од гњева „назадних“ народа, који не умједо да осјети благодети јама! Па згр има веће социјалне правде, него маљ по глави па у јаму?! А хлеба — по теорији напредних — колико хоћеш, само дај ти проу све што имаш да се нахрани харем у штабу, а последије ћемо лако, — зупци ако ти баста!

Не стиде се говорити о Домовини и издаји Домовине, и то баш они који не признају Домовину и нацију своју. Који говоре о некаком народима Југославије, па чак и о народима Црне Горе, Боке и Санџака. Који су двадесет и више година подривали темеље своје Домовине, проливали пуке војничке казане, бацали пушке и наговарали друге да то раде, и то у доба када је требало Домовину бранити баш од оних истих против којих они кобарски данас ратују.

Називају издајницима, крвницима и џелатима наше националне великани Станишића, Лашића и Ђу-

ришића, који су их, како кажу, раније као југословенски официри мучили и понижавали по југословенским касарнама. Што ли им је тако тешко падао живот у касарни? Је ли то била љубав према Домовини, или што друго? Да жалосних ли бранитица Домовине и народних ослободиоца! И ти изроди и народни издајници имају образа да некога називају издајником, и да се обраћају омладини и спомину домовину! Даље, љуто цви с на Јелића и Рајнвалда, што су те „напредњаке“ изгонили из школа, а Вујосевић и Бољевих мучили их по затворима. Што ли су се, Боже мој, ти „назадњаци“ били толико исплашили против ових „патриота“?!

Мисле једини да је довољно набацати гомилу фраза, казевати и лажи, па да сва омладина полуди и пољети да спасава од народног гњева швабницу плаћених мангула. Карактеристичан је предњи документ, не само по својој чисто комунистичко-пропагандној садржини, већ и по томе, што из њега провирује смртни страх за њихове главе. Зато када већ код старијих не пати, обраћају се омладини, мислећи да ће ова, у своје младалачком пољету и истинском напону за социјалном правдом, насјести лажној пропаганди. Нимало ласкаво мишљење о нашој омладини. Изгубили су изгледа из вида, да гро наше омладине нијесу чупаве главе накривљених качкета и памети које се клатаре по селу и граду, већ је то национално свјесна омладина, која мисли својим мозгом и која није црпав свезање из летака и брошура. Ту омладину није могао покренути очајни поклич „напредних“ у предњем документу гдје кажу: „Данас се одлучује ко ће сјутра одлучивати. Данас се одлучује бити или не бити. Ради се у првом реду о нашим главама“ и т. д. Та омладина правилно је схватила поруку помоћника Вака, да ријеч имају официри и за официрима пошла је у одбрану свога народа. Није помогло ни читаво море ријечи и фраза у предњем документу и покличи за ово или за оно, јер здрава национална младост, са својом старијом браћом, кад угледа крваве народне ране, пољети и сирва народне злотворе. Нимало их није коснуло пригушени крик „друга“ Лазара Мућуновића на себе број 9, јер су знали да је тај друг са осталим друговима срушио нашу Домовину. Омладину је коснуло хиљадама крикова националних мученика, којима шака жгадије одузе живот на нечувено савршен начин. Зато их је и постигла Божја и народна казна.

Слава народним мученицима!

Смрт крволочним издајницима!

(петокрака звјезда)
ШТАБ ПИПЕРСКОГ
НАРОДНО ОСЛ. ПАРТИЗ. БАТАЉ.
Бр. Сл.
24-II-1942 г.

ШТАБУ ЗЕТСКОГ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Курир тога штаба, Дедовић Илија, јуче је примио кроз Пипере 23 о. м. и причао разне ствари на сјелу у Ожезима. Причао је како је ствар на Матешеву пропала, како су четници заузели Матешево, како је наша команда са Матешева побјегла у Колашину и да је знао Командант одреда како ће се ствари развијати не би отишао онако брзо са положаја.

Није ово први случај да курири причају и проносе алармантне вијести. Није први случај да се на овај начин праве важни, како они могу да дознају све ствари прије него други.

Молим да се куририма скрене пажња на овакве и сличне ствари и да се у присуству њиховом не расприњају случајеви које треба држати у тајности. Не треба наглашавати од колике је важности да све остане у тајности, када се зна да је непријатељ упросто само да нешто дозна о нама и када је шпијунажа узела велике размјере.

Ова вијест коју је прони поменути курир морало је доловати на Пипере, а ако је неистинита треба га најстрожије казнити.

Извјештавамо вас да је једна наша чета отишла у Бјелопаланке (Папковићи) ради угушњавања пете колоне.

Молим да се скрене пажња другарици Јелени Вучић, да ради у споразуму са женским одбором, када купи поједине ствари у својетну штабу одреда, а не да сама наређује појединим личностима урадити и то. Незгодно испадло да се не зна ни хо лије ни ко плаћа. Треба у исто вријеме да замисли одобрење од Штаба.

Молим пошљите нам вијести и оно оружје које смо јуче тражили. Такође молим за извјештај у колико су тачне оне вијести, које је наш курир јуче прослудио.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Командант,
БОЖО ЛАЗАРЕВИЋ, с. р.

(Петокрака звијезда)
**ШТАБУ ЗЕТСКОГ
НАРОДНО ОСЛ. ПАРТ. ОДРЕДА**
Бр. 193
24. II 1942 г.

ЗДРАВО БЛАЖО,

Молим те види шта је са том мобилизацијом у Братоножницама и Брескуту, као и у Пиперима? Ја се просто питам у чуду да ли је могуће да се тако ствари пуштају и да су партизани на тако ниски ниво

пали да се не олазивају позиву. Наглада да је велика паника ухватила људе од четника, када се тако бјежи а то је паника и код другова у Лијевој Ријеци. Дајте предузмите хитне мјере да се што прије пошљају добри и сигурни људи. Имате има у поједином батаљону по 50 до 70 добрих партизана?

Молим те када отвараш писма и када видиш шта пишу рећи у пропратном писму шта је урађено са слањем људства.

Поздрав,
МИЛУТИНОВИЋ, с. р.

(Петокрака звијезда)
**ШТАБ
НАРОДНО ОСЛ. ПАРТИЗАН. БАТАЉОНА
„ВИЈЕЛИ ПАВЛЕ“**
Број са.
15 II 1942 год.

Штабу Косоволушког парт. батаљона. У вези са ситуацијом која је настала, а која је критична, одмах анквирирајте пету колону. Ту морате бити одлучни и брзи, јер свако оклијевање може бити катастрофално и може нам се врати поветити, јер ако не будемо ми њих убијали, они ће нас. То сте требали и до сада урадити, а што нијесте. У том циљу створите једну ударну јединицу, која ће извршити тај задатак одмах вечерас.

Уколико би наишла чета из Ловћенског одреда упутите је на штаб Јеленашког батаљона. Будуће.

Појачајте будност према петој колони, држите јединице на окупу и не дозволите да падну под утицај пете колоне и да се разбију. Уколико се неко појави да говори одмах поступите по најкраћем поступку — сријезањем.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Политички комесар
БУРО ЧАГОРОВИЋ, с. р.

(Петокрака звијезда)
**ШТАБ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. БАТАЉОНА
„ВИЈЕЛИ ПАВЛЕ“**

Редовна над пронађеним љешенима пред народном школом у Старом Селу — Жуна

ПАКАО

или

комунизам у Црној Гори

СВЕСКА

БРОЈ 4

Издање „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“ — ЦЕТИЊЕ

Сљедећа, V свеска већ се налази у раду. Материјал којим располажемо биће подијељен равномјерно по свим свескама.

Слике националних мученика и остала докуменшта примамо и даље. Све што смо добили или што убудуће добијемо ишаћи ће у сљедећим свескама.

ЦИЈЕНА 5.— ЛИРА

ПАРТИЗАНСКА ПРАВДА

Из приложених докумената види се јасно да су убили људе којима ни име не знаду. Један једини параграф: „петоколонаш, шпијун“. Ако сте и најмање сметали или били несимпатични, остали сте без живота. По истом рецепту убијали су и оне који су се повукли у својим забаченим селима по високим планинама и који окупатора никада нијесу угледали.

НОВАК РАШОВИЋ, реа. поручник из Куча, рањен у ногу 15-IV-1942 год. а 19 истог мјесеца притучен камењем у главу. — На слици су његови рођаци који су га пронашли

(петокрака звијезда)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 91
27-V-1942 г.

ШТАБУ ЗЕТСКОГ Н.О.П. БАТАЉОНА

Мјесто тешког митраљеза одредили смо да вам се даду 2 пушкомитраљеза, што ће за вас бити боље. О пушкомитраљезима о којима говорите да су вам нестали приликом борбе у Пиперима, ми ћемо пове-сти нестрагу, али су сви изгледи да се њима неће ући у траг. Чим би се дошло до каквог оружја водиће се рачуна да вам се додијели, али то не треба понављати у сваком извјештају. Понављање оружја не може бити разлог неизвођењу акција, а нарочито акција противу петоколонаша свих длака.

По посљедњи пут вам се наређује да предузмете енергичне мјере противу петоколонаша. Просто издајте налоге извјесним партизанима да ликвидирају тога и тога петоколонаша. И ово што сте до сада чинили пропусте, грдно вам се осветило а горе ће вам се осветити ако не поступите партизански и не ликвидирате пету колону.

Ми смо тражили да се врати Велимир Терзић из Сандака, али сматрамо да је много важније да ви изводите акције противу пете колоне и друге које се могу ту изводити него да се он врати. Кроз акције

ће те се очелити и порасте ће ваш углед а не преко ове или оне личности.

Политкомесари нека одржавају редовно састанке са четним једанпут недељно и нека им на тим састанцима дају конкретне упуте и помоћу да они схвате значај данашње борбе, а ови да то објасне партизанима. Без тога ваши партизани као и без акције биће партизани на папиру!

У прогласу сте били сувише меки према петоколонашима. Требало је оштро осудити те издајнике и казати народу да ће им судити партизанске пушке у име народа.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Ком. идант,
Блашко Јосановић, с. р.

(петокрака звијезда)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 89
27-V-1942 г.

ШТАБУ ДОЊОЉЕШАНСКОГ Н.О.П. БАТАЉОНА.

Потврђујемо пријем нашег писма и на истом одговарамо:

Не постоји вашег акта да се не изводе акције на вашем терену, већ обратно. Нарочито је потребно

акције извести противу петоколонаша разних длака. По последњи пут вам се наређује да оштро и без колебања уништите петоколонаше. Ми вам замијерамо да нијесте убили Николу и Мила Вукчевића, већ сте се само осрамотили. На крају начин на који сте били организовали био је врло слаб и унапријед сте могли рачунати на неуспјех. Сматрамо све одговорним и нарочито политкомесара.

Политком, треба да редовно одржава састанке са четним политкомесарима и нека поднесе извјештај колико је одржао састанака таквих од савјетовања на овамо. Потребно је уздизати партизане и објашњавати им значај данашње борбе, а ви то не чините. Питао сам вашег курира дали имате 10 партизана који би извршили сваки задатак који би се пред њима поставио, а он ми је одговорио да не зна били таква 2 нашоа. Ово значи да су те партизани на папиру, а не партизани да изврше постављене задатке. Да би се партизани издигли треба изводити акције, јер без тога никада неће постати истинска народна војска.

ЈОВАН ВИДОВ ЈОВОВИЋ, тужно посматра ковчег
свога сина БОШКА

Ви сте добили задатке у том смислу, а сада тамо долази и друг Владо којему је усмено речено шта да ради тамо.

Чуди ме зашто држите толико људи у штабу, а не врше никакав посао. Пред њима треба поставити конкретно да изведу задатак, а нарочито за Подгоричане. И они ранији пропусти су били непартизан-

ски и за њих је објективно крив политком, но сада нема поред себе ову слаботињу ранијег команданта, па нека засуче рукаве.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

К. ЈАНДАНТ,
Блашко Јовановић, в. р.

САОПШТЕЊЕ Бр. 2

ГЛАВНОГ ШТАБА НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ
ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Осуђени на смрт и убијени од народних партизана

Стеван Протић, Беране, агент Управе Града Београда, убица вјевде Луна због шпијунаже у корист окупатора;

Иво Шутало, из Херцеговине, због шпијунаже у корист окупатора — Колашин;

Гавро Лакић, Бјелопавлићи, стари полицијски шпијун, због тога што је издао непријатељу Војина Радовића и Љубомира Жарића, који су послјег тога стријелани, и истовремено предао непријатељу списак од 22 општинара, које је непријатељ интернирао;

Иво Вуковић, Пипери, стари полицијски шпијун, контракомит, због наговарања сељана да предаду оружје, пријетећи при томе паљевинама, као и због покушаја да по налогу окупатора у заједници са Илијом Миличковићем, уцењивачем и шпијуном те богословом Марком Милуновићем организује банду за гоњење партизана;

Илија Миличковић, контракомит, због наговарања сељана да предаду оружје и због покушаја да у заједници са Ивом Вуковићем, богословом Марком Милуновићем и другима организују по налогу окупатора банду за гоњење партизана;

Милутин Жарић Бјелопавлићи, бивши полицајац и агент, због шпијунаже у корист окупатора и рада на организацији банде за гоњење партизана. Код њега је нађено увјерење издато од стране општине Ровачке, из којег се види да је окупатору пранио услуге за вријеме борбе око Даниловграда и код Подгорице;

Ђоко Краљевић, Цељин, збогласни шпијун бивших ненародних режима, десна рука на смрт осуђеног од народних партизана Јована попа Бела Вујовића због шпијунаже у корист непријатеља. Краљевић је ишао у Тирану да би помогао окупатору у остављању и одабирању за стријељање интернираних Црногораца;

Вукосав Станковић, пензионер, стари аустријски шпијун и од окупатора постављени претсједник општине у Доњој Морачи (Колашин), због наговарања сељака на предају оружја и шпијунаже у корист окупатора;

Илија Томашевић, Црмница, полицијски писар, због презвођења окупаторских трупа, шпијунаже и покушаја да организује банде за гоњење партизана;

Васо Гвозден, бивши београдски жандарм, Босна, због шпијунаже у корист окупатора. На саслушању је исти открио шпијунску мрежу од 17 шпијуна;

Алекса Ускоковић, срески начелник Шавник, јер је био истакинути агент окупатора;

Мићановић, претседник општине Пива, као шпијун и агент окупатора;

Марко Павићевић, учитељ Грахово, као шпијун и агент окупатора;

Радован Влаховић, шеф Пореске управе, Колашин, зато што је код њега нађено оружје које му је дао окупатор и које је покушао прикрити од партизана. Код њега су нађена и писма једном шпијуну, из којих се види да је равносно служио окупатору, радио на разбијању народног јединства и био повезан са шпијунима;

Шћекић, Беране, као опасни шпијун и непријатељ народа;

Вуле Бољевић се женом и кћерком, Пипери, зато што су дослављали окупатору кретање партизана, а кћи и зато што се курвала са непријатељским војницима;

Бетко Шарановић, Бјелопавлићи, убица двојице антифашиста по налогу злогласног поглавара „Белведерца“ због тога што је по налогу окупатора роварио против партизана и разбијао народно јединство;

Петар Милатовић, учитељ Бјелопавлићи, због тога што је радио на разбијању народног јединства,

што је одговарао налозима, интересима и жељама окупатора;

Петар Секулић, Комани, као опасан шпијун и десна рука од партизана на смрт осуђеног злогласног шпијуна и разбојника Мусе Вуковића;

Никола Јовановић, бивши посланик ЈРЗ, Ровца, као разбијач народног јединства и тајни сарадник злогласног шпијуна Љуба Микића, један од најпознатијих петоклонача у Црној Гори;

Марко Павличић, Бјелопавлићи, кафеџија, као шпијун окупатора и разбијач народног јединства;

Илија Љумовић, Пипери, због тога што се пријавио у крилаше и друге врбовао;

Вуко Станишић, учитељ, Братонужићи, као један од најокорелијих, најрепресенијих и најопаснијих шпијуна окупатора. Овај бандит, који се је вјештим маневрима попео као мора на народ и успио да натјера сељане да узму пушке од окупатора, почео је да их тражи натраг. Наши партизани су дошли усред његове куће да му предаду пушку — партизански метак у чело, што је овај гад још давно заслужио.

Наставиће се

ГЛАВНИ ШТАБ

Народно-ослободилачких партизанских одреда
на ЦРНУ ГОРУ и БОКУ

ТРИ САНДУКА БРАЋЕ ЈОВОВИЋА — повади њихова родбина, која их је повадила на јаке на драгозољачкој плочи

ПРАВДА НАЦИОНАЛНОГ СУДА

Пресуда потпуковнику Јовану Ранчевићу

ОПШТА НАЦИОНАЛНА ОРГАНИЗАЦИЈА

Команда Зетског Одреза

НАРОДНИ ВОЈНИ СУД

Бр. К. П. 125/42 1942 год.

ЗАПИСНИК о главном претресу

Састањен код Народног војног суда у Подгорици 25 јуна 1942 г. у кривичном предмету противу Ранчевића П. Јована кога тужи одредски тужилац из Подгорице због злочинства предвиђеног чл. 2 Наредбе број 14 Команданта Народне ослободилачке војске за Црну Гору и Херцеговину од 1 априла 1942 г.

ПРИСУТНИ СУ:

Претседник суда,

Вујковић Д-р Навија суд. кав. I кл.

Судије:

Павловић Сабо, кав. I кл.

Радовић Баја

Мршава Мишар

Кожич Јован

Одредски тужилац,

Бркић Љубомир, кависти

Целовођа

Петровић Војо, адв. приправник

Бранилац

Драгишиновић Василија, а-поручник

Оптужени:

Ранчевић Јован, а-пуковник

Оптужени се налази у затвору.

Претседник суда у 4 сата отвара засиједање, утврђује да је суд образован по закону и у смислу чл. 15 Наредбе бр. 14 и Наредбе бр. 20, објављује предмет

главног претреса з слушаоце опомиње на ред и мир и на последнице нарушења реда. Затим претседник суда утврђује да су сва позвана лица дошла на претрес.

Суд је последије вијећања дошло, а претседник суда јавно објавио следеће:

РЕШЕЊЕ

Да се главни претрес има одржати.

Претседник суда је, да би се увјерно о истовјестности оптуженога и другим потребним подацима, у смислу чл. 15 Наредбе бр. 14 уписао оптуженог за његове личне односе који на стављена питања наводи:

- 1) Презиме и име: Ранчевић Јован;
- 2) Име оца: Перо;
- 3) Име и девојачко презиме матере: Мара рођ. Милић;
- 4) Вјере: православне;
- 5) Мјесто рођења: Љешкопоље;
- 6) Мјесто живљења: Љешкопоље;
- 7) Колико има година: 56;
- 8) Чији је држављанин: припадник општ. Љешкопољске;
- 9) Чиме се занима: бив. п.-пуковник у пензији;
- 10) Какве су му породичне прилике: ожењен;
- 11) Је ли писмен: писмен;
- 12) Је ли служио војску: јесте;
- 13) Каког је имовног стања: средњег;
- 14) Да ли је каз и зашто осуђиван: није;
- 15) Да ли је сада под истрагом: није.

Пошто је истовјестност оптуженог утврђена, у смислу чл. 15 Наредбе бр. 14 позвао је претседник суда свједоке па им је обротно пажњу на светињу заклетве, коју ће по потреби имати да положи. Саједоцима је наређено да пођу на мјесто за њих одређено и да чекају док се позову.

Претседник вијећа утврдивши да нема препрека у држању претреса, упозорно је оптуженика да пазм због чега тужилац оптужује, и да пажљиво прати ток претреса; а са тим је позвао тужиоца да прочита оптужницу.

Тужилац одреда је потом прочитао оптужницу К.П. 125/42 од 24 јуна 1942 г.

Оптуженик је позван у смислу чл. 29. Наредбе бр. 14 и у погледу чињеничног стања наводи:

Оптужени предлаже да му при суђењу, на јавном претресу на дан 26 ов. мј. буде бранилац Вучинић Душан, резервни судски капетан I класе из Подгорице, те у колико се овај не буде примио понуђене одбране предлаже да му Суд постави за браниоца једног из реда официра при оном Суду.

Јов. Ранчевић, с. р.

Суд доноси:

ЗАКЉУЧАК

Удовољава се предлогу оптуженог Ранчевића Јована, те се има извјестити још вечерас Вучинић Душан, адвокат и резервни судски капетан I класе из Подгорице о предњем захтјеву оптуженог.

ЈОВАН РАНЧЕВИЋ, потпуковник
командант Љешкопољског парт. баталјона

У колико се капетан Вучинић не буде примио понуђене одбране или пак на ма којих разлога не дође на претрес у заказано вријеме, претрес ће се одржати а за браниоца поставиће се један на редова официра по сили чл. 13 Наредбе бр. 14.

Закључено и потписано.

Државођа,
Ср. Павићевић, с. р.

Претсједник,
Д-р М. Вујковић, с. р.

Претрес се отвара противу оптуженог Ранчевића Јована, па се констатије да је поступљено према јучерашњем закључку овог Суда и да је био позван посебним актом Вучинић Душан, суд. кап. I класе из Подгорице, да се прими понуђено му одбране, али је исти уз повратак акта најавио да му се је немогуће примити одбране. Након тога а на основу чл 13 Наредбе бр. 14 Суд — претсједник суда поставља судског поручника Лукомског Александра за браниоца оптуженом Ранчевићу Јовану, који је присутан суђењу.

Лукомски Александар најављује да је вољан примити се одбране.

Тужилац одреда янта оптужницу Кп. бр. 125/42 од 24 јула ове године.

Након прочитања оптужнице, оптужени Ранчевић најављује, одн. диктира у перо:

13 јула прошле године букуио је устанак једног дијела Црногораца у Друшће и Рааше. Тај се устанак касније проширио и на остале крајеве Црне Горе. Окупаторске власти устале су да оружаном силом устанак угуше. Том приликом настрадао је добар дио нашега народа са интернирањем, паљењем кућа, па и убијањем. Ово окупатор, без сваке сумње, није хтио намјерно, него из непонаваљања правог стања ствари.

Да не би таква судбина постигла и моје племе, ја сам се одлучио, те сам 27 новембра прошле године изашао из Подгорице и јавно се племеницима са циљем мога изласка, а то је да са њима заједнички сарађујем, да не бисмо доводили да нам на ко направи пакост, или пак саме племенике на то наведе, на нападање окупаторских чета, које су пролазиле у правцу Цетинја кроз реон батаљона, или пак да не би ко напао неорганизоване патроле, које су често крстариле кроз Љешкопоље, често пута и без оружја. Племо се са тим потпуно солидарисало и наабрало ме за команданта батаљона. Тачно је да је овај избор одобрио и Главни Штаб из Црну Гору и Боку и Штаб Зетског партизанског одреда, јер сам им био одбио да се примим за команданта партизанског батаљона, који се је имао форирати од Подгорица, Забана, Љешкопољаца и Љешњана. Ову сам новуду био одбио стога, што сам претпостављао да ће у том батаљону ући велики број комуниста.

За напад на вароши руководило ме је поред горњег и то, што су партизани напали окупаторске колоне код Биоче, колико се сјећам 18 октобра прошле године. 20 октобра окупатор је завршио хапшење 50—60 угледнијих грађана Подгорице — међу којима је био и мој старији брат Мато. На овоме списку на хапшење био сам и ја, али како сам био на Цетинју, то ме је спасло, јер су ухапшени интервенцијом угледнијих федералистичких личности пуштени после 2—3 дана ватвора, на

да се говорило, а колико је то вјероватно не могу тврдити, да сви они ухапшени, имају бити поубијани, због случаја на Биоче, те је и ово био један од разлога да напустим Подгорицу, али мање значајан.

Како се је партизански покрет претворно у злочине, одн. у анархију, ја сам тајним путем радио на рушењу истог. Наређења Главног штаба партизанског одреда из Црну Гору и Боку, као и Штаба Зетског одреда, нијесам извршавао, а то је наређивао неколико пута, да ће се наредити команданту одреда „Бијели Павла“ и команданту Љовћенског одреда, који је био и савјетодавац члан Главног штаба, да ми ставе на расположење по 400 партизана, ради уништења пете колоне у Љешкопољу. Ова сам наређења категорички одбијао и нијесам их извршавао, с мотивацијом да у Љешкопоље пета колона уопште не постоји. Ово је и проузроковало, те ми је батаљон одузет, али мој ауторитет код Љешкопољаца није тиме смањен, јер су отворено најављивали да ми за кога неће да лпају, нити ће кчија наређења извршавати сам моја. Када сам пошао у Штаб Зетског одреда, а затим у Главни Штаб, рекли су ми да ми не треба, и мјесто да ми даду декрет да не партизанске власти на територији Црне Горе и Боке, као савјетници Штаба познају, и на територији Зетског одреда повињавају се мојим наређењима, актом је изијаштен Штаб Љешкопољског батаљона, да се додјељујем на рад истом, што значи најмање лице, у Штабу батаљона. Командовање Љешкопољским батаљоном повјерено је том приликом Владу Ранчевићу, дотадашњем политичком комесару Штаба Зетског одреда.

Од времена развршења дужности команданта батаљона, у Штаб сам ријетко долазио, а морам признати да се од мене није тражило извршење на каквих послова, те сам се већином налазио на терену. Мој братићу савјетовао сам да не би случајно примио партизани на других одреда, да униште пете колоне у Љешкопољу. Он је мој савјет примио и брво је смијењен са положаја команданта батаљона, а мјесто њега постављен је Шпар Мугоша.

Читао своје вријеме, и као командант батаљона, и као савјетник без икакве власти, посветио сам се раду на добро племена, као и осталим племенима, гдје сам се појавио, савјетујући слогу и заједницу. Спасио сам велики број људских живота, који су ми криви ни дужни могаж животима платити. Да су они наводни тачни позивам се на целокупно племе Љешкопољско, на чету крускоберску, на чијем сам терену дуже времена живио. Што се тиче улоге команданта батаљона и пол. комесара, према једном детаљном упуту, одређена је била свакоме своја дужност, т.ј. командант батаљона био је одговорно лице у тактичком смислу, а пол. комесар са својим замјеником за предмете политичког карактера, а то је хватане политичких криваца, њихово спровођење и т. д. Политички комесар имао је и списак сумњивих лица, који му је дат од Главног штаба, преко Штаба Зетског одреда. Сваки акт, па ма какав акт носно, имао је бити потписан и од команданта и од пол. комесара, а кад ових нема, онда од њихових замјеника. Нити је Штабу одреда одговарао пол. комесар за предмете чисто војног ка-

рактера, већ лично командант, тако исто се предmete политичког карактера одговорно лице био је пол. комесар са својим замјеником. Што се тиче хватања и спровођења сумњивих лица дјело је пол. комесара. Оди, ухваћене и спроведене Злате Миротић, могу навести следеће: При повратку на Вуковаца, и пролазу кроз Грбавце, пратио ме је командир чете Ђоко Ђуров Радновић, Перо Симић Радновић и још два лица, чијих се имена не сјећам. У том је путовању њен муж Зарија Миротић, наредник, који је с њом био у разводу брака, како ми је сам рекао: „Јуче је пол. комесар Живко Радновић спровео у Штаб батаљона, моју жену Злату са којом живим у раскиду брака, молим вас ако вије спроведека, настојте да се спроведе за Радовче“. Ја сам му рекао да је то ствар пол. комесара. Када сам дошао у Штаб батаљона, ја ту женску нијесам видео. Ако се налази мој потпис, уколико није фалсификован, могао би бити једино на спроводном акту, искоришћен на бланкету мој бјанко потпис, који сам остављао моме братанићу Владу Ранчевићу ради сазива чете ако би му била каква потреба, јер сам све конференције, без мога властитог писменог наређења био забранио, стога да не би пол. комесар одржавао конференције без мога присуства, и тиме ширио бољшевичку идеју међу народом.

У погледу осталих спроведених сумњивих лица, у колико се тиче моје име, може постојати једино на горе наложени начин, а свагда, и у сваком случају, мој потпис није отежавао њихову судбину, нити би била олакшана кад овај не би постојао. Тачно је да сам био ваздети непријатељ свих убиства лица, ни кривих ни дужних, што сам доказао читавим својим радом.

Што се тиче убиства Јована Митрова Ранчевића, нити сам наредбодавао, нити учесник његовог убиства, јер тврдим да је био посве исправан и поштен човек. Мислим да од свих учесника навршених злочина, нигдје није име моје тангирано, као учесника, јер би морао са дотичним имати суочење. Исто тако не вјерујем да сам терећен и од фамилије убијеног Ранчевића, или ма кога другог, пошто им је добро познато да сам био заштитник проливања невиних крви, што је доказано цијелим мојим радом.

Молим Суд да прими к зиву, да прикрити, оди, одрицати послушност Штабу Зетског одреда, и Главном штабу, да сам ризикује својим животом, и животом своје фамилије, која се налазила у селу Вуковци, јер су ме окружавали познати крволоци: Марко Радовић, Видо Ускоковић, пол. комесар Љешанског батаљона, Владо Божовић, замјеник пол. комесара Зетског одреда и други такви, а мојој фамилији такође је пријетила опасност од, по алу познатог, Спаса Дракића, пол. комесара Зетског батаљона. Што се тиче осталог мог рада, препуштам ријеч племену Љешкопољском, чети Круској Берској, и гдје сам год дошао, који ће без сваке сумње рећи истину, а то је, да сам био носилац слоге, љубави и јединства.

Што се тиче комунистичке идеје, увијек сам припадао, против исте као народног зла, међу највеће противнике. И у партизанском покрету, ова се у мом батаљону није смјела ширити. Батаљон је био чист од комунизма, астрахујем један неознат број, који су одговарали по закону о

заштити државе, и имали са полицијом окупљања, али сам их чврсто држао у руци и спречавао их у ширењу бољшевичке идеје.

То су били ти зликовци, који су били у служби Марка Радовића, Блажа Јовановића, Пека Далчевића и других, и проиграли ми покушај убиства на Николу Ђирова Мугошу и убиства Јована Митрова Ранчевића. Сви моји покушаји остали су без успјеха, јер су увијек одбијали да су ма какви учесници. Тврдим, да сам успио пронаћи, све би их стрјељао, без обзира што би ово могло по- вући трагедију, не само за мене и моју фамилију, већ и читаво племе Љешкопољско, јер, у овом случају нашли би команданта батаљона и пол. комесара, који би примили партизанима из разних одреда, и Љешковоље потпуно уништили.

Изајављујем да немам више шта додати, као одговор на прочитану оптужницу.

На питање Суда оптужени одговара: Главне личности Штаба Зетског одреда били су: Блажо Јовановић, командант, Владо Ранчевић, неко вријеме пол. комесар, Владо Божовић, замј. пол. комесара, касније политички комесар, Ђоко Миранчевић, савјетник, и Срдан Новакоскић, чију улогу не знам, јер се некад потписивао за команданта, а некад за пол. комесара. За друге личности ми није познато, а помоћног особља било је преко 30, али ту нијесам био сем једне вечере, кад сам претрпио страх какав никад у животу.

Главни штаб за Црну Гору и Боку сачињавале су следеће личности: Иван Милутиновић, командант, Пеко Далчевић, командант Ловћенског одреда и главни савјетник Главног штаба, Лазар Ђуровић, али ми његова улога није позната, ранији чиновник „Самопомоћ“. Ја сам код ових људи био свега једанпут, гдје сам се задржао највише пола сата и одмах сам пошао у Штаб Зетске одреда, на њихов позив, да ми саопште да сам разврштен дужности команданта батаљона због тога што нијесам био довољно активан. Ово исто су за мене саопштили и Ђоко Миранчевић, савјетнику Штаба Зетског одреда, да су ми увели батаљон, зато што нијесам хтио да убијам невинне људе.

Штаб Љешкопољског батаљона сачињавали су: неко вријеме Ја као командант, пол. комесар Марко Радовић, замјеник пол. комесара Андрија Мугоша, а касније је био неко вријеме мој замјеник Бањо Вуачевић. Најмање 20 дана у мјесту био је у Штабу Владо Божовић, послан од Штаба Зетског одреда нарочитом мисијом. Он је непрестано инсистирао, као познати крволок, да се доведу партизани из Ловћенског одреда, и из одреда „Бијелог Павла“ да се уништи пета колона у Љешкопољу — бар да се убије најмање 50 људи, куће попале, а животне намирнице одузму. Ја сам против тога поступка најенергичније устао, те је то био урок, што сам смијењен са положаја команданта Љешкопољског батаљона.

Најистакнутији комунисти у мом батаљону били су: Марко Радовић, Владо Радовић, Владо Милић, који је негирао да се од 1936 бави комунизмом, Милан Ранчевић, како сам чујао; Живко Радновић, два Радовића — Драгутин и Раде, можда их је било и више, али их се сад не сјећам. Над њима се водило строг надзор, преко командира чете.

Није ми познато ко је све сачињавао „Градски биро“ у Подгорици, за њега сам чујао, али ми је непознато која су га лица сачињавала, нити знам са ким је тај биро био у вези.

Тврдим, да док сам ја био командант батаљона, на Подгорици, нико није потпомагао наш покрет, уколико ја могу знати. Моје штабу батаљона и болници у Крусе, док сам ја био командант, никад нико и ништа није из Подгорице, или из откуд друго слао какве помоћи.

Поповић Лукин Шпиро, из Вуковаца, није имао никакву улогу, сем једино што је био путар на линији Тузи—Подгорица, и ако је што радио, за то није био овлашћен, сем ако га је ко што лично молио да му спршава.

Вукчевић Лабуд, није имао никакву функцију у саставу Љешкопољског батаљона, а откад сам ја био разријешен дужности команданта, није ми познато да је имао на какву везу са Штабом батаљона.

Ја сам свега једном јавко се Д-ру Голубовићу у Подгорици, преко Поповића Шпира, једним писмом, и молио га да ми пошаље воду за вешке, и неке љекове лично за мене, и како нијесам примao пензију, молио сам га да ми пошаљем 2.500 лира. Ове љекове ми је послао, а за новац одговорио да му жена није код куће и ја од њега никад ништа нијесам примио, а да ли је он давао што Поповићу, ја не знам. Ово сам радио преко Поповића, јер је он мој сестрић.

У погледу Кршикапе Тома, Мандића Османа и др. могу казати следеће:

4 децембра прошле године, пошто сам био обилазио и видио расположење Љешкопољца да ме приме за команданта батаљона, пошао сам у села Грбавце, Вуковице и Понаре, да видим и њихово расположење, за моје примане за ком. батаљона. Тада се је налазио у Љешкопољу мој братинић Владо Ранчевић, са сврхом, како ми је он рекао да ми преда материјал за батаљон, као да има и задатак, да као пол. комесар Штаба Зетског одреда, у име Штаба дадне аванцини укор свима онима, који су девертирали с Плеваља, па како сам ја моментано имао отпловати у горе речена села, а у овом био сам добио и извјештај да ми је жена при смрти, јер има бубрежну болест и камен у јучи, то ми је тражио да наредним командирима чета да савову четне конференције кад он буде хтио, пошто сам ја био забранио сваки скуп, без мога наређења и одобрења. Како сам ја хитно пошао због болести жене, извадио сам мој баук са неколико мојих потписа и рекао: ево ти па зови и наређуј ако ти буде требало прије мога повратка. Ја сам обилазио села и фамилију и како ми је жени било боље, 6 или 7 децембра дошао сам у село Грбавце, да одржим конференцију, али том приликом рекао ми је пол. комесар Живко Радновић, четни комесар Грбавачке чете, који је био на ту дужност постављен прије него сам ја примио батаљон, да је Владо Ранчевић поручио, да га хитно зову у Штаб одреда и да пођем да ми преда материјал. Касно сам пошао и превезао се на Мишурици (ушће Ситнице у Морачу) и у Доњој Горици, у кући Вожа Милића нашао Влада Ранчевића и питао га што му тако хитно треба, јер сам по оваквом кијамату себе упропастио, пошто

је вријеме било рђаво. Он је одговорно да треба хитно да иде на Штаб Зетског одреда и том приликом рекао: „мјесто да се ухвати трговац Дервановић и Бибевић, ухваћен је Тома Кршикапа са још двојицом, спроведени су у Штаб одреда“. Ја сам том приликом подежнуо: „Бје је ова поган Марка Радовића, то је сигурно његово дјело“, и вашто си дозволио да се стражарно спроводи и малтретира један државни службеник?“ Он је одговорио да му неће ништа бити, него ће Штаб од њега можда прикупити неке податке о успостављању Црне Горе. Ја сам му рекао: сјутра, ако га гдје успут сретнеш извини му се, јер је то крајња срамота, то је твој друг из Дирекције, а мој велики пријатељ, и свакоме је само добро учинио. Сјутра ујутро рано, Влада Ранчевић је отпловао за Радгаче, а ја у Бери, ради смјештаја Штаба батаљона. Кад сам се из Бери повратио, нашао сам Марка Радовића, који је негдје био на путу и изасрамотио га због хватања Кршикапе и осталих поштених људи. Он се намотавао, бацао кривицу на Влада Ранчевића, чак нијесам могао успјети да дознам ни лица која су га ухватила и спровела. О њиховој даљој судбини ништа ми није познато, сем што сам увијек преко курира интересовао се за њих и препоручивао мом братинићу да их пави и да води рачуна о њима.

Услед протеклог времена претрес се прекида, с тим што ће се наставити у 4 сата послје подне.

ЈОВ РАНЧЕВИЋ, с.р.

Наставља се претрес у 4 сата послје подне.

О смрти Ранчевића Јована М. рекао сам јутрос све што ми је било познато, и да не знам више ништа рећи.

О смрти Рогановић Стане, није ми ништа познато, сем што сам чуо о њој кад сам био ватопрен овдје, код „Радио станице“ а за њену судбину мислим да ће знати Бањо Вукчевић, мој тадашњи замијеник и Видак Мирановић, а ја тада нијесам био командант.

О судбини Милеве Вучинић такође не знам ништа.

Суд прелази на провађење доказног поступка, па се чита записник оптуженог од 31 марта 1942 дат у Штабу Љешкопољског националног батаљона, који признаје за свој с тим што исправља: Ја сам био командант батаљона од 7 децембра 1941 до отприлике половине фебруара 1942, а не до 27 марта како то стоји у прочитаном записнику.

Чита се претставка оптуженог Ранчевића од 8 априла 1942 године.

Чита се записник од 20 маја 1942 дат код иследника при овом Суду, и додатек истом записнику, од 24 јуна 1942 године и исти привађаје за свој.

Чита се записник оптуженог од 21 маја 1942 дат код иследног одбора, који признаје за свој и додаје да у овом записнику је рекао да ни раније ни касније, ни сада ни никада није припадао комунистичкој парт-ји.

Чита се пријава општине Љешкопољске од 9 маја 1942 године.

Оптужени изјављује да му апсолутно није познато, хо је и на каква начин био и опљачкао

канцеларију општине Љешкопољске, нити пак да су се општински асали налазили у његовој канцеларији.

Чита се извјештај судског референта при Главном националном одбору, потписан од судије Окружног суда Гилића Милинка, од 21 маја 1942, предат испедном одбору, а који се односи на списе заплићене архиве са Радовча.

Оптужени Ранчевић П. Јован, пошто му би прочитан изпријед цитирани извјештај изјављује: Садржина под тачком 1 извјештаја истинита је.

Под тачком 2 — тога се извјештаја не сјећам, н вјерујем да је неко мој потпис фалсификовао, или искористио неки бланкет који сам бјанко потписао.

Не могу да тврдим ни наводи под тачком 3 — да су истинити, т. ј. да сам ја потписао тај акт.

Наводи под тачком 4 — могуће да су истинити, јер се сјећам да је тражен један такав извјештај.

Под тачком 5 — такође не могу да се сјетим да ли је истинит.

Садржина под тачком 6 — није тачна, јер ја никада не бих послао један акт са таквом мотивацијом, јер пок. Јован М. Ранчевић није био петоколонаш.

Наводи под тачком 7 — су истинити, али како сам навео нијесам никакву функцију вршио.

Допуштам могућност да је послат извјештај, наведен у тачки 8 — али истичем да сам такав извјештај морао потписати, а одговорност за то носно је пол. комесар. Ја Николу Мугошу никад нијесам сматрао петоколонашем.

За наводе под тачком 9 — тврдим да су истинити и да је он то урадио због тога да би отстранио Ранчевић Мата, јер су они у Главном штабу рачунали, ако Мато буде доведен међу нама, да ће преко њега моћи да утичу на мене, да се врше убиства и паљењине у Љешкопољу.

Прочитана је тачка 2 и 3 акта Штаба Зетског партизанског одреда, бр. 195 од 24 фебруара 1942, па изјави: да му је уопште тај акт и непознат, јер он тада није ни био командант батаљона.

На питање Суда оптужени одговара: Независно од мога постављења за команданта Љешкопољског батаљона партизанског од стране Штаба Зетског одреда, ја сам обишао сва села у батаљону, да бих видео њихово расположење да поставим команданта батаљона, и изнесећи ми свој програм рада, који сам цитирао у свим досадашњим изјављенима, они су били сви задовољни да им ја будем командант, а да је то тачно позивам се на цео батаљон.

У доба мога изласка партизански покрет није био клонуо нити коначно пролао, већ су се поједини дјелови уклањали испред окупаторске војске, нарочито они који су учествовали у јулском устанку и у походу на Плевља. Урок мог доласка за команданта већ сам детаљно изнео, а подлачим, да се за команданта батаљона не бих никада примио да то није жељело цијело племе.

У свако село позручног ми батаљона, дошао сам прије него сам команду примио, и на конференцијама селацима саспштно: Дошао сам за команданта батаљона са програмом: да спријечим убијања појединачна и масовна, паљење кућа и томе слично и они су се потпуно са мојим програмом и будућим радом сложили.

И поред тога што сам нић дефинисао однос између команданта и пол. комесара, додајем, да је пол. комесар имао власт да узме потребан број људи за спровођење сумњивих лица.

Први пут данас чујем да је у мом партизанском Штабу долазио неки „Чика“ Беговић.

За вријеме док сам командовао батаљоном, тежио сам свим силама да спасем што се спасити може, а као командант требао сам имати командантску власт, али она ми је у великој мјери скраћена од стране Главног партизанског штаба, Штаба Зетског одреда и пол. комесара мог батаљона.

Пошто сам постављен за савјетника Зетског одреда, мјесто ми је било на Радовче, али бојећи се да ће мој синовац који је тада постао командант батаљона, подасћи утицајима да се уништи пета колона у Љешкопољу, интервенисао сам код команданта одреда Блажа Јовановића да се вратим поново у Љешкопољски батаљон, и у томе сам и успио.

Равног, што сам раније на саслушањима и на претресу изјавио да су ме из Штаба Зетског одреда упутили на рад у Штаб батаљона, што се не слаже са предним ставом моје изјаве, правдам тиме што мислим да је то свејино.

Пошто сам смијењен са положаја команданта батаљона, својом наредбом ставио сам до знања свима до тада подручним ми јединицама, да сам смијењен са положаја команданта батаљона, а постављен за савјетника Зетског одреда, а затим одмах пошао на терен, гдје сам дошао у додир са масама, које су ми изјавиле, да бев обвир на постављење „ми једино знамо и хоћемо да чујемо наше наређење, а за друго не знамо“.

Петокраку као командант батаљона носио сам, као знак националног борца за ослобођење Црне Горе.

Одмах послвије мог изласка на Подгорице, напавно сам да борба и мој програм неће бити остварени овако, како сам ја замислио, јер је мој програм био: борба за национално ослобођење, пошто се је говорило да ће букнути општи уставак против непријатеља, те сам и ја морао увести неку улогу. По доласку на терен видео сам да ово није борба против окупатора већ против свог народа.

Пошто сам већ био изашао нијесам се могао повратити, већ сам остао да подијелим судбину свог племена, а колико сам у овом успио, оставаљам на расположење Суду да оцијени.

Пошто је оптужени Ранчевић Јован на данашњем претресу негирао тачност наведених исправа у извјештају судског референта од 21 маја ове године, под бр. 2, 3, 4, 5, 6 и 8, то се данашњи претрес одлаже по сили чл. 22 Наредбе бр. 14 а други заказује за дан, четвртак 2 јула 1942 године,

у 8 сати прије подне. За дан претреса имају се прибавити оригинални списи цитирани у извјештају судског референта од 21 маја 1942, ради увида на претресу, а потом се исти имају повратити судском референту.

Истодобно затражити од судског референта, да од ових исправа нада и по један овјерен претрес, који ће мјесто оригинала бити задржан у списима овог предмета.

Истодобно затражити од судског референта да достави податке на заплијењене архиве са Радовча, о хватању, спровођењу и погибији Кршикапе Тона, Мандић Османа, Милић Сава и других лица погинулих на територији Љешкопољског батаљона.

П. П.

Јов. Ранчевић, с. р.

ЗАКЉУЧЕНО И ПОТПИСАНО

Дјеловода,
Св. Павићевић, с. р.

Претседник,
Др. И. Пуковић, с. р.

Претрес се наставља дана 2 јула 1942 год. у 8 сати прије подне.

Присутни су судије: претседник Вујовић Др. Илија, те судије Поповић Саво, Радовић Баја, Мугоша Митар и Кажих Јован; тужилац одреда Ђукић Љубомир и бранилац Лукомски Александар, као и оптужени Ранчевић Јован.

Прелазни се на спровођење доказног поступка сходно закључку са прошлог претреса.

На постављена питања од стране Суда оптужени одговара:

Нијесам наредно да се оптужају 39 оваца са Крушевца, већ је то наредно Владо Кадовић, како ми је то казао Андрија Мугоша. А ове је овце довео у наш Штаб Андрија Мугоша. У друштву са ким није ми познато. Савјетовао сам да се овце врате као бановинска имовина, а они су казали да је то наредно командант одреда.

„Ми смо ту заклали осам оваца“.

Штаб Зетског одреда извршио је расподелу ових оваца и послао Штабу Доњо љешанског батаљона 4 до 5 комада; Зетском 4 комада; а себе наредно да му се пошаљу 15 комада; а чини ми се, да је послато неколико комада покрајинском комитету у Ораховици, као и неколико комада за замјену жита у Зету, а колико и коме то ми је непознато.

По једна овца је дата Андрији Перовићу и Радоју Петковићу; Андрији Перовићу дата је била та овца ради плода, а на њу је био обећао дати двије.

Адвокат Ранчевић Перо дошао је својеволно код нас. Знам, да је раније требао доћи као замјеник команданта батаљона, али на вријеме није дошао, па је та потреба за њега била и престала. Његово бављење у нашем Штабу не знам коју је сврху имало. Непознат ми је начин, на који је изашао из Подгорице; само је казао да је изашао из Подгорице да не би био интерниран.

Не знам ко је позвао Др. Петра Јовановића, а нијесам га ни видео кад је дошао тамо. Док је

Јовановић био у Подгорици никакве везе са њим нијесам имао такође ни са Др. Јовићевићем. Непознато ми је за ма какав санитетски материјал, да је дошао прије или послје са Пером Ранчевићем.

Не знам да ли су тамо долазили болничари Иличковић и Вукадиновић, само их ја нијесам видео нити их познајем.

На Плевља се пошло 18 новембра — док сам ја био у Подгорици. По повратку са Плевља ја сам већ био у батаљону.

Присуствовао сам парастосу нагинулих партизана на Плевља. Том приликом присутан је био и Радоје Петковић, Благо Јовановић, Ђоко Миранчевић и Владо Бојковић. Ја сам приликом одржао говор у цркви. Затим, држао је говор Благо Јовановић, Ђоко Миранчевић и након тога Јован Петковић.

Кад је Пејовић Никола одведен за Радовче, ја нијесам био у батаљону, али сам био командант батаљона, а видео сам га кад се повратио са Радовча у батаљон с тим да се јави политичком комесару да овај одлучи о његовој судбини, а истог сам ја спасао погледом на његовог оца и стрице.

Вуковић Милеву не познајем.

Бољевевић Саво био је наш курир некад за чете некад за Радовче. Миранчевић Васа се не сјећам.

Рогановић Стану, набојницу из Пеђа, нијесам познавао.

Тврдим да Рогановић Стане није предао ни плакала и молила ме да је спасем, нити је ту уопште долазила да ја знам. Не могу рећи, јер не знам, да ли је Перо Ранчевић 1, 2 или 3 марта био ту, само за себе тврдим да сам дана 2 марта био у Љешкопољу прије и послје подне — колико се сјећам, јер су тога дана били дошли националисти у Љешкопоље. У Љешкопоље сам био приватним послом код неког сестричића и вратио сам се у Баре. Тога дана кад сам пријешао мост Ситнички, видео сам националисте из Горницу Љешкопољску.

Категоријски тврдим, да никакве везе нијесам имао са Вуковићем Јозом нити знам да ли је он што доносио у Штаб батаљона.

О погибији Голубовић Гаља — Душана ништа ми није познато.

Списак шмијука из Подгорице није ми познат нити имам појма, ко је све био осуђен на смрт.

Познајем Божа Мукова Мугошу, али ми је непознато да је он лиферовао на какву стоку нашем Штабу.

Познајем Милић Бранку, — о њеној улози не могу ништа рећи сем што је била код болесног стрица.

Категоријски тврдим, да ни Вуковићку ни Рогановићку нијесам видео ни са њима разговарао нити су ми што о њима говорили ни Владо Бојковић, ни Бањо Вукчевић.

Највиша власт у команди батаљона за тактичке послове био је командант батаљона, а за политичке био је политички комесар. Али сваки акт и команданта батаљона и политичког комесара био је заједнички потписан од стране команданта батаљона и политичког комесара.

Кувар у мом Штабу батаљона био је Ђоко Радвиновић, а за неко кратко вријеме налазио се и Чарапић Даница.

Тврдим, да Јелеку Вукотић никад нијесам видио у Штабу батаљона. А не знам ни на Радовче какву је улогу имала.

У доба напада на Љешанску Нахију био сам саветник и додијелен на рад у Штабу батаљона — без никаквих права.

За покрет Станишића Баја чуо сам тек онда, пошто се пробио пут за Никшић. Немам појма о ма каквом извјештају да је разбијена нека гвождена рука и да је Станишић Баја притијешњен, те да се сваког часа очекивало његово уништење.

У првој половини фебруара не знам тачно гдје сам се налазио, вјероватно у Грбавце или Вуковце. А и у другој половини фебруара не могу тачно предвидјети гдје сам се бавио, јер сам чак ово вријеме био у покрету.

Никад сам једанпут нијесам слушао радио-новости, а тај један пут био сам у Ђалоче и то у основној школи да ступим у везу са командантом батаљона доно-љешанског ради тога да утаним, ако би био нападнут ма од кога, т. ј. од непријатеља да удесимо правац одступнице, јер нијесам имао намјеру нигдје примати борбу. А то је било, мислим, док сам био командант батаљона.

Тврдим, да код мене није долазио ни један пут авани Чика Беговић.

Чита се акт судског референта бр. 1.127 од 1 Јула 1942 год. са којим доставља тражене списе.

Пошто је спроводни акт прочитан приступа се читању и провјеравању послатих списа.

1) Чита се акт Штаба Љешкопољског партизанског батаљона бр. 22 од 2 фебруара 1942 год. потписан од Ранчевић Јована као команданта и Радовића Марка као комесара зведен у Штабу Зетског партизанског одреда под бр. 119, дана 5 фебруара 1942 год., на потпис на овоме акту признаје за свој.

2) Чита се акт Штаба Љешкопољског партизанског батаљона бр. 47 од 21 фебруара 1942 г. зведен у Штабу Зетског одреда бр. 201, од 24 фебруара 1942 год., који је потписан од команданта Ранчевића Влада и политичког комесара Радовић Марка.

3) Чита се акт Штаба Љешкопољског партизанског батаљона бр. 20 од 23 јануара 1942 год. зведен у Штабу Зетског одреда бр. 78, дана 25 јануара 1942 год.

Пошто би прочитан овај акт и предочен оптуженом, оптужени признаје потпис за свој, али истиче да је то дјело политичког комесара. А на акту се констатује да политички комесар овај акт није потписао, већ да је потписан: „За политичког комесара Бран. М. Вукчевић“.

Дочин, упитан о првом акту од 2 фебруара 1942 год. бр. 22 изјављује, да је то његово дјело, али да се послужило неистином, пошто је на њега вршен притисак од Штаба Зетског одреда за ликвидирање пете колоне и рушења јавних објеката.

4) Чита се акт Штаба Љешкопољско-подгоричког батаљона од 14 децембра 1941 год. зведен у Штабу Зетског одреда под Пов. бр. 64 дана 18 децембра 1941 год., на оптужени изјављује да

је овај акт он својеручно написао и потписао; а изјављује, да не садржи никакав карактер уперен против народа.

На питање Суда да се оптужени изјасни против кога је уперен овај акт, оптужени изјављује: уперен је против оних који су дезертирали из Плеваља.

5) Чита се акт Штаба Љешкопољског батаљона од 23 децембра 1941 год. бр. службено, зведен у Штабу Зетског партизанског одреда под Пов. бр. 71 од 23 децембра 1941 год. Оптужени признаје акт и потпис на њему за свој, па истиче:

Акција никаква није вршена на рушењу пута, а такође нијесу предузимане мјере на уништењу пете колоне, а да сам хтио могао сам то учинити, док је на мене вршен притисак од Команде Штаба Одреда.

6) Чита се акт Љешкопољско-подгоричког партизанског батаљона О. бр. службено од 14-XII 1941 год. потписан од оптуженог Ранчевића Јована; зведен у Штабу Зетског одреда под Пов. бр. 72 дана 23 децембра 1941 год.

Пошто би овај акт прочитан оптужени изјави: Овај акт написао сам и потписао својеручно.

7) Чита се акт Штаба Љешкопољског партизанског батаљона бр. 29 од 7 фебруара 1942 год., зведен у Штабу Зетског одреда 10 II-1942 год. под бр. 142.

Оптужени изјављује: потпис на овом акту признајем за свој, али дозвољавам могућност да сам га потписао или бјанко или да сам био болестан па су ми га подметнули на потпис, јер ја никад то не бих учинио са Јована М. Ранчевић, познавајући га као исправна човјека.

8) Чита се акт Штаба Зетског одреда од 14 фебруара 1942 год. бр. 157 упућен Штабу Љешкопољског батаљона.

Оптужени изјављује, да је сигурно примно овај акт.

9) Чита се акт Љешкопољског партиз. батаљона од 16 јануара 1942 год. бр. 9, потписан од Ранчевића Јована и Радовића Марка.

Оптужени изјави: акт и потпис на њему признајем за свој, а у колико тангира Николу Мугошу то је ствар политичког комесара.

10) Чита се акт Штаба Љешкопољског батаљона О. бр. службено, потписан од Ранчевића Јована, а зведен у Штабу Зетског одреда под бр. 114 од 8 XII-1941 год.

Оптужени изјављује, да је прочитан акт његов и да га је он потписао и додаје: да је то само за добро народа.

11) Чита се акт Штаба Љешкопољског батаљона од 4 марта 1942 године, зведен у Штабу Зетског одреда 5 марта 1942 године под бр. 236. Овај акт је потписан од стране команданта Љешкопољског батаљона Ранчевић М. Влада.

12) Чита се акт Љешкопољског батаљона од 2 марта 1942 год. бр. 56, зведен у Штабу Зетског одреда 5 III-1942 год. под бр. 236. Овај акт потписан је од стране команданта батаљона Ранчевић Влада и политичког комесара: „налази се на терену“. Затим акт од 2 марта 1942 год. бр. 56 потписан је од команданта Ранчевић Влада и политичког комесара Радовића Марка. А од стране

Штаба Зетског одреда; за команданта Срдан Новаковић, а политичког комесара Владо Божовић. За Главни штаб за Црну Гору и Боку „Милутин“ — азнач Милутиновић Иван.

13) Чита се акт Штаба Зетског одреда бр. 236 од 5 марта 1942 год. Акт је нотисан: за команданта Срдан Новаковић, а за политичког комесара Владо Божовић.

14) Чита се акт у ствари одвођења Тома Кршикаше и др. од Штаба Зетског одреда бр. 79 од 10 XII-1941 год., потписан од стожке команданта Блажа Јовановића и полит. ком. Влада Ранчевића.

Упитан да каже имена оних десет људи, који су били најпоузданији да ликвидирају са петом колоном у Љешкопољу, оптужени најављује: да он те људе није одређивао нити их зна, а такође да не зна ни имена она четири партизана одређена да пуцају на Николу Мугошу.

Непознато ми је уопште што се налазило у Манастиру Даббабе, јер то није било на територији мојег батаљона.

Упитан ко је био члан Оружног комитета К. П. Ј., Подгорица, који је присуствовао у свим четима на одржању конференција аз вријеме од 1 до 3 јануара 1942 год., о коме говори у свом акту бр. 9 од 15 јануара 1945 год. оптужени најављује: да му је непознато постојање комитета К. П. Ј. у Подгорици нити пак да познаје члана тога комитета, о коме говори поменути акт; а док је он био, тврди, да нико није долазио из Подгорице.

Услед протеклог времена претрес се прекида с тиме што ће се наставити данас тачно у 3 сата послјеподне.

Наставља се претрес дана 2 јула 1942 год. у 3 сата послјеподне.

Присутна су сва заинтересована лица.

Оптужени најављује последњи пут да о погибији до данас на претресу именованих лица нема ништа више да најави него што је најавио на ранијем и данашњем претресу.

Поновно тврди, да никада члан Комитета југословенске комунистичке партије није присуствовао сједницама и зборовима у његовом батаљону.

Чита се акт Националне страже бр. 197 од 29 јуна 1942 год.

Чита се извод из записника датог код овог Суда 29 јуна 1942 год. од стране Радаковића Ђорђевића, оптуженика код овог Суда.

Суд врши увид у комунистичким списковима, стављеним на расположење овом Суду од Војне команде и констатује, да се на ргдном броју 204 Ранчевић Перов Јован, пензионисани п. пуковник, стар 56 година, води као комуниста; а на заплијењеном партизанском списку под бр. 91 такође је убиљен Ранчевић П. Јован, стар 56 година.

Тужилац одреда најављује, да нема нових предлога у погледу доказног поступка.

Бранилац предлаже: да се прибаве списи о погибији Јована М. Ранчевића и о атентату на Николу Мугошу ради утврђења чињенице да пок. Јован М. Ранчевић није био убијен од стране оптуженог нити по његовом наређењу, већ приликом спровођења Штаба Зетског одреда а због отпора који је учинио стражарима спроводницима. Из вјетих

ће се списа видјети исто тако, да и само спровођење није успједило због наређења оптуженога, већ због наређења Штаба Зет. одреда. Исто тако прибављањем списа о покушају убиства на Николу Мугошу да је то успједило не по наређењу оптуженог нити са његовим знањем.

Након тајног вијећања Суд доноси и прогласи следећи

ЗАКЉУЧАК:

Одбаја се предлог одбране у погледу стављених предлога као из основа неумјесан из разлога: што су наведене чињенице у потпуности доказане јавним исправама које се не могу оповргавати ни по којем законском основу и то: на данашњем претресу прочитаним актом Штаба Љешкопољског партизанског батаљона бр. 29 од 7 фебруара 1942 године, којим се потврђује под пуним потписом оптуженог да је по његовом наређењу ликвидирано са Ранчевићем М. Јованом дана 4 Фебруара 1942 год., и друго да је према јутрос прочитаном акту Штаба Љешкопољског парт. батаљона бр. 9 од 16 јануара 1942 год. под пуним потписом оптуженог, да је 4 јануара по његовом наређењу покушавало се са убиством над петоклономашем Николом Мугошом и да су у том нападу учествовали четири партизана, ма да је било одређено десет најбољих партизана за ликвидацију именованог. Пошто су ово јавне исправе, које у пуној законској форми сачињавају потпун доказ, то је Суд везан по сили чл. 22 Наредбе бр. 14 да ни у ком случају не смије одлагати претрес.

Оптужени најављује: према прочитаним списковима војне команде и партизанском заплијењеном списку окатегорисан сам као комуниста. Међутим, то није тачно, јер ја никада у животу нијесам био комуниста, а најмање овога пута, већ сам се једино борио за национално ослобођење.

Потврђујем, да сам се предао националним властима дана 27 марта 1942 год. а националне трупе су ме нашле у кући Луке Поповића, пошто их је о томе претходно обавијестио мој брат Ранчевић Мато, гдје је дошао командир чете са два војника и прихватио ме је.

Разлог да се нијесам предао националним властима од 2 до 27 марта јесте у томе што нијесам знао право стање ствари и у ком се правцу развија национални покрет; па кад сам сазнао, ја сам и приступио националистима.

Разлог што се нијесам сам јавио националним властима јест у томе што сам био дуже времена у Бусовнику са повријеђеном ногом од убода; нијесам се могао сам јавити, већ сам рекао моме брату да то учини.

За национални покрет, који се десило у Љешкопољској Горици, сазнао сам 2 марта, али сам то сматрао локалног карактера, а за потпун национални покрет у Црној Гори сазнао сам тек 10 марта.

Разлог ради којег се нијесам пријавио националним властима од 10 до 27 марта јесте у томе, што сам хтио да и оних деветдесет до стотину друга, који су припадали батаљону Шамира Мугоше приволим да се предаду националним властима, у чему сам успио у том међувремену те је пришло око 70 друга.

Оптужени предлаже, да се пита племе Љешкопољско о његовом националном раду за вријеме његовог боравка у партизанским редовима, и да се види да ли у том погледу постоји каква претставка од 7—8 сева, који истичу мој рад кад сам био командант батаљона, да се види да ли сам био комуниста или националиста.

Упитан од кога је сазнао за ову чињеницу и ко је спремао ову молбу, оптужени одговара: чуо сам у ватвору да по тој једна молба племена Љешкопољског у којој је истакнут мој рад за вријеме мог боравка међу партизанима. Ја не знам, ко је ту молбу саставио и ко ју је потписао.

Након тајног вијећања Суд донесе и прогласи следећи

ЗАКЉУЧАК:

Одбањују се предлози оптуженог у прегледу провођења свих напред истакнутих доказа, јер је прибављеним списима као јавним исправама у цијелости доказано чињеничко стање, те сваки други доказ су ирелевантни за доношење коначне одлуке.

Пошто је доказни поступак завршен, јавља се Мугоша Никола из публике бев да је био повван на изјави:

Нијесам тужио никога и не сујмам, да ме осудио Јован Раичевић, али видим и констатујем, да сам 11 децембра 1941 г. био у Берину са Петром Никовим Мугошом у циљу организовања националне организације и нијесам вјеровао да ми је од истих пријетипа смртна опасност. Међутим на данашњем претресу видео сам и чуо из акта Штаба Љешкопољ. партиз. батаљона од 16 јануара 1942 г. бр. 9 да ми је било припремљено убиство тек 4 јануара 1942 год.

На питање Суда: чиме ће Мугоша доказати и пружити Суду податак, да је осуђен на смрт дана 11 децембра 1941 год. у Берини од стране политичког комесара Ускоковића Видака, Мугоша изјављује, да може пружити Суду податке што му је негдје након два или више мјесеци рекао ово Ветковић Ракоје; а Ветковић Токо и Ветковић Ђуро послје мог доласка у Бери након де-ет дана и то су ми рекли у мојој кући у Доњој Горини.

Странке немају више никаквих предлога, а Суд сматра неумјесном уладицу Мугоша Николе, те Суд сматра предмет арелим за ријешавање, па повива странке на давање коначног предлога.

Тужилац одреда истиче: остајем при датој оптужници и предлажем да се остали деликти придруже оптужници. Казну тражим прена оптужници.

Бранилац одреда истиче у свом цодужем говору да оптужницу са 9 своди на 4 тачке.

За дјело убиства Раичевић М. Јована ми најмање се не терети његов браћеник, већ је то дјело политичког комесара или пак у крајњем случају дјело је завршено по наређењу више команде, те он никако није одговоран за убиства наређена од стране команде одреда. Јасно се оцртава, да оптужени Раичевић Јован није био у најбољим односима са командантом Одред он је постепено деградиран од команданта батаљона постављен је за свјетника одреда, а од свјетника одреда додијељен је за свјетника команди батаљона.

Спиритус ректор свих недјела и убистава био је политички комесар.

Такође није крив ни за покушај убистава на Николу Мугошу јер он није то наредно нити је то знао, већ је то дјело политичког комесара или Штаба команди одреда.

Суд мора имати у виду да оптужени није вјешт канцеларијским пословима погледом на његове године старости, па му је у многим случајевима као и у овим нанесеним пред Судом могла бити учињена подвала да потпише ствари за које он не зна.

Треба имати у обзир да је он пенанонисан као млад официр што је био жипа темперамента, безопасан и сматран као један букач и није био поуадам, па је он ради тога био пенанонисан.

Истиче, да је лично присуствовао једној сахрани, кад је оптужени пред соколским домом држао говор над генералом Вуксановићем и садржина тога говора била је приличне садржине и патриотска.

Он уопште код власти није сматран као комуниста, јер је остао на миру све до мјесеца новембра пр. године, када је драговољно напустио Подгорицу и отишао у своје племе у циљу да га спасе, а надахнут најбољим националним осјећајима.

Оптужени није никаква злочинства нити крвоштва починио било лично било преко других, већ је мисао само једино да са што м њом штетом прође.

Каана, која би била над њим наречена материјално и морално би погодила његову породицу и довела је у безавлазан положај.

Допушта могућност да је оптужени могао бити идејни комуниста, али ипак као такав он никаквих дјела или злочина није починио.

У погледу нестанка Хама Франца и Миротић Златије не може му се на терет ставити њихово убиство — ако је оно било, већ само једно продужно дјело одвађења. Но и у том случају кривична одговорност не пада на њега, јер он то није урадио по својој вољи, већ по унапријед добијеном наређењу од стране вишег штаба.

Молим Суд да му позивом на 70 К. а. уважи олакшане околности; признање и добро владање. А што се тиче за убиство Рагановић Стане и Вукотић Милево, та чињеница отпада, јер ничим није доказана нити му је оптужница ставила на терет. Моли Суд, да му нарече што блажу казну. Истиче, да је његовом заслугом у Љешкопољу организован национални покрет и сачувано од бомбардовања.

Оптужени изјави: да остаје при одбрани свог браниоца и додје, да никада није био идејни комуниста, већ напротив њихов најжешћи заклету непријатељ. А такође и мој старији брат Мато није био никад комуниста. Бев обзира на године старости ниједан од моје браће нити ма који члан наше породице ни у ком правцу не нагиње комунизму. Тачно је да је мој брат Блажо у 1936 години искључен из комунистичке партије и да од тога доба он увијек ради у националном правцу; а најбољи је доказ за то што се никако није сложио са револуцијом од 13 јула, већ је тај покрет осуђивао.

Даље најављује: да остаје при свим датим наводима и даље нема што више да каже у своју одбрану.

Суд оглашава претрес завршеним, с тим што ће се судска одлука одмах донијети.

Јов. Ранчевић, с. р.

За овим је Суд у тајном вијећању донио у јавно у присуству свих странака прогласно

ПРЕСУДУ

која се прилаже овом записнику.

Закључено и потписано.

Државни,

В. Петровић, с. р.

Протојавник,

Др. М. Вуковић, с. р.

К. П. 129/12

У ИМЕ НАРОДА ЦРНЕ ГОРЕ

На основу власти додијелене од Команданта Народне Војске за Црну Гору и Херцеговину,

Народни војни суд у Подгорици састављен у вијећу које се састоји од претседника Вујовића Др. Илије, судског капетана I класе, те судија: Поповића Сава, капетана I класе, Радовића Баја, Мугоше Митра и Кажина Јована и дјеловође Перовића Васа по оптужби тужиоца Зетског одреда при овом Суду против Ранчевића Н. Јована, због дјела злочинства из чл. 2 Наредбе број 14 издате од команданта Народне војске за Црну Гору и Херцеговину, подигнутој оптужници на данашњем претресу у присуству и од стране тужиоца одреда, у присуству оптуженика који је у затвору и његовог браниоца Лукомског Александра поручника, одреди главни претрес на основу стављеног предлога од стране тужиоца одреда Букића Љубомира, који тражи да се пресуди по стављеном предлогу на данашњем претресу и по одбрани стављеног предлога да се оптужени блаже казни — Суд изриче ову

ПРЕСУДУ:

Ранчевић Јован, син Пера и Маре рођене Милић, нијер православне, рођен и живи у Љешкопољу, општина Љешкопољска, стар 56 година, потпуковник у пензији, оженjen, писмен војску служио, средњег имовног стања, неосуђиван нити је био под истрагом

КРИВИЈЕ:

1) Што је био активан и агилан члан Комунистичке партизанске организације од 27 новембра 1941 године па све док није био ухапшен 27 марта 1942 године, чиме је починио кривична дјела предвиђена и кажњива чл. 2 разд. X тач. 1 Наредбе бр. 14.

2) Што је као такав претходно одређен за команданта Љешкопољског комунистичко-партизанског батаљона, а затим за савјетника Главног штаба Зетског комунистичко-партизанског одреда, чиме је починио кривична дјела предвиђена и кажњива чл. 2 разд. X тач. 1 Наредбе бр. 14.

3) Што је као командант батаљона и савјетодавни члан одреда комунистичко-партизанске организације држао говоре и конференције по разним мјестима на територији батаљона Љешкопољског, чиме је починио кривична дјела предвиђена и кажњива чл. 2 разд. X тач. 1 Наредбе бр. 14.

4) Што је у критичним моментима као стручно лице додијелен према потреби на најтежим, најважнијим моментима и положајима у одреду Главног зетског комунистичко-партизанског штаба и што је као особити специјалиста-стручњак у војничком погледу као и у политичком погледу врбовао чланове у комунистичко-партизанске редове, гдје се нарочито истиче његова специјална способност у ком је циљу показао невероватно колосалан успех, чиме је починио кривична дјела предвиђена и кажњива чл. 2 разд. X тач. 1 Наредбе бр. 14.

5) Што је у својству команданта комунистичко-партизанског Љешкопољског батаљона издавао наређења за рушење путева и киднање телефонског и телеграфског саобраћаја, чиме је починио кривична дјела предвиђена и кажњива чл. 2 разд. X тач. 1 Наредбе бр. 14.

6) Што је као командант батаљона учествовао у противправном присвајању 39 оваца, које су припадале болници Крушевац, чиме је починио кривично дјело предвиђено и кажњиво чл. 2 разд. VI Наредбе број 14.

7) Што је по његовом наређењу убијен Ранчевић Митров Јован, родом из Вранића, чиме је починио дјело предвиђено и кажњиво чл. 2 разд. I тач. 1 и 2 Наредбе бр. 14.

8) Што је по његовом наређењу организован покушај убиства над Мугошем Николом ноћу између 17 и 18 јануара 1942 г. у селу Доњој Горници, чиме је починио дјело предвиђено и кажњиво чл. 2 разд. I тач. 1 и 2 Наредбе бр. 14.

9) Што је по његовом наређењу лишен слободе Фрац Хам и Миротин Златија, од којих је Златија убијена док о судбини Хама не зна ништа, чиме је починио кривично дјело предвиђено и кажњиво чл. 2 разд. VII а у вези разд. I тач. 1 и 2 Наредбе бр. 14.

10) Што је у својству савјетодавног члана одреда и додијелен као такав при Штабу Љешкопољског батаљона, дозволио да буду убијени Вуковић Милеа и Рогановић Стана, чиме је починио кривична дјела предвиђена и кажњива чл. 2 разд. I тач. 1 и 2 Наредбе бр. 14 у вези § 34 К. З.

11) Што је у својству команданта комунистичко-партизанског Љешкопољског батаљона дозволио лишавање слободе и спровођење у сигурну смрт Кршикаче Тома, Манџића Османја и Вучинић Милеа, чиме је починио кривична дјела предвиђена и кажњива чл. 2 разд. VII у вези разд. I тач. 1 и 2 Наредбе бр. 14.

Стога се, а на основу изложеног и чл. 2, 24, 25, 26, 27, 28 и 29 Наредбе бр. 14 издате од команданта Народне-ослободилачке војске за Црну Гору и Херцеговину.

ОСУЂУЈЕ

На казну смрти стријелавњем.

РАЗЛОЗИ:

Одбрану оптуженог Ранчевића Јована као неосновану и неубједљиву суд је одбацио.

Током читавог поступка и на самом претресу установљено је да је осуђени извршилац свих кривичних дјела ради којих је овом пресудом проглашен кривим и осуђен.

Аз. 1) Да је починио дјело наведено под бр. 1 ове пресуде доказао уједном у заплетијелу архиву Штаба Зетског партизанског одреда са Радовца, а

koja je u pogledu osuđenog dostavljena u originalima ovojemu Sudu aktom Sudskog referenta glavnog akcionog odbora pod br. 1127 od 1. jula o. g. Ovo se dokazuje još i time što je osuđeni tomom istrage i na pretresima kod ovog Suda sam priznao da je Podgoricu napustio 27. novembra 1942. godine, pošto je bio pretходно постављен од стране Glavnog štaba за команданта комунистичко-партизанског љешкопољског батаљона. Ово специјално потврђује његов записник од 20. маја 1942. године из којег се види и очитује да је заиста напустио Подгорницу 27. новембра 1941. године, а на записнику јавног претреса од данас — признао је да се предао националним властима тек 27. марта 1942. године.

Ад. 2) Да је починио дјело наведено у диспозитиву ове пресуде под бр. 2) доказано је оригиналном архивом споменутог комунистичко-партизанског штаба, као и признањем осуђеног датог на записнику од 20. маја 1942. године, у ком дословно наводи: „Постављен сам за команданта у пријеме партизанског батаљона, у чијем је саставу требало да уђу партизани из Љешкопољског, Љешанског и Подгоричког батаљона. Овај декрет сам примио од команданта Зетског одреда Блажа Јовановића. Овај је декрет дошао прије него сам изашао из Подгорнице и по мом доласку у Љешкопоље написао сам овај декрет код Андрије Мугоше“. Да је постављен за савјетодавног члана одреда доказује се актом Штаба Зетског партизанског одреда бр. 195 од 24. фебруара 1942. године. Ова се околност потврђује још и његовим личним признањем датим у његовој писменој претстави од 8. априла 1942. године, његовим признањем датим на записнику код исљедника од 21. маја 1942. године као и на записнику претреса код овог Суда.

Ад. 3) Да је осуђени починио кривична дјела у диспозитиву ове пресуде под бр. 3) доказано је оригиналном архивом Штаба Љешкопољског партизанског одреда и то: а) актом бр. 22 од 2. фебруара 1942. године тач. 7 гдје се између осталог каже: „Не може се рећи да нијесмо довољно радили на политичком надизању како код партизана тако и код маса на нашем терену, него стално долазили у контакт са партизанима и по безброј пута објављивали им какве су дужности партизана“.

б) Актом Штаба Љешкопољског партизанског батаљона бр. 9 од 16-I-1942 т. 3. која у изводу гласи: „6. јануара одржан је помен палим партизанима у борби код Племпаља, као и погинулим у Љешкопољу... И ако је хрђаво пријеме било, учествовао је знатан број масе. Из свих четири исте партизани су били са оружјем. Извршена је смотра партизана од стране команде батаљона и извршен поздрав команданту нашег одреда.“ На помену су говорили и... у име нашег батаљона друг Јован Ранчевић...“.

в) Актом Штаба Љешкопољског партизанског батаљона О. Бр. Службено од 17-XII-1941 године, примљен у Штабу Зетског партизанског одреда под бр. 114 од 18-XII-1941 године, у коме истиче да је 15. децембра у вече одржао конференције ради сузбијања петоколониашке агитације.

г) Актом Штаба његовог батаљона Стр. пов. О. бр. Службено од 21. децембра 1941. године, заседан код Штаба Зетског партизанског одреда под бр. пов. 64 од 18-XVI-1941 године у ком истиче, да је држао конференције са омладином. Овај акт је осуђени својеручно написао и потписао.

Ад. 4) Да је осуђени починио дјела означена у диспозитиву ове пресуде под риз. бр. 4) доказано је оригиналном архивом Штаба Љешкопољског партизанског батаљона побројаним актима у акту судског референта 1127 од 1. ов. мјесеца, а која су сва на данашњем претресу показана оптуженом, на којима је оптужени признао своје потписе за истините. А поред тога јасно се доказује и актом Штаба Зетског партизанског одреда од 5-III-1942 године бр. 236, упућен Штабу Љешкопољског партизанског батаљона, у коме се између осталог каже: „Друг Јован Ранчевић нека остане за сада још код тога Штаба на раду, јер смо мишљени да је тамо кориснији у овом моменту него да је овдје“.

Ад. 5) Да је осуђени починио дјела назначена у диспозитиву пресуде под бр. 5) доказано је оригиналном архивом споменутог Штаба Љешкопољског партизанског батаљона и то:

а) Актом Штаба Љешкопољског партизанског батаљона бр. 22 од 2-II-1942 г., којим осуђени даје извјештај Штабу Зетског партизанског одреда, да је ноћу између 21. и 22. јануара 1942. г. наведена акција под Вељим Брдом, да је набацано на девет мјеста камених на путу на једном километру дужине и да су скидани телефонски кабли са једне и друге стране пута у дужини од 500 м. Овај је акт потписан од стране осуђеног. Такође се истим актом тврди да је ноћу између 1. и 2. фебруара 1942. г. извршена акција под Вељим Брдом на путу за Никшић, да је направљено 14 препрека од камена и неколико препрека од дрвећа, као и да су покупили око један или километар телефонског пољског кабла. Исто тако, да је извршена акција и на друму за Цетинје у мјесту званим „Лисница“ Поред тога види се на акта Главног штаба Зетског одреда бр. 79 од 10-XII-1941 г., да је осуђени помоћу потчињеног му особља онеспособио телефонску линију Подгорница—Цетинје и да је 7. децембра извршена акција на рушења пута код Вељег Брда на дужини до 300 м., посечено 16 телефонских стубова и скидана жица одмешена.

Одбрана оптуженог, да је овакве извјештаје подносио Главном штабу због тога само да би га обичајно неумјесна је и неоснована, јер су све чињенице доказане јавним исправама, које је он потврдио својим потписом у својству команданта батаљона.

Ад. 6) Да је осуђени починио дјела означена у диспозитиву ове пресуде под бр. 6) доказано је оригиналном архивом Штаба Љешкопољског партизанског батаљона и то специјално актом бр. 9 од 16-I-1942 г. у тачци 7, која гласи: „12. јануара заплићени су у болници „Крушевац“ 39 бивовинских оваца, од којих смо 8 јошвих заклани.“ Овај акт је власторучно потписан од стране осуђеника. Ову чињеницу оптужени је потврдио и на записнику јавног претреса пред овим Судом од данас, истичући: „Ми смо ту заклани осам оваца“. Одбрана оптуженог је посве неумјесна, истичући да он није наредно, да се опљачкају 39 оваца, које су припадале болници „Крушевац“, нагубиош из вида, да је он био командант батаљона и савјетодавни члан Главног Штаба.

Ад. 7) Да је осуђени починио дјела означена у диспозитиву пресуде под бр. 7) доказано је оригиналном архивом споменутог Штаба и то специјално актом Штаба Љешкопољског партизанског батаљона бр. 29 од 7. фебруара 1942. г. којим осуђени под својим пуним потписом даје извјештај Штабу Зетског

партизанског одреда у својству команданта овог батаљона и каже: „4 ок. мј. око 9 сати прије подне, партизани нашег батаљона, и по нашем наређењу ликвидирали су Јована М. Ранчевића, земљорадника из Вранића. Ликвидација је извршена пред кућом његових рођака у Луѓане...“ Одбрана осуђеног да то није његово дјело него дјело политичког комесара Марка Радавића ни у чему не умањује одговорност осуђеникову, јер је он као командант батаљона главни наредбодавац, а политички комесар његов извршилац. Остала његова одбрана у овом погледу на основу је нетачна, јер да је тако дјеловао, као што је истакао на претресу, он ни по којој цијени не би дозволио, да Ранчевић М. Јован буде убијен.

Ап. 8) Да је осуђени починио дјело означено у диспозитиву ове пресуде под бр. 8 доказано је оригиналним и власторучно потписаним извјештајем осуђеног као команданта Ђешикопољског партизанског батаљона бр. 9 од 16-1-1942 г., упућеног Штабу Зетског партизанског одреда у т. 2, која гласи: „4 јануара покушао се убиство над петоклономцем Николом Мугошем у Доњој Горици. Учествовали су четири партизана. И ако је припремљено било плато детаљно упустило да се овај петокл убије по цијенима чега, услед лабавости партизана и недовољне убијачности, свијести, одговорности за овакве дужности, овај покушај потпуно је неуспео. Ова вјежба од четири партизана од сто до сто десет метара пуцала је из пуцака на Н. Мугошу, који је одмах пао на земљу. Партизани су још принуђавали у правцу њега и повуцали се. У њиховом одступању рођаци Николе Мугоше и други пуцали су у правцу ових партизана док су се они повукли ка Зеленици. Одредени су били десет најбољих партизана да ликвидирају имованог и других петоклономца за Бољшег динг“. Одбрана оптужениц, да је покушај убиства над Николом Мугошем стигор политичког комесара изосињана је и то не умањава ни најмање његову кривину и кривичну одговорност, кад се зна да је осуђени као командант батаљона главни наредбодавац, а политички комесар његов савјесник.

Ап. 9) Да је осуђени починио дјело означено у диспозитиву ове пресуде под бр. 9 доказано је оригиналном архивом споменутог Штаба Ђешикопољског партизанског батаљона и то: његовим својеручно написаним и потписаним извјештајем Пов. О. бр. од 14-XII-1941 г., упућен Штабу Зетског партизанског одреда који гласи: „Сprovedи се Златија Миротић, родом Србинјанка, која је ухваћена у Грбанич код њеног бившег мужа наредника Миротића. Сматра се да се била инимунажом. Молим да се провјери и поступи по надлежности“. Овај извјештај заведен је код Штаба Зетског одреда под пов. бр. 12 од 23-XII-1941 г. Осуђени на претресу код овог Суда у цијелости је признао овај акт за свој без икаквог приговора. Такође својим актом бр. 20 од 23 јануара 1942 године којег је упутио у својству команданта Ђешикопољског партизанског батаљона Штабу Зетског партизанског одреда извјештава: 23 ок. мј. на реону овог батаљона у Горној Горици, наша стража је ухватила Хама Франца, родом из Радова (Бијело Поље). Познато нам је, да италијанске власти сваког нашег исправног човјека, који је био у њиховом затвору, маркирају као сумњивог и на објави, коју му они издају, назирују „сумњив“. Међутим Хаму Францу на објави, издатој од стране италијанских власти, не стоје ништа. Према томе нама је сумњиво и као таквог

сироводимо нам га ради истраге.“ Овај акт је власторучно потписан од стране осуђеника и исти је признао овај потпис за свој. Одбрана осуђеног да је то дјело политичког комесара неујесно је, јер политички комесар акт није ни потписао, већ свесним неко друго лице односно замјеник команданта батаљона Вукчевић Бран. „за политичког комесара“, што ни у ком случају не умањује кривину и кривичну одговорност осуђеника.

Ап. 10) Да је осуђени починио дјела означена у диспозитиву ове пресуде под бр. 10 доказано је увидом у списе овог Суда под бр. Кп. 15/42 по предмету кривичне Радавић Борђије, који је на свом записнику од 20 јуна 1942 г. датог код овог Суда, потврдио околност и навео: „Категорички тврдим, да је потпуковник Јован Ранчевић у својству команданта и савјетодавног члана Зетског одреда уживао пуно повјерење, како претстављене команде тако и његових сарадника у Штабу и да је ктло могао је врло лако спасити жиноте убијене Вукчевић Милеу и Рагачевић Стане, а које је објавије видио у Штабу и са истим разговарао... Сва наређења која су потицала из Штаба била су са записом и одобрењем потпуковника Ранчевића и иста да најчешће мјере слушама, тако да он политички комесар нити његов заступник у доцији вршије Вукчевић нити ма ко из Штаба без његове сагласности и одобрења није могао ни смло ништа учинити“. Надаље у истом записнику констатовано је, да је Рагачевић плаћала пред Ранчевићем и молила га за заштиту, а овај да јој је одговорио: „Сједи ту! И ништа нише!“ Након тога оне су жиноте убијене од стране људи, који су били у непосредној служби оптуженог при Штабу батаљона. Одбрана оптуженог за ове жене није ни видна у цијелости отицала, јер је Радавић признао и јасно навео све догађаје као савјеринца у убиство над Рагачевић Станом и као личност која је била у сталном и непосредном додиру са осуђеником у својству његовог куvara у том времеку.

Ап. 11) Да је осуђени починио дјела ради којих је осуђен под бр. 11 диспозитива пресуде доказано је актом Штаба Зетског партизанског одреда бр. 79 од 10 децембра 1941 г., упућен Главном Штабу за Црну Гору и Боку, из којег се констатује, да су партизани Ђешикопољског батаљона 1 децембра 1941 год., ухватили и стријељали Вучић Милку, а 5 децембра 1941 г., запленили један луксузни ауто, у којему су ухватили Тома Кришковић и Осман Мандић. У овом времену осуђени је био командант батаљона Ђешикопољског. Одбрана оптуженог, да он није био присутан лишавању слободe и сировођењу Кришковић Тома и Осман Мандић без утицаја је, јер је он у том моменту био командант батаљона, те су свакако његови подручни органи по његовим наређењима и улутетствима дејствовали. Ово исто важи и за убијену Вучић Милку, која је ухваћена и убијена од његових подручних му сарадника. Из записника саслушања осуђеника од 20 маја 1942 год., и записника јавног претреса од 25 јуна он. год. установљава се, да су «Ранчевић Владо, његов синовац, замјеник и помоћник у заједници са Радавићем Марком, политичким комесаром, а по претходном одобрењу осуђеног извршили овај низ злочина; а ово се још и тиме доказује што није предузео никакве коракe да спаси Кришковић Тома и бестале, већ је дозволио, да буду страшно сprovedени, малтретирани у убијени, што се потпуно поклапа са наредбом

Главниот штаб Зетског партизанског одреда бр. 193 од 24-III-1942 г., која под разним II пормира: „Петоклопаши, шпигуне, издајнице и разбијаче, које ухватите не треба спроводити овом Штабу, већ на лице мјеста ликвидирати... Нарочито важне и познате издајнике, од којих се може нешто путем истраге сазнати, можете спроводити овом Штабу“. Позната је чињеница, да је Кршиќава Тито у Црногорском комитету на Цетињу заузимао нивно мјесто, па је у том циљу био и спроведен на Радоваче и отуда добиен одговор: „Он је одговорио — Ранчевић Владо — да му није ништа бити него ће Штаб од њега прикупити неке податке о успостављању Црне Горе“.

Одбрана оптуженог да је он био додијелен у Штабу као споредна личност није се могла по Суду уважити, јер такав позређени положај није се могао осуђеном додјелити, ни с обзиром на његову ранију прошлост ни обзиром на његову спрему, јер је окривљени ниш и дугогодишњи официр образован човјек; а ниш обзиром на његову релативно високу интелигенцију. Напротив види се из цијеле ланлијенене архиве, да су баш њему пријерљиви најзакликатији и најповјерљивији писмени, дата му потпуна команда ица Лешкопољским партизанским баталоном; па затим 24 фебруара 1942 г. постављен је за савјетодавног члана Зетског партизанског одреда и дата му апсолутна власт у рукама на подручју Лешкопољског баталона.

Да је осуђени несртно и предано служио комунистичко-терористичкој акцији у Црној Гори ниси се и по томе, што се уопште није хтио предати националистичким четам како их је видио 2 марта ов. год. у Лешкопољу. Напротив остао је у партизанским редовима и предано им служио на свеснање комунистичко-партизанске ситуације све до 27 марта 1942 г. када је био ухваћен од националних војника.

На свих горе наведених разлога указује се ова пресуда оправдана и на закону основана, тим више што је осуђени у реалном стицају, јер је извршилац безброј кривичних дјела, од којих је Суд узео у обзир само оних једанајест кривичних дјела, за које је свако поједино прописана смртна казна.

Кривња осуђенога доказана је тиме што је осуђени св дјела за која је пресуђен извршио сам или у друштву са својим позређеним или надређеним органима и то потпуно слободно и промишљено. Његова је кривња тим тежа, што је окривљени високо образован човјек и то нишн официр југословенске војске у пензији и резерви, па је као такав могао и морао да предвиди последице својих дјела тим прије што је знао са каквим се је невиним жртвама угушио јулски устанак.

Код оваквог стања ствари Суд није могао осуђеноме признати ниједну олакшавајућу околност.

Суд је на основу изложеног, и по свом слободном увијерењу, а на основу чл. 2, 24 до 29 Наредбе бр. 14 из разлога напред наведених доцно овакву пресуду и одијерио казну.

Пресуда је извршена и исто се заснива на прописима Наредбе бр. 14 Команданта Народне ослободилачке војске за Црну Гору и Херцеговину од 1 априла 1942 године.

Пресуђено у Подгорици дана 2 јула 1942 г.

Др. Јовановић,
В. Перовић, с. р.

Претсједник,
Др. М. Вуковић, с. р.

С у д а ј е:

Саво М. Поповић, с. р.
Милић Мутава, с. р.

Ђаја Радовић, с. р.
Јован Калмак, с. р.

Д-р ВОЈИСЛАВ М. ПАВЛОВИЋ, из села Доњих Ресјевића

Све што доносимо у нашим свескама, црпио из докумената са потписом и печатом претсједника општина и њихових дјеловођа. Сва друга прича и равне писквиле обична је лаж, која служи на корист партизанима и њиховим заштитницима.

ДОКАЗНИ МАТЕРИЈАЛ

У ВЕЗИ СА ОВОМ ПРЕСУДОМ

(фотографија из издања)

ШТАБ

ЉЕШКОПОЉ. ПАРТ. БАТАЉОНА

Бр. 22

Дана 2 фебруара 1942 год.

ШТАБУ ЗЕТСКОГ ПАРТИЗАН. ОДРЕДА

Достављамо Вам следећи извјештај:

1) Ноћи између 21 и 22 јануара 1942 год. изведена је акција под В. Брдом. Набацимо је на десет мјеста камење у гомилама на једном км. дужине; поштом су телефонски кабли са једне и друге стране нута у дужини 500 метара. Рушење пута и турбина „Брковића“ није извршено са разлога што су се категорички успротивили партизани из дотичног мјеста, а нарочито су се противили полком Војни Драговић и водник Михаило Брновић; неки партизани су у знак протеста говорили да је лако наређивати другу Влажу Јовановићу, да се овдје изведе акција, пошто је он иселио своју фамилију, на што је заменик полкова протестирао на такво држање партизана, који саботирају да се врше акције на овом терену, да није тачно да се он није иселио него да су му Талијани кућу изгорели, да је њима издата наредба да се исели из ових кућа. Грешка је учињена од стране заменика полкова што није узео имена оних који су овако гонорисали. Полком Драговић рекао је да ће се жалити штабу одреда „Бијели Павле“ и штабу Зетског одреда да се без нашег знања не изведе акција, јер је ово наш терен и рекао да овдје шаљу љешкопољске партизани да се пробају кроз акције и да није важно на овоме терену изводити такве акције.

2) После је помена мало се поправило било стање на нашем терену у погледу пете колоне, али доцније остало је скоро исто стање.

3) Од заплетењених оваца, према Вашем наређењу, додијелили смо 4 Окружном комитету, 4 Штабу батаљона Љешског, 3 Штабу Зетског батаљона, 4 Народно-ослободилачком одбору и једну Радоју Петковићу. Једну смо морали дати за издржавање ових оваца, за 300 кгр. сијена, власнику куће, гдје је намјештен наш Штаб, истом смо замијенили за једну овцу за 200 кгр. хромпира, Андрију Перовићу нијесмо могли одузети дату му овцу због тога да се не би компромитовао наш Штаб. Скоро мјесец и по од када се смјестио наш штаб у Бери, а нарочито у почетку, били смо на терет његове куће, докато нам је преноћиште и храм, за 15 дана по 2 кила милијарда и друге нам је услуге правно, а и стално се скоро до сала налазио код његове куће наш командант кад није на терену. Међутим на терену Бери и Круса нијесмо могли склонити главе ни у једној кући, док ову на сто чуда нијесмо нашли, и овај нас је почео ујеничати у почетку и сада је почео приговоре добацивати како нам би ускоро отказало гостопримство. Због свега овога принуђени смо да оставимо ову овцу А. Перовићу, а како смо истоме требали за ове услуге надокнадити нешто, јер је прилични материјалиста, да-

леко је од тога да је искрено лимигао нас а да не би нас задуживао са тим услугама, молим Вас да одобрите овај издатак; у колико не можете, процијењите ову овцу на нека падне на наш терет, па ћемо Вам дозначити одмах у помену вредност исте. Како скоро нијесмо имали никаквог мрса, то смо били принуђени да закољемо 8 јалових оваца и овнова; мислимо да ово није много било с обзиром што је наш штаб постао, скоро, суволутица станица, нема дана што није код нас од 15 до 20 особа, на ручку или вечери; то се могао уверити и друг Вожевић ових дана. Што треба да иде из Главни штаб за Вас и друго све нала скоро на наш терет, т. ј. иде преко нас. Неки ојнови који су закљани то је стварно наша грешка, али пошто полком нема показивања довољно о томе онако је и урађено.

4) И ми сматрамо, пошто смо послје дознали, да је наш био велики пропуст што смо пуштали Чичу Беговића. Нијесмо имали никаквих података да је он шпијун, чак шта нине хвалили су се неки, а нарочито жене, на њега да их је он раније пропуштао када је био на Побрежје са Талијанима при улазу у Подго-

Љеш БРАНКА КАРАЏИЋА тежака

рицу, такође су се хвалили на њега Зећани да им је услуге правно. Пошто смо имали такве информације о њему и ништа друго, а пошто је нишао код фамилије у Кокоте која живи сада ту нијесмо рачунали да иде тамо са задним намјерама.

5) Између 24 и 25 припремили смо били да се изврши акција над петом колоном у Д. Горници. Узели смо у обзир из батаљона најбоље партизани, који би требали без колебања извршити ову акцију са блокирањем села, нахвалити ист до шест најгорих или ликвидирати, а остале разоружати. Приликом савјетовања са политичким комесарима и командирима чета одређено је било 80 партизана за ову акцију. Али када се дошло те ноћи на зборно мјесто морало се је одложити, за то што нијесу дошли били одређени партизани из Д. Кокота и Грђавца. Одређени парти-

зани из поменутих чета нијесу дошли на зборно мјесто (одређене ноћи) из разлога што политички комесар Д. Кокотске чете као и Грбавачке, нијесу могли спровести наређење овога Штаба т. ј. нијесу одредили сигурне партизана за извођење ове акције, већ када су именovali потребан број партизана онда се умнијешао и један број партизана (старих људи) који су тражили да се сазове конференција, те да и они учествују у акцији (партизанима није саопштено каква врста акције претстоји). Због несугласица, политички комесари чета, изнијестили су нас да услед несигурности изјесних партизана, не би се могло рачунати на успјешно извођење ове акције. Зато смо одложили извршење ове акције до 25—26 јануара ове године и наредили да се по 15 партизана из Д. Кокотске и Грбавачке чете скупи на зборно мјесто које смо одредили. Када су партизани овог днеју чета дошли на зборно мјесто, тада су заменик полкова и заменик команданта овог батаљона, извршили обилазак одређених партизана и увијерили се да је међу њима — партизанима био извјестан број старих људи и несигурних — послје чега су и сами полком овог чета изјавили да су несигурни у своје партизане и да постоји могућност да неки од овога броја партизана, при саопштењу каква акције претстоји, откажу би несуровност, послје чега би под утицајем ових могуће и други потпади. Свесни последица ако ова акција не би успјела, заменик полкова и команданта батаљона, ријешили су да се ова акција одложи и да се изврши са јачим снагама и сигурним партизанима, тражећи помоћ од других батаљона (утврђено је да има 35 петоколониша наоружаних пушкама а према неким подацима посједују и један до два пушкометра-љеза. Према томе јасно је да нам батаљон за извођење ове акције није имао више од 60 сигурних партизана, па због тога акција није извршена. Напомињемо да је полком овога батаљона био одсутан у

потреба да се повећа овај број, па смо ставили на расположење 68 наших партизана. Приликом извођења ове акције, извјестан број партизана није се показвао дисциплинован, било је колебљивости. Ви сте сигурно већ добили извјештај од Љешанског батаљона о исходу ове акције, па није потребно и ми о томе да Вам подносимо извјештај.

6) Полком редовно одржава састанке са полковима чета, не само једномпут нећељно, него више пута нећељно.

7) Из посљедњег искуства утврдила се велика слабост код партизана овог батаљона, као и недисциплинованост истих, па Вам наводимо неколико рђавих примјерака: а) кад је била борба код Д. Града издали смо наредбу партизанским четам да буде све у приправности, т. ј. ако буде потреба, расподијелити их по положајима гдје треба непријатељ да се нападе; из Горњо-Горичког вода отказали су послушност 13 партизана, као и из Дољашког вода већина партизана није се одозвала позиви командан чете; б) 31 јануара била је ухапшена Василија Мугоша, учитељница у Г. Горичи спроведена до Каманског моста од два партизана, послје хапшења дознали су петоколониши Мугоше и најурнали за њом да је ослободе пригуцали преко спроводника и сви спроводници су је пустили; један од ових спроводника био је поакм Горичке чете, партизан који су били на терену у Доњој и Г. Горичи нијесу се одозвали позиву, овом приликом, да се мобилишу противу петоколониша, исто тако није се одозвала Момчишко-Толошка чета на позив, и ако су хитно били обавијештени о овоме; в) Велика колебљивост приликом кад је требало да се изврши акција код пето колониша у Д. Горичи између 24 и 25 јануара ове год.; г) неодлучност и малодушност приликом извођења акције у Љешанској нахији. Не може се рећи да нијесмо довољно радили на политичком издизању како код партизана тако и код маса на нашем терену, него стално долазили у контакт са партизанима и по безброј пута објашњавали им какве су дужности партизана, како треба дисциплини да се спроводи и који не буде дисциплиновани биће најстрожије кажњени; они су све на ријечица прихваћали тако да се добијао утисак да је ово заиста поуздана војска али на дијело сасвим друго излази.

8) Да би се овако хрђаво стање поправило, како код партизана тако и код маса на нашем терену, мишљени смо, да је неопходно да се ликвидира пета колониша на нашем терену, али са нашим партизанским снагама као и квалитет не можемо сами ликвидирати петоколониша, него би нам требало помоћ додијелити од других батаљона као што је био случај у Љешанској Нахији. Послје изведене акције у Љеш. Нахији, пејена се колебање код заведених петоколониша на нашем терену као и у Д. Горичи, па ћемо покушати преко конференција да их раздјелимо; са овим се слаже и друг В. Божовић, послје чега Вас о исходу најхитније обавијештити. Синоћ смо одржали конференцију у Горњој Горичи која је дјелимично успјела.

9) Ноћи између 1 и 2 овог мјесца извршена је акција код В. Брзом. На путу за Никшић накривили смо 14 препрека од камена, затим неколико препрека од дрвећа (грма) и покушали око један и по километар телефонског кабла (пољског).

Исто тако наредили смо Грбавачкој и Д. Кокотској чети да изврше овакву акцију на друму за Це-

В сандука погинулих Никковића
у Жупи микишићској

пречену од 24 јануара ујутро до 26 јануара у вече, шта је хитно позиват од стране Љешанског одреда са полком Љешанског батаљона, јави састављених планова за извођење акције у Љешанској Нахији против пето колонише између 29 и 30 јануара ове године. Према овоме плану наш батаљон требао је да на расположење 50 најбољих партизана. Накнадно се указала

тиње (Лисица). О овој акцији још нијесмо добили извјештај па када га добијемо, доставићемо га Вам накнадно.

У акцији под В. Брдо учествовало је 40 партизана.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Пол. комесар,
Марко Радовић, с. р.

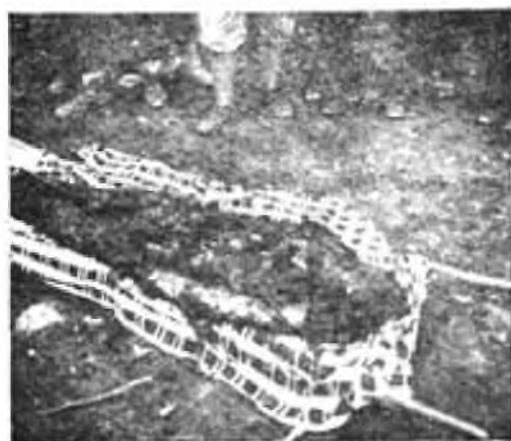
Командант,
Јов. Раичевић, с. р.

(петокрака звијезда)
ШТАБ ЉЕШКОПОЉСКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
Бр. 29.

Дана 7 фебруара 1942 год.

ШТАБУ ЗЕТСКОГ ПАРТИЗАН. ОДРЕДА

4. ов. мј. око 9 сати прије позне партизани нашег батаљона, а по нашем наређењу, ликвидирали су Јована М. Раичевића, земљорадника из Вранића. Ликвидација је извршена пред кућом његових рођака у Лужању. Приликом ликвидације он је искористио и бацио 2 италијанске бомбе од којих је 1 партизан

Љеш ЂОКА РАДОЊИЋА на Радовче

лакше рањен, који се сада налази у амбулантном одељењу у Крусу а без опасности по живот. Код убијеног шпијуна и петоклоноша нађена су документа из којих се види да је био опасан шпијун и петоклонош, као карактеристика његовог ниског карактера међу овим материјалом, нађена је фотографија његове жене са фашистом Талијаном.

5. ов. мј. жена убијенога праћена од 1 вода талијанских војника, дошла је у село Враниће код своје куће и успјела да под заштитом Талијана пренесе мобиле из Вранића за Подгорицу. Том приликом село се узбунило и нама је јављено да се Талијани крећу у правцу села Толоша и Горице. Због оваквог извјештаја, одмах смо посјели положај Зеленику за одбрану.

Све што иде за Ваш одред ми га директно шаљемо Вама, није наша кривица што забуном нечијом дође у Главни штаб. Прије извјесног времена послали смо Вам писаћу машину „Континентал“ већу коју је предао Радоје Петковић а која је, изгледа, достављена

у техници главног штаба. Када прихватите ову машину, молимо да потврдите пријем исте.

У прилогу достављамо Вам нађени материјал код убијеног Ј. Раичевића.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Пол. комесар, (М. П.) Командант,
Марко Радовић, с. р. *Јов. Раичевић, с. р.*

(петокрака звијезда)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 142
10 II-1942 год.

(петокрака звијезда)
ШТАБ
ЉЕШКОПОЉ.-ПОДГОРИЧКОГ
ПАРТИЗАН. БАТАЉОНА
Пов. О. Бр. службено
14-XII-1941.

ШТАБУ ЗЕТ. НАР. ОСЛ. ОДРЕДА

Спроводи се Златија Миротић, родом Србијанка, која је уфатена у Грбавце код њеног бившег мужа наредника Миротића.

Сматра се да се бави шпијунажом. Молим да се провери и поступи по надлежности.

П.С.

Прилаже се њено саслушање.

Командант,
Јов. Раичевић, с. р.

(петокрака звијезда)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Пов. О. Бр. службено
23 XII 1941 г.

(петокрака звијезда)
ШТАБ
ЉЕШКОПОЉ.-ПОДГОРИЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
Стр. Пов. О. Бр. службено
14 децембра 1941 год.
Љешкопоље

ШТАБУ ПАРТ. ЗЕТСКОГ ОДРЕДА

Пипери

Повратак наших партизана из Санџака створио је немиру ситуацију у народу. Ово су искористили у своје сврхе водећи крговни федералистичке странке. Нарочито они који живе у Подгорици — чија су имена томе штабу позната. Ова њихова издајничка акција нарочито је моментално ненадно и неочекивано успјела у Доњу Горицу где су формирали од Мугоша своју самосталну чету Мугошку са око 68—70 људи, скоро читаво њихово братство. На жалост ушло је у саставу исте и велики дио Мугошке омладине на коју се много надало и полагао. Командир њихове чете је стар официр Ристо Ђоков Мугоша са замјеником Николом Перовијем Мугошом. Они су покушали свој план

да проведу и на остале крајеве реона овога батаљона. Ова им је акција хитно равијена. Пружили су се и до Бери на којих су бив некаква успјеха побјегаи.

Синоћ сам одржао у Горњој Горници конференцију са омладином на Гор. Горнице и остатком омладине на Доње Горнице тј. партизанима, а данас са истим и са осталим сељацима на Доње Горнице. Постигнута је у свему сагласност. И даље по племену наставићу одржање конференција. Повишени могу рећи ако будемо имали такта народ ћемо довести пред свршен чин и биће с нама а не противу нас. И ако буде ово потоње неће ме гристи савјест да је дјело моје. Понављам да од нашег такта према народу све зависи.

Убити некога ко је бив вредности и тиме изазвати противу нас братство од 70 и више људи неумјесно је.

Према свему изложеноме овај штаб ради активно, са енергијом и умјесно те о неактивности не може бити говора како се то тангира у Вашем акту Бр. 91 од 12 тек. мј. и год.

Лице одриђено за савјетодавно у том штабу не може се упутити због болести, те и болује у једном селу, а да је и вправо корисније би за сад послужно у овим крајевима с обаиrom на створену ситуацију. А свагда и у сваком случају предлажем да остане у повадини, јер ће много више дати друштву него доласком у штабу пошто је ауторитет за ову Зету.

Имати у виду 70 год. старости и издржате ратне штрпаце. Ово сам намерно и пред претставницима тога штаба. По овом питању молим за хитно рјешене.

Командант,
Јов. Ранчевић, с. р.

(петокрака звијезда)

ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОДЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА

Пол. Бр. 64
18 XII 1941 г.

ШТАБУ ЉЕШКОПОЉ. ПАР. БАТАЉОНА Љешкопоље

Примили смо наш навјештај од 14 децембра т. г. Организовање чете Мугоше на територији тог батаљона пошто не служи општим интересима народно ослободилачк. борбе. У циљу те и такве акције наређујемо вам да најенергичније настојите било политички било физички сузбијете сваку акцију и у коријену угушите. Што се тиче повратка партизана на Саница овај штаб нема навјештаја ни од једног штаба батаљона Зетског одреда, да су они унијели пометњу и дали повода петоколоницима за неку њихову акцију, па услед тога такву акцију у колико ју буде на Вашој територији сузбијајте ју до танчина.

Слажемо се са Вашим мишљењем, да савјетодавином члан овога Штаба Мато Ранчевић, до даљег наређења остане и да у погледу организације учини све што може од себе на територији батаљона Љешкопољског и Зетског.

Поднесите овом Штабу исцрпан навјештај о борби у Љешкопољу, колико је погинулих, рање-

них, поименично, као и за интерниране, даље јесу ли то били партизани или добровољци.

Саопштите другу Владу Ранчевићу, да се одмах јави овом Штабу.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

За политику, (М. П.) Командант,
В. Божовић, с. р. Срд. Новакоскић, с. р.

(петокрака звијезда)

ШТАБ
ЉЕШКОПОЉ. ПАРТИЗАНСКОГ
БАТАЉОНА

Бр. 9
16-I-1942 године.

ШТАБУ ЗЕТСКОГ ПАРТИЗАН. ОДРЕДА

Овај штаб доставља Вам следећи навјештај:

1) По свим четама одржали смо мјешовите конференције у присуство члана Оружног комитета К. П. Ј. Подгорница, у времену од 11 до 5-1 1942 године. Учествовало је 466 партизана, сељака и сељанки (65 жена).

2) Четвртог јануара покушало се убити над петоколоништем Николом Мугошем у Доњој Горници. Учествовали су 4 партизана. И ако је припремљено било и дато детаљно упуство да се овај нитков убије по цијени из чега, услед лабавости партизана и недовољне убијености, савјести, одговорности за овакве дужности, овај покушај је потпуно неуспјешно. Ова засједа од 4 партизана од 100 до 150 метара пуцала је из пушака на Н. Мугошу који је одмах пао на земљу. Партизани су још преправљали у правцу њега и повукао се. У њиховом одступању рођаци Николе Мугоше и други пуцали су у правцу овакх партизана док су се они повукли у правцу на Зеленици. Одређени су били 10 најбољих партизана за ликвидацију мишлованог и других петоколониша до Баднег дана. Поводом овога води се истрага.

3) 6 јануара одржит је помен палим партизанима у борби код Плеваља као и погинулим у Љешкопољу: Бају Ранчевићу и Блажу Мугоши. И ако је хрђаво вријеме било, учествовао је знатан број масе. Из све четири чете партизани су били са оружјем. Извршена је смотра партизана од стране командне батаљона и извршен повратак команданту Вашег одреда. На помену су говорили: У име Главног штаба и нашег одреда друг Благо Јовановић; у име нашег одреда и Куча друг Ђоко Миравевић; у име нашег батаљона друг Јован Ранчевић и Јован Петковић.

4) Прослава Бадње ноћи извршена је у свим четама. Ватромети су били од стране Момишко-Толошке чете у Вељем Брду; Горичке чете у Брду Зеленика; од Грабавачке чете у брду више Грабавца; посланије тога у свим четама партизани су одржали скупа гдје су говорили о значају историске Бадње ноћи, приређивали забаву са скечевима, рецитацијама и др.

5) Ноћи 10-1-1942 год. извршена је акција на путу Подгорница — Цетиње: киднање телефонских жица и обарање 4 дирека од дужине 200 метара. У овој акцији учествовали су Грабавачки партизани.

6) 11 ов. мј. наредили смо командиру Момишко-Толошке чете да нареди пут под Веље Ђрдо ради извршења акције на том путу (рушење пута). Командир поменути чете када је дошао да извиди овај терен, наишао је у Ново Село на конференцију партизана којој је био присутан политички комесар трећег батаљона Бијели Павле. Поменути комесар изложио је командиру Момишко-Толошке чете да је људство трећег батаљона Бијели Павле покушало рушење овога пута код Вељег Ђрда, али их је непријатељ примјетио и обасуо бомбама и бацањем, којом приликом су рањени 4 партизана. Даље је политички комесар трећег батаљона Бијели Павле најавио и нашем командиру да се он консултовао са чланом Главног штаба, који му је рекао да ће се одредити стручно лице за успјешно рушење поменутог пута. Због тога је наш штаб одустао од те акције.

7) 12 јануара заплићено је у Бопинци „Крушевац“ 39 бановинских оваца од којих смо 8 јалових заклади. Беошки сељаци траже зајмену неколико оваца ради раског припада. Мишљења смо да најјесније удовољимо томе тражењу, јер нам исти приличне услуге праве. Такође ријешили смо да дамо једну од ових оваца једном сељаку који нам је највише услуге до сада учинио, није нам наплатио око 30 литара млијека које смо утрошили за потребе Штаба. Раздоје Ђетковић савјетник Љешанског батаљона, обратио нам се с молбом, да му једну или двије додијелимо од ових оваца. Ми смо му рекли да ћемо то спровести вима на како Ви ријешите поводом овога.

лико рањених. Непријатељ је овом приликом опљачкао Манастир у Дајбабама, Махалу и Горичане.

9) Извјестан број Подгоричких партизана, који су смјештени на реону других батаљона, услед чешћег напласка непријатељског на тим реонима (нарочито у Зетском батаљону), као и због тога што су ови партизани слабо наоружани и принуђени да напуштају мјеста гдје су смјештени, долазе код нас на терет нашег батаљона. Молимо да се питање њиховог смјештаја ријешим на неки начин, тј. како ви нађете за сходно.

10) У последње вријеме долазе нам доставе од партизана из Грбавца и Доње Горнице, да они који нијесу ушак до сада у партизане траже да се са њима води неки споразум, тј. постављају неке услове у погледу командног састава; на име ови из Грбавца траже да буде њихов командир чете или политички комесар, па сви да уђу у партизане. Ово се види из приложеног њиховог писма, којег су дали нашем команданту и замолили га ако ми то не ријешимо, да се достави вама. Изгледа исте су наміјере и у Доњој Горници, код оних, како они кажу да су заведени од Николе Мугоше и других петоколониша. Ми смо на то, преко партизана одговорили и категорички одбили, да са њима нећемо никаквог споразума, поготову признање њихових услова, већ само им саопштили да они који се сматрају заведени од петоколониша могу да уђу у партизане са поштеном и искреном најавом да ће се у цијелости ставити на расположење Главног Штабу партизанских одреда за Црну Гору и Беску, да поштено признају и да се гаскри-

Скупљени Ђетковић по жупским гудурама и јалама под стражом својих најближих, који су са пушком у руци дошли овако да ослободе од великог страшног гробнице своје браће.

8) 12 ов. мј. непријатељ је извршио напад на реону Зетског батаљона и то: у Дајбабе, Махалу и Горичане. До сада је потврђено да су ухваћени и спроведени за Подгорицу: два калуђера из Дајбаба, Тодор Вујковић партизан, из Куча (који се случајно нашао у Дајбабе), 33 партизана и сељака из Махале и Горичана. Погинули су: Командант Зетског батаљона Ничко М'раш, партизан Војин Бојковић и партизан Марковић; има неко-

тикују пред сељацима и партизанима у њиховој работи. Проазру се њихове наміјере, што се види из постављања услова у погледу командног састава. И ако смо ми преко широким конференција, безброј пута обавјештавали наш став према окупатору и онима који га помажу, стајно им указивали на штетност и злочинство према народној борби оних који активно не учествују у народној ослободилачкој борби, не помажу ту борбу, а поготово они

који свјесно покушавају развијање народне борбе, да се сматрају највећим издајницима и да ће партизани са таквим изродима најенергичније поступити. Али и преко свега тога мишљења смо да и ми о томе изначио им упутите, како треба поштени људи да раде у данашњим приликама.

11) Достављамо вам имена партизана који су ухапшени 16 децембра прошле године у Доњој Горници а који су спроведени на Подгорице на Цетине код војног суда и то: Станко Ђурић Мугоша, Новица Андрић Мугоша, Васа Перов Мугоша, Мирко Станов Мугоша, Стојан Станов Мугоша, Михаило Благов Ивезић, у Подгорицу су остави партизани и пријатељи: Војко Ђурић Милић, Мило Филипов Милић, Војин Петров Шариновић, Ђуро Матов Мугоша, Саво Андрић Мугоша, остали су раније пуштени. Ово вам достављамо ради знања када ћете вршити преговоре са Италијанима ради размијене.

12) У споразуму са Командантом Вашег одреда, позвали смо партизана Бранислава (Бања) М. Вукчевића, активног пјешадиског поручника бивше Југословенске војске, којег предлагемо да буде заменик команданта нашег батаљона. Именовани се јавио овом штабу 14 св. мј. и настави се овде.

13) Овај батаљон посједује врло мали број аутоматских оружја, а нема ниједан митраљез, сем један поварени који се доставља тамошњој радионици ради оправке. Претстојеће борбе и акције захтијеваће употребу великог броја аутоматских оруђа, нарочито митраљеза. Митраљез система „брда“ којег је добио дучи партизан Владо Кадовић, приликом повратка на Пјевалу оставио га је код Вашег штаба (види се на приложеној потврди). Молимо да се тај митраљез са муницијом, муницијским кутијама и оквирима за муницију додјели што прије овом батаљону, а по могућству поред њега и још два, те како би овај батаљон обрвљао митраљезку чету.

Друг командант нашег батаљона има од одузимања само један пиштољ, а његов заменик нема ништа, па молимо да се за команданта и његовог заменика додјели по једна пушка и по двије бомбе, и за заменика поред овога један пиштољ са муницијом. Такође, молимо да се за команданта прибави један двоглед.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Полкомесар, Командант,
Марко Радоскић, з. р. (К. П.) Јов. Рачић, с. р.

(затворена апликација)

ШТАБ

ЉЕШКОПОЉ. ПАРТИЗАНСКОГ
БАТАЉОНА

Пов. Бр. службено
23-XII-1941 год.

ШТАБУ ЗЕТСКОГ ОДРЕДА

Акција наведена у воћи између 19 и 20 дец. 1941 год. под Велим Брдом имала је ове резултате: Партизани чета Горичко и Момчишко-Толошко заједно са партизанима из Новог Села, Кововог

Луга, Загараца, Грба, Кликовача и Далама на два мјеста пробили су аутомобилски пут преко којег се не може пријети без оправке. Исто тако на једном километру тога пута наваљено је на више мјеста 50 кубика камена. Тако да су створене од тога камена припречне гомила на више мјеста. Шест телеграфских стубова је препиљено жице погнане као и кабли.

Политички комесар Војин Драговић успроти-вио се да и даље остану на терену партизани који

Љеш МАРКА ВУЛЕТИЋА из Кујаве — Павловић

су имали за задатак да препуцавају на непријатеља када се појави, мотивишући тиме да је стао на гледанте штаб одреда „Бијелог Павла“ да се на том терену не изазива непријатељ због брисањег простора. Па због тога руководиоци акције са нашег терена одустало је да се остави једно одјељење партизана да изврши речену акцију. Наших партизана у овој акцији учествовало је 50 а њихових 40, изиш су се показали дисциплиновани а нарочито они који су били у Санџаку.

Извршили смо заклетву партизана у присуству чланова штаба батаљона; до сада су заклетву потписали у Момчишко-Толошкој чети 50, у Горичкој чети 40, у Доњо Ковачкој 42, у Грбавачкој чети 28. Са овим није потпуно завршен потпис заклетве него ће накнадно потписивати они који нијесу присуствовали конфирмацијама када се вршила заклетва.

Да ли се сматрају пуноправним партизанима они партизани који су потписали заклетву од 18—50 година а немају оружја?

Пошто се налазе у затвору у Подгорици 9 партизана и 22 наших добрих симпатизера сељака, требало би да са ваше стране предумете извесне мере код Талијанских власти у смислу равнотеже са талијанским заробљеницима.

Партизани су: Станко Ђ. Мугоша, Васо П. Мугоша, Стојан С. Мугоша, Ђуро М. Мугоша, Филип Р. Мугоша, Новица А. Мугоша, Насто Ј. Мугоша, Станко Б. Мугоша и Вељко Б. Мугоша, Саво А. Мугоша, остали су: Бошко Ђ. Милић, Бранко Б. Милић, Јован Ј. Милић, Кићо Ф. Милић, Бранко К. Милић, Андри В. Мугоша, Лука Ј. Мугоша, Стеван К. Мугоша, Бошко С. Мугоша, Мира С. Мугоша, Станко С. Мугоша, Нешо А. Мугоша, Косто Н. Мугоша, Ђуро П. Мугоша, Мило Ф. Милић, Станко П. Мугоша, Муса М. Мугоша, Глиго К. Мугоша, Нико С. Мугоша. Говори се али није потврђено да ће да пуште све похапшене сем десетак из Д. њ. Горниц.

Њемена: Радоме Миланова Петровића из Кула и Војина Лукића Јовановића из Братоножиха!

Напознали смо велике тешкоће за смјештај нашег штаба које нам много смета у раду. На љешкопољском терену немогуће је смјестити штаб због тога што овај терен контролише окупатор. Веро неће да нам дозволи никако да се штаб на-

мјести; сада се моментално налазимо у Крусе гдје није сигурно да ће нам и ту дозволити боравак. Евакуација животних намирница и др. дјелимично је спроведена. Али се пред нама поставља питање евакуације дјеце најбољих жена и стараша што је за сада тешко то спровести. 1. Што се пећина сељака најлакше да би требало све исељити, децу, жене и старце са стоком и оставом храном. 2. Немогуће је све ово смјестити са нашег терена, које контролише окупатор, на другом терену на којем не контролише окупатор. Сваки дан пријети опасност да непријатељ дође на овом терену да плачка стоку и остало па просто не знамо како да поступимо да се би обезбједило сељацима да на враћене спасе своју имовину од окупатора. Због тога тражимо од вас подршку упуштања како да поступимо по овом компликованом питању?

Мишљења смо да би најефикасније било суавити и уништити пету колону на нашем терену да се неколике чете формирају са нашег и другог терена партизана, блокадирати село, најопасније физички уништити и ухапсити. Па и о томе тражимо упуштања да ли овако поступити и на како ви наћете да је за сходно према овоме урадити?

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Полкомесар, Командант,
Д-ро Радован, с. р. Јов. Радован, с. р.

(М. п. Штаба Шештовог парти-
зан. пол. батаљона са овоме крајем
и три црте испод)

(четакража авијација)

ШТАБ
ЉЕШКОПОЉСКОГ ПАРТИЗАНСКОГ
БАТАЉОНА
О. Бр. службено
17 XII-1941

ШТАБУ ЗЕТСКОГ ПАРТИЗАН. ОДРЕДА

Непријатељ је 16 овог мјесеца у јачини три чете наоружане поред пушака са митраљезима, бацачима мина, са два тенка и једних борних коли ујутру у 6 часова изненадно посетио име Горницу и тиме са сјевера потпуно угрозио село Доњој Горници а са истока запада и југа опколио је село са јаким снагама иједнадије, појачане са тенковима и борним колима, за које терен има све услове. Овиме је лишена свака шанса за ступање у борбу са њима или боре рећи партизани су били лишени и повлачења да није било народна њихова енергија те се велики број снага повлачењем у правцу Зеленике и Бери на десној обали ријеке Ситнице. Изненађени смо стога што Италијани у то доба, полазе сваки дан по неколико чета до Горњих Кокота.

Ја сам био у селу Грбвицима у моменту када се ово одиграло због одржавања, 13 увече, ради сузбијања петоклоношких акција на штету наше часне акције. И да сам био на лицу мјеста, не само ја него и најјачи који ковањетет, неби се могло друго извести сем ово што су наши другови урадили, што са своје стране похваљујем ову присеобност у једном ванземаљском моменту. Талијане су довели петоклоношци. Ми ћемо их пронаћи. Како им је заслужена наредба.

Од уласка непријатеља претрпели смо: а) јунаци је погинуо друг Благо Вндо Мугоша; б) интернирано је наших у Подгорницу 10; јер су били лишени могућности да се попуку, и в) интернирано је око 50—60 из чете самовољне, зване Мугошке, официра Рнста Ђ. Мугоша. Било је и познате плачке.

Као што сам и 14 ов. м. у извјештају назначио и овом приликом напомињем повратак наших из Санџака створио је немилу ситуацију и не само у чети Доњо Горичкој већ и у осталим овог батаљона, а слично овоме, у неколико сам са приватне стране извјештеи, и у Зетској. Сматрам да морамо оперисати са стварним чињеницама, јер од правилно процијенене ситуације доноси се и правилна одлука.

Тачно је да су духови у овом батаљону уздрмаки. Ради се са свима силама на умирењу и нормализовању чета а гдје ове не могу постојати, самосталних водова. Батаљон је у данашњој ситуацији бројно знатно слаб. Са наоружањем такође слабо стоји, што и уноси велике тешкоће, јер постављају питање: „Чиме да се борим“? „Дај оружје па нас води у борбу“ и тд.

Обзиром на овакву ситуацију, за сада препоручујмо да се до нормализовања поштеди од сваке јаче акције, јер и мали неуспјех би проузроковао очигљну ситуацију, која се не би могла више повратити.

И овом приликом напомињем да је лице одлучено за смјетовање болесно и лежи у једном селу, и ако оздрави, предложем да остане у позадини. За сврхе агитације, може се искористити као јак ауторитет за ове крајеве. При доношењу одлуке имати у виду 70 година старости и уз ово изнуреност од ратних штрпања.

(М. П.) Командант,
Јов. Рачевић с. р.

(петокрака звијезда)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 114
18 XII-1941 г.

РЕШЕЊЕ:

Одговор на овом акту дат по нашим Пов. Бр. 64 од 18 децембра т. г., те према томе се има сматрати као саршен и алактирати га.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

За политкома, Командант,
В. Божовић, с. р. Срб. Новаковић, с. р.

(петокрака звијезда)
ШТАБ
ЉЕШКОПОЉСКОГ ПАРТИЗАНСКОГ
БАТАЉОНА
Бр. 20
23 Јануара 1942 г.

ШТАБУ ЗЕТСКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

23 ов. мј. на релу овог батаљона у Горњој Горници, наша стража ухватила је Хама Франца, родом из Расова (Бијело Поље).

Познато нам је да талијанске власти сваког нашег исправног човјека, који је био у њиховом затвору, маркирају као сумњивог и на објави коју му они издају, назначују „Сумњик“. Међутим Хама Францу на објави, издатој му од стране талијанских власти, не стоји ништа. Према томе нама је сумњик и као таквог спроводине нам га, ради истраге.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

За политкомесара, Командант,
Бран. М. Вућевић, с. р. (и др.) Јов. Рачевић, с. р.

Прилог:
1 обавезна путница Хама Франца.

(петокрака звијезда)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТ. ОДРЕДА
Бр. 78
25-I-1942 г.

Напријед именованом издата пропусница до Партизанске команде у Лијекој Ријечи ће се има истој пријавити ради утврђивања идентитета. Одакле ће добити попу за случај да није сумњив.

26 I нунра 1942 г. Командант,
Блаж. Јовановић, с. р.

Умрла жена Љеа БАЉА ПАВЛОВА ВУЛЕТИЋА
на села Кујине — Памковина

(стотрака знајка)
ШТАБ ЛЕШИКОПОЉ, НАР. ОСЛ
ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
Бр. 36
2 марта 1942 г.

ШТАБУ ЗЕТСКОГ НАРОДНО ОСЛОБ. ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

П о д о ж а ј

По Вашем наређењу као и по наређењу Главног штаба нијесмо вам могли упутити тражених 35 другова партизана због ново створене ситуације у Лешанској Нахији. Ово исто није могао учинити ни Деољ Лешански батаљон и то из кетних разлога.

Јуче у јутро рано непријатељ је у јачини од 2-3 батаљона, уз претходну јаку артиљеријску батру на Подгорице, наступав цетом у правцу села Г. Кокота, одатле лијело и десно под заштитом својих топова и батљача као пушчане и митраљеске батре посео

Одних партизана за борбу није био најбољи а нарочито из чете Г. Горичке и Д. Горичке гдје је пета колони јака и окуражила се. Оно што је увијек било за борбу то је и данас а приноса није тако велика. Све наше праве снаге напустиле су (за борбу) Лешикополје јер се плашимо да ће окупатор посести а одбрано је немогућа.

У Деољ Лешанском батаљону ставио је још горе а нарочито међу Вукчевићима јер се врло мали број пријавио за борбу. Са поузданог извора сазнали смо да је Нико Милов Вукчевић у Подгорици. Плашимо се да у Лешанској нахији не дође до критичне ситуације.

Настојаћемо и употребити све силе да се ситуација спасе.

Друг Јован Рачевић савјетодавин члан тога штаба остаје на положајима одавно до данас Вашег наређења, а сматрамо да је у овој ситуацији овдје потребан.

Хитно нас извјестите како ћемо урадити, кад и где да исваљаемо другове-партизана на Подгорице који се налазе на реону батаљона: Лешикополског,

Родбина носи крвн брдо браћу Јововиће. У овом је манастиру учитељ Ђошић Јововић, а овада се види његов отац, који са болом у души прати свог жртвог сина.

извјесне положаје на реону Деољ Лешанског батаљона а данас већ и на реону Горњо Лешанског батаљона али које је положаје овог батаљона посео до овог часа нам је непознато. По свему изгледа да су непријатељске претходнице које наступају цетом већ пријешле Кричино Ждријело.

Непријатељ је заузео село Корнет и погасио извјесан број кућа, но Штаб батаљона је благовремено свакуисао. Заузете положаје изгледа непријатељ неће дуго држати већ има за циљ да наступа даље и правцу Р. Црнојевића. Приликом наступања уз Лешанску Нахију непријатељу је дат врло слаб отпор т.ј. само препуцавање. Овдје је било изненађење јер се није благовремено припремио отпор. Према досадашњим извјештајима непријатељ ће се пропустити и нападнати на Царевом Лазу са јачим снагама. Извјесан дио снага овог батаљона упућен је на положај у Лешанској Нахији. Остале наше силе налазе се на положајима Зеленика, Ђафа и Бери са малим дијелом.

Зетског и Деољ Лешанског пошто у ранијем наређењу ово није јасно. Напомињемо да ови другови тако рећи и уопште немају оружја.

За све остале подијелићемо накнадно извјештај а ви нас извјестите о стању на свим фронтима.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Округаи почет са цето-
враком Штаба Лешког.
Нар. осл. сврт. батаљона

Политком,
Марко Радован, с. р.

Команда-т,
Влађ. М. Рачевић, с. р.

Р. С. О горњем извјестите к Главни штаб,
лираф.

(петокрака звијезда)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 236
5-III-1942 г.

ГЛАВНОМ ШТАБУ НАР. ОСЛ. ПАРТ. ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Предњи акт достављамо да се са његовом садржином упознате и по упознавању његове садржине молимо да га по нашем куриру вратите.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

За политкома,
В. Вожњак, с. р.

За команданта,
Срд. В. Новиковић, с. р.

Ми смо обавијештени да је Горњо Љешански батаљон дао јак отпор. По нашем мишљењу требате јавити штабу батаљона, да не праве сметње за сада слободно кретање окупаторских трупа путем Подгорица—Цетинје, а да пазе села и ако би окупатор покушао са пљачкем да онда проне одбину. Људство и муницију да чувају. Да поведу рачуна и да уништавају пету колону и то пожешће и ефикасније.

Тражене партизани не требају да шаљу.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

5-III-1942 год. (М П.) ЗА ГЛАВНИ ШТАБ
НАРОД. ОСЛОБ. ПАРТ. ОДРЕДА
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ
Милешић, с. р.

(петокрака звијезда)
ШТАБ
ЉЕШКОПОЉ. НАРОД. ОСЛОБ.
ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
Бр. 47
21 фебр. 1942 год.

ШТАБУ ЗЕТСКОГ НАРОД. ОСЛОБ. ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Положај

Друг Владимир Раичевић по завршеном обиласку и завршеном послу у Д. Љешанском партизанском батаљону јавио се на дужност у овај Штаб, и преузео дужност команданта батаљона од досадашњег друга команданта Јована Раичевића. Извршен писмени извјештај о стању у Д. Љешанском партизанском батаљону поднијећемо накнадно и у брзо.

Шаљемо вам лира 34.675 као заплену од Станишића који се налази код тога Штаба са извјештајем да смо лира 20.000 дали на признаницу другу Васу Златичанкину за потребе тога Штаба. Прилог признаница.

За потребе Штаба овога батаљона задржали смо лира 5.000 јер Штаб оскудева са најпотребнијим стварима које су за исти потребне.

За вучетину која је куљена за друга Јолановића од овог новца дато је лира 325. Све укупно износи лира 60.000.

Друг Јован Раичевић координирани савјетодавини члан тога Штаба јавиће се кроз који дан тамо на дужност.

Друг Перо Раичевић изашао из Подгорице и јавио се данас у овај Штаб гдје исти требао би да остане као савјетодавини у овом Штабу па га као таквић предлагемо.

Љеш СОФИЈЕ БОЈОВИЋ

За сада овамо нема ништа новије а већ идемо на терену па ћемо поднијети тачни извјештај.

Шаљемо вам једну талијанску пушку бр. 5533 с молбом да се иста справи у нашој радионици и што прије поврати овом Штабу.

Молимо за потврду пријема новца и пушке.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Полит. ком.
Марко Ридовић, с. р.

Командант,
Влад. Н. Раичевић, с. р.

(Петокрака звијезда)
ШТАБ
ЉЕШКОПОЉ. НАР. ОСЛОБ.
ПАРТИЗАН. БАТАЉОНА

С друге стране печат са петокраком звијездом на врху и натписом:

(петокрака звијезда)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
П. Бр. 201
24-II-1942 год.

Положај
4 априла 1942 г. у 4 сата

ШТАБУ ЗЕТСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Положај

Код овог батаљона ситуација критична и у овом часу врло озбиљна. Пета колона успјела да се утврди и организује у Горњој и Доњој Горици, М. Мугоша, Никола Мугоша, Браћа Бољевић и бивши претједник Марковић чине своје.

Доћерали су пул луто оружја и муниције и расподјелили својим људима. За команданта батаљона је постављен Дим. Бољевић, мајор, а савјетник му М. Мугоша. Сад већ иступају потпуно организованом и принуђено, пријетњи са најгорим резултатима прикупљају своје спискове и држе под своју руку потпуно два села у Љешкопољу.

У осталим селима покушавају али и ми смо тамо јачи па теже иде, но надамо се да ће и тамо успјети. Окупатор им је ставио све на расположење. Чак и тенкови су синоћ прије зорика на броју пет (М) крстарили кроз село и тако у мраку запалили су мост на Ситиници (Комански мост дрвени). Разлог за ово сматрамо да је у томе да нема сиротице улазак у село, а то је био наш главни пролаз — па су сигурно то захтијевали и петоколонници. Тадијани долазе у малим групама кроз Ђешкопоље.

Све наше снаге су мале да можемо шта предузети ради ликвидације, а нарочито сад кад су усвојили да се организују и кад им окупатор ставља све на расположење па чак и своје снаге. Положај Љешкопоља познат нам је. Са већим и сигурним снагама тежило би било примити борбу у Љешкопољу — пошто би била била успјеха. Наше снаге налазе се још на положајима Зеленика Тифа и Бери. Са храњом иде врло тешко. Келебанске елементе једна упоржавамо да не поћу кућама, ако овако потраје нећемо их моћи удржати, а то ће нам пуно шкодити.

Држимо истурене страже и патроле да не би нас изненадили, јер како савијемо некуташе да продру у

село Бери али ту ћемо примити борбу, било са окупатором било са петом колонном; па што ко понесе.

Кроз села поћу шаљемо јача одељења ради контроле и размијана љиковних конференција и скупова. Ови издајници подијелили су народу вино, дувач, макароне и др. и кажу им да ће редовно тако добијати; и кажу народу да ће разити све за његов интерес. Читав наш рад и интересија узалудан је — јер народ гледа брастаснички а политички несвјесан. Напрежемо све снаге да се ситуација поправи и оно брз локализује, али сматрамо да ће се доћи у безизлазну ситуацију.

Сви наши људи којима је живот био у опасности избјегају су и налазе се на положају.

С времена на вријеме иду и доносе извјештаје о стању ствари; као и храну у колико је има. Живимо по кућама реакционара села Ђафе јер ту нам је главнина. Противе се но не предузимају ништа. За сад стоје како сам знамо, а у колико се што измијени одмах ћу извјештити. У Љешанској Нахији такође није добро. Борбе су престале и непријатељ пробао за Цетине. Што иде за Јавите о новостима на свим фронтима јер немамо никаквих извјештаја а поготово за Власојевиће.

Сад добијам извјештај да су петоколонници убили данас на засједи друга-партизана Милана Ђивановића. За ово ћемо поднијети накнадно детаљан извјештај.

Друг-савјетник тога штаба Ранчевић Јован остаје на терену радан у сагласности са нама.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ !

Политком
на терену

Командант батаљона
Владо М. Ранчевић, с. р.

Одлука политком петокрвних
штаба Љешкопоља, 4. априла

(петокрвни звјезда)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
Бр. 246
5 априла 1942 год.

Гробље три брата Шарковића

(петоприказна звезда)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 236
3 марта 1942 год.

ШТАБУ ЉЕШКОПОЉСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТ. БАТАЉОНА

Примили смо вашу два писма и то: писмо бр 56 од 2 марта, као и писмо од 4 овог.

Тражене партизани од стране овог штаба немојте нам за сада слати, као ни Подгоричане који се налазе на територији нашег штаба а имена њихова као и имена оних који се налазе у Зети пошаљите овом штабу.

Нужно потребно је, да се повежете са штабовима батаљона: Команско-Загарачким, Љешанским и Зетским, па када бисте дошли у ситуацију као у овој садашњој притекните једни другим у помоћ. У овом смислу издато је наређење штабу Љешанском, а ми ћемо издати и Зетском. Ви са наше стране дођите у вези са штабом Команско-Загарачким.

Како видимо из вашег писма од 4 овог пета колона у Љешкопољу узела је већег маха тако да се ви сада моментано налазите у дефанзиви. У колико сматрате да немате довољно снага да прихватите борбу са петом колоном у Љешкопољу ви такав став и даље задржите, а организујте ноћне препаде са малим партизанским јединицама у разним правцима. Те јединице жека буду од 30—40 партизана. Ово добро организујте, а на мосту Ситничком (код млина) сакријте оступницу.

У прилогу под А достављамо вам у овјереном препису од стране овог штаба два примјерка Наређења Главног штаба бр. 193 од 2 марта тек. год., слани за вас а други за Нар. Ослоб. Одбор који се

Љеш ЈОВИЋА ЛАЗАРЕВИЋА, тежак

налази на вашем подручју. Са садржином његовом добро се упознајте и у свему се њега понадржавајте.

Главни штаб писмом својим бр. 134 од 3 марта тек. год. опомиње нас да се приликом преношења ствари, нарочито животних намирница чине злоупотребе не водећи рачуна о томе за какву је то сврху намијењено. Да би се томе стало на крај наређује

нам се да издате наређење командача чете, водовима, као и спроводницима материјала који је намијењен штабу: батаљона, одреда и Главног штабу као и народно-ослободилачком одбору, да приликом примопредаје ствари или намирница исте мјере и примјером утерас мањак, спроводнике саслушају, па када се утврди злоупотреба има се према дотичном оштро поступити, јер када би се продужило овако да свако на своју руку може да задржава ствари, онда ће се десити то да ствари уопште неће доћи ономе коме су намијењене, већ их свако на свој начин узимати и злоупотребљавати. Ово схватити као озбиљно и хитно.

Друг Јован Раичевић нека остане на сада још код тога штаба на раду јер смо мишљења да је тамо кориснији у овом моменту него да је оваје.

Петоколонашки из Доче и Горње Горице сигурно ће обилазити Толоше, па можда и друга села на територији тога батаљона, стога би било добро да им организујете засједе.

Шаљемо вам дневну заповијест друга Стаљина приликом 24-годишњице рођен-дана Црвене армије.

Још ни до данас нијесмо добили новтарду из примљене двјерне хиљаде пет сто лира, као ни то да ли сте послали Штабу Доњо-љешанском исти износ. Ми смо изијестили штаб Доњо-љешански и од њега тражили потврду.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

За политкома,
В. Н. Б. с. р.

За команданта,
Срб. Новокосац, с. р.

П. Свр. обавијестите Округ. Комитет да им је додјелена једна коца пекмеза, као и амбуланти у Крусима. Пошто О. К. нема лудства то би добро било да ви пошаљете више људе по њега, да се њиби пекмез покварио и то што прије.

Пекмез се налази у манастиру Ђелији има 14 дана.

За политкома,
В. Н. Б. с. р.

За команданта,
Срб. Новокосац, с. р.

(петоприказна звезда)
ШТАБ ЛИНПЕРСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. БАТАЉОНА
Бр. сл.
18-III 1942 г.

ШТАБУ ЗЕТСКОГ ОДРЕДА

Шаље се том Штабу Милуша Ђукић, линијунка. Иде и Подгорицу и састаје се са Видаком Вуковићем, мада јој је авбрањено кретање.

Ситуација овамо доста слаба. Мијовићи на Парашути сав на окупу. Рогачићини и Вуковићи такође. Артиљерија бије стално и у Служ су довели 4 тона. Напад на ове бандите доста је тежак, јер је окупатор веома близак.

Ми немамо могућности нићи времена да саслушавамо ову жену. Ви је саслушајте и извојите нешто из ње, а наше је мишљење после тога да се ликвидира.

Командант,
Васко Лазаревић, с. р.

(петокрека)
ШТАБ
ЗЕТСКОГ НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН.
ОДРЕДА
Бр. 79
10 децембра 1941 год.

ГЛАВНОМ ШТАБУ НАР. ОСЛ. ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Ноћ између 29 и 30 јов. т.г. партизани Љешкопољског батаљона оспособили су телефонску линију Подгорица — Цетиње путем кратког споја на два мјеста. Партизани истог батаљона су 1-XII ухватили познату шпијунку Милку Вучић. 5 ог XII- заплијенили су 1 луксузни ауто у којему су ухватили шпијуне Османа Мандића и Тона Кршикала. 7 XII- од стране штаба батаљона Љешкопољског уведена је акција рушењем пута под Веље Брдо на дужини од 200-300 метара и посјечено 16 телефон. стубова и искидана жица на тој дужини која је одишена. Због тога су окупатори гађали са топovima и бацачима са Тријебца и Горице у Веље Брдо задње три дана.

Партизани партиз. батаљона „18 октобар“ поново су срушили пут у Клопоту, који су непријатељи оправили, као и на два мјеста у Под Крш. Извјештавају да од 28 XI да овдје није ни један камион нити војник прешао преко Брастоножића у правцу од Подгорице ка Колашину. Послије понов-

на Бијелог Поља. Према њиховом искању ово су тјерали ка Подгорицу. Ми смо наредили да се намирнице сем једне мале количине пренесу овако, а да се на камиона наваде акумулатори и бензин, а они да се склоне у Лутово.

Извјештавамо вас да су од стране партизана презуђени на смрт и стријељани: I. Милка Вучић, из Пипера, живјела у Подгорици, као члан фашистичке организације, и шпијунка окупатора. На саслушању је изјавила да је у Италији била 13 година. II. Димитрије Мијатов Божовић, из Пипера, као шпијун реакционар и петоклонашких југословенских режима и сада окупатора и као члан фашистичке организације.

Извјештавате се да су приликом борба у Кочима погинули: Милутин Јокановић, партизан, Илија С. Ивановић, партизан, стар 35 година, Велиша Ф. Ивановић, стар 60 год., партиз. Велиша Радовић и парт. Милун Ивановић члан КПЈ од њеног оснизања. Рањених је било 6 партизана и то 3 теже, а три лакше. Приликом бомбардовања погинуо је старац Милета Милачић и једна дјевојка. Жена погинулог Милуна Ивановића када је чула о његовој погибији — рекла је своме сину: „Радивоје, једине сице, међу мојих 7 шћери најпријед у борбу са својим друговима до побједе над крвником“. Смртно рањени Милутин Јокановић узвикнуо је својим друговима: најпријед другови већ смо их сломили“. Истрајте у борби сва три моја сина.

По Врлој наредби бр. 41 у свему је поступљено и издата су конкретна наређења на акције.

Љеш МИЛИЦА ПАВЛОВИЋА, са тешком жуком преносе његови рођаци низ брдо на саоницама

ног рушења пута Талијани су дошли ради правке и радили 1 сат, па су напустили посао и више нијесу долазили све до данас, а ово је било 5-XII ог.

Дана 7-XII исти партизани су заплијенили 3 камиона који су ишли од Ливне Радике према Подгорици. У камионима је било 5.000 кг. јабука, 6 врећа сувих шљива, 21 каца мања и већа сира и пенмева. Ово је конфисковано и смјештено у Лутово. Камиони и ове намирнице су својина Омгера Касоновића, Шабана Буковића и Абиде Вешлића, трговца

Извјештавамо вас да су данас стигли 19 бораца — партизана из Санџака, који су упућени од штабова својих батаљона као болесни и наанемогли, а међу њима и два лакше рањена.

Причају да је морал наших храбрих партизана врло висок и да ће успјети да наврше додијељени им задатак. Са храном стоје добро, јер их Санџаклије са симпатијама примају. Кажу да је отпочела мобилизација Санџаклија. Многи од наших партизана у Санџаку показали су чудо од јунаштва. Ба-

батаљон „18 Октобар“ имао је три мртва и три лакше рањена и то сви б—ица на Пилера. Овај батаљон је између осталог запленио 3 баџача, 1 тешки митраљез, 12 пушкомитраљеза, и око 30.000 метака, као и муницију од баџача.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Политкомесар,
Влада Н. Ранчевић, с. р.

Командант,
Д. Јовановић, с. р.

(петоколонијална звјезда)

ШТАБ
ЗЕТСКОГ НАР. ОСЛОБОД.
ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 157
14-11-1942 г.

Н.Б. Стараје редовно дојаша на Зеленику и код Комањског јасца заједно са Комањком јер се чуло да их не дојашу.

ШТАБУ ЉЕШКОПОЉ. Н.О.П. БАТАЉОНА

При повратку друга Влада Божовића и његовом извјештају као и извјештају друга Влада Ранчевића утврдили смо пропусте код тога штаба. Друг политички комесар није био на терену мјесец дана, што је велики пропуст и што ванста не смије бити, јер политички комесар треба да највише буде са народом. Није никакав разлог „партизани нијесу добри“ јер кроз акције и стални политички рад партизани постају добри. Друг командант има неправилан однос према заменику политкомесара управо недругарски, јер га својим држањем и редом игнорише. Не заборавите да су сви чланови штаба међу собом једнаки. Они сви учествују у решавању ствари кад су на окупу. Партизани треба да живе са народом а не да бјеже и препусте народ петоколонијалима, да раде несметано. Нека се врате партизани из Доње Горнице, међу сељане и нека са њима раде, а због окупатора нека појачају страже, па у случају навале Талијана нека се брзо евакуишу. Пропуст је и то да се припремају конференције а да ни за то не знате. Будност и контрола рада и кретања појединца на терену јесте једин од предуслова да се све на вријеме, спријечи и да не дођете у тешку ситуацију. У томе и јесте ваша обавјештајна служба, која за сада није им мало добра.

Као што видите ситуација постаје отежана поред осталог и Вашим нерадом. Није доста доћи и одржати конференцију и више се не обаврати на даљи развој у дотичном селу, него обратно послје конференције контролисати село и рад у њему и давати сталне упуте. Рада има преко главе ако се правилно постави. Није тачно да су се конференције „промениле“ него њих треба стално одржавати, али послје конференције смотру, па акцију, мању, већу, сјеза, забаву и тд. Треба ући у народ па да народ заволи, треба се упознати

с народом и не смије бити члан штаба а да га сви на терену не познају.

Даље ви сте неправилно разумјели то што смо им казали да штаб батаљона има да ријеша нека питања управо питања која се тичу тог батаљона. Ми смо хтјели да подигнемо ауторитет батаљона као оружане јединице и да се они од одвицавају тражити старије власти и да у батаљону гледају свој штаб. Не можемо ми доносити казну на најјесне људе већ ви то учините према тежини кривце, а ми смо делегацији рекли да ће батаљон одлучити. За Милу Мугошу смо рекли да је петоколонијални издајник и тиме смо учинили да они још јаче виде да су пошли стравутицом и да им завјера на родбинској бази не користи, а ктome да су партизани инаде право кад су птцали на њега, а они направили акт петоколонијални, када су га бранили. Што се тиче оснивања њихове посебне чете, ту се није погријешило јер они могу имати партизанску чету, кад имају довољан број људи. Од наших сигурних партизана поставите команду чете. Ви ју постављате а разлог да се поставља, а не бира њима је јасан. Они могу да кажу своје мишљење и предлог, који се не мора усвојити ако не задовоља, а ако задовоља онда га и усвоји. Овим тога можете ако су без резерве приступили у партизане увести и неког у команду који није до сада био партизан. То ријешите на терену.

У свим свих провуста ми напомињемо другове команданте и политкома.

Команданта нашег батаљона друга Јована Ранчевића постављамо за сријетодавног члана штаба нашег одреда. Ово на разлога што нам је он веома потребан, а Мило није у стању да врши своју дужност.

Друга Влада Ранчевића, политкома олога штаба постављамо за команданта тога батаљона. Чим он прими дужност друг Јован нека дође на нову дужност.

Скрећемо Вам пажњу на чињеницу да је Почек дошао на Никшић у Подгорицу и да прбује људе за петоколонијални рад. Међу осталима он се обратио и Вуку Марашу. Вуко ће се природно примити, па па ће ићи у Зету и код вас. Са Вуком удесите да ватаже конференцију и да на њу извуче Почек и још којега из Подгорице, па их пихватајте или на који другачији начин најбољим.

Одмах нам пошаљите дво новца примљеног из Подгорице која се налази код друга Влада Ранчевића, као и друге ствари које примите. Од тога новца пошаљите 10.000 лира другу Пуниши Златичанину у Зети за набавку намирница. Ово учините у споразуму са Владом.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Политкомесар,
ВМ.

(М. П.)

Командант,
Влада Јовановић, с. р.

ПАКАО

или

комунизам у Црној Гори

СВЕСКА

БРОЈ 5

Издање „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“ — ЦЕТИЊЕ

Сљедећа, VI свеска већ се налази у раду. Материјал којим располажемо биће подијељен равномјерно по свим свескама.

Слике националних мученика и остала документа примамо и даље. Све што смо добили или што убудуће добијемо изаћи ће у сљедећим свескама.

Шеста свеска садржаће, поред многих других интересантности, пресуду народног суда алогласним целатима и штаблијама из Куновог Присоја код Штитара.

ЦИЈЕНА 5.— ЛИРА

Заробљени партизани и партизанке

РАЦКОВИЋ Н. ВОЈИСЛАВ
машин. бравар из Подгорице:

ПОПОВИЋ ВИДАК, студент
на Пипера, пом. полит. комесара

МУГОША БЛАГОТА
Доња Горца

БУРАНОВИЋ ЂОРЂЕ, ђак
Јеленак

Под СИМО Ђ. ПОПОВИЋ
на Куча — Медун

ПАВИЋЕВИЋ ВЕЛИСАВА, ђак VII раз.
гимн, помоћ. ком. партизан, батаљона

**ВУЈОВИЋ ЂОРЂЕ, осмелорадини
општински стручњак**

ГРОЗДАНКА ДРАГУТИН, бив. III ред.
уч. школе из Подгорице — Шибиник

ПАВЛЕ МАКСИМОВИЋ, трговац
Горње Поље, активни комуниста

РАДОВИЋ МИЛУТИН
Горња Горица

ВУШУРОВИЋ БЕЛО

РАДОВИЋ ВАСИЛИЈЕ,
тежак на Ксеова Луга

РАСПОПОВИЋ
командант 1 ударн. партизанског
батальона, рањен у главу и раке

ВИЊАТ БИЈЕДИЋ
петоструки убица из Дробњака

АЛЕКСА ГОШОВИЋ
сељак из Кучи

ИВАНОВИЋ Ј. ВЛАДО, повјерљиво
лице Драгише Ивановића

Команданти партизанских батаљона командири чета и њихови помоћници

Јауковић Милић, пензионер, стар 55 година; општина дробњачка, срез шавнички. Ухваћен и стријељан.

Срдановић Војин, свршени правник, стар 35 година; општина дробњачка, срез шавнички. Налази се још увијек у шуми.

Полексић Момчило, п.поручник, стар 28 год.; општина дробњачка, срез шавнички. Налази се још увијек у шуми.

Јелић Перо, тежак, стар 48 година, командант батаљона, општина ускочка, срез шавнички.

Јелић Мишо, ст. права, стар 33 године, командир чете; општина ускочка, срез шавнички.

Гаговић М. Милун, дипломирани правник, стар 30 година; командант батаљона; општина планино-пивска, срез шавнички.

Цицић М. Обрад, наставник грађанске школе, стар 40 година; општина планино-пивска, срез шавнички.

Топаловић Вукосав, капетан I класе, стар 34 године, командант батаљона; општина жупопивска, срез шавнички.

Комненић Петар, професор, стар 50 година; општина вучедолска, срез никшићки.

Ераковић Ђ. Симо, општина никшићка, срез никшићки.

Николић Милован, правник, стар 35 година; општина луковска, срез никшићки.

Симовић Радивоје, земљорадник, стар 50 год.; општина луковска, срез никшићки.

Рондовић Јован, тежак, стар 40 година; општина павинопољска, срез бјелопољски.

Карадаглић К. Никола, инт. п.поручник, стар 36 година, командант батаљона; општина Доња Зета, срез подгорички.

Рашовић Ф. Тодор, земљорадник, стар 32 г. општина Горња Зета, срез подгорички.

Савковић Алекса, земљорадник, стар 40 год. општина Љешкопоље, срез подгорички.

Лубарда Саво, студент, општина Љешкопоље, срез подгорички.

Биљурић Марко, професор, стар 46 година; општина Брскут, срез подгорички.

Вулетић Ристо, правник, стар 32 год.; општина Матагужи, срез подгорички.

Јовановић Блажо, адвокат, општина Братоножићи, срез подгорички.

Мијатовић Ристо, жандармериски наредник, стар 49 год.; општина горњоморачка, срез колашински.

Ковијанић, Петар општина Прекобрђе, срез колашински.

Булатовић Милош, капетан у пензији, стар 50 г.; помоћник команданта, општина ровачка, срез колашински.

Ђурашиновић Милосав, тежак, стар 30 год.; замјеник команданта батаљона, општина пољска, срез колашински.

Павковићи своје љеш Миладина С. Станишића, пјешадског поручника и Стевана Л. Станишића.

Политички комесари и њихови помоћници

Јауковић Д. Војин, свршени правник, стар 31 год.; општина дробњачка, срез шавнички. Налази се још увијек у шуми.

Головић Чедо, ст. права, стар 30 год.; општина дробњачка, срез шавнички, погинуо.

Гашић Танастије, земљорадник, стар 21 год.; општина дробњачка, срез шавнички. Налази се пред судом.

Поповић Владо, ст. права, стар 28 год.; општина ускочка, срез шавнички.

Шарац Спасоје, кројач, стар 30 год.; општина планинописка, срез шавнички.

Јововић М. Лука, земљорадник, рођен 1914 г.; општина пивска, срез шавнички.

Благојевић Т. Обрен, доктор права, стар 30 год.; општина жулописка, срез шавнички.

Килибарда Миле, пољопривредни референт, стар 30 год.; општина вучедолска, срез никшићки.

Раичевић Милисав, правник стар 37 год.; општина Луково, срез никшићки.

Матијашевић Рајко, правник, стар 37 год.; општина Луково, срез никшићки.

Радоњић Мило, стар 35 год.; општина петрушинска, срез данилоградски.

Секулић Шпиро, општина команска, срез данилоградски.

Дракић Спасо, тежак, стар 36 год.; општина Доња Зета, срез подгорички.

Стијеновић Шћепан, земљорадник, стар 29 г.; општина Горња Зета, срез подгорички.

Радовић Марко, обућар из Подгорице, стар 34 год.; општина Љешкопљска, срез подгорички.

Ускоковић Видак, обућар из Подгорице, општина Љешкопљска, срез подгорички.

Лаловић Веселин, правник, стар 32 г.; општина Брескут, срез подгорички.

Ракочевић Андрија, тежак стар 33 г.; општина Матагужи, срез подгорички.

Драговић Ристо, тежак, стар 30 год.; општина Горња Морача, срез колашински.

Љаловић А. Веселин ст. права, стар 30 г.; општина Братонозићи, срез подгорички.

Пожурица Н. Симе, земљорадник, стар 50 г.; општина розачка, срез колашински.

Раковић Миле, ст. права, стар 38 г.; општина пољска, срез колашински.

Партизански судије и њихови помоћници

Раичевић Радош, студент, стар 36 година; Радовић Бошко, земљорадник, стар 35 година;

Мркић Милисав, земљорадник, стар 38 год.;

Ђоковић Драгиша, матурант, стар 21 год.; — сви из општине Луково, срез никшићки.

Пекић Павле, здравствени референт, стар 35 година; општина дробњачка, срез шавнички. Налази се још увијек у шуми.

Пекић П. Софија, чиновница Пореске управе, стара 26 година; општина дробњачка, срез шавнички. Налази се још увијек у шуми.

Дривачић Миливоје, бивши благајник општине, стар 35 година; општина дробњачка, срез шавнички. Налази се пред Судом.

Перовић Раде без, занимања, стар 22 године; општина никшићка, срез никшићки.

Килибарда В. Војин, економ, стар 28 година; општина никшићка, срез никшићки.

Требјешанин Милан, студент, општина ускочка, срез шавнички, командант мјеста.

Жарковић Перо, студент, стар 25 година; општина планинописка, срез шавнички.

Дракић С. Радивоје, тишлер, стар 30 година; општина планинописка, срез шавнички.

Благојевић Обрен, доктор права, стар 30 год.; општина жулописка, срез шавнички.

Благојевић Т. Сулумија, земљорадница, рођена 1920 год.; општина пивска, срез шавнички.

Кнежевић Велимир, артиљериски поручник, стар 30 год.; општина илинобрдска, срез пљеваљски.

Станић Андро, посједник, стар 64 године; општина Бијело Поље, срез бјелопольски.

Журић Милош, свршени матурант, стар 27 г;
општина равноречка, срез бјелопольски.

Раичевић Г. Стеван, адвокат, стар 48 год;
општина Доња Зета, срез подгорички.

Радовић Ђорђе, студент, стар 28 година.
Раичевић Радомир, земљорадник стар 26 год.

Гојинић Бранко, Јак Трговачке академије из
Подгорице, стар 23 године;

Прља Никица, шофер из Подгорице, стар 30
година; — сви из општине љешкополске,
среза подгоричког.

Трипуновић Велица, тешак, стар 54 године;
општина матагужи, срез подгорички.

Јанковић М. Јанко, ст. права, стар 30 год;
општина ровачка, срез колашински.

Јоксимовић Саво, општина пољска, срез ко-
лашински.

Целати и њихови помоћници

Пекић Павле, здравствени референт, стар 35
година; општина дробњачка, срез шав-
нички. Налази се још увијек у шуми.

Вуковић Радојина, радник-амал, стар 37 год;
општина дробњачка, срез шавнички. На-
лази се још увијек у шуми.

Церовић М. Драги, тежак, стар 30 година;

Церовић С. Раде, студент, стар 25 година;
оба из општине ускоке, срез шавнички.

Жарковић Перо, студент, стар 25 година;
општина планинописка, срез шавнички.

Радовић Јанко, општина планинописка, срез,
шавнички.

Перовић Раде, без занимања, стар 22 год;
општина никшићка, срез никшићки.

Јелић Павле, земљорадник стар 40 година;
општина готовушка, срез плеваљски.

Вуковић П. Душан, тежак, стар 32 године;
општина Доња Зета, срез подгорички.

Вукашиновић Зарија, земљорадник, стар 20 г;
општина Горња Зета, срез подгорички.

Покровић С. Љубо, земљорадник, стар 29 г;
општина љешкополска, срез подгорички.

Раичевић Радомир, земљорадник стар 26 г;
општина љешкополска, срез подгорички.

Раичевић Батрић п. поручник; из Горње Го-
рице; општина љешкополска срез подго-
рички.

Бећировић Петар, учитељ стар 22 године;
општина Горња Морача, срез колашински.

Павловић Милац, непознато занимање, стар
30 година; општина ровачка срез кола-
шински.

Ристић Радош, тежак стар 28 година; општина
пољска, срез колашински.

Поглед 3 љеша (2 Куча и 1 Бјелопавлић)

Љешо Милице Кирић, кафеџије из Шавника

Само сила, само насиље, само нечувени терор може да сједини
све те људе и да их доведе до мога циља. Никакви обавири,
никаква милосрђа ни милости, ма то били отац и мати, ма
то била жена. Ко није са мном, мора погинути.

Лејин

РЕЗУЛТАТИ ПАРТИЗАНСКОГ РАДА

Неколико комунистичких пресуда и злочина

ШЋЕПАНОВИЋ Ј. ЛАЗАР

капетан I класе

бивши ађутант пуковника г. Баја Станишића
стар 32 године

ШЋЕПАНОВИЋ Ј. МИЛУТИН

професор, стар 28 година

Браћа Шћепановићи национално васпитани, ни-
јесу могли одобрити крвољачни и љешинарски рад

комуниста, зато су платили својим младим главама. Дошли су код њихове куће 16 марта 1942 године партизани: Мирко Јововић, Саво Ичевић и Крсто Раичевић, који су их одвели на спелеујуће код штитар-ских штабања у Куновом Присоју. Таме су убијени и бачени, један попрем другог, у једном испуна 2 метра дубоком каменим процјепу, гдје су њихова тијела гла-дале лиснице, кунице и пси.

Нека добро запамте комунистички злочинци и њихови заштитници, да за овако драгоцјене нацио-налне жртве, одмазда још није завршена.

МИШКО — БОЖИДАР М. ВУ- КОВИЋ, студент ветерине,

рођен 21 јан. 1921 г. у селу Лушцу код Берана

Као млад и национално васпитан студент, по-који Божидар, није се могао прилагодити разорном и аморалном раду комуниста, а то је било докљино, да га чека смрт сваког дана. Вребајући да убију њега, комунисти су убили његовог стрица Милутина, што је код младог Божидара распаљило страшну мржњу и жељу за осветом. На пром покрет, при оснивању чет-ника у срезу беранском, јавно се и положио заклетву, нако није био војску отслужује.

Храбри се борно, док је изаза смртно ранен подлегло, у присуству свог команданта војводе Павла Ђуришића и његовог ађутанта Марка Буковића. Ње-гов отац Мирко ранен у нето пријеме и на истом мјесту, остао је поред свог сина све до његовог из-дизаја. Када је сачекао и последње његове тразије, опростио се са њим, оставио га и отишао за четни-

цима. Сјутрадан, командант је одредио 20 четника да младог Мишка и Милосава Јованчевића, пренесу у Беране ради сахране.

Мишко је диван примјер идеалног национализма, поштења и чести, који даје свој живот за општу ствар, у зору своје младости. Њега оплакују не само његови родитељи, већ и сви они који су га, макар, једном видјели.

Слава и хвала младом Мишку — Божидару Вуковићу!

БРАНИСЛАВ М. ЦЕМОВИЋ,

резервни поднар. из Берана, стар 27 година

13 јануара 1942 године извршена је заклета викичке чете манастирског четничког одреда. Штаб се смјестио у кућу Милована Санчића из истог села. У штабу су се надазили мајор Божо Јоксимовић, као срески командант, мајор Миломир М. Цемовић, командант манастирског четничког одреда, Саво Отовић, поручник, ађутант одреда, Цемовић М. Бранислав, резервни поднаредник, брат мајора Цемовића и Рајко Јоксимовић, резервни поднаредник, брат мајора Јоксимовића.

Партизани су искористили прилику, око 4 сата изјутра, и кроз прозор куће убацили неколико бомби, а затим осули пушчану паљбу кроз врата и прозоре куће. Млади Бранислав, заклањајући свога брата мајора Цемовића, погођен је метком у срце и пао мртав. Том приликом теже је рањен мајор Јоксимовић, а лакше су рањени поручник Отовић, Рајко Јоксимовић и мајор Цемовић.

Бранислав Цемовић пао је за свој српски народ, са пуним увјерењем да брани народну будућност, као и многи његови другови.

БРАНКО Ј. МИЛИЋ

ваздухопловни пилот-ловац,
родом из Бјелица, срез цетињски

По свом позиву и свом васпитању, није се могао сложити са разбојничким радом комуниста. И он је, као и хиљаде других Црногораца, завршио свој млади живот, само зато, што се није могао одрећи своје нације и својих традиција.

Убијен је у Горњем Пољу код Никшића, по наређењу познатог крвожака и дупежа Саве Ковачевића-Мизаре, почетком марта 1942 године.

МИЛИЈА Н. ЈОВИЋ

жандар, каплар, из Хоћевине, срез пљеваљски

Одвео га је од куће Џувер Живко, пропали ђак, из општине бобовске, срез пљеваљски. Убијен је у Подборову, општина пређанска, срез пљеваљски.

МИЛИВОЈЕ П. ТУРЧИНОВИЋ

бивши службеник Министар. спољ. послова,
Рођен у општини кочанској срезу никшићком

3 октобра 1941 године, дошли су код његове куће партизански криваљаци: Павићевих Јоко и Бурић Јанко, одвели га у Горње Поље, убили и бацили у јаму, дубоку преко 50 метара.

Тако је у 25-ој години старости завршио свој млади живот, један добар националиста, послушан син и омиљени друг у својој средини, само зато што није пристао да пође ленинистичким и кривичним путем комуниста.

МИТАР РАДОВ ВУКМАНОВИЋ

официр у пензији, из Подгора — Црмница

Убијен је 18 октобра 1941 године, од зликовачке комунистичке руке: Зарије Јоветића, Рајка Страхинића

и Сава Ђ. Вукмановића, пред својом кућом око 8 сати увече.

Његов честити карактер, сметало је безбожним ленинистима, зато је, као и хиљаде других Црногорца изгубио свој живот у 56-ој години.

НОВО П. БОЖОВИЋ

чувар државних шума из Стијене — Пипери

Убијен на Коњале и бачен у јаму 58 метара дубоку, дана 21 марта 1942 године. 15 дана док није извадили су га из јаме Националисти и саврањаци пред приком на Коњалу. За собом је оставио небригиту жену, три кћерке и јединог сина, од којих је најстаријем тек 13 година.

ЈОВАН МИТРОВ РАИЧЕВИЋ

из села Вранића, општина Љешкопољска

Убијен је по наређењу команданта Љешкопољског партизанског батаљона, свог брата од стрица пет

луковника Јована Раичевића, дана 4 фебруара 1942 године. Убијен је у селу Лужане, откуда је доцније пренешен и сахрањен код цркве у Толоше.

Био је добар националиста и поборник мира и реда, па је само зато главом платио. Пуким случајем, критичног дана, није убијена и његова породица.

НОВО Н. КАРАЦИЋ

свршени богослов, из Запапа, Лијева Ријека

До капитулације живио је стално као насељеник у Метохији. Затим је, као избјеглица, прешао у Лозну, срез бјелополски, код свог ујака Милутина Брауновића, да нађе уточишта за себе, свог старог оца, мајку, жену и ситну дјецу.

Како се не може гостовати годинама, отишао је да тражи запослење за себе и своју породицу, прво у Бијело Поље, а затим према Мојковцу, гдје је био ухваћен и на звјерски начин убијен од својих братучеда, партизана: Луке Журића и његових синова.

ЛАЗАР К. ВОЈВОДИЋ

бивши полицијски писар

Дана 2 децембра 1941 године, око 10 часова увече, дошли су: Војин Ивов Војводић, Душан Перов Војводић, Мило Јовов Војводић, (рођаци убијеног) и Машан Савов Бурашевић, у кућу Богдана Илића Војводића, гдје је покојни Лазар био позван на вечеру. Том приликом су му казали да мора ићи са њима до прве команде, ради неког саслушања. Повели су га до злогласног Куновог Присоја, гдје је био саслушан и привидно ослобођен. У пратњи партизана Риста Ђукановића из Улића почивши Лазар је дошао до Цеклина и починуо у кућу Андрије Пејовића, одакле му се приметно сваки траг. По свој прилици, погинуо је негде на Цеклину. Његов леш пронађен је у Забрђе и сахрањен.

Партизани, наши пропали синови, вођени од јеврејских газова Тита Моша и осталих бјелосвјетских пустилова, — плунуше на нашу националну част, нашу прошлост, вјеру и све наше светиње. Као авети оскрнавише породичну част и налокаше се крви својих родитеља, браће и сестара! Препунише „мјешину гријеха“, а просута крв паде на њихове погане главе. Народна освета прогони их као дивље звјерове. За њих нема опстанка у Црној Гори, Србији, Херцеговини и Босни. За њих нема уточишта нигдје сем у јаме заједно са њиховим жртвама.

ПОНОР И ПАКАО

Особе убијене од стране партизана

Рајевић В. Пеко, земљорадник, стар 18 година; општина Луково, срез никшићки. Рањен у борба а доцније стријелан од стране партизана. Њеш пронађен у Овринићима. Био је у одреду Радојнице Мијушковића.

Јазић Радош, земљорадник, стар 18 година; Општина Луково, срез никшићки. Стријелан од стране партизана. Њеш пронађен у Овринићима. Био је у одреду Радојнице Мијушковића.

Мијушковић В. Радоје, учитељ, стар 42 године; општина Луково, срез никшићки. Стријелан од стране партизана. Њеш пронађен у Бришну. Био је у одреду Радојнице Мијушковића.

Ранчевић М. Миладин, земљорадник, стар 17 год.; општина Луково, срез никшићки. Убијен од стране партизана Биговића Николе, за вријеме борбе на Жировници. Њеш пронађен. Био је у одреду Радојнице Мијушковића.

Масловарић Р. Лабуд, земљорадник, стар 35 год.; општина будимска, срез берански. Погинуо у борби против партизана, на фронту „Поља Колашинска“. Њеш пронађен. Био је у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.

Сихулић Л. Јосип, земљорадник, стар 26 година; општина будимска, срез берански. Погинуо у борби против партизана, на фронту „Синајевина“. Био је четник у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.

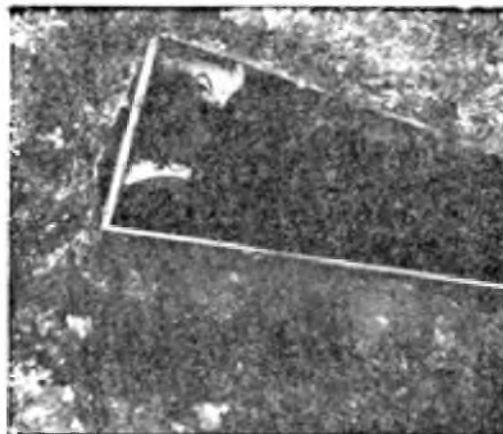
Точковић Мирко, чувар државних шума, стар 45 год.; општина Шаховићи, срез бјелопољски. Убијен од непознатих партизана.

Изглед цркве пред којом у Шавнику, 25 мртвачких свидока побијених националиста

Михајловић В. Марко, земљорадник, стар 33 год.; општина будимска, срез берански. Погинуо у борби против партизана, на фронту „Синајевина“. Њеш пронађен. Био је четник у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.

Тодоровић Ј. Василије, жандармериски поднаредник, стар 34 године; општина црвска, срез шавнички. Убијен на засједи као вођа жандармериске патроле, од стране партизана у Сјемокосима, општина кочанска. Њеш пронађен, пренијет у родно мјесто и сахрањен.

Њеш МУСЕ КОЛАКОВИЋА у гробу са разлуцином лебљом на Радовиче

Балевић Ј. Велика, стар 30 година; општина Доња Зета, срез подгорички. Одвели је и убили партизани; Вуковић Душан, Мијовић Арсо, Крстовић Н. Живко. Убијена на пушке и бацена у воду. Њеш пронађен.

Јанковић Иван, интелектуални поручник, стар 26 год.; општина брскутска, срез подгорички. Убијен на свирепи начин. Њеш пронађен код Колашина.

Ђукић Јовица, резервни наредник, стар 36 година; општина брскутска, срез подгорички. Убијен на свирепи начин у Колашину, гдје му је њеш и пронађен.

Великовић Б. Мирко, редов, стар 32 године; општина Братоножићи, срез подгорички. Погинуо у Јули 15 маја 1942 године, у борби против партизана. Био је у Кучко—Братоножићком одреду.

Станковић М. Косто, стар 45 година; општина Братоножићи, срез подгорички. Погинуо у борби против партизана у Братоножићима, 21 марта 1942 године.

Дакић Вукашин, тежак, стар 54 године; општина планиновска, срез шавнички. Стријелан од стране партизана: Каљевић Илија, Ковачевић Јосифа и Томчић Душана. Њеш пронађен код Жабљака.

Јокановић Т. Мијо, општина планиновска, срез шавнички. Стријелан као националиста, од стране непознатих партизана. Њеш пронађен у Миљевини, срез фочански.

Кецојевић Илија, пензионер, стар 55 год.; општина планиновивска, срез шавнички. Стријељан од стране партизана: Жарковић Пера, Радовић Јанка, Тасовац Милорада, Муман Ивана, Бјелковић Војина, Трипковић Зека, Цицил Милутина, Шипчић Љуба. Љеш пронађен на Безујачки бријег „Велешево“

Љеш ВЕСЕЛИНА Н. РАДУЛОВИЋА, техничара

Таушан М. Мијат, пензионер, стар 50 г.; општина дробњачка, срез шавнички. Стријељан поноћи на Беришиној Луци у Шавнику, од стране партизана: Пекић Павла, Вуковића Радоице, Савића Живковића, Јакића Радомира, Никитовића Миленка, Головића Петра и других непознатих. Љеш пронађен у бунару на Беришиној Луци.

Караџић Мићун, трговац из Шавника, стар 30 г.; општина дробњачка, срез шавнички. Мучен на звијерски начин а затим стријељан од стране партизана: Ђоровића Саво, Головића Чеда, Крстајић Видоја, Перовић Бранка, Кнежевић Велимира. Љеш пронађен на Сињајевини и сахрањен.

Караџић Митар, дјеловођа, стар 43 год.; општина дробњачка, срез шавнички. Мучен на звијерски начин, а затим стријељан од стране партизана: Ђоровић Саво, Головић Чеда, Крстајић Видоја, Перовић Бранка, Кнежевић Велимира. Љеш пронађен на Сињајевини и сахрањен.

Караџић М. Митар, претсједник општине, стар 32 год.; општина дробњачка, срез шавнички. Убијен од стране партизана: Моловића Петра, Моловића Зека, Машин Луке, Ђеранић Маркише, Машин Крста, Мемедовића Божа. Љеш пронађен у води, под планином Војником.

Бакрач С. Милосав, земљорадник, стар 34 год.; општина жупопивска, срез шавнички. Стријељан од стране партизана. Љеш пронађен у Горанском.

Вукосављевић Обрен, столар, стар 34 год.; општина жупопивска, срез шавнички. Стријељан 21 марта 1942 године, од стране партизана: Богдановић Јагоша и још 10 непознатих. Љеш пронађен код Пивског манастира.

Церовић Никола, царински чиновник, стар 32 год.; општина ускочка, срез шавнички. Убијен из засједе, пред својом кућом на Боану, од стране партизана: Шећковић Блажа, Јоцовић Петра, Јоцовић Радосава и Церовић Стевана-Мусе. Љеш пронађен на мјесту погибије.

Бајелић Р. Даринка, земљорадница, стара 30 год.; општина ускочка, срез шавнички. Приликом првог стријељања успјела је рањена да побјегне, али послје два дана, поново је хватају и убијају, следећи партизани: Зековић Милутин, Гашевић Лавар, Струњаш Саво, Зековић Стеван, Јоцовић Димитрије и Ђуришић Саво. Љеш пронађен у потоку.

Мићановић Ж. Мићо, земљорадник, стар 50 год.; општина жупопивска, срез шавнички. Стријељан од непознатих партизана. Љеш пронађен код Пивског манастира.

Мићановић Ј. Војин, капетан I класе, стар 54 год.; општина жупопивска, срез шавнички. Убијен ноћу пушчаним врлом. Љеш пронађен у кући.

Томовић Лавар, тежак, стар 56 год.; општина пољска, срез колашински. Стријељан од стране партизана: Васовић Радивоја, Ракочевић Јагоша, Грдинић Ђорђија, Грдинић Зарија, Смоловић Милорада, Дробњак Вељка, Томовић Радивоја, Видаковић Милана, Раковић Мила. Љеш пронађен у кући.

Бојић Машан, земљорадник, стар 44 год. општина Горња Морача, срез колашински. Стријељан као националиста од стране партизана: Вуксановић М. Љуба и Јанковић Данила из Крње Јеле. Љеш пронађен у Крњој Јели, општина Горња Морача.

Бубоња В. Ђорђије; општина манастирска, срез берански. Погинуо у борби против партизана. Љеш пронађен у „Ливадицама“.

Бунар у Шавнику, у коме су били бачени 13 љешева стријељаних националиста од стране комуниста

Јовановић Леко, тежак, стар 35 год. општина ровачка, срез колашински. Ухваћен и на најсвирепији начин клат и касанљен од стране партизана: Павловић Милана. Љеш пронађен у Мртвом Дубоком.

Павићевић Алекса, земљорадник, стар 48 год.; општина петрушинска, срез даниловградски. Одвели га и убили на пушке на путу, партизани: Радоњић Мило, Пеловић Милош, Вуковић Јошио, Иванић Владо, Иванић Душан, Савовић Саво. Њеш пронађен и сахрањен на гробљу у Даниловграду.

Јана Мичков До код Радовца, дубока 85 м, поселије депониције

Пазевић Д. Стана, домаћица, стара 70 год.; општина петрушинска, срез даниловградски.

Шекић Р. Милош, тежак, стар 30 год.; општина манастирска, срез берански. Поведен од куће и убијен. Њеш пронађен у Врагоди, срез колашински.

Павићевић М. Вељко, стар 20 год.; општина петрушинска, срез даниловградски. Погинуо у борби против комуниста. Био у батальону Шпира Стојановића, капетана I класе.

Павићевић С. Милун, стар 24 год.; општина петрушинска, срез даниловградски. Погинуо у борби против комуниста. Био у одреду Шпира Стојановића, капетана I класе.

Павићевић Т. Спасоје, жанд. наредник, стар 36 г.; општина петрушинска, срез даниловградски. Погинуо у борби против комуниста. Био у одреду Стојановића Шпира, капетана I класе.

Вуковић Милан, учитељ, резервни поручник, стар 35 година; општина манастирска, срез берански. Погинуо у борби против комуниста. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла. Њеш пронађен у Равној Радњи.

Вешовић Б. Милутин, жанд. поднаредник, стар 27 год.; општина манастирска, срез берански. Погинуо у борби против партизана. Био у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.

Дубак М. Милета, жанд. поднаредник, стар 28 год.; општина манастирска, срез берански. Погинуо у борби против комуниста. Њеш пронађен на Мојковцу.

Шекуларец И. Михајло, тежак, стар 35 год.; општина манастирска, срез берански. Погинуо у борби против комуниста. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Радуловић Василије, инжењер, стар 42 год.; општина петрушинска, срез даниловградски. Пужваром одведен и убијен на путу од партизана: Радуловић Милорада, Вуковић Михајло, Савовић Саво, Секулић Николе и Секулић Мига. Њеш пронађен у селу Каловићима.

Шекић Р. Милија, стар 35 год.; општина манастирска, срез берански. Одведен од куће, и убијен од партизана. Њеш пронађен у Врагоди, срез колашински.

Моћевећ Зајко, земљорадник, стар 22 год.; општина буковичка, срез пљеваљски. Пронађен заклан на Металици (граница пљеваљског и чајничког среза).

Моћевећ Ибрахим, земљорадник, стар 19 година; општина буковичка, срез пљеваљски. Пронађен заклан на Металици.

Стовраг Суљо, земљорадник, стар 35 г.; општина буковичка, срез пљеваљски. Пронађен заклан на Металици.

Бавчић Асим, земљорадник, стар 35 год.; општина буковичка, срез пљеваљски. Избоден ножем, пронађен на Ковачу, срез пљеваљски.

Бавчић Мехо, земљорадник, стар 29 г.; општина буковичка, срез пљеваљски. Избоден ножем; пронађен на Металици.

Томовић З. Новак, активни жанд. наредник, стар 26 год.; општина будимска, срез берански. Погинуо у борби против комуниста. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Томовић П. Војин, жандари, стар 30 год.; општина будимска, срез берански. Погинуо у борби против комуниста, на фронту „Мојковац“. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Бабовић М. Мирко, капетан I класе, стар 43 год.; општина будимска, срез берански. Погинуо у борби против комуниста, на фронту „Бајине Ђиве“—Мојковац. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Њеш ВЕЉКА ЈАУКОВИЋА, жанд. поручника

Барјактаровић Р. Драгутин, активни боручник, стар 30 год.; општина будимска, срез берански. Погинуо у борби против комуниста на фронту „Бајине Брдо“ Колашин.

Шћекић П. Радован, земљорадник, стар 35 година; општина будинска, срез берански. Погинуо у борби против комуниста, на фронту „Смљајс-вини“. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Милена Ђуровић над љешом свог брата
ВЕЉКА ЂУРОВИЋА, вјешад, поручником

Шошкић С. Радосав, земљорадник, стар 44 год.; општина полимска, срез андријевачки. Убијен 30 IV-1942 год., од стране партизана Шошкића Р. Љубомира, у шуми изнад села Улотине. Њеш пронађен истог дана и пренијет од стране четника у село, где је и сахрањен.

Делетић Миливоје, земљорадник, стар 27 година; општина полимска, срез андријевачки. Убијен на револвера, у ноћи, испред куће.

Рачковић Илија, жанд. наредник, рођен 1905 год.; општина шекуларска, срез андријевачки. Погинуо у борби против комуниста. Њеш пронађен на Матешаву. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Матовић Богдан, жанд. наредник, рођен 1904 год. општина шекуларска, срез андријевачки. Стријелан од партизана на Бозан. Њеш пронађен у Бозану. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Марачић Н. Ђорђе, погинуо у борби против партизана. Општина кањска, срез бјелополски. Њеш пронађен на мјесту зв. „Кућништа“.

Бојовић Стеван, земљорадник, стар 32 год.; општина кањска, срез бјелополски. Погинуо у борби против партизана. Њеш пронађен у Кућништу — Поток.

Бојовић Милорад, општински дјеловођа, стар 26 г.; општина кањска, срез бјелополски. Погинуо у борби против комуниста. Њеш пронађен у Кућништу—Поток.

Лашић Зорка, домаћица, стара 22 год.; општина мојковачка, срез бјелополски. Стријелана. Њеш пронађен у лугу крај Таре—Колашин.

Поповић Ј. Мило, земљорадник, стар 55 г.; општина мојковачка, срез бјелополски. Погинуо у борби против комуниста. Њеш пронађен. Био у одреду мајора Касаловић Здравка.

Смљаовић М. Никола, општина мојковачка, срез бјелополски; убијен од партизана Топовић Радована. Њеш пронађен.

Крговић Радоје, земљорадник, стар 40 година; општина мојковачка, срез бјелополски. Убијен револвером у својој кући. Њеш пронађен.

Марковић Марко, жанд. наредник, стар 45 година; општина мојковачка, срез бјелополски. Убијен у кући од стране партизана Бошковић Бранка.

Јелушић М. Зигорка, стара 8 год.; општина јеленачка, срез даниловградски. Убијена приликом топовске палбе.

Каралић Ризо, земљорадник, стар 27 год.; општина расовска, срез бјелополски. Погинуо као националиста, на мосту „Рибаревике“.

Павличић Н. Љепана, стара 56 година; општина јеленачка, срез даниловградски.

Дрековић Рамо, ковач, стар 31 год.; општина Бијело Поље, срез бјелополски. Убијен на пушке. Њеш пронађен у општини Равна Ријека „Лазови“.

Мартиновић Мустафа, радник, стар 67 год.; општина Бијело Поље, срез бјелополски. Убијен на пушке у борби против комуниста. Њеш пронађен у општини Равна Ријека, на мјесту зв. „Рибаревина“.

Њезаповић Свјето, радник, стар 33 год.; општина Бијело Поље, срез бјелополски. Убијен на пушке. Њеш пронађен у општини Затонској, на мјесту зв. „Жаријело“.

Бошковић М. Пуниша, тежак, стар 43 год.; општина затонска, срез бјелополски. Погинуо у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Раденовић Батрић, земљорадник, стар 35 г.; општина павинопољска, срез бјелополски. Стријелан од стране партизана: Дрљевића Сава са штабом. Њеш пронађен у Липову.

Момент приликом обреда
партиза НОВАКА ЈОВАНОВИЋА

Павличић Мило, учитељ, стар 44 год.; општина јеленачка, срез даниловградски. Одвели га партизани: Брајовић Радосав и Павићевић Ђирило са још 4 партизана, на предлог: Павличића Миладина и Павличића Мироја. Бачен у јаму. Њеш пронађен [није].

Љуца Хамил, земљорадник, стар 22 год.; општина расовска, срез бјелополски. Најприје испребијан, а потом убијен од стране партизана: Шенуларца Алексије, Ковачевића Радисава, Јоксимовића Вука, Јоксимовића Милана, Пешића Велимира и Луковића Милоја.

Љеш МИЛОША ПЕРУТОВИЋА
поручника народне црногорске војске

Брајовић Петко, мајор, стар 42 год.; општина Косови Луг, срез даниловградски. Стријелан од непознатих партизана. Љеш пронађен у „Пешукове Јаме“ — Драговића.

Брајовић М. Милан, активни наредник, стар 24 г.; општина Косови Луг, срез даниловградски. Погинуо у борби као националиста. Љеш пронађен под Волујаком у Пиви. Био у одреду моринског капетана 1 класе Јововић Јакова.

Брајовић Р. Вукадин, стар 25 год.; општина Косови Луг, срез даниловградски. Погинуо у борби против комуниста у Жупи 16 априла 1942 год. Био у одреду мајора Кековића Михаила.

Јововић Бошко, учитељ, стар 34 год.; општина Косови Луг, срез даниловградски. Стријелан од непознатих партизана. Љеш пронађен код „Пешукове Јаме“.

Савићевић Петко, трговац, стар 46 год. Општина Косови Луг, срез даниловградски. Погинуо у борби против комуниста. Био у одреду бјелопавлићком батаљона Јакова Јововића, моринског капетана 1 класе.

Јововић Саво, учитељ, стар 42 год.; општина Косови Луг, срез даниловградски. Стријелани га партизани: Радонић М. Василије, Прелевић П. Војин, Николић Ђорђевић, Јововић Саво и Лакић Божо. Љеш пронађен на путу код куће Лакића Божо.

Вуковић П. Бошко, тежак, стар 35 година; општина команска, срез даниловградски. Погинуо у борби против комуниста.

Секулић Ј. Петар, земљорадник, стар 56 година; општина команска, срез даниловградски. Убијен од непознатих партизана пољско-државним револвером. Љеш пронађен у Руданицама.

Војводић Милица, домаћица, стара 65 г.; општина лажковићка срез даниловградски.

Баровић В. Ђуро; општина команска, срез даниловградски. Убијен од непознатих партизана пушчаним метцима и убојом ножа. Љеш пронађен у Куковом Присоју.

Драговић Радислав, тежак, стар 35 година; општина спушка, срез даниловградски. Убили су га партизани: Радуловић Васил-је, Милевић Божо, Драговић Миливоје, Катинић Војин, Шарановић Ново. Љеш пронађен близу куће.

Брајовић Радивоје, тежак, стар 30 год.; општина спушка, срез даниловградски. Погинуо у борби против партизана. Био у одреду Новакевића Боривоја.

Рацковић Митар, порезник, стар 40 год.; општина спушка, срез даниловградски. Убијен од партизана: Радуловић Лазара и Јововић Душана. Љеш пронађен у Жупини.

Мраковић С. Владимир, стар 30 год.; општина Загарац, срез даниловградски. Погинуо као четник у бјелопавлићком одреду, против комуниста.

Ђуричковић С. Радосав, пјеш. наредник, стар 29 год.; општина Загарац, срез даниловградски. Стријелан од стране партизана. Љеш пронађен у општини павковићкој.

Николић Ђуро, земљорадник, стар 48 год.; општина Загарац, срез даниловградски. Погинуо у борби против комуниста. Био у бјелопавлићком одреду.

Николић Б. Видосава, стара 38 год.; општина Загарац, срез даниловградски. Убијена на засједе, ноћу. Љеш пронађен у Јабукама.

Радонић М. Никола, посједник, стар 50 г.; општина Загарац, срез даниловградски. Погинуо у борби против комуниста, у Горњем Загарачу 5 IV-1942 год. Био у бјелопавлићком одреду.

Ђуричковић Владо, земљорадник, стар 20 год., јединац син; општина Загарац, срез даниловградски. Погинуо у борби против комуниста. Био у бјелопавлићком одреду. Љеш пронађен.

Љеш МИЈАТА Б. ТАЋШАНА

Дамјановић Радивоје, земљорадник, стар 23 год.; општина шаховићка, срез бјелополски. Убијен пушком од стране комуниста. Љеш пронађен у шуми у Забоју.

Зејак Саво, земљорадник, стар 27 год.; општина шаховићка, срез бјелополски. Убили га партизани, пушком: Церовић Танасије на Ускока, срез шавањки, Барац Миле, Бијелић Богдан, Кршиќапа Мирко, Ашанин Шоле, Церовић Мато, Јелаћ Лакић, сви из среза шавањког. Љеш пронађен у селу Барице.

За вријеме општег љешени на Радочу

Челаћ М. Видосава, домаћица, стара 50 год.; општина шаховићка, срез бјелополски. Погинула у својој кући, при напалу комуниста.

Будегић П. Жяко, тежак, стар 35 год.; општина павковићка, срез даниловградски. Погинуо у борби против комуниста. Био у одреду пуковника Станишића Баја.

Војводић М. Ђуро, тежак, стар 45 год.; општина павковићка, срез даниловградски. Погинуо у борби против комуниста. Био у одреду Станишића Баја.

Павићевић М. Војислав, стар 28 г.; општина павковићка, срез даниловградски. Погинуо у Жупи Никшићкој, у борби против комуниста. Био у одреду пуковника Станишића Баја.

Павићевић Ј. Милосав, стар 46 год.; општина павковићка, срез даниловградски. Погинуо у Жупи никшићкој.

Хаззић Салих, земљорадник, стар 42 год.; општина буковичка, срез пљеваљски. Заглав у својој кући од стране партизана: Коромана Сара и Ковачевића Милосав.

Шахман Алија, земљорадник, стар 45 год.; општина буковичка, срез пљеваљски. Убијен на кућним вратима од стране партизана: Милоша Мијатовића, из села Намга, срез пљеваљски.

Вујовић К. Паве, домаћица, стара 45 год.; општина бјеличка, срез цетињски. Погинула од бомбардовања.

Вујовић Ђ. Љубица, домаћица, стара 25 год. и **Вујовић Ђ. Мханица**, дијете старо 9 мјесци; општина бјеличка, срез цетињски. Погинуте од бомбардовања.

Правинковић Б. Божо, тежак, стар 30 г.; општина бјеличка, срез цетињски. Погинуо у борби против комуниста. Био у одреду генерала Поповића Крста.

Скорупан Шабан, земљорадник, стар 35 година; општина забрђка, срез прибојски. Одведен од куће и убијен у шуми. Љеш пронађен у шуми, више села Восковине.

Шарак Хамдија, земљорадник, стар 22 године, и **Шарак Шериф**, земљорадник, стар 18 г.; општина забрђка, срез прибојски. Убијени од стране партизана Кривокића Владе. Љеш пронађен у шуми, више села Восковине.

Јеремић И. Петроније, земљорадник, стар 26 год.; општина прибојска, срез прибојски. Од рана надобјених у борби против комуниста 10 марта 1942 год. на Галешком брду, умро у прибојској болници.

Милнковић О. Дејан, земљорадник, стар 28 год.; општина прибојска, срез прибојски. Одведен као четник на Ковач и тамо убијен на освете. Љеш пронађен на Ковачу, срез чајички.

Бијовић М. Раде, земљорадник, стар 49 год.; општина прибојска, срез прибојски. Убијен на освете као четник, намирљарен од стране партизана: Баковић Добрице и Шалићур Вукмића. Љеш пронађен на мјесту зв. „Волепа“.

Вучетић Маринко, дјеловођа у Матаругама, стар 50 година; општина пљива-брдска, срез пљеваљски. Убијен на засједе од стране партизана: Перунић Борћа из Мача, Кнежевић Даница и Анђелић Вукманић из Мијаковића. Љеш пронађен у Матаругама.

Шуцлић Душан, земљорадник, стар 25 год.; општина пљива-брдска, срез пљеваљски. Убијен на засједе од партизана Анђелића Мирка. Љеш пронађен у Борову брду.

Голтић Нале, земљорадник, стар 50 година; општина пљива-брдска, срез пљеваљски. Убијен метном у хук код своје куће.

Љеш МИЛОСАВА ПЕРИЋА, тежана на Шавањки

Лацмановић Божо, тежак, стар 60 година; општина косовичка, срез пљеваљски. Стријељан код куће, од стране партизана: Вуковића Милосава, Јака VII раз. гимназије, Зорића Љубисава, тежак, стара 25 година, Жутића Михајла, стара 40 година, Душана Ђосовића, уч. VI раз. гимназије, стара 25 година. Љеш пронађен у селу Косовици.

Ковачевић Мића, земљорадник, стар 25 год.; општина бољанићка, срез пљеваљски. Убијен из пушке од непознатих лица. Љеш пронађен у селу Веленић, срез фочански.

Љешени у сандуцима — овака сандуци рођени

Гогоћ Величко, земљорадник, стар 48 година; општина нлино-брдска, срез пљеваљски. Убијен у стомак из пушке, бранићи своју кућу.

Конда Ибро, земљорадник, стар 80 година; општина бољанићка, срез пљеваљски. Убијен метком код своје куће од непознатих партизана.

Конда Салко, земљорадник, стар 30 година; општина бољанићка, срез пљеваљски. Убијен метком од непознатих лица, код своје куће.

Иваковић Гојко, земљорадник, стар 16 год.; општина бобовска, срез пљеваљски. Погинуо од непознатих лица.

Чворовић Тодор, тежак, стар 50 год.; општина оћевићска, срез пљеваљски. Убијен од непознатих лица.

Анђелић Шулe, земљорадник, стар 60 година; општина оћевићска, срез пљеваљски. Убијен од непознатих лица.

Нучић Ђуро, земљорадник, стар 35 год.; општина оћевићска, срез пљеваљски. Одвели га и убили из пушке, партизани: Бајчетић Бранко, Мирковић Владимир и Шилак Добрица. Љеш пронађен у селу Брвеници.

Имамовић Хусо, стар 65 година; општина оћевићска, срез пљеваљски. Стријелан од непознатих лица. Љеш пронађен у Пленевини.

Имамовић Рамo, стар 20 година; општина оћевићска, срез пљеваљски. Стријелан од непознатих лица. Љеш пронађен у Пленевини.

Имамовић Алија, земљорадник, стар 58 год.; општина оћевићска, срез пљеваљски. Одвели га и убили партизани: Марковић Велимир, Мукета Зеи, Радоси Контни. Убијен из пушке. Љеш пронађен у селу Тикови.

Палибрк Станојко, тежак, стар 20 година; општина оћевићска, срез пљеваљски. Убијен од непознатих лица.

Лазовић Војко, трговац, стар 40 год.; општина препанска, срез пљеваљски. Погинуо приликом бомбардовања код своје куће.

Шишић Лазар, земљорадник, стар 60 год.; општина препанска, срез пљеваљски. Погинуо од бомбардовања код своје куће.

Шибалија Никола, инспектор Пореске управе у Косијерићу, стар 40 год.; варош Пљеваље. Убијен од партизана Јовановића из Србије. Љеш пронађен у Косијерићу.

Ђосовић Шафко, радник, стар 15 год.; варош Пљеваље. Убијен метком, који је прибио зид, приликом напада комуниста на Пљеваље, 1 дец. 1941 године.

Срба Фата, учес. III раз. основне школе, стара 11 год.; варош Пљеваље.

Срба Шефка, ученица I раз. основне школе, стара 8 година; варош Пљеваље. Погинула са сестром Фатом, приликом бомбардовања. Љешени пронађени у кући.

Лигић Стеван, стар 85 година; варош Пљеваље. Погинуо за пријеме борбе 1 дец. 1941 године.

Селмазовић Смајл, судија, стар 30 година; варош Пљеваље. Љеш нађен у ријеци Дрини.

Брашанец Сретен, кафеџија, стар 54 године; варош Пљеваље.

Терзић Милован, земљорадник, стар 60 година.

Терзић Перса, домаћица, стара 40 година.

Терзић Мирко, бивши државног, стар 35 година.

Терзић Сретен, земљорадник, стар 13 година.

Терзић Мићo, дијете, старо 6 година.

Терзић Иван, дијете, старо 4 године.

Терзић Рука, домаћица, стара 60 година.

Терзић Борка, домаћица, стара 33 године.

Терзић Љубица, домаћица, стара 30 година.

Терзић Драгојла, домаћица, стара 15 година.

Терзић Гледа, дијете, старо 8 година.

Терзић Драгича, дијете, старо 10 година.

Терзић Иванка, дијете, старо 4 године.

Терзић Крстина, дијете, старо 2 године.

Сви из општине Отпловић, срез пљеваљски.

Љеш НИКОЛЕ ВУЈОВИЋА у јаругу код Радовца

Ломчар Петар, стар 9 година, општина готовушка, срез пљеваљски. Убијен бомбом од непознатих партизана.

Лалевић Р. Драго, земљорадник, стар 75 година; општина петрушинска, срез даниловградски.

Лончар Драго, стар 6 година; општина готовушка, срез пљеваљски. Убијен бомбом од непознатих партизака.

Вранеш В. Стојан, стар 21 годину; општина готовушка, срез пљеваљски. Погинула приликом бомбардовања.

Дамјановић Саво, тежак, стар 28 година; општина готовушка, срез пљеваљски. Погинуо од пулчаног метка приликом партиз. напада на Пљеваља,

Ивановић М. Миливоје, подофицир, стар 34 године; општина петрушинска срез даниловградски. Погинуо у борби против партизана. Био у одреду пуковника Станицића Баја.

Алексић Алекса, поднаредник, стар 22 год.; општина петрушинска, срез даниловградски. Погинуо у борби против партизака. Његов пронађен у Подбраћу.

Ивановић Милка, стара 14 година; општина петрушинска, срез даниловградски.

Мост на Лавар Тари — ремек дјело архитектуре — разрушен од партизана

Хиљаде невиних жртава побијених и масакрираних од стране партизана, хиљаде понаљених кућа, више стотина милиона штета, партизани не цијене више него дим од цигарете. Уколико је ко већи крволон утолико је за њих часнији друг.

Особе рањене од стране партизана

Лалатовић Л. Ђоко, земљорадник, стар 80 година; општина Луково, срез никшићки. Рањен од стране партизана.

Косовић Р. Рајко, земљорадник, стар 35 година; општина Луково, срез никшићки. Лакше рањен од стране партизана. Био у одреду Радојнице Мијушковића.

Николић М. Јелка, домаћица, стар 24 год.; општина Луково, срез никшићки. Лакше рањена од стране партизана.

Лалатовић Б. Вук, земљорадник, стар 43 године; општина Луково, срез никшићки. Теже рањен од стране партизана.

Николић Ј. Младен, жандармериски поднаредник, стар 43 година; општина Луково, срез никшићки. Теже рањен од стране партизана. Био у одреду Радојнице Мијушковића.

Бојчић М. Бојо, земљорадник, стар 45 година; општина будимска, срез берански. Рањен у борби против партизана, на фронту „Марково брдо“. Био у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.

Бабовић Н. Лука, чиновник, стар 42 год.; општина будимска, срез берански. Рањен у борби против партизана, из фронту „Тржишта“. Био је у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.

Ђарјактаровић В. Миличко, земљорадник, стар 25 година; општина будимска, срез берански. Рањен у борби против партизана, на фронту „Башиње брдо“. Био у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.

Мустагрудик Џемил, трговац, стар 30 год.; општина Добра Зета, срез подгорички. Рањен на вазједе са 3 рана код Горичана, од стране непознатих партизана.

Шишикић Е. Светозар, стар 25 година; општина Добра Зета, срез подгорички. Рањен у борби против партизана. Био је у батаљону мајора Димитрија Бољевића.

Марковић А. Пивић, ратар, стар 50 год.; општина Братоножић, срез подгорички. Рањен у Жупи 15 маја 1942 год., у борби против партизана. Био је у одреду Кучко-Братоношком.

Чубрановић М. Милош, земљорадник, стар 65 год.; општина Братоножић, срез подгорички. Рањен у борби против партизана. Био је у одреду Кучко-Братоношком.

Кецојевић Јован, земљорадник, стар 26 година; општина павинопољска, срез шавнички. Теже рањен у борби против партизана. Био је у одреду Драга Бојовића.

Требишанин Владимир, виши савјетник Народне скупштине, стар 50 год.; општина ускочка, срез шавнички. Рањен у лијево раме од стране партизана и остао неспособан.

Вујовић С. Божићар, жандармериски наредник; општина никшићка, срез никшићки. Лакше рањен у борби против партизана, 10 марта 1942 године, као четник-добровољац. Био је у одреду покојног Радојнице Никчевића.

Мићановић Благоје, земљорадник, стар 23 године; општина жуљановска, срез шавнички. Рањен од стране партизана.

Бљечић Ђазко, земљорадник, стар 20 год.; општина жуљановска, срез шавнички. Теже рањен у борби против партизана. Био је у Дурмиторском одреду.

Бјезетић Б. Вукота, жандармериски каплар, стар 24 године; општина Вучи До, срез никшићки. Рањен од стране партизана.

Вујовић П. Радован, земљорадник, стар 40 година; општина Вучи до, срез никшићки. Рањен у борби против партизана. Био је у Граничном батаљону.

Бјезетић Марко, стар 33 год.; општина Вучи До, срез никшићки. Рањен у борби против партизана.

Крговић М. Милић, тежак, стар 35 год.; општина пољска, срез колашински. Рањен у борби против партизана.

Радовић Раде, учитељ и резервни пјешадиски поручник, стар 41 годину. Теже рањен у борби против партизана. Био је у Пољском одреду.

Тодоровић Владимир, тежак, стар 45 год.; општина Горња Морача, срез колашински. Рањен од стране партизана.

Пајовић Ђорђе, земљорадник; општина Горња Морача, срез колашински. Рањен у борби против партизана.

Топовић Трџфун, пензионер, стар 62 год.; општина пољска, срез колашински. Лакше рањен у борби против партизана. Био је у одреду Весковића Андрије.

Љеш МУЈА РУЖИЋА жуљског чиновника

Адријанић Арсеније, жанд. наредник, рођен 29 октобра 1905 год.; општина павинопољска, срез белополски. Лакше рањен у борби против комуниста. Био у Лимском четничком одреду.

Калуђеровић Ш. Миливоје, стопар, стар 24 године. Теже рањен у Жупи, у борби против комуниста. Био у одреду пуковника Станишића Баја.

Калезић С. Јован, землорадник, стар 25 г.; општина Косови Луг, срез даниловградски. Рањен у борби против партизана. Био у Бјелопавлићком одреду, батальону Јововића Јакова, моринског капетана I класе.

Вукадиновић М. Радоје, тежак, рођен 1917 године; општина команска, срез даниловградски. Лакше рањен у борби против комуниста у одреду командира Поповића Крста.

Вуковић П. Јован, тежак, рођен 1898 год.; општина команска, срез даниловградски. Теже рањен у борби против комуниста. Био у одреду командира Поповића Крста.

Шћепановић Г. Андрија, тежак, стар 45 г.; општина Загарач, срез даниловградски. Теже рањен у борби против комуниста. Био у одреду Бјелопавлићком.

Ђуричковић М. Јаков, землорадник, стар 45 год.; општина Загарач, срез даниловградски. Лакше рањен у борби против комуниста. Био у Бјелопавлићком одреду.

Стојановић Марко, землорадник, стар 30 година; општина Загарач, срез даниловградски. Лакше рањен у борби против комуниста. Био у Бјелопавлићком одреду.

Огашевић М. Крсто, тежак, стар 46 год.; општина Загарач, срез даниловградски. Теже рањен у борби против комуниста. Био у Бјелопавлићком одреду.

Гардашевић М. Душан, ђак наредник, стар 27 год.; општина спушка, срез даниловградски. Обојница рањена у борби против комуниста.

Бошковић Милан, землорадник, стар 30 година; општина Шаховићи, срез бјелопольски. Теже рањен у борби против комуниста. Био у одреду четничком — бјелопольском.

Ракочевић Г. Славка, стара 13 година; општина Шаховићи, срез бјелопольски. Рањена од стране комуниста.

Павићевић Р. Миливоје, стар 37 година; општина павковићска, срез даниловградски. Теже рањен у борби против комуниста у селу Вилићима.

Војводић Н. Миладин, ученик, стар 20 г.; општина павковићска, срез даниловградски. Рањен у борби против комуниста. Био у одреду пуковника Станишића Баја.

Војводић Борислав, ђак, стар 12 година; општина павковићска, срез даниловградски. Рањен.

Војводић Вјера, дијете, старо 7 година; општина павковићска, срез даниловградски.

Ђуровић Ђ. Светозар, стар 17 година; општина павковићска, срез даниловградски. Рањен у борби против комуниста. Био у одреду пуковника Станишића Баја.

Војводић Милован, землорадник, стар 38 година; општина павковићска, срез даниловградски. Рањен у борби против комуниста. Био у одреду пуковника Станишића Баја.

Жртве у сандуцима

Вуковић П. Благо, стар 35 год.; општина Загарач, срез даниловградски. Теже рањен у борби против комуниста. Био у Бјелопавлићком одреду.

Ђуричковић П. Симо, кафиџија, стар 33 год.; општина Загарач, срез даниловградски. Лакше рањен у борби против комуниста.

Ђуричковић Ш. Петар, општински дјеловиђа, стар 50 год.; општина Загарач, срез даниловградски. Лакше рањен 27-III-1942 г. у борби против комуниста. Био у одреду пуковника Станишића Баја.

Гардашевић М. Шпиро, арт. наредник, стар 32 год.; општина спушка, срез даниловградски.

Ђуровић М. Петар, тежак, стар 19 год.; општина павковићска, срез даниловградски. Рањен у борби против комуниста. Био у одреду пуковника Станишића Баја.

Вукчевић Б. Марија, домаћица, стара 80 година; општина бјеличка, срез цетински. Рањена приликом бомбардовања.

Вујовић Ђуро, стар 42 године; општина бјеличка, срез цетински. Рањен теже приликом бомбардовања.

Драшковић В. Милан, стар 45 година; општина бјеличка, срез цетински. Рањен у борби против партизана.

Павић Тада, стара 17 год.; општина илинобрдска, срез пљеваљски. Теже рањена.

Кузман С. Милош, стар 30 година. Кузман М. Никола, стар 25 година; општина Бјеличка, срез цетињски. Рањени у борби против партизана. Били у одреду генерала Поповића Крста.

Дујовић Ђ. Ђоко, земљорадник, стар 38 г.; општина Љворечка, срез андријевички. Рањен у ногу, у борби против партизана. Био у љворечком — четничком одреду.

Ђуричковић Милош, земљорадник, стар 58 год.; општина Загарац, срез даниловградски. Лакше рањен у борби против партизана. Био у одреду бјелопавлићком.

Чупић М. Петар, земљорадник, стар 30 г.; општина Загарац, срез даниловградски. Лакше рањен у борби против партизана. Био у одреду пуковника Баја Станишића.

Кековић Ш. Томаш, земљорадник, стар 47 год.; општина Загарац, срез даниловградски. Лакше рањен у борби против партизана. Био у одреду пуковника Баја Станишића.

Шћепановић А. Митар, земљорадник, стар 39 год.; општина Загарац, срез даниловградски. Теже рањен у борби против партизана. Био у одреду пуковника Баја Станишића.

Пешић М. Благота, земљорадник, стар 56 год.; општина Загарац, срез даниловградски. Теже рањен у борби против комуниста. Био у бјелопавлићком одреду.

Стаматовић Б. Радован, п.наредник, стар 30 год.; општина Загарац, срез даниловградски. Лакше рањен у борби против партизана. Био у бјелопавлићком одреду.

207 пушака — 3 митраљеза — 3 пушко митраљеза — и 1 биџа, које су комунисти — изненичени напалили, приликом напуштања Пласа

Жарић Милица, стара 65 година; општина спушка, срез даниловградски. Рањена приликом напада комуниста на кућу.

Вујовић С. Милутин, земљорадник, стар 62 год.; општина Загарац, срез даниловградски.

Жарић Ђ. Милован, официр у пензији, стар 80 година; општина спушка, срез даниловградски. Дробњак Вучић, тежак, стар 24 године; општина ватонска, срез бјелополски. Рањен као четник у одреду Обрадовића Миливоја.

Вуковић Љубо, жандармеријски каплар стар 38 г.; општина ватонска, срез бјелополски. Рањен као четник у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Руговић Миличко, писар општине шаховићке, стар 30 г.; општина шаховићка, срез бјелополски. Лакше рањен од стране партизана приликом страјељања на Мојковацу. Са њим је било на стрелишту још осам четника — који су сви убијени ноћу 19 фебруара 1942 г. Један од учесника у овом злочину јесте: Радован М. Секулић.

Војводић Ђ. Милорад, п.наредник, стар 20 година; општина павковићка, срез даниловградски. Рањен у борби против комуниста. Био у одреду пуковника Станишића Баја.

Ђуровић Милоша, тежак, стар 22 године; општина павковићка, срез даниловградски. Рањен у борби против комуниста. Био у одреду пуковника Станишића Баја.

Војводић Богди, чиновник; општина павковићка, срез даниловградски. Рањен као националиста у одреду пуковника Станишића Баја.

Павићевић П. Момчило, општина павковићка, срез даниловградски. Рањен као националиста, у одреду пуковника Станишића Баја.

Павићевић С. Марко, општина павковићка, срез даниловградски, лакше рањен у Жупи Никшићској као националиста.

Топаловић Живко, стар 38 година; општина оћењинска, срез пљеваљски. Теже рањен као четник, у одреду Ирића Богољуба.

Човић Бајо, земљорадник, стар 50 год.; општина оћењинска, срез пљеваљски. Рањен.

Тошић Пејка, домаћица, стара 45 год.; општина оћењинска, срез пљеваљски. Рањена.

Вујосевић Никола, командир вода, стар 39 год.; општина бјеличка, срез цетињски. Теже рањен у борби против партизана. Био у одреду генерала Поповића Крста.

Вујовић Ђ. Пеко тежак, стар 42 год.; општина бјеличка, срез цетињски. Теже рањен у борби против партизана. Још се налази у болници. Био у одреду генерала Поповића Крста.

Дујовић П. Драгутин, редов стар 30 год.; општина шекуларска, срез андријевички. Лакше рањен у борби против партизана.

Перуничкић Милан, земљорадник, стар 30 год.; општина равноречка, срез бјелополски. Рањен у десну руку од стране партизана. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Савић С. Новак, земљорадник, стар 20 г.; општина равноречка, срез бјелополски. Рањен у лијеву руку од стране партизана.

Паљевине, пљачке и отимачине

Општина буковичка среа пљенањски

Хаџићу Н. Цемку, одузето: два коња, двије овце, јечма кгр. 400, новца у готову лира 1000.

Приближна вриједност лира 13.500

Ковачевићу М. Павлу, одузето: 1 во, 1 крава, јечма кгр. 150.

Приближна вриједност лира 7.250

Ковачевић Р. Љубу, одузето: јечма кгр 100.

Приближна вриједност лира 1500

Круку М. Адему, одузето: јечма кгр. 100, кромпира 50, новца у готову 2000.

Приближна вриједност лира 4.000

Круку М. Вену, одузето: јечма кгр. 200, кромпира 200, новца у готову лира 2000.

Приближна вриједност лира 7.000

Бунгуру С. Ибру, одузето: двије кокошке, јечма кгр. 200, вои 150, масла 5, кромпира 150, сијена 200, један видни сат, један ручни сат, један пар мушког веша, два мушка капута, један пар мушких ципела, једне панталоне, у готову новцу лира 1000.

Приближна вриједност лира 11.300

Ђорићу В. Шару, одузето: двије краве, двије овце, кукуруза кгр. 52, јечма 150, вои 120, елде 150, масти 7, кајмака 5, сира 15, ракије 10, Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 10.330

Општина мојковачка среа бјелополски

Ђорићу Н. Вукосаву, одузето: три краве, 20 оваца, кукуруза кгр. 100, сувог мяса 20, кајмака 15, вуне 10, пасуља 30, сијена 3000, ракије 100 литара, Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 51.395

Ђорићу В. Грубану, одузето: два вола, два коња, пет оваца, кукуруза кгр. 220, сувог мяса 50, масти 2, кајмака 10, вуне 18, пасуља 10, ракије 30. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 67.520

Росићу М. Неђељку, запаљена једна вграда. Одузето: један во, један коњ, једна овца, једна коза, кукуруза кгр. 37, пасуља 18.

Приближна вриједност лира: 16.560

Општина Кањска, среа Бјелополски

Конатару Ђ. Чеду, одузето: пшенице кгр. 50, раки 50, кајмака 4, сира 5, масла 5, дувана 2.

Приближна вриједност лира: 2.000

Марачићу Н. Ђорђију, одузето: разне кућне ствари и одијела.

Приближна вриједност лира: 10.000

Конатару Перу, одузето: кукуруза кгр. 50, јечма 50, два коња, ракије 20 литара.

Приближна вриједност лира: 7.600

Бојовићу Д. Милошу, запаљена кућа и данје штале. Одузето: један во, два коња, два телета, 100 оваца, пшенице кгр. 50, сувог мяса 10, кромпира 100, сијена 5000, соли 5, ракије 100 литара. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 70.000

Млађенки Сарић, одузето: сијена кгр. 600, кућни намјештај.

Приближна вриједност лира: 15.000

Јевтовићу М. Раду, запаљена данје куће са седам споредних аграда. Одузето: два вола, три коња, три краве, осам говеда, једна свиња, 76 оваца, кукуруза кгр. 1000, пшенице 1000, сувог мяса 60, масти 24, вуне 30, ораха 50, сламе 2000, сувих шљива 45, ракије 400 литара, сувог вола кгр. 60. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 250.000

Косовић Д. Милеви, запаљене двије куће са 7 споредних аграда. Одузето: 6 волова, 3 краве, 4 говеда, двије свиње, 150 оваца, кукуруза кгр. 1000, пшенице 1000, раки 200, сувог мяса 30, масти 12, кајмака 4, вуне 15, кромпира 2000, пасуља 20, ораха 30, дувана 6, ракије 400 литара. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира: 200.000

Конатару С. Ђуру, одузето: кукуруза кгр. 500, пасуља 50, ораха 150, соли 15, гаса 6 литара, ракије 300 литара.

Приближна вриједност лира: 20.000

Павловићу М. Радосаву, одузето: сланине кгр. 10, кромпира 300. Одијела, веша и друге ствари

Приближна вриједност лира: 10.000.

Општина полимска среа андријевички

Ђулафићу Р. Радосаву, одузето: данје кокоши, кукуруза кгр. 200, јечма 50, сувог мяса 10, вуне 5, кромпира 100, купуса 50, пасуља 50, грашка 5, сијена 1000, ракије 50 литара. Готовог новца лира 1500. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 19.910

Џудовићу Р. Вукоти, запаљене двије куће и 4 штале. Одузето: 4 вола, 2 коња, 13 крива, 5 телад, 5 свиња, 50 оваца, 5 коза, кукуруза кгр. 12.000, пасуља 3000, сијена 37.500, сламе 100.000 ракије, 2000, литара, 1 платни сат, шљива кгр. 10.000. Трговачке и друге робе.

Приближна вриједност лира 657.000

Шошкићу М. Страшмиру, одузето: ракије 20 литара, Одеа, веша и кућних ствари.

Приближна вриједност лира 20.000

Шошкић А. Борки, оштећена кућа. Одузето: једна крава, једно теле, једна свиња, 2 кокоши, кукуруза кгр. 200, сувог мяса 60, пасуља 20, грашка 5, сијена 500, ракије 60 литара. Обуће, веша, одијела и намјештаја. У готовом новцу лира 500.

Приближна вриједност лира 27.000

Шошкићу М. Стојану, одузето: јабука кгр. 50, соли 10, ракије 125 литара, сланине кгр. 8, кукуруза 50; разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 14.800

Ђулафићу Р. Миодрaгу, запаљена кућа. Одузето: 3 овице, двије кокошке, кукуруза кгр. 200, јечма 50, воћи 50, сувог меса 40, сланине 10, вуне 8, пасуља 15, грашка 5, сијена 1000, ракије 50 литара, јаја 20 комада. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 21.600

Арсковићу Л. Дмитру, одузето: 2 вола, 2 коња, 3 краве, 2 телета, 10 свиња, 70 оваца, кукуруза кгр. 4.000, пасуља 2000, 7 влатних наполеона, новца у готову динара 1500. Покућанство и друге ствари.

Приближна вриједност лира 150.000

Општина Трепачка срез Андријевички

Претсједник Општине Ракетић Крсто пријављује: општећена општинска вграда, са канцеларским намјештајем и архивом. Новчане књиге и задужења потпуно уништена.

Приближна вриједност лира 300.000

Претсједник Општине Ракетић Крсто пријављује: уништена општинска канцеларија са канцеларским намјештајем.

Приближна вриједност лира 150.000

Општина Будимска, срез Берански

Кастратовићу М. Маријану, запаљена кућа.

Приближна вриједност лира 500.000

Општина Буковичка, срез Пљевљски

Хајдаровић С. Нури, одузето: 2 коња, једна оваца, јечма кгр. 100, масла 20, гаса 10 литара.

Приближна вриједност лира 15.000

Бешлагичу О. Ибру, одузето: јечма кгр. 250, кромпира 100, 1 капут, у готову лира 300.

Приближна вриједност лира 5.000

Маћевићу Х. Ђулу: одузето: 1 во, 5 оваца, двије кокошке, јечма кгр. 400, вуне 3, кромпира 50, пасуља 15, ракије 5 литара; накит и новца у готову лира: 50.000. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 62.000

Маћевић О. Биби одузето: 1 во, 6 оваца, пшенице кгр. 100, јечма 100, масла 2, вуне 3, кромпира 200. У готовом новцу лира 500. Дјеловачко руко и друге кућне ствари.

Приближна вриједност лира 15.000

Ђогу Хави одузето: јечма кгр. 200, масла 2, вуне 2, пасуља 2, дувана 3. У готову новцу лира 2.500

Приближна вриједност лира 4.000

Маћевићу М. Шерфану, одузето: 1 коњ, 9 оваца, пшенице, кгр 100, јечма 300, масла 5, кромпира 400, сијена 1000, сламе 1000, шећера 2, Намјештај и женски накит.

Приближна вриједност лира 36.000

Маћевићу Лафиту одузето: 4 вола, 1 коњ, 6 крaва, 5 теладн, 30 оваца, 5 кокошки, кукуруза кгр. 150, пшенице 50, јечма 1200, воћи 300, сувог меса 100, сира 20, масла 15, вуне 13, кромпира 1500, купуса 200, пасуља 100, сијена 15.000, сламе 800, ракије 20 литара, јаја 100 комада, У готовом новцу лира 2000, динара 15.500, 7 влатних нахмудија, 7 влатних наполеона, 10 влатних суфурина, 45 влатних тримулука, Разне драгоцености, намјештај.

Приближна вриједност лира 227.300

Стоврагу С. Бајру одузето: 5 оваца, јечма кгр. 300, сира 3, масла 2, вуне 10. У готову новцу динара 1000, и два влатна дуката

Приближна вриједност лира 10.000

Бавчаћу Х. Ахму одузето 1, крaва, 2 овице, јечма кгр. 200, сувог меса 30, ракије 50 литара, сувих шљива 50, кгр, 1 дурбин.

Приближна вриједност лира 8.000

Бавчаћ М. Зарфи одузето: 2 влатна дуката и равне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 12.000

Општина Манастирска, срез Берански

Бојичићу Ј. Вучку, равршена кућа од бомбардовања.

Приближна вриједност лира 20.000

Вуковићу В. Мирку, одузета једна крaва.

Приближна вриједност лира 6.000

Филипу М. Бубоњи, одузето 167 оваца.

Приближна вриједност лира 100.200

Вуковићу В. Милосаву, запаљена 3 стана. Одузето сијена кгр. 30.000.

Приближна вриједност лира 95.000

Шћекићу Р. Милији, одузето сувог меса кгр. 50, сланине 10, масти 5, кајмака 50, сира 20.

Приближна вриједност лира 20.000

Вујошевићу Р. Милоњи, одузето у готову новцу лира 2.000.

Приближна вриједност лира 2.000

Кораћу Д. Радоју, одузето у готову новцу лира 3.000

Шћекићу М. Радојку, одузето: сувог меса кгр. 2 сланине 1, кајмака 3, сира 2, ракије 2 литра

Приближна вриједност лира 500

Фелићу М. Максиму, одузето: 12 оваца, пшеничног брашна кгр. 20, сувог меса 3, сланине 2, масти 3, кајмака 3, сира 4, пасуља 5, ракије 2 литра.

Приближна вриједност лира 7.4000

Шћекићу М. Радовану, одузето разне врсте робе.

Приближна вриједност лира 3.200

Шћекићу В. Николи, одузето: 5 оваца, пшеничног брашна кгр. 20, сувог меса 5, сланине 3, масти 4, кајмака 8, сира 5, пасуља 8, ракије 3 литра.

Приближна вриједност лира 8.000

Карличићу Н. Богдану, одузето двије кошнице пчела.

Приближна вриједност лира 2.000

Пешић Перси, запаљено сво покућанство.

Приближна вриједност лира 45.000

Кораћу М. Јању, одузето: једна крава, једно теле, кукуруза кгр. 120, пшенице 100, сувог меса 60, сланине 20, масти 10, ракије 60 литара.

Приближна вриједност лира 13.100

Нововићу Н. Милији, одузето: 1 коњ.

Приближна вриједност лира 5.000

Раковићу Г. Тому, одузето: 20 оваца, кукуруза кгр. 300, пшенице 350, ражи 100, вођи 300, елде 50, сувог меса 80, сланине 40, масти 10, кајмака 100, сира 150, масла 15, вуне 80, кромпира 500, пасуља 50, сијена 5000, ракије 30 литара. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 105.000

Павковићу П. Милосаву, одузето: кукуруза кгр. 300.

Приближна вриједност лира 9.000

Фемићу Р. Миру, одузето: оваца 12, кукуруза кгр. 8, пшенице 15, сувог меса 8, сланине 3, масти 1 кајмака 5, сира 4.

Приближна вриједност лира 6.000

Општина Петрушинска, среа Даниловградски

Ђуровићу М. Мују, одузето: 1 крава, 8 оваца, сијена кгр. 500, ракије 6 литара, дрва 7 м³. Уништено 7 чокота лозе. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 15.000

Пелевићу С. Дулу, оштећене од бомбардовања 2 куће. Одузето: 100 оваца, 4 коза, вуне кгр. 40, кромпира 400, сијена 1800, мина 80 литара, ракије 50 литара. Уништено 40 чокота лозе, Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 70.000

Пелевићу Р. Миливоју, уништене 2 куће од топова. Одузето: 1 коза, 2 јарета, кукуруза кгр. 105, пшенице 28, ражи 17, сувог меса 20, сланине 10, масти 7, сира 6, вуне 16, кромпира 25, пасуља 12, сијена 100, ракије 20 литара, 1 златни прстен, 2 сата. У готову новцу лира 3500. Уништено: 35 чокота лозе, 6 стабала воћа. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 86.000

Ђуровићу Р. Перку, кућа оштећена од топова. Одузето: 10 оваца, 5 кова, 6 кокоши, кукуруза кгр. 50, пшенице 10, сувог меса 50, сланине 10, масти 5, кајма 15, вуне 10, кромпира 700, пасуља 300, сијена 650, сламе 100, ракије 15 литара. Уништено 8 чокота лозе, 30 стабала воћа. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 40.000

Ђуровићу И. Радомиру, одузето у готову лира 5.000. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 30.000

Ђуровићу Н. Петру: оштећена кућа од топова. Одузето: 1 коњ, 1 свиња, 21 оваца, 14 коза, 3 кокоши, кукуруза кгр. 100, пшенице 60, ражи 20, јечма 20, сувог меса 10, сланине 4, масти 5, вуне 10, кромпира 170, пасуља 10, сијена 500, сламе 150, ракије 4 литра, дувака кгр. 15, дрва 10 м³. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 90.000

Једна од многих запаљених кућа

Ђуровић С. Даници, кућа оштећена од топова. Одузето: двије свиње, 35 оваца, 6 кова, 3 кошнице пчела, 8 кокошака, кукуруза кгр. 100, пшенице 30, сувог меса 40, сланине 5, масти 3, вуне 30, кромпира 70, пасуља 10, сијена 800, сламе 100, ракије 20 литара. Уништено, чокота лозе 70, стабала воћа 12, дрва 13 м³. Разне кућне ствари.

Приближна вриједност лира 48.500

Имена погинулих и рањених особа настављају се у идућој свесци.

Имена комунистичких функционера настављају се у идућим свескама.

Неколико комунистичких докумената

Обласним, Окружним, Мјесним комитетима Партије и Бироима Ћелија

П.К. је како путем директива, тако и путем штампе и летака, стално указивао на опасности које се јављају од издајничког и разбијачког рада пете колоне. Указивао је увијек да у борби противу пете колоне не смије бити колебања и да наша будност према непријатељима народне борбе мора бити непрестана. Међутим, код многих партијана, па и неких организација, испољиле су се слабости и једне и друге природе. И то такве слабости да нећ данас има последица те колебањности и небудности. Последице су се нарочито испољиле у срезима беранском и андријевичком, гдје је пета колона успјела да стави под свој утицај један прилично велики дио маса, наоружаних од стране окупатора и поведе их у борбу противу партизана као оружане силе народа и носилаца народно-ослободилачке борбе и противу њене партије као руководиоца те борбе.

Ова два среза истичемо као примјере велике опасности која са те стране пријети народној борби, по, то не значи да се извесне опасности не појављују и у другим мјестима. Данас, истина, још у блажој форми. Али ако се те појаве не угуше у њиховом почетку, оне се могу развијати у опасност широким размјера и имати кобних последица по ослободилачку борбу нашега народа.

Обзиром на међународну ситуацију, на све веће класно диференцирање, број петоколонишких елемената се повећава. Они се данас регрутују из редова бивших југословенских официра, војних чиновника, кулака и пензионера, који из страха за своје положаје праве споразуме са окупатором у циљу да онемогуће и разбију народну борбу. Њихова организованост и повезаност данас је видна. У току борбе успјело је агентима окупатора, обилазећи нека мјеста у Црној Гори и Санџаку, да повеже све четничке — петоколонишке елементе и данас када њемачке армије трпе пораз за поразом на Источном фронту, унутрашњи непријатељ све више се уједињује и отвореније жупта. Поред Васојевића ови четнички петоколонишки елементи појављују се интензивно у Љешанској и Катунској Нахији, Љешкопољу, Зети, Пиперима и Грахову. У ова задња два мјеста били су радикалним мјерама, последњих дана, онемогућени у своме издајничком раду.

До скоро петоколонишки елементи служили су се врло перфидним методама у циљу обмањивања народних маса и разбијања народне борбе. Као на пр.: „Ми смо за борбу противу окупатора, али противу К. П., као руководиоца“, у ствари онај који је данас противу руководиоца народно-ослободилачке борбе, наше партије, тај жели да ту борбу обезглави, што није ништа друго него петоколонишка работа. Даље су иступали са овим: „Треба организовати јавне судове да суде шпијунима и петоколонишима“ или „Треба организовати да се врши избор командног кадра“. Међутим, тамо гдје је наша будност била слаба и

гдје су успјели да створе извесно учориште, ступају у отворену борбу против партизана и њихових војних руководстава. Данас они у тим мјестима провоцирају братоубилачки рат, што је данас циљ свих њихових настојања (Случај Васојевића).

Задатак је партијских организација да ове четничке петоколонишке елементе онемогуће у њиховим намерама, да несуморним политичким радом спријече овим непријатељима сваки контакт са масама, разбију њихово учориште и базе које имају. У том раду треба се чувати застрањивања, како десити тако лијевог, опортунизма и никада не заборавити на улогу партије као руководиоца борбе, која данас познава све родољубиве елементе да учествују у народно-ослободилачкој борби. Све организаторе противнародних завјера које су уперене на разбијање народно-ослободилачке борбе као и њихове дрске помагаче треба ликвидирати радикалним мјерама, без колебања.

Зато по свим грешкама које су се починиле у том правцу, треба оштро ударити. Данас, у најсудбоноснијим часовима, починене грешке могу имати тешких последица. Потребна је максимална будност у цијелом нашем раду, како политичком тако и војничком, да се не би десило да будемо изненађени од стране пете колоне, што смо скупо плаћали жртвама из редова наших најбољих борца (Васојевићи).

Партијске организације морају бити свјесне да ће све покушаје изазивања братоубилачке борбе моћи спријечити само ако будно прате рад непријатеља народне борбе и ако у случају да се десе појаве о којима је било ријечи, оштро и без колебања иступе противу свих разбијача народног јединства и данашње борбе.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

27 јануара 1942 год.

**Комунистичка партија Југославије
Покрајински комитет
за Црну Гору, Боку и Санџак**

(ветокрака заједза)
**ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР.ОСЛОБ.ПАРТИЗАН.ОДРЕДА
Бр. 55
20 јануара 1942 г.**

ШТАБУ ЗЕТ. ПАРТИЗАН. БАТАЉОНА

З е т а

Жалимо за губитком који је задесно наше партизанске редове а нарочито наш батаљон смрћу храброг команданта Нике Мараша, који је без резерве приступио у партиз. редове народне борбе.

Овим путем изјављујемо другарско саучешће Штабу тога батаљона за команданта и остале партизана који су храбро погинули. Наше саучешће најинте и породици погинулих. Заједнички им помен

одржите у селу Понаре и нас о томе обавијестите. О томе обавијестите и О. К.

Ове жртве су уследилиле због наше неопрезности. Ви сте морали знати да ће последице протаска друга команданта шниг одреда о томе бити обавијештен окупатор преко шнијуна и петоколониша да ће предузети мјере. О томе вам је и Командант говорио.

Изучите на овом искуство и наређујемо вам да одржанате чврсте страже према окупатору. За прикључе у овом смислу биће лично одговоран командант и политком тога батаљона.

Стављамо вам до знања да ће командант ових два послати једно писмо на Зећане у коме са овим догађајем и радом пете колоне. Ви са своје стране објасните народу да је ово дјело пете колоне и учврстите наше редове у борби противу пете колоне.

Намеће се потреба да одлучно уништите пету колону на нашем терену и у томе не уносите никаквог слагања и колебањности. Спријечите одлазак на Подгорицу петој колони.

Извјештавамо вас да је пета колона ових дана у Пиперима покушала извести „ПУЧ“ противу црног народ, осло. покрета. На челу су била два активна официра и један начелник среза и то: Јовица Бољевић, Саво Дмитровић и Милован Вешић. Колоније су нападнеле и њихов покрет ће се угасити. Напомиње се да су сви били приступили партизанима, али не из убојења већ из страха и по упуштеним окупатора јер су радили за њихов рачун. Ова њихова работа отпочела је када је непријатељ покушао продор према Никшићу и када су наши партизани требали да изводе акцију. Са овим су хтели да ко бијог деморализују наше партизани, али су заборавили на једну стварницу а та је да су партизани спремни да воде борбу на смрт и живот. Овај случај у Пиперима нека послужи за примјер и нама и осталима. Треба знати да су ово нове облици борбе окупатора за разбијање народног јединства и борбе против окупатора. У овом противнародном пољу изишао се на окупацију најбољи народни олош и то: бивши југосл. официри и подофицири, осим ратних изузетака, шнијуни и приреши ових раски. режима у Југославији и присталице Секуле Драговића, Новице Радокића и Саве Вулегића. У овоме их ништа не раздваја. Ова банда је повезана са бандом издајника мајора Лашића, који ће ових дана бити ликвидирани и са бандом издајника Драже Михајловића. Истовремено скреће вам се пажња да је ова наша Пиперска банда повезана са шнијуном и издајником Николом Поповићем, п. луковником из Подгорице, који је раније био пресједник крваве Народне одбране, а сада Начелник штаба овог олоша за Црну Гору.

Именоване Драже Михајловића за министра у новој влади Југословенској доказ је да влада скреће, а готово никад није ни била, на линији народне борбе, а Дража остаје издајник и слуга окупатора.

Будите будни према онима који долазе из Подгорице и сада се уписују у партизани.

Пошљите курире за један тепихи митраљез, који је додијељен нама, а потврдите пријем додијељених нам пушкомитраљеза.

Пошљите нам одмах припадајући днo 25,00 од прикупљених животних намирница.

Извјештавамо вас да су наши партизани ушли у Кољини и Матеосево и тамо успоставили власт. У

Лијевој Ријеци ових дана са ликвидацијом банде Лашића биће успостављена наша власт. Наши партизани напјели су тежке губитке непријатељу код Дан. Града, али о томе још немамо тачне податке. Бићете накнадно извјештени.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

За политкома,

Срд. Поповић, с. р.

(М. С.)

Командант,

Блаже Јовановић, с. р.

(овојерита змјезда)

ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА

Бр. 120

7 фебруара 1942.

ДРУГУ ЕЛЕКТРИНУ (Драгиши Ивановићу)

Драги друже,

Потребно је, чим дође тамо друг Милија Лаковић, којег ћеш упознати са тамошњим приликама, напомиње ми то учинили, да пођеш у Брскут и Братоложиће и да тамо видиш како стоје прилике, јер изгледа да нијесу најбоље. Међу њима има колебањаца, а изгледа и петоколониша, па те треба чистити из партизана. У Братоложиће треба неке и ликвидирати. Ово види са политкомом Миловићем, или замјеником Маровићем, према томе који буде на терену. Према писану Штаба комбинованог н.о.п. Одред „Радослав Митровић“ они су ухватили жену мајора Чађеновића као курира на банду Лашића, но они ће изгледа ово расчистити, али тамо има сличних појава. Како су Брскућани везани родбински са Васојевићима тамо треба оштро ударити противу банде Лашића, као противу издајника. Треба им нагласити да ми не водимо борбу противу Васојевића већ противу издајника и да су они започели братоубилачку борбу у складу са окупатора, па да су за ту срамоту и одговорни пред историјом и народом.

Поред тога треба у споразуму са политкомом ријешити сва питања командира, политкома и њихових замјеника, јер то до данас није учињено, напомиње се то нагласило. Осим тога треба им рећи да употребљавају штабна, баталнија и воде дјеловодници што они не чине.

Треба вијети какво има држање према свему овоме командант батаљона, јер изгледа да ни он није најбољи, како јавља Комбиновани одред. Нарочито треба видјети рад Батрића Марковића, који изгледа саботира према истим вијестима. Тома треба стати на путу. Овога можеш разријешити и дужности ако нађеш за потребно, јер ти тамо идеш са синама правима овога Штаба и у име овога Штаба.

Види се и са Милом Врбићем и са њим се поразговарај о свему уколико он познаје те прилике, а требао би да их познаје. Реци му да тамо треба формирати народно ослоб. одборе што прије ако то још није урађено.

Политкомима скрени пажњу да више дају од себе, јер ово до сада не задовољава. Упути их у посао, напомиње се то говорено. Нека ти даду наша задња наређења да прочиташ и види да ли је према њима поступљено.

Упути политкоме како да прославе 23 фебруар, дан оснивања Црвене Армије. Тако исто им објасни значај тога дана, јер они то сигурно нијесу у стању.

Други, учини све да се поправе прилике тамо, које још нијесу добре. Ја бих нишао тамо да дефинитивно пречистимо ствари, али ми нема ниједног од политкома окаје већ су на терену, па не могу.

Да се ово не затраја са ликвидацијом банде Лашића, ја сам мислио да и тамо очистимо што је труло, као и да се неки гадови ликвидирају.

Схвати озбиљно задатак који се ставља пред тобом.

Нека те Милија заступа у дужности, а ти му све објасни. Нарочито му скрени пажњу на официре, па на замјеника команданта. Он ће ово обављати са више ауторитета и знања него друг Милован, но нека му Милован помогне у свему.

Друг Милија је члан КПЈ, па га понежи, тј. нека се веже са штабском хелијом.

Прије но што поћеш на пут направи опширан извјештај о свему, али ипак ложи одмах.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

Срдчан другарски поздрав
ЗЕТИН, с. р.
(Блажо Јовановић)

(петограма изијезда)

ШТАБ
БРАТОНОШКО-БРСКУТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТ. БАТАЉОНА
„18 ОКТОБАР“
Брскут, 7 II-1942

ШТАБУ ЗЕТСКОГ Н. ОСЛ. ПАРТ. ОДРЕДА

Гдје буде

Извјештавате се, да сам се повратио са положаја 4 ов. мј. Положај у којем је био завоио наш батаљон врло је тежак. Реакција је била дигла главу, поготово у Брскуту. Тамо се спремала једна јака четничка организација на челу са мајором Чађеновићем. Она је чак покушала да се повеже са издајничким из Матешева (Бари). О томе смо успјели да ухватимо материјал. У вези са тим Штаб комб. нар. ослоб. парт. одреда „Рад. Митровић“ наредио је да извршимо хапшење мајора Чађеновића и његових интимних сарадника. За овај задатак ми је додјелијена чета Пинерска и нешто поседа из Л. Ријеке.

Успјели смо да ухаласимо мајора Чађеновића и још седам других петоколониша (издајника). Само нам је умакло Иван Јанковић, бив. поручник. Исти је у бјегству. Траже га патроле. Сем тих разоружали смо још три, међу њима и Ва. Секуловића. — Наставићемо и даље.

Са овим је ситуација у Брскуту скоро издрана. Да нијесмо ову куту у клици уништили, запали би у безизлазан положај. Наређење о замјени наших другова на положају нијесмо могли извршити без овога. А сада се сами јављају.

На терену у Братоношћинама још нијесам био. Изгледа и тамо да моментално не стоји добро, али ћемо настојати и тамо да уредимо ствар. Издата су

наређења. Сјутра треба да отпутују. Какав ће бити одзив не знам. Батрић Марковић одбио је да изврши издату му наређење, одлазак на положај. Са њим се мора још одмах ликвидирати. Ако ми се укаже прилика, то ћу учинити, могао би то и ви учинити, с тим да се позове у Штаб на одговорност.

Друг командант, такође је неповољан, мислим да само тактизира. Али ми данас није смио ирднути. Одбранио ми је све што сам тражио и предлагао.

Према изложеном треба одмах изредити замјеника команданта батаљона. Дужност замј. политкома врши друг Биљурин, али се исти слабо држао и у Матешеву и у овој акцији. Грешка је до њега, што је умакло Јанковић, јер са вођом одређења није припремио план за поход.

Прије три дана сprovedени су за Штаб у Матешеву моја два рођака. Наравно из редова милиције. И они су имали везе са Лашићем. О њима, као и овим из групе П. Чађеновића, дао сам мишљење, да ми се више не прате на терену. Другови, као што видите одлучно сам ликвидирати све оно што стоји на путу народне борбе и што у даљем моменту дигло би пушку против нас. — Уколико се би тражило наше мишљење, мислим да ћете потврдити предње.

За сталног курира при томе Штабу одређен је Томаш Станишић. Истом је издато наређење да се одмах јави.

Прилаже се акт уз потпис Марковића, гдје одбија да изврши наређење.

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Брскут, у 22 ч.
7-II-42 г.
(М.П.)

Политком
Братоношко-Брскутског парт. батаљона
„18 октобар“
Населин Лоловић, с. р.

(петограма изијезда)

ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 140
10-II-1941 г.

(петограма изијезда)

ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 140
10-II-1942 г.

**ШТАБУ БРАТОНОШКО-БРСКУТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТ. БАТАЉОНА
„18 ОКТОБАР“**

Потврђујемо пријем нашег извјештаја и на истом одговарамо сљедеће:

Ако је ту Батрић Марковић нека се одмах јави овом Штабу одреда на изјављивање, због одрицања послединости. Изостанка не смије бити.

Ваш акт противу петоколониша и издајника у свему одобравамо и у том правцу треба енергично наставити без икаквог колебања, јер да није и раније

било колебања не би нам се догодило да се они издајници замаскирају тако припрено.

У Братоножићима ствари нијесу ништа боље, ил треба и тамо ствари ликвидирати на исти начин. За ту сврху мобилишите довољан број партизана.

Ми смо на терен послали друга Драгињу Иваницу у име овог штаба, да вам помогне. Њега упознати са стањем ствари и нашим наређењима и ако смо га и ми упознали.

Још одмах нас извјестите о командном саставу чете, а нарочито о политкомима и њиховим замјеницима, јер је то питање код нас много патегањето, ма да смо ми у том погледу издали наређење ко може бити политком и његов замјеник.

Друг командант нека оштрије иступи противу издајника и петоколоништа, јер имамо информације да је ту прилично колебања, а то штети светој народно-ослободилачкој борби.

Замјерамо другу Биљуркију на његову неодлучност противу петоколоништа и тражимо од њега тако исто више одлучности, јер нас довољно учи примјер у Васојенићима, да се противу тих немаловажа мора бити неумољив, јер ако тако не разишмо, они ће штетити нашој борби и збирски убити наше најбоље синове — праве синове народа.

СМРТ ФАШИЗМУ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

Командант,
Бла. Јовановић, с. р.

(петокрака звијезда)

ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 340
10 II-1942 год.

ДРУГУ ВЕСЕЛИНУ ЛАЛОВИЋУ политкому батаљона

Прије свега ти замјерим да сте ви оба, ти и Мирко позвали са терена, а терен оставили оној рђи неваљалој Батрића Марковића, па је могао да ради такорећи неметано. Оно је било, а да мијесу биле прилике уређене по закључцима Санјетовића. Но добро је кад си се вратио. Честитам ти на енергичном иступу и тако само настави. Све те упалишће треба без колебања стрјељати.

Још одмах поставите за полит-коче и њихове замјенике наше људе и то заједно са Драгињом и Мигом, да сам дао овлашћење политкому и замјенику једним актом да они одреде ове људе. Тај акт ти потражи а у осталом ти се позиви на тај акт.

У Братоножиће позивајте оних пет шест чина и спроведите знама или ако ви је лакше комбинованом одреду. Друге које имате разоружајте. Само тако створиће се добри партизани уз интензиван политички рад и међу партизанима и међу народом у позатину.

Батрића треба ликвидирати, па ако је пошво нека то учини Комб. одред, а ако је ту нека дође неизоставно оламо, да ми ствар пречистимо.

Одмах јави кога мислиш да поставимо за замјеника команданта. Ово опет учини у сагласности са Мигом и Драгињом. Тако исто ако командант не задовољава ставите предлог да именујемо другог за команданта. У томе не треба се колебати. Њему треба отворено рећи дали он може и хоће ли вршити

без резерве своју дужност. О ономе ја нијесам ништа у акту хтно рећи прије него ми ти пошаљеш мишљење. У осталом Драгиња може те мијене учинити све на терену које буду потребне у име овог штаба, па нека пошље нама на одобрење.

Рећи Марку да му нећемо толерирати више колебањност, а замјерили смо му у акту, да припрено команданта и на оштрије мјере, а тако и треба. Свака неодлучност према петоколонишима нама се грдно свећа.

У свему овоме треба бити одлучан и сиретан, а то ће рећи паметан. Ја се уздам да ћете ви ово учинити.

Другарски поздрав од

Блажа Јовановића-Зетника, с. р.

(петокрака звијезда)

КОМАНДА МЈЕСТА

Н. О. П. одреда

23 фебруара 1942 г. дана

Јаб. ак.

ШТАБУ ЗЕТСКОГ НАРОДНО ОСЛОБОДИ- ЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Где буде.

„22 овог мјесеца приликом борбе која је вођена на положајима на Матешеву завршила се је на нас прло неповољно, услед тога што је Матешеву заузето од стране четника. Наши одреди повукли су се у правцу Колашина, а извесан део паничара и несавјесних партизана дао се је у бјегство својим кућама и проноси панику кроз посаде које су такође напустиле своја места. Тако је дошло да је и Лијева Ријека напуштена 23 овог мјесеца у 11 часова, јер су стигли партизани Братоножице Брскутског батаљона и Левојечке партизанске чете које сам и навео. Задржали смо један мали део партизана око 30 и послели положај на Јаблану али како су они људи скоро све са положаја крмо ће бити тешко што урадити са њима. Наређење је мобилизација Братоножице — Брскутског батаљона као и 1 и 2 батаљона „Марко Миланов“ и тражена хитна помоћ и предузимање хитних мјера у том погледу.

У сагласности са другом партизаном Дедићем Настом наређено је колачење на Вјетернику, где ће се сачекати даље наређење.

Извјештен је и Главни штаб и тражена од њега помоћ за предузимање хитних мјера у том правцу.

Примећују се четничке bande чак и у селу Ножице где су разоружали неколико наших другова.

Молимо да се хитно предузму потребне мјере и да се притекне у помоћ да би се ствар ликвидирала што прије док није узело шире размјере.

За даљ тох догађаја у правцу Колашина немамо никаквог извјештаја, јер су прекинуте све незе заузимањем положаја од стране четника.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

Командант мјеста,

Мил. Ђукић, с. р.

(петокрака звијезда)

ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 208
25 II-1942 г.

(аутографи знаједно)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗ ОДРЕДА
Бр. 195
24 феб, уара 1942 год.

НАРЕДБА Бр. 3

ШТАБА ЗЕТСКОГ Н О П ОДРЕДА ЗА СВЕ БАТАЉОНЕ

I

Петоколониаше, шпифуне, назајике и разбијаче, које ухватите не треба спроводити овом Штабу, већ на лице мјеста ликвидирати, а поготову не треба спроводити она лица која су сумњива а још нема доказа да их треба ликвидирати јер они на путу упознају нашу војску и њен распоред што може бити штетно ако то доставе окупатору. Нарочито важне и познате издајничке од којих се може лепог путем истраге сазнати можете спровести овом Штабу.

II

Треба још одмах формирати у свим батаљонима ударне партизанске чете од партизана из батаљона, који ће одлучно у случају потребе водити борбу против чете колане и на тежим мјестима противу окупатора. Ове чете које ће бити састављене од најбољих партизана из батаљона биће носиоци борбе за народно ослобођење и својом одлучношћу, хероизмом и дисциплином показује и осталим како треба мријети непоштено за свој народ и полићи ће код осталих морал и борбеност на највиши степен. За команди састав ових чета треба узети односно поставити најбоље и најхрабрије другове партизана.

III

У партизанским редовима треба извршити чишћење и све оне који су колебаљиви, несигурни и непоуздани треба отклонити, јер њихово присуство у партизанским редовима штетно дјелује на борбеност и дисциплину наших храбрих партизанских јединица. Они уносе забуну, панику и неодлучност приликом извођења акција и акције због тога често пута не успијевају. Искључене из партизанских јединица као и оне који нијесу приступили у партизане треба разоружати и њихово оружје дати партизанима.

IV

Приликом примача у партизане треба бити брз, јер окупатор данас приступи у форми удаљеног издајника и разбијача у партизанске редове, како би на тај начин изнутра ризиковао нашу партизанску војску, а и како би ликвидирао наше истакнуте борце у досадашњој борби. Водите рачуна да партизани могу бити заслужни синови нашег народа т. ј. не може свако бити партизан.

V

Примијећено је да другови партизани и друга лица преносе разне непровјерене вијести, а често пута и лажне и петоколониашке, што све штети нашој народно-ослободилачкој борби. То треба оштро сузбити. Нарочито треба културно скренути пажњу да нико ништа не причају, јер они носе и разне ствари из штабета, које су тајне. За проношење вијести у горњем смислу треба кажњавати строго. Све вијести биће обнародоване преко Народне Борбе, Покрета, Саопштења и Вијести, као и преко наших Штабова и народно-ослободилачких одбора, тако да ће све

ствари бити народу достављене и биће са њима упознат, па нема потребе да купљење вијести са улице које су штетне и дјелују разбијачки.

VI

Примијећено је да поједини партизани, њихове породице и остала лица путују без намачења у дозволама којим послом, па се догађа да се баве и недозвољеним пословима, због тога треба у дозволама тачно назначити којим се послом путује. Дозволе без штампбиља не важе, због тога нека штабни батаљона издају дозволе, а удаљенијим четама нека издаду непотпуњене дозволе, па ће их команди чета према потреби попунити и издати са штампбљем батаљона. Уколико нека чета има штампбљ нека и она издаје дозволе.

VII

У вези великих цијена појединих артикала који се могу купити код појединаца или на нашим пијацима, а с обзиром да велики број породица има мало или ни мало новца, то нека штабови батаљона са општинским народно-ослободилачким одборима промијере могућност и одреде цијене појединих артикала-намирница.

VIII

Одредба се болница за саза налази у манастиру Ђелији у Пинерима. У овој болници лијечиће се партизани са територије Братоножића, Брскута, Куча и Пинера, па ту треба упућивати рањене и болесне партизана. За изјесне болеснике упућиваће се лијечник радн лијечења у кућама. Ово се односи за теже болеснике.

IX

Поставља се за политкомесара штаба одреда друг Драгана Њезићев политкомесар батаљона „Марко Милашов“. Досадашњи политкомесар друг Владо Ранчевић поставља се за команданта лешкопољско-подгоричког батаљона. Досадашњи командант лешкопољско-подгоричког батаљона друг Јован Ранчевић бивши потпуковник поставља се за савјетодавног члана одреда. Поставља се за политкомесара батаљона I „Марко Милашов“ друг Милија Лаковић, бив. судија.

X

Ову наредбу треба одмах спровести у живот, тим што ће сви батаљони помоћу и тачно доставити тачан списак колико имају партизана и колико наоружања, као и каквог наоружања и количину муниције.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

3. меник полит. комесара, (4 П.) Командант,
В. Божовић, с. р. Владо Јовановић, с. р.

(аутографи знаједно)
ШТАБ ПИПЕРСКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТ. БАТАЉОНА
Бр. служб.
2 март 1942 год.
Положај

ДРУЖЕ БЛАЖО,

Налазимо се на положају са страхом истуреним према Пел. Бријегу. У току цијеле ноћи, како изгледа, приликом сјене страже, четинци су отајали нагнати на пушака испаливши по неколико метака. Сви Бра-

тоножићи сам један мали део из Кисјелице и Змињца били су јуче на неком њиховом састанку и ријешили су да не даду страницима опстанак у њиховом племену. Наглав да у Савинцима нема ниједног партизана а у Болесестри и да се не говори. Јутрос је дошао мајка Рајка Секуловић и каже да су Брскојани син у четнике. Нема ниједног партизана да је избјегао сем они што су били код нас. Младичићи су сви пришли четницима. Писах је за Драгишу Милачића, по каже да је и он пришао. Од Братоножића нема са нама скоро нико, свега оних 6 партизана, чак и пишћу Радуле Грујић као политиком чете није био 2 дана долазимо код нас, а шећ био је добио залатак, нико није нишао. Докле из Братоножића су код нас само они што рекох, а остали су сви у четнике.

Моћас су били на једном стражарском мјесту 5 другова из Л. Р. Ријеке и у неко пријеме ноћи напустили стражу одлањајући нима. У писму су писали да су они морали да иду за Л. Ријеку и да не могу да издрже, а да ватају нјерни народној-партизанској мјешини да не се тамо скриту. Овај њихов случај — напуштања положаја и бјегство у многама је утицало на морал оних другова, јер некако изостаје неповјерљивост између њих, а право ти рећи писмени другови из Пипера коју „да су они доста недовољни“, мада се јуче није ништа могло примјетити, сем мада љубавост у погледу дисциплине.

Блаже, како ја могу да примјетим ови другови из Л. Р. имају намеру као партизану само да се пребаци у Ступове и да воде борбу као и да сада кроз Висојевиће. Њихово пребацивање у Лугово, баш сада када треба водити борбу са Братоножићима мислим има нарочити план да би се што прије пребацили у Висојевиће потпомогнути са нашоом борбом. Сада док пишем ово писмо дођоше два партизана од ових девољечких и траже ми објаву за Куче и да се послјер пребаци за Л. Ријеку и кажу да морају да иду пошто њихови стражају од глади, а један каже да ће послјер морати да иде у Пећ као избјеглица. Ја сам им рекао: „То није партизански, ни треба да останете са друговима и да се борите а за породице у Кучима можемо се постарати путем НОФ“. Послјер каже да мора — а ја сам му рекао: „да преда оружје па тек онда да му дозволимо“. И сигурно ћу га разоружати па пустити.

Као што видим има колебања код ових другова из Л. Р. а има и одличних другова али са оваким друштвом и са 20 другова љенима неби човјек ништа могао створити у Лугови, пошто Лутинци ће се доста тешко ријешити на борбу са Братоножићима а поготово када су они колебањиви.

Потребно је да дођем и да се са Мирком споразумијемо јер све као што видим из овог, ми на овај начин губимо и овако доста маде снаге. Ово треба схватити као немома важно и требали бисте доћи овдје до 12 сати јер је ситуација озбиљна. Морам је код другова из Пипера на завидној висини — одлично се држе. Дођите.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Поздрав
Вој. Тодоровић, с. р.

(Петокрака амјеза)
ШТАБ НАРОД. ОСЛОБ. ПАРТ.
ЉЕШКОПОЉСКОГ БАТАЉОНА
11 XII-1941 год.

ШТАБУ ЗЕТСКОГ ОДРЕДА

Драги другови,

Последњих дана овоме је ситуација постала доста кригична. Послјер долазак дезертера из Савицак петокраковци су искористили њихова брбљана па су се дали муном шром на њихову издајничку работу, наилазећи код колебања подрику. Прије неки дан одржали су конференцију у Толонима, гдје су ријешили да не признају власт партизана и да се неће нима покоравати као и то да ће они сами решавати о судбини свога села. Кошн су били немоћни да разбију ову конференцију.

Јуче у 10 сати прије позне у Доњој Горици петокраковци су сазвали конференцију, главни иницијатор је био Никола Мугоша.

Послјер осталог брбљана доиђаху су петокраковци резолуцију и изабрали командни састан своје чете, за командира Рнго Мугоша, експонента Сави Вулетина. Замијеник Никола Мугоша који је познати петокраковци, водници Сави Берлажа, бив. полицијски инспектор и Крсто Мугоша, бивши дјеловођа. Свиох су почели са својим стражама наоружаним. Прије по што су почели ову конф. било је наређено партизанима да пошто што разбију исту, али пошто су ниједали да су они ријешени да реагирају са патреним оружјем па да не би дошло до међусобних убијања партизана су напустили конференцију.

Ми смо послјер долазак неких дезертера, у масама говорили скоро у цијелости како последње директиве наше маломинку како треба правилно масама објашњавати ситуацију послјер долазак дезертера. Није се много успјело у томе, јер је петн козона тако организован и дрско почела да до сада није нигаје скоро тако отпорно, држа са пријетњама починати своју издајничку работу. Ми радимо и даље да се она брбља разбије и има мило наде да ћемо у томе успјети, пошто су изијесни почели да се одвајају од њих.

Пошто је оваква ситуација наступила овомо, тражио да нам китио одговорите што да радимо. Минимално смо да би требало један од нас да дође овомо, а пошто иначе мора доћи на мјесној конференцији друг Владо Ранчоскић па може одмах кренути овомо са детаљним инструкцијама.

Мато Ранчевић је изашао из Подгорице па ће за тамо кренути вјероватно сјутра.

Примили смо од курира једно писмо одлично директивне по којима ћемо озмах наступити.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

По ? комесар, За команданта,
Мило Радосић, с. р. Андрија Милошић, с. р.

(Петокрака амјеза)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА

Бр. 91
12-XII-1941 год.

г/а.

(својој крајој звезди)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА
Бр. Положај
16 марта 1942 година

ШТАБУ ЗЕТСКОГ Н. О. П. ОДРЕДА Радовче

Потврђујем пријем конверата и нијести. Извјешта-
нам нас да ми је писао Гл. штаб о недостатку и то
с правом крети злочиним. Више него срамота да вам
нестане хране и да се обраћате Гл. штабу да просите,
а било је могућности да се дође до хране. Чак ни
меса немате. Ни смо силни новац утрошили за намир-
нице а одавно нема хране. Ја сам Владу рекао да се
може набавити храну из Куча, а живог тамо и то
треbate учинити, јер имате још новаца. Осим тога
пођите и узмите оне три овце са Кошља и закољите.
Останите само ову ојагњену, јер она није за закољање,
но ако је потребно и њу, а јасно да ако могу без мајне
нека остану, нарочито ову једну овицу у крајњој нужди.
У вези са овим прегледајте књигу издатак и тачно
све расходе утврдите.

Пишите Васу Златичанину да што прије пребаши
купљене намирнице и да се мадо оспособите. Уредите
кад добијете храну више штедње него што је до сада
било. Иначе не давати хране само курирма. Не може
се штедња спроводити кад нестане него се то раније
чини и на пријеме се набавља, а не као сада. Мислио
сам да имамо бар меса доста за неко пријеме. Узмите
нешто жита од запљененог код Вучинића у Кошљау.
Тамо долази Воја Тодоровић па сам и њему рекао да
у том погледу нешто учини. Апсолутно показујете
тоталу неспособност за организацију исхране, а то
не смеје бити жито ће се то тројети.

Потоколоније који нам се спроводе све од реда
ликвидирајте сем у неким случајевима гдје је очито да
нијесу криви. Не држите те кучке на храни и не
чекајте са неким пресудницама. Доста смо извели
потоколоније. Мора се та жгација радикално очистити.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.) **Командант,**
Блашко Јовановић, с. р.

ГЛАВНИ ШТАБ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ
Бр. 114
2 фебруара 1942 год.

ШТАБУ ЗЕТСКОГ НАРОДНО ОСЛОБОДИ- ЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА

Шаљемо вам потврду да смо примили бравно
које је нам упутко Митар Поповић, лекар из Подго-
рнице. Писмо које је за њега молио Вас да му поша-
љете. Данас смо послали Стевану Радовановићу новац
и инструкције за куповицу жита и осталих намирница
за овај Штаб. Оно је пошло преко Штаба Љешко-
пољског нар. осв. партиз. батаљона, па ако је друг
Стеван још тамо нека и даље остане и сачека новца
и писмо. Жито које је купљено за нас настојте да га
чим прије пребаците овамо.

Затварач чим буде оправљен послаћемо га вам.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ

(М. П.) **ЗА ГЛАВНИ ШТАБ**
својој крајој звезди **НАР. ОСЛ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА**
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ
Милешин с. р.

НА ЗНАЊЕ: Молимо све наше повјеренике да ненаоставно пошаљу новац за
продате свеске са укључно данашњом. Ко то не буде урадио, шеста
свеска неће му се послати, а заостали новац потрожићемо другим
путем.

„Глас Црногорца“ — Цетиње
Редакција „Пакао“

ПАКАО

или

коммунизм у Црној Гори

СВЕСКА

БРОЈ 6

Издање „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“ — ЦЕТИЊЕ

Сљедећа, VII свеска већ се налази у раду. Материјал којим располажемо биће подијељен равномјерно по свим свескама.

Слике националних мученика и остала докуменца примамо и даље. Све што смо добили или што убудуће добијемо изаћи ће у сљедећим свескама.

У седмој свесци донијећемо велики број побијених особа од страче партизана, многобројне слике и равна комунистичка документа.

ЦИЈЕНА 5 — ЛИРА

ПАРТИЗАНСКА ПРАВДА

Партизани су до сада радили тачно по уговору Моше Пијаде и других разорних елемената из 1935 г. Ми тај уговор у оригиналу посједујемо, чија тачка 2. дословно гласи:

„Вођство југословенске комунист. странке спљеско своје улоге принаје, да до комунизирања Балканског Полуострва не може доћи

дох се не сломи кичма српства и православиља, јер је познато да су то два фактора која су имала: продирање Османлија на Запад и комунизама и Аустрије на Исток. Споразумни су да уништавањем свега што је српско и православно отире се терек за комунизирање Југославије и Балканског Полуострва.“

САОПШТЕЊЕ БРОЈ 5

Шпијуни и народни непријатељи осуђени на смрт и убијени од партизанских одреда

КАЛЕЗИЋ ЛАЗАР, шофер из Даниловграда, шпијун српх југословенских режима и италијанских окупатора.

МИНИЋ ВОЈО, из Даниловграда, љотићевски бандит, југословенски и италијански шпијун.

НИКЛИЋ МАРКО, из Никшића, криван и шпијун окупатора. Предводио је италијанску војску приликом напада на села око Никшића.

БУЛАЈИЋ РУЖА, из Валуса, шпијала Италијанима, курирали се с њиховим капетаном и имала за задатак да организује немачку обавјештајну службу.

БИЈЕЛИЋ ЈАНКО, из Босне, познати аустријски, југословенски и сада италијански шпијун.

ТЕДЕСКО, члан немачке обавјештајне службе (Гестапо), шпијунски шефа Гестапо за Босну.

КОСТА и ЈУСТИНА, Руси емигранти са Италије, италијански шпијуни.

ГОПОВИЋ МИХАИЛО, сељак из Мокре Ниве (Никшић), југословенски и италијански шпијун. Донео је Италијане на куће Ђоки Павићевића и Спасоја Бурића, које су опљачкване, а породице интерниране.

БУЛАТОВИЋ ВУКСАН, бивши југословенски жандар из Церонице (Ровина), познати батинаш. По окупацији бивши се плачком по Требињу и Санцику на рачун партизана и шпијунском у корист окупатора.

МИЉЕВИЋ МАРИЈА, из Мораче, шпијунка југословенских и немачких режима, курир организатора шпијунске мреже италијанског слуге Љуба Милића, за кога је преносила и оружје.

ДЕЛЕВИЋ ДУШАН, љак VI раз. гимназије из Београда, припадник љотићевске банде, донео је италијанску униформу и учинио да су окупатори интернирали 23 човјека.

КРШИКАПА ТОМО, адвокатски приправник из Ускопа, вјерни сарадник издајника Секуле Драчевића, и пројектовани „комесар за грађевине и привреду“ у „дегеновој“ влади. Стријелан као издајник и петоколонина.

БОЈАНИЋ ДУШАН, сељак из Мораче, шпијун окупатора, курир злогласног народног непријатеља Љуба Милића.

ВУЧНИЋ МИЛКА, из Пинера, члан фашистичке организације и шпијун окупатора.

БОЖОВИЋ М. ДИМИТРИЈЕ, сељак из Пинера, југословенски и италијански шпијун, познати реакционар и петоколонина.

МАНДИЋ ОСМАН, нилар из Подгорице, југословенски и италијански шпијун, члан „Муслиманске, фашистичке антикомунистичке организације“ у Подгорици.

ЂУКАЛО СВЕТОЗАР, из Буковице, (Шавник), петоколонина, шпијун, организатор делегације код Италијана, криван за опљачка села, сарадник шпијун Миле Карловића.

ЖИЖИЋ МИЈАТ, из Милошевића (Шавник), шпијун и петоколонина.

ЈАЊИЋ РАДИВОЈЕ, из Жабљака, шпијун и слуга окупатора.

МИЉАШИЋ ЂУРО, бивши југословенски жандар, познати батинаш, криван и петоколонина.

ПАВЛОВИЋ МИРКО, из Ријеке Режевића (Потренић), невеносједник и шпијун, који је за пријеме јулашког устаника отјероо многе у смрт и интернирају.

ФРНОВИЋ КРИСТИНА, из Светог Стефана, шпијала Италијанима партизана, из села одакле су партизани, и селишима пријетила осветом помоћу окупатора.

БАЈРАМОВИЋ Ш. РАКО, из Црмнице, шпијала Италијанима партизана, подна окупатора по селима и нагјеринао сељаке да примеју пушке против партизана.

ВОЈВОДИЋ ЛАЗАР, из Црмнице, шеф „дјелишних комесара“ логора у Клопи, плачкаш и утијетач интернираца, крао им и онако злехуду храну, ипеквао с њоме, пријетно интернирацима стријеланем кад су тражили своја права.

КОВИЈАНИЋ ВАСИЛИЈЕ, сељак из Мораче, југословенски и италијански шпијун.

БУЛАТОВИЋ В. МИЛАН, претседник Колашинско-Ријечанске општине, познати шпијун и петоклонаш, организатор криминала (италијане).

ДРЉЕВИЋ МИЛЕВА, најка познатог издајника Вучете Дрљевића, италијанског комесара у Колашину, која је приликом претреса њене куће бацила италијанску бомбу на партизанае.

БОШКОВИЋ ЉУБО, из Орје Луке, петоклонаш, разбијач народно-ослободилачких одбора и народне борбе.

ЛИСЕНКО ПЕТАР, руски избјеглица, италијански шпијун, послат од стране окупаторске команде да извиђа пут Курило—Жути Грета и партизанске снаге на том сектору.

(фотографија занајца)

**ГЛАВНИ ШТАБ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ**

Бр. 7
24 новембра 1941 год.

ШТАБУ ЗЕТСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

1) Упућује вам се на чување Алфред Штонингер, шпијун у служби Гестапо, против кога је истрага у току. Истога затворити и строго пазити да ни под коју цијену не побјегне. Док је тамо да нико са њим не разговара, нити га из шта испитује.

2) Упућује вам се друг ниж. Милорад Пинер, рат. официр, специјалиста за пратећа оружја (бацаче), с тим да са њим организујете на најпогоднији начин, курсеве за обуку на бацачима за довољан број људи из нашег одреда, а потом да га вратите нама, ради упућивања по истом послу другим одредима.

3) Упућује вам се друг Васо Ранчевић, адвокат, на расположење нашем Штабу пошто је са наше територије, а Главни штаб нема потребе да га код себе задржи.

4) Одмах доставите списак свих шпијуна, ликвидираних на вашој територији, са кратким карактеристикама као оне из наших саопштења.

5) Доставите списак свих партизана нашег одреда, рачунајући ту и оне који су пошли за Санџак, са напоменом о томе поред њихових имена.

6) Ако немате довољно соли, пошаљите потребну спрему да вам упутимо 20 кг. соли.

7) Да друг Саво Врковић достави списак ликвидираних шпијуна са територије гдје је био, са паметним карактеристикама.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

За Главни штаб
народно-ослобод. партизан. одреда
за Црну Гору и Бокву
(М. П.) Милорадовић, с. р.

(фотографија занајца)

**ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА**
П. бр. 27
28 новембра 1941 год.

Урађено по овом акту — у архиву.

21 новембра 1941 год.

Командант,
Б. Јовановић, с. р.

(фотографија занајца)

**ШТАБ ЗЕТСКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА**
— повјерљиво —
24 новембра 1941 год.

ГЛАВНОМ ШТАБУ ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Извјештавамо вас, да су ликвидирани на овом подручју од партизана ова лица, а њихова имена нијесу наведена у „Саопштењу“ Главног Штаба:

1) **НИКОЛА РАДЕТИЋ**, сликар из Служа, који је био шпијун југословенских реакционарних и петоклонашких влада. Шпијао је окупаторима стално, а носио је оружје као крилаш.

2) **БОКО МИРАНОВИЋ**, трговац из Служа, који је лопов, спекулант и шпијун југословенских влада и сада окупатора.

3) **ДУШАН ВУКИЋЕВИЋ**, сељак из Сушице, који је био шпијун свих југословенских режима и окупатора, као и разбијач народног јединства.

4) **АНА ЛАКИЋ**, сељак из Мартинића, која је шпијала окупаторима и курала се са фашистима.

5) **МИЛУТИН ЈОЧИЋ**, државног општине Јеленке, који је био шпијун за вријеме окупације 1918 год., као и свих југословенских влада и сада окупаторима.

6) **САВО ПАВИЋЕВИЋ**, учитељ, из Павковића, који је био петоклонаш, разбијач народно-ослободилачке борбе и оговарач партизана иначе ниског морала.

7) **ЗАРИЈА БОЖОВ ИВАНОВИЋ**, сељак из Врбнице, општине доњокучке, као шпијун свих југословенских режима и сада окупатора. Он је познао кучке сељаке да се врате својим кућама и тако преваривши их издао их окупаторима, па су поубијани и интернирани. Разбијао је народну слугу и спречавао сељаке у борби са окупаторима.

8) **ВАСИЛИЈЕ БОЖАРИЋ**, свјештеник из Пинера, као шпијун окупатора и разбијач народног јединства у борби против окупатора.

9) **МУСА КОЛАКОВИЋ**, мочијак из Подгорице, као шпијун свих југословенских режима и сада окупатора. На саслушању је открио око 70 шпијуна из Подгорице.

10) **АНДРИЈА КОЛАКОВИЋ**, кочијаш из Подгорице, као шпијун окупатора и свих југословенских режима.

11) **АМЕТ СМАКОВИЋ**, пиљар из Подгорице, као шпијун окупатора. На саслушању је као и Андрија Колаковић, открио неколико шпијуна из Подгорице.

12) ДУШАН ВУКЧЕВИЋ, агент престојништва полиције у Подгорици као шпијун окупатора и неваљалац.

Вјерујемо да ће кроз који дан бити још један овакав списак.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Пол. комес. р.
на терену

Командант,
Блажо Јовановић с г.

Положај
10 марта 1941 год.
у 16 часова

ДРУГУ БЛАЖУ ЈОВАНОВИЋУ — Положај

Твоје наређење у погледу хапшења извјесних људи овомо довело нас је у тако неизвјесну ситуацију. Ти си ударној чети писао 14 марта тек. год. да ради у пуној сагласности са штабом пиверског батаљона, а истовремено си јој наредио да изврши нека хапшења без знања батаљона. Исто 14 овог мјесеца био је састаanak батаљонског бироа са извјесним члановима позадинског бироа Хелије, којему сам присуствовао и ја. Претресли смо како политичку, тако и војну ситуацију на терену. Споразумјели се кога треба ликвидирати, кога разоружати, а кога тек опоменути. И ми смо одмах почели у смислу ове одлуке да дјелујемо. Али дошло је и твоје наређење ударној чети, која га је без да је неке ништа рекла о томе извршила. Нико од нас за поједине ухапшене није имао никаквих доказа да су петоколониши, које треба ликвидирати. Вујадиња Петковића ми уопште не бројимо у петоколонише. Он је врло лијеп човек и могао би много више да да од себе али због ових недостатака ми људе не разоружавамо, а још мање ликвидирамо. Он је био чак водник црнаčkog вода.

За Томаша Милуновића интервенисали су Сеочани и моје је мишљење а и Биро батаљона се сагласно са тим, да је он потпуно политички безопасан и кад би покушао да ради деструктивно, што он не чини, нити има за то доказа.

Браћа Јовице Бољевића су врло мирна и нема никаквих разлога за њихово хапшење, а још мање за ликвидацију, једино ако бисмо их ликвидирали за то што су браћа Јовице Бољевића.

Што се тиче Нике и Ивана Вукашиновића и Биро батаљона је био стао на становишту да се разоружају, али заиста приликом њихових саслушања се утврдило да нема ништа, што би теретило, и да нема разлога чак ни да им се оружје одузме. Прије њихових саслушања (мислим на све) био сам у Главном Штабу и разговарао са другом Милутином шта да се уради са овим људима. Сложили смо се за све оне за које има доказа да су петоколонишки дјеловали да

их ликвидирамо, а друге да пустимо кући. Рекао ми је да поћем да их саслушам, па да се након тога споразумијем у Штабу Одреза, шта да се од њих уради. Након саслушања установили смо да Вујадиња Петковић није заслужно разоружање и саопштили смо му да ћемо у споразуму са командом чете и Штабом батаљона његову ствар хитно ријешити.

Ника Вукашиновић бив. жандарм у Свркаку држао се доста добро, а исто тако и приликом хапшења петоколониша у Брескуту. Он чак каже да је био убијен да ће бити одређен у ударну чету. Иван Вукашиновић није разбијачки дјеловао. Додуше, он је био врло либав и непожртвован.

У вези ових ми смо одлучили да се њихово оружје стави на расположење команди чете црнаčke и кад она нађе за потребно да им га врати. Исто тако одлучили смо да се оружје Томаша Милуновића стави на расположење команди чете Жива, а кад се она унијери да му га заиста треба вратити нека то и учини. Кад смо Томаша пустили узели смо од два Сеочанина гаранцију, који ће о томе водати рачуна што он ради и да ако ништа примијете, да су дужни о томе обавијестити, у противном, они ће сносити одговорност.

Блажо и Рако Петковић ликвидирани су на лицу мјеста, а Мила Петковића ће ликвидирати код Штаба одреда.

У вези свега изложеног потребно је, да се сво оружје, које је команда ударне чете, без ичијег питања, доставила тамо, као и муниција, одмах порати овомо. Врло би незгодно и хрђаво било ако се не би овако поступило, јер би људи схватили да се из Штаба Одреза лаже.

Добро сам утисак да команда ударне чете схватила је своју улогу, као да је она неки штрајцук и да жели да се свако од ње плаши.

Што се тиче Мијовића они су се груписали на Пазарциште, имају тамо један митраљез и често њим шемључе. Има изгледа као да постоји међу њима неко вјеће и склоност за враћање својим кућама. Настојаћемо на сваки начин да би надокнадили оно што још није сувише пошло далеко. Да није међу њима Иван све би лакше ишло.

Овај дио ударне чете не можемо послати тамо, јер морамо истјерати Мијовића страже из Брегова, и учинити им живот на Пазарцишту неносан.

Рече ми друг Милутин, да му је писао Пеко и Бајо да ће вам послати око 90 оваца. Милутин каже: наредиће да их задржите све, ако не поћете одмах у акцију, а ако поћете, требаћете од тога послати око 50 Одреду Бијелих Павла.

Пити нам како сте са резервом меса?

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Саво Р. Брковић, с. р.

Из овог документа види се да је бар једини члан те зликовачке дружине, — Саво Брковић, — у моменту имао свијетлих часова, поред свега што се на другој страни капијао људске крви.

ПРАВДА НАРОДНОГ СУДА

У овој свесци, поред другог материјала, доносимо оптужницу и пресуду Суда за заштиту народа једној групи партизанских (комунистичких) чета и крвопица из злогласног Куновог Присоја.

Из техничких разлога нијесмо могли, у оптужницу и пресуду, оштампати записнике и друге списе кривичног поступка, пошто они представљају обиман материјал. Али, и поред тога, читаоци ће моћи да по тексту оптужнице и пресуде, које су обије одлично, савјесно, правично, врло исцрпно, стручњачки и правнички обрађене, добити вјерну слику о правном стању ствари, о аличностима и њиховим злочинима, о ужасима које је вршила над нашим поштеним људима крвава, зликовачка,

комунистичка дружина из Куновог Присоја.

Рад Суда за заштиту народа, која је састављен од наших најбољих, најпоштенијих и најискуснијих судија и правника, као досад у сваком своме акту, нашао је и у овој пресуди свој прави изражај и показао своје истинске одлике: свестрано прикупљање и испитивање чињеница у циљу проналажења материјалне истине, објективно третирање оптуженика и потпуко омогућење њихове одбране, савјесност, правичност и апсолутна законитост. Пресуде се, материјално-правно, везивају за наши закони: Кривичном законнику, Закону о заштити јавне безбједности и поретка у држави и Уредби о Суду за заштиту народа.

ТУЖНОШТВО
ПРИ СУДУ ЗА ЗАШТИТУ НАРОДА
Број 32/42.
18 децембра 1942 г.
Подгорница

ОПТУЖНИЦА СУДУ ЗА ЗАШТИТУ НАРОДА Подгорница

Тужноштво при суду за заштиту народа, на основу чл. 18, 19 и 20 Уредбе о Суду за заштиту народа, подноси оптужбу противу:

1) Челебића Јована, званог Јоко, сина Петра и Златане рођ. Пејовић, вјере православне, рођеног и живећег у Штитарима, нашег држављанина, земљорадника по занимању, неожењеног, писменог, војску служно, доброг имовног стања, неосуђиваног;

2) Вујовића Ђуре, сина Јока и Јове рођ. Стојановић, вјере православне, рођеног и живећег у Штитарима, старог 26 година, земљорадника по занимању, нашег држављанина, неожењеног, писменог, војску служно, средњег имовног стања, неосуђиваног;

3) Ђуровића Крета, сина Марка и Марике рођ. Секулић, вјере православне, рођеног и живећег у Орашима, старог 36 година, нашег држављанина, земљорадника по занимању, ожењеног, писменог, војску служно, доброг имовног стања, неосуђиваног;

4) Вујовића Илије, сина Марка и Златане рођ. Мудреша, вјере православне, рођеног и живећег у Штитарима, старог 21 годину, нашег држављанина, земљорадника по занимању, неожењеног, писменог, војску служно, средњег имовног стања, неосуђиваног;

5) Поповића Благоје, званог Бајо, сина Сава и Златане рођ. Вукотић, вјере православне, рођеног и живећег у Штитарима, старог 26 година, нашег држављанина, земљорадника по занимању, неожењеног, писменог, војску служно, слабог имовног стања, неосуђиваног;

6) Поповића Крета, сина Сава и Златане рођ. Вукотић, вјере православне, рођеног и живећег у Штитарима, старог 32 године, нашег држављанина, земљорадника по занимању, ожењеног, писменог, војску служно, слабог имовног стања, неосуђиваног;

7) Вукчевића Милутина, сина Николе и Стане рођ. Челебић, вјере православне, рођеног и живећег у селу Релези, старог 24 године, нашег држављанина, земљорадника по занимању, неожењеног, писменог, војску служно, слабог имовног стања, неосуђиваног;

8) Вукчевића Владимира, сина Радоја и Стане рођ. Мухалиновић, вјере православне, рођеног у Тепетићима и живећег у Релези, старог 20 година, нашег држављанина, по занимању свршени ђак VI раз. гимназије, неожењеног, писменог, војску није служио, слабог имовног стања, неосуђиваног;

9) Вујовића Васа, сина Милоша и Јоване рођ. Челебић, вјере православне, рођеног и живећег у Штитарима, старог 23 године, нашег држављанина свршеног матуранта по занимању, неожењеног, писменог, војску није служио, слабог имовног стања, неосуђиваног;

10) Вујовића Вукоте, сина Јока и Јове рођ. Стојановић, вјере православне, рођеног и живећег у Штитарима, старог 32 године, нашег држављанина, земљорадника по занимању, неожењеног, писменог, војску служно, средњег имовног стања, неосуђиваног;

11) Поповића Јована, званог Јоко, сина Сава и Златане рођ. Вукотић, вјере православне, рођеног и живећег у Штитарима, старог 23 године, нашег држављанина, учитеља по занимању, неожењеног, писменог, војску није служио, слабог имовног стања, неосуђиваног;

12) Челебића Бошка, сина Васа и Маре рођ. Божовић, вјере православне, рођеног и живећег у Штитарима, старог 63 године, нашег држављанина, задара по занимању, ожењеног, писменог, војску није служио, слабог имовног стања, неосуђиваног;

13) Вукчевића Радована, сина Николе и Стане рођ. Челебић, вјере православне, рођеног и живећег у селу Релези, старог 17 година, нашег држављанина,

земљорадника по занимању, нежењеног, писменог, војску није служио, слабог имовног стања, неосуђиваног;

14) Вукићевића Визака, сина Николе и Стане рођ. Челебић, вјере православне, рођеног и живећег у Релези, старог 33 године, нашег држављанина, земљорадника по занимању, нежењеног, писменог, војску служио, средњег имовног стања, неосуђиваног;

15) Вукићевића Сава, сина Васа и Гордана рођ. Мартиновић, вјере православне, рођеног и живећег у селу Пепетићима, старог 49 година, нашег држављанина, земљорадника по занимању, ожењеног, писменог, војску служио, доброг имовног стања, неосуђиваног;

16) Вукићевића Митра, сина Јована и Златане рођ. Стојановић, вјере православне, рођеног и живећег у селу Ђалици, старог 54 године, нашег држављанина, земљорадника по занимању, ожењеног, писменог, војску није служио, слабог имовног стања, неосуђиваног;

17) Челебића Николе, сина Илије и Маше рођ. Петковић, вјере православне, рођеног и живећег у Штитарима, старог 30 година, нашег држављанина, земљорадника по занимању, нежењеног, писменог, војску служио, слабог имовног стања, неосуђиваног;

18) Челебића Ђура, сина Јока и Стане рођ. Радичић, вјере православне, рођеног и живећег у Штитарима, старог 44 године, нашег држављанина, земљорадника по занимању, ожењеног, писменог, војску служио, слабог имовног стања, неосуђиваног;

19) Вујовића Николе, сина Мирка и Савице рођ. Челебић, вјере православне, рођеног и живећег у Штитарима, старог 30 година, нашег држављанина, земљорадника по занимању, нежењеног, писменог, војску служио, слабог имовног стања, неосуђиваног;

20) Вукићевића Мирка, сина Петра и Бетисе рођ. Јовновић, вјере православне, рођеног и живећег у Пепетићима, старог 29 година, нашег држављанина, судијског приправника по занимању, нежењеног, писменог, војску служио, доброг имовног стања, неосуђиваног;

21) Вукићевић Златане, рођене и живеће у Релези, домаћице по занимању, стари 19 година, вјере православне, неудате, неосуђиване, наше држављанке;

22) Пејовића Владимира, сина Сава и Ђурђе рођ. Кустудија, вјере православне, старог 22 године, био. поднаредника наше војске, рођеног и живећег у Орахе, нашег држављанина, раније неосуђиваног;

23) Стојановића Николе, сина Рака и Маре рођ. Челебић, вјере православне, старог 26 година, земљорадника по занимању, рођеног и живећег у селу Орахе, нашег држављанина, неосуђиваног;

24) Стојановић Визака, сина Крста и Илије рођ. Секулић, вјере православне, старог 37 година, земљорадника по занимању, рођеног и живећег у селу Орахе, нашег држављанина, неосуђиваног —

И ТУ Ж И Н Х, И Т О:

Челебића Јована-Јока, Вујовића Ђура, Ђурићић М. Крста, Вујовића И. Илију, Поповића Благоту, Поповића С. Крста, Вукићевића Милутина, Вукићевића Р. Владимира, Вујовића Васа, Вујовића Ђуноту, Поповића С. Јована, Челебића Бошка, Вукићевића Радована, Вукићевића Визака, Вукићевића Сава, Вукићевића Ј. Митра, Челебића Николу, Челебића Ђура, Вујовића М. Николу, Вукићевића Мирка, Вукићевић Златану, Пејо-

вића Владимира, Стојановића Николу, Стојановића Визака, — за то:

Што су приступили комунистичко-партизанском покрету, неустановљеног датума у 1941 години, последице устанка од 13 јула, и у овом покрету остали све до падања у руке војницима националног покрета, учествујући активно у комунистичко-партизанском покрету, који је покрет имао за циљ: пропеглавање комунизма и приграбљивање власти у даном моменту ради извођења социјалне револуције у духу Марксистичког програма. У тим редовима оптужени Јован-Јока Челебић био је заступник политичког комесара штитарске партизанске чете, оптужени Мирко Вукићевић био је политички комесар прогонивичке партизанске чете, оптужени Вукота Вујовић био је политички комесар штитарске партизанске чете, оптужени Ђуро Вујовић био је курир између Лошћанског партизанског одреда у Куновом Присеоју и Зетског партизанског одреда из Радичу, оптужени Бисно Челебић бавио се вечањем хлеба у својој кући за штаб Лошћанског партизанског одреда у Куновом Присеоју и повремено им га носио, оптужени Вукићевић Визак стајнио је био партизанима на расположење своју кућу за смештај намирница са изолованог праброда „Скен-

Каптан ТОДОР ИВАНОВИЋ, на одру

дер Бер" које су служиле за исхрану партизана и у његовој им се кући припремали оброци; оптужена Вукићевић Златане као долинчарка његовала је раније партизане који су боравили у Релези; а остали оптужени, као и сва напријед наведена лица били су

борби у свим комунистичко-партизанским окрсајима, изводећи терор убијањем невиних људи, њихових противника и на тај начин, поред усменог пропзирања комунама, припремали терор за успостављање своје комунистичко-партизанске власти, — чиме су починили кривична дјела злочине природе из чл. 1 тач. 1 и 2 Закона о заштити јавне безбједности и поретка у држави, а кажњива по чл. 2 став 1 поменутог Закона у вези чл. 11 Уредбе о Суду за заштиту народа.

II

Оптуженог Челебића Јована-Јока, Вујовића Ђура, Вукићевића Мирка, Вукићевића Милутина, Вукићевића Владимира, Поповића С. Јована, Вукићевића С. Разована, Вукићевића Саво, Вукићевића Митра, Вукићевића Владака, — и за то:

Што су на дан 18 фебруара 1942 године, код штаба Лешанског партизанског батаљона у Релези, лишили живота пок. Јоша Т. Богојевића, из Станисевића, на тај начин: што су опт. Вукићевић Милутин, Вукићевић Владимир, Вукићевић Радован, Вукићевић Саво и Вукићевић Митар, по наређењу опт. Вукићевића Мирка као политичког комесара Прогонилачке партизанске чете и заступника командира исте чете, чували стражу у штабу, гдје је био затворен покојни Јоша; и у моменту кад је Јоша побјегао кроз прозор из собе у којој је био затворен да би се спасао, из пуцалице оптуженог Вукићевића Разована: „Побјеже Јошо“, — дохватили пушке како поменути стражари тако и сви остали оптуженици, заједно са отсутним командантом батаљона Милованом Челебићем и пол. комесаром батаљона Симон Ђуришићем и појурили за њим пуцајући на њега тако, да су га свега размрскали хуришима, те је пок. Јоша остао на мјесту мрташ, па је оптужени Вујовић Ђуро да би задовољио своју злочинску страву, пуцао још 2—3 пута у мртво и измршављено тијело пок. Јоша, — чиме су учинили кривично дјело злочине природе из чл. 1 тач. 7 Закона о заштити јавне безбједности и поретка у држави у вези чл. 11 став 1 и III Уредбе о суду за заштиту народа у вези § 167 став II тач. 2 Кривичног Закона, а кажњиво по чл. 2 став I Закона о заштити јавне безбједности и поретка у држави у вези § 167 став II ред. К. З.

III

Оптуженог Челебића П. Јока, Вујовића Ђура, Поповића С. Јована-Јока, Челебића М. Николу и Вујовића Васа, и за то:

Што су неустановљеног дана крајем мјесеца фебруара или почетком мјесеца марта 1942 године, по наређењу штаба Ловћенског партизанског одреда у Кулявом Присоју, заједно са познатим комунистичким ђелатом Андријом Лопчићем, одвели од штаба пет људи у правцу села Ораха и то: Блажа Црнојевића, Луку Петровића, Мила С. Поповића, Ђура В. Поповића и Филипа Ј. Поповића, сви из села Грађана (Црмнице), и у близини штаба у Кулявом Присоју лишили их живота убијањем из пушака, узевши по том њихове ствари и одијела тако да су код Вујовића Ђура примичењене једне маринске панталоне, а код оптуженог Челебића Николе један кишобран, које су ствари припадале напред наведеним убијеним људима; а по том су њихове лешеве бацили у једну јаму, — чиме су починили пет кривичних дјела извршених на свиреп начин из чл. 1 тач. 7 Закона о заштити јавне безбједности и поретка у држави у вези чл. 11 став I

и III Уредбе о Суду за заштиту народа и у вези § 167 став II тач. 2 К. З., која су дјела кажњива по чл. 2 став I Закона о заштити јавне безбједности и поретка у држави у вези § 167 став II ред. I и у вези § 62 К. З.

IV

Оптуженог Вујовића Илију, Поповића С. Благогу, Поповића С. Јована, Челебића Николу, Челебића Ђура, Вујовића Николу и Пејовића Владимира, и за то:

Што су ноћу између 29 и 30 јануара 1942 године, у друштву са осталим партизанима, учествовали у борбама противу Доњо-Лешанског националистичког батаљона, на положајима: Брежине—Доњк Кокоти

МАЈО МИЛОШЕВИЋ у јаруги

—Кривична Каменица, у којој су борби на Кривичкој Каменици лишили живота два националистичка војника, и то: Ђуран Кажич и Владак Бриновић, оба из Брежине, и покушано лишење живота Јована Ф. Кажича, из Брежине, којом је приликом лишен слободе и одведен у штаб Ловћенског партизанског одреда Никола Бриновић, из Брежине, — чиме су учинили три кривична дјела злочине природе из чл. 1 тач. 7 Закона о заштити јавне безбједности и поретка у држави у вези чл. 11 став 1 и III Уредбе о Суду за заштиту народа, која су дјела кажњива по чл. 2 став I Закона о заштити јавне безбједности и поретка у држави у вези § 62 К. З.; и једно дјело из § 243 став I К. З. у вези чл. 11 Уредбе о Суду за заштиту народа.

V

Оптуженог Ђуровића М. Крета, Стојановића Николу и Стојановића Владака, и за то:

Што су, неустановљеног дана крајем мјесеца фебруара или почетком мјесеца марта 1942 године, учествовали у лишењу живота пок. Петра Вујовића, свештеника из Добрске Жуле, и то: опт. Стојановић Никола и Стојановић Владак на тај начин, што су чували стражу над затвореним свештеником Вујовићем у штабу Ловћенског партизанског одреда у Кулявом

Присоју, све до момента док је нишн требао бити одведен на губилиште, припремајући на тај начин његово убиство и помажући извршницима дјела; а опт. Ђуrowић Крсто што је заједно са одсутним партизаном Михаилом Пејовићем, по наређењу штаба Ловћенског партизанског одреда, одвео на губилиште пок. Петра и на путу за село Орахе истог лишно живота убијањем из пушка, а потош једн по том бацио у јаму, — чиме су починили и то опт. Крсто кривично дјело злочине природе из чл. 1 тач. 7 Закона о заштити јавне безбједности и поретка у држави, а опт. Никола и Вјадк саучесничтво помагњем у овом дјелу из чл. 1 тач. 7 Закона о заштити јавне безбједности и поретка у држави у вези § 34 став III К.З., која су дјела кажњива по чл. 2 став I Закона о заштити јавне безбједности и поретка у држави у вези чл. 11 став I и III Уредбе о Суду за заштиту народа.

VI

Оптуженог Вујовића Ђура још и за то:

Што је, неустановљеног дана крајем мјесца фебруара или почетком мјесца марта 1942 године, у друштву са још неким партизанима чија су имена до данас остала непозната, по наређењу штаба Ловћенског партизанског одреда у Куновом Присоју, одвео на губилиште пок. потпуковника Ника Јововића, и истог на грозан и свиреп начин лишно живота убијањем из пушка и пребацивањем удова, а по том дигли ствари са убијеног Ника, од којих је оптужени Ђуро дигао Ников ручни сат, бацивши га по том у јаму, — чиме су учинили кривично дјело злочине природе из чл. 1 тач. 7 Закона о заштити јавне безбједности и поретка у држави у вези чл. 11 став I и III Уредбе о Суду за заштиту народа и у вези § 167 став II тач. 2 К.З., која је дјело кажњиво по чл. 2 став I Зак. о заштити јавне безбједности и поретка у држави.

VII

Оптуженог Челебића Николу и Вујовића М. Васа још и за то:

Што су, неустановљеног дана негдаје у мјесцу марту 1942 године, по наређењу штаба Ловћенског партизанског одреда у Куновом Присоју, одвели на губилиште пок. капетана Шћепановића Лазара и професора Шћепановића Милутина, оба из Загараца, које су овом штабу били предали командски партизани, и иза једног брда близу штаба у Куновом Присоју лишили их живота убијањем из пушка, дигнувши са њихових лешева њихове ствари и одијело, тако да је оптужени Вујовић Васа узео капут пок. Лазара, па су по том њихове лешеве бацили у јаму, — чиме су починили два кривична дјела злочине природе из чл. 1 тач. 7 Закона о заштити јавне безбједности и поретка у држави у вези чл. 11 став I и III Уредбе о Суду за заштиту народа, која су дјела кажњива по чл. 2 став I Закона о заштити јавне безбједности и поретка у држави у вези § 167 став II реч. I и 62 К.З.

VIII

Оптуженог Челебића Николу, Челебића Ђура и Пејовића Владимира, још и за то:

Што су оптужени Никола и Ђуро учествовали у свим борбама које су партизани водили противу националистичке војске све до 16 јула 1942 године, када су нали у руке националиста; а оптужени Пејовић Владимир учествовао је у борбама које су партизани водили у зиму 1942 године противу националне

војске у Васојевићима, — за вријеме којих борби погинуло је више националистичких војника, у чијем лишењу живота су они били било сарађиваоци, било пасивни помагачи, — чиме су починили кривична дјела злочине природе из чл. 1 тач. 7 Закона о заштити јавне безбједности и поретка у држави у вези § 34 К.З. и у вези чл. 11 Уредбе о Суду за заштиту народа, а кажњиво по чл. 2 став I Закона о заштити јавне безбједности и поретка у држави.

С тога предлажемо: да се оптужени за претстављена дјела по наведеним Законским прописима осуде на казну.

Даље предлажемо:

1) Да се оптужени: Вукићевић Мирко, Вукићевић Митар, Вукићевић Милутин, Вујовић Илија, Вукићевић Владимир, Вукићевић Саво, Челебић Вошко, Пејовић Владимир, Стојановић Никола и Стојановић Вјадк, који се изгледа налазе на слободи одмах лише слободе, пошто је притвор обављан у смислу чл. 11 Уредбе о суду за заштиту народа.

2) Да се главни претрес по овим кривичама закључи и одржи пред Судом за заштиту народа, на који позвати: тужилац при суду за заштиту народа; све оптужене и свједоке: Радунјанића Наса из Релесе, Богојевића Т. Бошка из Станиселића, Кажића Милоша из Брежине, Пејовића Ђура из Ораха, Бриовића Николу из Брежине, Кажића Јована из Брежине, Вујовића Л. Илију из Микелића, Вујовића Р. Николу из Штитара, Вујовића А. Божа из Штитара, Челебић Ђуру из Милицу из Штитара, Перишћу Илију из Штитара, Челебића С. Миливоја из Штитара, Челебић Николу из Милицу из Штитара, Челебића Васа из Штитара, Стојановића Н. Јагоша из Ораха, Јову жену Бошка Челебића из Штитара, Челебића Васова Ђура из Штитара.

3) Да се на главном претресу прочитају изводи из саслушања свједока Талаје Антонија од 15 априла 1942 године и извјештај од чувара судске архиве, који прибавити за све оптужене.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ:

I

Исљеђењем је утврђено да су сви оптужени припадали комунистичко-партизанском покрету, који је покрет изао за циљ пропаганду комунизма и приграбљивање власти у даном моменту, ради извођења социјалне револуције у духу комунистичког програма. Сви оптужени активно су сарађивали у овом покрету било као разни функционери организације, било као брми и челати за убијање невиних жртава, њихових противника, како је то у диспозитиву под I назначено, било пак као помагачи њиховог покрета у спремању намирница и његовању рањених и болесних партизана.

У оваквим радњама оптужених етнич се сва обављала кривичних дјела назначених у диспозитиву оптужнице под I.

Кривична дјела и кривична одговорност оптужених утврђују се њиховим признањима, изјављивањима терећенима и исказима свједока, а нарочито свједока Радунјанића Васа из Релесе, који је био на служби у штабу Ловћенског партизанског одреда у својству мајстора пушкара.

II

Комунистичко-партизанска организација уклањајући своје противнике, на дан 16 фебруара 1942 год. одвела је у штаб Ловћенског партизанског батаљона

Богојевића Јоша из Станисељина. Ту је постављена стража, чији је заповједник био оптужени Вукићевић Мирко, а стружу су сачињавали: Вукићевић Милутин, Владимир, Радван, Сано и Митар. И када је покојни Јошо на дан 18 фебруара текуће године видео да га чека сигурна смрт, покушао је бјегство, али су сва лица поменути у диспозитиву оптужнице под II, истог ланили живота на напрел претстављени начини.

У оваквој радњи оптужених стичу се сви елементи кривичног дјела назначеног у диспозитиву оптужнице под II.

Кривична дјела и кривична одговорност оптужених утврђују се њиховим признањима, да су јурили за покојним Јошом, којом је приликом исти ланом живота; признањем изред наведених лица да су стражарили пок. Јоша, да су претресали хаљине на његовом љешу, да су сакрили његов љеш, као и признање да се из њихове групе пуцало на покојног Јоша, порицају сваки за себе да је баш од њега покојни Јошо убијен, али признајући да је из њихове групе испалено на њега преко 15 метка, изводећи да су се ту нарочито истакли Челебић Јован и Вујовић Ђуро, и да је оптужени Вујовић Ђуро хвалио се пред осталим оптуженима да је у мртво тијело покојног Јоша испалио 2—3 метка.

То што сваки оптужени пориче да је баш од њиховог метка убијен покојни Јошо без важности је, јер се таква одбрана појављује као неумјесна и лишена сваког основа да би јој се пошљедило.

III

Као противници комунистичко-партизанског покрета доведени су крајем мјесеца фебруара или почетком марта текуће године 16 људи из Црнинске нахије код штаба Ловћенског партизанског одреда у Куновом Присоју. Од тих људи 11 њих је ослобођено и враћени су кућама, а 5 њих је задржато у штабу, и то: Блажо Црнојевић, Лука Петровић, Мило С. Поповић, Ђуро В. Поповић и Филип Ј. Поповић. Они су истог дана предати оптуженом Ђуру Вујовићу, Јовану

Споусташе у ју-у Марко до код Радван
дубоку 85 м.

С. Поповићу, Николи Челебићу, Васу Вујовићу и Јовану П. Челебићу, као и отсутом Андрији Попичићу, да нате поубијају пошто су они били целати при том штабу. Они су ове људе везали и одвели то их неда-

леко од штаба поубијали, мрширајући их, па су по том њихове љешеве бацали у јаму.

У оваквој радњи оптужених стичу се сви елементи кривичних дјела назначених у диспозитиву оптужнице под III.

Кривична дјела и кривична одговорност оптужених утврђују се: самом чињеницом што су љешеве ових људи нађени у једној јами близу Куновог Присоја, као и исказом свједока Радуновића Васа, који под заклетвом тврди, да је својим очима видео када су оптужени поменути људе одвели на губилиште и убрзо се вратили у штаб да изјасне о извршењу, којом је приликом видео код оптуженог Вујовића Ђура једне маринске панталоне, које је прије тога видео на једног од ових пет побијених људи, а код оптуженог Челебића Николе један кишобран, који је такође прије тога видео код једног од ових петорине који су одведени на губилиште.

Ни један од оптужених не признаје извршење дјела, бранећи се да наводи свједока Радуновића нијесу истинити, а оптужени Челебић Јован наводи да се тога дана налазио у Метерницама. Али се овакој одбрани не може поклонити вјера, јер се уста појављује као ничим не поткријељена и неистинита с обзиром на исказ свједока Радуновића.

IV

Да би спрјечили организовање националне војске и њихово дејство противу комунистичко-партизанске организације, штаб комунистичко-партизанског Ловћенског одреда наредно је напад комуниста на Доњо Аврањски батаљон. Овај напад извршен је ноћу између 20 и 30 јануара, у ком су нападу учествовали и оптужени Вујовић Илија, Поповић С. Благога, Поповић С. Јован, Челебић Ђуро, Челебић Никола, Вујовић Никола и Петровић Владимир. Приликом те акције партизани лишили су живота националистичких војника Ђуран Кожич и Видак Брновић, а ранеи је Јован Ф. Кожич, син из Брежине. Те ноћи је такође лишен слободне слободе Никола Брновић из Брежине и одведен у штаб Ловћенског партизанског одреда, и то баш од оптуженог Вујовић Илије, Поповића Благога и Поповића Јована.

У оваквој радњи оптужених стичу се сва објекта кривичних дјела назначених у диспозитиву оптужнице под IV.

Кривична дјела и кривична одговорност оптужених утврђују се: признањем оптужених да су учествовали у односном нападу критичне ноћи, неопитном чињеницом да су те ноћи лишени живота поменути два националистичка војника, а трећи ранеи; исказом свједока Милошара Кожича, Јована Кожича, Николе Брновића и др.; као и самим признањем оптуженог Јована и Благога Поповића и Илије Вујовића да су они лишили слободе и спрелили у штаб Николу Брновића.

Оптужени се бране да нико од њих није убијен критичне вечери, нити је ко ранеи, али је оваква одбрана без важности с обзиром на утврђено чињенично стање у погледу изведеног напада, у којему су они као наоружани борци активно учествовали.

V

Неустановљеног дана крајем мјесеца фебруара или почетком марта 1942 године доведен је у штаб Ловћенског партизанског одреда покојни сепаратиста Петар Вујовић, из Дабрске Жупе. Он је одмах затво-

рен и одређени су му стражари оптужени Никола и Видка Стојановићи, као и јерни чланови комунистичко-партизанског покрета. Доцније он је предат оптуженом Ђурићу Крсту и одсутном Пејовићу Михаилу да изврше над њим смртну казну. Они су повели покојног Петра у правцу села Ораха и недалеко од штаба ликвидирали га живота на грозан начин и бацали у јаму, како су то имали обичај да чине комунисти према нашем народу, који им није припадао.

У оваквој разни оптужених стичу се сви елементи кривичног дјела назначених у диспозитиву оптужнице под V.

Кривична дјела и кривична одговорност оптужених утврђују се: првима оптуженог Николе и Видке да су критичном приликом стражили покојног свештеника Вујовића у штабу Лопћенског партизанског одреда и да су видјели да је оптужени Крста са још једним партизаном одвео Вујовића пут Ораха; приликом оптуженог Крста да је критичном приликом заоста од штаба ка Орасици спроводио покојног Вујовића, и утврђеном чињеницом да је био тога дана лишен живота покојни Вујовић и бацан у јаму на путу између Куновог Присоја и Ораха, гдје је његов љеш нађен заједно са љешевима жртана осуђених од ове bande чији је штаб био у Куновом Присоју.

VI

Међу доведеним жртвама у Куново Присоје био је и покојни Нико Јановић, потпуковник из Црмнице. То је било крајем мјесеца фебруара или почетком марта текуће године. И он је предат оптуженом Вујовићу Ђуру, који је био као челат при штабу, који је одвео покојног Ника недалеко од штаба и иза једног брда оптужени Ђуро са још неким непознатим партизанима ликвидирали га живота, пративши се убрзи у штаб, којом је приликом собом доноси ручни сат покојног Ника и нудио га да се промијени за сат свједока Васа Радумовића.

У оваквој разни оптуженог стичу се сви елементи кривичног дјела назначених у диспозитиву оптужнице под VI.

Кривично дјело и кривична одговорност оптуженог утврђују се: самог чињеницом да је критичног дана убијен и бацан у јаму покојни Нико, као и исказом свједока Васа Радумовића, који тврди под заклетвом, да је и оптужени Ђуро био један од тих који је покојног Ника одвео на губилиште близу на оно мјесто гдје је нађен љеш покојног Ника, и да је видео Ников сат код оптуженог Ђура Вујовића.

С обзиром на онако чињенично стање одбрани оптуженог Вујовића Ђура појављује се неистинитом, јер он пориче своје учешће у оном лачину.

VII

Комански и Загарачки партизани као своје протјернике ухватили су Шћепановића Лазара и Шћепановића Милутина, из Загарача, и одвели их у Коново Присоје да их буду кажњени. Комунисти су их осудили на смрт и предали их на извршење казне оптуженом Челебићу Николи и Вујовићу Васу. Ово је било у мјесецу марту 1942 године. Оптужени су их везали и одвели те их недалеко од штаба у Куновом Присоју убили и бацали у јаму, на се одмах вратили

у штаб да извјесте о извршењу, којом је приликом оптужени Васа доноси штаб, крвав капут покојног Лазара Шћепановића, који је капут прије тога Лазар имао на себи.

У оваквој разни оптужених стичу се сви елементи кривичних дјела назначених у диспозитиву оптужнице под VII.

Кривична дјела и кривична одговорност оптужених утврђују се исказом свједока Радумовића Васа, који предње чињенично стање у цјелости потврђује, исказом свједока Крста Рачићевца и Спасоја Радумовића, који су покојне Шћепановиће спровели за Куново Присоје, и чињеницом да су љешени исти нађени на оном мјесту гдје свједок Радумовић тврди да су их оптужени убили.

Оптужени не признају дјела, не поткрепљујући ничим своју одбрану, те се њихова одбрана појављује као неистинита, јер је у супротности са стварним стањем.

VIII

И послеје националног покрета оптужени Челебић Николи и Ђуро остали су у редовима партизана и водили борбу са националистима све до 16 јула тек. године на разним секторима Црне Горе, у којим је борбама погинуло много националиста; а оптужени Пејовић Владимир био је један од учесника у походу

Љеш ОЛЈЕ РАЧЕВИЋ, купарине код Машине команде на Радочу

на Васајевиће, гдје је погинуло много националних војника. Они се појављују као саучесници у убиствима свих националиста погинулих у овим борбама, — те у њиховим таквим радњама стоје сви елементи кривичног дјела назначеног у диспозитиву оптужнице под VIII.

Ова се дјела и њихова кривична одговорност утврђују њиховим признањем да су водили борбу са националистима, као и чињеницом да је у тим борбама погинуло већи број националиста.

С тога је ова оптужница и на Занону основана.

Тужилац суда, за заштиту народа,
Богдан Шошковић, с. р.

ПРЕСУДА

У ИМЕ НАРОДА

Суд за заштиту народа у Забелу, састављен од судија: Вујовића Др. Илије, адвоката, као претседника суда, Вукашиновића Вукашина, судије Великог суда, Вуксакловића Илије, државног тужиоца, Пипетића Јанка, судије Окружног суда и Бурића Михаила, суд. приправника, те записничара Бабића Живојина, дипломираног правника, решавајући по оптужници Тужноштва при суду за заштиту народа у Подгорици број 32/42 од 18 децембра 1942 г., коју заступа Шешкић Богдан, заменик вишег државног тужиоца у Подгорици, по кривки Челебића Јована алаког Јока и др., земљорадника из Штитара, због злочинства на чл. 1 З. О. З. Ј. Б. и П. у Д., након одржаног јавног претреса у Суду за заштиту народа у просторијама Окружног суда у Подгорици, од 11 јануара до 19 јануара 1943 године, након тајног вишећања дана 17 и 18 јануара 1943 године, донио је и јавно прогласио у присуству свих оптужених и тужоца следећу

ПРЕСУДУ:

1) Оптужени Вујовић Ђуро, син Јока и Јове рођ. Стојановић, вјере православне, рођен и живи у Штитарима, стар 26 година, земљорадник по занимању, наш држављанин, неожењен, писмен, војску служио, доброг имовног стања, неосуђиван;

2) Вујовић Васа, син Милоша и Јоване рођ. Челебић, вјере православне, рођен и живи у Штитарима, стар 23 године, наш држављанин, свршени мaturanт, неожењен, писмен, војску није служио, слабог имовног стања, неосуђиван;

3) Поповић Јован, алако Јоко, син Сава и Златане рођене Вукотић, вјере православне, рођен и живи у Штитарима, стар 24 године, наш држављанин, учитељ по занимању, неожењен, писмен, војску није служио, слабог имовног стања, неосуђиван;

4) Челебић Никола, син Илије и Мање рођене Петковић, вјере православне, рођен и живи у Штитарима, стар 30 година, наш држављанин, земљорадник по занимању, неожењен, писмен, војску служио, слабог имовног стања, неосуђиван;

5) Челебић Јован, алако Јоко, син Петра и Златане рођене Пејовић, вјере православне, рођен и живи у Штитарима, стар 33 године, наш држављанин, земљорадник по занимању, неожењен, писмен, војску служио, доброг имовног стања, неосуђиван;

6) Ђуровић Крсто, син Марка и Марице рођене Секулић, вјере православне, рођен и живи у Орасима, стар 36 година, наш држављанин, земљорадник по занимању, ожењен, писмен, војску служио, доброг имовног стања, неосуђиван;

7) Вујовић Вукота, син Јока и Јоне рођене Стојановић, вјере православне, рођен и живи у Штитарима, стар 32 године, наш држављанин, земљорадник по занимању, писмен, војску служио, средњег имовног стања, неосуђиван;

8) Вукићевић Видак, син Николе и Стане рођене Челебић, вјере православне, рођен и живи у Релеан, стар 33 године, наш држављанин, земљорадник по занимању, неожењен, писмен, војску служио, средњег имовног стања, неосуђиван;

9) Челебић Ђуро, син Јока и Стане рођене Радовић, вјере православне, рођен и живи у Штитарима, стар 44 године, наш држављанин, земљорадник по занимању, ожењен, писмен, војску служио, слабог имовног стања, неосуђиван;

10) Вукићевић Мирко, син Петра и Петне рођене Јововић, вјере православне, рођен и живи у Пететићима, стар 30 година, наш држављанин, суд. приправник, неожењен, писмен, војску служио, доброг имовног стања, неосуђиван;

Срутавање првог чинија у јаму, који је подигао паљење љешених на мост

11) Поповић Благота, алако Бајо, син Сава и Златане рођене Вукотић, вјере православне, рођен и живи у Штитарима, стар 27 година, наш држављанин, земљорадник, неожењен, писмен, војску служио, слабог имовног стања, неосуђиван;

12) Поповић Крсто, син Сава и Златане рођене Вукотић, вјере православне, рођен и живи у Штитарима, стар 33 године, наш држављанин, земљорадник, ожењен, писмен, војску служио, слабог имовног стања, неосуђиван;

13) Вукићевић Радован, син Николе и Стане рођене Челебић, вјере православне, рођен и живи у Релеан, стар 17 и по година, наш држављанин, земљорадник, неожењен, писмен, војску није служио, слабог имовног стања, неосуђиван;

14) Вукићевић Митар, син Јована и Златане рођене Стојановић, вјере православне, рођен и живи у селу Ђалци, стар 54 године, наш држављанин, земљорадник, ожењен, писмен, војску није служио, слабог имовног стања, неосуђиван;

15) Вујовић Никола, син Марка и Савице рођене Челебић, вјере православне, рођен и живи у Штитарима, стар 30 година, наш држављанин, земљорадник, неожењен, писмен, војску служио, слабог имовног стања, неосуђиван;

16) Вујовић Илија, син Марка и Златане рођене Мудреши, вјере православне, рођен и живи у Штитарима, стар 22 године, наш држављанин, зе-

мљорадник, нежењен, писмен, војску служио, средњег имовног стања, неосуђиван;

17) Вукићевић Милутин, син Николе и Стане рођене Челебић, вјере православне, земљорадник, нежењен, писмен, војску служио, слабог имовног стања, неосуђиван; и

18) Вукићевић Саво, син Васа и Гордана рођене Мартиновић, вјере православне, рођен и живи у Пепетићима, стар 49 година, наш држављанин, земљорадник, ожењен, писмен, војску служио, доброг имовног стања, неосуђиван.

КРИВИ СУ И ТО:

Прво - оптужени Вујовић Ђуро, што је неустановљеног дана и мјесеца послје 13 јула 1941 године приступио комунистичко партизанском покрету, учествујући активно у истом, а који покрет имао је за циљ пропагирање комунизма и приграбљивање власти у даном моменту ради извођења социјалне револуције у духу марксистичко комунистичког програма;

што је као члан поменутог покрета на дан 18 фебруара 1942 године, код Штаба Лешанског партизанског батаљона у Релези лишио живота пок. Богојевића Јоша у друштву са оптуженим Челебићем Јованом, Поповићем Јованом, Вукићевићем Видјакм и другим партизанима који се сада налазе у шуми, тако да је пок. Јошо остао на мјесту мртав, па је оптужени Ђуро, да би задовољно своју злочиничку страст, пуцао још два до три пута у измриварено тијело пок. Јоша;

што је неустановљеног дана крајем мјесеца фебруара или почетком мјесеца марта 1942 године као члан поменутог покрета у Куновом Присоју, заједно са познатим комунистичким цџлатом Андријем Поповићем, који се сада налази у шуми, оптуженим Поповићем Јованом-Јоком, Вујовићем Васом и Челебићем Николом, одвео на Штаба Куново Присоје у правцу села Ораха: Блажа Црнојевића, Луку Петровића, Мила С. Поповића, Ђура В. Поповића и Филипа Ј. Поповића све из села Грађана (Црмница), те у близини Штаба у Куновом Присоју лишио их заједно са поменутих живота, убијањем из пушака, а потом са једног од убијених увео једне маринске панталоне, па послје овога њихове лешеве бацили у јаму, и

Што је неустановљеног дана у првој половини мјесеца марта 1942 године по наређењу Ловћенског партизанског одреда у Кунову Присоју одвео сам или у друштву са до сада непознатим лицима, на губилиште пок. Јововића Ника, п. пуковника у пензији и истог на грован и смирно начин лишио живота убиством из пушке и пребацивањем удова, а потом са истог као награду добио један сат.

У оваквим радњама оптуженог постоје сви елементи кривичног дјела из чл. 1 тач. 2, из чл. 1 тач. 7. Закона о заштити јавне безбједности и поретка у држави у већи чл. 11 став последњи Уредбе о Суду за заштиту народа, која се дјела налазе у реалном стицају — § 62 К. 3;

Друго - оптужени: Вујовић Васо, што је неустановљеног дана и мјесеца послје 13 јула 1941 године приступио комунистичко партизанском покрету, учествујући активно у истом, а који покрет имао је за циљ пропагирање комунизма и при-

грабљивање власти у даном моменту ради извођења социјалне револуције у духу марксистичко-комунистичког програма;

што је неустановљеног дана мјесеца фебруара, или почетком мјесеца марта 1942 године као члан горе поменутог покрета у Куновом Присоју, заједно са познатим комунистичким цџлатом Андријем Поповићем, који се сада налази у шуми, оптуженим Поповићем Јованом, оптуженим Вујовићем Ђуром и оптуженим Челебићем Николом, одвео на Штаба Куново присоје у правцу села Ораха: Блажа Црнојевића, Луку Петровића, Мила С. Поповића, Ђура В. Поповића и Филипа Ј. Поповића, све из села Грађана (Црмница), те у близини Штаба у Куновом Присоју заједно са поменутих живота, убијањем из пушака, а послје овога њихове лешеве бацили у јаму, и

што је неустановљеног дана у мјесецу марту 1942 године, по наређењу Штаба Ловћенског партизанског одреда у Куновом Присоју, у друштву са оптуженим Челебићем Николом, одвео на губилиште сада пок. капетана Шћепановића Лазара и професора Шћепановића Милутина, оба из Загараца, које су овоме Штабу предали командски партизани, па иза једног брда близу Штаба у Куновом Присоју лишио их живота заједно са оптуженим Челебићем Николом, убијањем из пушака, те потом оптужени Васо увео капут са пок. Милутина, обукао га на себе и ако је био хрвав, те га послје његовог убиства носио.

У оваквим радњама оптуженог постоје елементи кривичног дјела злочине природе из чл. 1 тач. 2 и чл. 1 тач. 7 Закона о заштити јавне безбједности и поретка у држави у већи чл. 11 став по-

Љеш НОВАК Т. ВОЈВОДИЋА из Жупе после вађења из руке гаје су били 6 националиста патриоти. Сви из павловског батаљона

следњи Уредбе о Суду за заштиту народа, која се дјела налазе у реалном стицају — § 62 К. 3.

Треће - оптужени: Поповић Јован, што је неустановљеног дана и мјесеца послје избијања комунистичког устанка од 13 јула 1941 године приступио комунистичко-партизанском покрету и у истом остао све до пропајања комунистичко-партизанске власти, учествујући активно у пом. по-

крету, а који покрет је имао за циљ пропагирање комунизма и приграбљивање власти у даном моменту ради извођења социјалне револуције у духу марксистичког програма;

што је ноћу између 29 и 30 јануара 1942 године у друштву са већим бројем партизана, учествовао у борби против националиста из Доње Љешанске Нахије, а који нијесу хтјели приступити партизанском покрету, на положајима Брежине - Доњи Кокот - Крњичка Каменица, у којој су борби на Крњичкој Коменци лишени живота два националиста из Доње Љешанске Нахије и то: Ђуран Кужић и Видак Брновић, оба из Брежине, те покушано лишење живота Јована Ф. Кужића из Брежине, па том приликом у својству члана пом. органације лишио слободе Брновића Николу, земљорадника из Љешанске Нахије, у друштву са другим партизанима, а после је предао га другим партизанима ради одвођења у надлежни Штаб;

што је на дан 18 фебруара 1942 год. код Штаба Љешанског партизанског батаљона у Релани, у друштву са оптуженим Вујовићем Ђуrom, Челебићем Јованом, Вукићевићем Видаком и другим партизанима, који се сада налазе у шумили нијесу у животу, лишио живота пок. Јоша Т. Богојевића из Станиселића, пуцајући са осталим на поменутог на пушке приликом његовог бјегства из Штаба, и

што је неустављеног дана крајем мјесеца фебруара или почетком мјесеца марта 1942 године, вјероватно по наређењу Штаба Љешанског партизанског одреда у Куновом Присоју заједно са познатим целотом Андријом Лопичићем, оптуженим Вујовићем Ђуrom, Челебићем Николом и Вујовићем Васом, одвео на пом. Штаба у правцу села Ораха: Блажа Црнојевића, Луку Петровића, Мила Поповића, Ђура Поповића и Филипа Поповића, сви из села Грађана (Црница), те у близини Штаба у Куновом Присоју, заједно са осталим, лишио их живота убијањем из пушака, те потом њихове лешеве бацили у јаму.

У оваквим радњама пом. оптуженика постоје сви елементи кривичног дјела злочина из чл. 1 тач. 2 и чл. 1 тач. 7 З. О. З. Ј. Б. и П. у Д., те § 243 К. З. у вези § 62 К. З. и чл. 11 став последњи Уредбе о суду за заштиту народа;

Четврто оптужени: Челебић Никола, што је неустављеног дана и мјесеца после је избијања комунистичког устанка од 13 јула 1941 године, приступио комунистичко-партизанском покрету и у истом остао све до 15 јула 1942 године, када је насилно од стране националних власти ухваћен и лишен слободе, учествујући активно у пом. покрету, а који покрет је имао за циљ пропагирање комунизма и приграбљивање власти у даном моменту ради извођења социјалне револуције у духу марксистичког програма;

што је неустављеног дана крајем мјесеца фебруара или почетком мјесеца марта 1942 године, по наређењу Штаба Љешанског партизанског одреда у Куновом Присоју заједно са познатим комунистичким целотом Андријом Лопичићем, оптуженим Вујовићем Ђуrom, оптуженим Поповићем Јованом и Вујовићем Васом, одвео на Штаба Куновог Присоја: Блажа Црнојевића, Луку Петровића, Мила Поповића, Ђура Поповића и Филипа Поповића, сви из села Грађана (Црница), па у близини

Штаба у Куновом Присоју лишио их живота заједно са напријед поменути, убијањем из пушака, узевши са једнога од убијених један кишобран, а затим њихове побијених бацили у јаму;

што је неустављеног дана негде у мјесецу марту 1942 год. вјероватно по наређењу Штаба Љешанског партизанског одреда у Куновом Присоју одвео у друштву са Вујовићем Васом браћу Шћепановиће: капетана Лавара и професора Милутина, оба из Загараца, које су поменутом Штабу били предали командни партизани, те оба Шћепановића у близини штаба у Куновом Присоју, иза једног брда заједно са оптуженим Вујовићем лишио живота убијањем из пушака, па пошто су их претходно опљачкали, њихове су лешеве бацили у јаму.

У оваквим радњама оптуженог Николе постоје сви елементи кривичног дјела злочине природе из чл. 1 тач. 2 и чл. 1 тач. 7 Закона о заштити јавне безбједности и поретка у држави у вези чл. 11 став последњи Уредбе о суду за заштиту народа, која су дјела у реалном стицају — § 62 К. З.

Пето оптужени: Челебић Јован (Јоко), што је неустављеног дана и мјесеца после је 13 јула 1941 године приступио комунистичко-партизанском покрету, те у овом покрету остао прво као редов борац, а доцније као замјеник политичког комесара партизанске Шкитарске чете, вршећи повјерену му дужност и активно сарађујући са вођством Штаба у Куновом Присоју, а који покрет је имао за циљ пропагирање комунизма и приграбљивање власти у даном моменту ради извођења социјалне револуције у духу марксистичког програма, и

што је дана 18 фебруара 1942 године код Штаба Љешанског партизанског батаљона у Релани, а пошто је претходно добио пован од Штаба у друштву оптужених: Вујовића Ђура, Поповића Јована, Вукићевића Видака и осталих одбјеглих партизана, лишио живота пуцањем из пушака Богојевића Јоша, земљорадника из Станиселића.

У оваквим радњама оптуженог Челебића Јована постоје сви елементи кривичног дјела злочине природе из чл. 1 тач. 2 и чл. 1 тач. 7 З. О. З. Ј. Б. и П. у Д. у вези чл. 11 став последњи Уредбе о суду за заштиту народа, која су дјела у реалном стицају — § 62 К. З.

Шесто оптужени: Вукићевић Видак, што је неустављеног дана и мјесеца после је избијања комунистичког устанка од 13 јула 1941 године, приступио овом покрету, те у истом остао све до пропадања комунистичко-партизанске власти, активно у истом сарађујући и вршећи додијелене му дужности, а који покрет је имао за циљ пропагирање комунизма и приграбљивање власти у даном моменту, ради извођења социјалне револуције у духу марксистичког програма, и

што је дана 18 фебруара 1942 године у друштву оптужених: Вујовића Ђура, Поповића Јована, Челебића Јована и других одбјеглих партизана, иза поклона Вукићевића Радована „побјеже Јошо“, узео пушку Вукићевића Владимира и из исте опалио на сада пок. Јоша два до три метка, док су и остали пушали, те је пок. Јошо остао мртав — лишен живота и равнски куршумима.

У оваквим радњама оптуженог Вукићевића Видака постоје сви елементи кривичног дјела злочина

чине природе на чл. 1 тач. 2 и чл. 1 тач. 7 Закона о врштини јав. безб. и пор. у држави у већ чл. 11 ст. последњим Уредбе о суду на заштиту народа, а која дјела се налазе у реалном стичају.

Седмо оптужени: Ђуковић Крсто, што је неустановљеног дана и мјесеца, послје набијања комунистичког устанка од 13 јула 1941 године приступио овоме покрету и активно у истом сарађивао све до набијања националног устанка и пропадања партизанско-комунистичке власти, вршећи у пом. покрету повјерене му дужности, а који покрет имао је за циљ прогаирање комунизма и приграбљивање власти у даном моменту ради навођења социјалне револуције у духу марксистичког програма, и

што је као организовани партизан, неустановљеног дана крајем мјесеца фебруара или почетком мјесеца марта 1941 године допринио лишењу живота пок. Вујовића Петра, свештеника из Доброске Жуле, на тај начин што је именовани у друштву Милајна Пејовића, сада отсутног партизана, одвео свештеника Вујовића за око 150 метара од Штаба Куново Присоје пут гуфизашта, а послје га предао познатом целату Лепичићу Андру, који га је заједно са пом. Пејовићем недалеко од Штаба Куново Присоје лишио живота и бацио у јаму.

У оваквим радњама оптуженог Крста постоје сви елементи кривичног дјела на чл. 1 тач. 2 и чл. 1 тач. 7 у већ са § 34 тач. 3 К. З., те чл. 11 став последњим Уредбе о суду на заштиту народа, која дјела су у реалном стичају — § 62 К. З.

Осмо и девето оптужени: Вујовић Илија и Поповић Благога, што су неустановљеног дана и мјесеца послје набијања комунистичког

Љубо МИЛОВАНОВИЋ са испрепознаним рукама и наглашеним очима на Радошчу

устанка од 13 јула 1941 године, приступили овом покрету и у истом сарађивали све до набијања националног устанка и уништења партизанско-комунистичке власти, вршећи све повјерене им дужности, а који покрет је имао за циљ прогаирање комунизма и приграбљивање власти у даном моменту ради навођења социјалне револуције у духу марксистичког програма, и

што су као организовани партизани и припадници пом. покрета ноћу између 29 и 30. јануара

1942 године, у друштву са осталим партизанима учествовали у борбама које су комунисти водили противу грађана на Доњо Љешанске Нахије, а који нијесу приступили њиховом покрету, на положајима Брежине-Доњо Кокоти-Криљичка Каменица, у којој су борби са Криљичкој Каменици лишени живота два националиста и то: Ђуран Кажих и Видак Бриовић, оба из Брежине, а покушано лишење живота Јована Ф. Кажиха из Брежине, и

што су том приликом лишили слободе Бриовића Николу националисту из Брежине, који није приступио партизанском покрету, одвели га из његове куће, те предали другим партизанима, који су га спровели за надлежни комунистичко-партизански штаб.

У оваквим радњама оптужених постоје сви елементи кривичних дјела злочине природе на чл. 1 тач. 2 и чл. 1 тач. 7 З. О. З. Ј. Б. и П. у Д. у већ § 34 тач. 3 К. З. и чл. 11 став последњим Уредбе о суду на заштиту народа, све у реалном стичају — § 62 К. З.

Једанаесто оптужени: Вујовић Вукота, што је неустановљеног дана и мјесеца послје набијања комунистичког устанка од 13 јула 1941 године приступио партизанско-комунистичком покрету, био као редов борац, а послје као политички комесар Штитарске партизанско-комунистичке чете, вршећи све повјерене му дужности од надлежних штабова, крећући се чак и по другим племенима у моменту када је партизански покрет почео да слаби и када су вође борбе националних чета противу комуниста, тако да је у мјесечу јуну 1942 године кренуши у борбу противу Васојевића био из Бјелу и Ријеци Пиперскиј, гдје се савјетовао са Блажом Јовановићем и другим комунистичким припадницима.

У оваквој радњи оптуженог Вукоте постоје сви елементи кривичног дјела злочине природе на чл. 1 тач. 2 З. О. З. Ј. Б. и П. у Д.

Дванаесто и тринаесто оптужени: Поповић Крсто и Вукићевић Милутин, што су неустановљеног дана и мјесеца послје набијања комунистичког устанка у 1941 години пришли партизанско-комунистичком покрету, вршећи у истом све повјерене им дужности, а готово Поповић Крсто који је слиједио навраћавао сва набијања комунистичких вођа не бирајући за то сретства, а који покрет је имао за циљ прогаирање комунизма и приграбљивање власти у даном моменту ради навођења социјалне револуције у духу марксистичког програма.

У оваквим радњама оптужених постоје сви елементи кривичних дјела злочине природе на чл. 1 тач. 2 З. О. З. Ј. Б. и П. у Д.

Четрнаесто и петнаесто оптужени: Вукићевић Саво и Вукићевић Митар, што су неустановљеног дана и мјесеца послје набијања комунистичког устанка од 13 јула 1941 г. приступили партизанско-комунистичком покрету, вршећи у истом повјерене им дужности, а готово оптужени Вукићевић Митар, који је приликом погибије Богојевића Јоша, као равнотис партизан у моменту бјегства Јошова ишчирио кроз прозор на истим, па како није имао пушке трчао за њим да би евентуално помогао присутним и онемогућио његово

бјегство, а који покрет је имао за циљ пропaгирање комунизма и приграбљивање власти у даном моменту ради извођења социјалне револуције у духу марксистичког програма.

У оваквим радњама оптуженик Сала и Митра постоје сви елементи кривичног дјела злочине природе из чл. 1 тач. 2 З. О. З. Ј. Б. и П. у Д.

Шеснаесто оптужени: Челебић Ђуро, што је неустановљеног дана и мјесеца послје набијања комунистичког устанка од 13 јула 1941 год. пришао комунистичко-партизанском покрету, те у истом активно сарађивао прво као борац, а доцније као командир ударног вода све до 16 јула 1942 г., када је насилно од националних власти ухваћен и лишен слободе, вршећи све повјерене му дужности, борби се против националних јединица на Лавци Чеаској и Бијелим Пољанима и активно вршећи пропаганду комунизма ријечима и дјелом, те помажући главно вођство на организацији штаба у Кушовом Прикоју, све у циљу успоставе комунистичког поретка;

што је ноћу између 29 и 30 јануара 1942 г., са осталим партизанима учествовао у нареду којег су партизани навели противу националиста Доње Љеш, Нахије из положајима Брежине—Крњачка Каменица—Кокоти, где су поткинули: од стране националиста Ђуран Казих и Видак Бркић, оба из Брежине, а рањен Јован Казих из истог мјеста.

У оваквим радњама оптуженог Челебића Ђура постоје сви елементи кривичних дјела злочине природе из чл. 1 тач. 2 и чл. 1 тач. 7 З. О. З. Ј. Б. и П. у Д. у веки § 34 одно III К. З. и чл. 11 одно последња Уредбе о суду за заштиту народа, која су дјела у реалном стичају — § 62 К. З.

Седамнаесто оптужени: Вујковић Никола, што је неустановљеног дана и мјесеца послје набијања комунистичког устанка од 13 јула 1941 г., пришао комунистичко-партизанском покрету, вршећи у истом све повјерене му дужности као редов борац, а који покрет је имао за циљ пропaгирање комунизма и приграбљивање власти у даном моменту ради извођења социјалне револуције у духу марксистичког програма;

што је између 29 и 30 јануара 1942 године учествовао заједно са осталим партизанима у нападу и борби коју су комунисти водили противу националиста из Доње Љ. Нахије из положајима Брежине—Д. Кокоти—Крњачка Каменица, а којом приликом су поткинула два националиста Ђуран Казих и Видак Бркић и покушано лишење живота Јована Казиха.

У оваквим радњама оптуженог Николе постоје сви елементи кривичног дјела злочине природе из чл. 1 тач. 2 и чл. 1 тач. 7 З. О. З. Ј. Б. и П. у Д. у веки § 34 одно III К. З. и чл. 11 одно последња Уредбе о суду за заштиту народа, која су дјела у реалном стичају — § 62 К. З.

Осамнаесто оптужени: Вукићевић Мирко, што је неустановљеног дана и мјесеца послје набијања комунистичког устанка од 13 јула 1941 год. приступио комунистичко-партизанском покрету, те вршио све повјерене му дужности у овом покрету, прво у својству редов борац, а послије у својству политичког комесара 11. гоно-вићке партизанске чете, као повјерљиво парти-

занско лице, носећи кључеве батаљонског Штаба на у овом покрету остао за неколико дана и послје набијања националног покрета, носећи јавно пред сљазима који су пришли националном покрету петокрану звијезду и говорећи кад је била ријеч да се ницу петокране звијезде на скупу сљазих од 19 марта 1942 године: „Ја ову моју нећу мицати све док будем могао“, а који покрет имао је за циљ пропаганду комунизма сакупљањем народних маса око себе, ради приграбљивања власти у најпогоднијем моменту у циљу извођења социјалне револуције у духу марксистичког програма.

У оваквој радњи оптуженог Мирка постоје сви елементи кривичног дјела злочине природе из чл. 1 тач. 2 З. О. З. Ј. Б. и П. у Д.

И деветнаесто оптужени: Вукићевић Радован, што је неустановљеног дана и мјесеца послје набијања комунистичког устанка од 13 јула 1941 године, приступио партизанско-комунистичком покрету вршећи у истом све повје-

Командант Италијанске војске над јазом дубоком 58 м. из Кошаче

рене му дужности, а који покрет имао је за циљ пропaгирање комунизма и приграбљивање власти ради извођења социјалне револуције у духу марксистичког програма, и

што је дана 18 фебруара 1942 године код Штаба ђешанског партизанског батаљона у Релеви дозирало да се лиши живота пок. Ботојевић Јован, на тај начин, што је у својству стражара при Штабу над је пок. Јосиф побјегао на једне од штабских соба основне школе у Релеви оптужени Вукићевић позвао: „Побјеже, побјеже“ па на овај његов узвик остали стражари и батаљонско особље дохватили су пушке и лишили пок. Јосифа живота на начин како је у овој пресуди наложено, те исти Вукићевић доцније је отрчао са фењер у циљу проналаска пок. Јосифа у сусједној брањевини.

У оваквим радњама оптуженог Радована постоје сви елементи кривичног дјела злочине природе из чл. 1 тач. 2 и чл. 1 тач. 7 З. О. З. О. Ј. Б. и П. у Д. у веки § 34 тач. 3 К. З. и чл. 11 одно последња Уредбе о суду за заштиту народа, а која дјела су у реалном стичају — § 62 К. З.

На основу горе наведеног у вези § 70 К. З. и чл. 11 Уредбе о суду за заштиту народа напријед именовани се

ОСУЂУЈУ:

И то:

Оптужени: Вујовић Ђуро Јокан, Вујовић Васо Милошевић, Поповић Јован Савоа, Челебић Никола Илијин и Челебић Јован Петров казном смрти и трајним губитком часних права.

Оптужени: Ђуровић Крсто Марков, Вујовић Вукота Јокан, Вукићевић Видак Николић, Челебић Ђуро Јокан, Вукићевић Мирко Петров, казном робије у трајању од двадесет година, која им се има рачунати од дана када су слободе лишени и трајним губитком часних права.

Оптужени Поповић Благота, син Савон, Поповић Крсто Савоа, Вукићевић Радосав Николић, Вукићевић Митар Јованов и Вујовић Никола Марков, казном робије од у трајању од десет година која им се има рачунати од дана када су слободе лишени и трајним губитком часних права, сем малолетног Вукићевића Радосана.

Оптужени Вујовић Илија Марков и Вукићевић Милутин Николић, казном робије у трајању од пет година, која им се има рачунати од дана када су слободе лишени и губитком часних права на три године дана од када су слободе лишени и губитком часних права на три године дана од дана издржане или опроштене казне, и

оптужени Вукићевић Саво Васов из казну робије у трајању од двије године и губитак часних права на годину дана од дана издржане или опроштене казне. Казна робије има му се рачунати од дана када је слободе лишен.

НА ОСНОВУ ЧЛАНА 32 И 36 УРЕДБЕ О СУДУ ЗА ЗАШТИТУ НАРОДА ОСЛОБОЂАВАЈУ СЕ ОД ОПТУЖБЕ

Вукићевић Владимир, Челебић Бошко, Стојановић Видак и Вукићевић Златана, стим да се одмах пусте у слободу.

Равдози:

Цијенећи доказе манијете противу оптужених, на јавном претресу по свом слободном увјерству сходно чл. 32 Уредбе о суду за заштиту народа, а на основу доказа и чињеница, изијетих у току главног претреса, суд је наредио:

1) Признањем оптуженог Вујовића Ђуре, те исказом осталих оптужених и свједока Радновића Васа, утврђује се.

да је именовани Ђуро приступио комунистичко-партизанском покрету, да је у истоме активно сарађивао и извршавао наређења претпостављених комунистичко-партизанских штабова. Признањем оптуженог, као и на акта Штаба ветског партизанског одреда бр. 104 од 15 децембра 1941 год., утврђује се, да је оптужени ишао као борац са осталим партизанима и учествовао у нападу на Пљевља, а на истог акта утврђује се да је био вјераи и одан партизани, то да је поменути Штаб одреда именованог упутио Штабу Лоањанског пар-

тизанског одреда, напомињући да се не сматра као дезертер са Пљевља, што јасно проистиче да се оптужени понашао као равнотан партизан.

Признањем оптуженог да је долазио чешће у Штаб партизанског одреда у Куново Присоје, јасно се поткрепљује исказ свједока Радновића Васа, да је оптужени био тијесно везан са Штабом.

У горе утврђеној радњи оптуженог Вујовића постоје сви елементи кривичног дјела глумаче при-

Пађење првог дејла на јави

роде из чл. 1 тач. 2 Закона о З.Ј.Б. и П.у. Д., јер је оптужени постао члан удружења (покрета), које је имао за сврху неелегалног приграбљивања власти насилним путем у првом zgodном моменту.

Признањем оптуженог да је дана 18 фебруара 1942 године био на стражи у Штабу батаљона у Релани, да је имао пушку, да је критичне моћи извиди када је доведен убијени Богојевић Јошо, да је на повик Вукићевића Радосана „побјеже, побјеже“ истрчао, суд је с обзиром на исказе свједока очекидаца: Вукићевића Милутина, Вукићевића Владимира, Вукићевића Радосана и Вукићевића Митра, ставио убијење да је самовршио у дјелу убиства над пок. Јошом оптужени Ђуро. Ово тим прије што оптужени Вукићевић Милутин и након суочења са оптуженим Ђуром јасно и одређено тврди, да пошто се оптужени Ђуро повратио после пуцања другог плетина, као последњег, хвалио се: „Виђесте ли како му понсложих оне данје-тои“. Оптужени Вукићевић Владимир, Вукићевић Радосан и Вукићевић Митар, јасно и категорички, након суочења са оптуженим Ђуром, тврде да је оптужени Ђуро пуцао на пок. Јоша. С обзиром на горе истакнуто суд је стекао потпуно убјјеђење, јер нема разлога који би руководно остале саопштенике да терете оптуженог Ђура за ово убиство, — да је оптужени Ђуро пуцао на пок. Богојевића Јоша и нашко му повреди од којих је пок. Јошо, са осталим повредама које је добио од других саучесника, остао на мјесту мртав.

Исказом навјесних оптужених, те свједока Радновића Васа, утврђено је да су концем мјесеца фебруара или почетком мјесеца марта 1942 године, доведени у Штаб Куново Присоје шесна-

ест Црмичана, па да је Јеланаест од њих пуштено кући, а петорица и то: Блажо Црнојевић, Лука Петровић, Мило С. Поповић, Ђуро В. Поповић и Филип Ј. Поповић, сви из села Грађана (Црмича), убијено недалеко од Штаба Куново Присоје, и бачено у јаму, односно затрпано у земљу.

Исказом свједока Радуновића Васа, ове пет Црмичана спровели су од Куново Присоја у правцу села Ораха оптужени Вујовић Ђуро заједно са оптуженим Челебићем Николом, Поповићем Јованом, Вујовићем Васом и целатом Ловчићем Андријом, па да су се након краћег времена одводници повратили са лица мјеста гдје су поменути Грађани поубијани, те да је по повратку оптужени Ђуро имао код себе једне маринске панталоне, а које је свједок Васо раније гледао на једног од одведених Црмичана. Свједок Васо тврди, да на око 15 минута пошто су поменути одвели ове пет Црмичана, чуо је плотун пушка, које су пушке долазиле од мјеста, гдје је доцније свједок Васо са националистима гледао љешене убијених Црмичана које су растрасли пси. Свједоку је познато да је мјесто на коме су убијени ови Црмичани далеко од Штаба Куново Присоје за 10 до 15 минута, а да се са тога мјеста до Штаба може доћи још прије тога времена, јер је канижница, па да су се одводници на губилиште ових пет Црмичана повратили послје времена за које су могли поћи на лице мјеста, извршити дјело и вратити се натраг. Суд је, вјерујући у цјелост исказу овога свједока, стекао пуно убјеђење да је саввршеном у дјелу убиства именованих пет Црмичана оптужени Вујовић Ђуро.

У оваквој радњи оптуженог постоје сви елементи кривичног дјела вличине природе из чл. 1 тач. 7 З.О.З.Ј.Б.иП.у.Д., с обзиром на прописе чл. 11 став последњи Уредбе о суду за заштиту народа.

Пријавом надлежне жандармеријске станице, најавом насљедника пок. Јововића Нико, те исказом свједока Радуновића Васа као и признањем изјесних оптуженика, утврђује се чињеница, да је веће концем фебруара или почетком мјесеца марта 1942 године, доведен у Штаб Ловчанског одреда Куново Присоје Јововић Нико, пензионисани потпуковник из Црмиче.

Исказом свједока Радуновића Васа, утврђује се чињеница да кад је пок. Нико доведен, од стражара у Штабу нико није био присутан сем оптуженог Вујовића Ђура. Дале исказом овог свједока утврђује се да је пок. Нико одведен на губилиште без претходног саслушања. С обзиром на утврђену чињеницу да у Штабу није нико био присутан од стражара сем оптуженог Ђура, те да је исказ поменутог Радуновића да му је оптужени Ђуро нудио послје убиства Јововића Ника један сат, за који му је кавао да је то сат Ника Јововића и да га је добио од Штаба, суд је стекао потпуно убјеђење с обзиром и на ту чињеницу да је Вујовић био стални посјетник Штаба (исказ Радуновића Васа и Челебића Бошка), да је пок. Никоме лишио живота оптужени Вујовић Ђуро.

У оваквој радњи оптуженог Ђура постоје сви елементи кривичног дјела вличине природе из чл. 1 тач. 7 З.О.З.Ј.Б.иП.у.Д., с обзиром на

прописе чл. 11 став последњи Уредбе о суду за заштиту народа.

Исказу свједока Радуновића Васа суд је поклонио пуну вјеру на следећих разлога: Признањем свједока, те исказом скоро свих оптужених као и исказом свједока Радуновића Живка командира прогонивике националне чете, утврђује се да је свједок Васо био од стране Штаба у Куновом Присоју позват као мајстор да ради у радионици оружја, те да је ту остао око три неђеље, да је поменута радионица била смештена у самом Штабу и да је свједок Васо био стално у радионици и био очекивац свега што се дешавало у Штабу. Дале, ни један од оптужених које терети свједок Васо није навео ни једну чињеницу која би приказала исказ Васова као неистините, нити је навео да постоји некаква лична мржња између свједока и оптужених, сем што изјесни оптужени истичу да свједок Васо свједочи лажно да би бранио себе. Међутим, оваква њихова тврдња не може опстати, јер свједок није тужен, оптужени нити проведени доказни поступак не указује ни на једно кривично дјело које је евентуално свједок Васо починио за вријеме партизанско-комунистичке власти. Та околност што је свједок радио у Штабу у радионици муниције не може се узети као околност да се свједок Васо плаши од оптужених, јер сам признаје ову чињеницу и доказује да је у Штабу радио присилно по позиву партизанског вођства, те да му је тај позив уручио свједок Радуновић Живко, који је био присутан на претресу кад је свједок Радуновић дао свој исказ и није га негирао.

Тврдња свједока Васа да је пок. Јововић Нико убијен без претходног саслушања, а сви остали су били саслушани прије убиства, чини овај свједок потпуно вјеродостојним, јер се из акта Штаба ветског народно ослободилачког партизанског одреда бр. 248 од 7 марта 1942 године, јасно види да поменути Штаб одреда протестује зашто Нико Јововић није убијен као познати „народни непријатељ и петоколонаш“. Овај факат указује да с обзиром на поменути акт сада пок. Јововић Нико није требао бити ни саслушаван. Дале, и само признање оптуженог Челебића Николе, кога свједок Васо терети на вишеструка убиства приликом њиховог суочења оптужени Никола признао је да му је свједок Васо чинио и највеће личне услуге дајући му 1.000 — лира на вајам, који новац му је оптужени Никола повратио. При оваквом утврђеном стању у погледу вјеродостојности свједока Васа, пошто је он био једини у радионици и стално се налазио при Штабу, могао је видјети све што се у Штабу ради и ко води поједина лица на губилиште. На свој исказ свједок Васо је положио и заклетву.

II. Признањем оптуженог Вујовића Васа утврђује се, да је именовани приступно партизанско-комунистичком покрету, да је носио петокраку звијезду као амблем комунистичке идеологије, да је као редов борац учествовао у партизанском покрету, те да је ишао на Пљевља са осталим партизанима. Ово се утврђује још и на исказу осталих оптужених.

У горе утврђеним радњама оптуженог постоје сви елементи кривичног дјела вличине природе из чл. 1 тач. 2 З.О.З.Ј.Б.иП.у.Д., јер је оптужени постао члан удружења (покрета), које је имало за

сврху пропаганду комунизма служило се тероризмом и убиствима најпоштенијих људи, који нијесу хтјели прићи нилоном покрету, или у које нијесу имали повјерљива, а све ово у сврху нелегалног приграбљивања власти насилним путем у датом моменту, придобијањем народних маса путем пропаганде и застрашивањем ради извођења комунистичке револуције.

Исказом изјесних оптужених, те свједока Радунчића Васа, утврђено је да су крајем мјесеца фебруара или почетком мјесеца марта 1942 године, доведени у Штаб Куново Присоје шеснаест Црмичана, па да је једанаест од њих пуштено кући, а петорица и то: Блажо Црмичанић, Лука Петровић, Мило С. Поповић, Ђуро В. Поповић и Филип Ј. Поповић, сви из села Грађина (Црмича) убијени недалеко од Штаба Куново Присоје и бачени у јаму односно ватропни у земљу.

Исказом свједока Радунчића Васа, ове пет Црмичана спровели су од Кунова Присоја у правцу села Ораха оптужени Вујовић Васа заједно са оптуженим Вујовићем Ђуром, Челебићем Николом, и Илићем Јованом, те целом Лодичићем Андријом, па су се након краћег времена одводећи повратили са лица мјеста гдје су поменути Грађини поубијани, те да је по повратку оптужени Ђуро имао код себе јане маринске панталоне, а које је свједок Васа раније гледао на једног од одводећих Црмичана. Свједок Васа тврди да на око 15 минута пошто су поменути одвели ове пет Црмичана, чуо је плуту пушака које су пушке долазиле од мјеста, гдје је доцније свједок са националистима гледао лешеве убијених Црмичана које су растрвали пси. Свједоку је познато да је мјесто на коме су убијени ови Црмичани далеко од Штаба Куново Присоје за 10—15 минута, а да се са тога мјеста до Штаба може доћи још прије тога времена, јер је највиша, па да су се одводећи на губилиште ових пет Црмичана повратили после времена за које су могли поћи на лице мјеста, извршити дјело и вратити се назад. Суд је вјерујући у цијелости исказу овог свједока, у погледу одвођења убијених жртава, у погледу плуту пушака које је чуо, те с обзиром на чињеницу да је код једног оптуженог (Ђуро) стекао убјеђење да је саввршиоци у овоме дјелу оптужени Вујовић Васа.

У овакој радњи оптуженог стичу се сви елементи кривичног дјела злочине природе из чл. 1 тач. 7 З. О. З. Ј. Б. и П. у Д., с обзиром на прописе чл. 11 став последњи Уредбе о суду за заштиту народа.

Исказом свједока Радунчића Васа, као и исказом изјесних оптужених, утврђује се да су у Штаб Куново Присоје командски и загарачки партизани довели браћу Шћепановиће капетана Лавара и професора Милутина оба из Загараца.

Исказом свједока Радунчића Васа као очевица који се тога дана (негаје у почетку марта) налазио у Штабу, утврђено је, да пошто су поменути Шћепановићи претходно везани спроведени су од Штаба у Куново Присоје и у близини Штаба на неких 15 минута лишени живота и бачени у јаму. Свједок Васа види је својим очима када су браћу Шћепановиће повели на губилиште оптужени Вујовић Васа са Челебић Николом, а послеје по-

вратили се у Штаб баш после онога времена, које им је за то било потребно да дођу на лице мјеста, лише их живота и врате се назад у штаб. При повратку оптужених свједок Васа види је код оптуженог Вујовића Васа крвави капут кога је прије одвођења видео на професора Милутина Шћепановића.

Утврђеном чињеницом, да су Шћепановиће на губилиште повели оптужени Вујовић Васа и Челебић Никола, да су се вратили са лица мјеста у времену које им је за то било потребно, да су именомани били стални посетиоци Штаба, те да је оптужени Васа доцно крвави капут професора Милутина, јасно проистиче да су ово дјело као саввршиоци извршили Вујовић и Челебић.

Исказу свједока Радунчића Васа суд је потпуно вјеру на разлога који су наведени под I.

У овакој радњи оптуженог Вујовић Васа постоје сви елементи кривичног дјела злочине природе из чл. 1 тач. 7 З. О. З. Ј. Б. и П. у Д., с обзиром на прописе чл. 11 став последњи Уредбе о суду за заштиту народа.

III. Признањем оптуженог Поповић Јована, утврђује се да је именомани приступио партизанско-комунистичком покрету, да је носио петокраку звијезду као амблем комунистичке идеологије, да је као редов борац учествовао у партизанском покрету, да је положио партизанску заклетву и долазио у комунистичке штабове, сло се утврђује још из исказа осталих оптужених.

У горе утврђеним радњама оптуженог постоје сви елементи кривичног дјела злочине природе из чл. 1 тач. 2 З. О. З. Ј. Б. и П. у Д., јер је оптужени постао члан удружења (покрета) кога је имао за сврху пропаганду комунизма, служио се тероризмом, а све ово у сврху нелегалног придобијања власти насилним путем и у датом моменту, придо-

Љеш ГАЈА ПЕКИТА чиновник ерес. пачелства

бијањем народних маса путем пропаганде и застрашивањем, ради извођења комунистичке револуције.

Признањем оптуженог Поповића Јована, као и исказима оптужених Поповића Благоје, Вујовића Илије и Вујовића Николе, утврђује се да је оптужени Јован учествовао у нападу на националисте

на Доња Лешанске Нахије, у којој борби лишени су живота Ђураљ Кажих и Видак Брновић, а ранен Јован Кажих. Одбрана оптуженог да није знао да се овај напад врши против националне војске против Италијана, лажна је, јер исказима скоро свих оптужених утврђена је чињеница да су пуцале пушке искрај разних сеоских кућа на Доње Лешанске Нахије, а тим прије што је према његовом сопственом пријављу и исказу свједока Брновића Николе, именовани био добио налог да том приликом лично слобода ради одвођења у Штаб Брновића Николу.

У оваквој радњи оптуженог постоје елементи кривичног дјела помагања у лишењу живота Кажиха и Брновића и помагања за покушај лишења живота Јована Кажиха — чл. 1 тач. 7 З. О. З. Ј. Б. и П. у Д., у вези § 31 тач. 3 К. З. и чл. 11 став последњи Уредбе о суду за заштиту народа.

Признањем оптуженог и исказом свједока Брновића Николе утврђено је да је кривичне ноћи када је оптужени са осталим партизанима извршио напад на националистичке Доње Лешанске Нахије, да је исте ноћи са још неким партизанима лично слобода Брновића Николу и предао га другим партизанима који су га спровели у Штаб комунистичко-партизански.

У оваквој радњи оптуженог Јована постоје сви елементи из § 243 К. З.

Признањем оптуженог, те исказом свједока Вукчевића Владимира, Вукчевића Милутина и Вукчевића Радована, оптужени Јован оне ноћи 19 фебруара 1942 године заједно са осталим оптуженим који су оглашени кривима за ово убиство пуцао је на пок. Богојевића Јошу, који је пошто су сви оптужени престали да пуцају нађен мртав, те се појављује као самовришак у поменутом убиству. Оптужени Јован пошто је пок. Богојевић Јошу доведен у Релсу, добио је позив од Штаба и на позив дошао, а што се види из исказа оптуженог Челебића Јоса.

Утврђеном чињеницом да је пок. Јошо убијен у близини Штаба, да је оптужени Јован пуцао на њега, јасно се утврђује самовриштво у дјелу убиства над пок. Јошом Богојевићем оптуженог Поповића Јована.

У оваквој радњи оптуженог Јована постоје сви елементи злочине природе из чл. 1 тач. 7 З. О. З. Ј. Б. и П. у Д. у вези чл. 11 став последњи Уредбе о суду за заштиту народа.

Исказом свједока Радуновића Васа утврђује се као под I. и II., да је оптужени Поповић Јован самовришак у лишењу живота Блажа Црнојевића, Луке Петровића, Мила Поповића, Ђура Поповића и Филипа Поповића, сви из села Грађана (Црница), које је оптужени у друштву Вујовића Ђура, Челебића Николе, Вујовића Васа и Поповића Андрије, пошто су претходно везани, лично живота на начин како је под I и II наведено.

У оваквој радњи оптуженог постоје сви елементи кривичног дјела злочине природе из чл. 1 тач. 7 З. О. З. Ј. Б. и П. у Д. у вези чл. 11 став последњи Уредбе о суду за заштиту народа.

IV. Признањем оптуженог Челебића Николе, те исказом осталих оптужених и исказом свједока Радуновића Васа, утврђује се да је именовани

Никола приступио комунистичко-партизанском покрету, да је у истоме активно сарађивао и извршавао наређена претпостављених комунистичких партизанских штабова. Признањем оптуженог, као и из акта жандармеријске станице Кокоти, бр. службено, утврђује се, да је оптужени Никола остао у редовима партизана и послје избијања националног устанка све до 16 јула 1942 године. Дјелимички признањем оптуженог и потпуно признањем и исказом свједока оптуженог Челебића Ђура, утврђује се да је оптужени Никола заједно са оптуженим Челебићем Ђуром масовно ухваћен од националних власти и предат суду на даљи поступак. Такође из исказа Радуновића Васа утврђује се да је оптужени Челебић био стални посјетник Штаба у Куново Присоје и вршио додијелене му дужности. Признањем оптуженог утврђене су чињенице да је оптужени носио петокрику звијезду као амблем комунистичке идеологије и положио партизанску заклетву, те на свега јасно се закључује да је био један од јачих поборника комунистичке идеологије хакто то и свједок Радуновић Васа у свом исказу тврди.

У оваквој радњи оптуженог Николе постоје сви елементи кривичног дјела из чл. 1 тач. 2 З. О. З. Ј. Б. и П. у Д., јер је оптужени постао члан удружења (покрета) које је имало за сврху пропаганду комунизма, служило се тероризмом, а све ово у сврху незаконитог приграбљивања власти насилним путем и у датом моменту, придобијањем народних маса путем пропаганде и терора, а ради извођења комунистичке револуције.

Исказом свједока Радуновића Васа, утврђено је да је оптужени Челебић Никола самовришак у убиству Блажа Црнојевића, Луке Петровића, Мила Поповића, Ђура Поповића и Филипа Поповића, сви из села Грађана (Црница), које је оптужени у друштву са Вујовићем Ђуром, Поповићем Јованом, Вујовићем Васом и Поповићем Андријом поубијао, и послје убиства са једног од убијених Црничана донио књигобрани, кога је свједок Васа приликом довођења ових Црничана у Штаб видео код једног од њих. Ово дјело утврђено је и суд је стекао у том погледу потпуно убјеђење да су наведени оптужени као под тач. I и II а на редовног тако наведених.

У оваквој радњи оптуженог Николе постоје сви елементи кривичног дјела злочине природе из чл. 1 тач. 7 З. О. З. Ј. Б. и П. у Д. у вези чл. 11 став последњи Уредбе о суду за заштиту народа.

Исказом свједока Радуновића Васа, као очевидаца, оптужени Челебић Никола одвео је на губилиште браћу Шћепановиће Јелетана Лавара и професора Милутина, па је његова кривична одговорност доказана чињеницама истакнутим под II као самовришак у овом убиству.

У оваквој радњи оптуженог постоје сви елементи кривичног дјела злочине природе из чл. 1 тач. 7 З. О. З. Ј. Б. и П. у Д. у вези чл. 11 став последњи Уредбе о суду за заштиту народа.

Исказу свједока Радуновића Васа суд је у цјелости повјеровао с обзиром на околности изијете под I.

V. Признањем оптуженог Челебића Јована утврђује се да је именовани приступио партизанско комунистичком покрету, да је вршио дужности које

су му надлежни штабови одредили, те да је у поменутом покрету био заменик политичког комесара штитарске партизанске чете. Сам овај факат што је оптуженом дато звање заменика политичког комесара докazuje да је оптужени Јован био међу најважнијим члановима у покрету и слиједило извршавао њихова наређења. Због његове улоге коју је имао у поменутом илегалном покрету, оптужени је био скоро стални посјетилац комунистичко-партизанских штабова, како се то види из исказа свједока Радуновић Васа.

У радњи оптуженог што је приступио илегалном покрету, што је у њему активно сарађивао прво у својству редова борца, а доцније као заменик политичког комесара, постоје сви елементи кривичног дјела злочине природе из чл. 1 тач. 2 З.О.З.Ј.Б. и П. у Д., јер је оптужени постао члан удружења, те у истом добио једну титулу чисто политичке природе, а које удружење је имало за сврху пропаганду комунизма, служило се тероризмом, искористивши окупационо стање, гдје држава није имала довољно ауторитета да сачува јавну безбједност у земљи, па је ово удружење (покрет) притојито створило безвлашће, а доцније ван окупационе зоне т. ј. ван градова успоставило власт на чисто комунистичкој основи служећи се тероризмом, да би у згодном моменту приграбило власт насилним путем у читавој земљи, астрашавањем придобијало народне масе, а све ово у циљу извођења комунистичке револуције.

Признањем оптуженог утврђено је да је исти био присутан у штабу Баталјона у Релеви дана 18 фебруара 1942 године, када је пок. Јошко Богојевић доведен у штаб из свог села Станиселића. Признањем оптуженог и исказом свједока Вукићевића Митра утврђује се да је оптужени Јован кад је, сада поч. Јошко Богојевић доведен у штаб, добио специјални повик, који му је свједок Вукићевић Митра донио на штаба.

Исказом свих оптужених за убиство пок. Богојевића Јоша, утврђује се да је пок. Јошко дана 18 фебруара 1942 г. испред саме ноћне покушао бјегство из комунистичког штаба у Релеви. Исказом оптужених Вукићевића Радована, Вукићевића Милутина, Вукићевића Владимира и Вукићевића Митра, као очигледна потврдило се утврђује чињеница да је оптужени Јован приликом бјегства поч. Јоша из штаба, за исти потрчао са пушком у руци, да је на истога пуцао са осталим оптуженицима за ово убиство, а који су оглашени кривим, те је пок. Јошко од ових пушака остао на мјесту мртав. Дакле за дјело у питању, оптужени Јован појављује се као саввршиоца.

У оваквој радњи оптуженог постоје сви елементи кривичног дјела злочине природе из чл. 1 тач. 7 З.О.З.Ј.Б. и П. у Д. у вези чл. 11 став посљедњи Уредбе о суду на заштити народа.

VI. Признањем оптуженог Вукићевића Видака утврђује се да је оптужени Видак приступио комунистичко-партизанском покрету, да је у истом активно сарађивао и извршавао наређења претстављених комунистичко-партизанских штабова, те да је у овоме покрету остао све до избјављања националног покрета, који је насилно путем националне војске онемогућио даљи рад партизанско-комунистичке организације. Признањем оптуженог

утврђује се да је овом илегалном покрету положио заклетву, носив на глави (капи) црвену петокраку звијезду као амблем комунистичке идеологије и да је долазавно у партизанске штабове.

У оваквој радњи оптуженог постоје сви елементи кривичног дјела злочине природе из чл. 1 тач. 2 З.О.З.Ј.Б. и П. у Д., јер је оптужени постао члан удружења, које је имало за сврху пропаганду комунизма, служило се тероризмом, а све ово у сврху илегалног приграбљивања власти насилним путем у даном моменту, придобијањем народних маса путем пропаганде и терора, ради извођења комунистичке револуције.

Признањем оптуженог Видака да се оног момента када је пок. Богојевић Јошко побјегао из штаба, налазио у близини истога, да је послје његовог бјегства увео пушку Вукићевића Владимира, те да је пошао у правцу т. ј. истим путем куда је Јошко пошао, суд је стекао потпуно убјеђење у исказ Вукићевића Владимира и Вукићевића Митра, који су као очигвидни видјели да је оптужени Видак пуцао на Богојевића Јоша, те се одбрана оптуженог Вукићевића Видака да није пуцао на пок. Јоша, већ да је ишао да саопшти сусједном селу да се не буни због пуцања пушака, појављује као сиров неистинити. Чак шта више суд је у потпуности повјеравао исказима поменутих Вукићевића, а поготову Вукићевића Владимира који је јасно посаједочио да му је том приликом оптужени Видак испалио из његове пушке три метка, а да је пушка пошто му је повратила, маришала на барут. На основу напријед утврђених чињеница суд је стекао потпуно убјеђење да је оптужени Видак пуцао на пок. Јоша, те да је саввршиоца у овом дјелу убиства.

У оваквој радњи оптуженог Видака постоје сви елементи кривичног дјела злочине природе из чл. 1 тач. 7 З.О.З.Ј.Б. и П. у Д.

VII. Признањем оптужених: Вујовића Вукоте, Челебића Ђура, Вукићевића Мирка, Поповића Благогоса, Поповића Крста, Вукићевића Радована, Вукићевића Митра, Вујовића Николе, Вујовића Миле, Вукићевића Милутина и Вукићевића Саве, утврђује се да су именовани оптуженици приступили комунистичко-партизанском покрету, да су у истом обављали повјерене им дужности, и да су положили партизанско-комунистичком покрету, као илегалној организацији заклетву, те савим тим ставили се изнад свих чини да извршавају сва наређења организације, да су носили видне знаке на својим капама, т. ј. петокраку звијезду као амблем комунистичке идеологије.

У оваквој радњи оптужених постоје сви елементи кривичног дјела злочине природе из чл. 1 тач. 2 З.О.З.Ј.Б. и П. у Д., јер су оптужени постали чланови удружења, које је имало за сврху пропаганду комунизма, служило се тероризмом, а све ово у циљу илегалног приграбљивања власти насилним путем у даном моменту, придобијањем народних маса путем пропаганде и терора, ради извођења комунистичке револуције.

Исказом оптуженог Стојановић Видака, Стојановић Николе и Пејовића Владимира, те и потпуним признањем оптуженог Вујовића Крста, утврђује се да је оптужени Крсто неустановљеног дана крајем мјесеца фебруара или почетком мјесеца марта 1942 године одвео пок. свештеника Вујовића Петра за ко

150) метара од штаба у Куново Прјасоје ка мјесту губљеница, а ту га предао познатом челату Љопчићу Андру и отсутном партизану Пејовићу Михаилу који су есентеника Вујовића линирали жипота, а потом бацили у јаму.

Одбрана оптуженог Ђуриновића да није знао да се сази пак. Вујовић позива на губљенице, истичући је с обзиром, јер према исказу самог оптуженог, исти се нећкао и изговарао да га не може водити, што значи да је предвиђао последицу која ће наступити и пристао да изврши наређење на комунистичког штаба као желателне и антидржавне организације.

У оваквој радњи оптуженог Крста постоје сви елементи кривичног дјела злочине природе из чл. 1 тач. 7 З.О.З.Л.Б. и П. у Д. у вези § 34 К. З. и чл. 11 став последњи Уредбе о суду за заштиту народа.

Признањем оптужених: Вујовића Илије и Поповића Благоготе, те исказом свједока Бриновића Николе, Кажича Јована и Кажича Милана, утврђено је да су Вујовић и Поповић, као организатори партизанских наређења илегалног штаба Љованског одрела у друштво са другим партизанским учествовали у нападу на националистичке из Доње Љованске Нахије, где су погинули Ђуран Кажич и Видан Бриновић, а ранјен Јован Кажич.

Одбрана оптужених да су мислили да се овај напад врши против окупатора појављује се као неистинита, јер према исказу самих оптужених и исказу пом. свједока пуцале су пушке са разних мјеста Љованске Нахије, а поготову испред сељачких кућа, да је њихова одбрана у овом погледу истинита јасно се види и по томе што су још прије почетка главног напада, оптужени добила диспозицију — наређење да дају слободу Бриновића Николи на Љованске Нахије, да кога су свакако знали да није Италијан.

У оваквој радњи оптужених Вујовића Илије и Поповића Благоготе постоје сви елементи кривичног дјела злочине природе из чл. 1 тач. 7 З.О.З.Л.Б. и П. у Д. у вези § 34 К. З. и чл. 11 став последњи Уредбе о суду за заштиту народа.

Признањем оптуженог Поповића Крста, као и утврђеним чињеницама из исказа већине оптужених, утврђује се да је Поповић Крсто поред чињенице што је пришао партизанско-комунистичком покрету као илегалном био извршила свих наређења која су му изавјешта од стране комунистичких вођа, без обзира да ли су та наређења неморална и недозвољена с обзиром на унутарња човјечка осјећања.

Даље, признањем оптуженог Вукићевића Милутина, те исказом оптужених Мијовића Ђура, Челебића Јована, Вукићевића Митра и Вукићевића Јована, утврђено је да је оптужени Милутин био у штабу комунистичко-партизанског батаљона у Релези оне ноћи када је пак. Јово Богојевић погинуо, да је истрчао за њим са пушком у руци, али да је у том моменту добио наредбу, па је суд стекао убјеђење о злочиначкој вољи код оптуженог Милутина, и ако у конкретном случају не постоји у његовој радњи кривичног дјела.

Признањем оптуженог Вујовића Вукоте, утврђује се да је оптужени поред тога што је пришао комунистичко-партизанском покрету, у истом добно и лависе политичког конесара, па је суд стекао потпуно убјеђење с обзиром на додјелену му функцију да је именован био од великог политичког повјерења код вођстава и организације комунистичко-партизанског по-

крета, те да је у акцијама био агилан и вјеран извршном свим наређењима комунистичких вођа. Ово тим прије што се из његова признања види и то, да кад је почетком марта избио национални покрет, оптужени Вукота дошао је са још неким партизанским да се стави на расположење комунистичко-партизанском вођству које се онда налазило у Пилерима, па је у том шлгу био на Биче, а последије у Ријеку Пилерску где је имао састанак са окупљеним партизанским око познатог комунистич. организатора Бљаж Јовановића.

Признањем оптуженог Вукићевића Радована, те исказом свеоптуженика Вујовића Ђура, Вукићевића Владимира и Вукићевића Митра, утврђено је да је оптужени Радован један од главних помагача на убиство пак. Богојевића Јова. Ово из разлога, кад је покојни Јово побјегао из једне штабске собе, те кад га је оптужени Радован примјетио да бјежи повикао је: „Побјеже, побјеже овај човјек“. Ово се утврђује признањем оптуженог и исказима поменутих свеоптуженика. Исказом свеоптуженика Вукићевића Митра и признањем самог оптуженог Радована, оптужени Радован нишао је да донесе фењер из куће Благоготе Радуновића у моменту када се није знало да ли је покојни Јово мртав, те да је овај фењер и донна, али у том моменту пак. Јово био је пронађен. Да је оптужени Радован одшта помоган у извршењу овога дјела види се и по томе што се последије погубио пак. Јово, како те тврди оптужени Вукићевић Митра: „Да не би мене побјеже“.

У оваквој радњи оптуженог Вукићевића Радована постоје елементи кривичног дјела злочине природе из чл. 1 тач. 7 З.О.З.Л.Б. и П. у Д. у вези § 34 став 3 К. З. и чл. 11 одио последњи Уредбе о суду за заштиту народа.

Признањем оптуженог Вукићевића Митра, те исказом осталих свеоптуженика на убиство пак. Богојевића Јова, утврђује се да је оптужени Митра био оне вечери кад је Јово побјегао из штаба, на стражи

Љово ЈОВИЋЕ БОЉЕВИЋА на штабу

штабу, те да је након бјегства пак. Јова и ако је човјек у години, те и ако није имао пушке код себе да истим начином и тјерао га, чиме се оштетила његова вјерност покрету коме је пришао и ала намјера истог. Такође, из признања оптуженог Митра и исказа оптуженог Челебића Јова види се да је оптужени Митра био повјерљив код партизанског штаба у Рел-

лези, с обзиром да су по истом слагали и писма-показке за оптуженог Челебића Јована, којим је оптужени Јован позвао да дође у штаб шикоп довођења погинулог Богојевића Јова.

Признање оптуженог Челебића Ђуро, као и исказом осталих саоптуженика за ово дјело, утврђује се чињеница да је оптужени Ђуро у друштву са осталим партизанима учествовао у нападу противу националиста из Доње Лешанске Нахије ноћу између 29 и 30 јануара, те да је том приликом и сам пуцао, а да су у тој борби погинули националисти Ђуран Кажих и Видок Бриновић, те покушано лишење живота Јована Кажиха.

Одбрана оптужениг да је пуцао у вис не може се признати као тачна с обзиром на чињеницу која је утврђена исказом свједока Бриновића Николе и осталих саоптуженика, да су на све стране пуцале пушке, а непосредно ова чињеница релевантна је с обзиром на јасно и одређено признање Челебића, да је у овом нападу учествовао.

У оваквој радњи оптуженог појашњују се сви елементи кривичног дјела злочине природе на чл. 1 тач. 7 З.О.З.Л.Б. и П. у Д. у вези § 34 К.З. и чл. 11 став последњи Уредбе о суду за заштиту народа. Дале, признањем оптуженог Челебића Ђуро утврђује се да је именити оптуженик и послатје јуријана националног устанка остао са партизанима, борио се у циковим редовима противу националиста у Мостов Чевској и Бијелим Пољанама, те да је кроз апливи добио положај командира ударног кола. Из исказа оптуженог Челебића Бошца утврђује се да је оптужени Ђуро био главни покретач и агитатор комунистичке идеологије, те да је радио на организацији и доласку штаба у Куномом Присоју, на је суд стекао

године, када се повратио из Херцеговине у позивима, те да је тога дана и лишен слободe, па се из ове утврђене чињенице утврђује да је оптужени Ђуро био вјеран и досљедан комунистичкој идеологији.

Признањем оптуженог Вујковића Николе, утврђује се да је оптужени Никола ноћу између 29 и 30 јануара учествовао у нападу противу националиста из Доње Лешанске Нахије, гдје су погинули Ђуран Кажих и Видок Бриновић, а покушано лишење живота Јована Кажиха. Ова чињеница утврђује се и исказом осталих саоптуженика који су учествовали у овом нападу.

Одбрана оптуженог да није знао да се овај напад изводи противу националиста, већ противу окупатора, неистинита је, с обзиром на утврђену чињеницу, па чак шта нише и његово признање да је и сам био одређен ради одвођења измијесних национално исправних људи из Лешанске Нахије.

У оваквој радњи оптуженог постоје сви елементи кривичног дјела злочине природе на чл. 1 тач. 7 З.О.З.Л.Б. и П. у Д. у вези § 34 став III К.З. и чл. 11 став последњи Уредбе о суду за заштиту народа.

Признањем оптуженог Вукићевића Мирка, те исказом осталих саоптуженика, утврђена је чињеница да је Вукићевић Мирко био политички комесар партизанске прогонствене чете. Сама титула политичког комесара јасно указује на то, да је оптужени Мирко уживао велики и неограничено повјерење од комунистичко-партизанског вођства и да је био главни контролор да се извршавају сви наређења комунистичких штабова, а која наређења су била уперена на то да се код народа путем пропаганде и дјелом улијева комунистичка идеологија. У том својству, оптужени Мирко уживао је тако повјерење, да су му чак штабне повјеравања и одлучени штаба батаљона у Релети,

За спали д-ш промијења Националиста, Штаб Нар. трупа д-ш однеке савруке

убијење да је оптужени Ђуро један од јачик сарадника комунистичко-партизанског покрета, односно кола овог покрета. Из признања оптуженог Ђуро, те из исказа оптуженог Челебића Николе као и из испјештаја надлежне жандармерске станице, утврђује се, да је оптужени Ђуро као партизан масовно ухапшен од националних војних власти тек 16 јула 1942

а што се утврђује из сопственог признања оптужениг Мирка и исказом њених од оптуженика. Исказом свједока Радивојевића Живка, те признањем и самог оптуженог на дан 19 марта 1942 године, када је национална акција била у најјачем полету, оптужениг Мирка на скупу селана, послатје командир познатог комунистичког агитатора и нижињера Кажиха, који је раз-

било сељаке да не прилазе националном покрету и казао за своју петокраку звијезду: „Ја ћу са њом само у гроб“, оптужени Мирко такође је казао мислећи на петокраку звијезду: „Ја ћу је носити док будем могао“. Ово су били најтежи моменти када је он као интелектуалац био дужан да својим сељацима покаже прави пут, а не да их раздије и одвраћа са пута који иде ка уништењу разбојничких комунистичких штабова.

Одбрана оптуженог Мирка да именовани није приступио у самом почетку националном покрету из тактичких разлога, да би спасао себе и село, указује се као нетачна с обзиром на чињеницу да су скоро сви сељаци на сусједних села, као и апсолутна већина сељака на његовог села већ приступили националном покрету у борби против партизанско-комунистичког покрета. Оно убјеђење суд је стекао и с обзиром на његов положај, који је чисто политичке природе, те на моторну чињеницу да су комунисти оваква звана давали само поузданим и испробаним људовима, па се његова одбрана да је на овај положај постављен по вихтјеву сељака указује као нетачна и камена. Вјероватно да су сељаци о томе разговарали, доносили одлуку, али то је био акт формалне природе и они су такве одлуке (већство комунистичко) прихватили само у оним случајевима гдје су били сигурни да ће дотични функционер бити потпуно вјеран и одан њиховој идеологији.

Приликом одијеравања казне суд је признао као олакшавајуће околности оптуженим: Вујковићу Илији, Вукићевићу Милутину, Вукићевићу Радовану, Вукићевићу Саву, Вукићевићу Митру и Вујовићу Николи, признање и кајање за учињено дјело § 70 К. З., признање Челебића Бура и кајање Вукићевића Вадака.

Као отежавајуће околности суд је свима увео: прилике под којима је дјело извршено, (ослобођење комунистичке револуције под окупацијом), опасност учиниоца за друштвени поредак с обзиром на злочиничке поступке револуционара (убијање на стотине осуједоцених патриота који нијесу приступили комунистичком покрету), циљу коме је дјело извршено (незаконито приграбљивање власти у датом моменту), те и последице које су од њиховог дјелања настале. Понаособ оптуженим: Вујовићу Буру, Вујовићу Васу, Поповићу Јовану, Челебићу Николи и Челебићу Јовану, што су приликом извршења дјела показивали као карактер, па им је у смислу §-а 74 К. З. примјењено строжију врсту казне.

Оптужени: Вукићевић Владимир, Челебић Бошко, Стојановић Вадак и Вукићевић Златана,

ослобођени су од оптужбе јер током вођења поступка нијесу утврђене радње у којима би се појављивали елементи ма ког кривичног дјела. Истина, оптужени Вукићевић Владимир приступио је комунистичком партизанском покрету, али суд вјерује његовој одбрани да је ово урадио под притиском партизанског вођства и од страха, а поготову што се током поступка утврдило на извјештаја националних власти да је оптужени Владимир чим је набио национални покрет истом приступио и са пушком у руци борно са противу комуниста из читаво пријеме борбе. Исто се утврђује и за оптуженог Стојановић Вадака увјереним изјављивањима од надлежних националних власти, а коме суд вјерује с обзиром на утврђену чињеницу да је раније био жандарм, те да је покрету приступио из страха од партизана.

За оптуженог Челебића Бошка у доказном поступку не указује ни једна чињеница да је пришао партизанским нити пак да је носио на какво обилежје њиховог покрета, те суд с обзиром на његово држање на притресу у цјелости вјерује његовој одбрани да овом покрету није приступио, а околност што се у његовој кући лекао хљеб за комунистичко-партизански штаб од стране његове ћерке и жене, не може се узети као доказ његове кривице с обзиром да је кривична одговорност лична.

Оптужена Вукићевић Златана оптужена да је његовала партизанске ранџенике, ослобођена је од оптужбе с обзиром да њена кривична током притреса није доказана, а факат да су у њеној кући смјештали извјешта рањена лица, која је она у неколико његовала, не може се узети као околност да је пришла овом покрету.

На основу изложеног у вави чл. 1 Уредбе о суду за заштиту народа, пресуђено је као у диспозитиву.

СУД ЗА ЗАШТИТУ НАРОДА У ПОДГОРЦИ

16 јануара 1943 године

Зависнијар,
Ж. Бабић, с. р.

Прет.једник вјјећа,
Др М. Вујовић, с. р.

Судије:

В. Вукотиновић, с. р.
Ј. Палешић, с. р.
Н. Њисановић, с. р.
М. Ђураћ, с. р.

Ова је пресуда сходно чл. 34 Уредбе о суду за заштиту народа ИЗВРШНА.

Прет.једник суда,
Др М. Вујовић, с. р.

За партиване је сваки честит човјек, који носи у свом срцу
Отаџбину, вјеру и нацију, петоклонаш, надајник и шпијун.
За њих су исправни само крволоци и прави надајници.

ПАКАО

или

комунизам у Црној Гори

СВЕСКА

БРОЈ 7

Издање „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“ — ЦЕТИЊЕ

У осмој свесци донијећемо око 50 слика партизанских жртава: свештеника, официра, чиновника, радника и грађана, — жена, дјеце и старца.

Сљедећа, VIII свеска већ се налази у раду. Материјал којим располажемо биће подијељен равномерно по свим свескама.

Слике националних мученика и остала документа примамо и даље. Све што смо добили или што убудуће добијемо изаћи ће у сљедећим свескама.

ЦИЈЕНА 5.— ЛИРА

Партизански првоборци и учитељи

МОЈСИЈЕ СТЕФАНОВИЋ
студ. права
погинуо у Шпанији 1937 г.

МИРКО СРЗЕНТИЋ
студент, погинуо на Београд-
ском универзитету 1935 године

МИРКО ЛУКОВИЋ
студент медицине
погинуо у Београду 1939 г.

ФРАЊА ПУШКАРИЋ
студент филозофије,
погинуо код Мадрида 1937 г.

ЖАРКО МАРИНОВИЋ
студент, погинуо на Београд-
ском универзитету 1936 године

Заробљени партизани и партизанке

ВУЈАДИЊ БЛАЖО
вешторадник

РАДОСАВОЊИЋ МИЛОШ
учитељ на Кучи

БЛАЖО БУРАЊОВИЋ, тежак, Дра-
гоша Лука: учесник у више убиства

АЛИГРУДИЋ ВЕЛЈКА, жена покла-
њеног комесара Алигрудина, проф

КОСА КРУШКА, Драгоша Лука
описан вљачаши

ДЕДИЋ ЈЕЛИЦА, на Кучи
ухваћена на Матешеву под оружјем

ЛАЗАР ЧОКОРИЛО, на Никшаџи
са једним другом, паробљени у Пиву

ЧЛОВИЋ ЈЕЛЕНА, ударница
Шипачко

ЂУРОВИЋ МИРОЈЕ
сељак из Главице — Даниловград

ИВЕЗИЋ ШПИРО, молер на Подго-
рице, напјеник командира парт. чете

БОЉЕВИЋ БОШКО, обућар
на Подгорице

РАКЧЕВИЋ ДУШАН
вежљорадник

Команданти партизанских батаљона командири чета и њихови помоћници

Видојевић Жарко, пјешадиски поручник, стар 33 год.; општина плинобрдска, срез пљеваљски.

Јеловац Милутин, непознато занимање, стар 38 година; општина матарушка, срез пљеваљски.

Росић Данина, студенткиња, стара 23 год.; општина готовушка, срез пљеваљски.

Бошковић М. Љубо, командир II чете; општина петрушинска, срез даниловградски.

Шћепановић Милорад, прегледник финансијске контроле, стар 30 година; општина равноречка, срез бјелополски.

Лађић И. Марко, студент права, стар 28 г; командир чете; општина доњозетска, срез подгорички.

Ранчевић Васо, судија из Подгорице; општина љешкополска, срез подгорички.

Бекић Милосав, ишајдер; општина љешкополска, срез подгорички.

Стајкић Васо, столар из Подгорице; општина љешкополска, срез подгорички.

Ранчевић Јован, п. пуковник из Подгорице, стар 60 година; општина љешкополска, срез подгорички.

Карадаглић Никола, поручник, стар 29 год.; општина Матагужи, срез подгорички.

Поповић Рако, тежак, стар 56 год.; општина Матагужи, срез подгорички.

Ђирковић Михаило, општина Прекобрђе, срез колашински.

Булатовић Милутин, земљорадник, стар 50 г; четни официр; општина ровачка, срез колашински.

Благојевић Т. Обрен, доктор права, стар 32 год.; општина ливска, срез шавнички.

Маловић Јосиф, судиски приправник, стар 35 год.; општина дробњачка, срез шавнички. Налази се још увијек у шуми.

Полексић Марко, капетан, стар 40 год.; општина дробњачка, срез шавнички. Налази се код своје куће.

Лопушина Мијат, тежак, стар 35 год.; општина ускочка, срез шавнички, командир чете.

Тодић Ж. Јанко, стар 28 година; општина жупољивска, срез шавнички, командант батаљона.

Комненић Петар, професор, стар 50 година; општина никшићка, срез никшићки, командант батаљона.

Кнежевић Новак, студент, стар 33 год.; општина Луково, срез никшићки.

Кнежевић Ђуро, жандарм, стар 38 г; општина Луково, срез никшићки.

Кнежевић Тома, земљорадник; општина дурмиторска, срез шавнички. Сада је у затвору у Колашину.

Матар Миљанић, једна раније илућна породица, сада проси

Политички комесари и њихови помоћници

Кнежевић Велимир, политички комесар одреда; општина дурмиторска, срез дурмиторски.

Криваћевић Миладин, политички комесар баталјона; општина дурмиторска, срез шавнички. Налази се у затвору.

Зечевић М. Радош, земљорадник, стар 28 г.; општина Мељак, срез пљеваљски.

Секулић Драго, политички комесар, стар 26 г.; општина петрушинска, срез даниловградски.

Јовановић Петар, општина команска, срез даниловградски.

Вучинић Ђона, студент, стар 36 год; општина Луково, срез никшићки.

Ђоровић Саво, земљорадник, стар 35 година; општина дробњачка, срез шавнички, погинуо.

Шћепановић Милисав, ђак учитељске школе, стар 35 година; општина дробњачка, срез шавнички. Налази се још у шуми.

Жарковић Гојко, студент права, стар 24 год; општина планиновска, срез шавнички.

Вуковић П. Душан, четни политички комесар, стар 32 године; општина Доња Зета, срез подгорички.

Кажић А. Саво, ветеринар, из Брежина; општина љешкопољска, срез подгорички.

Поповић Вукашин, тежак, стар 23 г.; општина Матагужи, срез подгорички.

Крковић Момир, тежак, стар 31 г.; општина Горња Морача, срез колашински.

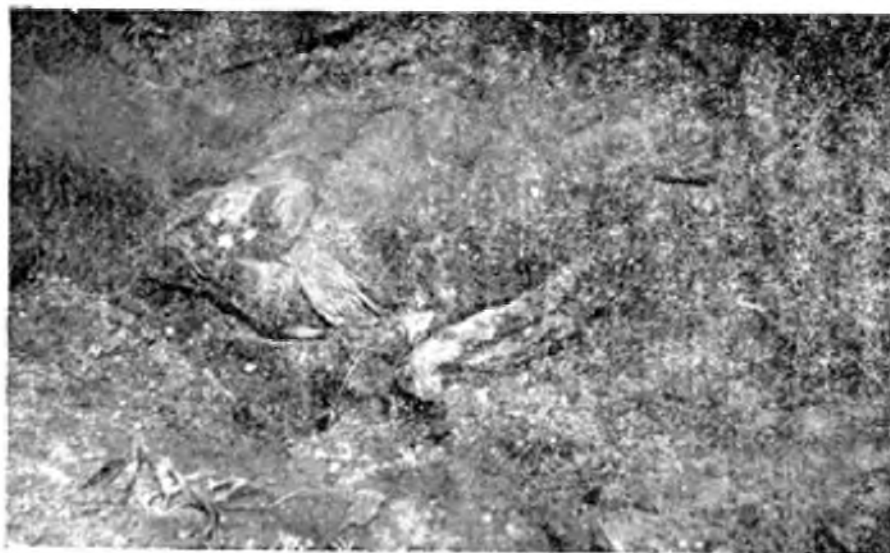
Влаховић М. Радован, земљорадник, стар 45 г.; општина ровачка, срез колашински.

Никић Миливоје, земљорадник, стар 38 г.; општина Луково, срез никшићки.

Церовић М. Стеван, тежак, стар 30 година; општина ускочка, срез шавнички.

Мићановић Б. Вељко, студент права, стар 22 године; општина жупопивска, срез шавнички.

Јауковић Мићун, дипл. правник, стар 29 год; општина дробњачка, срез шавнички. Налази се још у шуми.

У оваквом су ставу нађена 4 националиста у Жупи Никшићкој

Све што доносимо у нашим свескама, црпимо из званичних докумената. Сва друга прича и разне пасквиле обична је лаж, која служи на корист партизанима и њиховим заштитницима.

Партизански судије и њихови помоћници

Јовићевић Алекса, економ болнице, стар 35 г.; општина илинобрдска, срез пљеваљски.

Караџић Момчило, земљорадник, општина готовушка, срез пљеваљски. Других података нема.

Жижић Живко, студент права, стар 30 год.; општина шаховићка, срез бјелополски.

Дракић Ј. Спасо, тежак, стар 36 година; општина Доња Зета, срез подгорички.

Ранчевић Стеван, адвокат, стар 49 година; општина Горња Зета, срез подгорички.

Васо Стајкић, столар из Подгорице, општина љешкополска, срез подгорички.

Шарановић Њако, општина љешкополска, срез подгорички.

Радуловић Русо, општина љешкополска, срез подгорички.

Ђекић Тодор, тежак, стар 53 год.; општина Матагужи, срез подгорички.

Грдинић Зарија, финансијски надпрегледник, стар 36 година; општина пољска, срез колашински.

Ранчевић Радивоје, студент, стар 33 године; општина Луково, срез никшићки.

Матијашевић Милија, земљорадник, стар 35 г.; општина Луково, срез никшићки.

Ђукановић Момчило, земљорадник, стар 23 г.; општина Луково, срез никшићки.

Јауковић Д. Војин, дипломирани правник, стар 31 годину; општина дробњачка, срез шавнички.

Шћепановић Милосав, ђак учитељске школе, стар 35 година; општина дробњачка, срез шавнички. Налази се још увијек у шуми.

Головић Олга, студенткиња, стара 20 година; општина дробњачка, срез шавнички. Налази се још увијек у шуми.

Папић Милан, столар, стар 30 год.; општина Вучи До, срез никшићки.

Копривица К. Јован, учитељ, стар 30 година; општина никшићка, срез никшићки.

Благојевић Обрен, доктор права, стар 30 год.; општина планиновска, срез шавнички.

Кенојевић Б. Петар, обућар, стар 30 година; општина планиновска, срез шавнички.

Мићановић Вељко, студент права, стар 22 г.; општина жуповска, срез шавнички.

Котлица Богдан, судија; општина дурмиторска, срез шавнички. Извршио је самоубиство кад је опкољен од националиста.

Срдановић Тодор, студент, општина дурмиторска, срез шавнички. Налази се још увијек у шуми.

Џелати и њихови помоћници

Пејовић Лука, земљорадник, стар 25 година; општина готовушка, срез пљеваљски.

Мијовић М. Арсо, студент права, стар 29 г.; општина Доња Зета, срез подгорички.

Радовић Мило, стар 30 год.; општина љешкополска, срез подгорички.

Половић Спасо, стар 30 год.; општина љешкополска, срез подгорички.

Гојнић Бранко, ђак трговачке академије, стар 23 године; из Подгорице.

Селић Владета, чиновник, стар 28 година; општина ровачка, срез колашински.

Ђировић Паун, ђак пољопривредне школе, стар 20 година; општина пољска, срез колашински.

Живковић Савић, радник, стар 34 године; општина дробњачка, срез шавнички. Налази се још увијек у шуми.

Головић Петар, земљорадник, стар 34 године; општина дробњачка, срез шавнички. Налази се још увијек у шуми.

Церовић Драгиша, богослов, стар 28 година; општина ускочка, срез шавнички.

Тасовац Милорад, општина планиновска, срез шавнички.

Мумин Иван, општина планиновска, срез шавнички.

Пејовић Боса, учитељица, стара 25 година; општина никшићка, срез никшићки.

Зелен — Светозар Ковачевић, општина дурмиторска, срез шавнички. Налази се сада у затвору у Колашину.

Имена појединих комунистичких функционера јављају се у више општина, зато се по неки пут име понови.

РЕЗУЛТАТИ ПАРТИЗАНСКОГ РАДА

Неколико комунистичких пресуда и злочина

ВАСИЛИЈЕ Н. ШЕКАРИЋ

резервни капетан I класе из Пилатоваца

Са својим радом замјерио се партизанима, који су ријешили да га убију као и многе друге. Код његове куће дошли су партизани: Ђоко Шекарић и Алекса Алексић, ударници из Вучјег Дола и одвели га у свој штаб гдје су га мучили и на крају убили са 17 пушчаних метака.

МИЛИЈА М. СРЕДОЈЕВИЋ

земљорадник, општина велико-жупска, срез милешевски

Партизанима је сметао и овај честити сиромашак, само зато што на позив партизана није приступио њиховој зликовачкој работи.

Убили су га у његовој 29-ој години живота и оставили без оца и хранитеља троје нејаке дјечице, која су већином живјела од његовог надничења, пошто је са имањем био врло сиромашан.

Крволочни партизани још нијесу завршили своју нечовјечну мисију. Сваки прави патриота, сваки Србин, сваки припадник Његошове отаџбине, дужан је и мора устати против рушиоца и издајника Отаџбине; против крволока, љешинара и отпадника свога народа; против срамних најамника Титових, Мошиних и осталог бјелосвјетског олоша. На ноге сваки онај ко љуби своје име, свој народ, своју прошлост и своју будућност. На ноге, сваки онај ко се крсти часним крстом својих предака. Пљуните на све предрасуде, на све ситне пакости појединаца, на све лажи које вам сервирају понеки самозвани вође. НА НОГЕ! Спасевајте себе и своје породице!

САВО ГАЗИВОДА
трговац из Ријеке Црнојевића

Постигла га је зла судбина, приликом комунистичког устанка, као и многе Ријечане. Био је интерниран а његово имовино имање потпуно уништено. По повратку из интернације почео је напозо радити, како би могао прехранити четворо дјеце, жену и себе.

Комунистима није конвенирао његов рад, јер су са својим идеологијом стојали на становишту: „Што горе, то боље.“ Радн тога, а вјероватно и ради плачке, пошто је располагао знатиом сумом новца, комунисти су га ухватили, ондачкали и лишили живота.

Данас његова жена и четворо дјеце, живи и мучи се скоро без икакв ичега на Ријеци Црнојевића.

МИЛУША С. РАШОВИЋ
рођена 1912 год.

Као удовица, без икакве имовине, дошла је код свог оца Сави Ђукића, у селу Завала — Пилери — да се прехрани.

Са комунистима се није слагала; зато су је ухватили и убили, као и све остале који се са њима нијесу слагали.

МИЛО Р. ЋЕТКОВИЋ
земљорадник, стар 36 година

БЛАЖО Р. ЋЕТКОВИЋ
арт. наредник, стар 32 године

За случај погибије Мила и Блажа, браће Ћетковића, њихов живи брат Милосав пише:

Дана 15 марта 1942 године рано у јутро дошли су партизани и донели слободу, коју су и иначе же-

љели, моја два брата и моју. Није прошло дуго времена па су истог јутра ту код моје куће убили брата ми Блажа Рад. Тетковића а одмах и на истом мјесту и за тога мијаку ми Раку. Са њима су радили као са лимсалом мравом и затрпали их пред кућом у једном бостану. Како су истог дана одвели били у злогласни штаб Радошче најстаријег мога брата Мила Рад. Тетковића, њега су, дана 25 марта 1942 године, свезана измучили и одузели му живот на најсвијепији начин. Испробавали га пожељима, претукли му сваки дио тијела кундањима и неким тупим предметима а глава му је била тако умечена да чиијек није могао никако осјетити кад је шипа да је у њој икала постојало костију.

Вође партизанских крволика били су: Командир ударне чете партизанске Мило Матић, тежак — Пипери; политички комесар партизански Радон П. Љумовић, чиновник среског суда Данклов град; звстунних полит. комесари Блажо Р. Џанкић, тежак Пипери.

ЛУЧИЋ Л. ВЛАДИМИР

стар 26 година

из села Осредака, општина Доња Морача

Њега и његовог оца Луку, стари 63 године одвели су од куће партизани: Милићевић А. Страхињич, Машковић Г. Велосер, Симиновић М. Владимир, изадукопловки и, поручник, Ракочевић М. Милован и четворина партизана из Ловћенског одреда.

Убили су код Манастира Морачкиг 12 марта 1942 године. Главе су им биле тако рањивске, да се скоро нијесу ни подишале.

Млади Владимир дао је свој живот за своју нацију и њеру, покушавајући да у својој средини организује национални покрет против крволивних комуниста.

САВО М. ИВАНОВИЋ

из Грађана

Године 1919 преселио се са читавом породицом у Београд, гдје је учио основну школу а затим четирн разреда гимназије и нижу пољопривредну школу.

На војни позив дошао је у своје родно мјесто, гдје су га затекли познати догађаји.

Није се слагао са разбојничким радом комуниста; зато су га узнатили заједно са Грађанима, познатим из прошле свеске, одвели у злогласно Купово Присоје и убили.

МИЛАДИН Р. ПЕРОВИЋ

рођен 1920 год.

у селу Стубици, општина пјешивачка

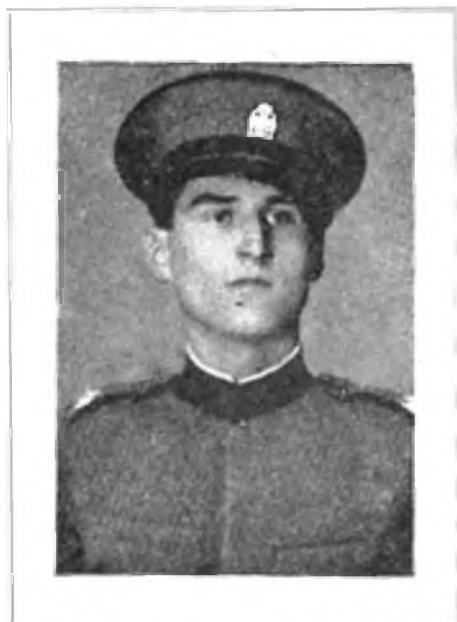

На више комунистичких позива није се одазвао да ступи у њихове зликовачке друштво. Ухватили су

га у близини његове куће и повели у село Меоце — Ластва Чевска. — Тамо су га мучили и убили на авјерски начин 16 априла 1942 године.

МИЛИВОЈЕ Л. РАИЧЕВИЋ

пјешадијски наредник из Рожаца
општина вражегрмска, срез даниловградски

Али после овога настају још тежи и гори дани, најстрашнија епизоде у нашој историји: убија брат брата, кум кума, отац сина и син оца. Шире се пресна куга, а народ иде на истребљењу. Треба тој немани стати на пут и са њом се у коштак ухватити. Тешки су то задаци били. Али честити синови не клонуше духом, већ се у њима рађа национални дух са којим умиру.

Са осталом браћом и рођацима напустили своје огњиште и под ватром се пребацили на спасоносно ромбеново острво „Кујаву“, одакле је под Бајову заставу почео први национални покрет у Бјелопаланцима.

Борио се храбро и пожртвовано све док је на сам дан Христовог Васкрсења храбро пао у селу Међење иза Острошких гора.

ГОРЧИН Н. СТОЈОВИЋ

предузимач

рођен 1908 год. у Мартинићима
срез даниловградски

Као син сиромашних родитеља, вјечито у послу, у 15-ој години већ је био дипломирани камелорезач, а у 20-ој години предузимач државних радња. Посљедњих неколико година радио је у руднику Трепча као стручњак за бетонске конструкције.

Није се слагао са неразумним и партизанским крвољацима; зато су вребали на сваком кораку да му одузму живот. Прилика им се указала 23 септембра 1941 године, када је покојник пошао да обиђе своју сестру, у Манастиру Ђелија. Крвољачни партизани припремили су му засједу у селу Станчевића Рупа и тамо га убили. Том приликом опљачкали су му 25.000 динара готовине.

Његов љеш ни досад није пронађен.

Протјерани на Босне, партизани су поново эвакуали на наша врата, жељни да се напију још мало топле братске крви; да припуне још коју јаму љешевима преосталих наших грађана; да прогутају још коју преосталу кошу и овцу; да обешчасте још које женско чељаде; да валале још који неопалени сељачки дом! Ако не желите још један попор и пакао, на ноге сви до једног. Крволочна олош мора се дотући и уништити!

АЛЕКСА М. ШОШКИЋ

земљорадник, стар 50 година;
општина полимска, срез андријевички

Као старешина села, вршио своју дужност, на државном путу Андријевца—Мурина—Чакор, на мјесту званом Ласци у атару села Мута, општина полимска, срез андријевички, наишао је на партизанску засједу, састављену од немилостивих лица, те је ту погинуо. Његов леш нађен је на мјесту погибије, а сјутрадан по убијству сахрањен.

Пок. Алекса био је четник Уלותке чете, Полиског батаљона.

КРСТО Р. ШОШКИЋ

земљорадник, стар 50 година;
општина полимска, срез андријевички

Као четник, претражујући терен, наишао је на партизанску засједу на мјесту Шареметека Прела (пуним селом Уלותине), и ту погинуо дана 30 априла 1942 год. Убијен је на мушкету од стране партизана.

Љубомира Р. Шошкића, леш пок. Крста пронађен је у шуми истог дана, пренесен у село и сјутрадан сахрањен.

ДУШАН М. ВУКЧЕВИЋ

полицијски службеник из Подгорице

На дан 15 новембра 1941 године пошao је својој кући у Гољмадима, да проведе са својима дан славе св. Ђурђица. Непокрсти партизански злочинци убили су га на засједи у први мрак, када се на посјете свим родацима враћао кући.

МИЛИЋ Ш. МИЛОШ

стар 45 година, општина љешкопољска
срез подгорички

Нападнут код своје куће од комунистичких разбојника, ноћу између 15 и 16 децембра 1941 године, пок. Милош успео је да у самоодбрани убије из револвера комунисте: Ражчевића И. Батрића, нитендантског поручника и Мирановића С. Лазара, оба из Љешкопоља, Горња Горина, и још двојицу других комуниста чија су имена непозната.

Покојни Милош био је службеник у граничној трупи и важио је за одличан службеник и добар националиста.

СТАНА М. РОГАНОВИЋ

из Пјешиваца

мајка шесторо дјете. Избјеглица из Пећи

На дан 1 марта 1942 године, пок. Стана пошла је у Богун да прихвати своју ћерку која је тамо служила за парче хљеба. У Љешкопољу пресрели су је партизани и одвели у Тафу команску у команду Љешкопољског батаљона. Три дана су је мучили а затим јој размркали главу. Њен леш пронашао је њен муж Марко после 32 дана трагања, вренуо га и сахрањивао код цркве у селу Берш.

У штаб је спровео Јован М. Булатовић из Горње Горине.

На смрт је осудио Марко Радовић из Подгорице. Непосредни осудници били су Горко Радовић и Токо Радовић, оба из Подгорице.

Поглед на саму јаму „Дренову“ у Белестоу, дубока 37 метара у којој су бачена 4 љеша

У истој јами на Драговиљачкој плати гађе су нађени три брата Јовковића и још два љеша чија идентичност није установљена, нађени је и ова партизанска копа

Имена комунистичких функционера изостављају се у идучим свескама.

П О Н О Р И П А К А О

Особе убијене од стране партизана

Јауковић Исавило, учитељ, стар 40 год.; општина дурмиторска, срез шавнички. Стријелан од непознатих партизана. Љеш пронађен на Боану.

Јауковић Секуле, земљорадник, стар 45 г.; општина дурмиторска, срез шавнички. Стријелан од стране партизана: Ковачевић Зелена, Жарковић Гојка и Ђосовић Мила. Љеш пронађен у Жабљаку.

Делић Мирјана, домаћица, стара 50 год.; општина дурмиторска срез дурмиторски. Стријелана од стране партизана: Ковачевић Зелена и Ђосовић Мила. Љеш пронађен у Жабљаку.

Милашиновић Јован, земљорадник, стар 67 година; општина дурмиторска, срез шавнички. Убијен ноћу код своје куће, од стране непознатих партизана. Љеш пронађен.

Дурковић Драго, земљорадник, стар 24 г.; општина дурмиторска, срез шавнички. Стријелан од стране партизана: Ковачевић Зелена и друштва. Љеш пронађен у Жабљаку.

Булатовић Ј. Радован, земљорадник, стар 40 год.; општина ровачка, срез колашински. Убијен на васједе од стране партизана. Љеш пронађен пред кућом.

Шћепановић Г. Радомир, стар 35 год.; општина ровачка, срез колашински. Ухваћен у борби и на најсаврешњи начин убијен: клат и касепљем, од стране партизана: Булатовић Лакића, Влаховић Перована, Митрић Јука, Шћепановић Драгића, Митрић Р. Душана и Митрић Војина. Љеш пронађен у Мртвом Дубоком.

Булатовић Ново, шумар, стар 28 год.; општина ровачка, срез колашински. Одведен од стране партизана Булатовић М. Васа и убијен на најсаврешњи начин. Љеш пронађен у Мртвом Дубоком.

Бојанић О. Душан, жандармериски наредник, стар 40 година; општина ровачка, срез колашински. Одвели га и убили на најсаврешњи начин, партизани: Мулевић Никола, Вујисевић М. Милика, Тацовић Муро, Селаћ Б. Војо, Машковић Маријан. Љеш није пронађен.

Баошић Љубисав, инспектор Министарства финансија, стар 45 година; општина Горња Мораца, срез колашински. Стријелан од стране партизана: Драговић Стевана и Радовић Милоша. Љеш пронађен код Боана.

Шишовић Блажо, земљорадник, стар 39 година; општина Горња Мораца, срез колашински. Стријелан од стране партизана: Секулић Баја, Вујосевић Ђока и Радовић Милоша. Љеш пронађен у Манастиру Морачком.

Марковић Велимир, земљорадник, стар 30 година; општина Горња Мораца, срез колашински. Стријелан од стране партизана: Секулић Баја, Вујосевић Ђока и Радовић Милоша. Љеш пронађен код Манастира Мораčkog.

Мучалица Мијат, земљорадник, стар 34 године; општина Горња Мораца, срез колашински. Убијен пушком у потиљак, од стране партизана: Крковић Малише, вође патроле, и још неких непознатих. Љеш пронађен у Манастиру Морачком.

Ђипавић М. Босиљка, домаћица, стара 18 година; општина Косови Луг, срез даниловградски. Убијена на васједе, близу куће. Љеш пронађен.

Јовановић М. Мируна, домаћица, стара 38 година; општина Косови Луг; срез даниловградски. Одведена је од стране партизана: Шараковић Р. Милорада, Јововић М. Малише, Мишковић Р. Миливоја, Зековић П. Вељка, Зековић Ј. Зарије и Кнежевић Р. Љубомира, и убијена. Љеш пронађен.

Нађење љешева на бунара у Шавнику

Јовановић М. Ружица, домаћица, стара 19 година; општина Косови Луг, срез даниловградски. Одведена је од стране партизана: Шараковић Р. Милорада, Зековић П. Вељка, Зековић Ј. Зарије и Кнежевић Р. Љубомира, а стријелан је: комесар Бабић Р. Милосав, Беговић С. Вељко, Јововић М. Малиша. Љеш пронађен код Вубуле.

Павићевић М. Радован, наредник, стар 33 год.; општина Косови Луг, срез даниловградски. Убијен на васједе, од стране партизана: Филиповић В. Вукоте, Беговић С. Вељка, Јововић М. Малише, Филиповић Н. Спасоја. Љеш пронађен.

Бјелотић Б. Васил, жандармериски наредник, стар 33 године; општина Вучи До, срез никшићки. Убијен приликом напада партизана. Љеш пронађен у Голобрђу.

Бјелетић Г. Анто, земљорадник, стар 49 година, општина Вучи До, среза никшићки. Погинуо у борби против партизана. Био је у Граничном батаљону.

Секуловић Никодим, земљорадник, стар 28 година; општина жупописка, среза шавнички. Стријелан од стране партизана Глозавић Воја. Њеш пронађен у Синајевини.

Радојичић Г. Радун, грађевински предузимач, стар 40 година; општина никшићка, среза никшићки. Погинуо у борби против партизана 10 марта 1942. године, у селу Бршчу, као националиста — добровољац. Био је у одрезу покојног Радојиче Никчевића.

Требјешанин Ј. Мићо, тежак, стар 38 г.; општина ускочка, среза шавнички. Одвели га и убили партизани: Требјешанин Милан, Јокушина Мијат, Никшић Милиш, Јоцковић Радосав, Церковић Драгиша, Церковић С. Раде и Жижич Ђажо. Њеш пронађен у прбаку, код ријеке Тушине.

Митровић Н. Блажо, земљорадник, стар 40 год.; општина дробњачка, среза шавнички. Стријелан у планини Синајевини — Вратло, као организатор националиста, од стране партизана: Ђуровић Сава, Головић Чедо, Крстајић Видоја, Перовић Бранка, Кнежевић Велимира. Њеш пронађен.

Карвић Митар и

Караџић Мићун, мучени, а затим стријелани од стране партизана: Вуковић Радонце, Головић Петра, Кокијанић Томаша, Дринчић Миливоја, Жижковић Гиле и Одовић Светозара. Њеш пронађени (на Врхушино) Луци.

11 савзума — љешев, стријеланик националиста из Боану, од стране комунистичких пластодржава, после је ископавање и скупљања ради поштом и сахране

Вилотијаски Ђ. Ђурко, земљорадник, стар 22 год.; општина дробњачка, среза шавнички. Убијен на свиреп начин, мучен 48 сати од стране партизана: Пекић Павла из Шавника, Дринчић Миливоја (Же), Рудог, Поља, Шћепановић Милосав из Бијеле, Ђурђић Коста из Ко-

марнице, Требјешанин Милиша, Требјешанин Шћепан из Струта, Церковић М. Драга, Јоцковић Радосав, Ђуришић Сава, Церковић М. Јована, Церковић М. Мусе и Јоцковић Петра из Тушине, општина боанска. Требјешанин Милиш био је командант мјеста на Боану, а остали су били џепати у овом убиству. Њеш пронађен у врбу, код Боаном.

Јауковић Миливоје, благајник општине дурмиторске, рођен 1897 год.; општина дробњачка, среза шавнички. Стријелан на врјеме ноћи, у магацину — силосу у Шавнику, од стране партизана: Јагоша Срдаковића, Мијонкић Павла, Шћепановића Милослава и Кољевића Илије. Њеш пронађен и сахрањен.

Делић Л. Милан, школски надзорник, стар 58 год.; општина планиновска, среза шавнички. Стријелан од стране партизана: Жарковић Пера, Радовић Јанка, Тасовац Милорада, Мумин Ивана, Биљковић Војина, Триковић Зека, Цвицић Милутина, Шопчић Љуба. Њеш пронађен на Безубачком Бријегу — „Белешеву“.

Јовановић Ј. Војин, земљорадник, стар 28 год.; општина Братоножићи, среза подгорички. Погинуо у борби против партизана, у Жупи 15 маја 1942. године.

Балевић Ђ. Мирко, општина Доња Зета, среза подгорички. Одвели га и убили партизани: Дракић Спасо, Карадаглић Јован, Мијовић Миланко, Крстовић Живко, Божовић Драгутин, Вуковић Душан. Наведен из куће, наводили су му очи и отсјекли уши. Њеш пронађен.

Тодоровић П. Сава, претсједник општине оивске, стар 48 год.; општина писка, среза шавнички. Стријелан од стране партизана: Благојевић С. Милинка, Дринчић С. Радивоја и Јововић Ј. Живка. Њеш пронађен и сахрањен.

Трифунски Б. Љубомир, жандарм, стар 32 год.; општина будимска, среза берањски. Погинуо у борби против партизана, на фронту „Синајевина“. Био је четник четничког војводе Павла Ђуришића.

Савовић Јован, земљорадник, стар 45 год.; општина будимска, среза берањски. Погинуо у борби против партизана. Био је четник у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Рајовић Петар, земљорадник, стар 32 год.; општина спушка, среза данковградски. Погинуо на положају Ласта Чевска, као командир чете у одреду мајора Реле Пилетића.

Макоченић Митар, земљорадник, стар 38 год.; општина спушка, среза данковградски. Убили су га партизани: Матић Милован, Шћепановић Ђорђе и Никола Вукашиновић. Њеш пронађен на Радовцу.

Јововић Ђ. Никола, чиновник финансијске дирекције, стар 50 год.; општина јеленачка, среза данковградски, и

Јововић Н. Видосава, домаћина, стар 40 год.; општина јеленачка, среза данковградски. Убијен од стране партизана: Павличић Данила из села Корице са још непознатим друштом, мучка на спавању. Њеш пронађен у кући, на двостели.

Букић Мило, земљорадник, стар 26 год.; општина будимска, среза берански. Погинуо у борби против партизана. Био је четник у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Вујовић Л. Радосав, шеф железничке станице Трубјела, стар 40 год.; општина петрушинска, среза даниловградска. Погинуо у борби против партизана у Повији, 10 марта 1942 године.

Вујовић М. Вида, домаћица, стара 30 год.; општина петрушинска, среза даниловградски. Бачена у јаму на Радовчу, од стране партизана: Радуповића Божана, Јовановића Коста и Јовановића Радуга из Комана. Њеши пронађен.

Бошковић П. Љубомир, наредник морнарице, стар 22 год.; општина петрушинска, среза даниловградски. Једини син у родитеља. Убијен мучки на засједи код своје куће, на предлог партизана: Бошковић Р. Рада, Бошковић М. Љуба, Бошковић М. Радосава и Вујовић Б. Миње. Њеши пронађен на вратима куће.

Пајковић Д. Лазар, дјеловођа општине петрушинске, стар 50 год.; општина петрушинска, среза даниловградски. Погинуо у борби против партизана, 10 марта 1942 године. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.

Петковић Вукосав, активни наредник, стар 29 год.; општина Луково, среза никшићки. Погинуо је у борби против партизана. Био је у одреду Радојнице Мијушковића. Њеши пронађен у селу Овринићима.

Петковић Саво, земљорадник, стар 66 година; општина Луково, среза никшићки. Погинуо у борби против партизана. Био је у одреду Радојнице Мијушковића. Њеши пронађен у селу Овринићима.

Николић И. Љуба, домаћица, стара 21 годину; општина Луково, среза никшићки. Убијена од стране партизана. Њеши пронађен у селу Овринићима.

Букић Владимир, земљорадник, стар 58 година; општина Луково, среза никшићки. Стријелан је од стране партизана. Њеши пронађен у селу Овринићима. Био је у одреду Радојнице Мијушковића.

Гезовић Данијан, земљорадник, стар 35 година; општина Луково, среза никшићки. Убијен од стране партизана: Машуловић Николе, Вукотић Нова и Ђоконић Драгише. Њеши пронађен у Горњем Пољу.

Хошић Аудо, земљорадник, стар 19 година општина буковичка, среза пљеваљски. Пронађен заклан на Ифевру, среза фочански.

Бавчић Суљо, земљорадник, стар 35 година; општина буковичка, среза пљеваљски. Нађен заклан у Крћани, среза пљеваљски.

Моћевећ Мујо, земљорадник, стар 20 год.; општина буковичка, среза пљеваљски.

Батотић Мустафа, индустријалац, стар 80 година; општина буковичка, среза пљеваљски. Пронађен заклан на мосту на Дрини.

Рого Осман, земљорадник, стар 50 год. и Рого Фата, домаћица, стара 45 год.; општина буковичка, среза пљеваљски. Убијени на пуцава код своје куће.

Стозрак Осман, земљорадник, стар 20 год.; општина буковичка, среза пљеваљски. Пронађен убијен на пушке у Пељућу, среза фочански.

Фочић Мелија, земљорадник, стар 20 год.; општина буковичка, среза пљеваљски. Одвели га и убили партизани: Ковачевић Војин са друштвом из општине буковичке.

Перишић Иво, земљорадник, стар 60 год.; општина шаховићка, среза бјелопољски. Убили га партизани: Ракочевић Батрић, Жикић Новак. Петковић Рајко. Био је националиста. Њеши пронађен код Мојковца.

Њеши мајора ПЕТРА С. ЈОВОВИЋА

Булатовић Милија, црногорски наредник, рођен 1890 год.; општина шаховићка, среза бјелопољски. Одвели га партизани: Булатовић Вуко, Ракочевић Батрић, Ђуричковић Никола. Убијен на зликовачки начин. Њеши пронађен у потоку, крај Мојковца.

Шошкић Крсто, земљорадник, стар 50 год.; општина полимска, среза андријевићки. Убијен на засједи, у часу када је претресао шуму. Вјероватни убица је Шошкић Р. Љубомир, партизан.

Шошкић М. Алекса, земљорадник, стар 50 год.; општина полимска, среза андријевићки. Убијен на путу Андријевица - Мурина, на мјесту званом „Ласци“, када се враћао кући. Убио га је непознати партизан, с леђа, на засједи.

Екало Н. Амнд, земљорадник, стар 30 год.; општина Мељак, срез пљеваљски. Убијен од непознатих лица, код своје куће.

Прчетић Д. Иван, земљорадник, стар 28 година; општина прибојска, срез прибојски. Одведен од своје куће и убијен. Љеш пронађен више куће Несторовића Милуна.

Јелић С. Тијослав, земљорадник, стар 38 година; општина прибојска, срез прибојски. Ухваћен као вођа четничке патроле и убијен. Љеш пронађен на Јелачи, код Пешића куће.

Деспић М. Ђорђе, земљорадник, стар 45 година; општина прибојска, срез прибојски. Одведен од куће, па после 7 дана убијен. Љеш пронађен код колибе Шаховића Глеђерија.

Вујадиновић Гојко, тежак, стар 31 годину; општина манастирска, срез берански. Погинуо у борби против партизана. Био је у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Изглед сахране 25 љешана у Шавнику

Шћекић Р. Илија, тежак, стар 38 год.; општина манастирска, срез берански. Убијен на засједе. Љеш пронађен у Лучкој Рави.

Савовић Ђукан, тежак, стар 22 год.; општина манастирска, срез берански. Погинуо у борби против партизана. Љеш пронађен у Пазину Пољу, Шаховићи. Био је у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Лекић Ђорђе, земљорадник, стар 55 год.; општина секуларска, срез андријевички. Убијен на засједе од непознатих партизана, радећи на својој земљи.

Бољевић Душан, земљорадник, стар 21 годину; општина лешкопољска, срез подгорички. Убила га је већа група партизана, са више од 50 пушака из пушкомитраљеза. Убијен коњу, преварен при отварању врата. Љеш пронађен.

Анђелић М. Нинко, земљорадник, стар 42 године; општина илинобрдска, срез пљеваљски. Одведен и стријелан у Жабљак од стране партизана: Милије Шћепановића, Меканда Јовића, Николе Јовића, Старовла Милића, Крстајића Душана, Милевоја Миљковића, Зукловића Вукмана и Рада Мишовића.

Дуловић В. Милутин, четник, стар 42 године; општина равноречка, срез бјелополски. Погинуо 21/IV 1942 године, у борби против партизана. Био је у Лиском одреду.

Јушковић Мирјана, стара 45 год.; општина равноречка, срез бјелополски. Убијена од стране партизана Радојевића Војна на Чакрлија, општина Шаховићи. Љеш пронађен у шуми.

Вуковић Новица, тишлер, стар 60 година; општина равноречка, срез бјелополски. Убијен у путовању, пушком од стране партизана Радојевић Војна, из села Чакрлија, општина Шаховићи. Љеш пронађен у шуми.

Имеовић Насуф, земљорадник, стар 22 године; општина расовска, срез бјелополски. Убијен на путу према својој кући, од стране партизана: Фурунић Радва и Фурунић Јанка, оба из Расова. Љеш пронађен.

Барац Данило, земљорадник, стар 25 година; општина бовињска, срез пљеваљски. Заклан од непознатих лица. Љеш пронађен у Борикама код Рогатице.

Вукчевић Л. Благота, бивши дјеловођа општине, резервни капетан I класе и ратни инвалид, стар 48 година; општина љешанска, срез подгорички. Одвели га и убили партизани: Цветковић И. Боро, Шераковић Ђако, Бурзавић М. Милосан, Бурзавић Г. Никола, Ракиковић Ф. Владо, Петковић К. Петар, Бурзавић Муса, Перовић Ј. Перко, Вукчевић Л. Благо, Вукчевић С. Ђоко и Анђић Цвето. Убијен и бачен у јаму, дубоку 96 м.

20 октобра покушали су да га убију партизани: Бурзавић С. Бранко, Бурзавић И. Ђоко, Глобаревић Ш. Лазар из Довжевинице.

Јестровић Лале, земљорадник, стар 45 година; општина илинобрдска, срез пљеваљски. Погинуо у борби против партизана. Био је у чети војводе Ирића. Љеш пронађен у Рутошима.

Оровић Б. Бошко, трговац, стар 41 год.; општина љеворечка, срез андријевички. Убијен од стране партизана: Рада С. Секуловића и сина му Голуба Секуловића. Љеш пронађен у Краљевцу.

Крушинић Милета, земљорадник, стар 55 година; општина љеворечка, срез андријевички. Погинуо у борби против партизана. Био је у одреду мајора Лашића Ђорђеја.

Хот Амир, радник, стар 32 године; општина Бијело Поље, срез бјелополски. Убијен на пушке; љеш пронађен на Бабића бријегу, општина Равна Ријека.

Обрадовић Косто, радник, стар 37 година; општина Бијело Поље, срез бјелополски. Убијен на пушке; љеш пронађен у срезу сјенничком.

Станишић Благота, тежак, стар 65 год.; општина лавковићка, срез даниловградски. Погинуо у борби против партизана.

Павићевић С. Војин, тежак, стар 28 год.; општина лавковићка, срез даниловградски. Погинуо у борби против партизана. Био је у одреду пуковника Баја Станишића.

Павићевић Марко, учитељ, стар 39 година; општина лавковићка, срез даниловградски. Убијен на путу од непознатих лица.

Станишић Н. Стеван, тежак, стар 45 год.; општина лавковичка, срез даниловградски. Погинуо у борби противу партизана. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.

Чудић С. Јокица, тежак, стар 46 година; општина Загарац, срез даниловградски. Погинуо у борби противу партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Кековић Ј. Вуко, стар 44 године; општина Загарац, срез даниловградски. Погинуо у борби противу партизана у Горњем Загарчу.

Кековић Ш. Ђуро, тежак, стар 41 год.; општина Загарац, срез даниловградски. Погинуо у борби противу партизана у Горњем Загарчу.

Јанковић Т. Иво, тежак, стар 42 године; општина Загарац, срез даниловградски. Погинуо у борби противу партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Косовић Васо, земљорадник, стар 67 год.; општина кањска, срез бјелопавлићки. Одвео га и стријељао партизан Жижин Томаш. Њега пронађен на мјесту званом „Мночко Гробље“.

Џековић С. Периша, судија среског суда, стар 40 година; општина шаранска, срез шавнички. Одвели га партизани: Маројевић Милинко и Перовић Бранко са војском. Стријељан на захлан у Жабљаку на захлан у Жабљаку као четник. Њега пронађен у Жабљаку.

Џаковић С. Наход, калетан, стар 32 год.; општина шаранска, срез шавнички. Одвели га партизани: Маројевић Милинко и Перовић Бранко са војском. Стријељан на захлан у Жабљаку као четник. Њега пронађен у Жабљаку.

Џаковић С. Перко, земљорадник, стар 45 година; општина шаранска, срез шавнички. Убијен као четник од стране партизана Пејовић Радокана са својим војом. Њега пронађен на мјесту убиства, у Бројковачи.

Бојовић Јања, земљорадница, стара 55 година; општина шаранска, срез шавнички. Стријељана од стране партизана у Жабљаку. Њега пронађен.

Чађеновић Перо, судски мајор, стар 45 год.; општина брескутска, срез подгорички. Убијен на свирепи начин. Њега пронађен код Колашина.

Перовић Т. Драго, командир чете, стар 54 г.; општина братоножићка, срез подгорички. Погинуо у борби против партизана, 15 маја 1942 г.

Кажич В. Ђуран, тежак, стар 50 г.; општина лешанска, срез подгорички. Погинуо у борби против партизана, 29 I 1942 год., на Леперић. Њега пронађен и сахрањен.

Дујовић Мирко, тежак, стар 38 година; општина Мељак, срез пљеваљски. Убио га партизан Мрдак Радокан. Њега пронађен и сахрањен.

Хајдаровић Халил, земљорадник, стар 43 г.; општина буковичка, срез пљеваљски.

Хајдаровић Омер, земљорадник, стар 21 год.; општина буковичка, срез пљеваљски.

Радковић Раде, земљорадник, стар 55 год.; општина Забрђска, срез Прибојски. Одведен и убијен од стране партизана: Кривошић Влада и Хоџић Муја. Њега није пронађен.

Церовић И. Витомир, земљорадник, стар 21 год.; општина прибојска, срез прибојски. Одведен као четник на Ковач, где је убијен из освете. Њега пронађен на Ковачу, срез Чајнички.

Миковић М. Томо, земљорадник, стар 21 год.; општина прибојска, срез прибојски. Одведен као четник на Ковач, где је убијен из освете. Њега пронађен на Ковачу, срез Чајнички.

Њега ЈАУКОВИЋА РАДОМИРА, жанд. наредника

Јевтић Павле, чувар државних шума, стар 40 година; општина прибојска, срез прибојски. Бјежешки испред комуниста, убио се у ријеци Лиму, код села Бање. Њега пронађен у Лиму.

Радковић Новица, земљорадник, стар 40 год.; општина сочичка, срез прибојски. Убијен из пушке у главу од непознатих партизана. Њега пронађен на Ковачу, општина Бољанићска.

Булутинић Дрвени, земљорадник, стар 60 г.; општина Сочичка, срез Прибојски. Стријељан од непознатих партизана. Њега пронађен на Ковачу, општина Бољанићска.

Усовић У. Орле, земљорадник, стар 35 год.; општина сочичка, срез прибојски. Стријељан од непознатих партизана; по налогу: Бегеје и Анше Калтика из Кукуровића општине сочичке. Њега пронађен на Ковачу, општина Бољанићска.

Симовић Јован, општина његушка, срез цетински. Одведен од стране партизана Божиновић Блужа и убијен на непознат начин. Њега није пронађен.

Хајдаровић Хасан, земљорадник, стар 17 год.; општина буковичка, срез пљеваљски. Одвели их и убили неким партизани: Љешић Влада и Ристановић Раде. Њега пронађен у Колаченићима, општина Буковичка.

Бешлагич Бакиш, домаћина, стара 63 год.; општина буковичка, срез пљеваљски.

Бешлагич Шевала, домаћина, стара 34 год.; општина буковичка, срез бјелопавлићки. Одвели их и избили неким партизани: Дакић Радисав из села Пилера, општине Буковичке, са друштвом. Њега пронађен.

Моћенић Абаз, земљорадник, стар 35 год.; општина буковичка, срез пљеваљски.

Моћенић Латиф, земљорадник, стар 25 год.; општина буховичка, срез пљеваљски. Завлазио од стране партизана и пронађен на Митаљци;

Моћенић Суљо, земљорадник, стар 44 год.; општина буховичка, срез пљеваљски;

Моћенић Азија, земљорадник, стар 19 год.; општина буховичка, срез пљеваљски. Завлазио и пронађен на Митаљци, граници пљеваљског и чајничког среза.

Ђого Рендо, земљорадник, стар 50 год.; општина буховичка, срез пљеваљски;

Ђого Атиф, земљорадник, стар 17 год.; општина буховичка, срез пљеваљски. Поглавни пронађени на Митаљци, граници пљеваљског и чајничког среза.

Чукић В. Вуксан, земљорадник, стар 50 год.; општина будимска, срез берански. Погинуо у борби против комуниста на месту зп. „Мургаши“. Био у одреду четничког војводе Павла Ђуришића. Леш пронађен.

А опчић В. Војислав, финанси, стар 28 год.; општина будимска, срез берански. Погинуо у борби на фронту Шаховића „Лиса“, против партизана. Био у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.

Дабалиновић Р. Војислав, земљорадник, стар 28 година, општина будимска, срез берански. Погинуо у борби против партизана, на фронту „Мојинаш“. Био у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.

Бојовић К. Милеја, рез. поручник, стар 32 године; општина будимска, срез берански. Убијен у борби против комуниста на фронту у Шаховићима. Био у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.

Вулевић М. Вукановић, земљорадник, стар 22 године; општина будимска, срез берански. Погинуо у борби против комуниста. Био у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.

Поповић Ш. Радо, свештеник, стар 57 год.; општина подимска, срез андријевички. Убијен на најсавременијој ноћи. Пронађен у планини Сипаљевини, на мјесту „Шипаљ“.

Васовић Десанка, ученица IV раз. гимназије, стара 14 година; општина трепачка, срез андријевички.

Петрић Милосав, домаћин, стара 40 год.; општина трепачка, срез андријевички. Погинула од бомбардовања.

Чукић Лазар, стар 24 год.; општина трепачка, срез андријевички. Погинуо као четник у андском одреду команданта Весковића Андрије, антифацистског мајора.

Кастратовић М. Војислав, земљорадник, стар 26 год.; општина шекуларска, срез андријевички. Погинуо у борби против комуниста, 15 априла 1942 год. Био у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.

Силко Касумовић, земљорадник, стар 66 год.; општина расовска, срез бјелополски. Убили су га, убијеним уграду бомбу у кућу, партизани: Јоксимовић Мило, Коначенић Радисав, Шекуларан Алексије и Павићевић Војан, сви из Расовца.

Банковић Батрић, претседник општине, стар 31 год.; општина шекуларска, срез андријевички. Убијен на засједи на путу за Беране. Леш пронађен.

Караџић Мухарем, земљорадник, стар 72 год.; општина расовска, срез бјелополски. Убијен је у својој кући, бранјећи се.

Фраић Шериф, посједник, стар 48 година; општина расовска, срез бјелополски. Убијен на засједи идући својој кући. Убили су га партизани: Јоксимовић Вук, Коначенић Радисав, Јоксимовић Милиан и Шекуларан Димитрије.

Конатар М. Милан, земљорадник, стар 31 год.; општина илнски, срез бјелополски. Одведен и стријељан од стране партизана: Жижих Томаш, Коначенић Радисав и Батрића Ракочеклиа. Леш пронађен у „Мночком Овцу“.

Конатар Чедо, земљорадник, стар 43 год.; општина кањска, срез бјелополски. Погинуо у борби против комуниста. Леш пронађен у „Ријеку“.

Росић Алекса, земљорадник, стар 40 година; општина мојковачка, срез бјелополски. Стријељан. Леш није пронађен.

Крстичић Димитар, поручник, стар 39 година; општина мојковачка, срез бјелополски. Завлазио га ножем партизани: Драчевић Саво, Видковић Милан, Лашкић Милан, Жижих Томаш, Жижих Новак, Дарић Шпиро. Пронађен у пећини у Блишкочу.

Цахонић Вучета, земљорадник, стар 54 год.; општина мојковачка, срез бјелополски. Убијен у кући.

Јелушић П. Јагода, стара 3 године, општина Јеленачка, срез Даниловградски.

Бобиновић В. Милош, општина Јеленачка, срез даниловградски, погинуо у својој кући, 29-1-1942 год.

Богетић Т. Радосав, тежак, стар 46 год., општина Јеленачка, срез даниловградски, погинуо у борби против комуниста.

Дрековић Мухарем, коњач, стар 33 год.; општина Бијело Поље, срез бјелополски. Убијен из пушке. Пронађен у општини Равној Ријеци, Малави.

Кајевић Сабат, земљорадник, стар 35 год.; општина Бијело Поље, срез бјелополски. Убијен из пушке. Пронађен у срезу сјеничком.

Дуловић Илија, радник, стар 43 год.; општина Бијело Поље, срез бјелополски. Убијен из пушке. Пронађен у општини Равној Ријеци.

Куч Новак, тежак, стар 32 год.; општина затонска, срез бјелополски, погинуо као четник у одреду четничког војводе Павла Ђуришића.

Недовић Вукан, тежак, стар 49 год.; општина затонска, срез бјелополски. Погинуо као четник у одреду Павла Ђуришића, четничког војводе.

Кмако Мујо, жандармериски поручник, стар 48 год.; општина панинополска, срез бјелополски. Одведен га и убили партизани: Кмајевић Милош и Жижих Милош, тежаци из Павина Плаза.

Драговић Л. Бајо, земљорадник, стар 50 год.; општина Косови Луг, срез даниловградски.

Драговић Б. Михаило, свршени јак занатске школе, стар 19 год.; општина Косови Луг, срез даниловградски.

Особе рањене од стране партизана

Марин Милорад, земљорадник, стар 29 година; општина дурмиторска, срез шавнички. Теже рањен у борби противу партизана. Био је у Дурмиторском одреду.

Божовић Драгутин, земљорадник, стар 30 година; општина дурмиторска, срез шавнички. Рањен од стране партизана.

Лаушевић Иван, жандармеријски наредник — командир чете, стар, 49 година; општина дурмиторска, срез шавнички. Лакше рањен у борби противу партизана. Био је у одреду капетана Бојовића Николе.

Гашевић Радисав, тежак, стар 40 година; општина пољска, срез колашински. Рањен у борби противу партизана. Био је у Пољском одреду.

Кргушић Душан, тежак, стар 38 година; општина пољска, срез колашински. Рањен у борби противу партизана. Био је у Пољском одреду.

Мартинковић С. Живко, општина четинска, срез четински. Теже рањен у борби против партизана, 27 марта 1942 године на Смици, у одреду генерала Крста Поповића.

Јовановић Милутин, земљорадник, стар 36 година; општина Косови Луг, срез даниловградски. Нападнут у кући од стране партизана; прихватио је борбу, али одступајући ка Даниловом Граду буде тешко рањен. У борби му је помагала, са пушком у руци, његова жена Јелена. Прије напада партизана на његову кућу, осуђен је био на смрт од стране Јовановић Милоја, Јовановић Јагоша, Калезић Мирка и Драговић Вељка.

Вудић П. Владкир, општински жандарм, стар 34 г; општина никшићка, срез никшићки. Рањен од стране партизана.

Шуњовић М. Бранко, стар 25 година; општина будимска, срез берански. Рањен као четник, у борби противу партизана на Синајевини. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Лутовац Н. Никола, земљорадник, стар 27 година; општина будимска, срез берански. Рањен као четник у борби противу партизана, на фронту у Горњој Морачи. Био је у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Шуњовић Ђ. Стефан, земљорадник, стар 40 година; општина будимска, срез берански. Рањен као четник, у борби противу партизана, на фронту „Кључ“. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Шуњовић Р. Вукадин, земљорадник, стар 35 год; општина будимска, срез берански. Рањен као четник, у борби противу партизана, на фронту „Синајевина“. Био је у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Јовановић Б. Божидар, студент, стар 21 годину; општина петрушинска, срез даниловградски. Лакше рањен у борби противу партизана. Био је у одреду Станишића Баја, пуковника.

Богичевић Радул; општина петрушинска, срез даниловградски. Лакше рањен у борби противу партизана. Био је у одреду пуковника Баја Станишића.

Богичевић И. Петко, пјешадијски наредник, рођен 1910 године; општина петрушинска, срез даниловградски. Лакше рањен у борби противу партизана. Био је у одреду пуковника Баја Станишића.

Разрушен пут од стране партизана близу Богетића

Гајић Т. Широ, тежак, стар 30 година; општина пивска, срез шавнички. Теже рањен у борби противу партизана. Био је у батаљону Пејовића Н. Митра.

Савовић Р. Радован, тежак стар 66 год.; општина спушка, срез даниловградски. Рањен на положају два пута, приликом борби противу партизана.

Рајевић П. Божко, земљорадник, стар 55 година; општина Луково, срез никшићки. Рањен у борби противу партизана. Био у одреду Радојнице Мијушковића.

Петковић А. Илија, земљорадник, стар 35 година; општина Луково, срез никшићки. Лакше рањен у борби противу партизана. Био је у одреду Радојнице Мијушковића.

Николић Л. Вељко, студент, стар 25 год; општина Луково, срез никшићки. Лагше рањен од стране партизана.

Николић Д. Чедомир, земљорадник, стар 34 год; општина Луково, срез никшићки. Рањен у борби против партизана. Био је у одреду Радојнице Мијушковића.

Чутина Осман, земљорадник, стар 62 год; општина Буковичка, срез пљеваљски.

Вујковић М. Радуже, земљорадник, стар 41 годину; општина Луково, срез никшићки. Рањен у борби против партизана. Био у одреду Радојнице Мијушковића.

Чизмовић С. Милица, домаћица, стара 23 године; општина Луково, срез никшићки. Лагше рањена од стране партизана.

Обрадовић Ј. Марко, стар 27 година; општина манастирска, срез берански. Рањен у борби против партизана.

Ракетић В. Иван, земљорадник, стар 42 године; општина трепачка, срез андријевачки. Рањен 16 маја 1942 године, на мјесту званом „Вечериновац“ код Мојковца.

Мугоша А. Петар, стар 40 година; општина љешкопољска, срез подгорички. Лагше рањен од стране партизана. Био је у одреду мајора Димитрије Бољевића.

Мугоша П. Марко, служитељ пољопривредног имања „Крушевац“, стар 45 година; општина љешкопољска, срез подгорички. Теже рањен у борби против партизана. Био је у одреду мајора Димитрија Бољевића.

Складнице посуђа и илегалног комунистичког материјала, војних карата (секција) лансиран у комуналнику куће Вукина Павлица у Беранцима

Вуковић М. Зарија, тежак, стар 35 година; општина манастирска, срез берански. Рањен у борби против партизана. Био у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Букумиро Данјало, општина манастирска, срез берански. Рањен 26-XI-1941 г. у Лужцу. Одвели га партизани: Пајковић Милутин, Поповић Милош, Поповић Божићар.

Делевић Душан, ђак VII раз. гимназије, стар 18 г.; општина манастирска, срез берански. Одвели га партизани и бацили у пећину, остао је жив. Тако рањен, прокађен је у њеним, близу Лубница.

Бојичкић Ракита, домаћица, стара 60 година.

Бојичкић Вучица, домаћица, стара 30 година.

Бојичкић Сара, домаћица, стара 25 година; сви из општине манастирска срева беранског. Рањени од бачене бомбе у кућу.

Љекић Александар, земљорадник, стар 33 год.; општина шековићка, срез андријевачки. Рањен од стране партизана, на засједи — рањен своје имање у Шекулару.

Мугоша Митар, земљорадник, стар 55 г.; општина љешкопољска, срез подгорички. Теже рањен у борби против партизана. Био је у одреду мајора Димитрија Бољевића.

Павловић Б. Лазар, стар 35 година; општина бјелачка, срез цетињски. Рањен у борби против партизана. Био је у одреду Поповића Крста, генерала.

Љашић Јулка, домаћица, стара 15 година и

Љашић Радоња, земљорадник, стар 51 г.; општина мојковачка, срез бјелополски.

Влаховић Живојин, земљорадник, стар 25 година; општина равнојечка, срез бјелополски. Лагше рањен у борби против партизана. Био је у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Абрамовић Бранислав, земљорадник, стар 26 год.; општина равноречка, срез бјелополски. Лагше рањен у борби против партизана. Био је у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Милошевић Росанда, дијете, старо 1½ годину; општина љеворечка, срез андријевачки. Рањена од стране партизана у лијеву ногу.

Марковић С. Спасоје, тежак, стар 37 год.; општина љешанска, срез подгорички. Рањен у борби против партизана. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.

Дамјановић Богдан; општина готовушка, срез пљеваљски. Бјежећи испред партизана, тучен батинама и кундацима, тешко је озлијеђен. Партизани који су га тукли: Леовиц и Вранић — имена непозната.

Фемић Јово, тежак, стар 35 година; општина затонска, срез бјелопољски. Рањен као четник, у одреду четничког војводе Ђуришића Павла, за вријеме борбе против партизана.

Драгићевић Радован, тежак, стар 35 год.; општина затонска, срез бјелопољски. Рањен као четник, у одреду четничког војводе Ђуришића Павла, за вријеме борбе против партизана.

Маса свијета посматра стријељање комесара Чулића

Дујовић Михаило, земљорадник, стар 34 године; општина љеворечка, срез андријевачки. Рањен у борби против партизана. Био је у четничком — Љеворечком одреду.

Дујовић Пуниша, пјешадијски поднаредник, стар 21 годину; општина љеворечка, срез андријевачки. Рањен у борби против партизана. Био је у четничком — Љеворечком одреду.

Јовановић М. Владимир, тежак, стар 32 године; општина павковићка, срез даниловградски. Рањен у борби против партизана. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.

Јовановић Ђорђе, тежак, стар 66 год.; општина павковићка, срез даниловградски. Теже рањен у борби против партизана. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.

Станишић Р. Јован, тежак, стар 40 год.; општина павковићка, срез даниловградски. Теже рањен у борби против партизана. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.

Чупић Т. Матијаш, тежак, стар 46 год.; општина Загарац, срез даниловградски. Изгубио око у борби против партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Чупић Ђ. Јован, тежак, стар 50 година; општина Загарац, срез даниловградски. Теже рањен у борби против партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Раичевић С. Божо, тежак, стар 44 год.; општина Загарац, срез даниловградски. Теже рањен у Луковцу, у борби против партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Раичевић М. Крсто, тежак, стар 45 год.; општина Загарац, срез даниловградски. Лакше рањен у борби против партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Чупић Ј. Душан, учитељ, стар 22 године; општина Загарац, срез даниловградски. Изгубио оба ока у борби против партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Једна нога у гипсу непознате жртве, нађена код партизанске болнице у Горанском

Кековић П. Марко, тежак, стар 32 год.; општина Загарац, срез даниловградски. Рањен у борби против партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Симићевић И. Живојин, ђак, стар 19 год.; општина шаранска, срез шавнички. Рањен од стране партизана у борби на Дурмитору.

Неколико комунистичких докумената

(отворена заједно)

ШТАБ ЗЕТСКОГ

НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА

Бр. 77

9 децембар 1941 год.

ДРУГУ МИЛУТИНУ КАЖИЋУ,

Потврђује се пријем твојег писма. Сматрамо да нијеси још требао напустити дужност. Но када си напустио требао си према обећању подићи већу споту новача на Народно-ослободилачку борбу.

Кад си ми предао оставку остани за сада у Ђешићској пахији, ући у партизана и положи партизанску заклетву, по њ терену дати од себе што можеш дати за ствар партизана и народну борбу, стављајући се на расположење Штабу партизанско-љешанског батаљона.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Политкомсар,
Д. Рачевић, с. р.

Командант,
Б. Јовановић, с. р.

О СТАЊУ У ВАСОЈЕВИЋИМА

1) Љијева Ријека, командант мјеста је друг Милета Ђукић, партизанска застава истакнута је дана 19-4-42 год. и истог дана партизанске застави поставиле су ред. У Љијевој Ријеци — Климон ухапшен је Никола Лашић, који није отишао са батаљоном Љишћевцима и стављен је под пристојност. Ђорђе Љишћћ одвео је са собом око 100 (сто) Леморечана, остали Леморечани остали су код својих кућа и прилазе партизанима. Са Лашићем отишло је Леморечана око 100 (сто) око 200 Варана и око 100 Морачана. Целокупна његова снага за сада броји око 400 људи, а од ових свакодневна отпада по неко.

Сам Лашић је зблиен кроз образ, а погинуло је 8 људи из његовог батаљона.

Од наших партизана погинуло је око 39 другова и то из Морачког парт. батаљона, према њима су поступали злијерски, заробљених има око 60 шездесет из истог батаљона.

Ово се је догодило услед тога што партизани нијесу хтјели да пуцну одмах на Љишћевце јер су сматрали да се неће доћи до борбе, а Лашићевци су их изненадили.

Положај наш налази се северно од фабрике Буриновића, а Љишћевцима испод Кајчице руке — Комони.

Од Трешњевца наши партизани прекинули су оступницу Љишћевцима за Андријевицу, идати се да ће брзо доћи до ликвидирања са Љишћевцима.

Наша снага је 200 данје стотине Брескућана 200 данје стотине Куча, око 60 шездесет Пипера, Ропчана и Морачана око 1500 књазу пет стотина. У Морачанима су урачунати Пољани и Кољанинци.

Од тешког наоружања наши имају 2 блиско до-пољан број пушкомитраљеза, бомби и пушака.

Код Лашићевца није се примјетило од тешког наоружања на сада ништа.

Услед јаке хладноће и пелиног смијеса има доста наших премрзлих од ногу. Ихрана је сада врло добра. Врши се реквизиција и дају се добровољни прилози.

Морал и дисциплина на високом су степену.

3) У вези нашег акта бр. 65 од 24-1-42 год. издато је потребно наређење и мотри се на све оне људе који су наконисени сличном радом у горе поменутом акту.

До сада се није примјетило ниједан сличан случај.

Послата су према предјесм наређењу два курира, на према томе задржите једног од њих а они су добри другови партизани, зову се Саво Тодоровић и Никола Мариновић.

За политкома,
Вој. Миловић, с. р.

Командант парт. Братомашко-
бркутског батаљона,
Н. Лазовић, с. р.

(отворена заједно)

ШТАБ ЗЕТСКОГ

НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА

Бр. 101

2-11-1942 г.

(отворена заједно)

ШТАБ ЗЕТСКОГ

НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА

Бр. 108.

3-11-1942 год.

Н. Б. Примјестите нас
посебним актом о по-
ласку односних пар-
тизана.

ШТАБУ I БАТАЉОНА Н. О. П. „МАРКО МИЉАНОВ“

Наређује нам се да у року два дана пошљете зајмену наших партизанима који се налазе у Васојевићима. Ви пошљите 100 партизана, без обзира да тамо имате мање њих. Ови партизани које упућујете тамо треба да спреме храну за 4—5 дана и да са собом понесу по 2 пара чарапа и да се утопле што је могуће више. Водите рачуна да пођу добри партизани и то из свих села јер је то боље него да пођу сви из једног села. Командни састав чете треба да буде добар, а тако исто и вођици те о томе водите строго рачуна. Чим стигну тамо завршиће се замјена и доћи ће вашн партизани који су тамо. Због тога неће тројети ваш сектор, а по потреби сте овлашћени да појачавате ваше снаге од II батаљона. Са овим партизанима нека иде друг командант Рашко Божовић, који ће тако бити командант батаљона. Ово схватите као врло важно.

Поштрите будност према летој калони и захтијевајте од свих заклетих партизана да носе партизанске знаке. Примјењено је да их изјесни не носе. То је случај са неким у Сјеници и са неким Радоничићима и то са неким који су знаке раније носили.

Поручили смо да Милија Лаковић буде лешао тамо да ради.

Партизани који ће поћи треба да свт буду наоружани. Морају са собом одијети најмање два пушкомитраљеза и 1 митраљез са одговарајућом муницијом.

Приликом путовања требају показати пуну дисциплину и опрезност, а то је у ратном поретку. Оно је потребно ради сваке евентуалности, а то и политички делује на оне мјештанине преко чијег терена путују. У Лијевој Ријеци нека се јави команданту мјеста Милети Ђукићу, па ће их одатле он послати према Матеницу.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Политком,
В. Рачић, с. р. (м. п.) Командант,
Блажо Јовановић, с. р.

(потоцка звјезда)

ШТАБ ЗЕТСКОГ

НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА

Бр. 78.

9 децембар 1941 г.

КОМАНДИ ПАРТИЗАН. ЛЕВОРЕЧКЕ ЧЕТЕ Лијева Ријека

Срећемо вам пажњу да се чувате да вас не би окупатори заробили уз помоћ потоцколинаца око Борђије Лашића, због тога морате и дану и ноћу редовно држати стражу.

Наставите са одржавањем конференције по селима и развијајте акцију Борђије Лашића и његових људи, пазите да вам не приреде какве засједо.

Са рушењем мостова и путова на вашем терену наставите. Координирајте рад са партиз. батаљонима „18 Октобар“.

Повежите се и чврсто одржавајте везу са Штабом Комског одреда. За одржавање и помоћ на терену Комског одреда пошли су неки људи.

Другови Јагош и Војо нека се врате.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ

Политкомесар,
В. Рачић, с. р. Командант,
Блажо Јовановић, с. р.

(потоцка звјезда)

ШТАБ ЗЕТСКОГ

НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА

Бр. 196

24 II-1942 год.

ПОЛИТКОМЕСАРУ ЗЕТСКОГ ОДРЕДА другу ДРАГИШИ ИВАНОВИЋУ

Према вијестима које смо добили од Команданта мјеста у Лијевој Ријеци издајници у Васојевићима успјели су да заузму Матеницу и претпоставља се да ће кренути у два правца и то према Колашину и Лијевој Ријеци. Њих треба са леђа напасти и разбити, па смо у ту сврху одредили односно наредили општу мобилизацију батаљона „18 Октобар“ и највећи број што је могуће из II батаљона „Марко Милановић“, а тако исто и једне чете из општинског батаљона. Они партизани имају одмах кренути на пут и што прије напасти ову банду.

У ову сврху одређујемо тебе да у име овог Штаба руководиш свим операцијама у сагласности са

командним особљем ових партизанских јединица. Због тога одмах приступи послу, јер свако одлагање може нанјети велику штету нашој народно-ослобод. борби.

Хитно је!

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Замјеник политкомесара,
В. Б., с. р. Командант,
Блажо Јовановић, с. р.

КОМАНДА МЈЕСТА

НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА

Бр. службено

24 фебруара 1942 год.

Вјетеринак

ШТАБУ ЗЕТСКОГ НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА Гдје буде

У вези извјештаја достављеног томе штабу од 23 овог мјесеца, допуњујемо исти у томе: четнички одред оперишу у правцу Колашина и само малим дјелови примјећују се до Колашинске Јабучке. Мобилизација која је наређена Братошко-брскутском батаљону на дан 22 овог мјесеца у 10 часова у вече још није извршена и не можемо добити из цијелог батаљона ни десет људи са којима можемо поћи у правцу Лијево Ријеке и разоружати један дио ове банде четничке која је била неутрална, а сада приликом препреде по путенима и разоружава наше партизана. Стање у Братошко-брскутском батаљону исто је као што је било и до сада. Њихово мишљење је да држе положаје на Вјетернику и да не иду никуда даље, док међутим наше је мишљење да се мобилише један одред од најмање 3—400 људи који ће хитно притећи у помоћ друговима који се боре у Колашину, тај напад требао би да буде с леђа, чиме би се са сигурношћу спасао пад Колашина.

Ако нам се припаде хитна помоћ одмах ћемо поћи у одређеном правцу, а ако не добијемо никакве помоћи, поћи ћемо сами нас десет другова Лево-речке посаде.

Молимо да се најхитније о овоме лавде рачуна, тј. да се мобилишу хитно снаге и пошаљу у правцу Вјетерника гдје ћемо их сачекати, у противном мишљењу да се извјештимо.

Напомињемо да се и у Болесестри осјећа највјесније време, што би требало хитно ликвидирати, јер у противном може бити доказан и доћи до стварања нових фронтава, што смо иде на нашу штету.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.) Командант оје.та,
Мил. Ђукић, с. р.

(потоцка звјезда)

ШТАБ ЗЕТСКОГ

НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА

Бр. 210

25-II-1942 година

(петокрака замјезда)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 194.
24-11-1942. г.

ШТАБУ ЗЕТСКОГ Н. О. П. БАТАЉОНА

Све партизани на Подгорици на нашем подручју упутите у штаб батаљона Јешикопољског што прије, јер ћемо од њих формирати једну чету која ће оперисати противу пете колоне у Васојевићима. Ту треба да дођу у обзир и наоружани и ненаоружани. Сматрамо да ће на тај начин остати од њих ударна чета.

Обавијештени смо да ће пета колона и окупатори појачати рад на властој територији, због тога појачајте будност и стражу и удрице по петој колони немилосрдно. Немојте дозволити да доживите изненађење. Тамо је ситуација за рад пете колоне доста повољна и ако сте се ви ојачали бројно са партизанима, али то треба учврстити. О мјесту вишег штаба батаљона дознао је окупатор. Све ово не смије код нас изазвати панику, већ вас још јаче очврстити.

За наше партизани у пригорско-санџићком одреду још одмах спремите замјену. Ви број који тамо знате. Пребаците људство преко Бјелопавлића заједно са људством из Јешикопоља које ће ићи исто као замјена. Наш командант је ишао ових дана у Колашину и тамо је видео другове Васу Алигрудина и Сана Божовића и они рече да се зетска чета показала сјајно у борби против пете колоне у Саници. У тим борбама погинуо је неки Клинковац одличан борац и још један Зећанин. Васо и Сано ће вјероватно доћи овамо.

На терену је код вас Андрија Мирочевин, као партизан и он се довијеује са својим оцем и пијуном у Подгорици и изгледа да је извјесне податке. Ово провјерите па ако је истина онда га ликвидирајте.

Надамо се да ће вам сада бити послати они пушкарничари а да сада су били задржани због борби у Бјелопавлићима.

Извјештавамо вас да је пета колона у Бјелопавлићима у главном разбијена, а у Васојевићима је успјела да заузме Матешеву и Лијеву Ријеку. Водићемо оштре борбе са њима. И ако ће та борба бити тешка успјеће да је ликвидирамо.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Замјеник политкомесара,
В. Вржовић, с. р.

Командант,
Б. Јовановић, с. р.

Писао на писару Народног скупштина. — Клуб народних посланика Југословенски радикално зајенице

ДРУГУ БЛАЖУ ЈОВАНОВИЋУ

Положај

Добили смо твоје писмо од 12 марта текуће године, и обавијештавамо те о ситуацији на овој страни.

Пета колона у Горњој Морачи замаскирана у партизанским јединицама покушала је да изврши удар и да успостави своју власт у Г. Морачи. Ово се десило 11 овог мјесеца. Ухапсили су делегата Штаба комског одреда друга Милоша Радонића, смијенили народни одбор и изабрали нове у који су ушли пушкарник Алекса Бојић, инспектор Министарства финансија Људисав Бапшић, мајор Сава Марковић и неколико сеоска кулака. Ситуација је била тешка и озбиљна и морало се брзо интервенисати. Ја и Пеко смо истог момента када смо добили извјештај пошлели са 105 доњенаца усиљеним маршем да раничистимо ситуацију у Г. Морачи. Похватали смо њих 18 од којих смо 10 стријељали међу њима и замјеника команданта горњоморачког н. о. п. батаљона.

Јуче смо изјутра напали на Прекобрђе. Борбу смо водили читав дан при чему нам је густа магла много сметала, но ипак смо постигли добре резултате. Десна колона је заузела Срепску гору, Граб и заповјела Села. Такође смо заузели село Петрову равину и Јабучу као и доминирајући гробан Вјетреник између Петрове равине и ријеке Сјевернице.

Наши губици су били: један мртви и један рањени. Лијево крило наше није могло заузети Планинички врх због густе магле и тешких теренских услова. Данас смо наставили напад. Пошто ћемо бити у могућности да извршимо десни обухват и непријатеља нападнемо с леђа то се намам успјеху. Једино магла која се смо ни данас не мије може да одгоди наш успјех. Напојаћемо да објавимо онце њих 70 понајвише мо да су наступили извјесне потешкоће у томе смислу.

По ликвидирању Прекобрђа друг Пеко ће кренути са свим снагама које су ангажоване за ликвидацију Прекобрђа преко Штаба према Л. Ријеци да би омогућило теби излазак на Вјетреник а одатле ће се дјелствовати према утврђеном плану. Ја сам јутрос ишао са фронта преко Прекобрђа на лијеви сектор: Црквица—Липово—Требаљено да руководим операцијама, снагама које су тамо сконцентрисане. Потребно је да одржавамо што тјешњу везу нас тројица ради што бољег сарајства и координирања рада, зато треба слати редовно извјештаје један другоме. Ја ћу данас послати извјештај Врховном Штабу и поново тражити два батаљона приластерске бригаде, иако унапријед сумњам да ће их моћи послати.

Јутрос смо добили писмо Главног Штаба у коме се у потпуности саглашава са нашим намјерама и препушта намајој иницијативи стварање планова и руковођење операцијама противу четничких банда.

Тешкоћа има сваковрених, но ми ћемо их све савладати и како рече друг Стаљин: „Побједа ће бити наша“.

С другарским поздравом:

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

14-III-1942 године.

Твој,

Г. Морача

Б А Ј О

П. С. Молим те пошати писмо општини преко Црквица (Штаб комског одреда).

ШТАБ
БРАТОНОШКО-БРЕКУТСКОГ
Н. О. П. БАТАЉОНА
„18 ОКТОБАР“
25 фебруара 1942 године
Вјетерник.

ШТАБУ ЗЕТСКОГ Н. О. П. ОДРЕДА Где буде

У вези са насталом ситуацијом доставља се следећи извјештај:

Према добијеним подацима од наших људи и жена које пролазе пут Лијеве Ријеке, као и дуж ријеке Таре, четнички одреди махом формирани од неутралаца и људи који нијесу били у саставу главног четничког одреда у Бари, са малим појачањима из Бара илазе се у Лијеву Ријеку а такође и са јединицима четника Батрија Ракоченића из Прекобрђа који држе стражу на Јаблан. До јутрос у зору снага четничких одреда није се појављивала ка Лијеву Ријеку а по извјештајима још не потврђеним налази се на путу уз Тару ка Лијеву Ријеку.

И ако је наређена неколико пута до сада мобилизација цијелог пуног људства Братоношко-Брекутског батаљона ради похода на Лијеву Ријеку, још се није успјело да се уопште мобилише ни најмањи дио са којим би се могла извести ма каква акција. То је дошло и услед тога што су изијесили наши другови који су дошли са фронта у Матешеву проијели разне аларманте вјести тако да се сада не може рачунати на њих као на неку борбену снагу, те у вези са тим били смо принуђени дати само осигурање и заузимање положаја на Вјетернику, али и то са врло малим бројем људства. Према извјештајима из самог Брекута стање је код њих мало боље, али позначајући стање ствари и тамо се може очекивати исто стање и ситуација.

На основи горе измијетог, сигурно је да ће највесни петоклонашки и издајнички елементи припремити стање врло критично за нас а није искључено да у најкраћем року дође до оружаног сукоба и стварања другог фронта. С обзиром на све горе измијето и стање које влада код нас у Братоношкима, молимо да се све мобилисано људство тога одреда или бар једна јача јединица, хитно упутн а најдуже до сјутра у јутро, на нашем терену. Долазком ове јединице онемогућила би се свака акција реакције у том погледу.

Неопходно би било потребно да се из састава тога штаба упутн на овај терен једно лице које би помогло рад на терену у вези са насталом ситуацијом.

Молимо ово сматрајте као најхитније.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Политички комесар
Братоношко-Брекутског н. о. п. батаљона
„18 октобар“
В. Јовановић, с. р.

(петокрача звијезда)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 222
26 II-1942 г.

(петокрача звијезда)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 297
22 III-1942 год.

ШТАБУ ЉЕШКОПОЉСКОГ Н. О. П. БАТАЉОНА Положај

Према извјештају Главног штаба бр. 253 од 22 марта тек, год. ситуација према Колашину погоршала се, четничке банде успјеле су да потисну наше снаге са Црквица према Горњој и Доњој Морачи. Због овакве ситуације задато је наређење штабу Зетског н. о. п. батаљона да изврши мобилизацију свих оружаных партизанских снага и да их пребаци на територију Доњо-љешанског батаљона и у заједници са штабом Доњо-љешанским изврше чишћење Доње нахије од пете колоне. Ова штаба морају бити у тијесној вези са штабом Ловћенског одреда од којег имају примити команду. Зато вам наређујемо да будете у приправности ци у колико би вам тражили помоћ да им најхитније пошаљете.

Извјестите нас о ситуацији на нашем терену, као и акцијама које сте предузели против пете колоне.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Завјештак војсковође,
В. Б. с. р.

Завјештак команданта,
Срб. Новаковић, с. р.

(петокрача звијезда)
ГЛАВНИ ШТАБ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ
ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ
Бр. 231
15 марта 1942

Другу БЛАЖУ ЈОВАНОВИЋУ члану Главног штаба н. о. п. о. за Црну Гору и Бокву

Примили смо твој извјештај од 14 о. м. на исти разговоримо:

1. Чуди нас да се још нијесу извезло са другом Пеком и Бајом, јер су они нама јавили да ће послати курире да се с тобом што прије повежу. У случају ако се до данас нијесте повезали, пошаљи курире и повежите се, јер је то потребито ради заједничких операција, а нарочито ако су они очистили Прекобрђе.

2. Обавијештени смо од друга Пека и Баја, а и од друга Будимира да су наше јединице очистиле Мојковац, Пољовиће, Поља Колашинска, Требањево Морачко и дошли до Липова, али благодарем несналажењу наших другова нијесу их истјерали из Липова и Колашина, а могли су, јер је четнике била обузела велика паника. На Мојковцу, кад је настала борба бјежали су, остављајући руксак, вечеру, само да спасавају свој голи живот. Јединице Никшићског и Ловћенског одреда позабавиле су се чишћењем пете колоне у Горњој и Доњој Морачи, Рошница и Прекобрђе. Они су нас обавијестили да су вам послали 70 оваца, а

ни нам о томе ништа не јављате, да ли сте их примили или не, па ако су стигле, онда једно 30 компа, ако пођете у покрет и 40 пошаљите за одред „Бијели Павле“.

3. На твога писма видим каква је ситуација у Кучима, Братоножићима, а и у Пиперима. Ми сада нећемо говорити о томе зашто није на ефикаснији начин уништена пета колона у Пиперима, јер сматрамо да је прерано. Сматрам да треба предузети брзо уништење свих петоклоношких елемената ма гдје се они налазили. Не знам, али чини ми се, да сте за калуђера раније нешто друго тврдили, па је зато и послат до барјантара батаљона Пиперског — сигурно ја у овоме нијесам имао удјела.

Шаљемо ти обећано жити, нешто дувана и око 3 кг. соли. Соли уопште више немамо. Данас ми се жаље твоји из Штаба да немају што да једу, а ја се сјећам да сте неколико пута добијали попац за пошавку хране и све је то чекало до последњег момента. Не знам до кога је криваца, али вјерујем да је заиста ти злочини овог паре леже, а није се раније набавила храна, па чак чујем да ни меса немају ништа.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Три антра ракије смо примили.

ЗА ГЛАВНИ ШТАБ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ
Михаиловић, с. р.

(Потоцка ливада)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 253
22 марта 1942 г.

Другу САВУ БРКОВИЋУ

Према извјештају Главног штаба бр. 253 од 22 марта т. г. ситуација према Колашину логоршава се. Четничке банде успјеле су да потисну наше снаге са Црквица према Горњој и Доњој Морачи. Због тога је издата хитно наређење штабу зетског народно ослободилачког партизанског батаљона да одмах изврши мобилизацију свих оружаних снага партизанских и да их пребаци у Доњу Љешанску нахију, гдје има да се повежу са штабом Доњо-Љешанског батаљона и да ту врше заједнички операције, т. ј. чисте Доњо-Љешанску нахију од пете колоне. Штаб доњо-Љешанског батаљона и штаб Зетског батаљона треба да буду у тјесној вези са штабом Љовћенског н. о. п. одреда од којег ће доћи и команда.

Како смо обавијестили у Главној штаб је добио и друг Ђилас.

Молим те друже Саво, да по снагу цијену пошавши од заплјенљених ствари сљедеће: 2 казме, 2 лопате, 2 мотике — оно обавезно ти сам знаш зашто как је то потребно; 1 сјекиру, 1 барјак за воду, 2 котла мањи и већи, 2 свињчад, једно за нас, а друго за Главни; 3 рениста, једно за нас, друго за Главни, а треће за Технику; 1 каравану за хлеб, 1 црепуљу, нешто ракије, а што се тиче соли и сала настој још да пошаваш.

Синоћ у 20 часова ликвидирани су (а то би урадили и прије него смо чекали податке о Макочевићу): Ђетковић, Макочевић, Ђукић Милуша и Ранчевић Олга. Молимо те о преданим обавијести штаб Пиперског батаљона како би овај био у приправности за случај потребе. Брата ликвидираниог Макочевића извјестити преко командира чете Црначке, а овај нека му забрани кретање пут Разовца.

Шаљемо вам вијести као и за бољинку и настој да се бољинки вијести благовремено достављају, а не као досада.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

Замј. политкома,
В. Врховић, с. р.

Замј. команданта,
Срб. Ненадовић, с. р.

(Потоцка ливада)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА
Бр. 242
7 марта 1942 г.

ОКРУЖНОМ КОМИТЕТУ КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ

Подгорица

Драги другови!

Добили смо наше писмо од З-П- (вјероватно III-ег) 1942 г. Познате су нам прилике на подручју нашег одреда. Слажемо се са вашим мишљењем да би требао доћи неки од другова из овог Штаба, али с обзиром на настану ситуацију како у Кучима тако и у Братоножићима, као и Бресту по одлуци Главног штаба командант овог одреда морао је поћи са партизанском војском преко Братоножића за Висојевиће тамо су га тражили тамошњи партизани. Он се сада још налази у Братоножићима док је нап. политком у Кучима друг Драгислав Ивановић. Тамо је исто од стране Главног штаба упућен и друг Перислав Вукчић, који је сада дошао из Санџака.

Баталонима: Зетском, Доњо-Љешанском и Љешкопољском већ су издата потребна наређења у вези садање настале ситуације, а добро би било и ви са наше стране да их помогнете јер како и сами знате и видите окупатор у заједници са истом колоном настоји да разбије наше јединице и народну борбу.

На терен то три штаба батаљона сада је дошао неколико добрих другова — као и извјестан број партијца, па би добро било да их што прије повежете и одредите им дужност.

Куче смо обавијестили о припремама пете колоне према њима.

О женама из Рогана обавијестили смо штаб пиперског батаљона, али се командант слабо заузима за послове овакве природе, па би добро било да га ви са наше стране опоменете.

Пекмец који вам је додијелин од овог штаба већ има 15 дана како је пренијет из Бјелог у команду чете у Црпцима, као и једна каци пекмеца за амбуланту у Крушима. Ми смо писали штабу батаљона Љешкопоље да пошаље потребан број људства да би се пекмец тамо пренио. Добро би било да и ви са наше стране захтијевате од штаба да он што прије пошаље људство до њега, јер ако се што прије не пребаци бољати се да ће се поварити.

На терену штаба Љешанског или Љешкопољског, бар тако смо обавијештели, излази се др. Јонановић, па би добро било да немо од вас са њим разговара и за сада га задржите у амбуланти у Крусици.

Извјестите нас да ли сте примили ствари послате од стране наше болнице.

Црвена је армија с нама победа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

За политкома
В. Б.

3/II

Драги друже,

Познате су нам прилике у Васојевићима и да сте тамо много заузети али ипак треба да мало будије познате терен и на ову страну Зете. Вјерујемо су вам јавили штабови бат. Љешански и Љешкопољски о самој ситуацији на њиховом терену. У Љешанској се воде борбе. А у Љешкопољу су Талијани и италијански зајенијан села код саме царе. Штаб батаљона Љешкопољски до сада није још ништа предузео; нама је јасно да се не може развити већа борба на том терену, али се може ипак спријечити да се исти не крећу даље и да се покуси ликвидирају. Штаб батаљона нема сам довољан преглед о истим снагама. Опоменули смо Штаб рад слабих стаза али бескорисно.

Наши другови налазе се на терену али знак нас напоњаје што није нико из штаба одреда дошао оваме на терен тим није што знате да постоји бојеван и самој Зети.

Обавијештени смо да пета колона спрема напад на Куче.

Опоменути батаљон у Пиварима, зашто не контролише које жене иду из Рогама у Подгорицу. Ружина Стаматонић, Милена Стаматонић држе и даље контакт са Станком Марковићем. Видна Вучинић нека не иде у Подгорицу јер се често пића са Рацом Дервишковићем.

У Подгорици је масовно хапшење. Самих петинаца 20%. Појачате наш рад ми ћемо вам помоћи.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(потписана заједно)

О. К. — Подгорица

ШТАБ ЗЕТСКОГ

НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА

Бр. 242

5 III-1942 г.

(потписана заједно)

ШТАБ ЗЕТСКОГ

НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА

Бр. 248

7 марта 1942 год.

ШТАБУ

ЗЕТСКОГ НАР. ОСЛ. ПАРТИЗ. БАТАЉОНА

Писма која сте упутили овом штабу по партизану Милутину Радоњићу нијесмо примили. Разлог томе је што су га зучки четинци ухватили, разоружали и писма одузели, а њега онда пустили. Он је дошао у овај штаб и по том случају нас извјестио.

Чуди нас како сте могли ту дужност повјерити Радоњићу којег познајете као не баш најпоузданијег него напротив једног од оних којему се никада не може повјерити тако деликатан и важан посао. Тодиком сте имали и имате добрих и опробаних партизана који схватају своју партизанску дужност и гдје баш нега да одредите том мисијом! Радоњића треба да одстраните из штаба батаљона као по све штетног, а при том и болесног од венеричких болести.

Обавијештени смо да приликом доласка петнаесторице петохолојаша у Зету код вас је завладала страшна паника, тако да је све код вас обезглављено било и изгубило присебност. Таква неги случај десно се и у Кучима из разлога што нани партизани нијесу били будни и опрезни и тако су петохолојаш успјели да својим паролама поколебају наше редове, а што је врло жалосно, јер у мјесто да су партизани енергично наступили противу њих од овога не би било ништа. За сада моментално окупатора не дирајте већ му дозволите слободан пролаз путем-цестом, а на села позивате те у колико би неги крило палежине, пљачке и насиља ступите са њим у борбу. Будство и мушкотију чувајте. Највећу пажњу посветите петог колони која сада покушава заједно са окупатором да разбија наше јединство и народну борбу. Будите према њима немилосрдни и уништавајте их што жеише и ефикасније.

Јавили смо штабовима: Љешкопољском и Љешанском да се са нама што чвршће повежу, јер ћете на тај начин моћи ефикасније да водите борбу тако против окупатора тако и против пете колоне.

Замјерямао вам што сте пустили Нинка Јосифовића, плукоуника у пензији познатог народног непријатеља, а да нас нијесте извјестили као надлежне него сте тражили информације о њему од Штаба Љовњенског одреда. Убудуће за поједина сумњива лица тражите обавијештење од Штаба Љешкопољског батаљона.

Обратите нарочиту пажњу на обавијештајну службу као и одржавање стража. Пролазнике ставите под контролом и легитимнијате тако да без ваше контроле не може нико проћи.

За оне два пушкомитраљеза које сте тражили за сада их не можете добити пошто су потребни штабу одреда „Бријели Павле“. На том становишту је стао и Главни Штаб.

У прилогу под /- достављамо вам у овјереном препису Наредбење Главног Штаба бр. 195 од 2 марта тек. год. један за нас а други за народно-ослободилачки одбор који се налази на нашем подручју. Са садржином се његовом добро упознајте и њега се у свему придржавајте.

Сирећемо вам пажњу на нашу наредбу бр. 3 издјелену под бројем 195 од 24-II-42 нашег дјеловодника — нарочито на тачку IV и V.

Доставите нам списак Подгоричана који се налазе на војној територији.

Шаљемо вам дневну заповијест друга Стаљина поводом 24-те годишнице рођења Црвене армије.

Код Штаба одржавајте редовно стање и дану и ноћу, јер смо обавијештени са поуадаме стране да пета колона припрема напад на штабове.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

За политкома,

В. Божовић, с. р.

За команданта,

Срб. Новиколов, с. р.

П. Свр. Обавијестите нас о ситуацији у Зети као и о ликвидираним.

(Петокрака звездала)
ГЛАВНИ ШТАБ
НАРОДНО - ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ
Бр. Службено
29 новембра 1941 г.

ШТАБУ ЗЕТСКОГ НАР. ОСЛ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА

Достављено Вам писмо Чедомира Илићковића, лаборанта-болничара, да истом одговорите и направите списак свих потребних болничких ствари помоћу Др. С. Божовића, јер ми немамо ниједног лекара данас код нас.

Зашто није раније одговорено на писмо Илићковића по примљеном материјалу? Стално кукамо како не можемо набавити материјал, а неискоришћујемо људе који нам сами нуде своје услуге.

Материјал нека се шаље преко Ђешикопољског пошта за Главни штаб, који ће од њега достављати појединим одредима према потребама. Ђешикопољски вод, односно чета не смију од материјала ништа задржавати, како је то до сада рађено.

Блажо и Срђан треба да настоје и убијају она два Ђешићанина који су дошли да као доброволци иду за својим синовима у Саврак, јер је заиста њихов одлазак непотребан, а они као стари људи а добри борци могу много користити у Нахији.

Наредбу бр. 5 дајте да прочита Војво и Будо. И њима би упутили, али машина није могла да извуче.

Ако код њих има нека стара машина која се може поправити нека нам је доставе исправну.

Достављено Вам Саопштење Врховног штаба с тим, ако Вам је техника већ исто дала, да нам ово вратите.

СМРТ ФАШИЗМУ СЛОБОДА НАРОДУ!

За Главни штаб
народно-осл. партизански одред
за Црну Гору и Бок
(м. п.) Милутиновић, с. р.

П. С. За уторак и сриједу требају нам 6 товарних коња са 12 џакова ради преноса кромпира из Никшићке жупе. Због тога издајте наређење полит. комесаријату у Комаљу и Сеосцима, да са коњима и џаковима буду у уторак 2 децембра у зору на Разваче код нашег штаба. Тјераове за ове коње по једног за два коња даћемо ми.

Милутиновић, с. р.

Пошљите нам 10 парчи онака од вољујеке коже.

Мил., с. р.

(Петокрака звездала)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 23
30-XI-1941 г.

(Петокрака звездала)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА
Бр. Службено
6 децембра 1941 г.

Другу СПАСОЈУ ИВАНОВИЋУ

Драти друже, у овој ситуацији оружане борбе са окупатором и њиховим слугама од тебе се захтијева да си много више енергије и одлучности приступиш послу. Ти мораш тај твој велики недостатак отклонити једном за свагда, а то је неодлучност и колебљивост. Кажу нам другови да си много активнији него што си био али ипак још нијеси довољно одлучан нити захтијева данашњу ситуацију. Никако не спривајмо не водити са петоклоновским елементима, а колебљивим елементима ставити јасно до знања како ми борбу подијемо и како гледамо на оне који још држе пушке у запеклу. Тако исто ставити до знања јасно и одлучно да ми не трпимо никакве треће фронт јер је то у ствари фронт за окупатора, онима на које се то односи, ако које поштено до се бори нека ступи у партизано. Слабост је то мада кажемо: „да ће се тешко изаћи са овим или оним“. Потребна је одлучност и одлучност. Не смије бити никакво гледање петоклоновца и разбијача народне борбе ма у којој се форми појављивали.

Среће ти се нажда да је сва кучка реакција бишела око на друга Драгишу Ивановића. О томе треба пошести рачунал и ту банду потпуно опсирогити.

Твој садашњи положај је врло тежак а нарочито док друг Драгиша оздрављ, па је потребно да домаћино радиш и уздесетостручини своју снагу.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

За политкомесара
В. Божовић, с. р.

Командант,
Блажо Јовановић, с. р.

(Петокрака звездала)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА
Бр. 48
16 јануара 1942 г.

БОЛНИЦИ НАРОДНО-ОСЛ. ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Радоуће

Другарица-партизанка Хилда М. Вучинић је болесна. Незаним болест, услед недостатка удобности и њега сваким се даном погоршава, тако да се бијати констатација, стога се поменути упућује Болници ради лијечења. Другарица ће стиги тамо до 13 часова и до тога времена нека се припреми крени-постела.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

За команданта,
Срђ. Поповић, с. р.

ШТАБ ДОНЬО-ЉЕШАНСКОГ НАР. ОСЛОВ. ПАРТ. БАТАЉОНА

Бр. 25

1 фебруара 1942 г.

ШТАБУ ЗЕТСКОГ НАР. О. ПАРТ. ОДРЕДА

На наш предлог да се очисти пета колона у Љ. Нашији предузета је акција у заједници са Љонћ. Одредом, Љешкопољ. бат. Зетским бат. и 14 партизана из бат. „Вијели Павле“. Пави је извршен код Љонћ. Одред у заједници са овим и Штабом Љешкопоља. батаљона.

Батаљон „Царев Лаз“ са својих 110 и са 10 наших партизана имао је извршити акцију у селу Гољемади. У Крничко Жаријело наишао је на петоколону стражу. Дошло је до сукоба у ком је погинуло два стражара петоколонаша а један је рањен. Жртава наших није било. Нешто због сукоба са стражом, нешто због незгодности наше патроле на вријеме, те грешке вођиња, батаљон „Царев Лаз“ није ни стигао на одређено мјесто нити извршио задатак.

У Брежњинама су требали да акцију изврше око 50 Цуца и Бјелнца. Ту је био одређен већи број али није дошло, те услед тога и услед сукоба који је имао бат. „Царев Лаз“ брежњински петоколонашин су успјели утећи из својих кућа. Успјели су само да ухвате новог кандидата за претједника општине Брновића, којег су петоколонашин кандидовали, наводно да ће изабрати да се задну три требовања кад буде изабрат претједник. (Нова смицалица петоколонашка)

Лијешње и Вигор. Одређено је 25 Љешкопољаца, 10 из бат. „Вијели Павле“ и 4 наша вођиња. Чим су се наши партизани почели примичати овим селима, истурени стране петоколонашин опазили су их, јавили петоколонашима, који су из кућа побјегли и кад су наши партизани ушли у куће них није било, а на неким мјестима су нашли кревете празне који су још били врући.

Подстрина. — Одређено 20 партизана из Љешкопоља и два наша. Задатак извршен потпуно. — Истина ту није било ништа сем четворине за разоружање.

На Кокоте. — Били је 30 Зећана и око 50 партизана из Горњољешанског батаљ. и 10 партиза овог бат. Пошто партизани Горњољешанског бат. нијесу стигли на вријеме, наши су Зећани почели акцију, и приликом, опседајући села, мислили да су петоколонашин једни за друге, настало је узajамно препуцавање те се тако предвиђени задатак није извршио сем што је један ухапшен и разоружан од стране Зећана, који су га у оној општој пометњи собом одвели. Овај петоколонаш био је предвиђен само за разоружање. У путу до Кокота партизани Горњољешански разоружали су пет стражара петоколонашких, довели их код нас и ми смо их по саслушању пустили.

Штеци су били одређени 17 Љешкопољаца и два наша партизана. Ухапшен је један сумњив петоколонаш. Главног петоколонаша нијесмо затекли код куће иш је био на стражи како смо касније обавијештени.

У свему је заплићено 12 пушака, 4 револвера, једна бомба, и 1 дурбин. Нама је додијелено: 4 пушке, 3 револвера, од којих један неисправан и једна бомба. Бомба је додијелена другу В. Стајкићу а дурбин је задржао друг Владо Божовић.

О ситуацији после акције за сад можемо рећи: да Потстраници из Кокота нијесу присуствовали на скупу, који је одржан на Барутани и на коме се спремали и говорило да се нападне Штаб наш. Били сад док ово куцамо добијемо извјештај о данашњем скупу, да је одржат од 2 до 3 послје подне. Међутим сад дознајемо да су нијужани и са рукама дошли на Барутану. Што мисли још не знамо. Ми смо на опрези, али мало има одлучних партизана.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Политком,
Видат

(М. П.)

Командант,
В. Радковић, с. р.

(Потокрака знајезда)

ШТАБ ЗЕТСКОГ НАР. ОСЛОВ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА

Бр. 100

2-II-1942 г.

(Потокрака знајезда)

ШТАБ ЗЕТСКОГ НАР. ОСЛОВ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА

Бр. 100

2-II-1942 год.

ШТАБУ ЉЕШАНСКОГ Н.О.П. БАТАЉОНА

Акција коју сте извели има много пропуста. Основни је у том што сте требали партизанима са стране задржати док би похватили петоколонаше а не распустити их одмах и сада реакција може да се окупља и мобилише. Да је та реакција остала дан два изапа кућа би се разбила и би је напустили они ноштени и заведени сељаци. Није добар знак то што се они купе на Барутани не сматрају са ризицима и оружјем. Због тога је потребно да им се стави до знања на неки начин да је ово само опомена, а ако и даље продуже са својом издајничком работом да ћемо отпочети борбу до коначне њихове ликвидације.

Јавите поименично кога сте све разоружали, а које убијен и рањен.

Не дозволите да значај овога похода на пету колону искористе они него ми. Важно је да не схвате распуштање наших партизана као слабост. Држите мобилисане и приправке партизана да вас не изненаде. У том погледу немојте им много вјеровати. Управо не вјерујте им јер је то пета колона.

Наставите сада са извођењем акција на нашем терену засебно и комбинацијом са другим батаљонима.

Напомиње се да кад се врши напад да се све могућности предвиде а не овако.

Колико је могуће забрањите сумњивим одлазак за Подгорицу, а свима врните детаљан претрес кад иду и кад се враћају, јер су повезани са издајничким лавором у Подгорици. Ова „Саопштења“ добро проградите и припремите партизана на оштру и све оштрију борбу противу домаћих издајника, а то преко конференција међу партизанима и другим.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Командант,
Владо Јовановић с. р.

(петокрыта звјезда)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА
Бр. 131
7 фебруара 1942

Друзе Миго,

Потребно је да видимо како се развијају ствари у редовима партизана. Тамо изгледа ствари ратљу и има појава не само колебањности него и петоколони-ских. Ово треба сузбити и то оштро. Прије свега треба тачно расчистити које партизан а ко није. У партизане не може свако. Више се не може тријети стање да се не зна које командант а ко политком.

О свему се овом споразуми са политкомом батаљона или његовим замјеником, према томе који је ту. Нина треба одлучно рећи да они врше своју дужност како каже, а не као до сада, јер то није задово-љавало. Није се смјело догодити да политком и његов замјеник пођу у Висојевиће, већ само један а један да остане на терену.

У погледу одређивања политкома четних ми смо политкому и замјенику у батаљону једном наредбом дали одријенене руке.

Нагледа да Батрић саботира посао и за то треба дати доказе да тога изда смијенимо, а о овоме треба рећи Миловићу или Јовановићу да они ово виде и дају предлог.

Петоколониаше треба ликвидирати. Због свих тих ствари тако долази друг Драгана Иванковић, па се са њим види.

Образложите народно ослоб. одборе и нека се осјети њихов рад на терену.

На вама је да дате све од себе, што можете дати. Мене се чини да би могла више радити и да слабијим радом себе изолујете од маса, а предуштате масе неким колебањцима или петоколоницима. Добро о свему овоме поведите рачуна.

СМРТ ФАШИЗМУ — С ОБОДА НАРОДУ!

Другарски поздрав Зешић
(Благо Јовановић)

(петокрыта звјезда)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА
Бр. 241
5 марта 1942 год.

ШТАБУ ДОЊО-ЉЕШАНСКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗАН. БАТАЉОНА

Положај

Примили смо ваше писмо без датума које смо добили данас тј. 5 овог м-ца упућено по куриру Љешкопољског нар. ослоб. партиз. батаљона. Из писма се види да сте изненађени нападом окупатора и ако сте били већ раније од стране овог штаба упозорени да окупатор у заједници са петом колоном припрема удар према Љешкопољу и Љешанској нахији.

Писмо сте скренули правим напиратеља према унутрашњости штаба Горно-љешанског тј. главном путу Подгорича—Цетиње то му не правите сметње

за слободно кретање за сада, а позите на села па ако би окупатор покушао са паљењем кућа онда ступите са њим у борбу. Будетно и муничију чувајте. Поведите строго рачуна и уништавајте пету колону и то што жешће и ефикасније.

Успоставите чирете између себе тј. са штабом Љешкопољским, Команско-загарачким, Горно-љешанским, као и са Зетским, је, како смо обавијестили овај последњи вам је пуно и помоћ.

Очекујемо детаљни извјештај о неходу борбе: о мртвим, рањеним, паљенима и у опште о ситуацији на територији нашег батаљона.

Обавијестили смо да је др. Јовановић напустио Подгорицу и да се налази на територији тих батаљона (Зетски, Љешански или Љешкопољски), па и стојте да га признајете да би разменицима притекао у помоћ.

Тражемо партизане од овог Штаба немојте нам за сада слати, као и Подгоричане који се налазе на нашем терету задржите до даљег наређења.

Штабу Љешкопољског н.п. батаљона наређено је да вам достави 2500. (две хиљаде и пет стотина) тала, лири као помоћ штабу за његове потребе. Пријем истих потврдите.

У прилогу под № достављамо вам у преносу овјереном од стране овог штаба два примјерка Наредбе Главног штаба бр. 195 од 2 марта т. г. Један за вас, а други за Народ. ослоб. одбор који се налази на нашем подручју. Са садрж. њим његовом добро се упознајте и у свему се њега придржавајте.

Написали смо писмо другу Радоју Тетковићу, савјетодавном члану овог Штаба и исто упозорили на то, да се он не мијеша у ствари тога штаба (јер он није овлашћен да издаје и потписује наређења него је на то оклашћен штаб батаљона, а друг Тетковић као савјетодавни члан овог одреда ту је да се са вама заједно посавјестује, и помогне вам у сваким моментима.

Према окупатору и петом колони будите будни и опрезни и немојте дозволити да будете понова изненађени.

Наставите са радом како у народу тако и међу партизанима, путем конференција, сједница, забави итд.

Настојте и по могућности утврдите уороне неодазивању чета Комотско-Љекићске и Брежинске. Кривце за неодазивање ових чета саслушајте и по саслушању строго казните.

Слажесмо се са вашим мишљењем изложеним у писму бр. 29 од 28 фебруара т. г. у погледу смијенивања друга В. Ускоковића и П. Раичковића, а овај штаб води о њима рачуна.

Скрећемо вам пажњу на нашу НАРЕДБУ бр. 3 извешено у наш дјеловозник под бр. 195 од 24-II-42 нарочито на тачку IV и V-ту.

Мајо и Мило Вукчевић не могу бити партизани, а исто тако у нашим партијским јединицама не може бити „условних“ партизана, нама је стало до тога да имамо пет добрих а не педесет или стотину слабијих партизана.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

За политкома,
В. В. с. р.

За команданта,
Срд. Нрзаквић, с. р.

П.Свр. Пошалите списак Подгоричана који се налазе на нашој територији.

Достављамо вам дневну заповијест друга Стаљина поводом 24 Рођендана Црвене армије.

ПАКАО

или

коммунизм у Црној Гори

СВЕСКА

БРОЈ 8

Издање „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“ — ЦЕТИЊЕ

Сљедсћа, IX свеска већ се налази у раду. Материјал којим располажемо биће подијељен равномјерно по свим свескама.

Слике националних мученика и остала докумената примамо и даље. Све што смо добили или што убудуће добијемо изаћи ће у сљедећим свескама.

ЦИЈЕНА 5.— ЛИРА

Команданти партизанских батаљона командири чете и њихови помоћници

- Пејатовић Мирко, студент из Пљеваља; општина илинобрдска, срез пљеваљски.
- Јовић Јован, земљорадник, стар 30 година; општина матарушка, срез пљеваљски.
- Секулић Песјо, командир чете, стар 35 год.; општина петрушинска, срез даниловградски.
- Поповић Драгоје, стар 30 год.; општина мојковачка, срез бјелополски.
- Јанчевић Павле, командир чете; општина јеленачка, срез даниловградски.
- Зејак Душан, тежак, стар 32 г; општина павинопољска, срез бјелополски.
- Велимировић Б. Момо, студент, стар 24 год.; општина загарачка, срез даниловградски.
- Божовић П. Вуко, студент права, стар 30 г., командир чете; општина Доња Зета, срез подгорички.
- Карадаглић Никола, интендантски п. поручник, стар 29 год.; општина Горња Зета, срез подгорички.
- Милић Марко, стар 40 год.; општина љешкопољска, срез подгорички.
- Раичковић Васо, адвокат из Подгорице; општина љешанска, срез подгорички.
- Вуксановић Љубо, тежак, стар 35 год.; општина Горња Морача, срез колашински.
- Симоновић Лука, општина Прекобрђе, срез колашински.
- Ђировић Вуле, економ, стар 27 година, командир III партизанске чете; општина пољска, срез колашински.
- Кадовић Б. Милета, земљорадник, стар 28 г; општина вражегрмска, срез даниловградски.
- Поповић Б. Јанко, учитељ, стар 35 год.; општина вражегрмска, срез даниловградски.
- Кекић Љубо, земљорадник, стар 60 година; општина дробњачка, срез шавнички, сада се налази код своје куће.
- Маловић К. Зеко, земљорадник, стар 56 год.; општина дробњачка, срез шавнички, сада се налази пред судом.
- Жижић Божо, студент права, стар 25 год.; командир чете; општина ускочка, срез шавнички.
- Кецојевић Н. Митар, учитељ, стар 30 год.; општина планинопољска, срез шавнички.
- Тодић Ж. Аћим, земљорадник, стар 26 год.; општина жупопивска, срез шавнички.
- Перовић Бранко; општина дурмиторска, срез шавнички, налази се још увијек у шуми.
- Шљиванчанин Ђ. Трипко, командир чете, стар 40 година; општина дурмиторска, срез шавнички.
- Кнежевић Тома, земљорадник, стар 50 год.; општина шаранска, срез дурмиторски, сада се налази код четничког суда у Колашину.
- Раичевић Раде, земљорадник, стар 35 год.; општина Луково, срез никшићки.
- Чижевски Радоје, студент, стар 33 године; општина Луково, срез никшићки.
- Драшковић Ђорђе, надзорник пута, стар 36 год.; општина Луково, срез никшићки.
- Вучић И. Митар, земљорадник, стар 45 г., командант; општина пјешивачка срез никшићки.
- Копријанца Јосип, земљорадник, стар 60 год.; општина Вучи До, срез никшићки.

Имена комунистичких функционера настављају се у наредним свескама.

Политички комесари и њихови помоћници

Богоћевећ Неђељко, стар 33 год.; општина петрушинска, срез даниловградски.

Вуксановић Радомир, студент права, стар 32 год.; општина Бијело Поље, срез бјелопољски.

Батровић М. Михајло, гимназијалац, стар 22 године, четни политички комесар; општина Доња Зета, срез подгорички.

Ђикановић Милан, студент, стар 27 година; општина Љешковолска, срез подгорички.

Јанковић Стано, тежак, стар 37 год.; општина Матагужи, срез подгорички.

Ускоковић Видо, обућар из Подгорице, стар око 38 година; општина Љешанска, срез подгорички.

Брауновић З. Ново, стар 27 год.; општина Прекобрђе, срез колашински.

Булатовић И. Рајко, тежак, стар 19 година; општина ровачка, срез колашински.

Абрамовић Петар, земљорадник, стар 27 год.; општина Луково, срез никшићки.

Ђукановић Душан, земљорадник, стар 25 год.; општина Луково, срез никшићки.

Никитовић Миленко, ђак гимназије, стар 24 године; општина дробњачка, срез шавнички, налази се још увијек у шуми.

Мијовић Павле, студент, стар 23 год.; општина дробњачка, срез шавнички. Умро је.

Срдановић Јагош, студент, стар 24 год.; општина дробњачка, срез шавнички. Налази се још увијек у шуми.

Јоцовић Радосав, тежак, стар 31 год.; општина ускочка, срез шавнички.

Радојевић К. Радомир, надзорник пута, стар 32 год.; општина пивска, срез шавнички.

Криваћевић Миладин, правник, стар 28 год.; општина шаранска, срез шавнички. Осуђен на Жабљаку на 5 година робије од стране четника.

Килибарда Мило, пољопривредни референт, стар 30 година; општина никшићка, срез никшићки.

Перовић Бранко, политички комесар; општина дурмиторска, срез шавнички. Налази се још увијек у шуми.

Поповић Павле, позадни политички комесар; општина дурмиторска, срез шавнички. Стријељан од стране националиста на Жабљаку.

Алексић Ј. Вељко, земљорадник, стар 28 г., замјеник политичког комесара; општина Вучи До, срез никшићки.

Перовић С. Драгиша, земљорадник, стар 35 г.; општина вражегрмска, срез даниловградски.

Поповић Б. Милован, студент медицине, стар 21 год.; општина вражегрмска, срез даниловградски.

Грозданић В. Крсто, ђак учитељске школе, стар 20 година; општина вражегрмска, срез даниловградски.

Јовановић Радивоје, земљорадник, стар 28 г.; општина вражегрмска, срез даниловградски.

Бацковић М. Алекса, судијски приправник, стар 30 година; општина пјешивачка, срез никшићки.

Костић Душан, студент филозофије, стар 28 г.; општина пјешивачка, срез никшићки.

Партизански судије и њихови помоћници

Остојић Миладин, тежак, стар 60 г.; општина Мелак, срез пљеваљски.

Видојевић Жарко, пјешадиски поручник, стар 33 година; општина ивинобраска, срез пљеваљски.

Милићевић Будо, учитељ, стар 30 год.; из Пљеваља; општина матарушка, срез пљеваљски.

Анђелић Новак, тежак, стар 35 г.; општина ођевинска, срез пљеваљски.

Росић Даница, студенткиња, стара 23 године, кћерка Уроша Росића, рођеног брата патријарха почившег Варнаје; општина готовушка, срез пљеваљски.

Бољевећ Михајло, студент, стар 26 г.; општина Горња Зета, срез подгорички.

Нишавић Мираш, ђак VIII разреда гимназије, стар 24 г.; општина равноречка, срез бјелопольски.

Перовић Перко, из Круса; општина љешко-польска, срез подгорички.

Мугоша Шпиро, општина љешкопольска, срез подгорички.

Раичевић Владимир, чиновник финансијске дирекције, стар 37 г.; општина љешкопольска, срез подгорички.

Калуђеровић Мирко, тежак, стар 25 година; општина Матагужа, срез подгорички.

Пижурица Н. Симо, земљорадник, стар 50 г.; општина ровачка, срез колашински.

Жарић (име и занимање непознато), стар 37 г.; општина польска, срез колашински.

Перовић С. Драгиша, земљорадник, стар 35 година; општина вражегрмска, срез даниловградски.

Гроаданић Н. Перо, земљорадник, стар 62 г.; општина вражегрмска, срез даниловградски.

Јовановић Мило, земљорадник, стар 60 год.; општина вражегрмска, срез даниловградски.

Стојановић Драго, земљорадник, стар 30 г.; општина Луково, срез никшићки.

Машуловић Никола, студент, стар 40 година; општина Луково, срез никшићки.

Вучинић Божо, студент, стар 26 год.; општина Луково, срез никшићки.

Јауковић Сенка, учитељица, стара 25 година; општина дробњачка, срез шавнички. Налази се још увијек у шуми.

Модовић Јосиф, судијски приправник, стар 35 година; општина дробњачка, срез шавнички. Налази се још увијек у шуми.

Ђуричић Коста, земљорадник, стар 49 год.; општина дробњачка, срез шавнички. Налази се пред судом.

Џебаловић Јован, земљорадник из Церова; општина пјешивачка, срез никшићки.

Котлина Богдан, студент, стар 31 г.; општина ускочка, срез шавнички.

Мићановић Вељко, студент, стар 24 године; општина планиновска, срез шавнички.

Јовановић Р. Радоје, земљорадник, стар 36 година; општина вражегрмска, срез даниловградски.

Ђоровић Јован, пропаги ђак, стар 34 године; општина дурмиторска, срез шавнички. Извршио је самоубиство кад је био опкољен од националиста.

Џелати и њихови помоћници

Жугић Михајло, учитељ, стар 40 год.; општина Мељак, срез пљеваљски.

Јауковић Данило, студент, стар 26 година; општина готовушка, срез пљеваљски.

Јелић Милован, студент права, стар 32 год.; општина павинопольска, срез бјелопольски;

Мијовић Р. Миленко, тежак, стар 22 године; општина Доња Зета, срез подгорички.

Шарановић Њако, општина љешкопольска, срез подгорички.

Радловић Русо, општина љешкопольска, срез подгорички.

Радиновић Димитрије, чиновник, стар 30 год.; општина љешкопольска, срез подгорички.

Перовић Перко, општина љешкопольска, срез подгорички.

Крковић Момир, тежак, стар 31 год.; општина Горња Морача, срез колашински.

Смодовић Милорад, ђак VI разреда гимназије, стар 20 год.; општина польска, срез колашински.

Ракетић Милан, путар, стар 39 год.; општина дробњачка, срез шавнички. Налази се још увијек у шуми.

Радовић Миле, земљорадник, стар 23 године; општина дробњачка, срез шавнички. Налази се још увијек у шуми.

Кнежевић Велимир, професор, стар 29 год.; општина шаранска, срез шавнички.

Јоцовић Радосав, тежак, стар 31 год.; општина ускочка, срез шавнички.

Бјелаковић Војин, општина планиновска, срез шавнички.

Браковић Р. Мирко, земљорадник, стар 23 г.; општина никшићка, срез никшићки.

Кољевић Илија, земљорадник, стар 37 год.; општина дурмиторска, срез шавнички. Налази се још увијек у шуми.

Ковачевић Јово, земљорадник, стар 39 год.; општина дурмиторска, срез шавнички. Налази се још увијек у шуми.

Милатовић М. Васо, земљорадник, стар 38 г.; општина вражегрмска, срез даниловградски.

Милатовић Р. Митар, земљорадник, стар 35 година; општина вражегрмска, срез даниловградски.

Лучић Л. Раде, земљорадник, стар 35 г.; општина вражегрмска, срез даниловградски.

Тодић Ж. Јанко, столар, стар 28 година; општина жупољивска, срез шавнички.

СЛУГЕ АНТИХРИСТА

У Светом писму је речено: „Много је змијих, а мало је изабраних“. У интризи Господњем нађе се доста посленика, сваки је радио на својој бразди. Дође страшна ура. Поклекнуше плахи и лакоми! Подлегнуше они који немаху мушкости, а они који имаху духовне снаге и који храниху зајет у души својој, остадоше вјерни Христу.

Једни убијаху и убијају; други су жртве, немаче као „јагње Божије“. Једни су Антихристови, као „аждаха велика стара змија, која се зове Јаво и ситона који вари сап засиоци свијет, и забачена би на земљу, и виђени љезници забачени били с њом (Откр. Јов. 12,9). Други — и кла умираху, под немилосрдним ударцима Јудџ, благодарно се сјећаху Бога: „Сад поста спасење и сила и царство Бога наших, и обљет Христа његова; јер се збоци оплоди браће наше, који из оплодише пред Богом нашим дан и ноћ. И они га

побјеђивше крвљу Јагњетовом и ријечју свједочанства својега, и не умираху за живот свој до саме смрти“ (Откр. Јов. 12, 10, 11). Последњи крик оне друге, последње драге нам, свештене браће бјеше: „Да, Господе Боже, Сведржитељу, испити су и прави судњи Твоји“ (Откр. Јов. 16, 7).

Демојске силе, међу којима, нажалост, нађоше се и неколико губана небрата, настапаше као пасаљ комунизам, а то нас потегнуло на ону апокалиптичку змију, о којој ап. Јован каже: „И би ухваћена змија, и с њом лажни пророк који ућини пред њом знаме којима првари оне који примивше жиг змијерни и који се поклањају икони змијој: живи бише бачени објаве у језеро огњено, које гори сумпором. А остаци побјеђени билие мачем онога што сједи на коњу, који изиђе из уста његовијех; и све се стање иштитише од меса њихова“ (Откр. 19, 20, 21). Тако казаша чепи сатанске слуге „обучене у хаљину правду од крви“ (мсто: 19, 13).

Протојереј ЈАГОШ СИМОНОВИЋ

архијерејски намјесник
богохуљник и крволок на Колашина

У пастирској дружини нађе се још један апостат. Чујмо како проповиједа овај невјерник и богохуљник: „Тридесет и пет година, — каже Јагош — погани језик и његова пакосна душа, — лажно сам ти проповиједао“... Ми му одговарамо: „Рече безумник: нема Бога!“ И боље је што је оваквих лажних пророка нестало из свештенопастирског круга. Мјесто му није било у цркви ни међу хришћанском нашом браћом, јер оно што је мислио, то је, ево, изговорио на комунистичком скупу. Не осјећа стидо! Код њега нема гласа хришћански осјећај, свијест му је сажењена. Замислите: вар није безумље одрећи се крста и припити петокрцу, на оврло безочно хулити и блувасти!

Није оваје у питању бујан младик. Овај невјерник рођен је 27-IV-1893 године у Ђељини (Морача).

Овај апостат уснијева да дође до високог црквеног достојанства: протојерејског чина. У комунистичком уставу диже и он црвени барјак, војује срамно противу свог народа, противу Бога и Цркве свете и, изгледа, још овај паклени дух није мртав. Вјерит је да се и у змију рупу може завући, да сачува скотски свој живот. Шаље своје посланике са „другом“ Блажом као „нијерски референт IV црногорске бригаде“. Богоотпадници се још крију, знају да богопасни народ наш не да њеру, на које да престави да се и тамо, у томе подзељу, храни још вјера у Бога. Српски народ чију крв, ви хијене, испијате познаје нас по погмбелним њимм радњима. За казну њимм Бог млати, а гласом нам колац спрема.

Ближи се крај тламе њимм животу, Јагону!

БЛАЖО МАРКОВИЋ

свештеник
чувени блудник и крволок

Рођен је 15 марта 1905 године у Брчелима, срез барњак. Службовао је у Баниту — Сенти и Цочинац, одкле је 1938 г. у фебруару примјештен на Цетиње. Ту је служио у Црквеном суду.

Отрагу неколико година на Цетињу се оснива задруга „Сељачко братство“, касније „Сељачка самопомоћ“, која је основана са циљем привредног и економског подизања села на задружној основи. Један од њених оснивача био је и Марковић, који је у истој заузимао положаје секретара, члана управе и, најзад, претседника. Колико је и како ова жалосна установа одговорила својој сврси, освједочили смо се касније за пријеме крваве комунистичке револуције. Марковић, миж. Ђуровић, миж. Жижих, Ракијатовић, Симо Цаковић — сви функционери задруге — стварају се на чело комунистичког устанка и данас се налазе у шуми, уколико нијесу погинули. Под видом болести, у новембру 1941 год., Марковић патуишта дужност, одлази у село и отуда развија превратничку рушничку акцију. Следи га и жена Олга. По злу их памти Црница. Бијес и поамама обузима читаво његово биће, изневје-

рава заклетву коју је при примању свештеничког чина положио, окреће леђа Богу, удара противу свију наших духовних вредности, иде антихристовим путем.

Сада се овај жалосни пастир јавља као „ијеронимовједни референт I пролетерске народно-ослободилачке бригаде.“ Звучи ли, овај до Бога, овога сатанског светилца: каква ијера код пролетера? Каква ијера такав и поп. Овај Јуда ијерито се укривао. Обрзава је скинута са овога лажног апостола и по безбожничким и ненародним његовим разовима познали смо овога небрата. Јуда је за награду због издаје Учитеља добио 30 сребрника, али се објесно, а за његову награду купи се „њива крв.“ У помору који комунизам нанесе и наноси недужном српству, краљу купа целатске руке овај „тат и разбојник.“ Божија и народна казна, тешка и нечувена, чена га. Ни он ни његова сатанска дружина неће јој умаћи.

Одлуком Његовог Високопреосвештенства Митрополита црногорско-приморског г. Јованкија, МБр. 465 од 16/3-IV-1942 г., стављени су под Суд, отпуштени из црквене службе без права на пензију и стављени су под ЗАБРАНУ СВЕШТЕНОДЈЕЈСТВА, јер су „починили тешке кривице по канонско законским прописима узимајући активног учешћа у комунистичком покрету, који одричући вјеру у Бога иде директно против религије односно хришћанства чији су они претставници, стварајући саблава вјерним и наносећи срамоту свештеничком чину“:

Јагош Симоновић, бив. арх. намјесник у Колашину;

Блажо Марковић, бив. судски тужилац Црквеног суда на Цетињу;

Видак Дракић, бив. парох брескутски, у срезу подгоричком, и

Ђорђе Калеван, бив. парох слатинско-гостински, у срезу данловградском — који се налазе у одметништву.

Истом казном кажњен је и Руфим Жижић, бив. в. д. настојатеља манастира Бијеле, у срезу шавничком, који је, такође, у шуми с партизанима.

Љед кајора ПЕТРА С. ЈОВАНКИЈА паде на јаме у шаторском крилу

МЈЕСТО СВАКОГ ДРУГОГ ОБЈАШЊЕЊА

Ту негде скоро одржан је некакав „Конгрес народног свештенства и студената теологије на ослобођеној територији“. Проглас са конгреса потписали су, поред осталих: и „протојереј Јагош Симоничић њеронсповједни референт 4 личке ударне бригаде, Блажо Марковић референт 1 ударне бригаде, Руфим Жижкић (бив. в. д. настојатеља манастира Бијеле), Блажо Радоичић парох у епархији далматинској родом из Пешиваца, Мато Антуновић студент теологије, Веселин Коприница њерски референт 5 ударне бригаде, Веселин Булатовић в. п. референт 3 бригаде, Ј. Карамитријевић из Нове Варош, Ристан Павловић из 3 бригаде“.

У почетку тога скупушког саопштења стоје ови редови: „У редовима народно-ослободилачке војске боре се сви слојеви нашег родољубивог друштва. Тако ми свештеници за које нећемо Шелски Проганда каже да бивају дезоборирајући убијани од наше народно-ослободилачке војске, не изостају у борби за сваку народну слободу“. Са конгреса су упутили поздрав „свештенству руске православне цркве Руског Совјетског савеза“, који су завршили покликом „Живео друг Стаљин!“

У поруци упућеној Српском народу читамо и ове ретке:

„Преко 20 година Српски православни народ био је одијељен од Руског народа и његова Српска црква није дозвољавала да се са њом Врхосавиј руске цркве... Српски народ није видео злочинства као за прошле шест мјесеци, које су починили окупатори и њихове слуге... Никад српски свијет није био слободнији у изрицању прикреног обреда нишане је ограда српског свештенства било ближе својем народу него сад... Свега српског свештенства долина католичко и муслиманско свештенство да му се придружи... Врхосавије, врхосавије и лажи.“

Е, дед да их вазимо! Каква вјера код пролетера такви и „попови“! Замислите: лајик студент теологије Веселин, учитељ Ристан, студент Мато вјерски референти свакоко са свештеним функцијама! Организују људи „живу цркву“ или неки друго замјешатељство. Гешко да се чојек снађе!

Ударани су на осјетљиву жицу: рамећу се родољубљем, а какви су били и остали патриоте осјетливи на њих добри свијет на сопственој кожи. Бог нека им за то суди!

Хвале се: да су живи и да им ништа међу партизанима није било. Не причају нам шта су небраћа од браће свештеника радико. Чујте нас: тринаест свештеника у самој митрополији црногорско-приморској убили су; три свештеника су стријељана усајед комунистичког устанка. Мртви најбоље говоре и одговарају безумницима: крв на вас и на дјецу вашу. Бог нас као, богана изрази!

Како су „слободобранитељи“ по злу ће их памтити жалосно Српство.

Кажу: „српски народ није видео злочинства као за прошле шест мјесеци...“ И ми им признајемо, али идемо даље: Српство не памти онога зла и злочина, варварства и безумља у својој историји, какла

су партизани чинили. Јер ево примјера: зар су Турци, које узимамо за примјер вандализма, пуцали на свештеника у цркви, под ослепљивањем, кад врши најсветији чин — божјем литургији? Нијесу! То сте, „завојравни“ партизани, урадили ни када сте покушали да убијете поч. свештеника Риста Јарамаза, на Божић 7 јануара 1942, у цркви у Почевовићима. Турци и незнабошци поштовали су и сва освешћена мјеста, више. Убили сте попа Јарамаза на Јовандан 20-1-1942 са крстом и спитрахиљем у руци, кад је требао да служи службу Божију.

Други примјер, кривосудици! Какво сте светогрђе починили у Врхосавијском манастиру? Ми ту њерско-народну светињу чувасмо као зеницу ока. Нека историја много нам прича. Моћ тих светих знања нас је чувала и очувала. Ми то светиштво побожно држимо и бранимо. Што је састо, нека Светоме служи! А, партизански „моп“ направил од њега блудничке одје. Богу је плакати! Нећемо рећати остала недјела тих „свештених главара“ у црвеном колу... Причаће језиве ова свеска, која се пише са сузама. Свиједочиће крв тринаест свештеничких. Приповиједаће убудуће жива приповијетка скамењене срочали 8 свештеничких породица и многе и многе друге, па се вашим нељудским работима броја ни краји неона.

Куд та срећа да сте већ једном мртви, али: „Бе враг црни задари ђавола међу оном шомом аљковца, те нам даде оваког посла, па јошт каква посла крвавога“ (Његош).

Ми злочине не чинимо, већ се од зла бранимо, а право самоодбране дају нам и закони људске правде, и закон неумитик и закон Врхосавија „Зло чиниш да се од зла браниш, ту злочинства нема никаквога“, рекао је најумарији митрополит Владика Раде.

Говорите о слободи вјере, а ми смо наведи два примјера. Шта сте урадили широм Црне Горе од цркава, манастира, свештених мјеста, свештених предмета, какву сте пустош унијели у наш добри морал; како сте обрнули хришћанску цивилизацију; колико сте ерозали духовни углед Црногораца; какве сте крваве методе примјењивали; колико сте невинне крви попили; зар звона не бијажу умукила за крваве наше владе у Црној Гори; зар се смјаше служити служба Богу? Ви нам нећете одговорити, али ће десетијама и стољењима причати страдањима Црна Гора, чију сте најкрвавију повјесну страницу исписали, да је, истина кратко али за нас предуго вријеме, у овом епископском крају владала једна нечовјечна мена, која је нестала, али оставила поразне трагове иза себе, а која се зове комунизам.

Позивате свештенство других вјера на сарадњу и да вам се придружи. Ту сте се показивали шта сте: крвавије Српство. То је ваш рад, по коме ћемо нас, и овако предобро познате, познати. „И духовник може залудити“, признао је и Његош.

Срећа је да нас нико не слиједи, а кад кажемо нико, мислимо на оно што је вриједно и позитивно у нашем народу. Црква је остала на висини. Свештенство је остало на својој и само својој линији: службе Богу, службе Господу Христу, службе Цркви, службе Светосављу, службе својој нацији, службе на јеванђелиским начелима. На тој не зајетној линији остали, а оних који су пали у светој борби против безбожника, побожно ће се сјећати и у срцу сваког, у души, наградиће им дивни споменик, јер су били и остали са земљи, анђело свијашу.

НАШИ СВЕШТЕНОМУЧЕНИЦИ

Вјерне слуге помјани, Господи!

Умру свештеномученици светосавско, Немина се крп пуним. Немаћим старим подижу свој поглед небу. Младошћина дјечаци из Јана и урмилу беспомоћно кликују мајку. Својим патриоти не таје да жигују безумне атентисти комуниста. Непометно се равају са ђелатима, али неброћа младећина туку, дитими тијело крозирају, жине у пећине бацају. „Срб је Христоп, радује се српци“!

У читави мрмних националних борника нека добију достојно мјесто ова лопов браћа. Нека се с пошасом потамство сјећа пил и њихових светих жрташа. Нека успомена на изгубљене ошеле, браћу и бравне другове живи побожно у њиховим сјећању и нека кроз ту свијетлу пошту и благодарну чуство живо и надајују се. Нема нишким крстоносним параштајина то остану трајним и свијетлим примјерима постојаности, акције и стваралачке у служби националне и домовинске мисли.

И Црква, вјечно „војнистајућа“, на крсту је. Неки најбољи ревнители постају у једном судбинском часу. Црква је овим светим губитцима, овим рано погинулим синовици и слугама рекла: Знам твоје дјело и труд твој и трпљење твоје, и да не можеш списати злијех и искупила си оне који говоре да су апостоли а нијесу, и мноштво си из лижне; и подиго си много и трпљење њихово, и зине моје трудом си се, и нијеси суетао“ (Откр. Јов. 2, 2-3).

АРХИМАНДРИТ

НИКОДИМ ЈАЊУШЕВИЋ

настојатељ манастира Жупе код Никшића

Рођен је 6-III-1875 године. Умро/погинуо је у чин јеродјакима 22-X-1999 године и погинуо је немирно.

„Достојно је Јање заклано да прими силу и богатство и премудрост и јачину и част и славу и благослов“ (Откр. Јов. 5, 12).

Ви сте, мученици, неустрајно проповиједали ријеч Божију. Позивали сте нечестивце к вјери, безнадомним уливали наду, разбојницима упућивали на љубав. Узвудно: Смијене упућујући, глумиш поштом, окореним гонарици а милосрђу и племенитости! „Незнабошци дођише у достојанство твоје; оскрнавље свету цркву, (градове) претворише у зидине. Трунове слуги твојих дадоше птицама небеским да их једу, тијела светили твојих унијерише земаљским. Пролише крв њихову као воду . . . и не бјеше мо да погребне. Поставдосмо потемнјех у сусједи својих, ругају нам се и срамоте нас који су око нас . . . Излиј, Господе, тигев Свој на народе који Те не знају и на царства која не признају Твојега имена“ (Пс. 79, 1-4, 6).

Кад нечисто саво надвладаше Вас, сужине Христове, свештеници, Вас прве синове богоносног нашег народа; Ви се смјерно, као благодјесници поне слободе у Христу, молисте Богу и говористе: „Господе Исусе, прими дух мој“ (Дј. ап. 7, 59). Душе су Ваше у мртучју Пистиреначелишмо, Ваше гробнице претстављају вјечно пламтеће думке, које ће нас преживјеле окупиљати да, над нашим ранима, и за спомен оних чије тропино тијело још скривају тајништвена скривањима, прижежемо поштомину, по-молимо се Богу за Ваш вјечни починак и частан и вјечан спомен у српском роду.

ВЈЕЧНА ВАМ ПАМЈАТ!

у црквеној служби. У последње вријеме био је настојатељ манастира Жупе, гдје је овај равнотисни свештено-служитељ дпо доказа своје пуне стваралачке моћи и љубави према св. Цркви и своме позиву. Могао је још овај крелки човек да рази и ствара на Божијој и народној ниви, али разбојничка рука прекида нит његовог живота.

Он је био приа жртва комуниста. Пада у служби свете црквене ствари у манастиру, чијем је старању и руководењу био поштерем, 29 јуна 1941 године. Тога дана у 8 сати увече архимандрит се одмаривао у манастирском конаку последије напорног думног рада. Убине су ту. Војазли за архимандритов живот припремила га је била да олама у случају немоћног напада потријати склоности у својој одаји, одакле је могао пружити одбрану разбојницима. Пролаз тамо био је забарикадиран. Осјећа са топот дуди, њих 5-6. Повикзо је: „Губите се, нитици!“ На тој зрик његово тијело крозирало је 5 пушчаних талози. Смрт је готова. Последије његове поштомине разбојници приступају плачци, која није поштећела ни његово ни манастирско, па ни његових 16 одликована.

Овај свештеномисник имрио је хришћанску истину, будно црквену и националну свијест и у Новом Свијету — Америци, учествовао је у ратовима, много пута срео се са смртном стравом, али му, ето, би Промислом одређено да погине на прагу свете куће-манастира Св. Луке, за кога је тако усрдно ревновао.

Вјечна ти успомена, мучениче!

Архимандрит СЕРАФИМ ЦАРИЋ

настојатељ манастира Свете Тројице
код Пљиваља

(Слику ћемо накнадно објавити)

Првог децембра 1941 године комунисти су око 2 сата ноћу ударили са свих страна на Пљиваљ. Поред манастира Св. Тројице прошило је неколико стотина. Борба се водила жестока и крвава. Око 7 сати у манастиру је служена јутрења. Богослужење су објављивали збога тога што су комунисти неовлашћени пријетили. Око 8 сати архимандрит Серафим обратио се комунистима и молио да се одстране од ове светине, коју су њихови претаци подицали и бранили, а ако имају противу нега што лично, не бјежи од смрти. Комунисти одговарају: „Хајде, ти итумане, у собу, нећемо ми теби ништа, а за нас је највећа светина слобода, за коју се ми боримо.“ Топовске гранате ударају у манастир, гаје су безбожници напали експлозивне, комунистички лешјеви нису се око порте. Архимандрит предвиђајући да манастир може бити порушен у највећем још борбе спреми се, одлази у Пљиваљ у гимназију, код директора поч. Добривоја Милетића, који је знао италијански језик да би код италијанске команде подјејствовао, да се ова древна српска светина, која је око 800 година служила Богу и хришћанској цивилизацији, сачува. Архимандрит је молио од братије да не одлази, јер ће погинути. Он је неустрашиво продужио са ријечима: „Ако манастир сруше не треба нам живота. Они ће нас побијти.“ Жив је дошао у гимназију, гаје је Милетића нашоо задовољно од комуниста. За његово убиство протествовао је, иако што су овог сијединог и заслужног старца комунисти убили на пушчама и ошљачали.

Пошто су комунистичке банде одбјене и растјеране од италијанске војске, а затим поч. архимандрита, директора Милетића и остале невиних жртве безбожничког варварства сахрањени су пети дан у народном гробаљу, одакле ће у своје вријеме његове мученичке кости бити пренесене код манастира и сахрањене уз одавање поште, коју је својим несебичним апостолски им трудом и патриотским жаром заслужно овај тридесетогодишњи служитељ Бога и нашег богопоштоваога народа!

Слава овом заслужном свештенослужитељу!

Протојереј ЛАЗАР РАДОНИЋ

парох речински у Колашину

Рођен је 3 априла 1873 године у Мајинама, општина будванска. Свршио је 6 разреда гимназије и манастирско богословију. Рукоположен је 17 септембра 1901 године и отада је био прекида у црквеној служби.

Завио у године, измучен и болестан, користио је боловање у току последње године службе. Боравши у мјесту службе, далеко од својих који живе у Котору, наишла је и на нега у Колашину смртна страву, у времену када овај град освојили партизани. Није изгубио присебност, јер је могао мислити какан би га ако уздас стигао од комунистичке мафије. Пребјига се кроз планинске клине и одлази за Пећ, одакле је илуцино био добићти се до спога дома, у Бокви. Комунистичка вријежа далеко је пустила своје трагове, и тамо, у по приморјети и српској историји

славној, Пећу, бар од комуниста не страхује. Али, где чуда! Мрак је, ствара грее дому свога рођака Крста и на прогу зликовца 15 јануара 1942 године, убијају прота Лазара. Срушио се мртав! Ни ријечи од себе. Нестало је још једног непријатеља ове луд-

ске немани. Комунисти уписују у књигу својих недијела и ову своју жртву, дугогодишњег свештенослужитеља, који се завијетовао „да чува стадо од звијераи“.

Јануар 1942 пул пљам и народног страдања, дану су лукави, часови туге и уздаха мученичког нашег народа. Прота Лазар могао је у Пећу, да се тако јаде: „Вражија сила одевуд опколила. Да је иће брату у синјету, да пошвали ка да би помогао“ (Његош). Дошло је ускоро час народног буђења, националног устанка: народна освета и наша нечовјечним дјелима комуниста, слиједи ове злотворне душе „Јер су мншца, име црногорско усакренили с косовске гробнице, над обликом у иштешко царство, ће Објалић над сјенима влада“ — (Његош).

Свештеник ПЕТАР ВУЈОВИЋ

парох метеринско-арушички

из Жупе Добрске

Рођен је у Жули Добреској 21 јуна 1896 године. Свршио је, последије основног образовања, нижу гимназију и богословију на Цетинју. Рукоположен је у свештенички чин на Петровдан 1925 године и отада је непрекидно, до мученичке своје смрти, у црквеној служби. За његов примјеран и подражавања достојан рад у циниграду Господином, Његова Свештост Патријарх српски Гаврило одликовао га је првеним појасом 1938 године.

Овоме и човјеку и свештенику све се дијело може рећи. Друг и пријатељ, какав се ријетко данас у овоме колебљивом друштву налази; свештеник и отац — какве јеванђеље од нас тражи; учитељ и саветник — мудар и добронамјеран. Сваки његов потез је дубоко арио и промишљен, промишљен спажљивањем и саосјећањем. Учи, саијетује, кори и

исправља, увијек и на пријеме. Злу се тако мушки одупири. По карактеру је постојан као стијена, по снази и тијелу и ума и духа крпак као див, а по смирености поштан као подвижник. Право свјетло и око снајету. Ко да не зажали за тобом, добри мије

Петре? Жалиће и Црква света, којој си тако часно служио; жалиће вјерни, које си тако мудро и очински руководио; жалиће свештеници — браћа твоја — којима си данас, у њиховим приријеђеним редовима и ослабљеној снази, насущан и неопходан био; жалиће дубини и породици твојој, која прерано изгуби хранитеља и бранитеља. Сви ће те горко оплакивати: друштво си јако погодио, јер је оно требало немара и стубова твога соја, знања и воље. Сви смо те требали живи. Али твоју смрт хтједоше богоотпадници који, ето, погубише тебе, једнога од понајбољих међу нама. Изгубио си главу за свету ствар. Пао си витешки, као први Христов војник, као првоборац светосавских мученика. Као да чујемо твој потресни и некад громки глас из Куновог Присоја, из оне бездани, одакле се 5 пуних дана издијао крик једнога патриоте, примјерног и честитог Србина, који вражијем котилу довикиваше: „Вјежи гради крсто с рода“. Твоје измучено тијело и уцвијелена душа нашла су вјечног одмора, јер си рвјски мир укртини заслужио; јер си светосавски род својим честитим родољубивим радом задужио трајном благодарношћу. Вјечне успомене у народном сјећању доказ је и она дирљива пошта коју ти је народ твога и сусједних племена, на дан сахране твога трошног тијела, 2 маја 1942 године, написао.

Вјечан ти спомен и лака, краљу мученика, а сузана твојих многобројних поштоваца и пријатеља опрошена, груди драге ти српске земље, за чије си идеале и живот свој дао.

(Детаљи о погибији овога врлог родољуба објављени су 1 св. „Пахла“, стр. 17-18).

Свештеник ПАВИЋ РЕКОВИЋ

парох павковићки

Рођен је 20-VII-1897 у Загарачу. Рукоположен је 6-I-1929. Службовао је у Ублима Чевским и Пам-

ковићима. Учествовао је у ратовима. Богословију је завршио на Цетинју 1928 године.

Храбар и истрајан, добар свештеник, добар и чољек. Див по снази, крпак по вољи, омњан и поштован. У борби херој, у акцији олучан, на линији непоколебљив, по карактеру шрет, по срцу добар, по души племенит.

Жиотна олуја рано га је захватила. Његова интелигенција и брзо снажњење у заплетима, извели су га на прави пут. Осјетио је глас савјести и позив воље, да, ико у подмаклим годинама, настави школовање у богословији и посети се тешком, али светом, познату свештеничком. Ето, у тој духовној градини развије овај добри свештеник. Свака његова брзада у благословеном врту дубоко је зорана, домијела је добар род за паству, а за њега пун горчине и чемера. Он није био половитан и слабић. Знао је добро пут којим ваља ићи. Сино је несрнута безбожницима у очи, да народ воде тоталној пропасти. Умно је истаћи узвишеност духовних вредности и освајајућом бистрином и рачитошћу побједити комунистичке обмане и разголићити њихову заблуду, које добронамјерном сељаку покушаваху натурити. Са ријечи прешао је и на дјела. Сматрао је, правилно, да живим примјером треба крстоносном ланем народу прокртити пут недријој будућности. У првим данима Националног покрета видимо овог Христовог војника као бораца у првим националним редовима. Ту и пада недокљично покошени комунистичким хитцима.

У истребљењу савремених „патурица“ иде даље од свога замишља и своје парохије. Видимо га и у Бањанима првог међу примца. Ту у селу Капавицима, пада мртав 2-VI-1942 године овај неустрашиви свештеник-служитељ. Тринаестог јула 1942 године пренешен је и сахрањен у родном мјесту. За собом оставља жену и 4 дјеце.

Ko je poznavao pok. Paviћа potjeđan ga je na one naše stare dobre i уважене свештенике. У њему срећемо пуно њавих разних особина: интроверца, храброст, понос, борбеност, отмено држање, а то је све тако складно било стопљено са примјерним пастирским одликама: равнаношћу, црквеношћу и осталим духовничким својствима. Он је и противнику импонирао, јер је код њега сријетао много што-шта што га је поучавало, и у души му изазивао страх и поштовање.

Животни путеви су нескривени. Живот је велика тајна. У томе абивању човјек је загометан, рекло би се ствар од не много значаја. Правилно схваћен смисао живота на земљи, одређује и цијену живота. Ако човјек од себе даде нешто од чега ће наступити корист ближњему, његова вредност не смје се потцијенивати. Ако ли, пак, човјек живи за себе, нема много губитка ни кад га нестане. Поп Павић је живио за друге, ратовао за браћу своју, пострадао за правду, погинуо за добро Цркве и нације. Губитак попа Павића осјетила је Српосавска црква, али је рањен читав крај, али је покошени његова нејака породица. Ка, његовим примјером млађе ће се генерације учити: којим путем ваља ићи кроз живот, како истрајно треба стојати на бранику наших свијетлих тежњина и како треба смрети и свој живот на олтару светосавске изје. Пао је он, али су и многи родољуби борци.

„Зубља ће се вјечно призивати из гробнице нашу свештану“.

Свештеник РИСТО С. ЈАРАМАЗ парох косијеревски

Рођен је 22-III-1906 године у с. Клаваковици, срез нишкички. Свршио је богословију у Срем. Карловцима. Рукоположен је 9-I-1931 год. Извјесно вријеме служио је у Херцеговини и Србији, да касније, по својој жељи, пређе у свој завичај. Комунистички устанак у јулу 1941 године затекао га је на парохији косијеревској, срез нишкички.

Млад, интелигентан, лијепо образован, јаке воље, постојаног карактера, добар свештеник, примјеран друг

и човјек. У свештеничким ратовима, са својим дивним особина, интроверца и интелигенције, лијепо је запажен. Одликован је црвеним појасом 1937 године. Није се ограничио на своју парохијску дужност. Био је човјек од пера, мисли и стварања. Штампане је двије збирке лирских pjesama: „Огреви“ и „Прегршт свести“. Сарађивао је и на часописима.

У другој половини 1941 године црквене пустахије ларају по Црној Гори. Пропагирају своја начела. Убијају све што је стојало на путу остварењу њиховог идеала. Нејач ништи без родитеља! Јаме и пеклине брује од крикова и валаја. Крв и само крв! Поп Ристо устаје противу тих „слободарских бораца“, појује противу безбожничких дахија.

У октобру 1941 код цркве на Валу, у општини пучењској, долази у сукоб са командантом батаљона пучењског партизанског батаљона Петром Комненићем, проф. Долази до туче, јер поп Ристо осуђује и проф. Петар брани комунизам. На Божић, 7 јануара 1942, Ристо одлази у Почеоковиће да служи службу Божију и, за вријеме док је овај пастир приносио бескрвну жртву, партизани га кроз прозор цркве гађу, али, срећом, не потрефе. Поп Ристо се у храму затвара и тек пошто је сјутрадан свануло, одлази кући. Командант партизанског батаљона проф. Комненић организује банду убица: Војин М. Јармаза, Милорада Г. Јармаза, Алексу М. Алексића, сва три из Мируша, и Митра Ф. Алексића, из Клаваковице, који га на Јановдан 20 јануара 1942 дочекују на путу Кнеж Лопетровићи, гађе је намјеравао да служи литургију, и са метриком метка убија га: 3 у главу, а један кроз ногу. Мртв је пао са крстом и свитрахињом у руци овај вјерни појник Спаситељев! Сјутрадан је пренешен код цркве у Почеоковића, гађе је и сачуван. Убице Војин, Милован и Митар и данас су у шуми, а Алекса је пред националистима дјело признао и извршио самоубиство. Попу Ристо било је више пута суђење у штабу на Врбањевиници, по: тајна је ко га је осуђивао. „Само се зна толико да је учитељ Михаило Р. Јадревевић, из Почеоковића, командир партизанске чете, гласао да се убије и када га је за ово тражило. Суд за заштиту народа из Нишкића, побјегао је и данас се налази негде у Бјелопаланцима или Подгорици код неких својих познаника. Поп. Ристо оставио је из себе жену и петоро неабригнута дјеце, такође без нгађе неча“.

Мртав је Ристо, мртви су и многи добри патриоти наше мучене нације. Пошли су у смрт „К светом гробу бесмртног живота, креирујући људско имитавило и плетење безумне скупштине“ (Његош). Кад су комунисти мислили да је Црна Гора њихов плијен постала, кад су рачунали да су уклањањем најбољих и најздравијих народних снага нашег села поставили сигурне темеље свога „раја“ и своје владавине, устало је листом све што је родољубиво и испрвено мислило: „Црногорци гором опасане... икропине краљу и поцином, те од тада не смрдимо некрошћу“. Црногорац је могао да подвикне: „Ја не пржим земље и народе: ама многи грађи мучителни на нос су се преда мним побљм“. Март 1942 године дошло је зору нових дана, па кад је сваки патриота могао с пријом да каже комунисти: „Препуните мјешину грјехом“ и каза је јавно да ако се колебањем и неодавањем и даље буде проматрало ово богоотпадничко јато, Црна Гора „сва утону у једну гробницу“. — Црногорци усталише, „свамошине демону рогава“.

Ушао си у ред свештених мученика, добри патриото и примјерни духовни труђениче, поле Ристо! Можда је Богу угодно било, да се кроз твоју и твоје сабраће свештеника бујну крв, на изјел одбране цркве и племена, покаже сва величина наших прегнућа, нашег скупог данка у крви, поше љубави и вјере у слободу! Ми ћемо живи учити млађе, да се побожно моле: „На небу им душе царовале, на им име на земљи царује“.

Свештеник ВАСИЛИЈЕ БОЖАРИЋ

парох рогањско-ђурковићки, из Рогама

Рођен је 14 јануара 1895 године у Рогањима у познатој свештеничкој породици. Школовао се је у најтежим временима. Бујан и одважан младих учествује у ратовима 1912—1916 године, као редов пирског батаљона. Ратна олуја спријечила га је, да на пријеме заврши школовање, тако да богословско-учитељску школу у Призрену завршава 1920 године. Препобитно служи у просвјетној струци, као учитељ, а како, усаме, ратне пустотини, свештенички редови бијакну оскуди, Василије се рукопоже у свештенички чин у марту 1921 год. и отада је без прекида у служби Цркве. Одлукован је црвеним појасом од Нб. Св. Патријарха српског Гаврила 1938 године.

Како је мученички завршио овај војник Христов, језичко прича 3-ћа свеска „Пакла“ стр. 10. Неће бити сумњиво да нисмо са колико је поимања овај свештеник-служитељ под пријетњом најстрашније казне, ноћу су накосил духови могаи замислити, са колико је истрајности и љубави, служио Богу и својему народу поп Василије:

Истрајно војује противу комуниста. Сузбија и осуђује напад похода на Плесна. Позива устјане главе да се урадуме, ази узалуд! Редовно је на црквеном послу, на не само у својој парохији, већ и у Лешко-пољској, која бјеше лишена старца свога пароха. По позиву свештара одлази 13 новембра 1941 године у Лешкопоље, у прекаду. Тачно врши једно ојичање, па наставља резати колача. Петнаестог новембра, око 4 сата послје подне, одлази да сијече сламски колач код неких домаћина у правцу Ситнице. Гине, под неимовитим околностима! Бацају га комунисти у Моричу

и наловита ријека његов већ иструнузи леш избаца послје 7 недеља. Треба да се обави његова сахрана код храма у Вуковцима. Црквене дахије не дају. Не дају ни у гробљу, ни обредно, већ политички комисар наређује: да се сахрани поред саме обале Мориче у с. Горичанима. Тираније, наловост до Бога!

Ова узбуђава слика потејећа нас по ону Његошеву: „Нељудима не требаје царство, нако да се пред свијетом руже“. Ето, нидите како пустакније, ти „народни ослободници“ раде и према мртвом хришћанину!

Требало је времена док је вулкански устала народна снага и раскинула круте окове комунистичког ropетва. Требало је мјесеци и да се живи сјете мртвог мученика попа Василија, премису његове посмртне остатке, положи у сјени светог храма, коме је тако ренисно служио отац Василије, приполе поштаницу и хришћански оноју овога димрог црквено-народног труђеника.

„Ал' мријети за Христову вјеру свету тешко није, тко се за њу бие“ (Н. Мажуранић).

Свештеник РАДЕ ПОПОВИЋ

парох у пензији из Велике, срез андријевички

Породица Поповића из Брезијеница, код Пазара, дала је Српству лијени број заслужних, признатих и познатих људи, добрих патриота, одважних бранича „чести и имена“. Поп Раде је рођен 15 априла 1885 године у Велики. Послије школског образовања, служио је дуги низ година у учитељској струци, а касније је примио свештенички чин. Пензионисан је почетком 1941 године, јер је желио и эпслужно одвојити овај добри Србин и народни труђеник.

Грипци према Турцима немирна. Упали с непријатељске стране свакодневна нијана. Народна будност трајна. У тој самоодбрани овај разолубиви крај истраје, а поп Раде четује, бори се диковски, брани српску нејач, сламом косовских оплетника. Таква његова патриотска стварна, јуначка и прегалаштво, народ високо цијени и уважава. Поп Раде је у ономе мучничком крају вољен, цијенен и поштован.

Живот тече даље. Читан онај крај нишао се педавином у пламену од сусједа. Домови су напуштени, муком грађени и брањени; старица и нејач са осталим обезглављеном и жалосном сиротинином бјеже главом без обзира. Склонили су се у Нахију. Браћа Васојевићи их милостиво примају. Поп Раде руководи, и на том на боду кријени ову ушљеску Србаију.

Васинтин у свештеничкој породици, прожет прегнућем да од себе даде све: за народ свој, Српство и Православље; јаког карактера, челичне воље, добра срца, ливеног угледа, у почетку организовања и формирања националних четничких одреда, устао је међу првима. Написао се, као и у прошлости у борби противу некрета, за свијетле светосавске идеале. Будан и пун прегнућа, заштитио четнике поданиског и величног батаљона, бодри их за борбу противу партизана. Полимском долином и уз ову криву чокорску планину разлеже се јуначки епо четника оног историјског поклича: „Криј се од нас, проклети демоне. Бог ти мајку убио олаку“.

Увјек и свуда, мушки и озаважно, убједљиво и речито, налазао партизана, жигује њихов рад, а да би дао добар примјер: „добар! пастјер! јер што каже ином и сам својим потирује чином“, доброволно, без позива, по гласу срца и хришћанске и националне свјести, приступи подреди војводе Павла Ђуришића, да се супростави онима који наше традиције понизише и све највише вредности распеше. На Синајеници, у зв. мј. Цинди, запришио је мученичку свој живот олај национални херој. Његов, измучарен, љеш препешиен је и сачуван у Полимљу у јулу прошле године.

„Ко нешто хоће да живи, мученик је онога свијета“! И поп Раде је био заједно прави мученик и читавог свога живота. Његов живот није ништа друго био до једно голготско страдање, и не чудити се: читаво наше племе било је вјековима на распету. Но, никада није клонуло у вјери, Поп Раде је тако неустрашиво соколимо богоносно своју војску: „Но ударио док је од нас трага, душманина слободе јуначке. Ко погине, погинуће славно, ко остане остати ће славно: и Богу је жертва најмилија, потоњ крви кад провере тиранике“, јер „Кад кри проснем риди своје вјере, не бојим се крстис ни другог“ — Његош.

Слава страдању твојом, добри попе Раде, а свијски мир твојој раненој српској души.

Протосинђел ВАРНАВА БУЋАН настојатељ манастира Подластве

(Слику ћемо накнадно објавити)

Рођен је 8-VI-1896 године у Сарајеву. Апсолвирао је: гимназију у Карловцу, богословију у Сремској Карловцима 1918/19 и филозофски факултет историјско-географску групу — у Загребу 1922 године. Пришао је у државини служби као учитељ и привремено предметни наставник на гимназијама и трговачким академијама пријеме од 29-VIII-1922 године до 31-I-1933, када је ступио у манахство. Пострижен је у манастиру Врднику—Раваници и рукоположен у чин јерођакона. Прешао је касније у црквено-просвјетну службу и служио је у богословијама: битољској и цетињској. Пришао је презвитерски чин. Говорио је стране језике: немачки, мађарски и француски. Одликован је: протосинђелским степеном и орденом Св. Саве V ст. По својој жељи, прешао је у манастир Прасквицу за настојатеља, а касније је именован за

настојатеља мн. Подластве у Грбљу, на коју дужност није ступао, јер га је смрт омела.

Службујући у Прасквици, изгледа, јавно се замјерио рушничким комунистичким елементима. По Црној Гори и Приморју изашли су се злочини безбожника. Страшна смрт постигла је и овога ревностног служитеља Божијег олтара. Свега неколико дана по повратку из Албаније, могао је Варнава на миру да остане. Петнаестог јануара 1942 вратио се у Прасквицу а 24 истог мјесеца криволије га затичу на вечери, одводе „у штаб“, да послје неколико тренутака издахне у најтрикнијим мукима, недалеко од манастира, на Гумку код Св. Стефана, ударен ножем са 46 убода! Сахрањен је у манастирском гробљу на Савиндан 1942 године.

Варнава је многе генерације наше омладине васпитао у светосавском духу. Дао је безбројне доказе своје стваралачке моћи, своје љубави према Цркви, националној просвјети, спојој нацији. Истрајио је војска противу комунизма и његовог разорног рада и то му је смрт донијело.

Тако школовани људи, добри преговаци, ревностно трудбеници на народној пљиви и винограду Господњем, Цркви и народу данас су били најпотребнији. Комунисти су немилосрдно отхављали све оно што смета постигнућу њихових идеала. Црква је била прва брана на путу за остварење њихових атеистичких планова. Тага рад је од њих онако жестоко гоњена. Зато у служби Крсту падају многи пени посленици. Гине и протосинђел Варнава за свету ствар, увјерен да ће кроз жртву, по неумитним и вјешним законима који свијетом владају, доћи крај комунистичкој тиранији, и наступити болни и свијетлији дан родољубном српском роду.

Слава ти, врли брате, и вјечан спомен!

Свештеник БОГДАН ЦЕРОВИЋ парох из Жабљака

Да је трагедија пена и неупоредива гње отац-поп Богдан са јединицом сином Драгутинином.

Пет и новембра 1941 дошло је смрт потомцима великог Новине Церовића попу Богдану и сину му Драгутину. Сахрањени су 9 истог мјесеца у Тушници. Комунисти су и према овој двојници изразили свој бијес.

Кротки Богдан рођен је 21-XI-1884 г., завршио је богословско-учитељску школу на Цетињу. Рукоположен је 12-XII-1916 г. и до своје смрти служио је у парохијској служби.

По природи је био благ, добар и приступачан; из црквеном послу приљепан, добар домаћин и љубави родитеља. Пао је као непријатељ комунистичке идеологије. Пао је храбро, као добар патриота.

Жалост је утолико већи што је са њим погинуо и једини му Драгутин.

Подмизгљем Дурмитора извија се јавк самохране погације. Јадикује, јадикује као и многе. Бол је преголем. Жалост велика.

Јеромонах ТЕОФАН БЕАТОВИЋ

сабрат манастира Косијерево

(Слику ћемо накнадно објавити)

Правн анђел у људском руху. Смирен, пријатан, једна добра српска душа. Пакемички ли се овај добри наш брат пробијао кроз живот? Часно ли је, колико је живио и умро, служио својој св. Цркви и нацији? Страдао је и у Новом Свјету, куда сиромашни изишли печалбаре бијажу пошлци да штогод прикрије и окријене свој сиромашни дом. Тамо Теофана видимо, гдје бузи народни дух гуслама. Малишанима од српске крви и козана, у црвеној порти и у српској школи приповиједа о дивној, али мученичкој, нашој историји. Врши једну велику улогу. Колико у његовој души има мјеста за сваку српску невољу, прича и ова истина: њаким Теофан купи прилоге са српску сиротињу и, што је необично, као свештеником врши службу болничара за Србе, по интенцијма и руковођством старјешине наше епархије у Америци, блаженопочившег епископа Марцарија Ускоковића. Његова биографија много и интресно прича о овом страдалику. Теофан је рођен у селу Бележичицима, код Гавца, у Херцеговини, 14. X. 1890 г. По алексији Босне и Херцеговине, 1908 г. прешао је са херцеговачким устаницима у Црну Гору, гдје је био добровољац. Године 1912 отишао је за Сједињену Америку. Радо је при Црвеним Крсту. Године 1919 ступио је, као послушник, у руски манастир Св. Тихона (Пенсилванија). Ту је примно монаштво и рукоположен за јерођакона 1921 г. У немисредној служби епископа Марцарија примио је 4 године. Напори изазивају тешку болест. Опоравља се и наставља да даје од себе све за народ и отаџбину. Служи у цркви, прели иконе, пјева народне и црквене пјесме, изводи светосавске прославе. Године 1939 оставља туђину, долази у своју домовину, јер у писму каже: „Клоуло је тјело моје, уморне су моје ноге, да је мрепка поља моја“. Двадесетдесетог јула 1939, Његова Светост патријарх српски Гаврило прими овога поштеног трудбеника, долажује га епархији црногорско-приморској, гдје prima презвитерски чин и праа одликовања. Добија мјесто у приморским крајевима, љубави здравља ради. Одатле, по својој жељи, одлази у манастир Косије-

рево, ближе својој завичају. Ту га смрт затиче, али: каква и од кога?

Ничега збога у бићу овога смиреног молитвеника нема. Поштено душа, поштено је и радила. То добри наш народ цијени, али се то скупо плаћа од безбожника комуниста.

Ка Бадњи дан, 6 јануара 1942 године, комунисти одводе из манастира Косијерево јеромонаха Теофана. Убијају га и бацају у јаму у селу Видице, општина Вучедољска. Одводи га вишеструки убица Милошав Алексић, из села Мируша, који је толико зла учинио древној косијеревској обители. Теофан гине, а његова судбина, жалосна и тешка, постиже и сусједне парохе: Васа Поповића и Риста Јарамил.

Добри Теофано, мучио си се у овоме неблагословном и злобном свијету. Оставио си свијетле и часне трагове. Твоја душа, права хришћанска, уживаће вјечно блаженство, а успомена на тебе и пострадали браћу побожно ће се чувати. Убице и крвопије поштиће ће праведни казни; злојрадци, горе ће дочекаати!

Свештеник ВАСО ПОПОВИЋ

парох вучедолски, из Баошница
(Босна Которска)

Невина жртва комунистичке тираније. Пао је прло млад, овај свештеник, који је много обећавао. Убили су га партизани, за које би умни Његови рекао:

Садимни моришљеници
Иду и колу с овосте домова;
Знаме шару пешну крпу дају,
С којом круне своју погубију
Општог вољом изгубљене војске,
На несрећни роде савољуби,
Супо ли те га погубљени слави!

(Његово)

Пали су мртви инд Васа и многа његова браћа. Пали су многи родољуби и истински синови Српске

цркве. Пали су само зато што су били и остали вјерни својој светосавској и националној идеји. Пали су што су неговаали и бранили свијетле народне традиције и нијесу хтјели заневерити аманете старих, добрих и честитих предака својих.

Поп Васо (рођен 3-V-1914 године) убијен је од комуниста почетком јануара 1942 године. На "губилишту повинује релатива: „Платићете ово пред Богом и људима". Свој поглед упире небу и оној плајиди патриотских мученика, који од небраће падоме, за Крст и Слободу:

„Појам не у небеска пола
Да поспедам блажено мимаше
Бе си и ти мила и милова,
.....
Под знаменит славом ранијеним,
Светом славом небесне благодати,
.....
По бластојем и вечној јувади
У окову мрве сјелетине,
„Ја сам твоја некра бесамртно“.

(П. П. ЊЕГОШ „Дрво Милостивости“)

(Биографски подаци су објављени у св. 3 „Пакао“ стр. 11).

Јеромонах ГАВРИЛО ДАБИЋ

сабрат манастира Жупе код Никшића

(Слоку ћемо накнадно објавити)

Рођен је 30-IX-1904 године у Путишцима у Срем-Јему. Основну школу и 2 разреда гимназије свршио је у Срем Карловцима, а монашку школу у Раковцима. Замонашен је у манастиру Сантини 27-IX-1927, рукоположен за ђакона 16 октобра исте године. Служио је у Которској еп. клистиорији. За презвитера је рукоположен 1-IV-1928 и постављен за администратора парохије будванске. Опслуживао је и парохије петровачку и режевачку. Био је настојатељ манастира Режевина, а касније служио у манастирима: Морачи, Дуги и Жупи, гаје га је и крвона јулска комунистичка револуција затекла.

Далеко од свога завичаја, служио је Св. Цркви у оном, свештенонемасима оскудном, крају. Безбожници устадоше противу свега што је здраво у нашем народу, не поштеђеша ни Цркву, нећ сав свој безумни бијес некалише на њене свештенослужитеље. Свијетле свештене жртве, које падоме од насилника и „рушачаца, попунили календар новим свештеномученицима. Они падоме само зато, што остварују вјерни Богу и заједној линији света народа, и што осудили комунистичке авети и супроставили се њиховом погубном разу.

Исправни држање јеромонаха Гаврила није годило комунистима и они га одведоше из Жупе на Благовијесту 1942 г. „у штаб“. Шта је било све са њим до момента смрти, тј. је. Мртав је! Његов унакажен љеш пронађен је у Драговолчићима у јаму ан. Плоча и пренешен у августу 1942 године, те, са дужном поштом од стране Цркве и националиста, сахрањен у манастирском гробљу, у порти ман. Жупе.

Свештеник НОВО ДЕЛИЋ

парох планинописки, среа шавнички

Рођен је у Комањини, у срезу шавничком. Свршио је богословију на Цетињу. Рукоположен је у свештенички чин 1927 године и служио је у Епархији даљматинској, на парохији Бастаси, Архиепископско намјесништво Босанско-Петровацко.

Послије капитулације, а приликом успостављања државе Хрватске, усташе су га протјерале, те се са

Љеш свештеника НОВА ДЕЛИЋА

женом и троје ситне дјечице пробијао преко наших тешко проходних планина и доспјео у свој стари крај.

Постављен је у јулу 1941 године за пароху павишког, одакле је, послје окупације онога краја од албанских трупа, намјештен за пароху планинописког, среа шавнички.

Када је црпена, по алу позната, комунистичка диктатура у пуном сном бијесу харала по Црној Гори, свештеник Ново убијен је од комуниста 3 априла 1942 године у 2 сата послје поноћи и бачен у бунар на Беринијиној Луци код Шањинка. Његов љеш пренешен је, опкојан и сахрањен 5 јула 1942 године. Нестало је овога врло вриједног нашег брата, доброг патриоте, у 41-ој години живота.

Слава мучеништву твојем!

МИЋО ИВОВ КОПИТОВИЋ

Угледни домаћин брчвоски, добар војник у свим ранијим ратовима које је возила Црна Гора, добродитељ многих сусјак саплеменика, дочекао је Мићо Копитовић, сада као старац од 84 године, алу судбину да, кад је требао да у миру сачека крај свога живота, погине као жртва гнусне партизанске обијести.

Дана 23 марта 1942 године повели су га, под изговором да је потребан као свједок у њиховом тешком суђењу, партизани: Павле Леверда, Мило Јован Јовановић, Марко Никола Јовановић и Душан Томов Јовановић, пошто је претходно припреме око познати сироти партизан Павле Раков Копитовић. Била је ноћ. Старац је познајући своје племените мјрно и у нај-

биљој намјери нишао по њиховом позиву, док га одједанпут није ударио кунаком од пунке по глави Павле Јеверди. Од снажног ударца под којим је прела лобања, стари Мића је онесвијешћен пао, а неваљалим партизанским младјци га у дубокој несвијести, разлупави главе и свега обанвеног крваљу мислили су да је мртав, па су га ту и оставили. После је извесног времена Мића је дошао к свијести и дотетурao до своје куће, гдје га је у страху очекивала његова жена Милица,

бијеснила напољу. Пошто је служалка изразила сумњу, јер није познавала гласове, они су заћомегали да им отворе, говорећи да су залутали, а нау издалека, па су се смрзали.

Што је у томе часу помислио несретни Ново кад је чуо њихову молбу, те је изговорно оне кобне ријечи „пустите их“, то нико не зна. Вјероватно је помислио да није неко од њиха многобројних несретника, који су покушавали да побјегну са стрелјита

старица такође од 84 године, опрала му рану и премала га.

Није прошао ни један сат, а зликовци су, кад су видјели да Мића нема на мјесту гдје су га тобож убили, дошли на кућу Мићову тражећи да им се отворе врата. Старац, разумије се, није хтио да им отвори, па што су зликовци почели да цуцају и разбијају врата. Тада је и Мића, прибикајући своју последњу снагу, почео да се брани цуцањем из револвера, док га је стара Милица, и сама у жњотиној опасности, придржавала да не падне. После је скоро јединачинске борбе ераним зликовци су се повукли водећи јединог свог друга рањеног из револвера партизаног Мића.

Наручпао се покојни Мића тога дана и те ноћи на зликовачких партизанских канџи, али другог дана, кад је почео да на Врху цитрожи дијека својој тешкој ране на глави и побјегне сигурну смрт, био је убијен на засједи, а убио га је Ујини Душанов Гојнаћ.

Тако је завршио свој живот Мића Нлов Конићкић, угледни и племенити Бриљанин, истински добар и честит човек и војник.

НОВО МЕДЕНИЦА

старешина Среског суда у Колашину

Ноћу 18 фебруара 1942 године у 7 часова увече два непозната чоџека зачукала су на врата, мислећи да им се отвори да би се склонили од меџаве која је

гдје су их доводили партизани сваке вечери по разним партизанским и другимима, па наравно мислећи то, ни не би отворио некој невиниој жртви која бјежи испред зликоваца?

У кућу су ушли два непозната, маскирана чоџека, са скривеним оружјем. Кад су ушли у кухињу, Ново је устао, и попуди их да сједну. Они су одбили и запитали за кућу Милоша Драговића. Пошто им је Ново објаснио гдје се та налази, један од њих је упитвао: „а чија је ова кућа? Ново је одговорно, да је његова, Нова Меденице. У тај мах, док је Ново још с њима разговарао, један који је био ниши по расту држао се за њаку на притиму, а онај мањи дијеву руку је гријво над ципортом а десном, приближио се сасвим Нову, испалио је из пиштоља четири метка. Ново је пао мртав.

Они, пак, дали су се у бјекство. Високи је искочио кроз прозир на ходнику на свијет, који је био скоро до њихе прокјири наплада.

Како су се у кухињи налазили сви укућани, али сви пејаци, жене и дјеца, то су остали збуњени и слеђени од страха, а мама, која је докукола, искочила за њима, ухватила је малог за капут у моменту кад је хтио да испочи. Повукла га је к патосу, али пошто је „маломе“ притекао у помоћ друг, старе руке су поустиле и онај је искочио за њим примим и побјегао.

Ко су били ти зликовци, сторио је питање? У „високоме“ укућани су препознали Воја Селића, за кога многи тврде, да је учествовао у поменутом убиству, а за „малог“ кажу да је био неки Ико Димич.

БЛАГОТА Л. ВУКЧЕВИЋ

резервни капетан, из села Попратнице,
општина Љешанска, стар 48 година.

При повратку из Подгорице 20. октобра 1941 год. Благота је био нападнут из засjede од стране партизана. Засједу су сачињавали:

1) Бурзановић С. Брлико, студент из Гор. Дражевице;
2) Бурзановић Н. Боко, земљ. из Г. Дражевице, и
3) Глобаревић Ш. Лазар, земљ. из Г. Дражевице.
Именима су пуцали на њега и савали му десну руку. Зликовци мислећи да су га убили на мртво удаљили су се од засjede. Пошто су сазнали сјутрадан да Благота није мртав много су жалели што им је то промашило, те су вребали прилику да га поново нападну и убију. Како се Благота лијечио у болници на Крушевцу, то нијесу могли извршити убрзо поновни напад, тек у марту 1942 год. био је нападнут код своје куће од стране партизана:

- 1) Бора Н. Цветковића, студента;
- 2) Њако Шарановића, шофера;
- 3) Милошана М. Бурзановића, земљорадника;
- 4) Николе Т. Бурзановића, земљорадника;
- 5) Владо Ф. Рајковића, земљорадник;
- 6) Петра М. Ветковића, земљорадник;
- 7) Мусе М. Бурзановића, члан Фил. дирекције;
- 8) Перка Ј. Перковића, земљорадник;
- 9) Благо Л. Вукчевића, механичара;
- 10) Бока Л. Вукчевића, земљорадник, и
- 11) Цвета Андрића, инжињера.

Именима су га повели до брда Бусовина. Одатле су га повели преко брда: Њако Шарановић, Милошан М. Бурзановић и Владо Ф. Рајковић и бацали га у јаму звану „Голубинска“ дубоку 96 метара, гдје је погинуо после пет недеља.

За вријеме првог напада био је командир партизанске чете Глобаревић Ш. Лазар, а политички комесар Боко И. Бурзановић.

За вријеме другог напада и убиства био је Командант партизанског батаљона Љешанског Вако С. Рајковић, а политички комесар батаљонски Видо И. Усеновић.

НИКО (Никола) СТ. ЂУРКОВИЋ

И овој ријетко добар човјек, одличан родољуб и вјестан Црногорац, био је као жртва зликовачке ко-

мунистичке руке. Рођен у Косијерима 1882 год., Нико Ђурковић је, после савршеног основног школовања, приступио раду на своме сељачком имању, а затим је као радник отишао у Америку. За вријеме Балканског рата он се, под утицајем свога наразног родољубља, није колебао, већ је међу јунацима као добровољац дошао да се стави на брану народа и домовине. Учествовао је у свим ратовима од 1912 до 1918 године, истичући се примјерним вршењем дужности.

Уживао је велики углед, љубав и поштовање своје средине, као и свих поштених људи с којима је долазио у додир. Као такан три пута је био биран вођом народа на претејодини Општине косијерско-боковске, а од 1931 године до своје трагичне смрти био је непреникио дјеловођа Општине соколске.

Нико Ђурковић је одмах био мачио како трагедију за наш народ претставља партизанска акција, па је на своје сељане утицао у смислу удржљивости и чувања свих лијепих народних одлика и традиција. Будући угледан, партизани су се плашили од њега, па су одлучили да га „ликвидирају“.

8 фебруара Нико Ђурковић је убијен у Косијерима на један нечувано зверски начин. Организатори убиства су: Крсто Мудреша, бив. царински чинов. из Бокова и Душан (Варо) Б. Ђурковић, студ. из Косијера.

Извршиоци овог гнусног злочина су: Боко М. Боротан, земљ. из Бокова; Никола П. Рајковић, земљ. из Косијера; Милутин Бабић, риди, са Цетиња; Марко К. Бојковић, учитељ са Цетиња; Јован В. Ђурковић, земљ. из Косијера, и Милутин Рајковић, земљ. из Косијера.

(Све податке добио смо од његовог сина г. Душана Ђурковића.)

МИЛОВАН ЈАЧЕГЛАВ

учитељ и резервни поручник

Рођен је 1908 године у селу Мокрина, општина Херцеговина. Одгојен у патријархаљној породици, вас-

питан у националном духу, гимназију и учитељску школу завршио је 1929 године, као први у рангу и одмах постављен за учитеља основне школе у Бос. Градишци. Из тога службовао је у селу Ошље код Стона, а од 1935 год. у селу Граб, срез требњински. Био је активан радник на националном, културном и просветном пољу, те је, као такав, радио у јавној заједници са пом. Чедом Милићем и протојерејем Савом Даниловићем.

Као познати национални радник, вјерам својој идеји, он је морао бити убијен по комунистичком програму. На дан 1-1-1942 године у 8 сати на вече, по највећој хладноћи, у његову кућу је дошао познати партизан Петар Радовић-Велов, бив. жандарм; са њим у друштву били су: Саво Дабовић, Благоје Ђировић, Јоло Ј. Радовић и Стојан Матковић — сви из Крушевца до зуба наоружани. Несретног Милована повели су у село Крушевце и живот бацили у јаму дубоку 36 метара. У његовом убиству учествовали су, сем поменутих, Јагдики Љепетић и Никола С. Прчковић из села Мокрина.

Посмртне остатке младог Милована, пронашли су његова браћа послје пуних 7 мјесеци трагања и пренијели у своје родно мјесто Мокрина на дан 9-VIII 1942 године.

Слава и вјечан помен младоме Миловану Јачеглаву, који свој живот положио не хтијући се одрећи своје нације и своје вјере!

Протјерани из Босне, партизани су поново закуцали на наша врата, жељни да се напију још мало тонде братске крви; да припуне још коју јаму љешевина преосталих наших грађана; да прогутају још коју преосталу кову и овцу; да обешчасте још које женско челаде; да вапале још који неопашени сељачки дом! Ако не желите још један понор и пакао, на ноге сви до једног! Крволочна олош мора се дотући и уништити!

У јаруку при ископавању

ПОНОР И ПАКАО

Особе убијене од стране партизана

Контњ Радосав, земљорадник, стар 32 године; општина пјешивачка, срез никшићки. Погинуо у борби противу партизана. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.

Мијушковић С. Радован, земљорадник, стар 35 г.; општина пјешивачка, срез никшићки. Погинуо у борби противу партизана. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.

Драгићевић Л. Новак, земљорадник, стар 41 год.; општина пјешивачка, срез никшићки. Погинуо у борби противу партизана. Био је у одреду пуковника Станишића Баја. Њеш пронађен на Столовачком врху и сахрањен.

Ђуровић М. Божидар, земљорадник, стар 21 год.; општина пјешивачка, срез никшићки. Заробљен приликом борбе на Бршну 10 марта 1942 године, спроведен команданту партизанског пјешивачког батаљона, а 26 марта 1942 год., стријелан од истих, на мјесту званом „Бијели Водџ“. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.

Перуновић К. Милован, стар 52 године; општина пјешивачка, срез никшићки. Погинуо у борби противу партизана 27 априла 1942 године, на мјесту званом „Висока Главица“. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.

Ранчевић П. Милан, стар 28 година; општина вражегрмска, срез даниловградски. Погинуо у борби противу партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Њеш ЈОШИЋА ЛАЗАРЕВИЋА, у сандуку

Бојовић Л. Раде, земљорадник, стар 47 година; општина шаранска, срез дурмиторски. Одсели га партизани: Мандић Радоје, Лечић Милосав, Дамјиновић Драго, Остојић Радован Поповић Војин и Анђелић Новак. Стријелан — таклап у Жабљаку. Њеш пронађен у крчани.

Станковић Ј. Милован, капетан I класе, стар 46 г.; општина вражегрмска, срез даниловградски. Погинуо у борби противу партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Јокић Милета, земљорадник, стар 57 г.; општина шенуларска, срез андријевички. Убијен из пушке, код своје куће.

Ранчевић Л. Милвоје, нарезник, стар 24 године; општина вражегрмска, срез даниловградски. Погинуо у борби противу партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Њеш МИЛАНА ЧВОРОВИЋА, грађевинара из Шаваника

Петрићевић Б. Петар, тежак, стар 55 г.; општина вражегрмска, срез даниловградски. Погинуо у борби противу партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

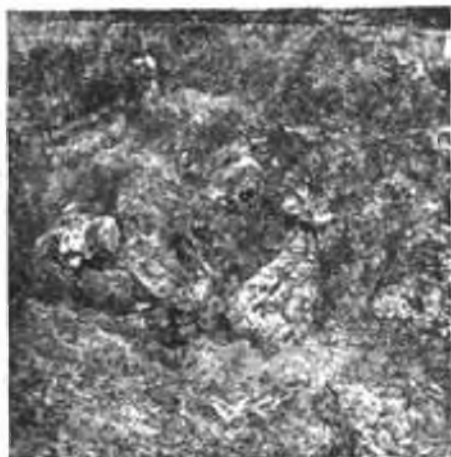
Ранчевић Т. Перо, земљорадник, стар 56 година; општина вражегрмска, срез даниловградски. Погинуо у борби противу партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Радошевић Т. Грујица, земљорадник, стар 56 год.; општина вражегрмска, срез даниловградски. Одведен 5 априла 1942 године, а стријелан 7 априла 1942 године, од стране партизана: Рашиновић Војина и Ђоковић Крста из Жупе Никшићке. Размишљали су му добану и на смирел начин одузели живот. Њеш пронађен у планини „Буавица“, притрован голим шушњем.

Симићевић Илија, капетан I класе; општина шаранска, срез шавнички. Стријелан од стране партизана на Жабљаку. Одвели га партизани: Шљивачанин Милован и Остојић Миланко. Њеш пронађен и сахрањен.

Поповић Милета, пензионер, стар 62 г.; општина дурмитовска, срез шавнички. Убијен од неповнатих партизана. Њеш пронађен у Милевеним ход Фоче.

Вуковић Живко, земљорадник, стар 40 година, и Вуковић Видан, земљорадник, стар 35 г.; општина шаранска, срез шавнички. Одведени од стране партизана: Мандић М. Радоја и Дамјановић Вељка, Стријељани у Жабљаку. Њихови пронађени, били су у Језерско-шаранском четничком батальону.

4 љеша изгнута у пијеску у жути:
1) СТОЈАН М. ЛАКОВИЋ, 2) ПЕТАР С. РАШОВИЋ,
оба из Куча;
3) ВОЈКО ЈОВАНОВИЋ и 4) МИЛЕТА ПАВИЋЕВИЋ
из Палековића — Бјелопавлићки

Караџић Милутин — Мило, стар 81 г.; општина дурмиторска, срез шавнички. Убијен од стране непознатих партизана у кући. Њеш пронађен.

Церовић Богдан, свештеник, стар 36 година, и Церовић Драгутин, техничар, стар 24 г.; општина дурмиторска, срез шавнички. Одвели их и убили ноћу на пушак, партизани: Вук Кнежевић, Каљевић Илија, Колачевић Јово, Ђерковић Војин, Ђерковић Н. Јован, Шибалић Милан и Шибалић Ђуро. Њихови пронађени у близини Жабљака.

Караџић Душан, земљорадник, стар 32 г.; општина дурмиторска, срез шавнички. Одведен и стријељан од стране партизана: Ковачевић Јова, Обрадовић Јова, Батрића Жугића, Жугића Светозара, Љуба Серафимић и Каљевић Илије. Њеш пронађен у Жабљаку, у кречани.

Радојић П. Радован, жандар, наредник у пензији, стар 60 година; општина никшићка, срез никшићки. Погинуо у селу Ђишину 10 марта 1942 године, у борби противу партизана. Њеш пронађен у јами, у селу Ђишину, после 60 дана. Био је у одреду покојног Радојице Никчевића.

Вујковић П. Лука, жандар, поднаредник, стар 25 г.; општина Вучи До, срез никшићки. Погинуо у борби противу партизана. Њеш пронађен у Шкрипу. Био је у Граничном батальону.

Мандић М. Саво, земљорадник, стар 40 година, општина Косови Луг, срез даниловградски. Погинуо у борби против партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Тадич Тадија, дипломирани правник, стар 28 год.; општина жупанска, срез шавнички. Спровођен од стране партизана: Батрач М. Лаза, из Горанског и Бојовић Душана, из Жупе Никшићке. Стријељан. Њеш пронађен у Горњем Пољу.

Шекорић Н. Васил, капетан II класе, у пензији; општина Вучи до, срез никшићки. Убијен од стране партизана: Алексе Алексића и ударног партизанског вода. Њеш пронађен на Вучјем Долу.

Шћепановић П. Вујадин, тежак, стар 50 година; општина ровачка, срез колашински. Убијен на најсвијепији начин: клат и касапљем од стране партизана: Булатовић Лакића, Бојовић Душана, Булатовић Јакше, Влаховић Перована. Њеш пронађен у Мртвом Дубоком.

Жугић М. Зорка, домаћица, стар 40 година; општина Горња Морача, срез колашински. Стријељана од стране партизана: Дуловић Нешка, Пековић Ива, Рашовић Бошка, Селић Владете и Дуловић Блажа. Њеш пронађен у Колашинском Лугу.

Мандић И. Бранко, земљорадник, стар 26 година; општина Горња Морача, срез колашински. Погинуо у борби противу партизана.

Мандић М. Радосан, земљорадник, стар 37 година; општина Горња Морача, срез колашински. Стријељан од стране партизана: Селић Воја, Дуловић Блажа и Рашовић Бошка. Њеш пронађен у Колашинском Лугу.

Бојић М. Новица, земљорадник, стар 54 године; општина Горња Морача, срез колашински. Погинуо у борби против партизана.

Калевић Ш. Андрија, земљорадник, стар 27 година; општина Косови Луг, срез даниловградски. Погинуо у борби против партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Тијело погинулог и. пуковника САВА ВУЈОШЕВИЋА

Радуловић Шпиро, полицијски чиновник, стар 39 год.; општина команска, срез даниловградски. Убијен на пушке од непознатих партизана. Њеш пронађен у јами у Загреди.

Томовић С. Иван; општина пољска, срез колашински. Погинуо у борби против партизана.

Крговић Тришко, тежак, стар 50 година; општина пољска, срез колашински. Одвели га и стријељали партизани: Грдинић Зарије, Јово Зинковић, Бакоч Милорад, Дробњак Вељко, Драго Дамјановић, Ђорђевић Видаковић. Љеш пронађен.

Крговић Димитар, активни поручник, стар 39 година; општина пољска, срез колашински. Одвели га и убили партизани, из штаба шаховићког и павинопољског: Жижич Томаш, Дрљевић Саво, Видаковић Милан, Бакочевећ Љубомир, Секулић Марко. Пронађен у пећини Дугом Долу, општина павинопољска.

Крговић П. Милосав, тежак, стар 68 година; општина пољска, срез колашински. Стријељан и бачен у Тару, од стране партизана: Рабрековић Живко, Смоловић Милорада, Тирковић Пауна, Грујић Милосав. Љеш није пронађен.

Вујковић Ђ. Петар, земљорадник, стар 44 године; општина Луково, срез никшићки. Погинуо у борби против партизана на Жирошници. Био је у одреду Радојнице Мијушковића.

Вујковић Ђ. Тодор, земљорадник, стар 35 година; општина Луково, срез никшићки. Погинуо у борби против партизана. Љеш пронађен. Био је у одреду Радојнице Мијушковића.

Јањушевић М. Мирко, земљорадник, стар 65 год.; општина Луково, срез никшићки. Стријељан од стране партизана. Био је у одреду Радојнице Мијушковића. Љеш пронађен у селу Сарнићима.

Јанковић С. Бошко, стар 32 год.; општина Доња Зета, срез подгорички. Одвели га и убили партизани: Копитовић Мило, Ивовић Вукашин, Мараш В. Миро, Улићевећ Арсо. Љеш пронађен.

Породице видодрозима својих убијених на Радовче.)

Марковић Н. Мијајло, редов, стар 30 год.; општина Брагоножићи, срез подгорички. Погинуо у борби против партизана, у Жули 15 маја 1942 г.

Вељовић М. Јован, редов, стар 35 год.; општина Брагоножићи, срез подгорички. Погинуо у борби против партизана, 2 маја 1942 године.

Дедић Рајко, артиљерски наредник, стар 26 год.; општина брскутска, срез подгорички. Погинуо у борби против партизана, 23 марта 1942 г. на Вјетернику.

Вуковић Душан, тежак, рођен 1912 год.; општина планиновска, срез шавнички. Одвео га је партизан Милутин Зарубица на Буковице са друштом, а осудио га на смрт, партизани: Пејовић Бранко, Дрљевић Саво, Јосимовић Саво, Жугић Стари, Кнежевић Велимир, по исказу капетана Марка Полексића. Стријељан пред стројем партизанске војске. Љеш пронађен у Смијајевцима.

Љеш РАДОСАВА ПЕКИЋА, пот-поручника

Алексић И. Мило, земљорадник, рођен 1895 год.; општина дробњачка, срез шавнички. Одвео га је вод са Боана, под командом Церковића Драгомира, који се и сада налази у шуми. Успио је да побегне рапек, али други пут га хватају и стријељају. Љеш пронађен у шуми крај Жабљака.

Алексић И. Гледо, земљорадник, рођен 1899 год.; општина дробњачка, срез шавнички. Стријељан од стране осам партизана из босанског батаљона. Љеш пронађен на Беришаној Луци.

Алексић Гаврило, земљорадник, рођен 1908 год.; општина дробњачка, срез шавнички. Убијен приликом бјекства, од стране партизана: Мештер Неђељка, Жижич Милоша, Крманоновић Саватије. Љеш пронађен у ријеци на Боану.

Јауковић Ђорђевић, жанд. поднаредник, рођен 1904 године; општина дробњачка, срез шавнички. Ухватила га је и одвела партизанска чета Јауковића Милића, а убили су га партизани: Пекић Павле, Живковић Савић, Јауковић Томислав, Вуковић Радојница, Јосиф Миловић и други. Најприје је успио рањен да побегне, али поново га хватају и стријељају. Љеш пронађен у трњу, на Беришаној Луци — Шавник.

Ковачевић Петар, резервни капетан, стар 60 год.; општина спушка, срез даниловградски. Погинуо у борби против партизана у Ластан Чевској. Био је у батаљону Боривоја Нољковића.

Радојевић Вељко, тежак, стар 28 година; општина ускочка, срез шавинички. Убијен на пушке од стране партизана: Нихић Миљаша, Лопушине Мијата, Јоцовић Радосава, Церовић Рада, Церовић Драга, Церовић Драгаше. Љеш пронађен у врбу, поред ријеке Пучине.

Ђурутовић Ј. Станко, учитељ, стар 49 година; општина пилска, срез шавинички. Погинуо у борби против партизана. Био је у Нихићком одреду.

Љеш ГЛЕДА АЛЕКСИЋА, тежак

Гудовић М. Суро, земљорадник, стар 30 година; општина будимска, срез берански. Партизани су му отсекли главу на „Мургашу“. Љеш пронађен на мјесту погибје.

Бакић М. Илија, земљорадник, стар 47 година; општина будимска, срез берански. Погинуо у борби против партизана на мјесту званом „Мургаш“. Љеш пронађен. Био је у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Савозић Р. Михаило, поштански чиновник и дипломирани правник, стар 27 година; општина спушка, срез даниловградски. Ухватили га и на најсвијепији начин убили партизани; Брнковић Михаило, Улић Милован, Катини Војин, Ковачевић С. Марко и Ковачевић Милутин, сви из општине спушке. Љеш ни до данас није пронађен.

Ђукић Ђукић, учитељ, резервни поручник, стар 37 година; општина будимска, срез берански. Погинуо као четник, у борби против партизана. Био је у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Љукић В. Милан, земљорадник, стар 28 година; општина будимска, срез берански. Погинуо у борби против партизана, на мјесту званом „Мургаш“. Био је у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Џогаљ Суљо, земљорадник, стар 50 година; општина буковичка, срез пљивалски. Пронађен ваткан на Металци.

Прцо Абид, земљорадник, стар 19 година; општина буковичка, срез пљивалски. Стријелан пронађен у Ковци, општина буковичка.

Благојевић К. Љубо, полицијски чиновник, стар 36 година; општина пилска, срез шавинички. Стријелан од стране партизана Чокорјла Лавара. Љеш није ни до данас пронађен.

Љукић Томина, претседник општине, стар 50 год.; општина будимска, срез берански. Убијен од стране партизана, пред општинском аградом, на револвера у „Хареме“. Љеш је пронађен.

Љукић В. Драгутин, земљорадник, стар 60 година; општина будимска, срез берански. Ухваћен од стране партизана и убијен на мјесту званом „Мургаш“. Љеш није пронађен. Био је у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Јововић З. Ђуро, земљорадник, стар 72 године;

Јововић Ђ. Шћепан, земљорадник, стар 41 годину;

Јововић Ђ. Токо, активни поручник, стар 38 год. и

Јововић Т. Даница, домаћица, стара 22 године; сви из општине јеленачке, срез даниловградски. Бачени у јаму, од стране партизанског политичког комесара Бранка Њковића, Драгутино Филиповића са четом Брајковићком. Љешени пронађени у јами званој „Кечми“, дубокој 75 метара.

Пајовић Милован, земљорадник, стар 41 годину; општина петрушинска, срез даниловградски. Одаведен и убијен од стране партизана: Бошковић Бојше, Бошковић Милана, Пакићевић Војина, Радоњић Марка, Радоњић Михајла, Радоњић Радомира, Радоњић Милосава, Радоњић Илије, Богичевић Неђељка, Пелевић Сретен, Ненковић Душан, Пајовић Радована, Гргуровић Пукмшо, Гргуровић Милосава, Гргуровић Века, Гргуровић Милована, Штеровић Драгутина. Убијен на пушке; љеш унакажен. Пронађен је после 3 дана и сахрањен пред храмом свете Текле у Даниловом Грду.

Радоњић Р. Мирко, земљорадник, стар 48 година; општина петрушинска, срез даниловградски. Погинуо у борби против партизана. Био је у одреду пуковника Станчића Баја.

Љеш МИЈАТА С. ЈАУКОВИЋА, жина, поручника

Пуповић Смаил, земљорадник, стар 28 година; општина буковичка, срез пљивалски. Одавен и убијен на пушке Ђејрив Бако на срезу Чајничког. Љеш пронађен у бливини куће.

Радовић Бранко, земљорадник, стар 22 године; општина Шаховићи, срез бјелополски. Убијен од непознатих партизана. Љеш пронађен у Равној Ријеци.

Булатовић Јоле, земљорадник, стар 45 година; општина Шаховићи, срез бјелополски. Погинуо у борби противу партизана. Био је у четничком одреду.

Зејак Мића, земљорадник, стар 56 година; општина шаховићи, срез бјелополски. Одвели га и убили партизани: Шкекић Мујо и други непознати. Љеш пронађен у Барицама.

Кошић Бајрам, земљорадник, стар 32 године; општина кањска, срез бјелополски. Стријелан од стране партизана. Љеш пронађен у мјесту званом „Закрижевац“.

Мрдак Живко, земљорадник, стар 21 год.; општина ођевинска, срез пљеваљски. Убијен пушком од непознатих лица. Љеш пронађен у Бјелову, општина илинбрдска.

Јовић Милија, жандарм, стар 32 године; општина ођевинска, срез пљеваљски. Одвели га и убили партизани: Цувер Живко и друштво. Убијен пушком у главу. Љеш пронађен у Подборову, општина пренђанска.

Оташевић П. Симон, тежак стар 45 год.; општина Загарац, срез даниловградски. Погинуо у борби противу партизана. Био је у Бјелопав. одреду.

Кековић С. Мато; општина Загарац, срез даниловградски. Убијен од стране партизана. Љеш пронађен у јами на Велестову.

Кековић С. Петар; општина Загарац, срез даниловградски. Погинуо у борби противу партизана у Горњем Загарачу.

Ранчевић С. Завиша, тежак, стар 55 год.; општина Загарац, срез даниловградски. Погинуо у борби противу партизана, код Горњег Загарача.

Љеш МИТРА КАРАЦИЋА, претседника Дробњачке општине, после нађења на ријеке Комарнице

Станишић М. Нешко, тежак, стар 40 год.; општина павковићка, срез даниловградски. Погинуо у борби противу партизана. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.

Ранчевић Л. Јован, командир чете; општина Загарац, срез даниловградски. Погинуо у борби противу партизана на Ластви.

Ранчевић Л. Милуша; општина Загарац, срез даниловградски. Нађена замакнута у кући од стране партизана.

Љеш ВАСА МИЛАШИНОВИЋА, учитеља

Станишић М. Гаврило, тежак, стар 41 год.; општина павковићка, срез даниловградски. Погинуо у борби противу партизана. Љеш пронађен на Кабленој Главици.

Станишић С. Миладин, командир чете, стар 30 год.; општина павковићка, срез даниловградски. Погинуо у борби противу партизана. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.

Булатовић Тодор, судиски приправник; општина Бијело Поље, срез бјелополски. Погинуо у борби противу партизана. Љеш пронађен у Ливадицама, општина недакуска.

Кајевић Ајро, шустер, стар 28 година; општина Бијело Поље, срез бјелополски. Убијен на пушке. Љеш пронађен у мјесту званом „Баторе“ срез Сјенички.

Мекић Сулејман, радник, стар 36 година; општина Бијело Поље, срез бјелополски. Убијен на пушке. Љеш пронађен на мјесту званом „Стефиновац“, општина мојковачка.

Томовић Р. Савета, домаћица, стара 56 година; општина љеворечка, срез андријевички. Одвео је партизан Меденца Радуге, а убио Симончић Влада. Љеш пронађен у Колашину, Лугу.

Јованчевић Милосав, учитељ; општина манастирска, срез берански. Погинуо у борби противу партизана. Љеш пронађен у Лијевој Ријеци. Био је у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Шкекић Милош, тежак, стар 65 година; општина манастирска, срез берански. Ухваћен а последије мрцварен и убијен. Љеш пронађен у селу код Гранчорева.

Фемић Јован, стар 35 година; општина манастирска, срез берански. Погинуо у борби противу партизана 22-11-1942 године. Љеш пронађен на Палекој Коси.

Вуковић В. Милутин, судски чиновник, стар 51 г.; општина манастирска, срез берански. Погинуо у борби противу партизана, 25 децембра 1941 године, у Луницу.

Бужгур Хилмо, земљорадник, стар 30 год.; општина буковичка, срез пљеваљски. Пронађен заклан на Метанци.

Хаманџ Сефер, земљорадник стар 38 год.; општина буковичка, срез пљеваљски. Пронађен заклан на Метанци.

Хајдаровић Харам, земљорадник, стар 33 године; општина буковичка, срез пљеваљски. Заклан код куће, од стране партизана: Коромана Сава и Ковачевић Милоша. Љеш пронађен.

Лациановић Марко, тежак, стар 25 година; општина косаничка, срез пљеваљски. Погинуо у борби противу партизана у Четничко-Брсаничком одреду Грубана Петровића. Љеш пронађен на мјесту званом Шумале.

Пејовић Б. Михајло, ијешадијски капетан, стар 40 година; општина љешкопољска, срез подгорички. Погинуо у борби противу партизана.

Милић Џи. Милош, пандур општина љешкопољске, стар 46 година; општина љешкопољска, срез подгорички. Погинуо у борби противу 40 партизана, који су га напали на вјесједе. Он успијеша да убије потпоручника Батрића Рачевића и његова три друга.

Јоксимовић Милован, резервни поручник, стар 69 година; општина павиновољска, срез бјелополски. Повели га болесног и убили непознати партизани. Љеш пронађен у шуми, у селу Вукановићима.

Радковић Бранко, тежак, стар 45 година; општина павиновољска, срез бјелополски. Погинуо у борби противу партизана.

Љеш РАДОСАВА БОГИЋЕВИЋА
старешина села Богитшеница

Добелинић Мила, саршена натураничка, стара 18 година; Варош Пљевље. Убијена од стране партизана на кућном прагу.

Ташовић Стево, земљорадник, стар 76 година; Варош Пљевље. Убијен од стране непознатих лица. Љеш није пронађен.

Ацић Џазо, земљорадник, стар 40 год.; општина Мељак, срез пљеваљски. Погинуо у Кошници.

Стајић П. Сретен, земљорадник, стар 56 година и

Стајић С. Бранко, земљорадник, стар 23 године; оба на општине прибојске, среза прибојског. Убијени из пушке од стране партизана: Пејовић Милоша, Остојић Чеда и неког Бранка на Нововарошском срезу. Љешени пронађени у вјесјеку Грачанина, село Бање.

Стототшковић Лјеша на кланучара у Шамини

Ковачевић Ђуро, земљорадник, стар 42 године; општина илинбрдска, срез пљеваљски. Убијен метцима и набодеи ножем од стране партизана: Момчила Тидије и Гарана Једовца.

Анђелић Нинко, земљорадник, стар 35 година; општина илинбрдска, срез пљеваљски. Стријелан из пушке од стране партизана; одвео га је Мијовић Милнвоје. Љеш пронађен у Жабљку.

Ћајић Марко, земљорадник, стар 55 година; општина илинбрдска, срез пљеваљски. Стријелан из пушке од непознатих партизана. Љеш пронађен у Жабљку.

Булатовић Ђ. Тодор, судиски приправник; општина равноречка, срез бјелополски. Убили га на вјесједе, прије борбе, партизани: Ракочевић Ђуро, Булатовић Р. Радоје, Рафреновић Милнко и Жујовић Милош. Љеш пронађен на Ливадицама и сакривен. Био је у Линско-четничком одреду.

Бакочевић Н. Вуко, резервни наредник, стар 32 г.; општина равноречка, срез бјелополски. Убили га партизани: Цаковић Лазар, Бошковић Вукосав, Журић Филип, Томовић Душан, Дробњак Светозар, Лашић Митар. Убијен на звјерски начин. Љеш пронађен у „Пасјем гробљу“ — Колашину. Био је у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Шекић Р. Милоша, стар 36 год.; општина равноречка, срез бјелополски. Погинуо у борби противу партизана. Био је у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Вуковић Мијат, жандарм, стар 35 година; општина равноречка, срез бјелополски. Убили га партизани на стражарском мјесту: Булатовић Драгољуб, Ракочевић Радомир на Мојковца, срез бјелополског. Њеш пронађен у шуми. Био је у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Ракочевић Милован, стар 65 год.; општина равноречка, срез бјелополски. Убијен као националиста. Њеш пронађен у Морачи.

Вукчевић Душан, полицијски стражар, стар 30 год.; општина њешанска, срез подгорички. Убијен од стране партизана на засједи. Њеш пронађен на путу.

Марковић А. Марко, жандармериски поднаредник, стар 42 године; општина њешанска, срез подгорички. Убијен ов зајерски начин од стране партизана; ископавањем. Њеш пронађен у кући.

Богојевић Јован, земљорадник, стар 43 г.; општина њешанска, срез подгорички. Одвели га партизани: Ђуришић В. Симо, политички комесар Горњо-њешанског батаљона, Богојевић М. Никола, командир партизанске чете са 6 партизана — стражара. Одведен у команду батаљона, гдје је стријељан и нмрцварен. Њеш пронађен у шуми „Редва“.

Свахић Мато, тежак, стар 29 година; општина затонска, срез бјелополски. Погинуо чувајући мост. Њеш пронађен у Кљуначи — Затон.

Радусиновић Р. Бранко, земљорадник, стар 19 г.; општина њешанска, срез подгорички. Погинуо у борби против партизана. Био је у одреду пуковника Баја Станишића.

Кадрибанић Шабан, стар 29 година; општина затонска, срез бјелополски. Погинуо чувајући мост. Њеш није пронађен.

Гогоић Мирко, чиновник Војно-техничког завода у Сарајеву, стар 29 година; општина готовушка, срез пљеваљски. Убијен од стране партизана: Пејатовић Мирка, Ковачки Војислава, Караић Момчила, Марићевећ Бранка, Роћен Ђорђија, Тошић Радоја, Анђелић Вукмана, Бороте Јока, Видојевић Жарка, Шилић Рада, Мрдак Радомана, Шепић Јована, Газаводе Блажа. Убијен сјекиром по десној страни главе, тако да је мозак испao; прободен кожом испод лијеве плућке и кроз прса. Њеш пронађен у селу Адровићима, срез пљеваљски, послје мјесец дана у кречани потпуно го.

Марковић П. Илија, земљорадник, стар 50 година; општина њешанска, срез подгорички. Погинуо у борби против партизана. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.

Шћекић Ратко, државни путар, стар 39 г.; општина затонска, срез бјелополски. Погинуо у борби против партизана. Био је у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Њеш АРСА МИНИЋА

Хиљаде породица у црно завијених, хиљаде поплаљених домова вјане као звети, хиљаде њешева највиђенијих грађана који и данас леже по разним јамама, — резултат су наших наказних „ослободитеља“.

Особе рањене од стране партизана

Контић Р. Мирко, земљорадник, стар 36 година; општина пјешивачка, срез никшићки. Рањен од стране партизана. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.

Мијушковић Н. Радош, земљорадник, стар 30 год.; општина пјешивачка, срез никшићки. Рањен од стране партизана. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.

Росандић Илија, тежак, стар 38 година; општина пјешивачка, срез никшићки. Лакше рањен од стране партизана. Био је у Никшићком одреду.

Росандић Ђорђија, тежак, стар 21 годину; општина пјешивачка, срез никшићки. Лакше рањен од стране партизана. Био је у Никшићком одреду.

Маговчевић М. Шћепан, земљорадник, стар 55 г.; општина пјешивачка, срез никшићки. Теже рањен од стране партизана. Био је у Никшићком одреду.

Вучетић Ђуро, земљорадник, стар око 50 година; општина пјешивачка, срез никшићки. Рањен у борби против партизана. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.

Вујадиновић С. Драгиша, учитељ, стар 43 године; општина вражегрмска, срез даниловградски. Рањен у борби против партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Вучић Р. Лука, земљорадник, стар 56 г.; општина вражегрмска, срез даниловградски. Теже рањен у борби против партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Кадовић Ј. Владоје, земљорадник, стар 49 година; општина вражегрмска, срез даниловградски. Лакше рањен у борби против партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Вуковић Р. Секуле, земљорадник, стар 51 годину; општина вражегрмска, срез даниловградски. Теже рањен у борби против партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Љево ПЕТЕЛЈКА ЈАНКОВИЋА тежак

Петковић Ш. Милосава, домаћица, стара 75 год.; општина Луково, срез никшићки. Рањена од стране партизана.

Радловић Никола, тежак, стар 50 година; општина пјешивачка, срез никшићки. Лакше рањен од стране партизана. Био је у Никшићком одреду.

Ранчевић Р. Светозар, стар 19 година; општина вражегрмска, срез даниловградски. Рањен од стране партизана.

Станковић Д. Милица, стара 48 година; општина вражегрмска, срез даниловградски. Рањена у кући од стране партизана.

Преношење љевога Б. Павковића

Кењић Р. Вукосав, земљорадник, стар 37 година; општина шекуларска, срез андријевачки. Рањен на засједу од непознатих партизана, радећи на своје имању у Шекулару.

Новакоскић Мирко, земљорадник, стар 17 година; општина пољска, срез колашински. Рањен у борби против партизана. Био је у Пољском одреду.

Грдинић Милан, тежак, стар 40 година; општина пољска, срез колашински. Рањен у борби против партизана. Био је у одреду Весковића Андрије.

Пајевић М. Петко, земљорадник, стар 50 година; општина Луково, срез никшићки. Лакше рањен у борби против партизана. Био је у одреду Радојнице Мијушковића.

Чивковић Р. Стана, домаћица, стара 22 године; општина Луково, срез никшићки. Лакше рањена од стране партизана.

Јањушевић Радоје, земљорадник, стар 40 година; општина Луково, срез никшићки. Рањен у борби против партизана. Био је у одреду Радојнице Мијушковића.

Јањушевић Милан, земљорадник, стар 38 година; општина Луково, срез никшићки. Рањен у борби против партизана. Био је у одреду Радојнице Мијушковића.

Повић М. Јана, домаћица, стара 66 год.; општина Луково, срез никшићки. Рањена од стране партизана.

Поповић М. Митар, ђак VII разреда гимназије, стар 19 година; општина вражегмска, срез даниловградски. Рањен 4 априла 1942 године, у борби противу партизана на „Дуповчу“ — Острог. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Ђукић В. Јована, домаћица, стара 45 г.; општина Луково, срез никшићки. Рањена од стране партизана.

Благојевић Ј. Дамјан, земљорадник, стар 32 год.; општина пивска, срез шавнички. Рањен од стране партизана.

Дуловић Р. Милован, земљорадник, стар 50 год.; општина будимска, срез берански. Рањен у борби противу партизана, на фронту „Мојковац“. Био је у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Чукић М. Драгољуб, земљорадник, стар 25 година; општина будимска, срез берански. Рањен у борби противу партизана, на фронту „Шаковићи“. Био је у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.

Марковић Б. Јела, домаћица, стара 70 г.; општина Загарац, срез даниловградски. Убили је партизани у њеној кући.

Раичевић Т. Блажија; општина Загарац, срез даниловградски. Рањен у борби противу партизана у Горњем Загарачу. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Пешић М. Радован, земљорадник, стар 46 година; општина петрушинска, срез даниловградски. Рањен теже у борби противу партизана. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.

Зековић Шућрија, земљорадник; општина коњска, срез бјелополски. Рањен од стране партизана.

Марковић Б. Павле, земљорадник, стар 57 година; општина Загарац, срез даниловградски. Теже рањен у борби противу партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Кековић Ђ. Костадин, тежак; општина Загарац, срез даниловградски. Лакше рањен у борби противу партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Марковић Радосав, земљорадник, стар 27 година; општина Загарац, срез даниловградски. Лакше рањен у борби противу партизана. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.

Богићевић М. Богић, земљорадник, рођен 1916 г.; општина петрушинска, срез даниловградски. Лакше рањен у борби противу партизана. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.

Кековић Ђ. Петар, стар 50 година; општина Загарац, срез даниловградски. Рањен у борби противу партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Дукић Марица, стара 25 година; општина оћевинска срез пљеваљски. Тешко рањена од стране партизана.

Павићевић Шћепан, тежак; општина павковићка, срез даниловградски. Лакше рањен у борби противу партизана.

Павићевић Милорад, тежак, стар 32 г.; општина павковићка, срез даниловградски. Рањен у борби противу партизана.

Павићевић Раде, тежак; општина павковићка, срез даниловградски. Рањен у борби противу партизана. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.

Један од многих запаљених домова

Раичевић Б. Душан; општина Загарац, срез даниловградски. Рањен у борби противу партизана у Горњем Загарачу.

Раичевић В. Милан, тежак; општина Загарац, срез даниловградски. Теже рањен у борби противу партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Раичевић В. Ђоко, тежак; општина Загарац, срез даниловградски. Лакше рањен у борби противу партизана. Био је у Бјелопавлићком одреду.

Станишић Радивоје, тежак, стар 35 г.; општина павковићка, срез даниловградски. Теже рањен у борби противу партизана.

Павићевић М. Милисав, резервни потпоручник; општина павковићка, срез даниловградски. Рањен у борби противу партизана.

Павићевић М. Петар; општина павковићка, срез даниловградски. Лакше рањен у борби противу партизана.

- Јовановић Ђ. Душан, стар 26 година; општина павковићка, срез даниловградски. Рањен у борби против партизана. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.
- Јовановић Милутин, ђак, стар 19 год.; општина павковићка, срез даниловградски. Теже рањен у борби против партизана.
- Милошевић Видак, земљорадник, стар 35 година; општина љеворечка, срез андријевички. Лакше рањен у борби против партизана. Био је у одреду мајора Лашића Ђорђија.
- Дујовић Љубо; општина љеворечка, срез андријевички. Премрзао за вријеме борбе против партизана. Био је у одреду мајора Лашића Ђорђија.
- Милошевић Драгиша, стар 33 године; општина љеворачка, срез андријевички. Рањен од стране партизана.
- Обрадовић Б. Владимир; општина манастирска, срез берански. Рањен у борби против партизана.
- Фемић Н. Вучко, тежак, стар 50 година; општина манастирска, срез берански. Изубијан од стране партизана.
- Томовић Светозар, земљорадник, стар 18 година; општина мојковачка, срез бјелопољски. Рањен као четник у борби против партизана.
- Правиловић Б. Владо, тежак, стар 27 г.; општина бјеличка, срез цетињски. Лакше рањен у борби против партизана. Био је у одреду генерала Поповића Крста.
- Вујовић Л. Јаница, домаћица, стара 70 година; општина љешкопољска, срез подгорички.
- Вујић М. Радован, тежак, стар 40 година; општина бјеличка, срез цетињски. Лакше рањен у борби против партизана. Био је у одреду генерала Крста Поповића.
- Мугоша И. Петар, земљорадник, стар 48 година; општина љешкопољска, срез подгорички. Теже рањен у борби против партизана. Био је у одреду мајора Бољевића Димитрија.
- Марсенић М. Милоња, стар 22 године; општина трепачка, срез андријевички. Рањен у борби против партизана код Мојковца. Био је у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.
- Џарић Петар, земљорадник, стар 32 год.; општина иланобрдска, срез пљеваљски. Теже рањен од стране партизана.
- Станишић Живко, земљорадник, стар 55 година; општина равноречка, срез бјелопољски. Лакше рањен у борби против партизана. Био је у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.
- Грујић Новица, земљорадник, стар 35 година; општина равноречка, срез бјелопољски. Лакше рањен у борби против партизана. Био је у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.
- Никић Милоња, тежак, стар 50 година; општина затонска, срез бјелопољски. Рањен као четник у борби против партизана. Био је у одреду четничког војводе Ђуришића Павла.
- Бошковић Павле, тежак, стар 24 године; општина затонска, срез бјелопољски. Рањен у борби против партизана. Био је у одреду Бандовића Милана.
- Дамјановић Радош; општина готовушка, срез пљеваљски. Тучен батинама од стране партизана: Леовца и Вранића, имена су им непозната. Тешко околијеђен.
- Чоловић Рајко; општина готовушка, срез пљеваљски. Околијеђен батинама од стране партизана: Милојка Зекавице и Данила Грбића.
- Дамјановић Зорка; општина готовушка, срез пљеваљски. Околијеђена батинама од стране партизана.
- Глобаревић Б. Симон; општина љешанска, срез подгорички. Рањен у борби против партизана. Био је у одреду пуковника Станишића Баја.
- Глобаревић М. Перо; општина љешанска, срез подгорички. Рањен у борби против партизана. Био је у одреду пуковника Баја Станишића.
- Бојанић Б. Крстињ; старица од 76 год.; општина љешанска, срез подгорички.

Разрушен пут пoд Куљеве

Неколико комунистичких докумената

ШТАБ
ЦРНОГОРСКОГ ОДРЕДА

ГЛАВНОМ ШТАБУ ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Наш напад на Плевља није успео.

Имали смо осјетне губитке који се крећу око 400 мртвих и рањених.

Узроци неуспјеха:

— недовољно познавање терена од стране јединица, као и недораслост старешина за овакве борбе. У том погледу подбацили су и вођићи из плевљанске чете;

— одбедена војска није имала чврсту војничку дисциплину, дјелови су подлегали паници, плашили се бомбардовања итд. Тако се и догодило да неколико Талијанаца најури у бјегство читав зетски батаљон, док су други при напавску на прву ватру отступали и тако деморалисали остале;

— у првим борбама био је добар број руководећег кадра и то је деморалисало људство, а није се нашло чврстих рука за вођење јединица;

— дво ставовиштина (Турци и Усташа) отежали су наше уличне борбе;

— непријатељ је био потпуно обавијештен о нашој акцији, мада смо вођним маршевином прешли Саврак;

— наш сукобни оптимизам у погледу држања непријатеља негативно је утицао. Наши борци мислили су да ће једним налетом заузети Плевља, међутим, непријатељ је оставио чврст отпор, а наши се почели колебати;

— иако је непријатељ био јак (3 000), ми смо могли заузети Плевља, да су наше јединице и старешине озбиљно схватиле свој задатак. Само три батаљона извршила су своје задатке: цетински, бјелопавлички и пиперски (који је штитио комуникацију Пријепоље—Плевље и задобио диплому пјесни и 70 заробљеника, имао је 3 мртво), пиперски дјеловично; сви остали батаљони подбацили су, мада је било херојског држања... Тако дјелови који су продрли у варош, бранили су се читав дан у зградама, па су се тек ноћу повукли... Сви покушаји да се последњим напором пробијемо до последњих објеката пропали су. Раном зором људство је почело отступати, па је скоро наступило оно што је било последице продора на Вељем Брду. Још једна поука: војска се ствара кроз акције, а никако друкчије. Осјетите су се слабе организационе тачке код батаљона: командног, пиперског, пиперског и код оних из Шавника.

Иначе ми смо били продрли до уред вароши (директора гимназије и нгумена убили смо уред вароши); појединим дјеловима били смо заузели два важна утирђања, требало је заузети још два, али се ту не снађемо наше старешине. Губитке смо претрпјели у повлачењу па које нијесмо ни

понишљали. Други нападени заморили су трупе, које на територији Саврака због тајности нијесмо могли дуже одморити. Искрено је суди подбацила због држања у тајности.

Грешка руководства: што ми појединим јединицама нијесу одређени по два до три таласа, тако ако се један поколеба, следећи да га задржи и понесе у акцију.

Напад са свих страна није једновременно уследио, па су Талијани ватру концентрисали редом против појединих група.

Закључак: прецијенили смо квалитет нашег људства. Иначе напад усвојило би, последице излазања, свако руководство које има повјерења у своје трупе. Утирђања која су заузели Цетински и Бјелопавлички нијесу била гора од оних која друге трупе не заузимају.

Ситуација последице неуспјешног напада: све доброљачко људство напустило је јединице. Дакле, поновио се случај са Вељем Брдом, Лијеме Ријеке, итд. Већина најбољег руководећег кадра погинула је на челу својих јединица. Остатак руководства не одговара свом положају. Демократски избор не ваља.

Још за вријеме маршовања ми смо увидјели многе недостатке нашег људства и тешкоће овог напада. Али ми смо били толико оптимистички расположени, да смо били потпуно увиђени у успјех наше акције и ми нијесмо могли одустати од напада.

Пред нама се сада намећу нови задаци. Ситуација у Србији потгоршала се. Немци су заузели све вароши и доприли до Унца. Врховни штаб налази се у селу Дрекови. Зато смо од задржаног људства (свега 1600 партизана) блокирали све вароши у Савраку: Плевља, Пријепоље, с ове стране, мост између Рудо и Прибоја, Бијело Поље, рушимо комуникације и везе. Ви треба да подузмете све да рушите комуникације и тучете непријатеља на путевима. Ово је нарочито важно на путевима Подгорица—Колашин; Беране—Бијело Поље. Ми ћемо учинити све да наш задатак извршимо. Морал код људства попрањао се. У Србију ћемо пребацити 1000 партизана по захтјеву Врховног штаба, с којим смо ухватили везу. У Србији ће се ситуација поправити. Од сада ћемо вас редовно извјештавати. Детаље о борби код Плевља у појединостима јавићемо.

Полт. ком.
Боја Саврак

Командант,
Арс Јовановић

(Потовака звјезда)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОДЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
С. Пав. бр. 48
9-ХИ-1941 г.

ШТАБУ ПОДГОРИЧКОГ БАТАЉОНА

Положај

Драги другови,

Црног, санџачки штаб за операције у Санџку обавијестио нас је да се наш штаб налази у Тоцима и да се повежемо с нама ради координације. Истовремено је штаб тражио једног љекара и мјест за шугу. Ми смо упутани преко вас љекара, курира и мјест. Међутим, како се у Тоцима налазе четничке банде те не знамо ништа за судбину тих другова. Ово је један страشان пропуст и са стране штаба за операције у Санџку и са стране наше. У писму које сам нам с љекаром упутно стајало је да званиг недељно шаљете к нама курире. Даље, да штаб за операције у Санџку чини то исто, као и то да пошаљу овдје свог делегата ради стварања јединствене команде. Оба наређења се морају остварити одмах.

С обзиром на развој политичких прилика — које све више иду правцем уништења природног покрета са стране буржоазије и реакц. великокрпских класа правцем класне диференције, с обзиром на развој војне ситуације — која све више иде правцем скорог слома фашизма споља, а јачањем четничко-Дражинских банда унутра потребно је: а) да се држе конференције (с партизанима и у селима) на којима ће се разјаснити ово помјерено снага, ови нова, у новим условима, прегрупацја снага. б) чишћење партиз. чета и њихово стално бројно повећавање, улачећи у њих сиромашне слојеве.

Ви сте имали задатак извођење акције у пријепљском срезу, међутим ви нијесте učinili ништа, ама баш ништа, сем ликвидације јав шпијуна.

Због тога НАРЕЂУЈЕМ

1) да одмах успоставите везу с нама;

2) да одмах отпочнете акцију чишћења четничких банда у селима Тоци, Бјелобоба, Вабине и др. у зони од Камене горе до Јима и на сјевер до Избичана и Бурова.

Акције изводити овако: ноћним улазом, пошто се претходно обавијестите, оплодите село, разоружати све наоружане банде и њихове коловође и главне злочинце ликвидирати на лицу мјеста. Њихову покретну имовину (стоку, мрс, храну, одијело и др.) запlijенити (наме смо оних које ликвидирате). Немајте имати никаквих обавља или колебања према непријатељу. Логоровање које ви вршите не изводи ни акције — равно је издаји. На сличан начин разгонити и муслиманске банде, уништавајући коловође. Једном ријечју: простор на Јиму од Грачанице на југу до Бурова на сјеверу мора бити чист од четничких банда, које које да Италијанима омогуће било извлачење било напада на Мому Шарош у сарадњу с недовољцима из Србије. Ми морамо остварити заокруживање Пријепља, укључено би га Италијани предали четничко-му лиманским бандама. За тај задатак се треба спремити унапријед.

3) Ово писмо доставити Штабу за операције у Санџку С. Ф. С. Н.

14 јануара 1942.

Делегат Врховног штаба
Бобо

(истокрета заједно)
ШТАБ ПИПЕРСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗ. БАТАЉОНА
Пол. бр. 24
17-1-1942 г.

ШТАБУ ЗЕТСКОГ НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Јутрос у 7 сати ухапшени су и разоружани организатори антипартизанске организације и то: Јовица Бољевић, Павле Бошић, и Милован Бошић и спроведени за тај штаб од стране командира стијенске партизанске чете и 20 другова партизана исте чете.

Приликом хапшења нису се само одупирали и супростављали а нарочито Јовица Бољевић, али је доцније и он разоружан.

Од оружја приликом претреса и разоружања одузето је: 2 пушке, 3 бомбе, 12 комада динамита и неколико метара мике.

Четама је наређено приправност и скупљање покрета становништву без претходног одобрења са територије чете.

Саву Митровићу ће бити уручен позив за сјутра, да се јави у овај Штаб ради саслушања и ми ћемо га спровести вама ради даље истраге.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Политкомесар
В. Тодоровић, с. р.

(истокрета заједно)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Пол. бр. 11.
17-1-1942 г.

(истокрета заједно)
ШТАБ Н. КУЧКОГ Н. О. П. БАТ.
„Марко Миловог“
Пол. бр. 24
23 I 1942
К. ч.

Достављамо Извјештај

ШТАБУ ЗЕТСКОГ Н. О. П. ОДРЕДА

Пилери

18 фебруара у 5 сати изашли храбри партизани из Убалима ликвидирали су Милована М. Рашовића, Васу М. Рашовића, и њихову сестру Миросаву, звану „Порна“. Милован је био познати криминалац, разбојник, лопов и злогласни петоколониш — страх и трепет за све у Момчу. Радно је активно и јавно на разбијању народне борбе. Лажнуло је народу са његовом ликвидацијом.

Васу је био сарадник Милованов у свему. Говорио је: „хоћемо се“. Миросаву је служио као курир између Милована и пете колоне у Подгорици, пријетио је да ће за Милована убити 10 партизана — ато Милован погине. И да ће на прољеће комунисте убијати цалима. Сада је стао у Момчу одлично, раширио

средствима прилике а сада смо се политички афирмирали. Будućност према тој колони не попушта, ма да је уништена њихова ударна десница на територији овог батаљона.

22 фебруара одржан је збор Куча на Ублима. Збор је био величествен и одлично посећен. Одржан је у највећем реду и са дисциплином. Збору је присуствовао делегат тога штаба друг Драгиша Ивановић и опширно изложио политичку ситуацију, како унутрашњу тако и спољну. Масе су биле одушевљене овим говором.

Веза са Арбанијом моментално је у застоју услед тога што Љуцовић није долазио од 5-11 т. г. ма да је обећао да ће доћи и раније. Не знамо шта је узрок. Из Коха јавили су нам да нема отуда т.ј. од Арбаније никакве опасности.

Народно ослободилачки Одбор доставио нам је до знања да се од сада неће старати за исхрану људства које је код овог Штаба. Ми смо сада у великој кризи у погледу исхране те зато молимо, да нам се пошто даје, јер су нам рекли да ће старање у погледу исхране преузети Главни штаб Н.О.П. одреда за Црлу Грму и Беку. У том смислу, молимо, нешто хитно предузети. Број људства код овог Штаба износак 7 (седам)

У батаљону стање је добро. Смјену наших у Матешеву — послан смо 19-11 т. г.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

за политкома,
Рада Прелепић, с. р.

(М. Н.)

Командант,
Арсо Л. Петрић, с. р.

(петакрака змијезда)
ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА
Бр. 200
24 III 1942 г.

ДРУЖЕ ЗЕТИНЕ, (Блажо Јовановић)

Изненађује животињски страх, који је обузео партизана, па и велики број партијана. 1 батаљону сам дао директиве и формирао ударне групе. Али људи не смју напустити кућу, без обзира на строга директива које дајем. Синоћ је једна група од 10 људи порушила пут испод Фунзине, који четници оправљају.

Све је мобилисано. Са запрезашћујућом равнотежом неки бивши партизани претресају терен. Некима је почело досађивати али су им наређења строга. Курира Дракуловића су ухватили и сировели на Орахово. Сигурно ће га пустирати Само Петров, јер му је неки пријатељ.

Партизани нису још ликвидирали ниједног итесто-колониза. Ту је у Кучима и онај зликовац Царичић који је за Марка Биљурини добио 60.000 лира. Кроз Куче за Подгорицу прошао је и Владо Ђукић и Никола Мирков Вујковић и Драгоје Спахић, а не нађе се ни један партијац да ниједног ликвидира. Кукавичлук партијана, друже Зетине, мора се казнити најоштрије. На пр. Спасоје се још није могао пронаћи негде се је лажио у неку групу и нема везе чак ни са Ораховом.

Из Подгорице су прије 5 дана долазили са италијанским пушкама и цокулама и са црногорском ваставом, како кажу неки партијци, око 50—60 Куча из Подгорице — излајника од којих се је неколико вратило у Подгорицу.

Ја се ноћу састајем са партијцима и партизанима, али је њихова борбеност испод сваке критике.

Од операција у Васојевићима много зависи.

Идато је било наређење, прије тог дана да око 150 људи са храном за 4 дана поћу на Орахово. Наређење су извршили, иако је већ дим њих мислио да ће ићи у Васојевиће. Али то је била „детећа чета“ за претрес кучког терена.

Као што видимо ситуација у Кучима је слаба. Бар ово партизана ћемо одржати, али и то илегално. Јер су око свих „сумњаник“ кућа засједи од 10—20 људи, који се распитују где је дотицаи из куће ит.д.

Учинићемо све што се буде могло, али људи са којима радимо су и сувише нестрепљиви.

Периша је на Медуну. Задатак му је да Медицима објашњава право стање ствари. Растурили смо њеко у малом броју примјерака (око 40—50 за цијеле Куче) проглас. Написао сам неколико писма. Ако имати времена добро би било да напишем она писма.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

17-III-1942 год.

Р. Басићкић, с. р.
(Делегат Ивановић)

ДРУЖЕ БЛАЖО,

Ми смо примили све Братоножиће у борбу са четницима на сваком брежуљку. Напад је извршен у 7.30 часова и заузети положаји према Лијевој Ријеци, гдје је остала једна стража од 30 партизана. Са осталим људством смо заузели Вјетерник и преšli Воле-сестру. Орах и синоћ у 6.30 стигли смо у Пелев Бријег гдје смо наћили у школи. Јутрос смо послали једно одељење од 25 другова да посједну неке положаје изнад П. Бријега — према Љутову.

Треба нам помоћ да одржимо све положаје у Братоножићима, јер је пушкарање на све стране.

Муниније смо доста утросили и требат ће нам још. Имали смо два тешко рањена, који су одмах подлегли ранама. Периша Маловић и језан Бокељ а 1 је рањен (лажије). Са њихове стране било је 2 мртва за које знамо а вјероватно да има и још као и рањених.

Потребно би било да одмах доћеш овамо да видимо шта ћемо даље радити. Нареди да се пићера брашна и другото за храну а немамо ни меса.

Очекујемо те.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Положај 21-III-42 7.30

Пондрај,
Вој. Тодоровић, с. р.

На полеђини писма:

Другу Блажу Јовановићу
Команданту одреда

Хитно.

Положај.

Поводом трагедије која се десила у манастиру Острогу октобра 1943. (послије објављивања последње свеске „ПАКАО или комунизам у Црној Гори“), брат погинулог дјечака Милутина Рајковића – Драгутин, написао је сљедећу пјесму:

СЈЕНИМА ОСТРОШКИХ МУЧЕНИКА

Умукла су звона с острошких звоника,
Кандила не горе где су негда сјала,
Откако су ваша срца откуцала
Последње уздахе – пред стројем крвника.

Умукла су звона! Пуст манастир спава,
Само са олтара вечно будна лика
Слика Спаситеља ко да изражава
Бол за дваестседам Срба, мученика.

Бол за децом својом што су живот дали
За спокојство ових оголелих страна,
Што су до последњег ко иверје пали,
Измрвљени ватром пред стројем душмана.

Мртви!... Сви су мртви!... У борова сенци
Лежи изгажена, заједничка рака;
Ни крста, ни свећа, не красе је венци;
То је костурница острошких јунака!

Умукла су звона!... Мир!... Гробна тишина!...
Само као уздах, као вапај тајни,
Острогом и данас лебди крик очајни –
Оставите ми бар једног сина!

***Рајковић Стевана Милутин**, рођен је 8. фебруара 1928. године у Београду. У манастиру Острогу приликом трагедије нашао се сасвим случајно. Наиме, путујући за Никшић свратио је у Манастир да се поклони моштима Светог Василија Острошког. Комунисти су га убили из два разлога. Прво, што је био у Манастиру док су у њему били четници, и друго, што је много важније, што је његов отац Стеван био уредник листа „Глас Црногорца“, који је излазио на Цетињу, и осам свезака публикације „Пакао или комунизам у Црној Гори“, који су имали изразито антикомунистички карактер. Када је убијен имао је петнаест година. Послије рата, његов отац Стеван, који је иначе био родом из села Косијера код Цетиња, објавио је у емиграцији у САД, под псеудонимом Стеван Ј. Вучетић, године 1947. књигу „Грађански рат у Црној Гори. (Стаматовић, Александар, *Острошка толоша*, Цетиње, 2014, стр. 95)

*Свештеномученик Јоаникије, митрополић црногорско-приморски,
са свештеномученицима и новомученицима страдалим у рату
1941 – 1946. г.*

САДРЖАЈ

<i>Миштролић Амфилохије</i> Враћање виду дјетињем	5
<i>Будимир Дубак</i> Пакао на Земљи	7
Пакао или комунизам у Црној Гори Свеска број 1	13
Пакао или комунизам у Црној Гори Свеска број 2	45
Пакао или комунизам у Црној Гори Свеска број 3	69
Пакао или комунизам у Црној Гори Свеска број 4	93
Пакао или комунизам у Црној Гори Свеска број 5	125
Пакао или комунизам у Црној Гори Свеска број 6	157
Пакао или комунизам у Црној Гори Свеска број 7	181
Пакао или комунизам у Црној Гори Свеска број 8	213
<i>Драгушин Рајковић</i> Сјенима острошких мученика	245

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISSN 2337-0580 = Пакао или комунизам у Црној Гори
COBISS.CG-ID 27915280